

tom III

BIAŁA KSIĘGA MŁODZIEŻY POLSKIEJ

PRACA Z MŁODZIEŻĄ I DLA MŁODZIEŻY W POLSCE – DIAGNOZA STANU W ROKU 2019

ZESPÓŁ REALIZATORÓW Z OŚRODKA BADAŃ MŁODZIEŻY ISNS UW:

Prof. dr hab. Barbara Fatyga (red.), Dr Bogna Kietlińska, Mgr Maciej Folta, Mgr Kaja Rożdżyńska,
Mgr Aleksandra Zalewska-Królak

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

WARSZAWA, 2019

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ PIERWSZA: DEFINICJE PODSTAWOWYCH POJĘĆ I GŁÓWNYCH CELÓW STRATEGICZNYCH PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY

Bogna Kietlińska ROZDZIAŁ PIERWSZY: DEFINICJE	5
Bogna Kietlińska ROZDZIAŁ DRUGI: STRATEGICZNE CELE POLITYK MŁODZIEŻOWYCH	25

CZĘŚĆ DRUGA: DIAGNOZY

Maciej Folta ROZDZIAŁ TRZECI: RAMY PRAWNE I ROZWIĄZANIA SYSTEMOWE DOTYCZĄCE PRACY Z MŁODZIEŻĄ W POLSCE I W UE; WNIOSKI I REKOMENDACJE LEGISLACYJNE	42
Kaja Rożdżyńska ROZDZIAŁ CZWARTY: FINANSOWANIE PRACY Z MŁODZIEŻĄ – ANALIZA PORÓWNAWCZA ROZWIĄZAŃ STOSOWANYCH W POLSCE I W UNII EUROPEJSKIEJ	145
Aleksandra Zalewska-Królak ROZDZIAŁ PIĄTY: PRACOWNIK MŁODZIEŻOWY (ANIMATOR CZASU WOLNEGO MŁODZIEŻY) JAKO ROLA SPOŁECZNA I ZAWÓD – ANALIZA PORÓWNAWCZA, MIĘDZYNARODOWA	193
Barbara Fatyga ROZDZIAŁ SZÓSTY: PRAKTYKI PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY	236

Wydawca:

Ministerstwo Edukacji Narodowej

ISBN:

978-83-943611-1-2

UWAGI WSTĘPNE

Na początek trzeba wyjaśnić charakter niniejszego raportu. Został on skonstruowany na wzór zbiorowej pracy z 2004 r. – „Białej Księgi Młodzieży Polskiej. Diagnoza sytuacji młodych Polaków jako podstawa Strategii Państwa dla Młodzieży” (Fatyga (red., 2004)) przygotowanej przez interdyscyplinarny zespół pracujący pod kierunkiem Barbary Fatygi. Zdecydowaliśmy się nadać obecnemu opracowaniu podobną formę (tabelaryczną) ze względu na obfitość danych, które należało opracować, przeanalizować, wyciągnąć z nich wnioski (zawsze zaznaczone w tekście na żółto dla łatwiejszej orientacji Czytelnika) i podać rekomendacje praktyczne (zaznaczone na pomarańczowo). Staraliśmy się utrzymać jednolitą konstrukcję tabel – pewne odstępstwa od wzoru narzuciły dane.

Podobnie jak poprzednio nie pracowaliśmy w tym wypadku na innych danych niż tzw. dane zastane – różnego rodzaju dokumentach, które obecnie dostępne są już przede wszystkim w wersjach elektronicznych (por. noty metodologiczne do poszczególnych rozdziałów raportu). W kolejnych rozdziałach pojawia się również problem dotarcia do danych, których w Internecie nie ma, co w odpowiednich miejscach sygnalizujemy, proponując inne podejścia badawcze.

Na charakter raportu największy wpływ ma typ użytkowanych przez nas danych: w wielu przypadkach dane mogą jednak nie tyle wskazywać stany faktyczne, ile obrazować stany i standardy sposobu informowania o rzeczywistości. Nawet wybierając takie rozwiązanie metodologiczne można oczywiście, większość wątpliwości rozstrzygnąć i prowadząc systematyczne śledztwo dociec *jak jest*, jednakże wymagałoby to znacznie dłuższego czasu niż został nam dany i/lub większego zespołu analityków.

Warto też zwrócić uwagę, że wiele omawianych tu dokumentów unijnych było przez nas na użytek niniejszego raportu tłumaczonych z języka angielskiego, częściowo z francuskiego i hiszpańskiego. Staraliśmy się tłumaczyć literalnie, wykorzystując znajomość terminologii używanej w dyskursie o młodzieży w Polsce, a w przypadkach wątpliwych podając w nawiasach oryginalne sformułowania (które przecież i tak były osadzone w kontekście angielszczyzny, a nie pierwotnych języków poszczególnych tekstów).

Niektóre, (nieliczne) definicje czy istotne opisy poszczególnych częściach raportu powtarzają się w kolejnych rozdziałach. Wynika to nie z niedopatrzenia, lecz z przewidywanego przez nas sposobu korzystania z tekstu. Zakładamy bowiem, że będzie on czytany podobnie jak encyklopedia czy leksykon w poszukiwaniu konkretnych informacji, a nie jako ciągła narracja. Liczne tabele, pokazujące obszerne, syntetyczne zestawienia danych są numerowane dla każdego rozdziału osobno; podobnie z umieszczonymi z boku, w osobnych kolumnach – przypisami i skróconymi adresami bibliograficznymi. Pełny zbiór wykorzystanej literatury znajduje się na końcu raportu.

W całym raporcie WNIOSKI i REKOMENDACJE są wynikiem wspólnej pracy autorów.

01

Definicje podstawowych pojęć i głównych celów strategicznych pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży

Bogna Kietlińska

Rozdział pierwszy:

DEFINICJE

NOTA METODOLOGICZNA DO ROZDZIAŁÓW PIERWSZEGO I DRUGIEGO		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
ZADANIA I CELE	<p>Celem niniejszego rozdziału jest porównanie definicji pojęć funkcjonujących w Polsce i Unii Europejskiej: <i>młodzież/młodzi ludzie, praca z młodzieżą (na rzecz młodzieży) (1), pracownik młodzieżowy, edukacja formalna, edukacja pozaformalna i edukacja nieformalna</i>. Poza źródłami w języku polskim wskazanymi w przypisach, wszystkie definicje pochodzą z raportów Komisji Europejskiej i portalu Youth Wiki. Tłumaczenie tekstów anglojęzycznych jest mego autorstwa, skróty oznaczałam znakiem: (...). Podkreślenia pewnych treści pochodzą od redaktorki niniejszego raportu.</p>	<p>(1) Konkretnie praktyki to często praca na rzecz młodzieży, por. niżej i roz. 6.</p>
PRÓBA	<p>Materiałem empirycznym do opisu sposobów definiowania MŁODZIEŻY było 39 raportów Komisji Europejskiej poświęconych pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży, z lat 2014 – 2018, w formie elektronicznej pobranych ze strony Komisji Europejskiej (https://ec.europa.eu/youth/library_en). Poniżej wymieniam ich tytuły z podziałem na lata:</p> <p>2014 – łącznie 31 raportów:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Working with young people: the value of youth work in the European Union. Country Report – 29 raportów z 27 krajów członkowskich UE w roku 2014 (2).</i> 2. <i>Working with young people: the value of youth work in the European Union</i> 3. <i>Working with young people: the value of youth work in the European Union. Case Studies</i> <p>2015 – łącznie 2 raporty</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Quality Youth Work. A common framework for the further development of youth work</i> 2. <i>The contribution of youth work to address the challenges young people are facing, in particular the transition from education to employment. Results of the expert group set up under the European Union Work Plan for Youth for 2014-2015</i> 	<p>(2) Belgia to 3 obszary: Flandria, społeczność niemieckojęzyczna, Region Waloński.</p>

2017 – łącznie 5 raportów

1. *IMPROVING YOUTH WORK. Your guide to quality development*
2. *Mapping the educational and career paths of youth workers. Part I. Report*
3. *Mapping the educational and career paths of youth workers. Part II. Diversity of practice architectures*
4. *Taking the future into their own hands. Youth work and entrepreneurial learning. Final report*
5. *The contribution of youth work to preventing marginalization and violent radicalization*

2018 – łącznie 1 raport

Developing digital youth work. Policy recommendations, training needs and good practice examples (3)

Do zdefiniowania terminu *MŁODZI LUDZIE* analizą objęłam także definicje terminu youth w poszczególnych krajach Unii Europejskiej i krajach partnerskich zamieszczone na portalu Youth Wiki. Charakterystyka portalu Youth Wiki (4):

- » jest finansowany i przygotowywany na potrzeby Komisji Europejskiej i prezentuje informacje na temat polityki młodzieżowej krajów Unii Europejskiej oraz państw partnerskich (Islandia, Norwegia, Macedonia Północna, Turcja);
- » został stworzony w celu wymiany informacji na temat rozwiązań i innowacji, umożliwiającej wzajemne uczenie się na podstawie realizowanych praktyk;
- » prezentowane dane jakościowe są przygotowywane przez regionalnych korespondentów, wybieranych przez rządy krajów uczestniczących;
- » dane są corocznie aktualizowane;
- » całość jest prezentowana w zestandaryzowanej formie raportów zaimplementowanych na stronie, co umożliwia dokonywanie porównań.

Do opisu stanu definiowania *PRACY Z MŁODZIEŻĄ* i *NA RZECZ MŁODZIEŻY* wykorzystałam 30 raportów z 28 krajów członkowskich UE (5) pod zbiorczym tytułem: *Working with young people: the value of youth work in the European Union. Country Report.*, opublikowanych w 2014 roku i opisujących stan na luty 2013 r.

(3) Pełne adresy źródeł – por spis literatury cytowanej.

(4) Charakterystyka portalu Youthwiki, <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/youthwiki>, dostęp on-line 01.08.2019.

(5) Belgia – por. przyp. 2.

METODA

Jako metodę wykorzystałam analizę treści polegającą na inwentaryzacji sformułowanych wprost definicji wymienionych wyżej pojęć i celów strategicznych. Tam, gdzie było to możliwe i zasadne dokonałam inwentaryzacji i typologizacji dziedzin pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży w krajach UE i w Polsce. Ten ostatni zabieg posłużył nie tylko określeniu popularności pewnych obszarów merytorycznych w pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży, lecz także został wykorzystany w rozdziale 6 prezentującym rzeczywiste praktyki w Polsce.

A) DEFINIOWANIE MŁODZIEŻY W UE I W POLSCE

Angielski termin *YOUTH* tłumaczy się zarówno jako *MŁODZIEŻ*, jak i *MŁODZI LUDZIE*. W badanym materiale częściej funkcjonuje on w tym drugim, szerszym znaczeniu. W poszczególnych krajach Unii Europejskiej granice wieku określające, kto jest *młodym człowiekiem* znacznie się od siebie różnią, przyjmując zakres od 3 do 35 lat. *Strategia UE na rzecz młodzieży* (6) nie zawiera oficjalnej definicji młodej osoby; zaś *program Erasmus+* (instrument wdrażania Strategii) skierowany jest do uczestników w wieku 13 – 30 lat; wskaźniki UE dotyczące młodzieży obejmują przedział wiekowy 15 – 30 lat (7). O nieładzie definicyjnym związanym z określeniem wieku „młodzieży” i „młodych ludzi” świadczą też liczne braki definicyjne w słownikach pojęć dla poszczególnych krajów UE i krajów partnerskich umieszczonych na portalu Youth Wiki (por. Tabela 1).

(6) *Draft Resolution...* 2019.

(7) *Taking the future into their own hands. Youth...*, 2017:8.

TABELA 1. Kryterium wieku dla terminu YOUTH w krajach Unii Europejskiej i krajach partnerskich (Islandia, Norwegia, Republika Macedonii Północnej, Turcja)

KRAJ	MŁODZI LUDZIE – wiek	KOMENTARZ
AUSTRIA	Do 30 r.ż.	Nie ma jednolitej definicji prawnej młodych ludzi; niepodana dolna granica wieku
BELGIA – FLANDRIA	Do 30 r.ż.	Młodzi ludzie to: dzieci, nastolatki, młodzi dorośli, nie podana dolna granica wieku
BELGIA – WSPÓLNOTA FRANCUSKA	Brak danych	Brak definicji na portalu Youth Wiki.
BELGIA – WSPÓLNOTA NIEMIECKOJĘZYCZNA	12 – 30 lat	Młodzi ludzie definiowani jako young people; nie youth; przedział wieku dzieci: 4 –11 r.ż.
BUŁGARIA	Brak danych	Brak definicji na portalu Youth Wiki.
CHORWACJA	Brak danych	Brak definicji na portalu Youth Wiki.
CYPR	14 – 35 lat	Wszyscy ludzie w podanym przedziale wieku
CZECHY	Brak danych	Brak definicji na portalu Youth Wiki.
DANIA	Brak danych	Brak definicji na portalu Youth Wiki.
ESTONIA	Brak danych	Brak definicji na portalu Youth Wiki.

KRAJ	MŁODZI LUDZIE – wiek	KOMENTARZ
FINLANDIA	Brak danych	Brak definicji na portalu Youth Wiki.
FRANCJA	Brak danych	Brak definicji na portalu Youth Wiki.
HISZPANIA	Brak danych	Brak definicji na portalu Youth Wiki.
HOLANDIA	Brak danych	Brak definicji na portalu Youth Wiki.
ISLANDIA	Brak danych	Brak definicji na portalu Youth Wiki.
LITWA	Brak danych	Brak definicji na portalu Youth Wiki.
ŁOTWA	Brak danych	Brak definicji na portalu Youth Wiki.
LUKSEMBURG	Poniżej 30 r.ż.	Osoby, które nie uczęszczają już do szkół podstawowych lub specjalnych i mają mniej niż 30 lat.
MALTA	Brak danych	Brak definicji na portalu Youth Wiki.
NIEMCY	Brak danych	Brak definicji na portalu Youth Wiki.
NORWEGIA	Brak danych	Brak definicji na portalu Youth Wiki.
POLSKA	13-30 lat 15-25 lat 15-29 lat	„Wg Youth Wiki ¹ pojęcie <młodzi ludzie> początkowo obejmowało osoby w wieku 15-25 lat. (...) w wyniku wdrożenia nowych programów dla młodzieży górną granicę wieku podniesiono z 25 do 29 r.ż. (...) zgodnie z programami polityki społecznej młodzi ludzie to osoby w wieku od 13 do 30 r.ż. Dolna granica wieku zbiega się z czasem ukończenia dzieciństwa, a górna definiowana jest jako czas osiągnięcia samowystarczalności i założenia gospodarstwa domowego. (...) zgodnie z <i>Ustawą o Rzeczniku Praw Dziecka</i> <dzieckiem jest każda istota ludzka od poczęcia do osiągnięcia pełnoletności>, ale <uzyskanie pełnoletności określają odrębne przepisy>. (...) pojęcie <młodzieży> może odnosić się do osób, które osiągnęły wiek pełnoletności, a zatem ukończyły 18 lub 16 lat. Przyjmuje się również, że <młodzi ludzie> to osoby poniżej 34 lat, ponieważ trudno jest określić wiek przejścia od młodości do dojrzałości. W raporcie <Młodzież 2011> opisującym sytuację młodzieży w Polsce zastosowano termin <młodzież> dla grupy wiekowej 15–29 lat. Właśnie ten przedział wiekowy jest najczęściej wskazywany przy definiowaniu pojęcia <młodzieży>.”
PORTUGALIA	Brak danych	Brak definicji na portalu Youth Wiki.

¹ Źródło: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/glossary-poland>, dostęp: 24.07.2019.

KRAJ	MŁODZI LUDZIE – wiek	KOMENTARZ
REPUBLIKA MACEDONII PÓŁNOCNEJ	15 – 29 lat	W Narodowej Strategii Młodzieży na lata 2016–2025 „młodzi ludzie” to część populacji w wieku od 15 do 29 lat, szczególnie narażona na zmiany społeczno-gospodarcze, ale jednocześnie posiadająca bardzo duży potencjał rozwoju społecznego.
RUMUNIA	Brak danych	Brak definicji na portalu Youth Wiki.
SŁOWACJA	Brak danych	Brak definicji na portalu Youth Wiki.
SŁOWENIA	15 – 29 lat	Młodzi ludzie i młodzi dorośli obu płci w wieku od 15 do 29 lat.
SZWECJA	13 – 25 lat	Na stronie nie ma osobnej definicji terminu <i>youth</i> , ale przedział wynika z <i>Ungdomsperspektiv</i> , co można tłumaczyć jako „perspektywa młodych”. W Szwecji wszystkie decyzje i działania rządu dotyczące młodych ludzi w wieku od 13 do 25 lat powinny mieć perspektywę młodych. Jest to zgodne z ustawą o polityce młodzieżowej z 2014 r, opiera się ona na prawach człowieka i stwierdza, że młodzi ludzie powinni być postrzegani i traktowani jako zróżnicowana grupa osób o różnym pochodzeniu i różnych warunkach.
TURCJA	Brak danych	Brak definicji na portalu Youth Wiki.
WĘGRY	Brak danych	Brak definicji na portalu Youth Wiki.
WIELKA BRYTANIA – SZKOCJA	Brak danych	Brak definicji na portalu Youth Wiki.
WIELKA BRYTANIA – WALIA	Brak danych	Brak definicji na portalu Youth Wiki.
WIELKA BRYTANIA – ANGLIA	Brak danych	Brak definicji na portalu Youth Wiki.
WIELKA BRYTANIA – IRLANDIA PÓŁNOCNA	Brak danych	Brak definicji na portalu Youth Wiki.
WŁOCHY	Brak danych	Brak definicji na portalu Youth Wiki.

Źródło: Youth Wiki, <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/youthwiki>, dostęp: 24.07.2019, oprac. BK.

WNIOSKI (8)

1. Socjologowie młodzieży co najmniej od lat 30. XX w. wskazują na komplikacje teoretyczne związane z definiowaniem młodzieży (9). Mimo upływu lat niewiele się w tej kwestii zmieniło. Można nawet dopatrywać się specyficznego regresu, związanego ze stosowaniem w dokumentach UE terminu *młodzi ludzie* i zacieraniem granicy między *młodzieżą* a *dziećmi*. Jest to w dużej mierze pochodną uznawania biologicznego kryterium wieku za wystarczające do określania młodych populacji. Być może jest to też swoista bezradność w ustaleniu zespołu innych kryteriów (socjo-kulturowych), które nie poddają się łatwo ujednoczeniu w krajach UE. Jeśliby tak było, to duża liczebność braków danych co do definiowania w ten sposób młodzieży może być przejawem ukrytego oporu wobec kulturowego ujednoczenia kryterium biologicznego.
2. Kryterium wieku jako główne kryterium definicyjne, może działać wykluczająco (np. w wypadku niepełnosprawności intelektualnej, w której rozwój intelektualny często nie odpowiada standardowi powiązania z wiekiem).
3. W świecie współczesnym narzucającym grupom społecznym coraz więcej wymiarów różnicowań społeczno-kulturowych ograniczanie się do kryterium wieku jest zdecydowanie niewystarczające.

(8) Przypominam, że wnioski i rekomendacje były pisane wspólnie przez zespół autorski.

(9) Koseła 1999:259.

REKOMENDACJA

W niniejszym raporcie przyjęliśmy definicję MŁODZIEŻY autorstwa Barbary Fatygi (10) właśnie ze względu na uwzględnienie wielu kryteriów: nie tylko biologicznych, ale i psychologicznych oraz socjo-kulturowych:

„Młodzież to zróżnicowana kategoria ludności w wieku od 11 do 25 lat. W jej obręb wchodzi liczne subkategorie:

- » wg kryterium wieku: nastolatki (od 11 do 19 lat) i młodzi dorośli (od 20 do 25 lat); najczęściej w badaniach socjologicznych wyodrębnia się młodych ludzi w wieku 15 – 19 lub 15 – 24 lata;
- » wg kryterium płci: odmienne charakterystyki socjo-kulturowe i częściowo odmienne problemy mają dziewczęta i chłopcy; młode kobiety i młodzi mężczyźni;
- » wg kryterium zdrowia w kategorii młodzież mieszczą się: osoby pełnosprawne i z określonymi typami niepełnosprawności fizycznej, umysłowej lub sprzężonej; a także osoby lepiej lub gorzej wyposażone biologicznie i/lub intelektualnie; zdrowe i chore (w tym przewlekłe); wolne od nałogów, zagrożone uzależnieniami i uzależnione – np. od substancji psychoaktywnych; ponadto – „dostosowane” i „niedostosowane” społecznie;
- » wg kryterium sytuacji rodzinnej odróżnia się: młodzież z rodzin pełnych i niepełnych oraz pozostającą pod opieką instytucji państwowych i niepaństwowych (opiekunów, wychowawców itd.; realizujących np. działania resocjalizacyjne, zdrowotne, itp.), a także wg innego aspektu tego kryterium – młodych ludzi na utrzymaniu rodziców i/lub opiekunów albo już usamodzielnionych, w tym posiadających własne rodziny;
- » wg kryterium terytorialnego wyróżnia się młodzież: zamieszkałą w miastach o różnych wielkościach i różnych standardach cywilizacyjnych oraz zamieszkałą na wsi;
- » wg kryterium sytuacji edukacyjnej: młodzież ucząca się (w tym uczniowie szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych) oraz studenci; ale także młodzież, która bądź wypadła z systemu szkolnego, bądź z różnych powodów zakończyła edukację na danym szczeblu kształcenia oraz taka, która nigdy do systemu szkolnego nie weszła; jest to jedno z najczęściej używanych kryteriów (oprócz wieku);

(10) Fatyga, 2004: 12 – 13.

- » wg kryterium statusu społeczno-ekonomicznego (własnego lub rodziny pochodzenia): są to młodzi ludzie o wysokim lub przeciętnym dla Polski poziomie zaspokojenia potrzeb materialnych i niematerialnych, ale także młodzież ze środowisk ubogich oraz cywilizacyjnie i społecznie zaniedbanych;
- » wg kryterium zatrudnienia: są to zarówno osoby biernie zawodowo, jak i czynnie zawodowo; pracujące i bezrobotne;
- » wg kryterium prawnego do kategorii młodzież zalicza się osoby posiadające pełnię praw obywatelskich, posiadające nie wszystkie prawa obywatelskie oraz takie, które pozostają pod opieką dorosłych (jakkolwiek praw – np. dziecka czy ucznia nie pozbawione).”

B) PRACA Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY

W tabeli 2 zestawiam definicje z 30 raportów z 28 krajów członkowskich UE (11). Jest to punkt wyjścia dla definicji PRACY Z MŁODZIEŻĄ (ang. *youth work*) zaproponowanej w późniejszych opracowaniach powstałych na zamówienie Komisji Europejskiej.

(11) Por. opis próby i spis literatury

TABELA 2. Definicje terminu „praca z młodzieżą” (ang. *youth work*) dla krajów członkowskich UE, stan na luty 2013 r.

KRAJ	DEFINICJA TAK/NIE	DEFINICJA PRAWNA TAK/NIE	DEFINICJA – TREŚĆ	GŁÓWNA GRUPA DOCELOWA – WIEK
AUSTRIA	NIE	NIE	<i>W Austrii nie ma jednej definicji pracy z młodzieżą. Praca z młodzieżą jest ogólnie rozumiana jako praca pozaszkolna, koncentrująca się na zajęciach rekreacyjnych, z wykorzystaniem uczenia się nieformalnego i pozaformalnego.</i>	14 – 24
BELGIA – REGION WALOŃSKI	TAK	NIE	<i>Praca z młodzieżą (...) ma formę dobrowolnej pracy społeczno-kulturalnej (animacja społeczno-kulturalna), realizowanej poza edukacją formalną z i dla młodych ludzi.</i>	3 – 30
BELGIA – WSPÓLNOTA NIEMIECKOJĘZYCZNA	TAK	TAK	<i>(...) odbywająca się poza szkołą oraz w związku z konkretnymi zajęciami w czasie wolnym i procesami opartymi na uczeniu się pozaformalnym i nieformalnym oraz dobrowolnym uczestnictwie. Praca z młodzieżą promuje, poprzez odpowiednią ofertę usług, indywidualny, społeczny i kulturalny rozwój młodych ludzi, uwzględniając ich zainteresowania i potrzeby.</i>	12 – 25 12 – 30
BELGIA FLANDRIA	TAK	TAK	<i>(...) niekomercyjna, dobrowolna praca społeczno-kulturalna organizowana w sferze rekreacyjnej oraz w ramach poradnictwa edukacyjnego. Jej celem jest promowanie pełnego rozwoju młodych ludzi.</i>	3 – 30

KRAJ	DEFINICJA TAK/NIE	DEFINICJA PRAWNA TAK/NIE	DEFINICJA – TREŚĆ	GŁÓWNA GRUPA DOCELOWA – WIEK
CYPR	NIE	NIE	<i>(...) nie ma definicji pracy z młodzieżą; nie ma nawet powszechnie używanego terminu w języku narodowym (greckim), który odnosiłby się do pracy z młodzieżą.</i>	Brak danych
BUŁGARIA	TAK	TAK	<i>Krajowa ustawa o młodzieży (2012) jest aktem prawnym, który po raz pierwszy wprowadza formalną definicję pracy z młodzieżą i pracownika młodzieżowego. (...) Praca z młodzieżą to <zorganizowana działalność lub inicjatywa, której celem jest reprezentowanie, ochrona oraz rozwijanie zainteresowań i potrzeb młodzieży></i>	15 – 29 14 – 30
REPUBLIKA CZESKA	NIE	NIE	<i>Brak jasno sformułowanej definicji pracy z młodzieżą.</i>	6 – 18 dotyczy edukacji pozalekcyjnej
DANIA	NIE	NIE	<i>(...) nie ma formalnej definicji pracy z młodzieżą, a termin <praca z młodzieżą> nie jest tak powszechnie stosowany, jak w niektórych krajach UE. Praca z młodzieżą jest jednak w Danii mocno ugruntowaną koncepcją.</i>	13 – 25
ESTONIA	TAK	TAK	<i>W Ustawie o pracy z młodzieżą, która weszła w życie w dniu 17.06.2010 r. <praca z młodzieżą zdefiniowana jest jako stworzenie warunków do promowania różnorodnego rozwoju młodych osób, które pozwolą im na aktywność poza domem rodzinnym, zdobycie formalnego wykształcenia w ramach systemu kształcenia dorosłych i podjęcie pracy z własnej woli. Dotyczy to zarówno formalnych, jak i nieformalnych aspektów pracy z młodzieżą>.</i>	7 – 26
FINLANDIA	TAK	TAK	<i>(...) Przepisy regulujące tego typu pracę po raz pierwszy wprowadzono w 1972 roku. W Ustawie o młodzieży 235/1995 (The Youth Act 235/1995) pracę z młodzieżą opisano jako prace mające na celu promowanie aktywności obywatelskiej i poprawę warunków życia młodych ludzi. W nowelizacji Ustawy o młodzieży (The Youth Act) z 2006 r. w definicji tej zawarto także postulat promowania społecznego upodmiotowienia młodych ludzi, poprzez położenie nacisku na ich rozwój osobisty oraz zapobieganie wykluczeniu społecznemu. Zgodnie ze znowelizowaną Ustawą praca z młodzieżą oznacza promowanie aktywnego obywatelstwa młodych ludzi w ich czasie wolnym, wspieranie ich samostanowienia, rozwoju i niezależności oraz wzmacnianie relacji międzypokoleniowych.</i>	< 29

KRAJ	DEFINICJA TAK/NIE	DEFINICJA PRAWNA TAK/NIE	DEFINICJA – TREŚĆ	GŁÓWNA GRUPA DOCELOWA – WIEK
FRANCJA	NIE	NIE	<i>We Francji nie ma dobrze ugruntowanej ani prawnej definicji pracy z młodzieżą, ani też wspólnie uzgodnionego tłumaczenia tego terminu.</i>	Brak jasno określonych grup docelowych
GRECJA	NIE	NIE	<i>Pomimo istnienia przepisów prawnych dotyczących kwestii związanych z młodzieżą, w Grecji nie ma oficjalnej definicji ani ram prawnych dotyczących pracy z młodzieżą. Praca z młodzieżą istnieje jednak jako praktyka społeczna. Stanowi integralną część pracy edukacyjnej, opieki społecznej i odgrywa znaczącą rolę we wspieraniu bezpiecznego przejścia młodych ludzi do dorosłego życia. Zakres działań opisanych jako praca z młodzieżą jest szeroki i obejmuje m.in. zdrowie, wsparcie społeczne, doradztwo, edukację, szkolenia, rozwój osobisty itp. Wydaje się jednak, że praca z młodzieżą związana jest głównie z aktywnym spędzaniem czasu wolnego – programami artystycznymi i kulturalnymi, rekreacją na świeżym powietrzu, sportem itp.</i>	Brak danych
HISZPANIA	NIE	NIE	<i>Koncepcja pracy z młodzieżą nie jest wyraźnie zdefiniowana. Brak konkretnego terminu na pracę z młodzieżą lub brak tłumaczenia pojęcia na język hiszpański nie oznacza jednak, że tego rodzaju działania nie są prowadzone.</i>	15 – 30 > 12
HOLANDIA	TAK	NIE	<i>(...) istnieje wiele nieformalnych definicji; najczęściej są one proponowane przez społeczeństwo obywatelskie lub instytuty badawcze. Chociaż definicje i rozumienie tego pojęcia są różne, większość odnosi się do następujących słów kluczowych: wsparcie, cele pedagogiczne, zorientowane na grupę, czas wolny (...). Trzy podstawowe obszary profesjonalnej pracy z młodzieżą to rekreacja, pozaformalna edukacja i wsparcie. Praca z młodzieżą wykonywana jest przez profesjonalistów razem z wolontariuszami.</i>	4 – 23
IRLANDIA	TAK	TAK	<i>Praca z młodzieżą jest wyraźnie określona w <Ustawie o pracy z młodzieżą 20011> (the Youth Work Act 20011). Jest to planowany program edukacji, którego celem jest pomoc oraz rozwój osobisty i społeczny młodych ludzi poprzez ich dobrowolne zaangażowanie. Stanowi on uzupełnienie formalnego, akademickiego lub zawodowego kształcenia młodych ludzi i jest realizowany przede wszystkim przez organizacje wolontariatu młodzieżowego.</i>	10 – 24

KRAJ	DEFINICJA TAK/NIE	DEFINICJA PRAWNA TAK/NIE	DEFINICJA – TREŚĆ	GŁÓWNA GRUPA DOCELOWA – WIEK
LITWA	TAK	NIE	<i>Praca z młodzieżą jest definiowana jako działania społeczne, informacyjne, edukacyjne, kulturalne i inne, realizowane wspólnie z młodymi ludźmi, w oparciu o ich potrzeby. Celem tych działań jest wspieranie integracji młodej osoby z jej otoczeniem, tak aby świadomie i aktywnie uczestniczyła zarówno w życiu prywatnym, jak i społecznym. W akcie prawnym (...) praca z młodzieżą jest nieformalną działalnością edukacyjną z młodymi ludźmi w czasie wolnym, która uwzględnia ich potrzeby, angażuje w życie społeczne i umożliwia im odpowiedzialne tworzenie życia osobistego oraz świadome i aktywne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym. Zgodnie z takim rozumieniem pracy z młodzieżą, stanowi ona uzupełnienie formalnej edukacji oraz wychowania w rodzinie.</i>	Brak danych
LUKSEMBURG	TAK	TAK	<i>Praca z młodzieżą jest zdefiniowana w Ustawie o młodzieży (Loi sur la Jeunesse) przyjętej w dniu 4 lipca 2008 r. Ustawa obejmuje zarówno formalne, jak i nieformalne rodzaje pracy z młodzieżą. Zasady edukacji pozaformalnej (rozumianej jako działalność edukacyjna poza formalnym systemem edukacji), dobrowolny udział młodych ludzi oraz potrzeba wspierania podejść przekrojowych w obszarze pracy z młodzieżą są kluczowymi elementami tej definicji.</i>	12 – 30
ŁOTWA	TAK	TAK	<i>Praca z młodzieżą zdefiniowana jest w Ustawie o młodzieży (Youth Law), przyjętej w 2009 r. Jej celem jest poprawa jakości życia młodych ludzi, wspieranie ich udziału w inicjatywach młodzieżowych, promowanie właściwych nawyków pracy, patriotyzmu a także zachęcanie do samodzielnego podejmowania decyzji i aktywnego udziału w życiu publicznym. Praca z młodzieżą jest tu rozumiana jako zbiór planowanych, praktycznych działań z młodzieżą, ukierunkowanych na realizację polityki młodzieżowej oraz wzmacnianie w młodych ludziach uniwersalnych wartości ludzkich.</i>	13 – 25
MALTA	TAK	TAK	<i>Praca z młodzieżą rozumiana jest jako działania w obszarze edukacji pozaformalnej, których celem jest rozwój osobisty i polityczny młodych ludzi. Działania te uwzględniają wszystkie aspekty różnorodności młodych ludzi. Pracownicy młodzieżowi współpracują z młodymi ludźmi wewnątrz ich społeczności. Podejmowane przez nich aktywności wspierają rozwój młodych ludzi, realizację ich potencjałów oraz zachęcają do podejmowania twórczych wyzwań życiowych.</i>	13 – 30

KRAJ	DEFINICJA TAK/NIE	DEFINICJA PRAWNA TAK/NIE	DEFINICJA – TREŚĆ	GŁÓWNA GRUPA DOCELOWA – WIEK
NIEMCY	TAK	TAK	<i>Celem pracy z młodzieżą jest promowanie rozwoju młodych ludzi. Realizowane w jej obszarze działania powinny być ukierunkowane na interesy młodych ludzi a także bazować na ich aktywnym, twórczym uczestnictwie i współzarządzaniu. Praca z młodzieżą ma wspierać młodych ludzi w dążeniu do samostanowienia a także zachęcać do przejmowania odpowiedzialności społecznej. Praca z młodzieżą jest realizowana przez stowarzyszenia, grupy i inicjatywy młodzieżowe w ramach dobrowolnych i ustawowych usług młodzieżowych.</i>	Młodzież: 14 – 18 Młodzi ludzie: 18 – 27
POLSKA	NIE	NIE	Brak prawnej oraz powszechnie uznawanej definicji <pracy z młodzieżą>.	16 – 24 (rzadziej do 30 r. ż)
PORTUGALIA	TAK	NIE	<i>(...) funkcjonuje termin <praca społeczna i edukacyjna dla młodzieży>. Co więcej, koncepcja pracy z młodzieżą nie mieści się w obszarze zainteresowań akademików, w efekcie czego nie jest objęta badaniami naukowymi. Definicja terminu <praca społeczna i edukacyjna dla młodzieży> jest spójna z definicją europejską <pracy z młodzieżą>, w której praca ta rozumiana jest jako pozaformalne działania edukacyjne, w których młodzi ludzie dobrowolnie biorą udział. Praca ta realizowana jest przede wszystkim przez organizacje młodzieżowe, które mają na celu dotarcie do i wzmacnianie młodych ludzi zagrożonych różnego rodzaju wykluczeniem.</i>	Brak danych.
RUMUNIA	TAK	TAK	<i>Praca z młodzieżą została opisana w <Ustawie o młodzieży nr 350/20061> (the Youth Law 350/20061). Ustawa definiuje <pracę z młodzieżą> jako wszelkie działania organizowane w celu poprawy warunków niezbędnych do rozwoju społecznego i zawodowego młodzieży zgodnie z jej potrzebami i życzeniami.</i>	14 – 35
SŁOWACJA	TAK	TAK	<i>(...) praca ta definiowana jest głównie jako działalność pedagogiczna i edukacyjna, społeczna, informacyjna i konsultacyjna skierowana do młodych ludzi, młodych liderów, liderów młodzieżowych i osób pracujących z młodzieżą.</i>	6 – 30
SŁOWENIA	TAK	TAK	<i><Praca z młodzieżą> to zorganizowana i ukierunkowana na cel forma działań przeznaczonych dla młodzieży. W jej ramach, młodzież dzięki własnemu wysiłkowi, wzmacnia swoją integrację społeczną, kompetencje i przyczynia się do rozwoju społeczności. Wdrażanie różnych form pracy z młodzieżą bazuje na dobrowolnym udziale młodych ludzi, bez względu na ich zainteresowania, kulturę, wartości czy orientację polityczną.</i>	15 – 29

KRAJ	DEFINICJA TAK/NIE	DEFINICJA PRAWNA TAK/NIE	DEFINICJA – TREŚĆ	GŁÓWNA GRUPA DOCELOWA – WIEK
SZWECJA	NIE	NIE	<i>Brak jednej, przejrzystej definicji pracy z młodzieżą, chociaż podejmowane są działania w wielu różnych obszarach.</i>	13 – 25
WĘGRY	NIE	NIE	<i>Brak powszechnie uzgodnionej definicji pracy z młodzieżą.</i>	12 – 35
WIELKA BRYTANIA: ANGLIA, WALIA, IRLANDIA PÓŁNOCNA	TAK	TAK	<p><i>Praca z młodzieżą poprzez nieformalne działania edukacyjne łączące zabawę z wyzwaniem i nauką, wspiera młodych ludzi w nauce o samych sobie, o innych i o społeczeństwie. Praca ta ma na celu promowanie rozwoju osobistego i społecznego młodych ludzi. Zachęca ich do tego, aby samodzielnie zabierali głos i mieli wpływ na kształtowanie swoich społeczności i szerzej – całego społeczeństwa.</i></p> <p><i>W Irlandii Północnej oficjalna definicja pracy z młodzieżą znajduje się w Strategii realizacji pracy z młodzieżą (DE) na lata 2005-2008> (the Delivery of Youth Work Strategy (DE) 2005-2008). Zgodnie z nią <praca z młodzieżą> jest ważnym, nieformalnym procesem edukacyjnym, dzięki któremu młodzi ludzie mogą rozwijać swoją wiedzę, zrozumienie, postawy, pewność siebie oraz umiejętności osobiste i międzyludzkie.</i></p>	<p>Anglia: 13 – 19 (młodzież ze specjalnymi potrzebami do 24)</p> <p>Walia: 11 – 25</p> <p>Irlandia Północna: 4 – 25</p>
WIELKA BRYTANIA: SZKOCJA	TAK	TAK	<p>(...) oficjalna definicja pracy z młodzieżą w Szkocji opiera się na trzech głównych zasadach:</p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. Młodzi ludzie samodzielnie decydują się na uczestnictwo: uczestnictwo jest dobrowolne.</i> <i>2. Praca z młodzieżą musi rozwijać się w miejscu, w którym młodzi ludzie są. Tak w sensie geograficznym, jak i – wspólnoty zainteresowań.</i> <i>3. W procesie uczenia młodzi ludzie i pracownicy młodzieżowi są dla siebie partnerami.</i> 	11 – 25
WŁOCHY	NIE	NIE	<i>Brak zarówno definicji <pracy z młodzieżą>, jak i definicji <młodych ludzi>.</i>	Brak danych

Źródło: *Working with young people: the value of youth work in the European Union. Country Reports*, European Commission, 2014; oprac. BK.

WNIOSKI

1. Praca z młodzieżą jest różnie rozumiana w poszczególnych jej obszarach merytorycznych, w różnych krajach Unii Europejskiej i w różnych językach.
2. W Belgii, Bułgarii, Estonii, Finlandii, Irlandii, na Litwie, w Luksemburgu, Na Malcie, w Niemczech, Rumunii, Słowacji, Słowenii praca z młodzieżą jest stosunkowo dobrze zdefiniowaną, odrębną praktyką.
3. Na Cyprze, we Francji, Włoszech i Hiszpanii praca z młodzieżą jako pojęcie i nazwa jest mniej znana lub w ogóle nie posiada swojego odpowiednika w miejscowym języku.
4. We wszystkich wymienionych krajach istnieją zróżnicowane konfiguracje praktyk społeczno-kulturowych, (w tym edukacyjnych) kształtujące trzecie (po rodzinie i szkole) oraz czwarte (Internet) środowisko wychowawcze (socjalizacyjne). Są one faktycznymi obszarami pracy z młodzieżą – por. empiryczne studium tych praktyk w rozdziale 6.

REKOMENDACJE

1. W 2017 r. Rada Europy zaproponowała własną DEFINICJĘ PRACY Z MŁODZIEŻĄ (11): *<Praca z młodzieżą> to szeroki termin obejmujący zróżnicowane działania o charakterze społecznym, kulturalnym, edukacyjnym, środowiskowym i/lub politycznym, realizowane na rzecz i razem z młodymi ludźmi, zarówno w grupach, jak indywidualnie. Praca z młodzieżą wykonywana jest przez profesjonalnych (płatnych) pracowników młodzieżowych oraz wolontariuszy i opiera się na pozaformalnych i nieformalnych procesach uczenia się skupionych na młodych ludziach przy ich dobrowolnym uczestnictwie. Praca z młodzieżą jest przede wszystkim praktyką społeczną bazującą na współpracy z młodymi ludźmi i społecznościami, w których żyją. Jej celem jest ułatwienie młodym ludziom aktywnego udziału i integracji w ich społecznościach oraz wspomaganie ich w podejmowaniu decyzji.*
2. W niniejszym raporcie przyjmujemy powyższą definicję jako obowiązującą.

(11) *Youth work is a broad term covering a wide variety of activities of a social, cultural, educational, environmental and/or political nature by, with and for young people, in groups or individually. Youth work is delivered by paid and volunteer youth workers and is based on non-formal and informal learning processes focused on young people and on voluntary participation. Youth work is quintessentially a social practice, working with young people and the societies in which they live, facilitating young people's active participation and inclusion in their communities and in decision making; Por.: The contribution of youth work to address the challenges young people are facing...;2015: 15.*

WNIOSEK

W koncepcji pracy z młodzieżą traktuje się młodego człowieka nie jako *jednostkę pracy czy problem do rozwiązania, ale jako osobę utalentowaną, posiadającą konkretne umiejętności, z których nie wszystkie zostały jeszcze odkryte i rozwinięte*. Proces pracy z młodzieżą bazuje na faktycznym zaangażowaniu młodych ludzi oraz budowaniu z nimi partnerskich relacji opartych na wzajemnym zaufaniu. Jej celem jest wsparcie młodzieży w taki sposób, aby potrafiła korzystać ze swoich mocnych stron oraz radzić sobie ze słabościami. Praca z młodzieżą pomaga również młodym ludziom stać się aktywnymi obywatelami, którzy świadomie angażują się w działania, które mają wpływ nie tylko na nich samych, ale także na społeczność, w której żyją i funkcjonują (12).

(12) op.cit.

C) DEFINIOWANIE PRACOWNIKA MŁODZIEŻOWEGO

Autorzy raportu *Working with young people...* z 2014 r., zauważają, że nie da się określić kim jest typowy pracownik młodzieżowy. Oznacza to, że pracownicy młodzieżowi mogą zarówno otrzymywać za swoją pracę pensję, jak i wykonywać ją na zasadzie wolontariatu, wywodząc się z różnych środowisk edukacyjnych i zawodowych, angażować w bardzo różne działania. Niezależnie jednak od tego, odgrywają tak samo ważną rolę w rozwijaniu potencjału młodych ludzi. Trudność definicyjna wynika także z tego, że w obszar pracy z młodzieżą wpisują się działania osób wykonujących różne zawody (np. animatorzy kultury, nauczyciele, instruktorzy, pracownicy socjalni, pedagodzy etc.), przez co trudno jest wskazać cechy charakterystyczne wyłącznie dla pracownika młodzieżowego (14). W wielu krajach unijnych praca z młodzieżą nie jest uznawana za oddzielną profesję (por. Tabela 3.), co przekłada się na brak formalnych kwalifikacji zawodowych. Szerzej problematykę tę podejmujemy w rozdziałach 2 i 5 niniejszego raportu.

(13) op.cit.

(14) op.cit.: 109.

TABELA 3. Pracownik młodzieżowy: kwalifikacje, zawód, wykształcenie w krajach członkowskich UE, stan na luty 2013 r.

KRAJ	MINIMALNE STANDARDY KWALIFIKACJI	UZNANY ZAWÓD	DOSTĘPNOŚĆ FORMALNYCH KWALIFIKACJI	WYKSZTAŁCENIE WIĘKSZOŚCI
AUSTRIA	TAK	NIE	NIE	pracownik socjalny, psycholog, socjolog, pedagog
BELGIA - REGION WALOŃSKI	NIE	NIE	NIE	Zróżnicowane
BELGIA - WSPÓLNOTA NIEMIECKOJĘZyczna	NIE	NIE	NIE	brak danych, najpewniej pracownik socjalny, pedagog
BELGIA FLANDRIA	NIE	NIE	NIE	brak danych, najpewniej pracownik socjalny
BUŁGARIA	TAK, przy ubieganiu się o finansowanie państwowe/unijne	TAK, od 2012 roku	NIE	psycholog, nauczyciel, pracownik socjalny
CYPR	NIE	NIE	NIE	nauczyciel, pedagog, pracownik socjalny

KRAJ	MINIMALNE STANDARDY KWALIFIKACJI	UZNANY ZAWÓD	DOSTĘPNOŚĆ FORMALNYCH KWALIFIKACJI	WYKSZTAŁCENIE WIĘKSZOŚCI
CZECHY	NIE	TAK	TAK	pedagog, nauczyciel, pracownik socjalny
DANIA	NIE	NIE	TAK	pedagog, nauczyciel, pracownik socjalny
ESTONIA	NIE	TAK	TAK	pracownik młodzieżowy, nauczyciel
FINLANDIA	NIE	TAK	TAK	pracownik młodzieżowy
FRANCJA	TAK	NIE	TAK	Zróżnicowane
GRECJA	NIE	NIE	NIE	socjolog, psycholog, nauczyciel, instruktor sportu
HISZPANIA	NIE	NIE	NIE	pracownik socjalny, pedagog społeczny, animator społeczno-kulturalny
HOLANDIA	NIE	NIE	NIE	pracownik socjalny
IRLANDIA	NIE	NIE	TAK	pracownik socjalny, opiekun społeczny
LITWA	TAK	NIE	TAK	pedagog, pracownik socjalny, pedagog społeczny
LUKSEMBURG	TAK	TAK	TAK	Zróżnicowane
ŁOTWA	TAK	TAK	TAK	Pedagog
MALTA	TAK	NIE	TAK, od 1992	pracownik młodzieżowy
NIEMCY	TAK	NIE	TAK	pedagog społeczny, psychiatra, pracownik socjalny, pedagog, nauczyciel przedszkolny
POLSKA	NIE	NIE	NIE	rehabilitant, nauczyciel, pedagog, socjolog
PORTUGALIA	NIE	NIE	NIE	Zróżnicowane
RUMUNIA	NIE	TAK	NIE	brak danych

KRAJ	MINIMALNE STANDARDY KWALIFIKACJI	UZNANY ZAWÓD	DOSTĘPNOŚĆ FORMALNYCH KWALIFIKACJI	WYKSZTAŁCENIE WIĘKSZOŚCI
SŁOWACJA	TAK	NIE	TAK	pedagog, pracownik socjalny
SŁOWENIA	NIE	TAK	NIE	Zróżnicowane
SZWECJA	TAK	TAK	TAK	dwuletnie wykształcenie policealne
WĘGRY	NIE	NIE	TAK	nauczyciel, pracownik socjalny, psycholog
WIELKA BRYTANIA: ANGLIA, WALIA, IRLANDIA PÓŁNOCNA	NIE	TAK	TAK	Zróżnicowane
WIELKA BRYTANIA: SZKOCJA	NIE	TAK	TAK	brak danych
WŁOCHY	NIE	NIE	TAK	pedagog, psycholog, socjolog

Źródło: *Working with young people...*, 2014; oprac. BK.

DEFINICJA PRACOWNIKA MŁODZIEŻOWEGO Grupy Ekspertów ds. Systemów Jakości Pracy z Młodzieżą w Państwach Członkowskich UE, z 2015 r.:

pracownik młodzieżowy to osoba wykonująca pracę w bezpośrednim kontakcie z młodymi ludźmi, która poprzez nauczanie pozaformalne i nieformalne wspiera ich rozwój osobisty i społeczny. Pracownikiem młodzieżowym może być profesjonalista w tej dziedzinie, wolontariusz, urzędnik państwowy albo pracownik organizacji pozarządowej (15).

(15) Quality Youth Work. A common framework for the further development of youth work, 2015: 12.

POLSKA DEFINICJA ANIMATORA CZASU WOLNEGO MŁODZIEŻY (PRACOWNIKA MŁODZIEŻOWEGO) (16):

Animator czasu wolnego młodzieży (pracownik młodzieżowy) inicjuje, organizuje i prowadzi zajęcia oraz warsztaty w placówkach edukacji pozaszkolnej, świetlicach lub miejscach nieformalnych w czasie wolnym dla młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym, młodzieży z problemami i deficytami. Monitoruje sytuację rodzinną, materialną i mieszkaniową podopiecznego i na tej podstawie organizuje pomoc oraz wsparcie. Jego praca może obejmować również pracę z młodzieżą spoza wskazanych grup oraz z młodzieżą niewykazującą trudności. Praca animatora czasu wolnego młodzieży polega na nawiązywaniu kontaktów z młodzieżą i kreatywnym zagospodarowaniu czasu wolnego grupy, w oparciu o zaangażowanie emocjonalne i intelektualne.

(16) Informacja o zawodzie. Animator czasu wolnego (pracownik młodzieżowy), 2018: 4 – 5

WNIOSEK (17)

O ile w definicji europejskiej:

- » nacisk położony jest: na formalny status (rolę zawodową) pracownika młodzieżowego;
- » nie wskazuje się szczegółowo grup, z którymi ten ma pracować;
- » dziedziny pracy z młodzieżą są wskazane ogólnie (edukacja pozaformalna i nieformalna – por. też niżej odpowiednie definicje), o tyle

w definicji polskiej:

- » w samej nazwie pojawia się fundamentalna dwuznaczność (animacja czasu wolnego – praca z młodzieżą);
- » wyraźny nacisk jest położony na młodzież defaworyzowaną;
- » wyraźny jest nacisk na niecenioną (kontrowersyjną wbrew pozorom) kategorię czasu wolnego. (18)

(17) więcej na ten temat i rekomendacje – por. roz. 5 i 6.

(18) Dumeziedier, 1962; Kłoskowska, 1980:162-171.

REKOMENDACJA

Warto zastanowić się nad uwzględnieniem sugestii z definicji europejskiej, jednakże wymagałoby to oparcia wydzielonej polityki młodzieżowej na całym zestawie powiązanych definicji, zaprojektowania jasnych linii wywodzących się z nich działań i dziedzin, których działania mają dotyczyć, a w konsekwencji poważnych zmian legislacyjnych (por. niżej; w szczególności roz. 3 raportu).

(17) więcej na ten temat i rekomendacje – por. roz. 5 i 6.

(18) Dumeziedier, 1962; Kłoskowska, 1980:162-171.

D) DEFINIOWANIE EDUKACJI FORMALNEJ, POZAFORMALNEJ I NIEFORMALNEJ

TABELA 4A. Definicje terminów EDUKACJA FORMALNA w Unii Europejskiej i w Polsce

EDUKACJA FORMALNA		
UNIA EUROPEJSKA	POLSKA	
(ang. <i>formal learning</i>) uczenie się, które odbywa się w zorganizowanym i ustrukturyzowanym środowisku, specjalnie poświęconym uczeniu się i zazwyczaj prowadzi do uzyskania kwalifikacji, najczęściej w formie certyfikatu lub dyplomu; obejmuje systemy kształcenia ogólnego, szkolenie zawodowe i szkolnictwo wyższe. (19)	<i>Kształcenie realizowane przez publiczne i niepubliczne szkoły oraz inne podmioty systemu oświaty, uczelnie oraz inne podmioty systemu szkolnictwa wyższego w ramach programów, które prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych oraz kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych (zgodnie z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym) albo kwalifikacje w zawodzie (zgodnie z przepisami oświatowymi) (20)</i> (...) edukacja formalna oznacza uczenie się w szkole lub na uczelni w ramach programów prowadzących do nabycia kwalifikacji pełnych lub częściowych. Do edukacji formalnej zalicza się studia podyplomowe i studia doktoranckie, a także realizowanie przez dziecko obowiązku szkolnego w systemie edukacji domowej (21)	(19) Zalecenie Rady UE z dn. 20.12. 2012 r. w sprawie walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego... (20) Informacja o zawodzie..., op.cit.:19. (21) Sławiński, 2016:15.

TABELA 4B. Definicje terminów EDUKACJA POZAFORMALNA w Unii Europejskiej i w Polsce

EDUKACJA FORMALNA		
UNIA EUROPEJSKA	POLSKA	
<p>(ang. <i>nonformal education</i>) uczenie się poprzez zaplanowane działania (pod względem celów, czasu), w których obecna jest jakaś forma wsparcia w nauce (np. relacje uczeń-nauczyciel); może obejmować programy mające na celu przekazanie umiejętności zawodowych, umiejętności czytania i pisania dla dorosłych oraz edukacji podstawowej dla osób przedwcześnie kończących naukę; edukacja pozaformalna często obejmuje szkolenia wewnątrz firmy, których celem jest aktualizacja i udoskonalenie umiejętności jej pracowników (np. w zakresie ICT), kursy on-line (np. poprzez wykorzystanie otwartych zasobów edukacyjnych) oraz szkolenia organizowane przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego dla ich członków, grupy docelowej lub ogółu społeczeństwa (22).</p>	<p>Kształcenie i szkolenie realizowane w ramach programów, które nie prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych lub kwalifikacji właściwych dla edukacji formalnej (23).</p> <p>Edukacją pozaformalną jest uczenie się zorganizowane instytucjonalnie, w ramach programów, które nie wchodzą w zakres edukacji formalnej. Efekty uczenia się uzyskane w ramach edukacji pozaformalnej mogą być walidowane, akumulowane i przenoszone w toku zdobywania kwalifikacji „szkolnych” i „akademickich”. Kwalifikacje nadawane w ramach edukacji pozaformalnej mogą być włączone do ZSK (mieć przypisany poziom PRK). Nie wszystkie programy realizowane w ramach edukacji pozaformalnej muszą prowadzić do uzyskania kwalifikacji (24).</p>	<p>(22) Zalecenia Rady..., op.cit.: 1-5.</p> <p>(23) Informacja o zawodzie..., op.cit.: 19.</p> <p>(24) Sławiński 2016:16</p>

TABELA 4C. Definicje terminów EDUKACJA NIEFORMALNA w Unii Europejskiej i w Polsce

EDUKACJA NIEFORMALNA (incydentalna, ang. <i>informal learning</i>)	
UNIA EUROPEJSKA	POLSKA
<p>(ang. <i>informal learning</i>) uczenie się poprzez codzienne czynności związane z pracą, rodziną lub wypoczynkiem. Nauka ta jest nieorganizowana i nieustrukturyzowana pod względem celów, czasu ani wsparcia edukacyjnego; może być niezamierzona z perspektywy uczącego się; przykładami efektów uczenia się nabytych w ramach edukacji nieformalnej są umiejętności nabyte w wyniku doświadczeń życiowych i zawodowych, umiejętności zarządzania projektami lub umiejętności ICT (technologie informacyjno-komunikacyjne) nabyte w pracy, języki i umiejętności międzykulturowe opanowane podczas pobytu w innym kraju, umiejętności w zakresie ICT nabyte poza pracą, umiejętności nabyte w ramach wolontariatu, działalność kulturalna, sport, praca z młodzieżą i zajęcia w domu (np. opieka nad dzieckiem) (25).</p>	<p><i>Edukacja nieformalna (incydentalna) (...) ustawiczne kształcenie w znaczeniu procesu całonocnego i oznacza ona proces zdobywania wiedzy przez jednostkę w ciągu całego swojego życia dzięki funkcjonowaniu w określonym środowisku, doświadczeniom życiowym, zawodowym, samokształceniu, zaangażowaniu w działalność jakichś konkretnych grup itp. Proces ten (...) często bywa przez jednostkę uświadomiony w ograniczonym stopniu (26).</i></p> <p>Istnieje też socjologiczno-antropologiczna, rozbudowana koncepcja edukacji nieformalnej: (...) winna być rozumiana szeroko – jako sposoby uczenia się poza systemem edukacji formalnej. Najważniejsze jej cechy to: pozainstytucjonalny, a nawet pozasystemowy charakter (może wiązać się z kontestacją systemu oficjalnego, stwierdzeniem jego deficytów i niewydolności); niesformalizowane, często <poziome> relacje między uczącymi się wspólnie ludźmi (w odróżnieniu od „pionowych” relacji formalnych); wolny wybór, a nie – jak w systemie szkolnym – przemoc symboliczna i przymus; większa dostępność dla tzw. odpadu i odsiewu szkolnego (28); często <jedyna> albo <druga> szansa na wyrównanie nierówności w dostępie do edukacji, zdobycie wiedzy a czasem wykształcenia, (mimo iż zazwyczaj nie jest to wykształcenie i/ lub umiejętności potwierdzone formalnym świadectwem); permanencja (możliwość uczenia się na różnych etapach życia; wielość kanałów, którymi może się ono odbywać).</p>

(25) Zalecenia Rady..., op.cit.: 1-5.

(26) Goździk, 2003:135.

(27) Fatyga, 2005:19-24.

(28) Odpad szkolny to porzucanie szkoły przez ucznia; odsiew to pozbywanie się ucznia przez szkołę.

WNIOSKI: DEFINIOWANIE EDUKACJI FORMALNEJ, POZAFORMALNEJ I NIEFORMALNEJ

1. Polskie i unijne definicje edukacji formalnej oraz pozaformalnej są w zasadzie porównywalne (różnice dotyczą co najwyżej uwypuklanych aspektów). Szerszego komentarza wymaga rozumienie edukacji nieformalnej: definicja europejska w zasadzie jest tożsama z obszarem życia codziennego; nieprawdą jest, iż w tym sensie edukacja nieformalna jest *nieustrukturyzowana* i *niezorganizowana* (29), gdyby dodano tu słowo instytucjonalnie definicja byłaby jaśniejsza; dyskusyjna jest również jej *niezamierzość*, bo ta cecha, rozumiana literalnie, sprowadza edukację nieformalną do odruchów i nawyków. Sprawdzona w źródłach polska definicja edukacji nieformalnej, opisująca ją jako *incydentalną* i zarazem *ustawiczną* może być myląca.
2. W propozycji Fatygi, która nie straciła na aktualności: *W pojęciu edukacji nieformalnej takim, jakie obecnie funkcjonuje mogą łączyć się różne zjawiska związane z uczeniem się, np.: pionowy, tradycyjny przekaz wiedzy, ale poza oficjalnym systemem edukacji; tradycyjne i nowe postacie samokształcenia (indywidualne i grupowe); nowe formy dydaktyczne istniejące zarówno w systemie oficjalnym, jak i poza nim; edukacja odbywająca się <mimochodem> dzięki mediom (lub celowo przez media, głównie elektroniczne, zapośredniczona); problem <uczniaczaarnoksiężnika> (zapoznanie faktu, iż wiedza jest niebezpieczna) oraz problem wiedzy-władzy taki, jakim go przedstawiał Michel Foucault); quasi-egzamin i quasi-dyplomy oraz quasi-certyfikaty, które de facto mogą być źródłem osobniczej satysfakcji i na tym ich rola w zasadzie się kończy.*
3. *Edukacja nieformalna powinna pozostać domeną czystej radości zdobywania wiedzy, a nie np. zaprzęgać się do politycznego dyskursu o wyrównywaniu nierówności; edukacja zdobywana różnymi metodami poza systemem szkolnym, lecz certyfikowana w jakikolwiek sposób mogłaby nosić nazwę EDUKACJI UZUPEŁNIAJĄCEJ. (W przytoczonych definicjach jest to typ edukacji pozaformalnej).*
4. *Edukacja nieformalna długo jeszcze nie będzie w stanie zastąpić formalnej; przynajmniej dotąd, dopóki struktura społeczna będzie funkcjonować w ramach formalnych bowiem edukacja musi przygotowywać ludzi zdolnych do działania w instytucjach, a nie tylko we wspólnotach. Totalizująca się edukacja nieformalna rodem z mass mediów pilnie wymaga <ucywilizowania> czy wręcz <przywołania do porządku>; wszystkie typy edukacji muszą pilnie rozwiązać problem jaki ów porządek ma być; trzeba przede wszystkim głębokiej refleksji nad konsekwencjami wyborów określonych wartości (30).*
5. Wyprzedzając dalsze wywody można w omawianym kontekście przywołać fakt, że rozumiana na proponowane sposoby edukacja nieformalna nie została w niniejszym raporcie opisana na poziomie realnych praktyk z powodów metodologicznych (potrzebuje ona bowiem innych, niż możliwe tu do zrealizowania, metod: badania terenowego) por. roz. 6.

(29) por. Berger i Luckmann 2010.

(30) Fatyga, op.cit., z drobnymi zmianami red.

Rozdział drugi:

STRATEGICZNE CELE POLITYK MŁODZIEŻOWYCH

NOTA METODOLOGICZNA

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA	Ponieważ strategiczne cele pracy z młodzieżą najczęściej w badanych dokumentach nie zostały wyrażone wprost, a jednocześnie stanowią element polityki młodzieżowej, zdecydowałam się na ujęcie celów w szerszej perspektywie tej polityki, (por. też roz. 3).
PRÓBA	Poniżej zestawiałam strategiczne cele polityk młodzieżowych w poszczególnych krajach Unii Europejskiej i krajach partnerskich (Islandia, Norwegia, Republika Macedonii Północnej, Turcja), por. tabela 5. Podstawą opracowania były informacje zawarte na portalu Youth Wiki – na podstronach poszczególnych krajów, w zakładce Youth Policy Governance (stan na 30.07.2019). Zamieszczone tam opisy strategicznych celów polityk młodzieżowych tłumaczyłam literalnie.
METODA	Z zebranego materiału wykonałam zbiorcze zestawienie jakościowo-ilościowe obrazujące główne problemy młodzieży z perspektywy celów strategicznych polityk młodzieżowych (por. tabela 6).

TABELA 5. Zestawienie celów strategicznych polityk młodzieżowych w krajach Unii Europejskiej i krajach partnerskich Islandia, Norwegia, Republika Macedonii Północnej, Turcja

KRAJ	STRATEGICZNE CELE POLITYK MŁODZIEŻOWYCH
AUSTRIA	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Zatrudnienie i nauka – umożliwienie młodym ludziom rozwijania talentów oraz wykorzystywania swoich możliwości, aby potrafili sprostać obecnym i przyszłym wyzwaniom w miejscu pracy.</i> 2. <i>Partycypacja i zaangażowanie – wzmocnienie uczestnictwa społecznego młodych ludzi i opracowanie systemów motywowania młodych ludzi do dobrowolnego angażowania się w działania społeczne.</i> 3. <i>Jakość życia i duch współpracy – zapewnienie młodym ludzi narzędzi umożliwiających im samodzielne życie.</i> 4. <i>Media i informacja – wzmocnienie umiejętności informacyjnych młodzieży i dostarczanie jej wiedzy niezbędnej do funkcjonowania w czasach cyberprzemocy, mowy nienawiści i „fałszywych wiadomości”.</i>

KRAJ	STRATEGICZNE CELE POLITYK MŁODZIEŻOWYCH
BELGIA – WSPÓLNOTA FLAMANDZKA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stworzenie i zagwarantowanie równych szans wszystkim dzieciom i młodzieży. 2. Stworzenie i zagwarantowanie szerokich możliwości rozwoju dzieci i młodzieży. 3. Stworzenie przestrzeni dla dzieci i młodzieży. 4. Zwiększenie formalnego i nieformalnego udziału dzieci i młodzieży w społeczeństwie.
BELGIA – WSPÓLNOTA FRANCUSKA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Umożliwienie młodym ludziom pełnego wyrażania ich talentów. 2. Wspieranie młodych ludzi w ich projektach. 3. Promowanie twórczości i odpowiedzialności młodych ludzi. .
BELGIA – WSPÓLNOTA NIEMIECKOJĘZyczna	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowanie silnej postawy wobec uzależnień. 2. Promowanie różnorodności wśród młodych ludzi. 3. Edukacja polityczna młodych ludzi. 4. Emocje młodych ludzi i ich sposoby postrzegania siebie.
BUŁGARIA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Działalność gospodarcza i rozwój zawodowy młodych ludzi. 2. Poprawa dostępu do informacji i usług wysokiej jakości. 3. Promowanie zdrowego stylu życia. 4. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu młodych ludzi. 5. Promowanie wolontariatu młodzieżowego. 6. Wzmacnianie partycypacji młodych ludzi. 7. Rozwój obszarów wiejskich. 8. Dialog międzykulturowy. 9. Zapobieganie przestępczości.
CHORWACJA	<p><i>Edukacja, szkolenie zawodowe i uczenie się przez całe życie:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kształcenie młodych ludzi do aktywnego obywatelstwa i życia bez przemocy. 2. Stworzenie instytucjonalnych warunków wstępnych dla poprawy pracy z młodzieżą. 3. Przyczynianie się do konkurencyjności młodych ludzi na rynku pracy. <p><i>Zatrudnienie i przedsiębiorczość:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ułatwienie integracji młodych ludzi na rynku pracy.

KRAJ	STRATEGICZNE CELE POLITYK MŁODZIEŻOWYCH
CHORWACJA c.d.	<p><i>Zdrowie i opieka zdrowotna:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Poprawa instytucjonalnych warunków pracy w ośrodkach poradnictwa dla młodych ludzi.</i> <i>Wzmocnienie multidyscyplinarnego podejścia we wdrażaniu edukacji zdrowotnej.</i> <p><i>Aktywny udział młodych ludzi w społeczeństwie i polityce:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Rozwój stymulującego środowiska pracy i działalności organizacji młodzieżowych i działających na rzecz młodzieży.</i> <i>Zapewnienie aktywnego udziału młodych ludzi w procesach decyzyjnych.</i> <i>Zwiększenie liczby, jakości i dostępności programów wolontariatu dla młodych ludzi</i> <p><i>Młodzież i kultura:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Zwiększenie treści na temat kultury w systemie edukacji poprzez stale dotowane formalne i pozaformalne programy dotyczące współczesnych praktyk kulturalnych i artystycznych.</i> <i>Ułatwienie wszystkim młodym ludziom, a zwłaszcza zagrożonym wykluczeniem społecznym, dostępu do kultury.</i> <i>Zwiększenie wsparcia finansowego oraz liczby programów kulturalnych, medialnych i działań dla młodzieży.</i> <i>Zapewnienie różnorodności, rozwoju i stabilności zasobów przestrzennych dla realizacji programów i działań realizowanych przez młodzież i dla młodzieży na rzecz kultury młodzieżowej.</i> <i>Prowadzenie badań i analiz na temat potrzeb, problemów i potencjałów młodych ludzi w obszarze kultury.</i> <p><i>Młodzież w kontekście europejskim i globalnym:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Ustanowienie systemu wsparcia udziału młodych ludzi w procesach decyzyjnych na poziomie europejskim i globalnym.</i> <i>Zwiększenie mobilności edukacyjnej, kulturalnej i turystycznej młodych ludzi na poziomie krajowym, europejskim i światowym.</i>
CYPR	<p><i>Edukacja i szkolenie:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Zapewnienie wszystkim młodym ludziom wysokiej jakości edukacji.</i> <i>Zapewnienie młodym ludziom równych szans edukacyjnych.</i> <p><i>Zatrudnienie i przedsiębiorczość:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Rozwój, wsparcie i promocja przedsiębiorczości wśród młodych ludzi.</i> <i>Poprawa szans młodych ludzi na zatrudnienie i integracji na rynku pracy, przy jednoczesnym zapewnieniu im praw pracowniczych.</i> <p><i>Zdrowie i dobre samopoczucie:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Równy i nieprzerwany dostęp do wysokiej jakości usług zdrowotnych przyjaznych młodzieży.</i> <i>Promocja zdrowia i dobrego samopoczucia oraz zapobieganie chorobom.</i> <p><i>Partycypacja:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Uczestnictwo młodzieży na wszystkich etapach podejmowania decyzji w procesie kształtowania polityk odzwierciedlających potrzeby i poglądy młodych ludzi.</i> <i>Wzmocnienie aktywnego uczestnictwa młodzieży w życiu demokratycznym.</i>

KRAJ	STRATEGICZNE CELE POLITYK MŁODZIEŻOWYCH
CYPR c.d.	<p><i>Wolontariat:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Opracowanie koncepcji wolontariatu i promowanie dobrowolnego zaangażowania młodych ludzi.</i> <i>Oficjalne uznawanie i zatwierdzanie umiejętności nabytych w ramach wolontariatu.</i> <p><i>Integracja społeczna:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Zapewnienie młodym ludziom równości i poszanowania praw człowieka.</i> <i>Wspieranie nastawienia promującego włączenie społeczne młodych ludzi.</i> <p><i>Młodzież i świat:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Stworzenie młodym ludziom możliwości mobilności i wspieranie korzystania z nich.</i> <i>Promocja uniwersalnego, międzykulturowego i środowiskowego sposobu myślenia.</i> <p><i>Kreatywność i kultura:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Stworzenie młodym ludziom warunków dla równego dostępu i uczestnictwa w sztuce i kulturze.</i> <i>Rozwój warunków dla twórczości artystycznej młodych ludzi.</i>
REPUBLIKA CZESKA	<ol style="list-style-type: none"> <i>Ułatwienie równego dostępu dzieci i młodzieży do praw.</i> <i>Ułatwienie równego dostępu dzieci i młodzieży do informacji.</i> <i>Stworzenie korzystnych i trwałych warunków uczestnictwa dzieci i młodzieży w edukacji rekreacyjnej i pozaformalnej.</i> <i>Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty zajęć rekreacyjnych oraz zmotywowanie dzieci i młodzieży do aktywnego z nich korzystania.</i> <i>Wspieranie mobilności transgranicznej młodych ludzi.</i> <i>Poprawa warunków zatrudnienia i szans na zatrudnienie młodzieży.</i> <i>Promowanie wszechstronnego i harmonijnego rozwoju dzieci i młodzieży z naciskiem na ich zdrowie fizyczne i psychiczne oraz odpowiedzialność moralną.</i> <i>Promowanie aktywnego zaangażowania dzieci i młodzieży w procesy decyzyjne oraz ich wpływu na życie społeczne i demokratyczne.</i> <i>Stworzenie korzystnych warunków wolontariatu młodzieżowego młodych ludzi, w tym wycena i społeczne uznanie wolontariatu.</i> <i>Ułatwienie integracji dzieci i młodzieży o mniejszych szansach.</i> <i>Motywowanie dzieci i młodzieży do życia opartego na zasadach zrównoważonego rozwoju i rozwijanie ich umiejętności w zakresie ochrony środowisk.</i> <i>Zachęcanie do rozwoju kompetencji u dzieci i młodzieży w zakresie bezpiecznego i kreatywnego korzystania z mediów.</i> <i>Zaoferowanie dzieciom i młodzieży różnorodnych ścieżek dotarcia do kultury, sztuki i tradycji.</i>
DANIA	<p>Dania nie ma osobnego prawa dotyczącego młodzieży, Ministra ds. Młodzieży ani Krajowej Agencji ds. Młodzieży. Zamiast tego polityka dotycząca młodzieży znajduje się w takich obszarach jak edukacja, zatrudnienie, zdrowie, sprawy społeczne, kultura itp.</p>

KRAJ	STRATEGICZNE CELE POLITYK MŁODZIEŻOWYCH
ESTONIA	<p><i>Cele główne:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Zapewnienie młodym ludziom szerokiego zakresu możliwości samorozwoju i samorealizacji.</i> <i>Wspieranie przez obszar polityki młodzieżowej rozwoju spójności społecznej i kreatywności w społeczeństwie w ogóle.</i> <p><i>Cele pośrednie:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Zapewnienie młodym ludziom większego wyboru pod względem odkrywania swojego potencjału twórczego i rozwojowego.</i> <i>Zmniejszenie ryzyka wykluczenia społecznego młodych ludzi.</i> <i>Wspieranie udziału młodych ludzi w podejmowaniu decyzji.</i> <i>Działanie na rzecz zwiększenia efektywności pola młodzieżowego.</i>
FINLANDIA	<ol style="list-style-type: none"> <i>Zapewnienie każdemu dziecku i młodej osobie możliwość samodzielnego wyboru przynajmniej jednego hobby w czasie wolnym.</i> <i>Zwiększenie umiejętności młodych ludzi umożliwiających im wejście na rynek pracy oraz ograniczenie wykluczenia społecznego.</i> <i>Zwiększenie uczestnictwa młodych ludzi w podejmowaniu decyzji i wywierania wpływu na życie społeczne.</i> <i>Zwiększenie skuteczności profilaktyki w kontekście problemów młodych ludzi w obszarze zdrowia psychicznego.</i> <i>Zapewnienie młodym ludziom wsparcia umożliwiającego im samodzielne życie.</i>
FRANCJA	<p><i>Stworzenie społeczeństwa opartego na zaufaniu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Wspieranie edukacji i szkoleń.</i> <i>Wzmocnienie zaangażowania młodzieży na rzecz społeczeństwa.</i> <i>Wspieranie autonomii młodych ludzi.</i> <i>prawa socjalne młodych ludzi,</i> <i>terytorializacja polityk młodzieżowych,</i> <i>synergia aktorów społecznych na rzecz młodzieży.</i>
HISZPANIA	<p><i>Edukacja i szkolenia:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Poprawa jakości hiszpańskiego systemu edukacji w celu zwiększenia szans na zatrudnienie młodych ludzi i wspieranie przedsiębiorczości.</i> <i>Zachęcanie młodych ludzi do pozaformalnego systemu szkolenia.</i> <i>Identyfikacja nowych nisz i źródeł zatrudnienia oraz zachęcanie do nich młodych ludzi poprzez szkolenia.</i> <p><i>Zatrudnienie i przedsiębiorczość:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Wspieranie możliwości zatrudnienia młodzieży.</i> <i>Zachęcanie młodzieży do wejścia na rynek pracy.</i> <i>Zwiększenie liczby samozatrudnionych młodych ludzi oraz liczby firm założonych przez osoby poniżej 30 roku życia.</i> <i>Wspieranie kultury przedsiębiorczości.</i> <i>Promowanie wdrażania systemu gwarancji dla młodzieży.</i>

KRAJ	STRATEGICZNE CELE POLITYK MŁODZIEŻOWYCH
HISZPANIA c.d.	<p>Warunki mieszkaniowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększanie emancypacji młodych ludzi. <p>Zdrowie, wypoczynek i sport:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Promowanie działań wspierających zdrowe nawyki życiowych. 2. Ograniczenie zażywania narkotyków i środków odurzających. 3. Zwalczanie wszelkiego rodzaju przemocy lub dyskryminacji. <p>Partycypacja, wolontariat, integracja i równość:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa kanałów i narzędzi (przede wszystkim związanych z technologiami informacyjno-komunikacyjnymi) zwiększania partycypacji i wolontariatu wśród młodzieży. 2. Walka z wykluczeniem społecznym najuboższych grup młodzieży. 3. Promowanie równości. <p>Współpraca instytucjonalna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie współpracy między administracją publiczną, organami krajowymi i międzynarodowymi oraz podmiotami młodzieżowymi, które mogą mieć wpływ na młodych ludzi.
HOLANDIA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stworzenie warunków dla sprawczości i wzmocnienie pozycji wszystkich obywateli, w tym młodych ludzi. 2. Tworzenie usług opartych na potrzebach. 3. Lepsze podejście do profilaktyki i wczesnych interwencji. 4. Wspieranie, pomoc i opieka dla wszystkich obywateli. 5. Integracja różnych metod działania. 6. Wsparcie zdrowia psychicznego. 7. Opartość. 8. Opieka na miarę potrzeb. 9. Angażowanie dzieci i rodzin w politykę i usługi.
ISLANDIA	Brak polityki młodzieżowej.
LITWA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zabezpieczenie interesów młodzieży dzięki politykom publicznym ukierunkowanym na młodzież, tj. edukację, kulturę, sport, zatrudnienie, mieszkalnictwo, zdrowie, etc. 2. Praca z młodzieżą, tj. edukacja młodzieży, mająca na celu umożliwienie młodym ludziom uczenia się poprzez doświadczenie i eksperymenty (działania wolontariackie, niezależność, autonomia).
ŁOTWA	Poprawa jakości życia młodych ludzi w zakresie tworzenia przyjaznego środowiska sprzyjającego włączeniu społecznemu, wspierającego ich inicjatywy i partycypację, a także promującego wśród młodych ludzi zdrowy tryb życia.

KRAJ	STRATEGICZNE CELE POLITYK MŁODZIEŻOWYCH
LUKSEMBURG	<p><i>Ułatwienie młodym ludziom wejścia na rynek pracy:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. Zwiększenie wiedzy na temat grup ryzyka.</i> <i>2. Wzmocnienie zdolności młodzieży o ograniczonych zasobach w edukacji formalnej i pozaformalnej.</i> <i>3. Opracowanie programu „Gwarancja dla młodych” we współpracy z sektorem pracy.</i> <p><i>Młodzi i mieszkalnictwo:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. Opracowanie i sformalizowanie wspólnej, międzysektorowej polityki mieszkaniowej dla młodych ludzi.</i> <i>2. Zwiększenie liczby mieszkań dla młodzieży zagrożonej.</i> <i>3. Ułatwienie tworzenia alternatywnych form mieszkalnictwa dla młodych ludzi.</i> <p><i>Wzmocnienie partycypacji wszystkich młodych ludzi:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. Partycypacja młodzieży w edukacji formalnej i pozaformalnej.</i> <i>2. Rozwijanie partycypacji określonych grup docelowych.</i> <i>3. Zwiększenie potencjału interesariuszy poprzez ich udział w tworzeniu sieci.</i>
MALTA	<ol style="list-style-type: none"> <i>1. Wspieranie i zachęcanie młodych ludzi do wykorzystywania ich potencjału i aspiracji przy jednoczesnym uwzględnianiu ich potrzeb i obaw.</i> <i>2. Wspieranie młodych ludzi jako aktywnych i odpowiedzialnych obywateli, którzy w pełni uczestniczą w życiu społecznym, gospodarczym i kulturalnym Malty, Europy i świata.</i>
NIEMCY	<ol style="list-style-type: none"> <i>1. Zaangażowanie młodych ludzi we wszystkie decyzje, które ich dotyczą.</i> <i>2. Zaoferowanie młodym ludziom możliwie najlepszych warunków do sprostania wyzwaniom tego etapu życia.</i>
NORWEGIA	<ol style="list-style-type: none"> <i>1. Traktowanie dzieci i młodzieży jako zasobu.</i> <i>2. Wzmacnianie kreatywności i osobistej inicjatywy.</i> <i>3. Ułatwianie aktywnego uczestnictwa.</i> <i>4. Zachęcanie do krytycznego myślenia.</i> <i>5. Położenie podwalin pod życie zgodne z etyką.</i> <i>6. Zwiększenie i wzmocnienie zaangażowania rodziców.</i> <i>7. Skoncentrowanie się na dzieciach i młodzieży, które najbardziej potrzebują wsparcia.</i> <i>8. Zapewnienie dzieciom i młodzieży wystarczających informacji o ich prawach, dostępnym wsparciu oraz usługach.</i> <i>9. Promowanie uczestnictwa młodzieży jako faktycznej siły decyzyjnej w planowaniu lokalnej polityki.</i> <i>10. Polityka dziecięca i młodzieżowa jako część długoterminowego planowania gminy.</i>
POLSKA	<ol style="list-style-type: none"> <i>1. Tworzenie i wyrównywanie szans rozwoju, samorealizacja młodego pokolenia.</i> <i>2. Stwarzanie szans dla rozwoju własnej aktywności młodego pokolenia.</i> <i>3. Przeciwdziałanie marginalizacji młodego pokolenia.</i>

KRAJ	STRATEGICZNE CELE POLITYK MŁODZIEŻOWYCH
POLSKA c.d.	<ol style="list-style-type: none"> 4. <i>Rozwijanie międzynarodowej współpracy młodzieży.</i> 5. <i>Zbudowanie systemu informacji młodzieżowej.</i> 6. <i>Kształcenie i doskonalenie zawodowe dorosłych pracujących z młodzieżą.</i>
PORTUGALIA	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Edukacja formalna i pozaformalna: Realizacja prawa do edukacji poprzez włączenie nauczania pozaformalnego do formalnego systemu edukacji, z naciskiem na rozwój i uznanie zdobytych w ten sposób umiejętności. Celem takiego podejścia jest integracja młodych ludzi oraz wspieranie ich aktywności obywatelskiej, przy uwzględnieniu ich specyficznych uwarunkowań.</i> 2. <i>Zatrudnienie: Promowanie prawa do godnej i włączającej pracy poprzez szerokie rozpowszechnianie szybszego i łatwiejszego dostępu do pierwszego zatrudnienia. Celem takiego podejścia jest wspieranie emancypacji i autonomii młodych ludzi.</i> 3. <i>Warunki mieszkaniowe: Promowanie prawa do mieszkania poprzez zagwarantowanie młodym ludziom dostępu do odpowiednich warunków mieszkaniowych. Przyczynia się to do wspierania emancypacji i autonomii młodych ludzi, a także do większej swobody w mobilności studentów,</i> 4. <i>Zapewnienie młodym ludziom prawa do zdrowia przy uwzględnieniu w promowaniu polityki zdrowotnej i programów zdrowotnych szczególnego bio-psycho-społecznego wymiaru tego etapu życia. Promowanie wśród młodych ludzi zdrowego stylu życia oraz umiejętności, które poprawiają jakość życia dorosłych.</i>
REPUBLIKA MACEDONII PÓŁNOCNEJ	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Zapewnienie młodym ludziom lepszego standardu życia i równych szans na godne życie.</i> 2. <i>Tworzenie warunków dla skutecznego przestrzegania i ochrony podstawowych praw młodych ludzi oraz dla systematycznej integracji różnych grup młodych ludzi.</i> 3. <i>Umożliwienie zaangażowania młodych ludzi w monitorowanie oraz wdrażanie polityki i decyzji, które ich dotyczą.</i> 4. <i>Równy dostęp do wysokiej jakości edukacji oraz innych form rozwoju osobistego i zawodowego.</i>
RUMUNIA	<p><i>Kultura i edukacja pozaformalna:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Zapewnienie wszystkim nastolatkom i młodym ludziom dostępu do wysokiej jakości formalnej i pozaformalnej edukacji oraz szkoleń.</i> 2. <i>Poprawa oferty z zakresu edukacji pozaformalnej.</i> 3. <i>Podniesienie zainteresowania młodych ludzi uczestnictwem w pozaformalnych działaniach edukacyjnych.</i> 4. <i>Zapewnienie praktycznego znaczenia umiejętności nabytych w ramach edukacji formalnej i pozaformalnej.</i> 5. <i>Ułatwienie dostępu młodzieży do wysokiej jakości kultury i twórczości kulturalnej.</i> 6. <i>Poprawa finansowania działań kulturalnych.</i> <p><i>Zdrowie, sport i wypoczynek:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Wspieranie zdrowia i jakości życia młodzieży oraz zapobieganie krzywdzie, zaburzeniom odżywiania, zażywaniu substancji i uzależnieniom.</i> 2. <i>Promowanie zdrowego stylu życia oraz aktywności i odpowiedzialności obywatelskiej poprzez sport; zachęcanie młodych ludzi do uprawiania sportu i ćwiczeń w czasie wolnym.</i> 3. <i>Poprawa form spędzania wolnego czasu przez młodych ludzi, zarówno za pomocą środków zorganizowanych, jak i nieformalnych.</i>

KRAJ	STRATEGICZNE CELE POLITYK MŁODZIEŻOWYCH
RUMUNIA c.d.	<p>Partycypacja i wolontariat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie udziału młodzieży w życiu społeczności. 2. Zwiększenie udziału młodzieży w życiu politycznym. 3. Zwiększenie udziału kierowanych przez młodzież i służących młodzieży organizacji pozarządowych w zorganizowanym dialogu społecznym. 4. Stworzenie środowiska sprzyjającego wolontariatowi młodzieży. 5. Poprawa systemu certyfikacji wolontariatu i publicznego uznania tej formy pracy. 6. Podnoszenie świadomości społecznej na temat znaczenia wolontariatu. <p>Zatrudnienie i przedsiębiorczość:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie zatrudnienia młodych ludzi, ze szczególnym uwzględnieniem grup wiekowych 15–24 i 25–29 lat. 2. Promowanie istniejących środków prawnych na rzecz młodzieży, w celu zapewnienia jej płynnego przejścia z edukacji na rynek pracy. 3. Promowanie równowagę między życiem zawodowym a prywatnym. 4. Stymulowanie mobilności młodzieży na krajowym rynku pracy. 5. Wspieranie mobilności młodzieży rumuńskiej na europejskim rynku pracy. 6. Zapewnienie młodym ludziom dostępu do rynku oraz umożliwienie im pozostania na nim poprzez nabywanie i rozwijanie umiejętności. 7. Rozwijanie ekonomii społecznej i zwiększenie udziału młodzieży w jej obszarze. 8. Zwiększanie samozatrudnienia wśród młodych ludzi. 9. Zwiększenie samozatrudnienia wśród młodych ludzi na obszarach wiejskich. 10. Promowanie przedsiębiorczości na wszystkich poziomach kształcenia i szkolenia młodzieży. 11. Pomoc młodym przedsiębiorcom w dostosowywaniu się do procesów integracji europejskiej i globalizacji. <p>Integracja społeczna młodych ludzi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Promowanie integracji młodzieży w celu ułatwienia jej dostępu do formalnego rynku pracy. 2. Bezpośrednia edukacja pozaformalna w reintegracji społecznej młodzieży wykluczonej społecznie, utrzymanie lub przywrócenie dostępu do edukacji formalnej przy jednoczesnym skutecznym promowaniu uczenia się pozaformalnego i nieformalnego oraz uznanie nabytych kompetencji. 3. Promowanie równego dostępu młodych ludzi do zdrowia, utrzymanie swobodnego dostępu do podstawowego pakietu opieki zdrowotnej i poprawa jakości procedur medycznych, zwłaszcza w kontekście dzieci i młodzieży w trudnej sytuacji życiowej. 4. Promowanie „głosu” ubogich społeczności i wzmocnienie ich pozycji poprzez włączenie do debaty dzieci i młodzieży, w tym młodych ludzi wykluczonych społecznie. 5. Ponowne uruchomienie polityki wspierającej walkę z ubóstwem i promującej integrację społeczną w Rumunii, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. 6. Opracowanie programów mających na celu budowę lub modernizację mieszkań socjalnych oraz wdrożenie odpowiednich przepisów prawnych umożliwiających młodym ludziom korzystanie z takich mieszkań.

SŁOWACJA**Edukacja:**

1. *Wspieranie integracyjnego modelu edukacji (formalnej i pozaformalnej).*

Zatrudnienie:

1. *Wprowadzenie systematycznego poradnictwa zawodowego i tym samym zwiększenie a tym samym zwiększenie orientacji młodych ludzi na rynku pracy.*
2. *Polepszenie publicznych służb zatrudnienia.*
3. *Koncentracja na kształceniu zawodowym jako jednym z głównych warunków powodzenia młodych ludzi na rynku pracy.*
4. *Wsparcie pracodawców w tworzeniu nowych miejsc pracy.*

Kreatywność i przedsiębiorczość:

1. *Zwiększenie liczby informacji o możliwościach rozwoju przedsiębiorczości młodych ludzi oraz identyfikacja wysokiej jakości, funkcjonujących i zrównoważonych programów i projektów wspierających taki rozwój.*
2. *Wspieranie edukacji w zakresie przedsiębiorczości.*
3. *Promowanie kultury przedsiębiorczości poprzez zmianę postrzegania przedsiębiorców.*
4. *Wspieranie istniejących i tworzenie nowych programów mentorskich dla młodych ludzi z innowacyjnymi pomysłami w obszarze przedsiębiorczości.*

Partycypacja:

1. *Zachęcanie do innowacyjnych form uczestnictwa młodych ludzi w społeczeństwie na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.*
2. *Wspieranie partnerskiego podejścia do młodych ludzi w środowisku szkolnym na wszystkich etapach edukacji.*
3. *Stworzenie jakościowych standardów uczestnictwa młodzieży na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.*
4. *Wzmacnianie uczestnictwa młodych ludzi w społeczeństwie poprzez zapewnienie im potrzebnych informacji i porad.*
5. *Wspieranie e-demokracji i dostarczanie młodym ludziom informacji w zrozumiałym dla nich języku.*

Młodzież i świat:

1. *Edukacja globalna – wspieranie zaangażowania młodych ludzi w rozwiązanie globalnych wyzwań na poziomie lokalnym i krajowym poprzez działania na rzecz młodzieży.*
2. *Rozwijanie współpracy międzynarodowej w celu transferu wiedzy z innych krajów, poprawy jakości pracy z młodzieżą i zwiększenia świadomości powiązań między działaniami lokalnymi i ich globalnym oddziaływaniem.*

Zdrowie i zdrowy styl życia:

1. *Poprawa zdrowia młodych ludzi poprzez wzmocnienie promocji zdrowia i ochrony zdrowia (świadomość zapobiegania chorobom, urazom, przemoc i przestępczości) oraz edukacja w zakresie zdrowego stylu życia.*
2. *Stworzenie warunków dla skutecznej współpracy między wszystkimi sektorami i dzięki całościowemu podejściu wspieranie, ochrona i poprawa zdrowia młodych ludzi.*

KRAJ	STRATEGICZNE CELE POLITYK MŁODZIEŻOWYCH
SŁOWACJA c.d.	<p>Włączenie społeczne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Systematyczne badanie i ocena trendów, czynników, formy i konsekwencji wykluczenia społecznego młodych ludzi oraz kompleksowe mapowanie potrzeb młodych ludzi dotkniętych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. 2. Określenie treści i zakres środków, narzędzi i usług mających na celu eliminację i zapobieganie wykluczeniu społecznemu młodych ludzi. 3. Poprawa jakości istniejących środków, łączenie istniejących środków, narzędzi i usług oraz tworzenie i wprowadzanie nowych w celu eliminacji i zapobieganiu wykluczenia społecznego młodych ludzi. <p>Wolontariat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Angażowanie w wolontariat jak największej liczby młodych ludzi z różnych grup. 2. Tworząc różnorodnych możliwości wolontariatu odzwierciedlających bieżące potrzeby i trendy zapewniających zrównoważony rozwój młodych ludzi. <p>Praca z młodzieżą:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wspierać w dłuższej perspektywie (także finansowej) działań prowadzących do uznania wartości pracy z młodzieżą i płynących z niej korzyści. 2. Zachęcanie do łączenia pracy z młodzieżą z bieżącymi potrzebami i wyzwaniem, przed którymi stoją młodzi ludzie w Republice Słowackiej. 3. Wspieranie współpracy różnych instytucji i podmiotów zajmujących się pracą z młodzieżą, ze szczególnym naciskiem na zaangażowanie władz lokalnych i regionalnych w celu zapewnienia szerszego wpływu pracy z młodzieżą na społeczeństwo.
SŁOWENIA	<p>Edukacja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Podnoszenie kompetencji młodzieży (ustanowienie lepszego systemu walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, zapobieganie przerywaniu nauki w szkołach zawodowych i technicznych oraz na poziomie szkolnictwa wyższego, ustanowienie poradnictwa zawodowego dla młodzieży, wzmocnienie polityki stypendialnej). 2. Wspieranie mobilności (nauki) młodych ludzi (promocja i zachęcanie do nauki zdobywania i praktycznych doświadczeń za granicą). <p>Zatrudnienie i przedsiębiorczość:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wsparcie młodych ludzi w rozpoczynaniu kariery zawodowej (poprawa aktywnej polityki zatrudnienia, zwiększenie kreatywności, lepsze połączenie potrzeb rynku pracy i edukacji). 2. Poprawa jakości zatrudnienia (w celu ograniczenia mniej korzystnych form zatrudnienia). 3. Wspieranie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym. <p>Mieszkalnictwo i warunki mieszkaniowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zapewnienie dostępności mieszkań dla młodych ludzi (dostępność pożyczek, regulacja wynajmu). <p>Zdrowie i dobre samopoczucie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stymulowanie i promowanie regularnej aktywności fizycznej w celu zapobiegania nadwadze (promocja zrównoważonego odżywiania i regularnych ćwiczeń fizycznych). 2. Zapobieganie nadużywaniu alkoholu i narkotyków (stworzenie środowiska do odpowiedzialnego spożywania alkoholu).

KRAJ	STRATEGICZNE CELE POLITYK MŁODZIEŻOWYCH
SŁOWENIA c.d.	<p>Młodzi ludzie i społeczeństwo:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Promowanie partycypacji młodych ludzi. 2. Promowanie tworzenia nowych organizacji młodzieżowych. 3. Zwiększenie finansowania organizacji młodzieżowych, wspieranie zrównoważonego geograficznie rozwoju organizacji młodzieżowych, stworzenie systemu edukacji i szkoleń dla pracowników młodzieżowych / liderów młodzieży). <p>Kultura i kreatywność:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie dostępności działań kulturalnych dla młodych ludzi i oraz zwiększenie ich zaangażowania w obszar kultury.
SZWECJA	Wszyscy młodzi ludzie powinni mieć dostęp do dobrych warunków życia, moc kształtowania własnego życia i wpływ na rozwój społeczeństwa.
TURCJA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie właściwego postrzegania młodzieży. 2. Określenie potrzeb, oczekiwań i obaw młodych ludzi. 3. Ustalenie instytucji i organizacji zajmujących się młodzieżą oraz zapewnienie współpracy i koordynacji między nimi. 4. Zapewnienie organizacjom pozarządowym niezbędnego wsparcia do pracy z młodzieżą. 5. Korzystanie z zasobów w sposób najpełniej umożliwiający rozwój młodych ludzi. 6. Wspieranie rozwoju osobistego i społecznego młodych ludzi. 7. Rozwijanie świadomości młodych ludzi jako obywateli. 8. Wspieranie młodych ludzi w wykorzystaniu ich potencjału, z uwzględnieniem potrzeb różnorodnych grup.
WĘGRY	Brak strategii na rzecz młodzieży.
WIELKA BRYTANIA – SZKOCJA	Brak określonych celów na Youth Wiki.
WIELKA BRYTANIA – WALIA	Brak określonych celów na Youth Wiki.
WIELKA BRYTANIA – ANGLIA	Brak strategii na rzecz młodzieży.
WIELKA BRYTANIA – IRLANDIA PÓŁNOCNA	Brak określonych celów na Youth Wiki.
WŁOCHY	Brak danych.

Źródło: Youth Wiki, <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/youthwiki>, stan na 30.07.2019; oprac: BK.

TABELA 6. Zbiorcze zestawienie strategicznych celów polityk młodzieżowych w krajach UE i partnerskich, wg dziedzin (obszarów merytorycznych), w % i wg rang, ogólna frekwencja N= 395

LP.	DZIEDZINY I PODDZIEDZINY CELÓW STRATEGICZNYCH	%	RANGA
1.	profilaktyka i edukacja zdrowotna	7,6	1
2.	aktywność obywatelska – ogólnie, odpowiedzialność	6,3	2
3.	rozwój, osobisty, zawodowy, społeczny, zrównoważony, zasoby ludzkie,	6,1	3
4.	edukacja pozaformalna – walidacja, dostęp, promocja, uczestnictwo, certyfikacja, szkolenia	4,8	4
5.	decyzje – wpływ na, dostęp, partycypacja społeczna, polityka	4,3	5
6.	działalność gospodarcza, przedsiębiorczość, wsparcie, promocja	4,3	5
7.	kultura ogólnie, dostęp, edukacja kulturalna, mobilność, finansowanie	3,8	7
8.	autonomia, dobrowolność, emancypacja, podmiotowość	3,5	8
9.	edukacja – ogólnie, globalna, jakość, mobilność, równe szanse	3,5	8
10.	mieszkalnictwo, dostęp, warunki życia	3	10
11.	wolontariat – certyfikacja, promocja, wsparcie	3	10
12.	inkluzya grup defaworyzowanych, walka z wykluczeniami	2,8	12
13.	wykluczenie społeczne, wyrównywanie szans, bieda	2,8	12
14.	współpraca międzynarodowa, sieciowanie działań, instytucji, organizacji	2,5	14
15.	edukacja formalna – dostęp, uznanie umiejętności	1,8	15
16.	informacja – dostęp, wsparcie	1,8	15
17.	organizacje młodzieżowe – finansowanie, sieciowanie, rozwój	1,8	15

LP.	DZIEDZINY I PODDZIEDZINY CELÓW STRATEGICZNYCH	%	RANGA
18.	prawo, gwarancje dla młodzieży, prawa człowieka, socjalne, dostęp	1,8	15
19.	aktywność fizyczna i sport, edukacja rekreacyjna	1,5	19
20.	badania młodzieży, potrzeb, pracy z nią, wykluczania	1,5	19
21.	integracja społeczna- wsparcie, międzypokoleniowość, spójność	1,5	19
22.	mobilność edukacyjna, turystyczna, zawodowa	1,5	19
23.	profilaktyka uzależnień	1,5	19
24.	profilaktyka przemocy, przestępczości	1,5	19
25.	dialog międzykulturowy, promocja różnorodności	1,3	25
26.	edukacja nieformalna – certyfikacja, promocja, walidacja	1,3	25
27.	jakość życia – wsparcie, promocja	1,3	25
28.	praca z młodzieżą, metody, finansowanie, certyfikacja	1,3	25
29.	twórczość artystyczna – rozwój, media, promocja	1,3	25
30.	kompetencje cyfrowe, media, bezpieczeństwo	1	30
31.	usługi – dostęp, jakość, poradnictwo	1	30
32.	wsparcie – ogólne	1	30
33.	czas wolny – organizacja formalna, nieformalna, hobby	0,8	33
34.	edukacja pracowników młodzieżowych	0,8	33
35.	kreatywność społeczna	0,8	33
36.	edukacja obywatelska, polityczna	0,5	36

LP.	DZIEDZINY I PODDZIEDZINY CELÓW STRATEGICZNYCH	%	RANGA
37.	edukacja zawodowa	0,5	36
38.	efektywność, opłacalność	0,5	36
39.	moralność	0,5	36
40.	opieka zdrowotna	0,5	36
41.	przestrzeń, infrastruktura	0,5	36
42.	systemy stypendialne	0,5	36
43.	szkolnictwo zawodowe – porzucanie	0,5	36
44.	autokonceptcja, tożsamość	0,3	44
45.	deficyty – wsparcie w ich likwidacji	0,3	44
46.	demokracja – w sieci	0,3	44
47.	ekologia – ochrona środowiska	0,3	44
48.	emocje	0,3	44
49.	myślenie krytyczne, nauka	0,3	44
50.	szkolnictwo wyższe – porzucanie	0,3	44
51.	tradycja – dostęp	0,3	44

Źródło: Youth Wiki, <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/youthwiki>, stan na 30.07.2019; oprac. BK.

WNIOSEK

1. Uwagę zwraca przede wszystkim ogromne rozdrobienie celów, pośrednio świadczące o dużej autonomii krajów UE jeśli idzie o polityki młodzieżowe i – zarazem – o rozmiarze potrzeb w tym zakresie oraz o ogromnym chaosie pojęciowym i terminologicznym. Ujednolicenie (homogenizacja) treści stanowiąca istotną cechę współczesnej kultury, jak widać na tym przykładzie, nie dotknęła międzynarodowych gremiów przygotowujących analizowane dokumenty.
2. Dodatkowym problemem, niestety, dobrze znanym badaczom młodzieży, jest sama zawartość treściowa terminów, zdefiniowanych w różnych językach i z – ukrytym najczęściej – odniesieniem do zróżnicowanych warunków społeczno-kulturowych: rzadko efekt pracy zbiorowego rozumu nad definicjami przynosi dobre skutki. Jednakże rzetelna analiza treści tych terminów mogłaby doprowadzić, naszym zdaniem, zarówno do ujednolicenia sensów, jak i jasnego wyrażania różnic w definiowaniu czym realnie jest w poszczególnych krajach UE np. *defaworyzacja młodzieży*, co się w nich mierzy jako *jakość życia* czy jak się w różnych krajach rozumie *tradycję*, itp.

REKOMENDACJA

Z rozdziałów 1 i 2 raportu: poświęconych definicjom i celom strategicznym wynika, iż szacunek dla autonomii i różnorodności kształtu polityk młodzieżowych nie skutkuje wypracowaniem efektywnej, wspólnej terminologii dla całej wspólnoty. Sądzymy, że problem ten można rozwiązać tak planując każde spotkanie ekspertów i/lub badaczy oraz osób decyzyjnych by był w nim zagwarantowany potrzebny czas na ustalenie minimum wspólnego języka i – przede wszystkim – sposobu rozumienia poszczególnych pojęć, które są istotą celów i podejmowanych działań.

02

Diagnozy

Maciej Folta

Rozdział trzeci:

RAMY PRAWNE I ROZWIĄZANIA SYSTEMOWE DOTYCZĄCE PRACY Z MŁODZIEŻĄ W POLSCE I W UE; WNIOSKI I REKOMENDACJE LEGISLACYJNE

NOTA METODOLOGICZNA		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA	W niniejszej części przedstawiam akty prawne opisujące pracę z młodzieżą na poziomie europejskim (Unia Europejska i Rada Europy), ramy prawne pracy z młodzieżą w krajach Unii Europejskiej i sytuację legislacyjną pracy z młodzieżą w Polsce. Rozdział zawiera wnioski i rekomendacje.	(1) por. np. (2) por. niżej opis metody.
ZADANIA I CELE	Omówienie ram prawnych i rozwiązań systemowych dotyczących pracy z młodzieżą w Polsce i w Unii Europejskiej, wniosków i rekomendacji legislacyjnych.	
DEFINICJE PODSTAWOWYCH POJĘĆ	Zdecydowana większość źródeł jest w języku angielskim i używa się w nich zbiorczej nazwy <i>youth work</i> . zgodnie z przyjętą w niniejszym opracowaniu definicją (3) termin <i>youth work</i> tłumaczyłem jako „praca z młodzieżą”. Terminów „edukacja pozaformalna” i „edukacja nieformalna” używałem w znaczeniu opisanym wyżej (4).	(3) por. roz. 1. (4) por. roz. 1.
DOBÓR PRÓBY I METODA	Poniżej omówię następujące akty prawne: Akty organizacji międzynarodowych: 1. Rekomendacja CM/Rec(2017) Komitetu Ministrów Rady Europy. 2. Rezolucja Rady Unii Europejskiej i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie w sprawie ram europejskiej współpracy na rzecz młodzieży: Strategia Unii Europejskiej na rzecz młodzieży na lata 2019–2027 (2018/C 456/01). Zreferowałem postanowienia tych aktów w pierwszej kolejności, jako że są to akty najogólniejsze w charakterze, a jednocześnie wyznaczają ramy dla państw członkowskich UE i RE. Są one niewiążące, niemniej państwa członkowskie winny mieć baczenie na ich treść i stosować się do ich postanowień w miarę możliwości. (7) Omawiane dokumenty są obowiązujące na dzień 13 VIII 2019.	(5) Łącze do rekomendacji por. literatura cytowana. (6) Łącze do rezolucji por. literatura cytowana. (7) Więcej o statusie w/w dokumentów por. literatura cytowana. (8) Łącze do portalu: por. literatura cytowana. (9) Łącze do portalu por. literatura cytowana.

NOTA METODOLOGICZNA

ŹRÓDŁA I PRZYPISY

Formuła opracowania jest następująca:

- » dla każdego państwa w pierwszej kolejności przytoczyłem przepisy regulujące pracę z młodzieżą,
- » następnie wymieniłem głównych aktorów publicznych zajmujących się młodzieżą,
- » na końcu, na podstawie dostępnych mi przepisów, wskazałem ciała reprezentujące interesy młodych ludzi na poziomie centralnym, regionalnym i lokalnym w danym państwie.

Stosowane przez tłumaczy i autorów pojęcie *municipality* – oznaczające podstawową jednostkę samorządu terytorialnego – tłumaczyłem jako „gmina”.

W części rozdziału zawierającej socjologiczno – prawniczą analizę przepisów regulujących sytuację młodzieży i pracę z młodzieżą w Polsce omówiłem wybrane przepisy następujących aktów prawnych:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej polskiej z 2.04. 1997 r. Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483,
2. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
3. Kodeks cywilny,
4. Kodeks pracy,
5. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania,
6. Obwieszczenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 sierpnia 2016 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wykazu prac wzbronionych młodocianym i warunków ich zatrudniania przy niektórych z tych prac,
7. Ustawa z dnia 22 czerwca 1995 r. o zmianie ustawy o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw,
8. Konwencja nr 138 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotycząca najniższego wieku dopuszczenia do zatrudnienia, przyjęta w Genewie dnia 26 czerwca 1973 r.
9. Zarządzenie Ministra Oświaty z dnia 15 kwietnia 1966 r. w sprawie prowadzenia i finansowania zawodowych szkół przyzakładowych, internatów, przedszkoli, świetlic dziecięcych, ogrodów jordanowskich oraz wczasów dla dzieci i młodzieży w ramach działalności pozaoperacyjnej przedsiębiorstw państwowych,
10. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lipca 1959 r. w sprawie zatrudniania młodocianych przy lekkich pracach sezonowych i dorywczych,
11. Konwencja Międzynarodowej Organizacji Pracy (nr 90) dotycząca pracy nocnej młodocianych w przemyśle (zrewidowana w 1948 r.), przyjęta w San Francisco dnia 10 lipca 1948 r,
12. Ustawa 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. →

NOTA METODOLOGICZNA	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
<ol style="list-style-type: none"> 13. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 22 lipca 2011 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy, 14. Kodeks karny, 15. Ustawa 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe, 16. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 30 marca 2016 w sprawie wypoczynku dzieci i młodzieży, 17. Ustawa z dnia 12 kwietnia 2019 r. o opiece zdrowotnej nad uczniami, 18. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dzieci i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży, 19. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym, 20. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach, 21. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie publicznych placówek oświatowo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodków wychowawczych, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych oraz placówek zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania, 22. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dzieci i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży, 23. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, 24. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 28 sierpnia 2009 r. w sprawie organizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą, 25. Ustawa z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, → 	

NOTA METODOLOGICZNA

ŹRÓDŁA I PRZYPISY

26. Ustawa z 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w Państwach Członkowskich Unii Europejskiej,
27. Rozporządzenie prezesa rady ministrów z dn. 27. lutego 2017 r. w sprawie wykazu zawodów regulowanych i działalności regulowanych, przy wykonywaniu których usługodawca posiada bezpośredni wpływ na zdrowie lub bezpieczeństwo publiczne, w przypadku których można wszcząć postępowanie w sprawie uznania kwalifikacji,
28. Ustawa z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie,
29. Ustawa z 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach,
30. Ustawa z 26.10.1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich,
31. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w młodzieżowym ośrodku wychowawczym,
32. Ustawa z 12 kwietnia 2004 r. o pomocy społecznej,
33. Ustawa z 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
34. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
35. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii, zmienione rozporządzeniem z dnia 22 stycznia 2018 r.,
36. Ustawa z 18 stycznia 1996 o kulturze fizycznej,
37. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 27 lutego 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie trybu orzekania o zdolności do uprawiania danego sportu przez dzieci i młodzież do ukończenia 21. roku życia oraz przez zawodników pomiędzy 21. a 23. rokiem życia,
38. Ustawa z 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach,
39. Ustawa z 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej,
40. Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o polsko-niemieckiej współpracy młodzieży, sporządzona w Bonn dnia 17 czerwca 1991 r.,
41. Umowa o Wymianie Młodzieży między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Państwa Izrael, podpisana w Warszawie dnia 29 sierpnia 1991 r.,
42. Rozporządzenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z dnia 5 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad ochrony małoletnich w audiowizualnych usługach medialnych na żądanie,
43. Ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, (pełne adresy: por. spis literatury).

A) AKTY PRAWNE OPISUJĄCE PRACĘ Z MŁODZIEŻĄ NA POZIOMIE EUROPEJSKIM

TABELA 1. Zestawienie treści odnoszących się do pracy z młodzieżą w aktach prawnych UE i RE

AKT	PRZEPIS – Praca z młodzieżą	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
<p>Rekomendacja CM/Rec(2017)4 Komitetu Ministrów Rady Europy z dn. 31.V. 2017 r. (10)</p>	<p>Rekomendacja 1. <i>Utworzenie, bądź dalszy rozwój wysokiej jakości pracy z młodzieżą (youth work), gwarancji i aktywnego wsparcia pracy z młodzieżą przez władze lokalne, regionalne i krajowe. Powinno się brać pod uwagę różnorodność pracy z młodzieżą pomiędzy i w Państwach Członkowskich, ze szczególnym uwzględnieniem strategii, ram działania, prawodawstwa, długotrwałych struktur i wsparcia, efektywnej koordynacji z innymi sektorami, jak również politykami promującymi równy dostęp do pracy z młodzieżą dla młodych ludzi. Pracownicy młodzieżowi i młodzi ludzie powinni być aktywnie zaangażowani w każde planowane działanie na tym polu. (11)</i></p>	<p>(10) rekomendacja składa się z preambuły, części właściwej, załączników A, B i C, oraz postanowień końcowych. (11) Zasadniczo w całym raporcie piszemy o pracy z młodzieżą i pracy na rzecz młodzieży.</p>
	<p>Rekomendacja 2. <i>Ustanowienie spójnej, elastycznej i opartej na kompetencjach sieci kształcenia i szkolenia dla zawodowych i ochotniczych pracowników młodzieżowych, która weźmie pod uwagę istniejące praktyki, nowe trendy i pola działalności, jak również różnorodność pracy z młodzieżą. Interesariusze, w tym pracownicy młodzieżowi i młodzi ludzie, powinni być zaangażowani w tworzenie tej sieci. (12)</i></p>	<p>(12) Problematyka podejmowana szerzej w roz. 4.</p>
	<p>Rekomendacja 3. <i>Zwrócenie uwagi na środki i zasady wyrażone w załączniku C (13) do Rekomendacji i zachęcenie do tego podmiotów świadczących pracę z młodzieżą.</i></p>	<p>(13) por. niżej.</p>
	<p>Rekomendacja 4. <i>Wspieranie inicjatywy sektora młodzieżowego RE by ustanowić wysoko postawioną grupę roboczą, złożoną z zainteresowanych podmiotów, do wypracowania średnioterminowej strategii opartej na wiedzy o pracy z młodzieżą w Europie, aby:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> » poprawić koordynację i dostępność wiedzy praktycznej i teoretycznej na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym; » wspierać wymianę doświadczeń w pracy z młodzieżą, edukację poziomą i tworzenie sieci współpracy i partnerstw; (14) 	<p>(14) Wymiana doświadczeń to jeden z komponentów pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży. Warto przeprowadzić osobne badanie ich efektów. Trudno bowiem bez tego mówić o wartości „doświadczenia”.</p>

AKT	PRZEPIS – Praca z młodzieżą	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
	<p>Rekomendacja 4. c.d.</p> <ul style="list-style-type: none"> » wspierać kooperację sektora młodzieżowego z każdym innym sektorem, w którym ma miejsce praca z młodzieżą, szczególnie w celu wzmocnienia powiązań między edukacją formalną a pracą z młodzieżą, jak również między sektorem publicznym, prywatnym i pozarządowym; » wzmocnić dialog między pracą z młodzieżą, polityką młodzieżową i badaczami młodzieży; » wzmocnić potencjał pracy z młodzieżą w odpowiadaniu na zachodzące zmiany i nowe trendy w społeczeństwie, jak również na wyzwania stojące przed młodzieżą; » mapować istniejące systemy edukacji i systemy uzgadniania kompetencji nabytych przez zawodowych i ochotniczych pracowników młodzieżowych; » rozwinąć środki wsparcia dla Krajów Członkowskich RE we wdrażaniu rekomendacji.” 	
<p>Rekomendacja CM/Rec(2017)4 Komitetu Ministrów Rady Europy z dn. 31.V. 2017 r. c.d.</p>	<p>Rekomendacja 5. Wspieranie europejskiej i krajowej pracy badawczej nad różnymi formami pracy z młodzieżą, ich wartością, wpływem i odzewem społecznym. (15)</p>	<p>(15) por. wniosek i rekomendację kończące roz. 1.</p>
	<p>Rekomendacja 6. Wspieranie rozwoju odpowiednich form recenzji i ewaluacji wpływu i wyników pracy z młodzieżą poprzez popularyzację i stosowanie Portfolio Pracy z młodzieżą Rady Europy (16).</p>	<p>(16) Portfolio Pracy z młodzieżą Rady Europy to: narzędzie internetowe mające pomóc indywidualnym osobom, grupom i organizacjom pracującym z młodzieżą w Europie w zrozumieniu ich kompetencji i lepszym ich rozwoju. Może ono być również używane przez trenerów, menedżerów pracy z młodzieżą, twórców polityk i wszystkich, którzy zainteresowani są rozwojem i działaniem na rzecz informowania o pracy z młodzieżą i pożytkach z niej płynących. Por. też roz. 5.</p>
	<p>Rekomendacja 7. Wspieranie Odznaki Jakości RE dla centrów młodzieżowych jako przykładu dobrych praktyk.</p>	

AKT	PRZEPIS – Praca z młodzieżą	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
Op. cit., Załącznik A – definicja pracy z młodzieżą.	Nd. <Praca z młodzieżą> to szeroki termin obejmujący zróżnicowane działania o charakterze społecznym, kulturalnym, edukacyjnym, środowiskowym i/lub politycznym, tworzone dla i razem z młodymi ludźmi, zarówno w grupach, jak indywidualnie. Praca z młodzieżą wykonywana jest przez profesjonalnych (płatnych) pracowników młodzieżowych oraz wolontariuszy i opiera się na nieformalnych i pozaformalnych procesach uczenia się skupionych na młodych ludziach i ich dobrowolnym uczestnictwie. Praca z młodzieżą jest przede wszystkim praktyką społeczną bazującą na współpracy z młodymi ludźmi i społecznościami, w których żyją. Jej celem jest ułatwienie młodym ludziom aktywnego udziału i integracji w ich społecznościach oraz wspomaganie ich w podejmowaniu decyzji. (17)	(17) por. też wnioski i rekomendacje z roz. 1.
Op. cit.,	Nd.	
Załącznik B – środki, jakie powinny przy- jąć Państwa Członkowskie.	Załącznik B opisuje wartości, zasady i korzyści na jakich powinna opierać się praca z młodzieżą. Są to: aktywna partycypacja, równy dostęp, otwartość i elastyczność. Jako że jedną z głównych zasad pracy z młodzieżą jest partycypacja, młodzi ludzie, pracownicy młodzieżowi i inne organizacje pracujące z młodzieżą powinny być aktywnymi partnerami w rozwoju, wdrażaniu i ewaluacji polityki młodzieżowej i praktyki jej stosowania. Państwa członkowskie winny zapewnić aktywną partycypację w/w podmiotów przy stosowaniu w/w rekomendacji i niżej wymienionych środków.	
Op. cit., Załącznik C – środki, jakie powinny przy- jąć Państwa Członkowskie (18).	<p>i Zapewnienie środowiska i warunków dla pracy z młodzieżą, zarówno w formułach sprawdzonych, jak i innowacyjnych, zwłaszcza na poziomie lokalnym, jednak z uwzględnieniem możliwych korzyści ze współpracy na poziomie regionalnym, krajowym i międzynarodowym.</p> <p>ii Wzmocnienie roli i statusu pracy z młodzieżą, by ułatwić współpracę międzysektorową w pracy z młodzieżą, organizowanej przez aktorów publicznych, prywatnych lub organizacje społeczeństwa obywatelskiego, z innymi sektorami, np. opieki społecznej, ochrony zdrowia, sportu, kultury, edukacji formalnej, służb zatrudnienia czy wymiaru sprawiedliwości.</p> <p>iii Promowanie i wsparcie koordynacji między lokalnymi, regionalnymi, krajowymi i europejskimi poziomami pracy z młodzieżą i ułatwianie w ten sposób sieciowania, kooperacji, uczenia poziomego i wymiany doświadczeń.</p>	(18) Środki mające ustanowić polityki będą strzec i aktywnie wspierać powołanie i dalszy rozwój pracy z młodzieżą na wszystkich szczeblach.

AKT	PRZEPIS – Praca z młodzieżą	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
	<p>iv <i>Promowanie wartości, postaw i umiejętności oraz wiedzy rozwijanych u uczestników pracy z młodzieżą.</i></p>	
	<p>v <i>Promowanie równego dostępu do [usług] pracy z młodzieżą (promote equal access to youth work) (19)</i></p>	<p>(19) Tłumaczenie zwrotu jako „promowania równego dostępu do pracy z młodzieżą” jest niejednoznaczne.</p>
	<p>vi <i>Promowanie pracy z młodzieżą poprzez</i></p> <ul style="list-style-type: none"> » <i>informowanie młodych ludzi o ich prawach, a także możliwościach i usługach dla nich przygotowanych;</i> » <i>wzmacnianie aktywnego obywatelstwa, partycypacji i włączania społecznego wszystkich młodych ludzi, zwłaszcza tych zagrożonych wykluczeniem;</i> » <i>poszerzanie kompetencji międzykulturowych, tożsamości europejskiej i zrozumienia sytuacji międzynarodowej przez młodych ludzi;</i> » <i>zachęcanie młodych ludzi do wdrażania Celów Zrównoważonego Rozwoju (Sustainable Development Goals – SDG) w ich otoczeniu;</i> » <i>zwracanie uwagi i zapobieganie dyskryminacji, nietolerancji i wykluczeniu społecznemu;</i> » <i>wzmacnianie uczenia nieformalnego i pozaformalnego.</i> 	
	<p>vii <i>Poszanowanie wolności i autonomii organizacji młodzieżowych i innych organizacji trzeciego sektora, pracujących z młodzieżą.</i></p>	
	<p>viii <i>Wspieranie pracy z młodzieżą opartej na wiedzy, która może odpowiadać na zmiany i trendy w społeczeństwach Europy, a także na wyzwania stojące przed młodymi ludźmi.</i></p>	
	<p>ix <i>Zachęcanie do wykorzystywania badań, ewaluacji i informacji zwrotnych w rozwoju wysokiej jakości, opartej na wiedzy pracy z młodzieżą; zapewnienie mechanizmów mierzenia wyników i oddziaływania pracy z młodzieżą.</i></p>	
<p>Op.cit., Załącznik C – zalecenia dla Państw Człon- kowskich (20)</p>	<p>i <i>Współpraca z organizacjami młodzieżowymi, organizacjami pracującymi z młodzieżą i innymi interesariuszami w celu wypracowania zestawu kluczowych kompetencji (np. wartości, postaw, umiejętności, wiedzy), których powinno się oczekiwać od pracowników młodzieżowych;</i></p>	<p>(20) Środki mające stworzyć spójną i elastyczną, opartą na kompetencjach ramę kształcenia i szkolenia zawodowych i ochotniczych pracowników młodzieżowych.</p>

AKT	PRZEPIS – Praca z młodzieżą	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
	<p>ii <i>Ustanowienie ram, strategii, programów i ścieżek dla kształcenia, szkolenia i rozwoju zawodowego pracowników młodzieżowych opartego na w/w zestawie kompetencji;</i></p> <p>iii <i>Ustanowienie, bądź dalszy rozwój, mechanizmów dokumentacji, weryfikacji, certyfikacji i uznawania kompetencji, które pracownicy młodzieżowi – zawodowi i wolontariusze – nabywają w praktyce;</i></p> <p>iv <i>Wspieranie bieżących i przyszłych europejskich działań na rzecz uznania edukacji pozaformalnej (non-formal learning) i nieformalnej (informal learning)”.(21)</i></p>	<p>(21) Por. definicje pojęć w roz. 1.</p>
Op. cit.	<p>Postanowienia końcowe <i>Państwa Członkowskie winny zapewnić przetłumaczenie i rozpowszechnienie Rekomendacji w różnych formach, [by dotarła] do ważnych interesariuszy, celem szerzenia świadomości i wzmocnienia zaangażowania w rozwój i poprawę jakości pracy z młodzieżą. Państwa Członkowskie winny, wraz z Komitetem Ministrów RE, ocenić stopień i sposób wdrożenia Rekomendacji w pięć lat po jej przyjęciu.</i></p>	
	<p>Rezolucja Rady Unii Europejskiej i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie w sprawie ram europejskiej współpracy na rzecz młodzieży: Strategia Unii Europejskiej na rzecz młodzieży na lata 2019–2027(2018/C 456/01); (22)</p>	<p>(22) Rezolucja nie jest aktem prawa wiążącego, ale wyznacza kierunki strategii w UE, której Polska jest członkiem.</p>
Cele główne	<p>Tiret 1. <i>umożliwienie osobom młodym bycia architektami własnego życia, wspieranie ich rozwoju osobistego i kształtującej się autonomii, budowanie ich odporności i wyposażanie ich w umiejętności życiowe, aby radziły sobie ze zmianami na świecie,</i></p> <p>Tiret 2. <i>zachęcanie młodych osób do bycia aktywnymi obywatelami, orędownikami solidarności i pozytywnych zmian, inspirowanymi wartościami UE i tożsamością europejską, oraz odpowiednie wyposażanie ich w tym celu,</i></p>	

AKT	PRZEPIS – Praca z młodzieżą	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
	<p>Tiret 3. <i>udoskonalenie decyzji politycznych pod względem ich wpływu na młodzież we wszystkich sektorach, zwłaszcza w sektorze zatrudnienia, edukacji, zdrowia i w sektorze społecznym,</i></p> <p>Tiret 4. <i>przyczynianie się do eliminacji ubóstwa i wszelkich form dyskryminacji osób młodych oraz propagowanie włączenia społecznego młodzieży,</i></p>	
<p>Op.cit., Główne zasady pracy z młodzieżą (podkreśl. MF)</p>	<p>Pkt A <i>Równość i niedyskryminacja: zwalczanie wszelkich form dyskryminacji i propagowanie równości płci, uznanie, że młode osoby są zagrożone wieloma formami dyskryminacji, w tym ze względu na wiek, oraz przestrzeganie zasad uznanych m.in. w art. 21 i 23 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.</i></p> <p>Pkt B <i>Włączenie: przy uznaniu, że młode osoby nie stanowią jednorodnej grupy, to znaczy mają różnorakie potrzeby, pochodzą z różnych środowisk, różnią się sytuacją życiową i mają różne interesy, strategia UE na rzecz młodzieży powinna propagować działania i polityki o charakterze włączającym w odniesieniu do wszystkich młodych osób, zwłaszcza tych o mniejszych szansach i tych, których opinia może zostać niezauważona.</i></p> <p>Pkt C <i>Uczestnictwo: przy uznaniu, że wszystkie młode osoby stanowią zasób społeczny, wszystkie polityki i działania dotyczące młodzieży powinny popierać jej prawo do uczestnictwa w kształtowaniu i wdrażaniu polityk mających na nią wpływ i w prowadzeniu działań następczych w odniesieniu do tych polityk, poprzez rzeczowe uczestnictwo młodych osób i organizacji młodzieżowych. W tym kontekście polityki powinny opierać się na uznaniu zmian mających źródło w łączności cyfrowej wpływających na uczestnictwo w życiu demokratycznym i obywatelskim.</i></p> <p>Pkt D <i>Wymiar globalny, europejski, krajowy, regionalny i lokalny: w celu zapewnienia trwałego wpływu na młodzież, unijną politykę młodzieżową należy wdrażać, mając na uwadze wzajemne powiązania ze szczeblem regionalnym i lokalnym, oraz należy prowadzić działania wspierające polityki młodzieżowe na najniższym szczeblu. Jednocześnie opinie młodzieży powinny być brane pod uwagę zawsze, gdy rozpatrywane są kwestie globalne.</i></p> <p>Pkt. E <i>Podjęcie dwutorowe: polityki, których celem jest ułatwienie życia młodym osobom, nigdy nie mogą ograniczać się wyłącznie do sektora młodzieży. Wciąż niezbędne jest zatem podejście dwutorowe uzgodnione w poprzednich ramach współpracy (2010–2018), ponieważ służy zajęciu się kwestiami mającymi znaczenie dla młodzieży poprzez z jednej strony włączanie odnośnych inicjatyw do innych obszarów polityki, a z drugiej – poprzez specjalne inicjatywy w sektorze młodzieży.</i></p>	

AKT	PRZEPIS – Praca z młodzieżą	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
Op. cit., postanowienie 1.	Nd. <i>Należy zacieśnić międzysektorową współpracę na wszystkich etapach podejmowania decyzji z myślą o synergii i komplementarności działań oraz przy uwzględnieniu większego zaangażowania młodzieży..</i>	
Op. cit., ustalenie 2.	Nd. <i>Działania w następujących obszarach sektora młodzieżowego: Angażowanie, Łączenie i Wzmacnianie pozycji (Engage. Connect. Empower.).</i>	
Op. cit., ustalenie 2 komponent Angażowanie.	Tiret 1. <i>Zachęcanie do włączającego demokratycznego uczestnictwa wszystkich młodych osób w życiu społecznym i procesach demokratycznych i promowanie takiego uczestnictwa.</i>	
	Tiret 2. <i>Aktywne angażowanie młodzieży, organizacji młodzieżowych i innych organizatorów pracy z młodzieżą w kształtowanie, wdrażanie i ocenę polityk mających wpływ na życie młodych osób na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim.</i>	
	Tiret 3. <i>Udzielanie wsparcia na rzecz ustanawiania i rozwijania przedstawicielstw młodzieżowych na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym – respektując w ten sposób prawo młodych osób do uczestnictwa i samoorganizacji, uznawania młodzieżowych struktur przedstawicielskich i ich włączania w prace organów lokalnych, regionalnych, krajowych i europejskich.</i>	
	Tiret 4. <i>Wspieranie i rozpowszechnianie unijnego dialogu młodzieżowego (23) z myślą o uwzględnianiu w procesach decyzyjnych na wszystkich szczeblach różnorodnych poglądów osób młodych oraz wspieranie rozwijania kompetencji obywatelskich – poprzez strategie edukacji obywatelskiej i uczenia się obywatelskiego.</i>	(23) Dawniej: zorganizowany dialog. Por. niżej.
	Tiret 5. <i>Wspieranie i rozwój możliwości w zakresie „uczenia się uczestnictwa”, [poprzez] zwiększanie zainteresowania działaniami partycypacyjnymi i wspomaganie młodzież w przygotowaniach do uczestnictwa.</i>	
	Tiret 6. <i>Badanie i propagowanie stosowania innowacyjnych i alternatywnych form uczestnictwa w procesach demokratycznych, np. narzędzi demokracji elektronicznej, oraz ułatwianie dostępu w celu wspierania uczestnictwa młodzieży w życiu demokratycznym i angażowania młodzieży w sposób włączający, pamiętając jednak, że niektóre młode osoby nie mają dostępu do Internetu i technologii cyfrowych lub umiejętności umożliwiających korzystanie z nich.</i>	

AKT	PRZEPIS – Praca z młodzieżą	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
<p>Op. cit., ustalenie 2 komponent łączenie.</p>	<p>Tiret 1. <i>Ułatwienie dostępu wszystkich młodych osób oraz osób pracujących z młodzieżą do możliwości w zakresie mobilności transgranicznej, w tym w zakresie wolontariatu w sektorze społeczeństwa obywatelskiego, poprzez eliminowanie przeszkód i wdrożenie środków wsparcia, ze zwróceniem szczególnej uwagi na osoby młode o mniejszych szansach;</i></p>	
	<p>Tiret 2. <i>Zachęcenie młodzieży do angażowania się w solidarność, propagując systemy wsparcia i dążenie do komplementarności i synergii unijnych instrumentów finansowania z systemami krajowymi, regionalnymi i lokalnymi.</i></p>	
	<p>Tiret 3. <i>Aktywne angażowanie młodzieży i organizacji młodzieżowych w projektowanie, wdrażanie i ocenę odnośnych unijnych programów finansowania.</i></p>	
	<p>Tiret 4. <i>Dzielenie się najlepszymi praktykami i dalsza praca nad skutecznymi systemami walidacji i uznawania umiejętności i kompetencji zdobytych w drodze uczenia się pozaformalnego i nieformalnego (24), w tym działań solidarnościowych i wolontariatu, kontynuując wdrażanie zalecenia Rady z 2012 r. w sprawie walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego.</i></p>	<p>(24) por. definicje edukacji w roz. 1.</p>
<p>Op. cit., ustalenie 2 komponent Wzmacnianie pozycji.</p>	<p><i>Opracowanie i wdrożenie europejskiego programu pracy z młodzieżą na rzecz jakości, innowacji i uznawania pracy z młodzieżą (25). W celu uwolnienia pełnego potencjału niezbędne jest uwzględnienie wiedzy fachowej przedstawicielstw młodzieżowych, organizacji młodzieżowych, osób pracujących z młodzieżą i naukowców prowadzących badania nad młodzieżą. Należy sprzyjać dalszym synergiom z pracami prowadzonymi w tej dziedzinie przez Radę Europy;</i></p>	<p>(25) Agenda będzie ogłoszona w II połowie 2020 r. Ma podsumowywać, łączyć, konsolidować działania i postanowienia w pracy z młodzieżą w Europie; wskazywać synergię z działaniami Rady Europy.</p>
	<p><i>Wspieranie wysokiej jakości pracy z młodzieżą na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim, w tym kształtowanie polityki w tej dziedzinie, szkolenie osób pracujących z młodzieżą, ustanawianie ram prawnych i przydzielanie wystarczających zasobów.</i></p>	
	<p><i>Wspieranie działań w ramach pracy z młodzieżą prowadzonych na wszystkich szczeblach, w tym działań oddolnych, oraz uznanie, że organizacje młodzieżowe zapewniają rozwój kompetencji i włączenie społeczne poprzez działania w ramach pracy z młodzieżą i w ramach edukacji pozaformalnej, przy jednoczesnym poszanowaniu dla działań krajowych, regionalnych i lokalnych w tej dziedzinie;</i></p>	
	<p><i>Stworzenie i rozwój, w miarę możliwości, łatwo dostępnych młodzieżowych punktów kontaktowych świadczących szeroki zakres usług lub zapewniających informacje, m.in. porady finansowe oraz porady i wsparcie dotyczące kwestii zawodowych, zdrowotnych i prywatnych oraz możliwości w zakresie edukacji, kultury i zatrudnienia</i></p>	

AKT	PRZEPIS – Praca z młodzieżą	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
<p>Op. cit., ustalenie 3 Współpraca w oparciu o instrumenty i zarządzanie</p>	<p>Nd. Środki wdrażania strategii to:</p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Kształtowanie polityki młodzieżowej i budowanie wiedzy oparte na dowodach.</i> <i>Wzajemne uczenie się i rozpowszechnianie informacji.</i> <i>Zarządzanie partycypacyjne.</i> <i>U uruchomienie unijnych programów i funduszy - takich jak Erasmus+, Europejski Korpus Solidarności, europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne, „Horyzont 2020”, w tym działania „Maria Skłodowska-Curie”, Kreatywna Europa oraz programy i fundusze następcze. Państwa członkowskie są proszone o zbadanie synergii źródeł finansowania na szczeblu unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym.</i> <i>Monitorowanie unijnego finansowania: Przejrzystość w zakresie unijnych działań na rzecz osób młodych powinna obejmować monitorowanie wydatków UE na młodzież z odpowiednim wykorzystaniem istniejących mechanizmów.</i> <i>Informowanie o strategii UE na rzecz młodzieży: Mając na względzie istnienie różnych interesariuszy zaangażowanych w kształtowanie polityki na rzecz młodzieży, duże znaczenie ma informowanie o celu i treści strategii UE na rzecz młodzieży w sposób kompleksowy i w języku przyjaznym dla młodzieży. Strategia UE na rzecz młodzieży wraz z europejskimi celami młodzieżowymi może dostarczyć wskazówek osobom ściśle zaangażowanym w kształtowanie polityki młodzieżowej, a także podmiotom niezajmującym się tą dziedziną, tworząc nową, pozytywną narrację na temat unijnej polityki młodzieżowej i pracy z młodzieżą w Europie.</i> <i>Przyszły krajowy planer działań (26).</i> <i>Unijny Dialog Młodzieżowy [EU Youth Dialogue] (27).</i> <i>Koordinator UE ds. młodzieży: Rada z zadowoleniem przyjmuje zamiar ustanowienia w Komisji Europejskiej koordynatora UE ds. młodzieży w celu wzmocnienia współpracy międzysektorowej, a także rozwijania wiedzy oraz kontaktów w kwestiach dotyczących młodzieży w obrębie służb Komisji Europejskiej.</i> <i>Informacje i wsparcie dla młodzieży: poprzez odpowiednie zapewnienie wysokiej jakości serwisów i platform informacyjnych dla młodzieży na wszystkich szczeblach, w tym Europejskiego Portalu Młodzieżowego, oraz przy wsparciu ze strony ogólnoeuropejskich organizacji można propagować równy dostęp młodych osób do wysokiej jakości informacji o ich prawach, możliwościach, usługach dla osób młodych oraz unijnych programach na rzecz młodzieży.</i> <i>Plany prac UE na rzecz młodzieży: Strategia UE na rzecz młodzieży będzie realizowana w podziale na trzyletnie okresy robocze obejmujące dwa okresy trzech prezydentur. Priorytety i działania w poszczególnych okresach roboczych będą przedstawiane w planach pracy UE na rzecz młodzieży. Rada ustali unijne plany prac wraz z Komisją, poczynwszy od planu prac na lata 2019–2021. →</i> 	<p>(26) por. niżej. (27) por. niżej.</p>

AKT	PRZEPIS – Praca z młodzieżą	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
	<p><i>l. Monitorowanie, sprawozdawczość, ocena: W celu dokonywania przeglądu i ułatwiania postępów w zakresie koordynacji polityki należy okresowo je monitorować. Należy wskazać dobre praktyki i warunki ich upowszechniania, tak by ułatwić wzajemne uczenie się w gronie państw członkowskich. Co trzy lata Komisja będzie składać sprawozdania z realizacji strategii UE na rzecz młodzieży w oparciu między innymi o informacje dostarczane przez państwa członkowskie i serwis internetowy Youth Wiki.</i></p> <p><i>m. Przegląd śródkresowy: Rada przeprowadzi przegląd śródkresowy strategii UE na rzecz młodzieży w oparciu o sprawozdanie oceniające, które Komisja ma przedłożyć przed dniem 31 grudnia 2023 r. W 2024 r. przeprowadzi przegląd niniejszej rezolucji, by dostosować ją do ewentualnych nowych wydarzeń i potrzeb.</i></p>	
<p>Aneks 1 Europejski Dialog Młodzieżowy [EU Youth Dialogue]</p>	<p>1. Wstęp.</p> <p>„Unijny dialog młodzieżowy” oznacza dialog z młodymi ludźmi i organizacjami młodzieżowymi z udziałem decydentów i osób kształtujących politykę oraz ekspertów, badaczy i innych stosownych podmiotów społeczeństwa obywatelskiego, w zależności od przypadku. Służy jako forum ciągłej wspólnej refleksji i konsultacji na temat priorytetów, wdrażania i działań następczych w kontekście europejskiej współpracy na rzecz młodzieży;</p> <p>Unijny dialog młodzieżowy jest przekształceniem usystematyzowanego dialogu ustanowionego rezolucją w sprawie odnowionych ram europejskiej współpracy na rzecz młodzieży (2010–2018), a następnie dalej rozwijanego w kolejnych latach stosownie do wyników stałego monitorowania i oceny</p> <p>2. Cele Europejskiego Dialogu Młodzieżowego</p> <p>Unijny dialog młodzieżowy powinien przyczynić się do osiągnięcia celów ogólnych strategii UE na rzecz młodzieży i być zgodny z jej zasadami przewodnimi, określonymi w rezolucji powyżej.</p> <p>Szczegółowymi celami unijnego dialogu młodzieżowego są:</p> <ol style="list-style-type: none"> zachęcać młode osoby do uczestnictwa w demokratycznym życiu Europy w myśl art. 165 TFUE (28); promować równe uczestnictwo młodych kobiet i mężczyzn; uwzględniać różne opinie i zapewniać otwartość na wszystkie młode osoby, tak by mogły wносить wkład w kształtowanie polityki; powodować pozytywne zmiany w polityce młodzieżowej na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim; wzmacniać kompetencje obywatelskie młodzieży i jej poczucie przynależności do społeczeństwa i Unii Europejskiej. <p>3. Realizacja Europejskiego Dialogu Młodzieżowego</p> <p>Unijny dialog młodzieżowy powinien w miarę możliwości toczyć się w podziale na 18-miesięczne cykle robocze, z jednym priorytetem tematycznym w każdym cyklu, ściśle związanym w stosownych przypadkach z priorytetami strategii UE na rzecz młodzieży i europejskimi celami młodzieżowymi. Każdy cykl powinien wykorzystywać doświadczenia zdobyte w cyklu poprzednim. Stałe działania następcze są niezbędne, by monitorować rezultaty jakościowe oraz ogólne oddziaływanie całego procesu. Na wszystkich etapach procesu wszyscy zaangażowani partnerzy na odnośnych szczeblach powinni stosować procedury mierzenia oddziaływania, jakościowego lub ilościowego.</p>	<p>(28) Art. 165 Traktatu o Funkcjonowaniu UE opisuje działanie na rzecz wysokiej jakości edukacji i sportu przez działania na rzecz, m. in.: wspieranie nauczania języków Unii, sprzyjanie mobilności uczniów i nauczycieli, wymianom akademickim i sportowym, promowanie współpracy między instytucjami edukacyjnymi i uczenia na odległość.</p>

AKT	PRZEPIS – Praca z młodzieżą	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
	<p><i>Dialog młodzieżowy, realizowany zgodnie z powyższymi celami, powinien wykorzystywać podejścia do uczestnictwa na różnych etapach:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>informowanie o możliwościach uczestnictwa i o ogólnym temacie od szczebla lokalnego po europejski;</i> <i>konsultacje, w tym metody kontaktowania się z użyciem i bez użycia Internetu, a także wyniki badań opartych na dowodach;</i> <i>bezpośredni dialog między decydentami a młodzieżą, oparty na najlepszych praktykach pod względem podejść metodologicznych wypracowanych dotychczas w ramach usystematyzowanego dialogu, a także na ciągłych innowacjach w tej dziedzinie;</i> <i>stałe partnerstwo w zakresie zarządzania procesem na szczeblu krajowym i europejskim, w tym w stosownych przypadkach partnerstwa z odnośnymi sektorami stosownie do tematu danego cyklu.</i> <p><i>Warto wskazać, że Europejskie cele młodzieżowe to:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> » <i>łączenie UE z młodzieżą,</i> » <i>równość wszystkich płci,</i> » <i>włączające społeczeństwa,</i> » <i>informowanie i konstruktywny dialog,</i> » <i>zdrowie psychiczne i dobrostan,</i> » <i>poprawa sytuacji młodzieży wiejskiej,</i> » <i>wysokiej jakości zatrudnienie dla wszystkich,</i> » <i>wysokiej jakości uczenie się,</i> » <i>przestrzeń i uczestnictwo dla wszystkich,</i> » <i>zrównoważona zielona Europa,</i> » <i>organizacje młodzieżowe i europejskie programy na rzecz młodzieży. (29).</i> <p>4. Zarządzanie Europejskim Dialogiem Młodzieżowym</p> <p><i>Zarządzanie w ramach unijnego dialogu młodzieżowego powinno w dalszym ciągu opierać się na doświadczeniach z przeszłości, a jednocześnie mieć na celu większą jasność i prostotę procesu.</i></p> <p><i>Aby ułatwić realizację unijnego dialogu młodzieżowego i zarządzanie nim, użyteczne mogą być różnorakie partnerstwa na różnych szczeblach, np. z radami młodzieżowymi, organizacjami młodzieżowymi i innymi interesariuszami działającymi na rzecz młodzieży, a także z partnerami z innych sektorów. Państwa członkowskie zachęcane są do umożliwienia uczestnictwa młodzieży na wszystkich etapach realizacji unijnego dialogu młodzieżowego, m.in. poprzez przyznanie wiodącej roli w krajowej grupie roboczej krajowej radzie młodzieżowej. [National Youth Council; o ile taka istnieje - MF].</i></p>	<p>(29) Op. cit. Aneks 3.</p>

AKT	PRZEPIS – Praca z młodzieżą	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
<p>Op. cit., Aneks 2 Planer Przyszłych Aktywności Krajowych</p>	<p>Nd. <i>Przyszły krajowy planer działań ma na celu umożliwienie państwom członkowskim na zasadzie dobrowolności dzielenie się informacjami o ich priorytetach zgodnych ze strategią UE na rzecz młodzieży, aby zwiększyć przejrzystość wdrażania polityk młodzieżowych na szczeblu regionalnym, krajowym i unijnym.</i></p>	
<p>WNIOSEK</p> <p>Przeanalizowane teksty regulacji i zaleceń unijnych ze swej natury są w części bardzo ogólne, zaś w części nadmiernie szczegółowe, jednak wyznaczają kierunki działania w dziedzinie pracy z młodzieżą i wartości, jakie powinny nią kierować, zwłaszcza otwartość, elastyczność i partycypację. Praca z młodzieżą w polskich regulacjach tych zaleceń nie spełnia. (30)</p>		<p>(30) Por. niżej podrozdział dotyczący sytuacji prawnej młodzieży i pracy z młodzieżą w Polsce.</p>
<p>REKOMENDACJA</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nie została przetłumaczona na język polski [stan na dzień 13 VIII 2019]. Warto przypomnieć, że zawarte jest w niej zalecenie by tego rodzaju dokumenty tłumaczyć i upowszechniać. 2. Głównym, oficjalnym sposobem angażowania młodych ludzi w procesy decyzyjne w naszym kraju są Młodzieżowe Rady Gmin i Rada Dzieci i Młodzieży Rzeczypospolitej Polskiej przy Ministrze Edukacji Narodowej oraz Samorządy Uczniowskie i Studenckie, podczas gdy Rekomendacja Rady Europy zaleca znacznie szersze tworzenie możliwości partycypacji, toteż należy powołać odpowiednie ciała konsultacyjne reprezentujące młodzież na wszystkich szczeblach administracji 3. W celu uzyskania spójności z zaleceniami unijnymi należy zwiększyć partycypację młodych ludzi w procesach decyzyjnych w kwestiach i projektach ich dotyczących na wszystkich szczeblach i wszystkich etapach: od planowania, przez tworzenie, wdrażanie i zarządzanie, po ewaluację. 4. Należy ustanowić i propagować standardy kompetencji pracowników młodzieżowych, a także programy szkoleń i doskonalenia dla pracowników młodzieżowych – tak zawodowych, jak i ochotniczych. 5. Należy wykorzystywać środki promujące pracę z młodzieżą, w tym prowadzić kampanię wśród pracodawców informującą o wartości płynącej z pracy z młodzieżą i kompetencjach, jakie uczestnicy tej pracy – sami młodzi ludzie, jak i pracownicy młodzieżowi – nabywają i jaka jest ich wartość na rynku pracy 		<p>(31) por. rozdział o przepisach regulujących pracę z młodzieżą w Polsce oraz odnośne uwagi w roz. 6.</p>

B) PRZEPISY REGULUJĄCE PRACĘ Z MŁODZIEŻĄ W KRAJACH EUROPY

TABELA 2. Zestawienie aktów prawnych, przepisów i innych treści charakteryzujących pracę z młodzieżą w krajach europejskich

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
<p>AUSTRIA</p> <p>Federalna Ustawa Promocji Młodzieży (33)</p>	<p>Promowanie dodatkowej edukacji i pracy z młodzieżą celem zapewnienia rozwoju umysłowego, psychicznego, społecznego, politycznego, religijnego i etycznego dzieci i młodzieży.</p> <p>Zapewnienie jakości pracy z młodzieżą – organizacje młodzieżowe działające na szczeblu federalnym muszą zapewniać ciągłą wysoką jakość, aby zabiegać o promocję. Kontrola odbywa się poprzez autoewaluację za pomocą urzędowego formularza, w którym opisuje się podjęte działania, metody, lokalizacje tych działań, itp. Oprócz tego istnieją: Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich; Ustawa o zatrudnianiu dzieci i młodzieży; Federalna ustawa o dobrostanie dzieci i młodzieży. (34)</p>	<p>(32) O ile nie zaznaczyłem inaczej, omówienia pochodzą z portalu <i>Youth Wiki</i> (por. spis źródeł).</p> <p>(33) Więcej o prawodawstwie i ramach kompetencji pracowników młodzieżowych por. roz. 5.</p> <p>(34) Ibid.</p>
<p>Aktorzy publiczni: Ministerstwo</p>	<p>Ministerstwo Gospodarki, Rodziny i Młodzieży</p> <p>W ramach Ministerstwa działa Centrum Kompetencyjne Młodzieży, koordynujące rozwój i wdrażanie Strategii Młodzieżowej. (35)</p>	<p>(35) Por. <i>youthpolicy.org</i>, profil Austrii.</p>
<p>Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe</p> <p>Federalna ustawa i reprezentacji młodzieży</p>	<p>Austriacka Narodowa Rada Młodzieży</p> <p>Ciało przedstawicielskie młodych ludzi, złożone z 54 organizacji członkowskich – od młodzieżówek partyjnych, przez organizacje kościelne, etniczne, organizacje pracujące z młodzieżą, po prowincjonalne młodzieżowe komitety doradcze (ciała doradcze władz lokalnych). Rada ta jest jednym z sektorowych ciał doradczych, jak reprezentacje seniorów, pracowników, przedsiębiorców czy rolników. Zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> » lobbowanie na rzecz młodzieży i promowanie większego udziału młodzieży w procesie politycznym; » informowanie młodzieży o ważnych tematach w debacie publicznej i prowadzenie na ich temat kampanii informacyjnych; » reprezentowanie interesów młodzieży przed izbą niższą parlamentu; » wymiana informacji między organizacjami członkowskimi; » reprezentowanie młodzieży austriackiej na arenie europejskiej i międzynarodowej; » opiniowanie projektów ustaw; » promowanie materiałów promocyjnych adresowanych do młodzieży; » organizowanie kursów i szkoleń dla członków zrzeszonych organizacji. 	

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
<p>BELGIA (FLANDRIA) (36)</p> <p>Flamandzki Akt Parlamentarny z 20 stycznia 2012 r.</p>	<p>Akt następująco określa politykę w stosunku do dzieci i młodzieży: „spójna i zintegrowana wizja i w rezultacie systematyczne i planowe środki przyjęte przez rząd, które mają na celu dostrzegalny wpływ na młodzież, ze szczególnym uwzględnieniem praw dzieci jako podstawy moralnej i prawnej”.</p> <p>Podstawowe instrumenty wdrażania polityki młodzieżowej to:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Flamandzki Plan Polityki na rzecz Praw Dzieci i Młodzieży; » szacowanie skutków nowych regulacji na dzieci i młodzież (JoKER); » punkty kontaktowe ds. polityki na rzecz praw dzieci i młodzieży we wszystkich departamentach i agencjach Wspólnoty Flamandzkiej; » koordynacja działań administracji – przypisywanie części zadań dotyczących młodzieży poszczególnym ministerstwom, np. Zdrowia, Pracy, etc.; » ”Raport postępów na polu młodzieży” – monitorowanie sytuacji młodych ludzi. 	<p>(36) Władze federalne mają w Belgii ograniczony wpływ na ustawodawstwo dotyczące dzieci i młodzieży – poza kwestiami prawnoprocesowymi gros uprawnień mają wspólnoty związkowe.</p>
<p>Aktorzy publiczni: Ministerstwo</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ministerstwo Kultury, Sportu Młodzieżowego i Mediów 2. Agencja Pracy Społeczno-Kulturalnej z Młodzieżą i Dorosłymi (koordynuje politykę d/s dzieci i młodzieży). (37) 	<p>(37) Por. <i>youthpolicy.org</i>, profil Belgii.</p>
<p>Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe</p>	<p>Rada Młodzieżowa przy Rządzie Flandrii.</p> <p>Ustanowiona przez w/w Akt Parlamentarny. Co miesiąc 24 młode osoby i przedstawiciele organizacji młodzieżowych spotykają się na Zgromadzeniu Generalnym, by przedyskutować rozwój polityk istotnych dla młodych ludzi. Rada może z własnej inicjatywy wyrażać opinie o politykach państwa. Ma głos doradczy z własnej inicjatywy bądź na wniosek Rządu lub Parlamentu Flandrii. Rząd Flandrii ma obowiązek zwrócić się o opinię, gdy pracuje nad prawem będącym implementacją Flamandzkiego Planu Polityki na rzecz Praw Dzieci i Młodzieży. Rząd ma obowiązek odnieść się do swojej decyzji w przedmiocie tych opinii. Akt określa zasady akredytacji i finansowania organizacji prywatnych i stowarzyszeń działających na terenie całej Flandrii, takich jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> » ogólnokrajowe organizacje młodzieżowe; » stowarzyszenia na rzecz partycypacji i informacji; » stowarzyszenia edukacji kulturalnej; » młodzieżowe ruchy polityczne 	
<p>BELGIA (Region Waloński)</p>	<p>Dekret z 20 czerwca 2000 r. określa ogólne zadania i szczegółowe procedury uznawania i finansowania Centrów Młodzieżowych, Hostelów Młodzieżowych, Centrów Informacji Młodzieżowej i ich Związków.</p> <p>Dekret z 26 marca 2009 określa szczegółowe procedury uznawania i finansowania organizacji młodzieżowych.</p>	

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
BELGIA (Region Waloński) c.d.	Dekret z 14 listopada 2008 ustanawia Radę Młodzieżową Walonii. Dekret z 28 kwietnia 2004 nauczaniu domowym. Dekret z 17 maja 1999 o Centrach Wakacyjnych. Dekrety te opisują: <ul style="list-style-type: none"> » pola działań w każdym typie organizacji działającej na rzecz młodzieży/z młodzieżą; » warunki bycia uznany za taką organizację; » warunki otrzymywania wsparcia publicznego; » rolę Komisji Doradczych; » ramy i okresy ewaluacyjne działalności opisanej w dekretach. 	
Aktorzy publiczni: Ministerstwo	Ministerstwo Kultury Służba Młodzieżowa: <i>Promuje partycypację i obywatelstwo, a także wsparcie dla organizacji i centrów młodzieżowych.</i> (38)	(38) Por. <i>youthpolicy.org</i> , profil Belgii.
Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe	Istnieje Rada Młodzieżowa Francuskojęzycznej Wspólnoty Belgii (39). Jej celem jest lobbing i opiniowanie polityk rządu w drodze <i>oficjalnych not</i> (40).	(39) Por. wykaz źródeł. (40) Por. <i>youthpolicy.org</i> , profil Belgii
BELGIA (Niemieckojęzyczna Wspólnota Belgii)	Dekret z 6 grudnia 2011 r. zarządza finansowanie pracy z młodzieżą. Definiuje pracę z młodzieżą i pracownika młodzieżowego. Opisuje zasady finansowania: centrów młodzieżowych; organizacji młodzieżowych; otwartej pracę z młodzieżą; Biur ds. Młodzieży; Komisji Młodzieżowej – odpowiedzialnej na za podstawowe i zaawansowane kursy dla młodych ludzi, ochotniczych liderów młodzieżowych i pracowników młodzieżowych; Rady Młodzieżowej. Głównym celem Rady Młodzieżowej jest wzmocnienie świadomości politycznej młodych ludzi i wspieranie ich, oraz organizacji ich zrzeszających. Głównymi zadaniami jest reprezentacja interesów niemieckojęzycznej młodzieży. Rada opiniuje i propaguje wiedzę o przepisach dotyczących młodych ludzi. Raport o Młodzieży – opracowywany jest co 5 lat przez instytut naukowy – pierwsza edycja miała miejsce w 2018 r.	
Aktorzy publiczni: Ministerstwo	Ministerstwo Kultury, Mediów i Turystyki Biuro d/s Młodzieży: <i>Wspiera pracę z młodzieżą i działalność centrów młodzieżowych.</i> (41)	(41) <i>youthpolicy.org</i> , profil Belgii

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
BUŁGARIA Ustawa o młodzięży (2012 r.)	Opisuje podstawowe zasady, zarządzanie i finansowanie działań mających na celu realizację krajowej polityki młodziężowej. Odnosi się m. in. do organizacji młodziężowych, wolontariatu młodziężowego, polityk młodziężowych i informacji.	
Aktorzy publiczni: Ministerstwo	Ministerstwo Edukacji, Młodzięży i Sportu Dyrektoriat Młodzięży Odpowiada za narodową politykę i programy młodziężowe. (42) Międzyministerialne grupy Powoływane do konkretnych zagadnień, np. zatrudnienia, kwalifikacji zawodowych i Zorganizowanego Dialogu (43).	(42) <i>youthpolicy.org</i> , profil Bułgarii (43) Ibid.
Aktorzy publiczni: Rady młodziężowe	Rady Młodziężowe Brak. (44)	(44) Ibid.
CHORWACJA	Brak (45)	(45) Por. <i>Youth Wiki</i> , profil Chorwacji.
Aktorzy publiczni: Ministerstwo	1. Ministerstwo Demografii, Rodziny, Młodzięży i Polityki Społecznej Dyrektoriat Polityki Społecznej, Strategii i Młodzięży Departament Młodzięży Koordynuje prace Rady Młodziężowej Rządu Chorwacji (46) 2. Rada Młodziężowa Rządu Chorwacji: Międzydepartamentalne ciało doradcze złożone z 27 członków: 17 reprezentuje departamenty rządowe, 7 – organizacje młodziężowe, 3 – instytucje badawcze i edukacyjne. (47)	(46) <i>youthpolicy.org</i> , profil Chorwacji. (47) Ibid.
Ustawa o Młodziężowych Radach Doradczych	Rada Młodziężowa Rządu Chorwacji w ramach Ministerstwa Demografii, Rodziny, Młodzięży i Polityki Społecznej – składa się z przedstawicieli Ministerstwa, społeczeństwa obywatelskiego i społeczności akademickiej. Jej celem jest nadzór nad polityką młodziężową w państwie. (48)	(48) M. Kovačić, „ <i>Country sheet on youth work in Croatia</i> ”, s. 9.

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
CHORWACJA c.d.	Każdy samorząd regionalny powinien powołać radę doradczą ds. młodzieży, której celem jest kierowanie lokalną polityką młodzieżową. (49). Chorwacka Sieć Młodzieżowa (MMH), Zrzesza 66 pozarządowych organizacji młodzieżowych. Główny cel: zwiększanie świadomości społecznej na temat młodzieży, tworzenie i działanie na rzecz wysokiej jakości polityk młodzieżowych. Wchodzi ona w skład Rady Młodzieżowej Rządu Chorwacji. (50)	(49) Rady ma:18 z 20 żupanii; 67 z 128 miast; 66 z 428 gmin, mimo że to ustawowy obowiązek. Z 576 samorządów w 126 rady ds. młodzieży – aktywne. Ibid. (50) Por. <i>youthpolicy.org</i> , profil Chorwacji.
CYPR	Brak osobnego aktu prawnego (51)	(51) Por. <i>Youth Wiki</i> , profil Cypru.
Aktorzy publiczni: Ministerstwo	Ministerstwo Kultury Pośredniczy między Radą Ministrów a Młodzieżową Radą Cypru (52)	(52) Por. <i>youthpolicy.org</i> , profil Cypru.
Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe	Młodzieżowa Rada Cypru Składa się z 7 przedstawicieli młodzieżówek wszystkich partii parlamentarnych; 3 przedstawicieli wskazanych przez Radę Ministrów. Ministerstwo Edukacji Pośredniczy w pracach między Młodzieżową Radą a Radą Ministrów (53).	(53) Ibid.
DANIA	Brak osobnego aktu prawnego (54, 55)	(54) Por. <i>Youth Wiki</i> , profil Danii. (55) Por. <i>youthpolicy.org</i> , profil Danii.
Aktorzy publiczni: Ministerstwo	Niejasny podział kompetencji między Ministerstwo Edukacji i Młodzieży a Ministerstwem Spraw Społecznych, Dzieci i Integracji. (56)	(56) Ibid.
Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe	Duńska Rada Młodzieży (DUF) Zrzesza 70 organizacji, które pracują z młodzieżą. Dystrybuuje 100 milionów koron rocznie na projekty młodzieżowe; jest członkiem Europejskiego Forum Młodzieżowego. (57) Sieć Rad Młodzieżowych (NAU) (55). Zrzesza ok. 70 lokalnych rad młodzieżowych. Ustanowienie lokalnej rady młodzieżowej jest dobrowolne. (58).	(57) Ibid. (58) Por. <i>Youth Wiki</i> , profil Danii.

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
<p>ESTONIA</p> <p>Ustawa z 17 czerwca 2010 o pracy z młodzieżą (59)</p>	<p>Ustawa w §4. opisuje pracę z młodzieżą jako: stworzenie warunków do promowania zróżnicowanego rozwoju młodych osób, który umożliwi im bycie dobrowolnie aktywnymi poza swoimi rodzinami, edukacją formalną w systemie edukacji dla dorosłych [the adult education system] i miejscem pracy.</p> <p>Organizacja pracy z młodzieżą opiera się na zasadach:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. prowadzi się ją dla korzyści, wspólnie z młodymi ludźmi poprzez włączenie ich w proces decyzyjny; 2. tworząc warunki do zdobywania wiedzy i umiejętności należy wychodzić naprzeciw potrzebom i zainteresowaniom młodych ludzi; 3. praca z młodzieżą opiera się na dobrowolnej partycypacji młodych ludzi; 4. praca z młodzieżą wspiera inicjatywę młodych ludzi; 5. praca z młodzieżą odbywa się na zasadzie równego traktowania, tolerancji i współpracy. <p>§ 6. opisuje zadania Ministerstwa Edukacji i Badań Naukowych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. przygotowanie narodowych programów pracy z młodzieżą; 2. wspieranie działalności stowarzyszeń młodzieżowych i alokacja grantów na nią; 3. państwowy i administracyjny nadzór na polu pracy z młodzieżą, zwłaszcza w dziedzinie monitorowania zasadności wydatkowania środków z budżetu państwa. <p>§ 8. opisuje zadania gminy w pracy z młodzieżą. Winna ona:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ustalić priorytety pracy z młodzieżą na swoim terytorium i postawić zadania niezbędne do ich osiągnięcia w swoich planach rozwoju; 2. zatwierdzać zasady wsparcia dla stowarzyszeń młodzieżowych, programów i projektów młodzieżowych z budżetu, procedury i warunki ubiegania się o środki, warunki dzielenia kosztów z grantów, jeśli będzie to konieczne, formularze do ubiegania się o wsparcie i raportowania sposobu jego wykorzystania; 3. zapewnić wsparcie budżetowe dla programów i projektów młodzieżowych, jeśli ma na to wystarczające środki; 4. konsultować się z radą młodzieżową, o ile taka istnieje, w/s planowania, wdrażania i oceny pracy z młodzieżą; 5. wykonywać inne czynności związane z pracą z młodzieżą na swoim terenie. 	<p>(59) Por. wykaz źródeł.</p>
<p>Ustawa o szkołach hobbystycznych (60)</p>	<p>§ 3. Szkoła hobbystyczna jest placówką edukacyjną działającą na polu pracy z młodzieżą, która stwarza możliwość nabycia edukacji hobbystycznej i zróżnicowanego rozwoju osobowości, w tym kultywowanie języka i kultury, w różnych dziedzinach. Co do zasady (§ 2.) jest to placówka samorządowa, jednak ustawę stosuje się także do szkół prywatnych.</p>	<p>(60) Por. wykaz źródeł.</p>

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
Ustawa o szkołach hobbystycznych (60) c.d.	§ 10. punkt (1) każde hobby traktowane jest jak program nauczania podzielony na przedmioty i jako takie ma program nauki zatwierdzony przez dyrektora placówki. Punkt (5) wymienia listę hobby: sport; technologia; przyroda; kultura, w tym szkoły etniczne; muzyka i sztuka.	
Standardy zawodowe pracownika młodzieżowego III, IV i V (61)	W 2006 r. wprowadzono standard zawodowy pracownika młodzieżowego. Opisuje on pracę z młodzieżą i wymagania wobec pracowników młodzieżowych poziomu III, IV i V. W 2012 r. standard rozbudowano o wymogi dla stopni VI, VII i VIII. Jednak uzyskanie tych kwalifikacji nie jest obowiązkowe – w roku 2017 spełniało je 106 pracowników. Znacznie więcej (4.000) nabyło kwalifikacje częściowe podczas obowiązkowych obozów szkoleniowych dla wychowawców kolonijnych. Wielu pracowników młodzieżowych to absolwenci odpowiednich studiów na poziomie licencjatu, a od 2015 – także magistra. Istnieją także nieformalne możliwości szkolenia, jednak większość pracowników młodzieżowych uczy się w trakcie pracy. W mniejszych ośrodkach można zostać pracownikiem młodzieżowym właściwie bez żadnego przeszkolenia (62).	(61) Na podstawie przeanalizowanych źródeł, wydaje się, że standard stopnia I i II nie istnieje. M. Beilmann, <i>Country sheet...</i> , 10. O. Bogdanova, <i>Working with young people...</i> : 9. (62) Op. cit.: 10.
Aktorzy publiczni: Ministerstwo	Ministerstwo Edukacji i Badań Biuro ds. Młodzieży Estońskie Centrum Pracy z młodzieżą (63)	(63) Por. <i>youthpolicy.org</i> , profil Estonii.
Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe	§9 Ustawa o szkołach hobbystycznych ustanawia możliwość powołania Młodzieżowej Rady przez gminę. Rada pełni rolę ciała dyskusyjnego w sprawach dotyczących młodzieży w gestii rady miasta bądź gminy, składa propozycje rozwiązań w tych sprawach, na żądanie ma dostęp do projektów aktów prawnych rady gminy i planu posiedzeń w sprawach dotyczących młodzieży, zanim te zostaną podane do publicznej wiadomości. Jediną formą pracy z młodzieżą opisaną w ustawie (§ 101 i n.) jest obóz młodzieżowy.	
FINLANDIA Ustawa o Młodzieży 111/2016 z 1 stycznia 2017	Ustawa definiuje role i odpowiedzialność lokalnych władz, stowarzyszeń młodzieżowych i innych organizacji pracujących z młodzieżą. Odpowiedzialność za pracę z młodzieżą na poziomie lokalnym spoczywa na samorządzie. Ustawa nie zawiera listy form pracy z młodzieżą, które powinny być dostępne na poziomie lokalnym, tylko zobowiązuje samorząd do ich samodzielnego ustalenia w oparciu o lokalne potrzeby (64). Prawa młodzieży: prawo do partycypacji w pracy z młodzieżą na poziomie lokalnym i krajowym; możliwość zaangażowania i wpływu na pracę z młodzieżą i politykę młodzieżową na szczeblu lokalnym i krajowym; młodzi ludzie powinni być konsultowani w sprawach, które ich dotyczą.	(64) Zazwyczaj przez kluby młodzieżowe, współpracę ze szkołami, lokalne kooperacje umożliwiające długotrwałe wsparcie dla młodych ludzi. T. Kiilakoski, <i>Country sheet...</i> , s. 7.

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
Aktorzy publiczni: Ministerstwo	Ministerstwo Edukacji i Sportu Departament Polityki Kulturalnej, Sportowej i Młodzieżowej Wydział ds. Młodzieży współpracuje z innymi ministerstwami. (65)	(65) Por. <i>youthpolicy.org</i> , profil Finlandii.
Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe	<p>Powołanie Rady Młodzieżowej jest obligatoryjne. Dwie, lub więcej, gminy mogą mieć wspólną radę. Rady mają możliwość wpływu na planowanie, przygotowanie, wykonanie i monitorowanie działań gminy w dziedzinach: <i>dobrostanu, zdrowia, edukacji, środowiska życia, mieszkalnictwa i mobilności mieszkańców</i>. (66)</p> <p>Narodowa Rada Młodzieżowa: odnosi się do kwestii o podstawowym i perspektywicznym znaczeniu dla młodych ludzi i ocenia wpływ działań podjętych przez rząd centralny; wnosi inicjatywy i propozycje rozwoju polityki młodzieżowej; tworzy aktualne dane o młodych ludziach i warunkach ich życia; zwraca się do Ministerstwa Edukacji i Kultury z wykazem kwestii, do których powinny odnieść się narodowe programy pracy z młodzieżą i polityka młodzieżowa; monitoruje działania i partnerstwa międzynarodowe na polu młodzieży. Rada może powoływać komitety ds. konkretnych kwestii. (67)</p>	(66) T. Kiilakoski, op. cit.: 5. (67) Ibid.
FRANCJA	Brak (68) Francja nie ma konkretnego aktu prawnego adresowanego wyłącznie do młodzieży. Regulacje pojawiają się w wielu aktów prawnych.	(68) Por. <i>Youth Wiki</i> , profil Francji.
	<p>Wymagania formalne</p> <p>We Francji praca z młodzieżą jest sektorem regulowanym, jednak nie jest on ujednoczony i zawiera w sobie różne zawody o różnym statusie. Występują tzw. patenty nieprofesjonalne i profesjonalne.</p> <p>Patenty nieprofesjonalne: Certyfikat kwalifikacji trenera (BAFA) – Konieczne jest ukończenie 17 roku życia. Niewymagany dyplom uczelni. Szkolenie prowadzone przez poszczególne organizacje pracujące z młodzieżą. Dyplom nieprofesjonalny uprawnia do opieki nad młodymi ludźmi w centrach czasu wolnego i podczas wakacji. (69)</p> <p>Certyfikat kwalifikacji dyrektora (BAFD). Mogą się o niego ubiegać osoby posiadające BAFA. Pozwala na nadzór nad dziećmi i nastolatkami, zapewnia umiejętności do prowadzenia centrum czasu wolnego (wraz z personelem). Można się o niego ubiegać po ukończeniu 21. roku życia. (70)</p>	(69) J. Paisley, Country sheet: 9. (70) Ibid.

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
FRANCJA c.d.	<p>Patenty profesjonalne to:</p> <p>Asystent Technik Animator Młodzieży i Sportu (BAPAAT) – I poziom kwalifikacji do pracy z młodzieżą (sport i aktywności społeczno-kulturalne). Można się o niego ubiegać po skończeniu 16. roku życia., dyplom uczelni nie wymagany. Od kandydata oczekuje się doświadczenia w pracy z młodzieżą. (71)</p> <p>Certyfikat Profesjonalny pracy z młodzieżą, edukacji powszechnej i sportu (BPJEPS) – poziom IV kwalifikacji zawodowych, można się o niego ubiegać po ukończeniu 18. Roku życia. Uprawnia do prowadzenia działalności na polu edukacji, aktywności socjokulturalnej, edukacji powszechnej i sportu. Posiada specjalizacje edukacyjną i sportową. (72)</p> <p>Wyższy dyplom państwowy ds. młodzieży i edukacji powszechnej. (DE(S)JEPS) – dla osób, które chcą prowadzić centra socjokulturowe bądź koordynować projekty. (73)</p>	<p>(71) Ibid.</p> <p>(72) Ibid.</p> <p>(73) Op. cit.: 10.</p>
Aktorzy publiczni: Ministerstwo	Dziedzina jest podzielona między kilka ministerstw, z wiodącą rolą Departamentu Młodzieży, Nieformalnej Edukacji i Organizacji Wolontaryjnych Ministerstwa Edukacji Narodowej (DJEPVA). (74)	(74) Por. <i>youthpolicy.org</i> , profil Francji.
Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe	Komitet Narodowych i Międzynarodowych Stosunków między Młodzieżą i Pozaformalnymi Stowarzyszeniami Edukacyjnymi (CNAJEP) Zrzesza ponad 70 organizacji młodzieżowych i uczenia pozaformalnego, które jeszcze zrzeszają w sumie ponad 9.000 lokalnych organizacji.	
HISZPANIA	Brak jednej ustawy regulującej prawa młodzieży i pracę z młodzieżą.	
	Regiony wydały akty prawa miejscowego regulujące te kwestie. (75). Przykładowo, Ustawa 11/2002 z Kastylii i Leonu reguluje następujące tematy: <i>zatrudnienie, mieszkalnictwo, usługi publiczne, sport, zdrowie, - konsumpcja, środowisko, rolnictwo, społeczeństwo informacyjne</i> . Celem regulacji jest: <i>promowanie kształcenia i dostarczanie informacji, promocja kultury, aktywność w czasie wolnym, turystyka młodzieżowa, karta młodzieży, finansowanie usług i aktywności zapewnianych młodzieży przez Rząd Regionu</i> .	(75) Obowiązują dla: Autonomicznych Regionów: Madrytu; Kastylii i Leonu; Rioja; Balearów, Murcji, Wysp Kanaryjskich, Katalonii, Nawarry, Galicji, Aragonii, Walencji, Asturii.

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
Aktorzy publiczni: Ministerstwo	Ministerstwo Zdrowia, Usług Społecznych i Równości Instytut Młodzieży (INJUVE) Promuje szanse dla młodzieży i ułatwianie jej partycypacji w życiu publicznym, gospodarczym i kulturalnym. (76)	(76) Por. <i>youthpolicy.org</i> , profil Hiszpanii.
Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe Ustawa 18/1983	Młodzieżowa Rada Hiszpanii, zrzesza 76 organizacji młodzieżowych; w tym Regionalne Rady Młodzieżowe. Cele: przyczynianie się do rozwoju polityki młodzieżowej, zachęcanie młodzieży do aktywniejszego udziału w życiu publicznym, pośredniczenie między młodzieżą a rządem i zwiększanie świadomości odnośnie spraw młodzieżowych. (77)	(77) Ibid.
GRECJA	Brak danych (78)	(78) Grecja nie ma profilu na <i>Youth Wiki</i> ; profil Grecji na <i>youthpolicy.org</i> . nie wymienia prawodawstwa specyficznego dla młodzieży.
Aktorzy publiczni: Ministerstwo	Ministerstwo Edukacji i Spraw Religijnych Sekretariat ds. Młodzieży (GSfY) <i>Tworzenie, monitorowanie i koordynowanie polityki młodzieżowej rządu.</i> Międzyresortowy Komitet ds. Młodzieży Jest koordynowany przez GSfY, współpracuje z organizacjami pozarządowymi, ciałami społecznymi i naukowymi przygotowując polityki młodzieżowe. (79)	(79) Ibid.
Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe	Narodowa Rada Młodzieży Grecji (ESYN) Zrzesza 59 organizacji członkowskich. Jest niezależna, pozarządowa i <i>non-profit</i> . Cele: oficjalne przedstawicielstwo młodzieży Grecji na forach międzynarodowych, pośredniczenie między rządem a młodzieżą. (80)	(80) Ibid.

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
<p>HOLANDIA</p>	<p>Ustawy definiujące odpowiedzialności samorządów lokalnych (81)</p> <p>Ustawa o Dzieciach i Młodzieży z 2015 r.</p> <p>Ustawa o Wsparciu Społecznym z 2015 r.</p> <p>Ustawa o Partycypacji z 2014 r.</p> <p>Ustawy określające obowiązki państwa</p> <p>Ustawa o edukacji podstawowej z 2014 r.</p> <p>Ustawa o edukacji średniej z 2014 r.</p> <p>Ustawa o zapewnieniu odpowiedniej edukacji z 2014 r.</p> <p>Ustawa o Dzieciach i Młodzieży</p> <p>Ustala zakres usług opiekuńczych nad dziećmi i młodzieżą na poziomie lokalnym – prewencja, wsparcie, pomoc i opieka nad młodzieżą i dziećmi, pomoc w wychowaniu, a także w kwestiach zdrowia psychicznego. Holenderska filozofia usług publicznych (w tym pracy z młodzieżą) opiera się na koncepcji piramidy świadczeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Spółeczeństwo obywatelskie („wychowywanie przez wspólnotę”).</i> 2. <i>Powszechna opieka podstawowa – żłobki, przedszkola, szkoły, opieka nad młodzieżą, infrastruktura sportu i rekreacji, placówki kultury, itp.</i> 3. <i>Usługi prewencji – wykrywanie potencjalnych problemów we wczesnym stadium, kierowanie dzieci i rodzin do jednostek specjalistycznych.</i> 4. <i>Usługi wyspecjalizowane – ośrodki szkolno-wychowawcze, piecza zastępcza, kuratorzy, a także ambulatoria, wyspecjalizowanych pedagogów, itp. (82)</i> <p>Ustawa o Wsparciu Społecznym</p> <p>Nakłada na gminy obowiązek wspierania partycypacji i aktywnego obywatelstwa.</p> <p>Ustawa o Partycypacji</p> <p>Wspieranie partycypacji na rynku pracy.</p> <p>Ustawy o edukacji podstawowej i ustawa o edukacji średniej – określają ustrój szkolny.</p> <p>Ustawa o zapewnieniu odpowiedniej edukacji – odnosi się do potrzeb edukacyjnych (uczniowie z niepełnosprawnościami, etc.)</p>	<p>(81) Po reformie z 2015 r. opieka nad dziećmi, młodzieżą i profilaktyczne polityki młodzieżowe przeniesiono do gmin. Gminy za małe/za biedne by utrzymywać instytucje opiekuńcze, kraj podzielono na 42 regiony opieki nad dziećmi. E. Daamen, P. Hilverdink, <i>Country sheet...</i>, 7.</p> <p>(82) Op. cit.: 9.</p>
<p>Aktorzy publiczni: Ministerstwo</p>	<p>Ministerstwo Zdrowia, Dobrobytu i Sportu</p> <p>Koordynuje polityki młodzieżowe we wszystkich sektorach. (83)</p>	<p>(83) Por. <i>Youth Wiki</i>, profil Holandii</p>

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe	<p>Narodowa Rada Młodzieży (NJR) Zrzesza 37 organizacji młodzieżowych dla osób w wieku 12-30 lat. Zatrudnia ok. 30 wolontariuszy do kampanii medialnych i projektów adresowanych do młodzieży. NJR działa na rzecz aktywizacji młodzieży, doradza rządowi i innym organizacjom.</p> <p>Co roku organizuje wybory Holenderskich Młodzieżowych Deputowanych – (18 – 25 lat), wypowiadających się w imieniu rówieśników na tematy: <i>zrównoważonego rozwoju; Europy; UNESCO; ONZ</i>. Każdy z tematów opracowuje 2 reprezentantów. Co roku wyłaniany jest nowy reprezentant dla w/w tematów na dwuletnią kadencję. (84)</p>	(84) E. Daamen, P. Hilverdink, op. cit.:12.
IRLANDIA	Brak danych (85)	(85) Brak profilu na <i>Youth Wiki</i> . Profil Irlandii na <i>youthpolicy.org</i> nie wskazuje konkretnego prawodawstwa adresowanego do młodzieży.
Aktorzy publiczni: Ministerstwo	<p>Departament ds. Dzieci i Młodzieży Prowadzi polityki i programy odnoszące się do: wczesnego dzieciństwa, opieki i edukacji; wymiaru sprawiedliwości dla młodzieży; dobrostanu i opieki nad dziećmi; partycypacji dzieci i młodzieży; badań dzieci i młodzieży; pracy z młodzieżą, międzysektorowych inicjatyw dla dzieci. (86)</p> <p>Agencja ds. Dzieci i Młodzieży Wdraża politykę młodzieżową. (87)</p>	(86) Por. <i>Youth Wiki</i> , profil Irlandii. (87) Ibid.
Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe	<p>Narodowa Rada Młodzieży Irlandii Organizacja <i>parasolowa</i> złożona z 45 ochotniczych organizacji młodzieżowych. Jej praca rzecznicza dotyczy: ochrony dzieci, bezrobocia młodzieży, partycypacji, pracy z młodzieżą i edukacji. Wspiera wolontariat, działa na rzecz wysokiej jakości pracy z młodzieżą, jej finansowania i rozwoju. (88)</p>	(88) Ibid.
ISLANDIA Ustawa o Młodzieży no. 70/2007	<p>Opisuje: działanie klubów [młodzieżowych] i organizacji klubowych; działania dla młodzieży prowadzone przez władze państwowe, samorządy lokalne i szkoły; inną działalność, zwłaszcza niezrzeszoną młodzież biorącą udział w działaniach dla młodzieży.</p> <p>Ustawa stanowi, że osoby skazane za przestępstwa karne nie mogą pracować z dziećmi, ani młodzieżą. (89)</p>	(89) Por. <i>youthpolicy.org</i> , profil Islandii.

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
<p>Aktorzy publiczni: Ministerstwo</p>	<p>Ministerstwo Edukacji, Nauki i Kultury Departament ds. Kultury: wspiera organizacje młodzieżowe działające poza systemem edukacji formalnej na poziomie centralnym. (90) Rada ds. Młodzieży: powoływana przez Ministra, konsultuje sprawy młodzieży, rekomenduje priorytety i polityki, organizuje konferencje, doradza w sprawach polityki młodzieżowej. (91)</p>	<p>(90) Ibid. (91) Ibid.</p>
<p>Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe</p>	<p>Rada Młodzieżowa (LÆF). Składa się z 16 osób; 9 powołuje Minister Edukacji, Nauki i Kultury; 5 rekomendują organizacje młodzieżowe; 2 – Związek Gmin Islandii. Rada odpowiada za identyfikowanie kwestii ważnych dla poprawy jakości pracy z młodzieżą; doradza instytucjom centralnym w tworzeniu polityki młodzieżowej. (92)</p>	<p>(92) Ibid.</p>
<p>LITWA Prawo z 4 grudnia 2003 Nr. IX-1871 o ramach polityki młodzieżowej.</p>	<p>Prawo: ustanawia zasady wdrażania polityki młodzieżowej, pola implementacji, organizację i zarządzanie wdrażaniem, warunki działania organizacji młodzieżowych, rad organizacji młodzieżowych; określa instytucje na poziomie krajowym (Krajowa Rada ds. Młodzieży) i lokalnym;</p> <ul style="list-style-type: none"> » ustanawia instytucję gminnych koordynatorów ds. młodzieży, rady ds. młodzieży i rady organizacji młodzieżowych; ceduje koordynację polityki młodzieżowej na Ministerstwo Opieki Społecznej i Pracy, które nadzoruje i kontroluje wdrożenie polityki młodzieżowej; <p>Gminny koordynator ds. młodzieży – stanowisko finansowane z budżetu centralnego. (93): koordynuje wdrażanie polityki młodzieżowej na poziomie gminy; systematyzuje i analizuje sytuację młodzieży; przygotowuje i udostępnia informacje o wdrożeniu polityki młodzieżowej; wdraża postanowienia Krajowej Rady ds. Młodzieży na poziomie gmin; informuje organizacje młodzieżowe o możliwościach wsparcia dla ich działań; udziela konsultacji młodym ludziom, jak ubiegać się o wsparcie z konkretnych programów; bierze udział w pracach grup roboczych; organizuje szkolenia dla młodzieży.</p> <p>Prawo obowiązuje rodziców, bądź prawnych opiekunów młodych ludzi, władze państwowe i samorządowe, stowarzyszenia i inne osoby fizyczne, bądź prawne do: stworzenia warunków dla cieszenia się pełnią praw przysługujących młodemu człowiekowi wynikających z Konstytucji, umów międzynarodowych i aktów prawa krajowego; zapewnienia, że każdy młody człowiek ma równe prawa i nie może być dyskryminowany; stworzenia odpowiedniego środowiska społecznego dla młodych ludzi; zapewnienia każdemu młodemu człowiekowi wykształcenia i możliwości uczestnictwa w społeczeństwie w wybrany przez siebie sposób.</p>	<p>(93) n/n, <i>Country sheet...</i>, s 6.</p>

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
Aktorzy publiczni: Ministerstwo	<p>Ministerstwo Bezpieczeństwa Społecznego i Pracy Departament ds. Młodzieży</p> <p>Tworzy polityki, programy, prowadzi badania i koordynuje działalności na poziomie krajowym, jak i międzygminnym. (94)</p> <p>Sejmowa Komisja ds. Młodzieży i Sportu (95)</p>	<p>(94) Por. <i>youthpolicy.org</i>, profil Litwy. (95) Ibid.</p>
Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe	<p>Gminne Rady ds. Młodzieży</p> <p>Ciała doradcze samorządów. Składają się z członków rady gminy, urzędników i przedstawicieli organizacji młodzieżowych. (96)</p> <p>Zadania: przygotowują propozycje i o pracowania dotyczące wdrażania polityki młodzieżowej przez władze samorządowe; przygotowują programy gminne adresowane do młodzieży; analizują potrzeby i wnioski młodych ludzi; analizują doświadczenia pracy dla młodzieży pochodzące z zagranicy; zbierają informacje o działalności lokalnych NGO młodzieżowych i instytucji gminnych pracujących dla młodzieży; inicjują socjologiczne i psychologiczne badania sytuacji młodych ludzi w gminie; pomagają organizacjom młodzieżowym znaleźć lokale do prowadzenia działalności.</p> <p>Rada Litewskich Organizacji Młodzieżowych (LiJOT)</p> <p>Niezależny związek ochotniczych pozarządowych organizacji młodzieżowych. Zrzesza 59 organizacji. Powstała w 2012 r.</p> <p>Cele: promowanie inicjatywy młodzieżowej; promowanie porozumienia i współpracy młodzieży; promowanie aktywności pożytecznej dla kraju i społeczeństwa; reprezentowanie interesów litewskiej młodzieży przed instytucjami rządowymi.</p> <p>Zadania: reprezentacja interesów młodych ludzi; realizacja Litewskiej Państwowej Polityki Młodzieżowej; szkolenie liderów młodzieżowych; rozwijanie relacji międzynarodowych; zapewnienie informacji dla młodzieży. (97)</p> <p>Regionalne rady młodzieżowe</p> <p>Działają na poziomie gmin. Zazwyczaj nazywane są „okrągłymi stołami”. Są to zrzeszenia lokalnych organizacji młodzieżowych. Rady działają w 18 z 60 samorządów lokalnych. 10 z nich należy do LiJOT. Główne działania: angażowanie młodych ludzi w działania organizacji; praca z członkami i wolontariuszami; szkolenie liderów młodzieżowych; Zapewnianie informacji i prowadzenie konsultacji dla organizacji młodzieżowych i pracujących z młodzieżą; rozwijanie współpracy między organizacjami młodzieżowymi i pracującymi z młodzieżą; umożliwianie wymiany informacji i doświadczeń między regionalnymi radami młodzieżowymi. (98)</p>	<p>(96) n/n, <i>Country sheet...</i>, s. 6. (97) Por. <i>youthpolicy.org</i>, profil Litwy. (98) n/n, <i>Country sheet...</i>, s. 7.</p>

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
<p>ŁOTWA</p> <p>Prawo o młodzieży z 1 stycznia 2009</p>	<p>Ministerstwo Edukacji i Nauki określa kluczowe wymagania odnośnie pracy z młodzieżą i polityki młodzieżowej; w praktyce praca z młodzieżą jest organizowana i koordynowana przez lokalne samorządy, wykonywana przez wynajętych specjalistów ds. młodzieży (99) i pracowników młodzieżowych. Z rzadka zadania są podzlecane organizacjom pozarządowym. Na poziomie centralnym finansowane są: szkolenia dla specjalistów ds. młodzieży i do projektów poprawiających pracę z młodzieżą w gminach, organizacje pozarządowe, jednak utrzymanie infrastruktury pracy z młodzieżą jest zadaniem gmin. (100) Plan Wdrożenia Polityki Młodzieżowej na lata 2016-2020 zakładał ustanowienie stanowiska koordynatora ds. młodzieży, jednak do 2019 r. nie zostało ono powołane w żadnym regionie. (101)</p>	<p>(99) Por. niżej. (100) G. Klasons, <i>Country sheet</i> ..., s. 10. (101) Op. cit. s. 11.</p>
	<p>Standardy zawodowe specjaliści ds. młodzieży Jest zawodem regulowanym. By nim zostać, należy w ciągu 2 lat od rozpoczęcia pracy przejść specjalistyczny kurs, w wymiarze <i>minimum</i> 80 godzin, o programie ustalonym, na podstawie Prawa młodzieżowego, przez Radę Ministrów. Prowadzone są kursy doskonalące dla pracowników młodzieżowych, nie dające żadnych uprawnień. (102)</p>	<p>(102) Op. cit. s. 11.</p>
<p>Aktorzy publiczni: Ministerstwo</p>	<p>Ministerstwo Edukacji i Nauki Promuje współpracę i wdrażanie działań dla młodzieży, organizuje szkolenia pracowników młodzieżowych, upowszechnia informacje. (103)</p>	<p>(103) Por. <i>youthpolicy.org</i>, profil Łotwy.</p>
<p>Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe</p>	<p>Narodowa Rada Młodzieżowa Łotwy Powołana w 1992 r. jako publiczna organizacja młodzieżowa, której członkami są organizacje młodzieżowe i związki organizacji młodzieżowych. Zrzesza ponad 30 organizacji. Zadaniem jest określanie i próba rozwiązania kwestii związanych z młodzieżą i umożliwienie uczestniczącym organizacjom udzielania pomocy młodym ludziom w realizowaniu ich potrzeby rozwoju; zapewnia im dopływ informacji i wsparcie. Rada prowadzi działania informacyjne, promuje działalność obywatelską młodzieży i zachęca ją do zaangażowania się w działania organizacji młodzieżowych. Organizuje nieformalną edukację i reprezentuje organizacje młodzieżowe. (104) We współpracy z Ministerstwem Edukacji i Nauki i innymi podmiotami prowadzi na Łotwie Zorganizowany Dialog Komisji Europejskiej (105). Regionalne i gminne rady młodzieży Działają głównie w miastach. Struktura, członkowie i zadania nie są ujednoczone. (106)</p>	<p>(104) Ibid. (105) Obecnie Europejski Dialog Młodzieżowy – por. wyżej. (106) Por. <i>youthpolicy.org</i>, profil Łotwy</p>

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
<p>ŁOTWA c.d.</p>	<p>Rady uczniowskie</p> <p>Prawo o Edukacji dopuszcza istnienie rad uczniowskich w każdej powszechnej instytucji edukacyjnej działających jako niezależne instytucje, biorące udział w pracy jednostki edukacyjnej. Cel: lobbing i jednoczenie interesów uczniów i administracji instytucji edukacyjnej, aby zapewnić aktywne uczestnictwo uczniów w kształceniu. Praca rad uczniowskich wspierana jest przez gminnego specjalistę ds. młodzieży i Państwowe Centrum Inicjatyw Młodzieżowych. (106) Rady uczniowskie mogą pełnić też funkcję młodzieżowych rad gmin – jak np. w Rydze – Ryska Szkolna Rada Miejska zrzesza wszystkie rady uczniowskie i organizacje młodzieżowe. (107)</p>	<p>(107) Ibid.</p>
<p>LUKSEMBURG Prawo o Młodzieży z 4 czerwca 2008 r.</p>	<p>Cele prawa: zapewnienie odpowiedniego środowiska dla rozwoju młodych ludzi i ich integracji ze społeczeństwem; promowanie rozwoju osobistego, społecznego i zawodowego młodych ludzi; kształcenie młodych ludzi jako odpowiedzialnych i aktywnych obywateli, przestrzegających zasad demokracji, a także wartości i praw fundamentalnych dla społeczeństwa; praca na rzecz wyrównania szans i walki z mechanizmami wykluczenia; praca na rzecz równości płci; promowanie solidarności i porozumienia między młodymi ludźmi w wielokulturowym społeczeństwie; promowanie aktywnego obywatelstwa; promowanie autonomii młodych ludzi; promowanie inicjatywy i kreatywności młodych ludzi; promowanie edukacji nieformalnej i wspieranie organizacji aktywnych na tym polu.</p> <p>W ramach Prawa – działania: powołano niezależny komitet ds. wielosektorowego charakteru pracy z młodzieżą, powołano Obserwatorium Młodzieży monitorujące sprawy młodzieży, by przygotować, koordynować i inicjować badania społeczne, powstanie rekomendacji, analiz, studiów i raportów nt. różnych aspektów sytuacji młodych ludzi w Luksemburgu, powołano Narodowe Zgromadzenie Młodych Ludzi mające dać młodym ludziom i organizacjom młodzieżowym udział w badaniu kwestii związanych z polityką młodzieżową na poziomie krajowym i europejskim, zlecono przygotowanie co 5 lat krajowego raportu omawiającego sytuację młodych ludzi w Luksemburgu (108), zlecono przygotowanie narodowego planu działań na rzecz młodzieży, który ma powstać we współpracy z wszystkimi zainteresowanymi aktorami i wytyczyć kierunki polityki młodzieżowej, określono wsparcie finansowe dla samorządów lokalnych od Skarbu Państwa, jak inwestycja w budynki i wyposażenie, w związku z wykonywaniem Lokalnych Planów Młodzieżowych i aktywizacji młodych ludzi. Wprowadzono też podział organizacji na:</p> <ul style="list-style-type: none"> » organizacje młodzieżowe – samoorganizujące się organizacje młodych ludzi dla młodych ludzi. » organizacje na rzecz młodzieży – w których praca z młodzieżą jest jednym z zadań, niekoniecznie głównym » usługi dla młodzieży – zazwyczaj jest to otwarta praca z młodzieżą w lokalnych centrach młodzieżowych. 	<p>(108) Raport przygotowuje zespół z Uniwersytetu Luksemburga</p>

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
Rozporządzenie 1999 Grand-Ducal	<p>Ustanawia system rządowego wsparcia organizacji prowadzących usługi dla młodzieży. Zawiera się w tym wsparcie finansowe dla instytucji, które podpiszą konwencję z państwem określającą usługi, które będą wykonywane, zasady płatności, numery rachunków i system kontroli.</p> <p>Cele otwartej pracy z młodzieżą: przyczynienie się do rozwoju młodych ludzi w celu uświadomienia im ich możliwości i umożliwienia im rozwoju, eksperymentowania, wyrażania siebie i rozwinięcia krytycznego, aktywnego i odpowiedzialnego obywatelstwa; prewencja, społeczna i zawodowa integracja [społeczna], a także integracja na poziomie lokalnym i krajowym; zachęcenie do samoorganizacji poprzez promowanie pewności siebie i solidarności, a także rozwiązywania indywidualnych problemów w procesie grupowym; współdziałanie w rozwoju społecznej polityki demokratycznej poprzez zapewnienie narzędzi do partycypacji oraz zwrócenie szczególnej uwagi na grupy społeczne w gorszym położeniu ekonomicznym, społecznym i kulturalnym; zapewnienie – poprzez zróżnicowane działania – aktywnego udziału młodych ludzi w opracowaniu, wdrożeniu, zarządzaniu i ocenie pracy z młodzieżą; promowanie zaangażowania młodych ludzi we wdrażanie projektów społeczno-kulturalnych na poziomie lokalnym bądź regionalnym. (109)</p>	(109) A. Heinen, <i>Country sheet...</i> , s. 6.
Rozporządzenie ASFT	<p>Standardy jakości usług dla młodzieży. Z rozporządzeniem Grand-Ducal określa relacje między państwem jako aktorem umożliwiającym działania, a aktorami niepublicznymi zapewniającymi pracę socjalną, pracę z rodzinami i pracę terapeutyczną.</p> <p>Każda instytucja oferująca miejsce dla młodzieży, terapie, pomoc, wsparcie, szkolenie socjalne, aktywności dla młodzieży, kształcenie zawodowe może ubiegać się o wsparcie. (110)</p>	(110) Ibid.
Aktorzy publiczni: Ministerstwo	<p>Ministerstwo Edukacji Narodowej</p> <ul style="list-style-type: none"> » wspiera programy adresowane do młodzieży, » ułatwia młodzieży wejście na rynek pracy, » promuje jakość w organizacjach młodzieżowych. (111) <p>Narodowa Służba ds. Młodzieży</p> <ul style="list-style-type: none"> » organizuje użyczenie sprzętu, zapewnia lokale, finansuje projekty edukacyjne, » organizuje i koordynuje szkolenie dla asystentów animatorów, animatorów i menadżerów organizacji młodzieżowych, » zarządza, kontroluje koordynuje przyjęcie młodych pracowników w ramach wymiany, promuje europejską wymianę kulturalną, 	(111) Por. <i>youthpolicy.org</i> , profil Luksemburga.

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
LUKSEMBURG c.d.	<ul style="list-style-type: none"> » prowadzi i zarządza specjalistycznymi centrami edukacyjnymi projektującymi i wdrażającymi nowe projekty z dziedziny edukacji pozaformalnej, » koordynuje projekty wolontariackie i promuje partycypację dzieci i młodzieży w życiu gospodarczym, społecznym i kulturalnym, » wspiera szkolenie osób wykonujących zawody polegające na pracy z dziećmi, » monitoruje jakość edukacji w szkołach i przedszkolach, » wdraża lokalnie programy unijne (jak Erasmus+), » wspiera powstawanie gminnych i międzygminnych planów dla młodzieży. <p>Między departamentalny komitet ds. młodzieży Składa się z przedstawicieli wszystkich ministerstw; koordynuje wdrażanie polityki młodzieżowej. (112)</p>	(112) Ibid.
Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe	<p>Wyższa Rada Młodzieżowa Liczy 19 członków: 9 przedstawicieli organizacji młodzieżowych, 4 z sektora usług dla młodzieży, 4 z organizacji pracujących dla młodzieży, 2 studentów, 1 ze Syvicol (113), 1 z Narodowego Zgromadzenia Młodzieży, 1 z ministerstwa ds. młodzieży.</p> <p>Narodowy strukturyzowany dialog: porozumienie między Parlamentem Młodzieży, komitetem ds. młodzieży (przedstawiciele organizacji młodzieżowych) w rozmowach z rządem.</p> <p>Narodowa Rada Młodzieży Zrzeszenie organizacji i grupy interesu młodych ludzi, organizacji pracujących z młodzieżą. Przewodzi 9-osobowy komitet wykonawczy. Główny cel: zwiększenie partycypacji młodych ludzi w społeczeństwie. (114)</p>	(113) Związek Miast i Gmin Luksemburga. (114) Por. A. Heinen, op. cit. s. 15.
MALTA	<p>Brak (115)</p> <p>Na Malcie działają centra LEAP przeciwdziałające wykluczeniu ekonomicznemu i ubóstwu. Integrują szkolenia, pomoc, wsparcie, pracę socjalną i opiekę nad dziećmi; nie zajmują się stricte pracą z młodzieżą. (116)</p>	(115) Por. <i>Youth Wiki</i> , profil Malty. (116) Por. wykaz źródeł.
Aktorzy publiczni: Ministerstwo	<p>Ministerstwo Edukacji i Zatrudnienia (117) Parlamentarny Sekretariat ds. Badań, Innowacji, Młodzieży i Sportu (118) Agencja ds. Młodzieży Zapewnia spójne, jednorodne podejście rządu do kwestii młodzieży (119)</p>	(117) Por. <i>youthpolicy.org</i> , profil Malty. (118) Ibid. (119) Ibid.

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
NIEMCY Księga VIII Kodeksu Społecznego – Usługi dla Dzieci i Młodzieży	Ustawodawstwo dotyczące dzieci i młodzieży, głównie do strony socjalno – bytowej. Nie opisuje pracy z młodzieżą (120). Praca z młodzieżą i pracownicy młodzieżowi relatywnie rzadko uznawani są przez organy polityczne. Wsparcie socjo-edukacyjne i opieka przedszkolna uznawane częściej. Nie ma definicji legalnej ani wyczerpującego opisu zawodu pracownika młodzieżowego, ani pracy z młodzieżą	(120) S. Klinzing <i>Country sheet...</i> , 7.
Aktorzy publiczni: Ministerstwo	Ministerstwo Sportu, Młodzieży, Edukacji Powszechnej i Życia Publicznego Przygotowuje rządową politykę młodzieżową. (121) Międzyministerialny Komitet ds Młodzieży Koordynuje współpracę między ministerstwami. Przyjął 47 celów dla młodych ludzi, które powinny być zaspokajane przez administrację publiczną. (122)	(121) Por. <i>youthpolicy.org</i> , profil Niemiec. (122) Ibid.
Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe	Niemiecka Federalna Rada Młodzieżowa Zrzesza 29 organizacji młodzieżowych, 16 regionalnych rad młodzieżowych i 6 organizacji afiliowanych. Zajmuje się koordynowaniem działań i reprezentowaniem organizacji pracujących z młodzieżą w rozmowach z rządem. (123)	(123) S. Klinzing <i>op. cit.</i> s. 11.
NORWEGIA	Brak (124) W Norwegii nie ma prawa odnoszącego się specyficznie do młodzieży. Młodzież w norweskim prawodawstwie ujęta jest zbiorczo razem z dziećmi.	(124) Por. <i>Youth Wiki</i> , profil Norwegii.
Aktorzy publiczni: Ministerstwo	Ministerstwo Dzieci, Równości i Włączenia Społecznego Departament Rodziny, Dzieci i Młodzieży Dyrektoriat ds. Dzieci, Młodzieży i Rodziny. (125)	(125) Ibid.
Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe	Norweska Rada Dzieci i Młodzieży (LNU) (126) Zrzesza ponad 90 organizacji pozarządowych. Działa w 3 obszarach: rzecznictwa i reprezentacji młodzieży wobec władz i innych instytucji poprzez działania polityczne; dostarczania materiałów i szkoleń dla członków; zarządzania programami przyczyniającymi się do rozwoju młodzieży na szczeblu krajowym i za granicą.	(126) Por. <i>youthpolicy.org</i> , profil Norwegii.

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
POLSKA	Brak (127)	(127) Legislację dotyczącą młodzieży w Polsce omawiam szczegółowo niżej.
Aktorzy publiczni: Ministerstwo	Ministerstwo Edukacji Narodowej	
Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe	<p>Rada Dzieci i Młodzieży przy Ministerstwie Edukacji Narodowej</p> <p>Zadania: wyrażanie opinii, w tym przedstawianie propozycji dotyczących dzieci i młodzieży w zakresie spraw objętych działem administracji rządowej oświata i wychowanie, w szczególności przedstawianie opinii na temat planowanych zmian, w tym propozycji rozwiązań.</p> <p>W skład Rady wchodzi 16 członków i ich zastępców, powołanych przez Ministra Edukacji Narodowej, po 1 członku i jego zastępcy z każdego województwa. (128)</p> <p>Radę powołuje Minister z nadesłanych kandydatur młodych ludzi w wieku 13 – 21 lat.</p> <p>Młodzieżowe rady gmin (129)</p> <p>Polska Rada Organizacji Młodzieżowych (PROM)</p> <ul style="list-style-type: none"> » forma prawna: Związek Stowarzyszeń; » członkowie: organizacje młodzieżowe (czyli: <i>stowarzyszenie lub osoba prawna (...) współzarządzane przez osoby do 35 roku życia, którego co najmniej 2/3 członków jest wieku do 35 lat</i>); <i>zrzeszające młodzież. (czyli: stowarzyszenie/osoba prawna j.w, która posiada wyodrębnione w statucie struktury organizacyjne, w których co najmniej 2/3 członków jest wieku do 35 lat)</i>; Fundacje mają statut członka wspierającego <p>Powołany został Zespół stały ds. młodzieżowych rad. Odwołuje się do Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka” (130)</p>	<p>(128) Por. wykaz źródeł.</p> <p>(128) Rada ma charakter formalny, jej członkowie wybierani są przez Ministra; trudno mówić o otwartości i samorządności.</p> <p>(129) Por. (127).</p> <p>(130) Por. wykaz źródeł.</p>
PORTUGALIA	<p>Brak (130).</p> <p>Przepisy odnoszące się do młodzieży występują w ustawach o: edukacji i kształceniu; zatrudnieniu i przedsiębiorczości; stowarzyszaniu się; zdrowiu i seksualności; mieszkalnictwie; wolontariacie; obywatelstwie; wolności sumienia</p>	(130) Por. <i>Youth Wiki</i> , profil Portugalii.

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
Aktorzy publiczni: Ministerstwo	Międzyministerialna Komisja ds. Polityki Młodzieżowej Koordynuje działania idące w poprzek kompetencji resortów. (131) Państwowy Sekretariat ds. Sportu i Młodzieży Tworzy politykę młodzieżową ujętą w: Program mobilności, Europejską Kartę Młodzieży, Portugalski Instytut Młodzieży i Sportu. (132)	(131) Por. <i>youthpolicy.org</i> , profil Portugalii. (132) Ibid.
Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe	Młodzieżowe Rady Miejskie (CMJ) Brak danych w języku angielskim. (133) Narodowa Rada Młodzieży (CNJ) (134) Forum dla członków miejskich rad młodzieżowych. Pełni rolę doradczą i reprezentuje młodych ludzi na odpowiednich forach, np. Narodowej Rady Edukacji. Narodowa Federacja Lokalnych Stowarzyszeń Młodzieżowych (FNAJ) (135) Organizacja siecująca organizacje młodzieżowe.	(133) Ibid. (134) Ibid. (135) Ibid.
REPUBLIKA CZESKA	Brak (136) W Republice Czeskiej nie ma konkretnych ustaw, które adresowałyby w szczególności prawa młodzieży i pracę z młodzieżą. Część zawodów pracowników młodzieżowych jest ujętych w ramach formalnych kwalifikacji, jednak są one niewiążące. Są to: <i>koordynator wolontariuszy; młodzieżowy lider dzieci i młodzieży w zakresie zdrowia; samodzielny lider w zakresie animacji czasu wolnego; lider młodzieżowy w zakresie czasu wolnego; ekspert w zakresie współpracy międzynarodowej dzieci i młodzieży; opiekun w zakresie bezpieczeństwa animacji dzieci i młodzieży.</i>	(136) Z. Maskova, <i>Country sheet...</i>
Ustawa o wolontariacie (No. 198/2002 Sb.)	Stanowi, że wolontariuszem może być osoba, która skończyła 15 lat, a w wypadku, gdy wolontariat ma miejsce poza granicami kraju – 18 lat.	
Aktorzy publiczni: Ministerstwo	Ministerstwo Edukacji, Młodzieży i Sportu Nadzoruje edukację, programy społeczne, sport młodzieży, badania i rozwój i relacje unijne i międzynarodowe w dziedzinie młodzieży. (137)	(137) Por. <i>youthpolicy.org</i> , profil Republiki Czeskiej.

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe	Czeska Rada Dzieci i Młodzieży Zrzesza 99 organizacji. Cel: <i>promowanie dobrej jakości życia i rozwoju dzieci i młodych ludzi.</i> (138)	(138) Ibid.
RUMUNIA Prawo nr 350/2006	<p>Główny dokument określa ramy polityki młodzieżowej Rumunii, ustala terminologię dotyczącą młodzieży (14-35 lat), aktywności młodzieżowej, zadania i kompetencje władz centralnych i lokalnych na polu polityki młodzieżowej.</p> <p>Prawo definiuje młodzieżową organizację pozarządową jako: <i>organizację, której ponad 50% stanowią młodzi ludzie, albo organizacje mające na celu wspieranie i promocję praw młodych ludzi.</i></p> <p>Prawa młodzieży: do uczestnictwa w procesie decyzyjnym, zwłaszcza gdy decyzje te mają na nią wpływ; do uczestnictwa w życiu publicznym i branie za siebie indywidualnej odpowiedzialności; do wsparcia i pomocy psychologicznej niezależnie od wykształcenia, statusu kulturalnego i ekonomicznego; do uczestnictwa w edukacji i szkoleniu, w tym zawodowym; do dostępu do informacji i technologii informacyjnych; do wolontariatu w dowolnej sprawie, oraz do uczestnictwa w projektach mobilnościach; do bycia beneficjentem programów promujących dialog międzykulturowy, zwalczających rasizm, ksenofobię i nietolerancję.</p> <p>Prawo ustanawia prawa i ułatwienia dla młodych ludzi w dziedzinach: edukacji, kultury, wiedzy (139), zdrowia (140), ekonomii (141), mieszkalnictwa (142), zatrudnienia, wolontariatu.</p> <p>Oddzielna sekcja poświęcona jest finansowaniu aktywności młodzieżowej w Rumunii: władze lokalne i regionalne mają obowiązek stworzyć specjalny fundusz na inicjatywy młodzieżowe, a także wspierać grupy i organizacje młodzieżowe przez zapewnienie przestrzeni (w miarę dostępności lokalnej infrastruktury) dla projektów młodzieżowych.</p> <p>Główne dziedziny polityki młodzieżowej: <i>partycypacja młodzieży – środki i polityki winny być rozwijane z udziałem młodych ludzi w sposób partycypacyjny; dialog międzykulturowy – zwalczanie rasizmu, ksenofobii i nietolerancji; włączenie społeczne i zatrudnienie; partycypacja młodzieży w edukacji i życiu kulturalnym; wolontariat młodzieżowy.</i></p>	<p>(139) Młodzież ma: darmowy dostęp do bibliotek publicznych; możliwość darmowej edukacji wyższej; stypendiów dla młodych zdolnych naukowców.</p> <p>(140) Ucząca się młodzież ma dostęp do darmowej opieki zdrowotnej.</p> <p>Władze centralne mają obowiązek opracować programy prewencji i redukcji konsumpcji alkoholu i narkotyków, oferujące leczenie [nałogów] i resocjalizację młodych ludzi.</p> <p>(141) Przez wsparcie finansowe i zapewnienie doradztwa dla start-upów, zwłaszcza dla młodzieży z terenów wiejskich i obszarów izolowanych geograficznie.</p> <p>(142) Młodzi ludzie i młode rodziny – prawo do usług planowania rodziny, preferencyjnych kredytów mieszkaniowych i w dostępie do publicznego zasobu mieszkaniowego.</p>
Aktorzy publiczni: Ministerstwo	Ministerstwo Młodzieży i Sportu Dyrektoriat Programów i Projektów Młodzieżowych Organizacja, monitorowanie i wdrażanie polityk rządowych. (143)	(143) Por. <i>youthpolicy.org</i> , profil Rumunii.

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
RUMUNIA c.d.	Departament Kolonii i Rekreacji (144) Departament Programów i Aktywności Studenckich Działa na rzecz promocji zaangażowania publicznego studentów. (145)	(144) Ibid. (145) Ibid.
Rozporządzenie Rady Ministrów o środkach reorganizacji niektórych działań w dziedzinie młodzieży i sportu nr 15/2010	Powołanie Narodowej Agencji Młodzieży i Sportu. Agencja monitoruje i ewaluje działania rządu w dziedzinie polityki młodzieżowej.	
Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe	Rumuńska Rada Młodzieży (CTR) Składa się z przedstawicieli organizacji młodzieżowych. Doradza rządowi w kwestiach związanych z młodzieżą i zapewnia szkolenia dla swoich członków. (146) Rada Konsultacyjna ds. Młodzieży (CCPT) Ciało doradcze rządu złożone z przedstawicieli młodzieżowych NGO's, związków zawodowych, zrzeszeń studentów. (147) Partycypacja Młodzieżowa w Samorządzie Lokalnym (PAL-TIN) Sieć lokalnych organizacji młodzieżowych. (148)	(146) Ibid. (147) Ibid. (148) Ibid.
SERBIA (149)	Brak. Uwzględniłem kraj w opracowaniu ze względu na rozbudowany system pozarządowych regulacji pracy z młodzieżą.	(149) Serbia nie jest członkiem Unii Europejskiej.
Aktorzy publiczni: Ministerstwo	Ministerstwo Młodzieży i Sportu Departament Młodzieży realizuje: <i>rozwój i implementacja polityki młodzieżowej, strategię i programy na tym polu; zwiększanie partycypacji młodych, wsparcie wolontariatu, wsparcie grup i wydarzeń młodzieżowych na arenie krajowej i międzynarodowej, monitoring młodzieży w Serbii, promocję rozwoju polityki młodzieżowej na szczeblu regionalnym i lokalnym.</i> (150)	(150) Por. <i>Youth Wiki</i> , profil Serbii.

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
<p>Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe</p>	<p>Narodowe Stowarzyszenie Pracowników Młodzieżowych (NAPOR) Powstało w 2008 r.; wcześniej brak państwowej organizacji zrzeszającej pracowników młodzieżowych. Dbą o zapewnienie jakości programów pracy z młodzieżą, standaryzację, profesjonalizację i uznanie pracy z młodzieżą przez młodzież, instytucje pracujące z młodzieżą, państwo i społeczeństwo. Zadania: przyjęcie wskazówek zachowania jakości pracy z młodzieżą; rozwinięcie standardów zapewnienia jakości pracy z młodzieżą dla: 1) aktywisty młodzieżowego; 2) koordynatora pracy z młodzieżą; 3) specjalisty pracy z młodzieżą; wypracowanie mechanizmów walidacji nabytych kompetencji w związku z w/w kwalifikacjami. wypracowanie standardów jakości dla programów młodzieżowych, wraz z mechanizmem ich implementacji; wypracowanie programów kształcenia pracowników młodzieżowych; stworzenie Kodeksu Etycznego Pracownika Młodzieżowego i powołanie Rady Etyki [Pracowników Młodzieżowych]. (151) Serbska Młodzieżowa Organizacja Parasolowa (KOMs) Reprezentacja młodych ludzi we współpracy z państwem, instytucjami i współpracy międzynarodowej. Zachęca do udziału w życiu społeczeństwa; działa na rzecz rozwoju organizacji członkowskich. (152)</p>	<p>(151) B. Perovic, <i>Country sheet...</i>, s. 8. (152) Por. <i>Youth Wiki</i>, profil Serbii.</p>
<p>SŁOWACJA</p> <p>Ustawa nr 282/2008 z 2 lipca 2008 o wspieraniu pracy z młodzieżą i zmianie ustawy z nr 131/2002 o uniwersytetach i niektórych innych ustaw.</p>	<p>Reguluje wsparcie pracy z młodzieżą, finansowanie, akredytację działań w ramach pracy z młodzieżą i wolontariat w ramach pracy z młodzieżą. Praca z młodzieżą opisana jest jako aktywność przede wszystkim edukacyjna, społeczna, informacyjna, doradcza skierowana do młodzieży, młodych liderów (§ 2 lit. C) (153), liderów młodzieżowych (§ 2 lit. D) (154) i pracowników młodzieżowych. Pracownik młodzieżowy to, w myśl § 2 lit. E) ustawy, osoba, która: przygotowuje, bądź organizuje działania, bądź programy w dziedzinie pracy z młodzieżą; posiada pełną zdolność do czynności prawnych; § 15 art. 2 Ustawy: jest w stosunku pracy z jednym z podmiotów pracujących z młodzieżą: gminą; jednostką samorządu terytorialnego wyższego rzędu; stowarzyszeniem; fundacją; NGO; zarejestrowanym kościołem, bądź związkiem wyznaniowym; przedszkolem; klubem szkolnym; szkolnym centrum zainteresowań; centrum czasu wolnego; hostelem szkolnym; szkołą leśną. Ustawa nie określa dodatkowych wymagań odnośnie wykształcenia i przygotowania.</p>	<p>(153) osoby lat 15 – 17 aktywnie uczestniczące w działaniach organizacji młodzieżowych, pod nadzorem lidera młodzieżowego, bądź pracownika młodzieżowego. (154) osoba powyżej 18. r.ż, organizuje i zarządza działaniami młodzieżowymi w czasie ich realizacji.</p>
<p>Aktorzy publiczni: Ministerstwo</p>	<p>Ministerstwo Edukacji (§ 4 Ustawy)</p> <ul style="list-style-type: none"> » Wyznacza kierunki polityki młodzieżowej. » Zarządza i kontroluje działanie administracji państwowej w dziedzinie pracy z młodzieżą. » Rozwija koncepcje państwowej polityki młodzieżowej. 	

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
<p>SŁOWACJA c.d.</p>	<ul style="list-style-type: none"> » Rozwija koncepcje edukacyjne dotyczące młodzieżowych wolontariuszy, młodych liderów, liderów młodzieżowych i pracowników młodzieżowych. » Formułuje prawne, organizacyjne, badawcze i ekonomiczne warunki rozwoju pracy z młodzieżą. » Określa główne zadania i projekty dotyczące pracy z młodzieżą. » Wspiera aktywność osób prawnych i fizycznych odnośnie pracy z młodzieżą. » Wspiera przygotowanie własnych programów na polu pracy z młodzieżą. » Koordynuje działania centralnych organów administracji i lokalnych organów administracji państwowej wynikające z realizacji polityki młodzieżowej. » Sprawdza zasadność i efektywność wydawania funduszy państwowych przeznaczonych na pracę z młodzieżą. » Określa standardy akredytacji poszczególnych jednostek edukacyjnych i przeprowadza proces akredytacji. (1556) <p>Władze regionalne (jednostki samorządu terytorialnego wyższego rzędu) (§ 5 Ustawy)</p> <ul style="list-style-type: none"> » Zbierają informacje na temat pracy z młodzieżą i Wspierają pracę z młodzieżą w dziedzinach: poznawania historycznego i kulturalnego dziedzictwa regionu, poznawania historycznego i kulturalnego dziedzictwa Republiki Słowacji, ochrony środowiska, mobilności młodzieży i współpracy międzynarodowej, zainteresowań młodzieży. » Wspierają aktywność młodzieży z niepełnosprawnościami. » Zapewniają sprawną działalność jednostek edukacyjnych, a także nadzorują działalność akredytowanych jednostek edukacyjnych, których są założycielem. » Sprawdzają zasadność wydawania funduszy wyasygnowanych z ich budżetów na pracę z młodzieżą. » Współpracują z podmiotami prowadzącymi pracę z młodzieżą. (157) » Uczestniczą w edukacji nieformalnej w zakresie pracy z młodzieżą. » Wspierają usługi informacyjne i doradcze dla młodzieży. » Wspierają partycypację młodzieży. <p>Jednostki samorządu lokalnego (§ 6 Ustawy)</p> <ul style="list-style-type: none"> » Wspierają organizację pracy z młodzieżą. » Tworzą warunki rozwoju pracy z młodzieżą. 	<p>(155) Warunki akredytacji jednostki edukacyjnej; przedstawienie: certyfikatu kompetencji dyrektora i nauczycieli; certyfikatu fizycznego bezpieczeństwa budynku; programu edukacyjnego odpowiadającego zakresem i trudnością specjalistycznej działalności w ramach pracy z młodzieżą.</p> <p>(156) Por. (156).</p> <p>(157) Por. (156).</p>

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
SŁOWACJA c.d.	<ul style="list-style-type: none"> » Wspierają inicjatywy pracy z młodzieżą w dziedzinach: poznawania historycznego i kulturalnego dziedzictwa regionu, poznawania historycznego i kulturalnego dziedzictwa Republiki Słowacji, ochrony środowiska, mobilności młodzieży i współpracy międzynarodowej, zainteresowań młodzieży, usług informacyjnych i doradczych, aktywności czasu wolnego dla młodzieży. » Współpracują z innymi podmiotami pracującymi z młodzieżą. » Wspierają zaangażowanie młodzieży w wolontariat. » Wspierają partycypację młodzieży. 	
Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe	Młodzieżowa Rada Słowacji (RMS) Zrzesza 33 organizacje pozarządowe działające na rzecz dzieci i młodzieży. Reprezentuje interesy dzieci i młodzieży przed administracją państwową i działa na rzecz utworzenia lepszego środowiska dla funkcjonowania organizacji dziecięcych i młodzieżowych. (158)	(158) Por. <i>youthpolicy.org</i> , profil Słowacji.
SŁOWENIA Ustawa o Interesie Publicznym w Sektorze SŁOWENIA cd. Młodzieżowym z 28 maja 2010 r.	Definiuje pracę z młodzieżą, organizacje młodzieżowe, organizacje dla młodzieży i organizacje w sektorze młodzieżowym, a także inne kluczowe dla tego sektora pojęcia, takie jak ustrukturyzowany dialog, infrastruktura młodzieżowa, program młodzieżowy (prowadzony przez organizacje młodzieżowe) i program dla młodzieży (prowadzony przez pozostałe podmioty). Art. 3 <i><Praca z młodzieżą> jest zorganizowaną i ukierunkowaną na cel formą działań młodzieży i skierowana jest do młodzieży, w ramach której młodzież, w oparciu o własne wysiłki, przyczynia się do ich włączenia społecznego, wzmacnia ich kompetencje i przyczynia się do rozwoju społeczności. Realizacja różnych form pracy z młodzieżą opiera się na dobrowolnym udziale młodzieży, niezależnie od jej zainteresowania, kultury, zasad lub orientacji politycznej.</i> <i><Organizacja w sektorze młodzieżowym> to podmiot działający w sektorze młodzieżowym, zorganizowany jako organizacja młodzieżowa lub organizacja młodzieżowa lub rada młodzieżowa.</i> <i><Organizacja dla młodzieży> to podmiot prawny, który realizuje program dla młodzieży, ale nie jest organizacją młodzieżową i jest zorganizowany jako instytut, instytucja lub spółdzielnia;</i> <i><Organizacja młodzieżowa> jest niezależnym, demokratycznym, dobrowolnym i niezależnym stowarzyszeniem młodzieży, które swoim działaniem umożliwia młodzieży zdobycie zaplanowanego doświadczenia edukacyjnego, kształtowanie i wyrażanie swoich poglądów oraz realizację swoich działań zgodnie z ich zainteresowaniami, kulturą, zasadami lub polityką orientacją i jest zorganizowana jako niezależny podmiot prawny, a mianowicie jako stowarzyszenie lub stowarzyszenie stowarzyszeń lub jako integralna część innego podmiotu prawnego, a mianowicie stowarzyszenia, stowarzyszenia stowarzyszeń, związku zawodowego lub partii politycznej, pod warunkiem, że autonomia działania w sektorze młodzieżowym zapewnia akt podstawowy tego podmiotu prawnego.</i>	

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
SŁOWENIA c.d.	<p>Władze publiczne w Słowenii finansują pracę z młodzieżą, lecz jej nie prowadzą – robią to organizacje młodzieżowe, organizacje dla młodzieży i organizacje w sektorze młodzieżowym.</p> <p><i>Spoločnosti lokalne mogó wdražać politykę dotyczącą młodzieży na poziomie lokalnym, przyjmując lokalny program dla młodzieży, ustanawiając organ pracujący lub konsultacyjny w kwestiach związanych z młodzieżą, wspierając finansowo programy w sektorze młodzieży i wdrażając inne środki w sektorze młodzieży.</i> (159)</p>	(159) Por. <i>Youth Wiki</i> , profil Słowenii.
Aktorzy publiczni: Ministerstwo	<p>Ministerstwo Edukacji, Nauki i Sportu Biuro ds. Młodzieży</p> <p><i>Monitoruje sytuację młodych ludzi i wdraża działania na polu edukacji pozaformalnej, aktywności czasu wolnego i partycypację młodzieży.</i> (160)</p>	(160) Por. <i>youthpolicy.org</i> , profil Słowenii.
<p>Ustawa o Radach Młodzieżowych z 2000 r.</p> <p>Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe</p>	<p>Narodowa Rada Młodzieżowa Słowenii (MSS) Art. 2</p> <p>Niezależna organizacja zrzesza i wspiera ogólnokrajowe organizacje młodzieżowe w promowaniu autonomii młodzieży i jej integracji w demokratyczne społeczeństwo. Główne wartości to: partycypacja, autonomia, informacja, praca z młodzieżą i współpraca międzynarodowa. Prowadzi działalność edukacyjną, promocyjną i kulturalną, wydawniczą. (161)</p> <p>Lokalne rady młodzieżowej (art. 2)</p> <p>Zrzeszają organizacje młodzieżowe, których minimum 90% członków ma do 29 lat; 70% zarządu jest w wieku 15 – 29 lat; siedziba główna znajduje się na terenie gminy. Członkowie Rady, którzy są członkami stowarzyszenia lokalnych organizacji młodzieżowej, mają prawo do 1 członka w lokalnej radzie młodzieżowej.</p> <p>Art. 6</p> <p>Rady, odpowiednio na swoich szczeblach: wdrażają i uczestniczą we wdrażaniu pracy z młodzieżą i innych działań w sektorze młodzieżowym opisanych w Ustawie o Interesie Publicznym w Sektorze Młodzieżowym; zapewniają warunki do działania i rozwoju dla stowarzyszeń młodych ludzi; zapewniają partycypację młodych ludzi poprzez tworzenie przepisów, które mają wpływ na życie i pracę młodych ludzi; wykonują inne działania w promowaniu interesów młodych ludzi opisanych w Ustawie o Interesie Publicznym w Sektorze Młodzieżowym.</p>	(161) Por. <i>Youth Wiki</i> , profil Słowenii.

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
SZWECJA	<p>Brak.</p> <p>Przepisy dotyczące młodych ludzi są zawarte w różnych aktach prawnych: <i>Ustawie o pomocy osobom z niepełnosprawnościami (LSS)</i>; <i>Ustawie o cudzoziemcach</i>; <i>Ustawie o opiece nad młodymi osobami</i>; <i>Ustawie o edukacji</i>; <i>Ustawie o kształceniu wyższym</i>; <i>Kodeksie rodzinnym</i>; <i>Ustawie o usługach publicznych</i> (162)</p> <p>Gros działań dotyczących pracy z młodzieżą w Szwecji to prowadzenie centrów rekreacyjnych i domów młodzieżowych. W Szwecji jest ponad 900 centrów rekreacji dla młodzieży 13-16 lat i 150 domów młodzieżowych 17-25 lat. 2/3 z nich prowadzona jest przez sektor publiczny (władze gmin). Adresatem jest ogół młodzieży na danym terytorium, najczęściej korzysta młodzież z problemami (alkohol, wagary, przestępczość, itp.). 76% populacji młodzieży nie korzysta w ogóle. (163)</p>	<p>(162) por. spis literatury do rozdziału</p> <p>(163) T. Ekman, <i>Country sheet...</i>:14.</p>
Aktorzy publiczni: Ministerstwo	<p>Ministerstwo Edukacji i Badań</p> <p>Koordinacja polityk młodzieżowych i działań organizacji młodzieżowych. (164)</p> <p>Szwedzka Agencja ds. Młodzieży i Społeczeństwa Obywatelskiego</p> <p><i>Działania na rzecz dostępu młodzieży do środków zmiany swojej sytuacji i usług państwa opiekuńczego.</i> (165)</p>	<p>(164) Por. <i>youthpolicy.org</i>, profil Szwecji.</p> <p>(165) Ibid.</p>
Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe	<p>W Szwecji nie ma centralnej państwowej rady młodzieżowej. Sondaż z 2010 r. wykazał istnienie ponad 400 różnych aktywności skierowanych na skanalizowanie aktywności młodzieży w gminach. Były to Rady Młodzieżowe, Parlamenti Młodzieżowe i inne ciała doradcze. Mogą być zakładane przez grupy młodzieży, organizacje młodzieżowe i lokalne władze. Większość działa niezależnie na poziomie lokalnym, bądź regionalnym i nie należą do żadnej organizacji na poziomie krajowym. (166)</p> <p>Narodowa Rada Szwedzkich Organizacji Młodzieżowych (LSU)</p> <p>Zrzesza 81 ogólnokrajowych organizacji, działa w celu poprawy sytuacji organizacji młodzieżowych i zapewnienia udziału młodych ludzi w procesach decyzyjnych w kraju i na świecie. (167)</p>	<p>(166) T. Ekman, op. cit. s. 10.</p> <p>(167) Por. <i>youthpolicy.org</i>, profil Szwecji.</p>
WIELKA BRYTANIA	<p>Brak jednego aktu prawnego regulującego sytuację młodzieży.</p> <p>Przepisy dotyczące młodych ludzi są zawarte w różnych aktach prawnych: <i>Ustawie o dzieciach z 1989 r.</i>; <i>Ustawie o dzieciach z 2004 r.</i>; <i>Ustawie o edukacji i nadzorze oświatowym z 2006 r.</i>; <i>Ustawie o dzieciach i młodych osobach z 2008 r.</i>; <i>Ustawie o dzieciach i rodzinach z 2014 r.</i>; <i>Ustawie o dzieciach i pracy społecznej z 2017 r.</i> Żadna z nich nie była konsultowana z przedstawicielami młodzieży. W myśl ustawy o edukacji i nadzorze oświatowym gminy powinny zapewnić wystarczające usługi, aktywności i środki poprawiające dobrostan młodych ludzi. Nie muszą jednak same prowadzić tych działań – mogą je zlecać. (168)</p>	<p>(168) Por. <i>Youth Wiki</i>, profil Wielkiej Brytanii</p>

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
Aktorzy publiczni: Ministerstwo	Ministerstwo Edukacji (169)	(169) Por. <i>youthpolicy.org</i> , profil Wielkiej Brytanii.
Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe	Brytyjska Rada Młodzieży (BYC) Zrzesza ponad 230 krajowych i lokalnych organizacji wspierających młodych ludzi. Co roku wybiera się Radę Powierniczą spośród członków w wieku 16-25 lat. Główne działania BYC to prowadzenie działań informacyjnych i lobbingowych, jak np. kampania na rzecz obniżenia wieku czynnego prawa wyborczego do 16 lat. (170)	(170) Ibid.
WŁOCHY	Brak konkretnego „Prawa młodzieżowego. Jest wiele regulacji dotyczących młodych ludzi w różnych dziedzinach: edukacja, zatrudnienie, zdrowie, kultura, itd. Z biegiem lat niektóre regiony przyjęły lokalne prawa dotyczące młodych ludzi – niektóre miały konkretne cele, np. wdrożenie praw obywatelskich, promowanie rozwoju osobistego, partycypacja społeczna, stowarzyszenia młodzieżowe, itp. (171)	(171) L. d'Amore, M. Silvestrini, M. Chieffi, <i>Country sheet...</i> , s.3.
Aktorzy publiczni: Ministerstwo	Ministerstwo Polityk Młodzieżowych i Sportu Departament Młodzieży i Wolontariatu (<i>Civic Service</i>) Wdrażanie polityk młodzieżowych, koordynacja programów wymian zagranicznych, inne sprawy dotyczące młodzieży. (172)	(172) Por. <i>youthpolicy.org</i> , profil Włoch.
Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe	Narodowe Forum Młodzieży Zrzesza 75 grup młodzieżowych. Działa na rzecz stworzenia debaty i wymiany doświadczeń między organizacjami młodzieżowymi. (173) Narodowa Rada Uniwersytecka Stworzona przez Ministerstwo edukacji; liczy 30 przedstawicieli studentów; działa jako ciało doradcze Ministerstwa. (174) Młodzieżowe rady gmin Działają w wielu (nie podano w ilu) włoskich gminach; cel: reprezentowanie interesów młodych ludzi w samorządzie lokalnym (175)	(173) Ibid. (174) Ibid. (175) Ibid.

PAŃSTWO/AKT PRAWNY	CHARAKTERYSTYKA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (32)	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
WĘGRY	Brak (176)	(176) Por. <i>Youth Wiki</i> , profil Węgier.
Aktorzy publiczni: Ministerstwo	Ministerstwo Zasobów Ludzkich Państwowy Sekretariat Sportu i Spraw Młodzieży Departament Młodzieży <i>Pracuje nad zajęciami pozaobowiązkowymi dla młodych ludzi, aby zachęcić ich do rozwijania zainteresowań i pomóc młodzieży w rozwoju zawodowym.</i> (177). Narodowy Instytut Badań nad Dziećmi i Młodzieżą Prowadzi badania w zakresie polityki dziecięcej i młodzieżowej. (178)	(177) Por. <i>youthpolicy.org</i> , profil Węgier. (178) Ibid.
Aktorzy publiczni: Rady młodzieżowe	Węgierska Narodowa Rada Młodzieżowa (NIT) – założona w 2012 r. w celu ułatwieniu dyskusji między młodymi ludźmi i ich organizacjami, a krajowymi i międzynarodowymi aktorami, politykami i organizacjami. (180)	(179) Ibid.

TABELA 3. Ministerstwa odpowiedzialne za sprawy młodzieży i pracę z młodzieżą, w lb i w %, N=34 ministerstwa

DZIAŁ ADMINISTRACJI	EDUKACJA	SPORT	MŁODZIEŻ	PRACA	OPIEKA SPOŁECZNA	KULTURA	GOSPO-DARKA	NAUKA	RODZINA	INNE
LICZBA	17	10	9	2	6	5	1	0	2	16
%	50	29,4	26,5	5,9	17,7	14,7	2,9	0	5,9	47,1

Źródło: dane z tabeli 2., oprac. MF, * dane nie sumują się do 100%, ponieważ większość ministerstw odpowiadała za kilka dziedzin.

WNIOSKI: WŁADZE CENTRALNE A MŁODZIEŻ

- 1) W krajach europejskich pracą z młodzieżą zajmują się głównie ministerstwa odpowiedzialne za edukację, przy czym samych ministerstw edukacji jest tu 10, co stanowi 29% ogółu. W pozostałych przypadkach dział Edukacja współwystępuje z działami Sport (4 przypadki), Młodzież (3 przypadki), Nauka (3 przypadki), Kultura (2 przypadki). Np. w Niemczech współwystępuje kilka działów na raz: Sport, Młodzież, Edukacja Powszechna i Życie Publiczne. Za takimi połączeniami stoją każdorazowo logiki i konteksty społeczne, historyczne, kulturowe i polityczne.
- 2) W europejskiej organizacji systemów obejmujących pracę z młodzieżą i na rzecz młodzieży pojawiają się nietypowe działy administracji, jak demografia, zasoby ludzkie, inkluzja społeczna, itp., zazwyczaj współwystępujące z 1 bądź kilkoma innymi działami. Dział Sport we wszystkich przypadkach współwystępuje z innymi działami, m. in. Edukacji – 5 przypadków, Młodzieży – 5, Kultury – 1 i Zdrowia – 1.
- 3) Ministerstw zajmujących się wyłącznie działem Młodzież nie ma – dział ten współwystępuje z Edukacją – 5 spośród przeanalizowanych przypadków; Sportem – 7, a także m. in. z Dziećmi – 2, Rodziną – 2, Kulturą – 1, Demografią – 1. Za takimi uporządkowaniami stoi najprawdopodobniej przekonanie, wynikające z przyjętych modeli edukacji, iż problematyka młodzieży, edukacji i sportu są sobie najbliższe, (jeśli nie wręcz tożsame). Warto zwrócić uwagę, że w żadnym z przebadanych krajów dla młodego pokolenia nie utworzono osobnej administracji, mimo – z jednej strony nagromadzenia problemów; z drugiej – ich dostrzeżenia przez instytucje państwowe.

TYPY IDEALNE STOSUNKU PAŃSTWA DO PRACY Z MŁODZIEŻĄ W WYBRANYCH KRAJACH EUROPY

1. Zgromadzony materiał pozwala na postawienie hipotezy o istnieniu 3 podstawowych typów stosunku państwa do PRACY Z MŁODZIEŻĄ i NA RZECZ MŁODZIEŻY. Warto zaznaczyć, że trudno znaleźć kraj, w którym stosuje się – konsekwentnie realizowany – model publiczny czy taki, w którym stosuje się – konsekwentnie realizowany – model grantowy. Niektóre kraje bardziej skłaniają się ku jednemu modelowi bądź łączą cechy kilku modeli. Proponowany przeze mnie podział ma na celu wyłącznie wyostrezenie różnic w tych podejściach, por. tabela 4 (wnioskowa).

TABELA 4. Typy pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży w krajach UE: synteza.

MODEL	CHARAKTERYSTYKA	PRZYKŁADY PAŃSTW	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
AUTONOMICZNY	Władze publiczne w zasadzie nie podejmują działań w zakresie pracy z młodzieżą, całkowicie cedując ją na wyspecjalizowane instytucje i organizacje pozarządowe takie jak: <i>stowarzyszenia, skauting, organizacje religijne, związkowe, kluby sportowe, etc.</i>	Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Hiszpania, Holandia, Malta, Niemcy, Norwegia, Polska , Portugalia, Rumunia, Serbia, Włochy	(180) por. tabelę 2 w niniejszym rozdziale. Analiza pracy z młodzieżą w polskim systemie legislacyjnym – por. niżej.

PUBLICZNY	Państwo (Rząd Centralny lub Samorządy Lokalne), aktywnie działa na rzecz pracy z młodzieżą: przez wyspecjalizowane agencje i instytuty zbiera wiedzę na temat młodzieży; angażuje przedstawicieli młodzieży w proces legislacyjny (najczęściej w postaci ciał z głosem doradczym); tworzy infrastrukturę (świetlice, kluby, centra młodzieżowe); szkoli i zatrudnia pracowników młodzieżowych.	Belgia (Wspólnota Niemieckojęzyczna), Estonia, Finlandia, Francja, Islandia, Łotwa, Polska, Słowacja
GRANTOWY	Państwo nie prowadzi samo działań w obszarze pracy z młodzieżą, jednak uznaje jej wartość i wspiera ją poprzez system grantów, rekomendacji czy też angażowania organizacji pozarządowych do wykonywania działań publicznych.	Austria, Belgia (Flandria), Belgia (Walonia), Czechy, Dania, Luksemburg, Słowenia, Szwecja, Wielka Brytania

Oprac. MF

REKOMENDACJA

Polski system sytuuje się najbliżej modelu autonomicznego (por. niżej). Praca z młodzieżą istnieje jako działanie oddolne, a nie zorganizowane czy nawet wspierane przez państwo. Wskazana jest refleksja nad stosunkiem państwa do pracy z młodzieżą i decyzja czy stan obecny utrzymać, czy też wykonać pracę na rzecz zmiany modelu na bardziej aktywny – czy to grantowy, czy publiczny. Dobrymi wzorcami mogą być Czechy, Estonia, Słowacja i Słowenia.

C) PRACA Z MŁODZIEŻĄ I PRACOWNIK MŁODZIEŻOWY W POLSKIM SYSTEMIE LEGISLACYJNYM

TABELA 5. Zestawienie stanu polskiej legislacji dotyczącej młodzieży (analiza wybranych aktów i przepisów)

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
KONSTYTUCJA RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ Z 2.04. 1997 R.	Art. 68. 3. Władze publiczne są obowiązane do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej dzieciom, kobietom ciężarnym, osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku
	Art. 68. ust. 5 Władze publiczne popierają rozwój kultury fizycznej, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży
	<p>Jest to jedyny artykuł w Konstytucji, który <i>expressis verbis</i> traktuje o młodzieży. W tekście występuje dwukrotnie pojęcie dzieci. Nie ma legalnej definicji młodzieży, ale także dzieci. Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z dnia 23 grudnia 1991 r.) będąca częścią polskiego porządku prawnego, określa jako dziecko osobę w wieku poniżej 18 lat.</p>
	Art. 48 1. Rodzice mają prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem. Wychowanie to powinno uwzględniać stopień dojrzałości dziecka, a także wolność jego sumienia i wyznania oraz jego przekonania. 2. Ograniczenie lub pozbawienie praw rodzicielskich może nastąpić tylko w przypadkach określonych w ustawie i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu.
	Art. 65. 3. Stałe zatrudnianie dzieci do lat 16 jest zakazane. Formy i charakter dopuszczalnego zatrudniania określa ustawa. Przedmiotowa regulacja zawarta jest w Kodeksie pracy (por. niżej). Pracownik taki jest na gruncie Kodeksu określany jako młodociany.

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
KONSTYTUCJA RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ Z 2.04. 1997 R.	<p>Art. 72</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. 2. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych. 3. W toku ustalania praw dziecka organy władzy publicznej oraz osoby odpowiedzialne za dziecko są obowiązane do wysłuchania i w miarę możliwości uwzględnienia zdania dziecka. 4. Ustawa określa kompetencje i sposób powoływania Rzecznika Praw Dziecka. <p>Art. 70. ust. 1. Każdy ma prawo do nauki. Nauka do 18 roku życia jest obowiązkowa. Sposób wykonywania obowiązku szkolnego określa ustawa.</p> <p>Należy odróżnić obowiązek nauki od obowiązku szkolnego. Obowiązek szkolny uszczegółowiony jest w Prawie oświatowym (por. niżej) i dotyczy wyłącznie szkoły podstawowej, toteż kończy się wraz z ukończeniem tej szkoły, albo ukończeniem 18 roku życia, gdy uczeń wciąż pobiera naukę w szkole podstawowej. Jednak obowiązek nauki trwa po skończeniu szkoły podstawowej aż do ukończenia 18. roku życia. Nauka taka odbywa się w szkole ponadpodstawowej, bądź u pracodawcy (por. uwagi do przepisów Kodeksu pracy o zatrudnianiu młodocianych).</p>
KODEKS RODZINNY I OPIEKUŃCZY	<p>Art.92. Dziecko pozostaje aż do pełnoletności pod władzą rodzicielską.</p> <p>Art. 95.</p> <p>§1. Władza rodzicielska obejmuje w szczególności obowiązek i prawo rodziców do wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka oraz do wychowania dziecka, z poszanowaniem jego godności i praw.</p> <p>§2. Dziecko pozostające pod władzą rodzicielską winno rodzicom posłuszeństwo, a w sprawach, w których może samodzielnie podejmować decyzje i oświadczenia woli, powinno wysłuchać opinii i zaleceń rodziców formułowanych dla jego dobra.</p> <p>§3. Władza rodzicielska powinna być wykonywana tak, jak tego wymaga dobro dziecka i interes społeczny.</p> <p>§4. Rodzice przed powzięciem decyzji w ważniejszych sprawach dotyczących osoby lub majątku dziecka powinni je wysłuchać, jeżeli rozwój umysłowy, stan zdrowia i stopień dojrzałości dziecka na to pozwala, oraz uwzględnić w miarę możliwości jego rozsądne życzenia.</p> <p>W sprawie dobra dziecka – por. Arczewska 2017. Autorka m.in. zbadała jak sędziowie rodzinni, kuratorzy, pracownicy socjalni i in. rozumieją pojęcie dobra dziecka, por też niżej.</p>

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
KODEKS RODZINNY I OPIEKUŃCZY	<p>Art.96. §1. Rodzice wychowują dziecko pozostające pod ich władzą rodzicielską i kierują nim. Obowiązani są troszczyć się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka i przygotować je należycie do pracy dla dobra społeczeństwa odpowiednio do jego uzdolnień. §2. Rodzice, którzy nie mają pełnej zdolności do czynności prawnych uczestniczą w sprawowaniu bieżącej pieczy nad osobą dziecka i w jego wychowaniu, chyba że sąd opiekuńczy ze względu na dobro dziecka postanowi inaczej.</p> <p>Art. 96¹ Osobom wykonującym władzę rodzicielską oraz sprawującym opiekę lub pieczę nad małoletnim zakazuje się stosowania kar cielesnych.</p>
KODEKS CYWILNY	<p>Art.8. §1. Każdy człowiek od chwili urodzenia ma zdolność prawną. Zdolność prawna to możliwość bycia podmiotem praw i obowiązków prawa cywilnego, np. do dziedziczenia.</p> <p>Art.11. Pełną zdolność do czynności prawnych nabywa się z chwilą uzyskania pełnoletności. Pełna zdolność do czynności prawnych to możliwość swobodnego zawierania umów prawa cywilnego.</p> <p>Art.12. Nie mają zdolności do czynności prawnych osoby, które nie ukończyły lat trzynastu, oraz osoby ubezwłasnowolnione całkowicie.</p> <p>Art.10. §1. Pełnoletnim jest, kto ukończył lat osiemnaście. §2. Przez zawarcie małżeństwa małoletni uzyskuje pełnoletność. Nie traci jej w razie unieważnienia małżeństwa.</p> <p>Art.15. Ograniczoną zdolność do czynności prawnych mają małoletni, którzy ukończyli lat trzynaście, oraz osoby ubezwłasnowolnione częściowo.</p> <p>Art.20. Osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych może bez zgody przedstawiciela ustawowego zawierać umowy należące do umów powszechnie zawieranych w drobnych bieżących sprawach życia codziennego.</p>

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
KODEKS CYWILNY	<p>Art.21. Osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych może bez zgody przedstawiciela ustawowego rozporządzać swoim zarobkiem, chyba że sąd opiekuńczy z ważnych powodów inaczej postanowi.</p> <p>Jest to inny podział niż pełnoletni – niepełnoletni. Osoba, która ukończyła 13 lat może zawierać drobne umowy dnia codziennego – kupić bilet, zrobić drobne zakupy, itp. W przypadku innych umów zawartych przez taką osobą konieczne jest wyrażenie zgody opiekuna (w momencie zawierania umowy lub potem), a w wypadku jednostronnego rozporządzenia majątkiem umowa taka jest automatycznie nieważna. Oznacza to, że młody człowiek po ukończeniu 13 lat ma pewną autonomię i może rozporządzać swoim zarobkiem (o pracy młodzieży por. niżej).</p>
KODEKS PRACY	<p>Art.190 §1.Młodocianym w rozumieniu kodeksu jest osoba, która ukończyła 15 lat, a nie przekroczyła 18 lat. § 2. Zabronione jest zatrudnianie osoby, która nie ukończyła 15 lat, z zastrzeżeniem art. 191 § 2¹–2³.</p> <p>Kolejny wyjątek od kategoryzacji pełnoletni – niepełnoletni: zatrudnianie młodocianego pracownika – osoby kontynuującej naukę po ukończeniu szkoły podstawowej. Kategoria młodocianego w prawie pracy oznacza inną osobę niż w prawie karnym – por. uwagi dotyczące przepisów Kodeksu karnego.</p> <p>Art.191. §1.Wolno zatrudniać tylko tych młodocianych, którzy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ukończyli co najmniej ośmioletnią szkołę podstawową; 2. przedstawią świadectwo lekarskie stwierdzające, że praca danego rodzaju nie zagraża ich zdrowiu. <p>§2.Młodociany nieposiadający kwalifikacji zawodowych może być zatrudniony tylko w celu przygotowania zawodowego. § 2¹. Osoba, która ukończyła ośmioletnią szkołę podstawową, niemająca 15 lat, może być zatrudniona na zasadach określonych dla młodocianych w roku kalendarzowym, w którym kończy 15 lat. § 2². Osoba, która ukończyła ośmioletnią szkołę podstawową, niemająca 15 lat, z wyjątkiem osoby, o której mowa w § 2¹, może być zatrudniona na zasadach określonych dla młodocianych w celu przygotowania zawodowego w formie nauki zawodu. § 2³. Osoba, która nie ukończyła ośmioletniej szkoły podstawowej, niemająca 15 lat, może być zatrudniona na zasadach określonych dla młodocianych w celu przygotowania zawodowego w formie przyuczenia do wykonywania określonej pracy.</p>

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
KODEKS PRACY	<p>Art.192. Pracodawca jest obowiązany zapewnić młodocianym pracownikom opiekę i pomoc, niezbędną dla ich przystosowania się do właściwego wykonywania pracy.</p>
	<p>Art.193. Pracodawca jest obowiązany prowadzić ewidencję pracowników młodocianych.</p>
	<p>Pracownik młodociany jest traktowany szczególnie w stosunku do innych pracowników ze względu na obowiązek opieki i pomocy ze strony pracodawcy, a także prowadzenia ewidencji. Zatrudnienie takiego pracownika ma też charakter przede wszystkim edukacyjny, a nie zarobkowy (por. niżej).</p>
ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW Z DNIA 16 SIERPNIA 2017 R. ZMIENIAJĄCE ROZPORZĄDZENIE W SPRAWIE PRZYGOTOWA- NIA ZAWODOWEGO MŁODOCIANYCH I ICH WYNAGRADZANIA	<p>§ 1. 1. Przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników, zwanych dalej „młodocianymi”, może odbywać się przez: » naukę zawodu; » przyuczenie do wykonywania określonej pracy. 2. Nauka zawodu ma na celu przygotowanie młodocianego do pracy w charakterze wykwalifikowanego pracownika lub czeladnika i obejmuje praktyczną naukę zawodu, która jest organizowana u pracodawcy na zasadach ustalonych w odrębnych przepisach, oraz doskonalenie teoretyczne. 3. Przyuczenie do wykonywania określonej pracy ma na celu przygotowanie młodocianego do pracy w charakterze przyuczonego pracownika i może dotyczyć wybranych prac związanych z nauką zawodu, o której mowa w § 6 ust. 2 i 3.</p>
	<p>§ 2. 1. Przygotowanie zawodowe młodocianych może prowadzić: » pracodawca, » osoba prowadząca zakład pracy w imieniu pracodawcy, » osoba zatrudniona u pracodawcy – pod warunkiem posiadania kwalifikacji wymaganych od instruktorów praktycznej nauki zawodu, określonych w przepisach dotyczących praktycznej nauki zawodu. 2. Kwalifikacje, o których mowa w ust. 1, nie dotyczą pracodawców, w imieniu których przygotowanie zawodowe młodocianych prowadzą uprawnieni do tego pracownicy.</p>
	<p>§ 3. Pracodawca jest obowiązany zawrzeć z młodocianym na piśmie umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego, stosownie do przepisów art. 195 § 1 Kodeksu pracy. [...]</p>

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW Z DNIA 16 SIERPNI 2017 R. ZMIENIAJĄCE ROZPORZĄDZENIE W SPRAWIE PRZYGOTOWA- NIA ZAWODOWEGO MŁODOCIANYCH I ICH WYNAGRADZANIA	§ 7. Zatrudnienie młodocianego odbywającego naukę zawodu jest dopuszczalne tylko przy pracach objętych programem praktycznej nauki zawodu.
	§ 8. Pracodawca zatrudniający młodocianego w celu nauki zawodu: <ol style="list-style-type: none"> 1. realizuje program nauczania dopuszczony do użytku w szkole uwzględniający podstawę programową kształcenia w zawodach określonych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego w zakresie nauczanego zawodu lub realizuje program zapewniający spełnienie wymagań egzaminacyjnych określonych w standardach będących podstawą przeprowadzania egzaminu kwalifikacyjnego na tytuł czeladnika w zawodach nieujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, określonych w przepisach dotyczących klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy; 2. zapewnia, aby osoby szkolące młodocianych posiadały kwalifikacje, o których mowa w § 2 ust. 1.
	§ 15. <ol style="list-style-type: none"> 1. Przyuczenie młodocianego do wykonywania określonej pracy może trwać od 3 do 6 miesięcy. 2. W odniesieniu do młodocianych uczestników Ochotniczych Hufców Pracy okres ustalony w ust. 1 może być przedłużony do czasu ukończenia ośmioletniej szkoły podstawowej i trwać łącznie nie dłużej niż 22 miesiące. 3. Czas trwania, zakres oraz program przyuczenia do wykonywania określonej pracy ustala pracodawca, biorąc pod uwagę wybrane treści programu nauczania uwzględniającego podstawę programową kształcenia w zawodach określonych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego lub programu zapewniającego spełnienie wymagań egzaminacyjnych określonych w standardach będących podstawą przeprowadzania egzaminu kwalifikacyjnego na tytuł czeladnika w zawodach nieujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, określonych w przepisach dotyczących klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy.
	§ 16. <ol style="list-style-type: none"> 1. Przyuczenie do wykonywania określonej pracy kończy się egzaminem sprawdzającym. 2. Młodociani zatrudnieni u pracodawców niebędących rzemieślnikami składają egzamin, o którym mowa w ust. 1, bezpośrednio u swoich pracodawców. 3. Młodociani zatrudnieni u pracodawców będących rzemieślnikami składają egzamin, o którym mowa w ust. 1, przed komisją egzaminacyjną izby rzemieślniczej, na zasadach określonych przez Związek Rzemiosła Polskiego.

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
<p>ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW Z DNIA 16 SIERPNI 2017 R. ZMIENIAJĄCE ROZPORZĄDZENIE W SPRAWIE PRZYGOTOWA- NIA ZAWODOWEGO MŁODOCIANYCH I ICH WYNAGRADZANIA</p>	<p>§ 19.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Młodocianemu w okresie nauki zawodu przysługuje wynagrodzenie obliczane w stosunku procentowym do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w poprzednim kwartale, obowiązującego od pierwszego dnia następnego miesiąca po ogłoszeniu przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”. 2. Stosunek procentowy wynagrodzenia, o którym mowa w ust. 1, wynosi: <ul style="list-style-type: none"> » w pierwszym roku nauki – nie mniej niż 4%; » w drugim roku nauki – nie mniej niż 5%; » w trzecim roku nauki – nie mniej niż 6%. § 20. Młodocianym odbywającym przyuczenie do wykonywania określonej pracy przysługuje nie mniej niż 4% wy-nagrodzenia, o którym mowa w § 19 ust. 1. <p>Rozporządzenie reguluje szczegółowo kwestie zatrudniania młodocianych. Jak była mowa wyżej (por. uwagi do Kodeksu pracy), co wynika z przytoczonych przepisów, w sytuacji tej młodociany jest przede wszystkim traktowany jako uczeń, a celem jego zatrudnienia nie jest praca zarobkowa, lecz nauka bądź przyuczenie do zawodu.</p>
<p>OBWIESZCZENIE PREZESA RADY MINISTRÓW Z DNIA 29 SIERPNI 2016 R. W SPRAWIE OGŁOSZENIA JEDNOLITEGO TEKSTU ROZPORZĄDZENIA RADY MINISTRÓW W SPRAWIE WY- KAZU PRAC WZBRONIONYCH MŁODOCIANYM I WARUNKÓW ICH ZATRUD- NIANIA PRZY NIEKTÓRYCH Z TYCH PRAC</p>	<p>§ 1. Ustala się wykaz prac wzbronionych młodocianym, który jest określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia.</p> <p>§ 2. Zezwala się na zatrudnianie młodocianych w wieku powyżej 16 lat przy niektórych rodzajach prac wzbronionych młodocianym, które są określone w załączniku nr 2 do rozporządzenia, jeżeli jest to niezbędne do odbycia przygotowania zawodowego młodocianych.</p> <p>§ 3. Zatrudnianie młodocianych przy pracach, o których mowa w § 2, nie może mieć charakteru pracy stałej, lecz ma ograniczać się do zaznajamiania młodocianych z czynnościami podstawowymi, niezbędnymi do odbycia przygotowania zawodowego.</p>

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
<p>OBWIESZCZENIE PREZESA RADY MINISTRÓW Z DNIA 29 SIERPNI 2016 R. W SPRAWIE OGŁOSZENIA JEDNOLITEGO TEKSTU ROZPORZĄDZENIA RADY MINISTRÓW W SPRAWIE WY- KAZU PRAC WZBRONIONYCH MŁODOCIANYM I WARUNKÓW ICH ZATRUD- NIANIA PRZY NIEKTÓRYCH Z TYCH PRAC</p>	<p>§ 4.</p> <p>1. Pracodawca zatrudniający pracowników młodocianych przy pracach, o których mowa w § 2, podejmuje działania niezbędne do zapewnienia im szczególnej ochrony zdrowia podczas pracy, biorąc w szczególności pod uwagę ryzyko wynikające z ich braku doświadczenia, braku świadomości istniejących lub potencjalnych zagrożeń oraz niepełnej dojrzałości fizycznej i psychicznej, w tym:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. zapewnia wykonywanie pracy i zajęć przez młodocianych na stanowiskach pracy i w warunkach niestwarzających zagrożeń dla ich bezpieczeństwa i zdrowia; 2. zapewnia nadzór nauczycieli, instruktorów praktycznej nauki zawodu lub innych osób uprawnionych do prowadzenia praktycznej nauki zawodu nad wykonywaniem pracy przez młodocianych; 3. informuje młodocianych o możliwych zagrożeniach i o wszelkich podjętych działaniach dotyczących ich zdrowia; 4. organizuje przerwy w pracy młodocianych dla ich odpoczynku w pomieszczeniach odizolowanych od czynników szkodliwych dla zdrowia lub uciążliwych. <p>2. Dopuszczenie młodocianych do prac, o których mowa w § 2, może nastąpić na podstawie oceny ryzyka związanego z wykonywaną pracą, dokonanej przed rozpoczęciem pracy przez młodocianych lub w razie istotnej zmiany warunków wykonywania pracy. Podczas oceny ryzyka uwzględnia się w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ocenę wyposażenia oraz organizacji miejsc pracy i stanowisk pracy młodocianych; 2. organizację procesów pracy oraz ich powiązanie; 3. charakter, stopień i okres narażenia na czynniki fizyczne, biologiczne i chemiczne; 4. formę, zakres i sposób korzystania z wyposażenia miejsc pracy, w tym z maszyn, narzędzi i sprzętu; 5. zakres i poziom szkolenia oraz instrukcji udzielanych młodocianym. <p>Rozporządzenia uszczegóławiają przepisy Kodeksu pracy dotyczące prac, których młodociani pracownicy nie mogą wykonywać, jak również kryteria warunkowego dopuszczenia ich do takiej pracy. Wskazuje to na troskę Ustawodawcy o prawidłowy rozwój młodych ludzi.</p>
<p>USTAWA Z DNIA 22 CZERWCA 1995 R. O ZMIANIE USTAWY O ORGANIZACJI I FINANSOWANIU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZ- NYCH ORAZ O ZMIANIE NIEKTÓRYCH INNYCH USTAW.</p>	<p>Ust 2a Osoby podlegają ubezpieczeniu społecznemu określonemu ustawą, mimo pozostawania we wspólnym gospodarstwie domowym, jeśli została zawarta z nimi umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego młodocianych.</p> <p>W świetle tego przepisu młody człowiek zatrudniony w celu przygotowania zawodowego pod kątem ubezpieczeń społecznych jest traktowany jak dorosły (por. Wnioski).</p>

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
<p>KONWENCJA NR 138 MIĘDZYNARODOWEJ ORGANIZACJI PRACY DOTYCZĄCA NAJNIŻSZEGO WIEKU DOPUSZCZENIA DO ZATRUDNIENIA, PRZYJĘTA W GENEWIE DNIA 26 CZERWCA 1973 R.</p>	<p>1. Każdy Członek, który ratyfikuje niniejszą konwencję, określi w oświadczeniu załączonym do swojej ratyfikacji najniższy wiek dopuszczenia do zatrudnienia lub pracy na swym terytorium i w środkach transportu zarejestrowanych na jego terytorium; z zastrzeżeniem postanowień artykułów 4 do 8 niniejszej konwencji żadna osoba mająca wiek niższy do tego najniższego wieku nie będzie dopuszczona do zatrudnienia lub pracy w jakimkolwiek zawodzie.</p> <p>3. Najniższy wiek określony zgodnie z ustępem 1 niniejszego artykułu nie będzie niższy niż wiek, w którym ustaje obowiązek szkolny, a w każdym wypadku nie niższy niż piętnaście lat.</p> <p>Konwencja narzuca limit wieku, poniżej którego nie można zatrudniać młodych ludzi. Zwraca uwagę, że w polskim Kodeksie pracy (przyjętym rok po ratyfikowaniu Konwencji) ta granica jest równa z ustaloną przez Konwencję.</p>
<p>ZARZĄDZENIE MINISTRA OŚWIATY Z DNIA 15 KWIETNIA 1966 R. W SPRAWIE PROWADZENIA I FINANSOWANIA ZAWODOWYCH SZKÓŁ PRZYKŁADOWYCH, INTERNATÓW, PRZEDSZKOLI, ŚWIETLIC DZIECIĘCYCH, OGRODÓW JORDANÓWSKICH ORAZ WCZASÓW DLA DZIECI I MŁODZIEŻY W RAMACH DZIAŁALNOŚCI POZAOPERACYJNEJ PRZEDSIĘBIORSTW PAŃSTWOWYCH.</p>	<p>Zarządzenie reguluje zakładanie i funkcjonowanie szkół przyzakładowych, a także wypoczynku dla dzieci i młodzieży w ramach działalności pozaoperacyjnej przedsiębiorstw państwowych, co odpowiadałoby pracy na rzecz młodzieży. Ze względu jednak na zmianę ustroju politycznego i gospodarczego kraju od czasu jego wydania nie będzie ono szczegółowo omawiane.</p>
<p>ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW Z DNIA 28 LIPCA 1959 R. W SPRAWIE ZATRUDNIANIA MŁODOCIANYCH PRZY LEKKICH PRACACH SEZONOWYCH I DORYWCZYCH.</p>	<p>§ 1. Zezwala się na zatrudnianie młodocianych przy lekkich pracach sezonowych i dorywczych wymienionych w załączniku do rozporządzenia.</p>

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
<p>ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW Z DNIA 28 LIPCA 1959 R. W SPRAWIE ZATRUD- NIANIA MŁODOCIANYCH PRZY LEKKICH PRACACH SEZONOWYCH I DORYWCZYCH.</p>	<p>§ 2.</p> <p>1. Zakłady pracy mogą zatrudniać młodocianych przy pracach, o których mowa w § 1, pod warunkiem:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. przestrzegania granicy wieku, czasu pracy oraz okresów zatrudniania określonych w załączniku do rozporządzenia, 2. wyznaczenia przez kierownictwo zakładu pracy doświadczonego pracownika znającego przepisy dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy w celu kierowania pracą młodocianych, roztoczenia nad nimi starannej opieki w czasie pracy, a także sprawowania nadzoru nad warunkami ich pracy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przestrzegania przepisów rozporządzenia. <p>2. Zatrudnianie młodocianych nie jest dopuszczalne w zakresie wzbronionym przez przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 września 1958 r. w sprawie wykazu prac wzbronionych młodocianym (Dz. U. Nr 64, poz. 312).</p> <hr/> <p>§ 3.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Czas pracy młodocianych nie może przekraczać norm określonych w art. 13 ustawy, jeżeli w załączniku do rozporządzenia nie przewidziano krótszego czasu pracy. 2. Młodociani w wieku od 14 do 16 lat nie mogą być zatrudniani przy pracach akordowych. <p>§ 4.</p> <p>Okres zatrudniania przy pracach wymienionych w załączniku, dla których nie ustalono w nim tego okresu, nie może przekraczać 8 miesięcy w roku.</p> <p>Rozporządzenie określa dolną granicę wieku, w jakim można zatrudniać młodocianego jako 14 lat, jednak w świetle przepisów obecnie obowiązujących nie można zatrudniać młodocianego młodszego niż 15 lat (por. uwagi do Kodeksu pracy).</p>
<p>KONWENCJA MIĘDZYNARODOWEJ ORGANIZACJI PRACY (NR 90) DOTYCZĄCA PRACY NOCNEJ MŁODOCIANYCH W PRZEMYSŁE (ZREWIDOWA- NA W 1948 R.), PRZYJĘTA W SAN FRANCISCO DNIA 10 LIPCA 1948 R.</p>	<p>Artykuł 2</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dla celów niniejszej Konwencji określenie „noc” oznacza okres co najmniej dwunastu następujących po sobie godzin. 2. Jeśli chodzi o młodocianych poniżej lat szesnastu, okres ten powinien obejmować przerwę między godziną dwudziestą drugą a szóstą rano. 3. Jeśli chodzi o młodocianych, którzy ukończyli szesnaście lat, ale mają poniżej osiemnastu lat, okres ten powinien obejmować przerwę, ustaloną przez właściwą władzę, wynoszącą co najmniej siedem następujących po sobie godzin, przypadającą między godziną dwudziestą drugą a siódmą rano; właściwa władza może ustalić odmienne przerwy dla poszczególnych obszarów, przemysłów, przedsiębiorstw lub gałęzi przemysłów, czy przedsiębiorstw, jednakże przed wyznaczeniem przerwy rozpoczynającej się po godzinie dwudziestej trzeciej, powinna zasięgnąć opinii zainteresowanych organizacji pracodawców i pracowników.

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
KONWENCJA MIĘDZYNARODOWEJ ORGANIZACJI PRACY	<p>Artykuł 3</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Młodociani poniżej osiemnastu lat nie mogą być zatrudnieni ani pracować w ciągu nocy w żadnym przedsiębiorstwie przemysłowym, publicznym lub prywatnym ani w żadnym z jego oddziałów, z wyjątkiem poniżej wymienionych przypadków. 2. Jeśli wymagają tego względy przygotowania do zawodu lub szkolenia zawodowego w określonych przemysłach i zawodach, w których konieczna jest praca ciągła, właściwa władza, po zasięgnięciu opinii zainteresowanych organizacji pracodawców i pracowników, może zezwolić na zatrudnienie w ciągu nocy młodocianych, którzy ukończyli szesnaście lat, ale mają poniżej osiemnastu lat. 3. Młodociani zatrudnieni w ciągu nocy w myśl poprzedniego ustępu powinni mieć zapewniony, między dwoma okresami pracy, okres odpoczynku obejmujący co najmniej trzynaście następujących po sobie godzin. 4. Jeśli ustawodawstwo krajowe zakazuje pracy nocnej całemu personelowi w piekarnictwie, właściwa władza może dla młodocianych powyżej szesnastu lat, jeżeli wymaga tego ich przygotowanie do zawodu lub szkolenie zawodowe, zastąpić przerwę przypadającą między godziną dwudziestą pierwszą a czwartą rano przez przerwę wynoszącą co najmniej siedem następujących po sobie godzin przypadającą między godziną dwudziestą drugą a siódmą rano, określoną przez właściwą władzę zgodnie z artykułem 2 ustęp 3.
	<p>Artykuł 4</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. W krajach, w których klimat czyni pracę dzienną szczególnie męczącą, okres nocny i przerwa, w której obowiązuje zakaz, mogą być krótsze od okresów ustalonych w poprzednich artykułach, pod warunkiem, że w ciągu dnia udzielony zostanie wyrównawczy odpoczynek. 2. Postanowienia artykułów 2 i 3 nie będą miały zastosowania do pracy nocnej młodocianych w wieku od szesnastu do osiemnastu lat w przypadku siły wyższej, którego nie można było przewidzieć i któremu nie można było zapobiec, a która nie ma charakteru periodycznego i stanowi przeszkodę dla normalnego funkcjonowania przedsiębiorstwa przemysłowego.
	<p>Artykuł 5</p> <p>Gdy ze względu na szczególnie ważne okoliczności wymagać tego będzie interes państwowy, zakaz pracy nocnej będzie mógł być zawieszony na mocy decyzji władzy publicznej dla młodocianych w wieku od szesnastu do osiemnastu lat.</p>
	<p>Konwencja uszczegóławia przepisy dotyczące zatrudniania młodocianych. Konwencja nr 138 z 26 czerwca 1973 r. dodaje dodatkowe obostrzenia wieku – dolną granicę – 16 lat dotyczącą zatrudniania młodocianych w porze nocnej.</p>

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
USTAWA Z 20 KWIETNIA 2004 R. O PROMOCJI ZATRUDNIENIA I INSTYTUCJACH RYNKU PRACY	<p>Art. 6.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Instytucjami rynku pracy realizującymi zadania określone w ustawie są: [...] 2. Ochotnicze Hufce Pracy[.] 3. Ochotnicze Hufce Pracy są państwową jednostką wyspecjalizowaną w działaniach na rzecz młodzieży, w szczególności młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym, oraz bezrobotnych do 25 roku życia. <p>OHP są jednostką jednocześnie dbającą o zatrudnienie, jak również przeciwdziałającą wykluczeniu społecznemu młodzieży.</p> <p>Art. 12.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ochotnicze Hufce Pracy wykonują zadania państwa w zakresie zatrudnienia oraz przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży, a także zadania w zakresie jej kształcenia i wychowania. 2. W zakresie kształcenia i wychowania młodzieży Ochotnicze Hufce Pracy w szczególności prowadzą działania mające na celu: <ol style="list-style-type: none"> 1. umożliwienie młodzieży, która nie ukończyła szkoły podstawowej lub gimnazjum albo nie kontynuuje nauki po ukończeniu tych szkół, zdobycie kwalifikacji zawodowych oraz uzupełnienie wykształcenia podstawowego lub gimnazjalnego; 2. umożliwienie młodzieży uzupełniania ponadgimnazjalnego wykształcenia ogólnego i zawodowego [...] 3. Ochotnicze Hufce Pracy w zakresie, o którym mowa w ust. 2, organizują rekrutacje młodzieży do Ochotniczych Hufców Pracy, prowadzą działalność edukacyjno-szkoleniową oraz w porozumieniu z kuratorami oświaty i organami prowadzącymi szkoły kierują uczestników Ochotniczych Hufców Pracy do szkół i placówek, o których mowa w przepisach o systemie oświaty. 4. Młodzież objęta opieką Ochotniczych Hufców Pracy, która ukończyła 15 lat najpóźniej w dniu rozpoczęcia zajęć dydaktyczno-wychowawczych, jeżeli: <ol style="list-style-type: none"> 1. ma opóźnienie w cyklu kształcenia i nie rokuje ukończenia szkoły podstawowej lub gimnazjum dla dzieci i młodzieży albo 2. ma uwarunkowania psychofizyczne lub trudną sytuację życiową ograniczającą możliwość nauki w szkole – może uczęszczać do szkół dla dorosłych. 5. W zakresie zatrudnienia oraz przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży Ochotnicze Hufce Pracy, w szczególności: <ol style="list-style-type: none"> 1. prowadzą pośrednictwo pracy, z wyłączeniem działań przewidzianych dla sieci EURES, oraz organizują zatrudnianie dla: młodzieży w wieku powyżej 15 lat, która nie ukończyła szkoły podstawowej lub gimnazjum albo nie kontynuuje nauki po ukończeniu tych szkół, bezrobotnych do 25 roku życia, uczniów i studentów; 2. prowadzą poradnictwo zawodowe dla młodzieży oraz mobilne centra informacji zawodowej; 3. inicjują międzynarodową współpracę i wymianę młodzieży; [...]

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
<p>USTAWA Z 20 KWIETNIA 2004 R. O PROMOCJI ZATRUDNIENIA I INSTYTUCJACH RYNKU PRACY</p> <p>c.d.</p>	<p>5) refundują koszty poniesione przez pracodawcę na wynagrodzenia i składki na ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników, zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego w ramach szkoleń ogólnych w rozumieniu przepisów o dopuszczalności pomocy publicznej dla przedsiębiorców</p> <p>[...]</p> <p>7. Ochotnicze Hufce Pracy współpracują w szczególności z jednostkami administracji rządowej, z publicznymi służbami zatrudnienia i innymi instytucjami rynku pracy oraz jednostkami samorządu terytorialnego.</p>
<p>ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ Z 22 LIPCA 2011 R. W SPRAWIE SZCZEGÓŁOWYCH ZADAŃ I ORGANIZACJI OCHOTNICZYCH HUFCÓW PRACY</p>	<p>§ 1.</p> <p>1. Do zadań Ochotniczych Hufców Pracy, zwanych dalej „OHP”, w zakresie kształcenia i wychowania młodzieży należy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. diagnozowanie potrzeb w zakresie objęcia działaniami opiekuńczo-wychowawczymi młodzieży zaniebanej wychowawczo i wymagającej specjalnej troski, niedostosowanej społecznie, opóźnionej w cyklu kształcenia lub nierealizującej obowiązku szkolnego i obowiązku nauki; 2. zapewnienie uczestnikom OHP warunków do kontynuowania kształcenia ogólnego i zawodowego; 3. zapewnienie młodzieży warunków do podwyższania kwalifikacji ogólnych i zawodowych, przekwalifikowania oraz zachęcanie do kształcenia ustawicznego; 4. opracowywanie i realizacja programów profilaktycznych, wychowawczych i resocjalizacyjnych na rzecz młodzieży zagrożonej demoralizacją i wchodzącej w konflikt z prawem; 5. realizacja kompleksowych działań opiekuńczo –wychowawczych wobec uczestników OHP oraz współdziałanie w tym zakresie z ich rodzicami lub opiekunami; 6. promowanie działalności opiekuńczo-wychowawczej OHP w środowiskach zagrożonych marginalizacją społeczną; 7. badanie efektywności działań opiekuńczo-wychowawczych wobec uczestników OHP, w szczególności przez zbieranie informacji o losach wychowanków OHP. <p>2. Do zadań OHP w zakresie zatrudnienia oraz przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży należy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. nawiązywanie współpracy z pracodawcami i organizacjami zrzeszającymi pracodawców w celu pozyskiwania ofert pracy dla młodzieży bezrobotnej oraz uczniów i studentów; 2. prowadzenie pośrednictwa pracy dla młodzieży; 3. przygotowanie młodzieży do aktywnego zachowania na rynku pracy; 4. podejmowanie i wspieranie inicjatyw służących przeciwdziałaniu bezrobociu i wychowaniu w procesie pracy; 5. rozwijanie współpracy z organizacjami i instytucjami zagranicznymi oraz organizowanie międzynarodowej wymiany młodzieży; 6. organizowanie i prowadzenie szkoleń w ośrodkach szkolenia zawodowego.

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ Z 22 LIPCA 2011 R. W SPRAWIE SZCZEGÓŁOWYCH ZADAŃ I ORGANIZACJI OCHOTNI- CZYCH HUFCÓW PRACY	<p>Jak widać, ofertę OHP trudno uznać za pracę z młodzieżą w rozumieniu przyjętym w niniejszym opracowaniu (por. rozdział 1), ponieważ prowadzą one działalność nakierowaną na pracę i wychowanie przez pracę, a także uzupełnienie braków podopiecznych w edukacji powszechnej. Tak więc działalność nie koncentruje się na organizacji czasu wolnego, a „czasu zajętego” – pracy i edukacji. Adresatami działań są przede wszystkim młodzi ludzie zagrożeni wykluczeniem, toteż prowadzona praca nie spełnia warunków otwartości, a udział edukacji pozaformalnej i nieformalnej jest niewielki. Rozporządzenie określa młodych ludzi korzystających z usług OHP mianem wychowanków, a organizacja Hufców wzorowana jest na wojskowej (organizacja z Komendą Główną i komendami wojewódzkie – § 2 Rozporządzenia), co także wskazuje na system podporządkowania, który nie współgra z przyjętym tu modelem pracy z młodzieżą.</p>
KODEKS KARNY	<p>Art.10.</p> <p>§1. Na zasadach określonych w tym kodeksie odpowiada ten, kto popełnia czyn zabroniony po ukończeniu 17 lat.</p> <p>§2. Nieletni, który po ukończeniu 15 lat dopuszcza się czynu zabronionego określonego w art.134, art.148§1, 2 lub3, art.156§1 lub 3, art.163§1 lub 3, art.166, art.173§1 lub 3, art.197§3 lub 4, art.223§2, art.252§1 lub 2 oraz wart.280, może odpowiadać na zasadach określonych w tym kodeksie, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają, a w szczególności, jeżeli poprzednio stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne.</p> <p>§3. W wypadku określonym w §2 orzeczona kara nie może przekroczyć dwóch trzecich górnej granicy ustawowego zagrożenia przewidzianego za przypisane sprawcy przestępstwo; sąd może zastosować także nadzwyczajne złagodzenie kary.</p> <p>§4. W stosunku do sprawcy, który popełnił występki po ukończeniu lat 17, lecz przed ukończeniem lat 18, sąd zamiast kary stosuje środki wychowawcze, lecznicze albo poprawcze przewidziane dla nieletnich, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają.</p> <p>Przestępstwami, za które może odpowiadać osoba, która nie ukończyła 17 lat są: zamach na życie Prezydenta (art. 134), zabójstwo człowieka (art. 148 § 1-3), spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu (art. 156 § 1 lub 3), spowodowanie zdarzenie, które zagraża życiu lub zdrowiu wielu osób albo mieniu w wielkich rozmiarach, np. pożar (art. 163 § 1 lub 3), piractwo („klasyczne” nie komputerowe) (art. 166), spowodowanie katastrofy w ruchu lądowym (art. 173 § 1 lub 3), zgwałcenie zbiorowe (art. 197 § 3), wzięcie zakładnika (art. 252 § 1 lub 2), rozbój (art. 280).</p> <p>Art.115.</p> <p>§10.</p> <p>Młodocianym jest sprawca, który w chwili popełnienia czynu zabronionego nie ukończył 21 lat i w czasie orzekania w pierwszej instancji 24 lat. O kategoriach wiekowych w prawodawstwie por. w podsumowaniu.</p> <p>Kolejny wyjątek od zasady pełnoletni – niepełnoletni. Prawo karne rozróżnia osoby nieletnie (poniżej 17 lat), małoletnie (między 17 a 18 lat) i młodociane.</p>

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
UST. Z 14.12. 2016 R. PRAWO OŚWIATOWE	<p>Art. 2</p> <p>System oświaty obejmuje: (...) 7) młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze umożliwiające dzieciom i młodzieży, o których mowa w art. 36 ust. 17, a także dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna, realizację odpowiednio obowiązku, o którym mowa w art. 31 ust. 4, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki;</p>
	<p>Młodzieżowe ośrodki wychowawcze i młodzieżowe ośrodki socjoterapii oraz ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze prowadzą działalność dla młodzieży, nie jest to jednak praca z młodzieżą w rozumieniu niniejszego opracowania, ponieważ - mimo pożytecznych funkcji społecznych - nie jest ona otwarta ani dobrowolna.</p>
	<p>Art. 35. ust. 1.</p> <p>Nauka jest obowiązkowa do ukończenia 18. roku życia.</p>
	<p>Ust. 2</p> <p>Obowiązek szkolny dziecka rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat, oraz trwa do ukończenia szkoły podstawowej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 18. roku życia.</p>
	<p>Art. 85</p> <p>W szkole i placówce działa samorząd uczniowski, zwany dalej „samorządem”.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Samorząd tworzą wszyscy uczniowie szkoły lub placówki. 3. Zasady wybierania i działania organów samorządu określa regulamin uchwalany przez ogół uczniów w głosowaniu równym, tajnym i powszechnym. Organy samorządu są jedynymi reprezentantami ogółu uczniów. 4. Regulamin samorządu nie może być sprzeczny ze statutem szkoły lub placówki. 5. Samorząd może przedstawiać radzie szkoły lub placówki, radzie pedagogicznej oraz dyrektorowi wnioski i opinie we wszystkich sprawach szkoły lub placówki, w szczególności dotyczących realizacji podstawowych praw uczniów, takich jak: <ol style="list-style-type: none"> 1. prawo do zapoznawania się z programem nauczania, z jego treścią, celem i stawianymi wymaganiami; 2. prawo do jawnej i umotywowanej oceny postępów w nauce i zachowaniu; 3. prawo do organizacji życia szkolnego, umożliwiające zachowanie właściwych proporcji między wysiłkiem szkolnym a możliwością rozwijania i zaspokajania własnych zainteresowań;

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
UST. Z 14.12. 2016 R. PRAWO OŚWIATOWE c.d.	<ol style="list-style-type: none"> 4. prawo redagowania i wydawania gazety szkolnej; 5. prawo organizowania działalności kulturalnej, oświatowej, sportowej oraz rozrywkowej zgodnie z własnymi potrzebami i możliwościami organizacyjnymi w porozumieniu z dyrektorem; 6. prawo wyboru nauczyciela pełniącego rolę opiekuna samorządu. 7. Samorząd w porozumieniu z dyrektorem szkoły lub placówki może podejmować działania z zakresu wolontariatu. 8. Samorząd może ze swojego składu wytonić radę wolontariatu. 9. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia, typy szkół i placówek, w których nie tworzy się samorządu uczniowskiego ze względu na konieczność stosowania w szkole lub placówce specjalnej organizacji nauki i metod pracy, a także ze względów wychowawczych, opiekuńczych i resocjalizacyjnych. 10. Samorząd w szkole dla dorosłych lub placówce kształcenia ustawicznego, w celu wspierania działalności statutowej szkoły lub placówki, może gromadzić fundusze z dobrowolnych składek i innych źródeł. Zasady wydatkowania tych funduszy określa regulamin, o którym mowa w ust. 3.
	<p>Artykuł daje możliwości aktywnej działalności młodzieży szkolnej w ramach samorządu. Przedstawiciele tego samorządu mają możliwość składać wnioski i wyrażać opinie, jednak ich głos nie jest przesądający. Przepis daje też możliwość działania wolontariatu w szkole, co w połączeniu z ideą samorządności uczniowskiej jest pewną namiastką organizacji młodzieżowej, jednak ma mieć ona miejsce „w porozumieniu z dyrektorem”, co wyklucza działanie jak w ramach organizacji młodzieżowej, która byłaby niezależna i samodzielna (por. wyżej: uwagi o uregulowaniu sytuacji młodzieży w Słowenii).</p>
	<p>86 ust. 1</p> <p>W szkole i placówce mogą działać, z wyjątkiem partii i organizacji politycznych, stowarzyszenia i inne organizacje, a w szczególności organizacje harcerskie, których celem statutowym jest działalność wychowawcza albo rozszerzanie i wzbogacanie form działalności dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej i innowacyjnej szkoły lub placówki.</p> <p>2. Podjęcie działalności w szkole lub placówce przez stowarzyszenie lub inną organizację, o których mowa w ust. 1, wymaga uzyskania zgody dyrektora szkoły lub placówki, wyrażonej po uprzednim uzgodnieniu warunków tej działalności oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii rady szkoły lub placówki i rady rodziców.</p> <p>3. W szkołach i placówkach, określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 83 rady rodziców ust. 6, oraz w szkołach i placówkach, w których nie utworzono rady szkoły lub placówki, nie stosuje się wymogu uzyskania pozytywnej opinii odpowiednio rady szkoły lub placówki i rady rodziców, o których mowa w ust. 2.</p>
	<p>Ustawa daje możliwość działań w szkołach dla organizacji młodzieżowych, pracujących z młodzieżą i pracujących na rzecz młodzieży. Należy brać pod uwagę, że działania takie są uzależnione od zgody dyrektora, więc znów nie ma tutaj pełnej niezależności organizacji młodzieżowych.</p>

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
<p>ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ Z 30.03. 2016 R. W SPRAWIE WYPOCZYNKU DZIECI I MŁODZIEŻY</p>	<p>Załącznik nr 7</p> <p>Załącznik określa program kursu, jaki musi odbyć osoba, która chce być wychowawcą kolonijnym. W zakres kursu wchodzi:</p> <p>organizacja wycieczek dzieci i młodzieży: koordynacyjna rola władz oświatowych, obowiązujące przepisy, elementy psychologii rozwojowej i wychowawczej z uwzględnieniem potrzeb dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym wynikającymi z niepełnosprawności, niedostosowania społecznego i zagrożenia niedostosowaniem społecznym.</p> <p>Organizacja zajęć w czasie trwania wycieczki: rada wychowawców, grupa jako zespół wychowawczy organizacja i rozkład dnia, regulamin uczestnika wycieczki.</p> <p>Planowanie pracy opiekuńczej, wychowawczej i edukacyjnej: opracowanie planu wychowawczego grupy, dokumentacja wychowawcy, obowiązki wychowawcy grupy, metody i formy realizacji planów wychowawczych.</p> <p>Ruch i rekreacja: cele i zadania zajęć wychowania fizycznego, metody nauki technik pływania, gry i zabawy ruchowe, gry zespołowe, sport, olimpiady sportowe, lekkoatletyka, organizacja zajęć dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym wynikającymi z niepełnosprawności, niedostosowania społecznego i zagrożenia niedostosowaniem społecznym.</p> <p>Turystyka i krajoznawstwo: cele i zadania turystyki i krajoznawstwa w pracy wychowawczej w trakcie wycieczki, organizacja wycieczek, organizacja biwaków, gry terenowe.</p> <p>Zajęcia kulturalno-oświatowe: cele i zadania zajęć kulturalno-oświatowych, organizacja zajęć kulturalno-oświatowych, z uwzględnieniem wartości historycznych i literackich, elementy kulturalne i wychowanie w rozkładzie dnia, prowadzenie kroniki, organizacja uroczystości, imprez, wieczornic, ognisk, gry i zabawy świetlicowe, konkursy, wystawy, dyskusje, śpiew, muzyka, plastyka itp.</p> <p>Zajęcia praktyczno-techniczne: cele i zadania zajęć praktyczno-technicznych, formy i rodzaje zajęć praktyczno-technicznych, prace dekoracyjne i zdobnicze, indywidualne zainteresowania uczestników, rozwój zainteresowań uczestników.</p> <p>Bezpieczeństwo życia i zdrowia uczestników wycieczki: przepisy dotyczące bezpieczeństwa, w tym zasady postępowania w przypadku czynów karalnych popełnianych przez nieletnich oraz wykroczeń i przestępstw popełnianych przez opiekunów, przepisy dotyczące zdrowia i higieny w miejscu wycieczki, pierwsza pomoc z wykorzystaniem sprzętu do ćwiczeń udzielania pierwszej pomocy, w tym zestawu do podstawowych zabiegów resuscytacyjnych (m.in. fantom, defibrylator).</p> <p>Jest to dość wyczerpujący opis kursu i można uznać, że stanowi dobry punkt wyjścia do kwalifikacji pracownika młodzieżowego, z kilkoma zastrzeżeniami. Regulacja zawarta jest w akcie niskiej rangi – rozporządzenie może być w dowolnej chwili zmienione przez ministra. Całość programu wydaje się skierowana raczej do dzieci aniżeli do młodzieży – wskazuje na to sama nazwa stanowiska – „wychowawca”, a nie „animator” – a także opisywanie uczestników zajęć jako „dzieci”. Czyli byłby to raczej zawód z zakresu „pracy na rzecz młodzieży”, a nie „pracy z młodzieżą”. Sam program wygląda też dość szkolnie (<i>gry i zabawy świetlicowe</i>) i krąży wokół formuły zajęć, czyli działalności wysoce zorganizowanej i ustrukturyzowanej, (o kwalifikacjach pracowników – por. roz. 5; o typach zajęć – por. roz. 6).</p>

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
USTAWA Z DNIA 12 KWIETNA 2019 R. O OPIECE ZDROWOTNEJ NAD UCZNIAMI	<p>Ustawa określa zakres i cele opieki zdrowotnej nad uczniami. Jej celem jest zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej bez względu na miejsce zamieszkania i typ szkoły oraz zwiększenie efektywności świadczeń zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych. Zgodnie z art. 2 projektu opieka zdrowotna nad uczniami sprawowana jest do ukończenia 19 roku życia i obejmuje profilaktyczną opiekę zdrowotną, promocję zdrowia, a także opiekę stomatologiczną. Podmiotami działającymi na rzecz zapewnienia warunków organizacyjnych opieki zdrowotnej nad uczniami będą dyrektor szkoły i organ prowadzący szkołę. Profilaktyczną opiekę zdrowotną nad uczniami w szkole sprawują pielęgniarka środowiska nauczania i wychowania albo higienistka szkolna zaś opiekę stomatologiczną lekarz dentysta. Pielęgniarka sprawuje profilaktyczną opiekę zdrowotną nad uczniami w gabinecie profilaktyki zdrowotnej zlokalizowanym w szkole, a w przypadku braku gabinetu profilaktyki zdrowotnej w szkole, w miejscu określonym w umowie o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej. Pielęgniarka pełnić będzie też rolę integratora opieki zdrowotnej nad uczniami w relacjach z rodzicami i podstawową opieką zdrowotną, a także lekarzem dentystą. Lekarz dentysta sprawuje opiekę stomatologiczną nad uczniami w miejscu określonym w umowie o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej. Miejszem tym może być gabinet stomatologiczny zlokalizowany w szkole, gabinet stomatologiczny poza szkołą, albo dentobus. Profilaktyczna opieka zdrowotna oraz opieka stomatologiczna nad uczniami jest sprawowana w przypadku braku sprzeciwu rodziców albo pełnoletnich uczniów. W ustawie odrębnie uregulowano możliwość prowadzenia w szkole przez pielęgniarkę opieki nad uczniami przewlekle chorymi i niepełnosprawnymi.</p> <p>Kolejny przykład przedmiotowego traktowania uczniów: zamiast edukacji zdrowotnej – „opieka zdrowotna” (por. rozważania nt. Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi i Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii wraz z przepisami wykonawczymi). Warto zwrócić uwagę, że w cytowanych przepisach młodzież znów nie jest partnerem, a obiektem opieki, na którym wykonywane są świadczenia. Mimo chwalebnych przesłanek (zdrowie społeczne i próba otoczenia wszystkich uczniów opieką zdrowotną), edukacja higieniczna i zdrowotna została tutaj potraktowana dość zdawkowo.</p>
ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ Z DNIA 28 SIERPNI 2017 R. ZMIENIAJĄCE ROZPORZĄ- DZENIE W SPRAWIE INDYWIDUALNEGO OBOWIĄZKOWEGO ROCZNEGO PRZYGOTO- WANIA PRZEDSZKOLNEGO DZIECI I INDYWIDUALNEGO NAUCZANIA DZIECI I MŁODZIEŻY	<p>§ 1. W rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2014 r. w sprawie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dzieci i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży (Dz. U. poz. 1157) wprowadza się następujące zmiany:</p> <p>1) tytuł rozporządzenia otrzymuje brzmienie: „w sprawie indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży”;</p> <p>2) § 1–5 otrzymują brzmienie: „§ 1. Rozporządzenie określa sposób i tryb organizowania indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży, zwanego dalej „indywidualnym nauczaniem”, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do gimnazjum lub szkoły ponadgimnazjalnej, zwanych dalej „szkołą”.</p> <p>§ 2. Indywidualne nauczanie organizuje się na czas określony wskazany w orzeczeniu o potrzebie indywidualnego nauczania, zwanym dalej „orzeczeniem”.</p> <p>§ 3. 1. Indywidualne nauczanie organizuje się w sposób zapewniający wykonanie zaleceń określonych w orzeczeniu.</p>

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
<p>ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ Z DNIA 28 SIERPNIA 2017 R. ZMIENIAJĄCE ROZPORZĄ- DZENIE W SPRAWIE INDYWIDUALNEGO OBOWIĄZKOWEGO ROZCZNEGO PRZYGOTO- WANIA PRZEDSZKOLNEGO DZIECI I INDYWIDUALNEGO NAUCZANIA DZIECI I MŁODZIEŻY</p>	<p>Rozporządzenie dotyczy indywidualnego nauczania uczniów i jako takie stanowi cenne uzupełnienie pracy na rzecz młodzieży w przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu.</p>
<p>ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ Z DNIA 28 SIERPNIA 2017 R. ZMIENIAJĄCE ROZPORZĄ- DZENIE W SPRAWIE WA- RUNKÓW ORGANIZOWANIA KSZTAŁCENIA, WYCHOWA- NIA I OPIEKI DLA DZIECI I MŁODZIEŻY NIEPEŁNO- SPRAWNYCH, NIEDOSTO- SOWANYCH SPOŁECZNIE I ZAGROŻONYCH NIEDOSTOSOWANIEM SPOŁECZNYM</p>	<p>§ 1. Rozporządzenie określa warunki organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego:</p> <p>niepełnosprawnych: niesłyszących, słabosłyszących, niewidomych, słabowidzących, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym, z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, i z niepełnosprawnościami sprzężonymi, zwanych dalej „uczniami niepełnosprawnymi”,</p> <p>niedostosowanych społecznie, zwanych dalej „uczniami niedostosowanymi społecznie”,</p> <p>zagrożonych niedostosowaniem społecznym, zwanych dalej „uczniami zagrożonymi niedostosowaniem społecznym” – wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy.</p> <p>§ 2. 1. Kształcenie, wychowanie i opiekę dla uczniów niepełnosprawnych organizuje się w:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) przedszkolach: <ol style="list-style-type: none"> a) ogólnodostępnych, b) ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi, c) integracyjnych, d) ogólnodostępnych z oddziałami specjalnymi, e) specjalnych; 2) oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych; 3) innych formach wychowania przedszkolnego; 4) szkołach: <ol style="list-style-type: none"> a) ogólnodostępnych, b) ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi,

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
<p>ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ Z DNIA 28 SIERPNI 2017 R. ZMIENIAJĄCE ROZPORZĄ- DZENIE W SPRAWIE WA- RUNKÓW ORGANIZOWANIA KSZTAŁCENIA, WYCHOWA- NIA I OPIEKI DLA DZIECI I MŁODZIEŻY NIEPEŁNO- SPRAWNYCH, NIEDOSTO- SOWANYCH SPOŁECZNIE I ZAGROŻONYCH NIEDOSTOSOWANIEM SPOŁECZNYM</p> <p>c.d.</p>	<p>c) integracyjnych, d) ogólnodostępnych z oddziałami specjalnymi, e) specjalnych, w tym szkołach specjalnych przysposabiających do pracy;</p> <p>5) młodzieżowych ośrodkach wychowawczych; 6) młodzieżowych ośrodkach socjoterapii; 7) specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych; 8) specjalnych ośrodkach wychowawczych; 9) ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych.</p> <p>2. Kształcenie, wychowanie i opiekę dla uczniów niepełnosprawnych w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, innych formach wychowania przedszkolnego, szkołach i oddziałach, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. a–c, pkt 2, 3 i pkt 4 lit. a–c, organizuje się w integracji z uczniami pełnosprawnymi w przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej, innej formie wychowania przedszkolnego lub szkole, najbliższych miejsca zamieszkania ucznia niepełnosprawnego.</p> <p>3. Przedszkoli specjalnych i oddziałów specjalnych w przedszkolach ogólnodostępnych nie organizuje się dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim.</p> <p>§ 4. Kształcenie uczniów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym może być prowadzone do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym uczeń kończy:</p> <p>1) 20. rok życia – w przypadku szkoły podstawowej; 2) 24. rok życia – w przypadku szkoły ponadpodstawowej.</p> <p>§ 6. 1. Indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny, o którym mowa w art. 127 ust. 3 ustawy, zwany dalej „programem”, określa: zakres i sposób dostosowania odpowiednio programu wychowania przedszkolnego oraz wymagań edukacyjnych, o których mowa w art. 44b ust. 8 pkt 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2016 r. poz. 1943, z późn. zm.2)), do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia, w szczególności przez zastosowanie odpowiednich metod i form pracy z uczniem; zintegrowane działania nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem, a w przypadku ośrodków, o których mowa w § 2 ust. 1 pkt 5–9 – także wychowawców grup wychowawczych prowadzących zajęcia z wychowankiem w tym ośrodku, ukierunkowane na poprawę funkcjonowania ucznia, w tym – w zależności od potrzeb – na komunikowanie się ucznia z otoczeniem z użyciem wspomagających i alternatywnych metod komunikacji (AAC), oraz wzmacnianie jego uczestnictwa w życiu przedszkolnym lub szkolnym, w tym w przypadku: ucznia niepełnosprawnego – działania o charakterze rewalidacyjnym, ucznia niedostosowanego społecznie – działania o charakterze resocjalizacyjnym, ucznia zagrożonego niedostosowaniem społecznym – działania o charakterze socjoterapeutycznym;</p>

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
	<p>Przepisy rozporządzenia uszczegóławiają przepisy Prawa oświatowego i dostosowują je do sytuacji uczniów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym. Jest to przykład pracy na rzecz młodzieży. Dodatkowo dla każdego ucznia indywidualnie opracowywany jest program edukacyjno – terapeutyczny, co sprzyja zasadzie inkluzji (włączania) grup i osób zagrożonych marginalizacją społeczną. Granice wiekowe odbiegające od konstytucyjnego wieku, do którego nauka jest obowiązkowa (por. rozważania o przepisach Konstytucji) wynikają ze specyfiki niepełnosprawności bądź niedostosowania uczniów.</p>
<p>ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ Z DNIA 18 SIERPNI 2017 R. ZMIENIAJĄCE ROZPORZĄ- DZENIE W SPRAWIE RODZA- JÓW I SZCZEGÓŁOWYCH ZASAD DZIAŁANIA PLACÓWEK PUBLICZNYCH, WARUNKÓW POBYTU DZIECI I MŁODZIEŻY W TYCH PLA- CÓWKACH ORAZ WYSOKOŚCI I ZASAD ODPŁATNOŚCI WNOŚZONEJ PRZEZ RODZICÓW ZA POBYT ICH DZIECI W TYCH PLACÓWKACH</p>	<p>w § 34:</p> <p>a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:</p> <p>„1. Specjalne ośrodki wychowawcze są prowadzone dla dzieci i młodzieży, które:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. wymagają stosowania specjalnych oddziaływań wychowawczych, pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz odpowiednio zajęć rewalidacyjnych lub oddziaływań socjoterapeutycznych oraz 2. posiadają orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na niepełnosprawność, o której mowa w § 32, lub zagrożenie niedostosowaniem społecznym oraz które z powodu tej niepełnosprawności lub zagrożenia niedostosowaniem społecznym nie mogą uczęszczać do szkoły w miejscu zamieszkania, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, młodzieżowego ośrodka socjoterapii lub nie mogą przebywać w bursie.”; <p>ust. 3 otrzymuje brzmienie:</p> <p>„3. Wychowankami specjalnego ośrodka wychowawczego są dzieci i młodzież uczęszczające do gimnazjum lub szkoły ponadgimnazjalnej, nie dłużej jednak niż do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym wychowanek kończy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 24. rok życia – w przypadku wychowanków posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na niepełnosprawność, o której mowa w § 32; 2. 18. rok życia – w przypadku wychowanków zagrożonych niedostosowaniem społecznym. <p>§ 46 otrzymuje brzmienie:</p> <p>„§ 46. Specjalny ośrodek wychowawczy współpracuje ze szkołą, do której uczęszcza wychowanek, w zakresie opracowywania i realizowania indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego, w szczególności w zakresie zajęć rewalidacyjnych lub socjoterapeutycznych i oddziaływań wychowawczych.”;</p> <p>§ 2. 1. Przepis § 39a rozporządzenia zmienianego w § 1, w brzmieniu nadanym niniejszym rozporządzeniem, stosuje się począwszy od roku szkolnego 2018/2019.</p> <p>2. W roku szkolnym 2017/2018 w specjalnym ośrodku wychowawczym zatrudnia się psychologów i pedagogów, a także, w zależności od potrzeb, innych specjalistów oraz osoby prowadzące zajęcia, o których mowa w § 36 ust. 1 pkt 2 lit. b–d, z tym, że: psychologa zatrudnia się w wymiarze nie niższym niż pełny wymiar zajęć. Dopuszcza się zatrudnienie więcej niż jednego psychologa w łącznym wymiarze zajęć nie niższym niż pełny wymiar zajęć;</p>

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
<p>ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ Z DNIA 18 SIERPNI 2017 R. ZMIENIAJĄCE ROZPORZĄ- DZENIE W SPRAWIE RODZA- JÓW I SZCZEGÓŁOWYCH ZASAD DZIAŁANIA PLACÓWEK PUBLICZNYCH, WARUNKÓW POBYTU DZIECI I MŁODZIEŻY W TYCH PLA- CÓWKACH ORAZ WYSOKOŚCI I ZASAD ODPŁATNOŚCI WNOŚZONEJ PRZEZ RODZICÓW ZA POBYT ICH DZIECI W TYCH PLACÓWKACH c.d.</p>	<p>pedagoga zatrudnia się w wymiarze nie niższym niż pełny wymiar zajęć. Dopuszcza się zatrudnienie więcej niż jednego pedagoga w łącznym wymiarze zajęć nie niższym niż pełny wymiar zajęć;</p> <p>w przypadku gdy liczba wychowanków w specjalnym ośrodku wychowawczym przekracza 36, tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć określony na podstawie art. 42 ust. 7 pkt 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2017 r. poz. 1189) zwiększa się o co najmniej 1/4, w przeliczeniu na każdych kolejnych 12 wychowanków.</p> <p>Rozporządzenie opisuje funkcjonowanie Specjalnych ośrodków wychowawczych. Jest to praca na rzecz młodzieży, a nie praca z młodzieżą, ponieważ nie jest ona otwarta, ani dobrowolna. Młodzież będącą adresatami działań tych ośrodków określa się mianem wychowanków, co podkreśla przedmiotowe ich położenie. Granice wieku są zgodne z konstytucyjnym obowiązkiem nauki (por. rozważania o przepisach Konstytucji). Odnośnie wychowanków z niepełnosprawnością por. przepisy Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym</p>
<p>ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ Z DNIA 11 SIERPNI 2017 R. W SPRAWIE PUBLICZNYCH PLACÓWEK OŚWIATOWO-WYCHOWAW- CZYCH, MŁODZIEŻOWYCH OŚRODKÓW WYCHOWAW- CZYCH, MŁODZIEŻOWYCH OŚRODKÓW SOCJOTERAPII, SPECJALNYCH OŚRODKÓW SZKOLNO-WYCHOWAW- CZYCH, SPECJALNYCH OŚRODKÓW WYCHOWAW- CZYCH, OŚRODKÓW REWA- LIDACYJNO-WYCHOWAW- CZYCH ORAZ PLACÓWEK ZAPEWNIAJĄCYCH OPIEKĘ I WYCHOWANIE UCZNIOM W OKRESIE POBIERANIA NAUKI POZA MIEJSCEM STAŁEGO ZAMIESZKANIA</p>	<p>§ 1. Rozporządzenie określa:</p> <p>1) rodzaje i szczegółowe zasady działania publicznych:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) placówek oświatowo-wychowawczych, b) młodzieżowych ośrodków wychowawczych, c) młodzieżowych ośrodków socjoterapii, d) specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, e) specjalnych ośrodków wychowawczych, f) ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych, g) placówek zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania <p>– zwanych dalej „placówkami”;</p> <p>warunki pobytu dzieci i młodzieży w placówkach;</p> <p>wysokość i zasady odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w placówkach;</p> <p>warunki i zasady działania wolontariuszy.</p>

AKT PRAWNY/
ARTYKUŁ

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA EDUKACJI
NARODOWEJ Z DNIA 11
SIERPNIA 2017 R. W SPRAWIE
PUBLICZNYCH PLACÓWEK
OŚWIATOWO-WYCHOWAW-
CZYCH, MŁODZIEŻOWYCH
OŚRODKÓW WYCHOWAW-
CZYCH, MŁODZIEŻOWYCH
OŚRODKÓW SOCJOTERAPII,
SPECJALNYCH OŚRODKÓW
SZKOLNO-WYCHOWAW-
CZYCH, SPECJALNYCH
OŚRODKÓW WYCHOWAW-
CZYCH, OŚRODKÓW REWA-
LIDACYJNO-WYCHOWAW-
CZYCH ORAZ PLACÓWEK
ZAPEWNIĄCYCH OPIEKĘ I
WYCHOWANIE UCZNIOM W
OKRESIE POBIERANIA NAUKI
POZA MIEJSCEM STAŁEGO
ZAMIESZKANIA

TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami;
zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)

Rozporządzenie opisuje rodzaje i zasady działania ośrodków świadczących pracę na rzecz młodzieży. Praca ta w większości nie jest powszechna ani dobrowolna, ponieważ korzystanie z usług w/w ośrodków jest dla adresatów – poza placówkami oświatowo-wychowawczymi, por. niżej – obowiązkowe, poza tym nie mogą korzystać z nich osoby niespełniające kryteriów.

§ 4.

Placówkami oświatowo-wychowawczymi są:

1. placówki wychowania pozaszkolnego: pałace młodzieży, młodzieżowe domy kultury, międzyszkolne ośrodki sportowe, ogniska pracy pozaszkolnej, ogrody jordanowskie i pozaszkolne placówki specjalistyczne;
2. szkolne schroniska młodzieżowe – całoroczne i sezonowe.

§ 5.

1. Placówka wychowania pozaszkolnego realizuje zadania edukacyjne, wychowawcze, opiekuńcze, profilaktyczne, prozdrowotne, kulturalne, sportowe i rekreacyjne.
2. Placówka wychowania pozaszkolnego realizuje zadania przez:
 - 1) prowadzenie zajęć wspierających rozwój dzieci i młodzieży, mających na celu:
 - a) rozwijanie zainteresowań, szczególnych uzdolnień, doskonalenie umiejętności oraz pogłębianie wiedzy,
 - b) kształtowanie umiejętności spędzania czasu wolnego,
 - c) kształtowanie poszanowania dziedzictwa kulturowego regionu, kraju i innych kultur oraz poczucia własnej tożsamości, w szczególności narodowej, etnicznej i językowej,
 - d) przygotowanie do aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym;
 - 2) organizowanie:
 - a) imprez kulturalnych, w szczególności przeglądów, wystaw i festiwali,
 - b) wypoczynku, sportu i rekreacji dla dzieci i młodzieży,
 - c) działań alternatywnych wśród dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie lub zagrożonych niedostosowaniem społecznym.

3. Placówka wychowania pozaszkolnego może realizować zadania również poza swoją siedzibą.

§ 6.

1. W placówce wychowania pozaszkolnego są organizowane zajęcia stałe, okresowe lub okazjonalne, wynikające z potrzeb środowiska lokalnego.
2. Zajęcia, o których mowa w ust. 1, mogą być organizowane w grupach. Organizację zajęć oraz liczbę wychowanków w grupie określa dyrektor placówki wychowania pozaszkolnego w uzgodnieniu z organem prowadzącym.
3. Organizację zajęć stałych określa się w tygodniowym rozkładzie zajęć placówki wychowania pozaszkolnego.

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
	<p>Placówki wychowania pozaszkolnego realizują dobrowolną pracę na rzecz młodzieży, tj. zajęcia w czasie wolnym, z których młodzi ludzie mogą korzystać, odbywają się one w ramach zorganizowanego i ustrukturyzowanego programu, stąd decyzja o zakwalifikowaniu ich jako podmiotów świadczących pracę na rzecz młodzieży.</p>
<p>ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ Z DNIA 9 SIERPNI 2017 R. W SPRAWIE INDYWIDUAL- NEGO OBOWIĄZKOWEGO ROCZNEGO PRZYGOTO- WANIA PRZEDSZKOLNEGO DZIECI I INDYWIDUALNEGO NAUCZANIA DZIECI I MŁO- DZIEŻY</p>	<p>Rozporządzenie określa sposób i tryb organizowania indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dzieci oraz indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do odpowiednio przedszkola, innej formy wychowania przedszkolnego, oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej lub szkoły.</p> <p>Rozporządzenie czyni rozróżnienie na dzieci i młodzież, jednak nie wprowadza kryterium wiekowego. W części dotyczącej młodzieży jest to praca na rzecz młodzieży skierowana do osób spełniających konkretne warunki zdrowotne, tj. ze względu na stan zdrowia niemogących uczestniczyć w zajęciach szkolnych.</p>
<p>ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ Z DNIA 23 KWIETNIA 2013 R. W SPRAWIE WARUNKÓW I SPOSOBU ORGANIZOWA- NIA ZAJĘĆ REWALIDACYJ- NO-WYCHOWAWCZYCH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY Z UPO- ŚLEDZENIEM UMYSŁOWYM W STOPNIU GŁĘBOKIM</p>	<p>§ 1.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze, zwane dalej „zajęciami”, organizuje się dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, posiadających orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych wydane przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradniach specjalistycznych, zgodnie z przepisami w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych. 2. Zajęcia organizuje się dla dzieci i młodzieży, o których mowa w ust. 1, od początku roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą 3 lata, do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą 25 lat. <p>§ 2.</p> <p>Celem zajęć jest wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, rozwijanie zainteresowania otoczeniem oraz rozwijanie samodzielności w funkcjonowaniu w codziennym życiu, stosownie do ich możliwości psychofizycznych oraz indywidualnych potrzeb rozwojowych.</p> <p>§ 4.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. W przypadku zajęć organizowanych w przedszkolu, w tym przedszkolu specjalnym, lub szkole, w tym szkole specjalnej, zajęcia organizuje się odpowiednio w przedszkolu lub szkole położonej najbliżej miejsca zamieszkania lub pobytu dzieci i młodzieży, o których mowa w § 1 ust. 1.

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
	<p>Rozporządzenie opisuje pracę na rzecz dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, prowadzoną w ramach systemu edukacji. Praca taka nie jest ogólnodostępna, ponieważ dotyczy tylko młodych ludzi spełniających określone kryteria zdrowotne, a także jest obowiązkowa, ponieważ wynika z obowiązku szkolnego (por. uwagi do Prawa oświatowego) i obowiązku nauki (por. uwagi do Konstytucji).</p> <p>Górna granica wieku ustalona na 25. r.ż. wynika ze specyfiki upośledzenia umysłowego.</p>
<p>ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ZDROWIA Z DNIA 28 SIERPNI 2009 R. W SPRAWIE ORGANIZACJI PROFILAKTYCZNEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ NAD DZIEĆMI I MŁODZIEŻĄ</p>	<p>§ 1.</p> <p>Rozporządzenie określa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. organizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą objętymi obowiązkiem szkolnym i obowiązkiem nauki oraz kształcącymi się w szkołach ponadgimnazjalnych do ich ukończenia, zwanymi dalej „uczniami”; 2. zakres informacji o Świadczeniodawcach sprawujących profilaktyczną opiekę nad uczniami przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia wojewodzie. <p>Rozporządzenie nie rozróżnia wiekowo dzieci i młodzieży, przyjmując jako odbiorcę działań każdego, kto podlega obowiązkowi nauki (por. uwagi do Konstytucji i Prawa oświatowego).</p>
<p>UST. Z 9.06. 2011 R. O WSPIERANIU RODZINY I SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ</p>	<p>Art.18.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. W celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. 2. Placówkę wsparcia dziennego prowadzi gmina, podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art.190, lub podmiot, który uzyskał zezwolenie wójta. 3. Powiat może prowadzić lub zlecić, na podstawie art.190, prowadzenie placówki wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym. Placówka wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym może być prowadzona także przez podmiot, który uzyskał zezwolenie starosty. <p>Placówki wsparcia dziennego mają na celu pomoc w wychowaniu dziecka rodzinom przeżywającym trudności, także wychowawcze. Stąd ich działanie adresowane są przede wszystkim do dzieci (ustawa nie adresuje działań konkretnie do młodzieży – nie precyzuje granicy wiekowej) z rodzin, które potrzebują wsparcia. Ustawa nie precyzuje jednak, na czym ta „potrzeba wsparcia” miałyby konkretnie polegać. Prowadzenie takiej placówki gmina może zlecić na podstawie określonych przepisów.</p>

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
UST. Z 9.06. 2011 R. O WSPIERANIU RODZINY I SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ	<p>Art.24.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie: <ul style="list-style-type: none"> » opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych; » specjalistycznej; » pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę. 2. Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie opiekuńczej zapewnia dziecku: <ul style="list-style-type: none"> » opiekę i wychowanie; » pomoc w nauce; » organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań. 3. Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie specjalistycznej w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> » organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne; » realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię. 4. Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie pracy podwórkowej realizuje działania animacyjne i socjoterapeutyczne. 5. Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w połączonych formach, o których mowa wust.1 <p>Jest to jedyny znaleziony przeze mnie w polskim systemie prawnym przykład działań, które są zbliżone do pracy z młodzieżą w rozumieniu przyjętym w niniejszym opracowaniu. Obejmuje działania animacyjne, koła, ogniska zainteresowań i socjoterapię prowadzone w placówce i w formule podwórkowej umożliwiającej dotarcie do młodych ludzi. Do tej regulacji można mieć 3 zasadnicze zastrzeżenia: adresatem tych działań są przede wszystkim dzieci (ustawa mówi o pomocy w wychowaniu dziecka, a nie „młodej osoby”, czy „młodzieży”), więc nie jest to stricte praca z młodzieżą; adresatami działania są dzieci z rodzin wymagających wsparcia (por. wyżej), więc praca taka nie jest otwarta; wydaje się, że tak prowadzona praca jest raczej pracą na rzecz młodzieży, niż z młodzieżą. Wiele zależy od indywidualnych wychowawców, jednak ustawa nie wskazuje wartości takich, jak autonomia czy samoorganizacja młodych ludzi.</p> <p>Art. 26.1.</p> <p>Osobą pracującą z dziećmi w placówce wsparcia dziennego może być osoba posiadająca następujące kwalifikacje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1)w przypadku wychowawcy: <ol style="list-style-type: none"> a) wykształcenie wyższe: <ul style="list-style-type: none"> » na kierunku pedagogika, pedagogika specjalna, psychologia, socjologia, praca socjalna, nauki o rodzinie lub na innym kierunku, którego program obejmuje resocjalizację, pracę socjalną, pedagogikę opiekuńczo-wychowawczą lub

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
	<p>» na dowolnym kierunku, uzupełnione studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki, nauk o rodzinie, resocjalizacji lub kursem kwalifikacyjnym z zakresu pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej,</p> <p>b) co najmniej wykształcenie średnie lub średnie branżowe i udokumentuje co najmniej 3-letni staż pracy z dziećmi lub rodziną;</p> <p>2) w przypadku pedagoga – tytuł zawodowy magistra na kierunku pedagogika albo pedagogika specjalna;</p> <p>3) w przypadku psychologa – prawo wykonywania zawodu psychologa w rozumieniu ustawy z dnia 8 czerwca 2001r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów (Dz.U. poz.763 i 1798, z 2009 r. poz. 120 i 753 oraz z 2018 r. poz. 1000 i 1669);</p> <p>4) w przypadku osoby prowadzącej terapię – udokumentowane przygotowanie do prowadzenia terapii o profilu potrzebnym w pracy z dzieckiem i rodziną;</p> <p>5) w przypadku opiekuna dziecięcego – ukończoną szkołę przygotowującą do pracy w zawodzie opiekuna dziecięcego lub pielęgniarstwa albo studia pedagogiczne.</p> <p>2. W placówce wsparcia dziennego z dziećmi może pracować osoba, która</p> <p>1) nie jest i nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest jej ograniczona ani zawieszona;</p> <p>2) wypełnia obowiązek alimentacyjny – w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do niej wynika z tytułu egzekucyjnego;</p> <p>3) nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe.</p> <p>3. W przypadku wszczęcia przeciwko osobie, o której mowa w ust.1, postępowania karnego o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego przepisy art.13 stosuje się odpowiednio.</p>
	<p>Zawód wychowawcy w placówce wsparcia dziennego, zarówno pracującego w placówce, jak i w formule podwórkowej, jest najbardziej zbliżony do zawodu animatora czasu wolnego młodzieży. (por. też roz. 5)</p>
	<p>Art.27.</p> <p>1. Osobą zatrudnioną w placówce wsparcia dziennego, niebędącą kierownikiem lub osobą, o której mowa w art.26 ust.1, może być osoba, która nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe.</p> <p>2. W przypadku wszczęcia przeciwko osobie, o której mowa w ust.1, postępowania karnego o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego przepisy art.13 stosuje się odpowiednio.</p> <p>Art.13.1. W przypadku wszczęcia przeciwko asystentowi rodziny postępowania karnego o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego, zawieszają się go w pełnieniu obowiązków do czasu prawomocnego zakończenia postępowania.</p> <p>2. W okresie zawieszenia, o którym mowa w ust.1, asystent rodziny otrzymuje połowę przysługującego mu wynagrodzenia.</p> <p>3. W przypadku umorzenia postępowania karnego albo wydania wyroku uniewinniającego asystentowi rodziny wypłaca się pozostałą część wynagrodzenia; nie dotyczy to warunkowego umorzenia postępowania karnego.</p>

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
	4.Asystentowi rodziny zatrudnionemu na podstawie umowy o pracę, w przypadku umorzenia postępowania karnego albo wydania wyroku uniewinniającego, okres zawieszenia wlicza się do okresu zatrudnienia, od którego zależą uprawnienia pracownicze; nie dotyczy to warunkowego umorzenia postępowania karnego
UST. Z 22.12. 2015 R. O ZASADACH UZNAWANIA KWALIFIKACJI ZAWODO- WYCH NABYTYCH W PAŃ- STWACH CZŁONKOWSKICH UNII EUROPEJSKIEJ	Art. 5 Ilekcroć w ustawie jest mowa o: (...) zawodzie regulowanym – oznacza to zespół czynności zawodowych, których wykonywanie jest uzależnione od posiadania określonych w przepisach regulacyjnych formalnych kwalifikacji niezbędnych do wykonywania tych czynności zawodowych oraz, o ile jest to wymagane, od spełnienia innych warunków określonych w tych przepisach;
ROZPORZĄDZENIE PREZE- SA RADY MINISTRÓW Z DN. 27.02. 2017 R. W SPRAWIE WYKAZU ZAWODÓW REGU- LOWANYCH I DZIAŁALNOŚCI REGULOWANYCH, PRZY WY- KONYWANIU KTÓRYCH USŁU- GODAWCA POSIADA BEZPO- ŚREDNI WPŁYW NA ZDROWIE LUB BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE, W PRZYPADKU KTÓRYCH MOŻNA WSZCZĄĆ POSTĘPOWANIE W SPRAWIE UZNAWANIA KWALIFIKACJI	Zawód pracownika młodzieżowego szczegółowo opisany w roz. 5 niniejszego raportu nie jest zawodem regulowanym w rozumieniu Ustawy, nie znajduje się także na liście zawodów w załączniku do ustawy. Oznacza to, że może wykonywać go każdy.
UST. Z 24.04. 2003 R. O DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO I WOLONTARIACIE	Art.2. Ilekcroć w ustawie jest mowa o: [...] 3) wolontariuszu –rozumie się przez to osobę fizyczną, która ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na zasadach określonych w ustawie. Umowa o świadczenie usług w ramach wolontariatu jest umową cywilnoprawną. Oznacza to, że stosują się do niej przepisy Kodeksu cywilnego o zdolności do czynności prawnej (por. wyżej). Osoba poniżej 13 lat nie może samodzielnie zawrzeć umowy, musi zrobić to za nią jej opiekun. Osoba w wieku 13 – 18 lat może zawrzeć umowę, ale jej opiekun prawny musi wyrazić na nią zgodę. Sądzę, że <i>per analogiam</i> można zastosować przepisy o zatrudnianiu młodocianego opisane w Kodeksie pracy (por. wyżej) w części dotyczącej obciążenia pracą, wymiaru godzin, itp.

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
UST. Z 24.04. 2003 R. O DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO I WOLONTARIACIE	<p>Art.3.</p> <p>1. Działalnością pożytku publicznego jest działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w ustawie.</p> <p>2.Organizacjami pozarządowymi są:</p> <p>1) niebędące jednostkami sektora finansów publicznych w rozumieniu ustawy z dnia 27sierpnia 2009r. o finansach publicznych lub przedsiębiorstwami, instytucjami badawczymi, bankami i spółkami prawa handlowego będącymi państwowymi lub samorządowymi osobami prawnymi,</p> <p>2) niedziałające w celu osiągnięcia zysku–osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacje i stowarzyszenia, z zastrzeżeniemust.4.</p> <p>3. Działalność pożytku publicznego może być prowadzona także przez:</p> <p>1) osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego;</p> <p>2) stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego;</p> <p>3) spółdzielnie socjalne;</p> <p>4) spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010r. o sporcie (Dz.U.z2018r.poz.1263 i 1669), które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.</p> <p>3a. Przepisów art. 19b–41i nie stosuje się do spółdzielni socjalnych.</p> <p>4. Przepisów działu II nie stosuje się do:</p> <p>1) partii politycznych;</p> <p>1a) europejskich partii politycznych;</p> <p>2) związków zawodowych i organizacji pracodawców;</p> <p>3) samorządów zawodowych;</p> <p>4) (uchylony)</p> <p>5) fundacji utworzonych przez partie polityczne;</p> <p>5a) europejskich fundacji politycznych.</p> <p>6) (uchylony)</p>

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
	<p>Ustawa określa organizacje pozarządowe. Jeśli jest to w ich celach statutowych, organizacje takie mogą prowadzić pracę z młodzieżą. W Polsce jest 20.685 organizacji pozarządowych zarejestrowanych w bazie ngo.pl, które jako odbiorców swoich działań podają dzieci i młodzież. (stan na 24.08.2019r.) Co do wiarygodności tego rodzaju danych – można wskazać, że na 100 pierwszych rekordów sprawdzonych w bazie 12 organizacji było w likwidacji, por. też roz. 6.</p> <p>Art.4.</p> <p>1. Sfera zadań publicznych, o której mowa w art.3 ust. 1, obejmuje zadania w zakresie [...] 15) działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży[.]</p> <p>Jedyna wzmianka o młodzieży w ustawie. Jest to określone bardzo ogólnikowo, ale może też obejmować pracę z młodzieżą.</p>
<p>PRAWO O STOWARZYSZENIACH Z 7.04. 1989 R.</p>	<p>Art.2.</p> <p>1. Stowarzyszenie jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych.</p> <p>2. Stowarzyszenie samodzielnie określa swoje cele, programy działania i struktury organizacyjne oraz uchwała akty wewnętrzne dotyczące jego działalności.</p> <p>Stowarzyszenie może być sposobem działania organizacji młodzieżowej, ponieważ zakłada dobrowolność, samorządność i cele niezarobkowe czyli kryteria, jakie należy stawiać organizacji pracującej z młodzieżą, jak również pracującej dla młodzieży</p> <p>Art.3.</p> <p>1. Prawo tworzenia stowarzyszeń przysługuje obywatelom polskim mającym pełną zdolność do czynności prawnych i niepozbawionym praw publicznych.</p> <p>2. Małoletni w wieku od 16 do 18 lat, którzy mają ograniczoną zdolność do czynności prawnych, mogą należeć do stowarzyszeń i korzystać z czynnego i biernego prawa wyborczego, z tym że w składzie zarządu stowarzyszenia większość muszą stanowić osoby o pełnej zdolności do czynności prawnych.</p> <p>3. Małoletni poniżej 16 lat mogą, za zgodą przedstawicieli ustawowych, należeć do stowarzyszeń według zasad określonych w ich statutach, bez prawa udziału w głosowaniu na walnych zebraniach członków oraz bez korzystania z czynnego i biernego prawa wyborczego do władz stowarzyszenia. Jeżeli jednak jednostka organizacyjna stowarzyszenia zrzesza wyłącznie małoletnich, mogą oni wybierać i być wybierani do władz tej jednostki.</p> <p>Młodzi ludzie mogą zrzeszać się w stowarzyszeniach, ale nie mogą ich samodzielnie zakładać. Oznacza to, że może istnieć organizacja, której większość członków może być młodymi ludźmi. Szczególnie istotne jest postanowienie ust. 3 in fine, stwierdzające, że gdy jednostka organizacyjna stowarzyszenia składa się wyłącznie z małoletnich, mogą oni samodzielnie wybierać i być wybierani do jej władz. Oznacza to dużą autonomię i samorządność takiej jednostki, co jest wskazane w pracy z młodzieżą.</p>

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
UST. Z 26.10.1982 R. O POSTĘPOWANIU W SPRAWACH NIELETNICH	<p>Art.6. Wobec nieletnich sąd rodzinny może: [...] 4) ustanowić nadzór organizacji młodzieżowej lub innej organizacji społecznej, zakładu pracy albo osoby godnej zaufania – udzielających poręczenia za nieletniego[.]</p>
	<p>Może to oznaczać organizację pracującą z młodzieżą, jednak w tym wypadku praca ta miałaby charakter przede wszystkim resocjalizacyjny, więc należy zadać pytanie czy byłaby to otwarta praca z młodzieżą? Uważam, że tak - gdyby organizacja nie zajmowała się wyłącznie resocjalizacją nieletnich albo w ramach takiej pracy zrzeszały także młodych ludzi, którzy nie popadli w konflikt z prawem bądź nie są zagrożeni wykluczeniem lub demoralizacją.</p>
	<p>Art.32j. §1. Sąd rodzinny może przekazać sprawę nieletniego, za jego zgodą, szkole, do której nieletni uczęszcza, albo organizacji młodzieżowej, sportowej, kulturalno-oświatowej lub innej organizacji społecznej, do której nieletni należy, jeżeli uzna, że środki oddziaływania wychowawczego, jakimi dana szkoła lub organizacja dysponuje, są wystarczające. Sąd rodzinny wskazuje, w miarę potrzeby, kierunki oddziaływania wychowawczego. §2. Podmiot, któremu przekazano sprawę nieletniego, informuje sąd rodzinny o podjętych działaniach wychowawczych i osiągniętych efektach, nie rzadziej niż co 6miesiący, niezwłocznie zaś o ich nieskuteczności. [...]</p>
	<p>Wzmianka o organizacji społecznej, do której należy nieletni może wskazywać na organizację pracującą z młodzieżą. Z treści przepisu wnioskuję, że zakłada się, iż nieletni należał do tej organizacji jeszcze przed popadnięciem w konflikt z prawem.</p>
	<p>Art.65. §1. Wykonywanie środków wychowawczych i poprawczych ma na celu wychowanie nieletniego na świadomego i uczciwego obywatela i odbywa się z uwzględnieniem wskazań nauki i doświadczeń pedagogicznych. §2. Działalność wychowawcza powinna zmierzać przede wszystkim do wszechstronnego rozwoju osobowości i uzdolnień nieletniego oraz do kształtowania i utrwalania w nim społecznie pożądanej postawy i poczucia odpowiedzialności, tak by był on odpowiednio przygotowany do społecznie użytecznej pracy. §3. Wykonywanie środków powinno doprowadzić także do prawidłowego spełniania przez rodziców lub opiekuna ich obowiązków wobec nieletniego. §4. Do wykonywania środków można włączyć również organizacje młodzieżowe i inne organizacje społeczne</p>

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
	<p>Kolejny przykład możliwości wykorzystania organizacji społecznej pracującej z młodzieżą w procesie resocjalizacyjnym. Aktualne pozostaje pytanie o otwartość pracy z młodzieżą w takim wypadku.</p>
<p>ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ Z DNIA 27 GRUDNIA 2011 R. W SPRAWIE SZCZEGÓŁO- WYCH ZASAD KIEROWANIA, PRZYJMOWANIA, PRZE- NOSZENIA, ZWALNIANIA I POBYTU NIELETNICH W MŁODZIEŻOWYM OŚRODKU WYCHOWAWCZYM</p>	<p>§ 1.</p> <p>Nieletni, wobec którego sąd rodzinny orzekł o umieszczeniu w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, zwanym dalej „ośrodkiem”, kierowany jest do ośrodka wskazanego przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, zwany dalej „ORE”, przez starostę właściwego ze względu na miejsce zamieszkania nieletniego, a w przypadku braku miejsca zamieszkania – starostę właściwego ze względu na miejsce pobytu nieletniego.</p> <p>Za nieletniego uznaje się osobę poniżej 17 roku życia. Młodzieżowy ośrodek wychowawczy świadczy pracę na rzecz młodzieży, jest to jednak działanie, uczestnictwo w którym jest dla młodego człowieka obowiązkowe ze względu na orzeczenie sądu, a także o charakterze zamkniętym, jako że z usług takiego ośrodka nie może skorzystać każda młoda osoba.</p>
<p>UST. Z 12.04. 2004 R. O POMOCY SPOŁECZNEJ</p>	<p>Art.48b.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przyznanie niezbędnego ubrania następuje przez dostarczenie osobie potrzebującej odpowiedniego rozmiaru bielizny, odzieży i obuwia odpowiednich do pory roku. 2. Pomoc doraźna albo okresowa w postaci jednego gorącego posiłku dziennie przysługuje osobie, która własnym staraniem nie może go sobie zapewnić. 3. Pomoc, o której mowa w ust. 2, przyznana dzieciom i młodzieży w okresie nauki w szkole może być realizowana w formie zakupu posiłków. 4. Osoba lub rodzina może otrzymać pomoc w formie rzeczowej w postaci produktów żywnościowych. 5. Pomoc, o której mowa w ust.1–4, przyznawana: 1) doraźnie dzieciom i młodzieży [...] –nie wymaga przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz wydania decyzji administracyjnej, a wydatki poniesione na udzieloną pomoc nie podlegają zwrotowi. <p>Są to działania mieszczące się w pojęciu pracy na rzecz młodzieży i polegają przede wszystkim na zapewnieniu warunków bytu i ograniczenia skutków wykluczania oraz ubóstwa, por. też działania samorządów – roz. 6.</p> <p>Art. 88.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Osoba pełnoletnia opuszczająca dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewniający całodobową opiekę i młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zwana dalej „osobą usamodzielnianą”, zostaje objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem przez pracę socjalną, a także pomocą: →

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
	<ol style="list-style-type: none"> 1) pieniężną na usamodzielnienie; 2) pieniężną na kontynuowanie nauki; 3) w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym; 4) w uzyskaniu zatrudnienia; 5) na zagospodarowanie – w formie rzeczowej. <ol style="list-style-type: none"> 2. Pomoc, o której mowa w ust.1, przysługuje osobie usamodzielnianej, w przypadku gdy skierowanie na pobyt całodobowy do domu pomocy społecznej, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, specjalnego ośrodka wychowawczego albo młodzieżowego ośrodka socjoterapii zapewniającego całodobową opiekę nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu. 3. Pomoc pieniężna na usamodzielnienie i pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki przysługuje osobie, która przebywała w domu pomocy społecznej, schronisku dla nieletnich, zakładzie poprawczym, specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, specjalnym ośrodku wychowawczym, młodzieżowym ośrodku socjoterapii zapewniającym całodobową opiekę albo młodzieżowym ośrodku wychowawczym co najmniej rok. 4. Pomoc, o której mowa w ust.1, przysługuje osobie usamodzielnianej opuszczającej dom pomocy społecznej, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy albo specjalny ośrodek wychowawczy, w przypadku gdy osoba ta jest zdolna do samodzielnej egzystencji. 5. Pomoc, o której mowa w ust.1, przysługuje osobie opuszczającej dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, jeżeli bezpośrednio przed przyjęciem do takiego domu przebywała co najmniej rok w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo–terapeutycznej, w domu pomocy społecznej, w schronisku dla nieletnich, w zakładzie poprawczym, w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, w specjalnym ośrodku wychowawczym, w młodzieżowym ośrodku socjoterapii zapewniającym całodobową opiekę albo w młodzieżowym ośrodku wychowawczym. 6. Warunkiem uzyskania pomocy, o której mowa w ust.1, jest zobowiązanie się osoby usamodzielnianej do realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia, opracowanego wspólnie z opiekunem usamodzielnienia, zatwierdzonego przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie. 7. W realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia osobę usamodzielnianą wspiera opiekun usamodzielnienia, którym może być pracownik socjalny powiatowego centrum pomocy rodzinie, wychowawca, psycholog lub pracownik socjalny domu pomocy społecznej, schroniska dla nieletnich, zakładu poprawczego, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, specjalnego ośrodka wychowawczego, młodzieżowego ośrodka socjoterapii zapewniającego całodobową opiekę, młodzieżowego ośrodka wychowawczego, albo inna osoba wskazana przez osobę usamodzielnianą. 8. W przypadku, gdy osoba usamodzielniana otrzymuje pomoc dla osób usamodzielnianych w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej pomoc, o której mowa w ust.1, nie przysługuje
	<p>Przepis mówi o wsparciu udzielanym m. in. osobie opuszczającej DPS. Mowa tu zatem o elementach pracy na rzecz młodzieży; por. też roz. 6, w którym zewidencjonowano w badanych gminach tego rodzaju działania.</p>

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
UST. Z 26 PAŹDZIERNIKA 1982 R. O WYCHOWANIU W TRZEŹWOŚCI I PRZECIW- DZIAŁANIU ALKOHOLIZMOWI UST. Z 26 PAŹDZIERNIKA 1982 R. O WYCHOWANIU W TRZEŹWOŚCI I PRZECIW- DZIAŁANIU ALKOHOLIZMOWI c.d.	Art.4 ¹ . 1. Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gmin. W szczególności zadania te obejmują: [...] 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
	Art.13 ¹ . 1. Zabrania się na obszarze kraju reklamy i promocji napojów alkoholowych, z wyjątkiem piwa, którego reklama i promocja jest dozwolona, pod warunkiem, że: <ol style="list-style-type: none"> 1) nie jest kierowana do małoletnich; 2) nie przedstawia osób małoletnich; 2. Reklama i promocja piwa, o której mowa w ust.1, nie może być prowadzona: [...] <ol style="list-style-type: none"> 3) w prasie młodzieżowej i dziecięcej; [...] 11. Minister właściwy do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, wielkość, treść, wzór i sposób umieszczania na reklamach, o których mowa w ust.2 pkt 5, napisów informujących o szkodliwości spożycia alkoholu lub o zakazie sprzedaży alkoholu małoletniemu, mając na względzie ograniczenie spożycia alkoholu oraz przeciwdziałanie alkoholizmowi wśród młodzieży
	Art.13 ³ . 1. Tworzy się Fundusz Zajęć Sportowych dla Uczniów, zwany dalej „Funduszem”, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw kultury fizycznej. <ol style="list-style-type: none"> 2. Fundusz jest państwowym funduszem celowym. 3. Przychodami Funduszu są wpływy z tytułu opłat, o których mowa w art.132 ust.1. 4. Środki Funduszu przeznacza się na dofinansowanie zajęć sportowych dla uczniów, prowadzonych przez kluby sportowe działające w formie stowarzyszenia oraz inne organizacje pozarządowe, które w ramach swojej statutowej działalności realizują zadania z zakresu upowszechniania kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży, a także organizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, oraz na zadania określone w przepisach o zdrowiu publicznym w zakresie aktywności fizycznej.
	Art.14. 1. Zabrania się sprzedaży, podawania i spożywania napojów alkoholowych: <ol style="list-style-type: none"> 1) na terenie szkół oraz innych zakładów i placówek oświatowo-wychowawczych, opiekuńczych i domów studenckich[.]

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
	<p>Ustawa o wychowaniu w trzeźwości w zasadzie nie odnosi się do podmiotowości młodzieży. Młodzież powinna być chroniona przed zgubnym wpływem alkoholu, najlepiej poprzez pogadanki, socjoterapię i znalezienie jej alternatyw dla picia w postaci klubów sportowych finansowanych z państwowego funduszu. Interesujące, że Ustawodawca właściwie nie wziął pod uwagę innych alternatyw dla alkoholu poza sportem, takich jak np. sztuka, rzemiosło, wolontariat czy edukacja kulturalna, obywatelska, polityczna. Oczywiście działania chroniące młodych ludzi przed alkoholizmem zasługują na aprobatę, jednak zastanawia ich jednowymiarowość i przedmiotowe traktowanie młodzieży.</p>
<p>USTAWA Z DNIA 29 LIPCA 2005 R. O PRZECIWDZIAŁANIU NARKOMANII</p>	<p>Art. 2.</p> <p>1. Przeciwdziałanie narkomanii realizuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo-wychowawczej i zdrowotnej, a w szczególności:</p> <p>1) działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i profilaktyczną[.]</p> <hr/> <p>Art. 5.</p> <p>1. Zadania w zakresie przeciwdziałania narkomanii realizują organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie określonym w ustawie.</p> <p>2. Zadania w zakresie przeciwdziałania narkomanii są realizowane, w zakresie określonym w ustawie, także przez:</p> <p>1) przedszkola, szkoły i inne jednostki organizacyjne wymienione w art. 2 pkt 3–9 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 996, 1000, 1290, 1669 i 2245 oraz z 2019 r. poz. 534); [...]</p> <p>7) ośrodki pomocy społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie i regionalne ośrodki polityki społecznej;</p> <p>7a) jednostki organizacyjne wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, o których mowa w art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 998, 1076, 1544 i 2245), oraz asystentów rodziny, rodziny zastępcze i prowadzących rodzinne domy dziecka;</p> <p>3. W realizacji zadań, o których mowa w art. 2 ust. 1, mogą uczestniczyć organizacje pozarządowe i inne podmioty, których działalność statutowa obejmuje zadania należące do sfery zadań publicznych w zakresie ochrony i promocji zdrowia, pomocy społecznej, działalności charytatywnej, nauki, edukacji, oświaty i wychowania, kultury fizycznej, porządku i bezpieczeństwa publicznego lub przeciwdziałania patologiom społecznym, promocji i organizacji wolontariatu, po przeprowadzeniu konkursu, o którym mowa w art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2018 r. poz. 450, 650, 723 i 1365 oraz z 2019 r. poz. 37), a także samorządy zawodów medycznych, rodziny osób uzależnionych, oraz grupy samopomocy osób uzależnionych i ich rodzin. [.]</p> <p>W zwalczaniu i profilaktyce narkomanii widoczna jest, po raz kolejny, centralna rola aktorów publicznych, ze szczególnym uwzględnieniem szkoły. Udział organizacji pozarządowych wymieniony jest na samym końcu i obwarowany warunkiem wygrania konkursu na realizację działań publicznych. Potwierdza to tezę, że pracę na rzecz młodzieży zmonopolizowała w Polsce szkoła (por. roz. 6).</p>

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
USTAWA Z DNIA 29 LIPCA 2005 R. O PRZECIWDZIAŁA- NIU NARKOMANII	<p>Art. 10. 1. Przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy, obejmujących: [...]</p> <p>3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;</p> <hr/> <p>2. Działalność, o której mowa w ust. 1, obejmuje w szczególności: [...]</p> <p>1) wprowadzanie problematyki zapobiegania narkomanii do programów wychowawczo-profilaktycznych jednostek organizacyjnych systemu oświaty;</p> <p>2) wprowadzanie problematyki zapobiegania narkomanii do programów przygotowania zawodowego osób zajmujących się wychowaniem oraz profilaktyką w szkołach i innych placówkach systemu oświaty oraz w szkołach wyższych;</p> <hr/> <p>Art. 21.</p> <p>1. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania uwzględni w podstawie programowej kształcenia ogólnego problematykę promocji zdrowia psychicznego i zdrowego stylu życia, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień dotyczących zapobiegania narkomanii.</p> <p>2. Organy wymienione w ust.1 są obowiązane prowadzić działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i profilaktyczną polegającą na:</p> <p>1)promocji zdrowego stylu życia;</p> <p>2)wspieraniu działań ogólnokrajowych i lokalnych organizacji, o których mowa w art.5 ust.3, oraz innych inicjatyw społecznych.</p> <p>2. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia podejmie działania na rzecz uwzględnienia problematyki promocji zdrowia psychicznego i zdrowego stylu życia, w tym zagadnień dotyczących zapobiegania narkomanii w programach przygotowania zawodowego nauczycieli i osób zajmujących się wychowaniem i nauczaniem dzieci i młodzieży w szkołach i innych placówkach systemu oświaty.</p> <hr/> <p>Art. 22.</p> <p>1. Ministrowie właściwi do spraw oświaty i wychowania, zdrowia, spraw wewnętrznych, administracji publicznej, transportu, Minister Obrony Narodowej oraz Minister Sprawiedliwości, każdy w zakresie swojego działania, są obowiązani rozwijać i popierać działalność edukacyjną oraz profilaktyczną, podejmowaną w celu informowania społeczeństwa o szkodliwości narkomanii [...]</p> <p>3. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, określi, w drodze rozporządzenia, zakres i formy prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej, mając na względzie dobro dzieci i młodzieży</p>

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
	<p>Podobnie jak w wypadku Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (por. wyżej), młodzież traktowana jest przedmiotowo, a nie podmiotowo: ma być uświadamiana i wychowywana. Widać tu myślenie systemowe, ponieważ do profilaktyki (oprócz szkół i innych jednostek systemu oświaty) zobowiązano także ośrodki pomocy społecznej i pomocy rodzinie oraz jednostki wsparcia rodziny (por. wyżej), jednak opisane podejście wskazuje na skojarzenie narkomanii przede wszystkim z biedą i zaniedbaniem, co może odwracać uwagę od innych problemów.</p>
<p>ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ Z DNIA 18 SIERPNI 2015 R. W SPRAWIE ZAKRESU I FORM PROWADZENIA W SZKOŁACH I PLACÓWKACH SYSTEMU OŚWIATY DZIAŁAL- NOŚCI WYCHOWAWCZEJ, EDUKACYJNEJ, INFORMA- CYJNEJ I PROFILAKTYCZNEJ W CELU PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII, ZMIENIONE ROZPORZĄDZENIEM Z DNIA 22 STYCZNIA 2018 R.</p>	<p>§ 1.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Szkoły i placówki prowadzą systematyczną działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i profilaktyczną wśród uczniów i wychowanków, ich rodziców lub opiekunów oraz nauczycieli, wychowawców i innych pracowników szkoły i placówki w celu przeciwdziałania narkomanii. 2. Działalność, o której mowa w ust. 1, obejmuje działania uprzedzające oparte na naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności mające na celu przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych związanych z używaniem środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych przez uczniów i wychowanków, charakteryzujących się nieprzestrzeganiem przyjętych dla danego wieku zwyczajowych norm i wymagań, niosących ryzyko negatywnych konsekwencji dla zdrowia fizycznego i psychicznego ucznia lub wychowanka oraz jego otoczenia społecznego. <p>Treść przepisu współgra z podstawową rolą szkoły, która została wyznaczona w polskim systemie legislacyjnym (por. uwagi odnośnie Prawa oświatowego) – wokół instytucji szkoły tworzona jest gęsta sieć instytucji informujących o uczniach i środowisku uczniowskim. Wskazywałoby to na dążenie prawnych i faktycznych oddziaływań polskiej szkoły do objęcia kontrolą i nadzorem działań wykraczających poza kształcenie. (Goffman, 2011; por też roz. 6).</p> <p>§ 2.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Działalność wychowawcza w szkole i placówce polega na prowadzeniu działań z zakresu promocji zdrowia oraz wspomaganiu ucznia i wychowanka w jego rozwoju ukierunkowanym na osiągnięcie pełnej dojrzałości w sferze: <ol style="list-style-type: none"> 1. fizycznej – ukierunkowanej na zdobycie przez ucznia i wychowanka wiedzy i umiejętności pozwalających na prowadzenie zdrowego stylu życia i podejmowania zachowań prozdrowotnych; 2. psychicznej – ukierunkowanej na zbudowanie równowagi i harmonii psychicznej, ukształtowanie postaw sprzyjających wzmocnieniu zdrowia własnego i innych ludzi, kształtowanie środowiska sprzyjającego rozwojowi zdrowia, osiągnięcie właściwego stosunku do świata, poczucia siły, chęci do życia i vitalności; 3. społecznej – ukierunkowanej na kształtowanie postawy otwartości w życiu społecznym, opartej na umiejętności samodzielnej analizy wzorów i norm społecznych oraz ćwiczeniu umiejętności wypełniania ról społecznych;

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
<p>ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ Z DNIA 18 SIERPNI 2015 R. W SPRAWIE ZAKRESU I FORM PROWADZENIA W SZKOŁACH I PLACÓWKACH SYSTEMU OŚWIATY DZIAŁAL- NOŚCI WYCHOWAWCZEJ, EDUKACYJNEJ, INFORMA- CYJNEJ I PROFILAKTYCZNEJ W CELU PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII, ZMIENIONE ROZPORZĄDZENIEM Z DNIA 22 STYCZNIA 2018 R.</p>	<p>4) aksjologicznej – ukierunkowanej na zdobycie konstruktywnego i stabilnego systemu wartości, w tym docenienie znaczenia zdrowia oraz poczucia sensu istnienia.</p> <p>2. Działalność wychowawcza obejmuje w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) współpracę z rodzicami lub opiekunami uczniów i wychowanków w celu budowania postawy prozdrowotnej i zdrowego stylu życia; 2) kształtowanie hierarchii systemu wartości, w którym zdrowie należy do jednych z najważniejszych wartości w życiu; 3) wzmacnianie wśród uczniów i wychowanków więzi ze szkołą lub placówką oraz społecznością lokalną; 4) kształtowanie przyjaznego klimatu w szkole lub placówce, budowanie prawidłowych relacji rówieśniczych oraz relacji uczniów i nauczycieli, wychowanków i wychowawców, a także nauczycieli, wychowawców i rodziców lub opiekunów, w tym wzmacnianie więzi z rówieśnikami oraz nauczycielami i wychowawcami 5) doskonalenie umiejętności nauczycieli i wychowawców w zakresie budowania podmiotowych relacji z uczniami, wychowankami oraz ich rodzicami lub opiekunami oraz warsztatowej pracy z grupą uczniów lub wychowanków; 6) wzmacnianie kompetencji wychowawczych nauczycieli i wychowawców oraz rodziców lub opiekunów; 7) rozwijanie i wspieranie działalności wolontarystycznej oraz zaangażowania w działalność podmiotów, o których mowa w art. 2a ust. 1 oraz art. 56 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.2)), zwanej dalej „ustawą o systemie oświaty”; 8) wspieranie edukacji rówieśniczej i programów rówieśniczych mających na celu modelowanie postaw prozdrowotnych i prospołecznych. <p>Rozporządzenie uszczegóławia działania profilaktyczne, opisane w art. 2 ust. 1 Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. W przeciwieństwie do ogólnych przepisów samej Ustawy, Rozporządzenie wydaje się być bardziej nakierowane na pracę z młodzieżą (por. roz. 1), niż ogół polskiego systemu legislacyjnego opisującego kwestie młodzieżowe. § 2 w ust. 2. pkt 7) i 8) wskazuje na wspieranie działalności wolontariackiej, a także edukację rówieśniczą (nie sprecyzowano czy ma to być edukacja nieformalna, czy pozaformalna), co byłoby bliskie przyjętemu rozumieniu pracy z młodzieżą (por. rozdział 1). Niestety, nie opisano szczegółowo jak taka edukacja rówieśnicza mogłaby się odbywać i kto miałby ją prowadzić.</p> <p>§ 3.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Działalność edukacyjna w szkole i placówce polega na stałym poszerzaniu i ugruntowywaniu wiedzy i umiejętności u uczniów i wychowanków, ich rodziców lub opiekunów, nauczycieli i wychowawców z zakresu promocji zdrowia i zdrowego stylu życia. 2. Działalność edukacyjna obejmuje w szczególności:

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
<p>ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ Z DNIA 18 SIERPNI 2015 R. W SPRAWIE ZAKRESU I FORM PROWADZENIA W SZKOŁACH I PLACÓWKACH SYSTEMU OŚWIATY DZIAŁAL- NOŚCI WYCHOWAWCZEJ, EDUKACYJNEJ, INFORMA- CYJNEJ I PROFILAKTYCZNEJ W CELU PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII, ZMIENIONE ROZPORZĄDZENIEM Z DNIA 22 STYCZNIA 2018 R.</p>	<p>1) poszerzenie wiedzy rodziców lub opiekunów, nauczycieli i wychowawców na temat prawidłowości rozwoju i zaburzeń zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, rozpoznawania wczesnych objawów używania środków i substancji, o których mowa w § 1 ust. 2, a także suplementów diet i leków w celach innych niż medyczne oraz postępowania w tego typu przypadkach;</p> <p>2) rozwijanie i wzmacnianie umiejętności psychologicznych i społecznych uczniów i wychowanków;</p> <p>3) kształtowanie u uczniów i wychowanków umiejętności życiowych, w szczególności samokontroli, radzenia sobie ze stresem, rozpoznawania i wyrażania własnych emocji;</p> <p>4) kształtowanie krytycznego myślenia i wspomaganie uczniów i wychowanków w konstruktywnym podejmowaniu decyzji w sytuacjach trudnych, zagrażających prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu;</p> <p>5) prowadzenie wewnątrzszkolnego doskonalenia kompetencji nauczycieli i wychowawców w zakresie rozpoznawania wczesnych objawów używania środków i substancji, o których mowa w § 1 ust. 2, oraz podejmowania szkolnej interwencji profilaktycznej;</p> <p>6) doskonalenie kompetencji nauczycieli i wychowawców w zakresie profilaktyki używania środków i substancji, o których mowa w § 1 ust. 2, norm rozwojowych i zaburzeń zdrowia psychicznego wieku rozwojowego.</p> <p>7) Kształtowanie u uczniów i wychowanków postaw prospołecznych, w tym przez możliwość udziału w działaniach z zakresu wolontariatu, sprzyjających aktywnemu uczestnictwu uczniów w życiu społecznym oraz zaangażowaniu w działalność podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 1 i art. 86 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59, 949 i 2203), zwanej dalej „ustawą – Prawo oświatowe”.</p>
	<p>Kształtowanie umiejętności psychologicznych, życiowych, krytycznego myślenia i tworzenie możliwości uczestniczenia w działaniach wolontariackich wydają się wchodzić w zakres pracy z młodzieżą (por. roz. 1). Jednak ponieważ działania te odbywają się w szkole i przez nią są koordynowane, bliżej im do modelu pracy na rzecz młodzieży (por. roz. 1 i 6).</p>
	<p>§ 4.</p> <p>1. Działalność informacyjna w szkole i placówce polega na dostarczaniu rzetelnych i aktualnych informacji, dostosowanych do wieku oraz możliwości psychofizycznych odbiorców, na temat zagrożeń i rozwiązywania problemów związanych z używaniem środków i substancji, o których mowa w § 1 ust. 2, skierowanych do uczniów i wychowanków oraz ich rodziców lub opiekunów, a także nauczycieli i wychowawców oraz innych pracowników szkoły lub placówki.</p> <p>2. Działalność informacyjna obejmuje w szczególności:</p> <p>1) dostarczenie aktualnych informacji nauczycielom, wychowawcom i rodzicom lub opiekunom na temat skutecznych sposobów prowadzenia działań wychowawczych i profilaktycznych związanych z przeciwdziałaniem używaniu środków i substancji, o których mowa w § 1 ust. 2;</p>

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
<p>ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ Z DNIA 18 SIERPNI 2015 R. W SPRAWIE ZAKRESU I FORM PROWADZENIA W SZKOŁACH I PLACÓWKACH SYSTEMU OŚWIATY DZIAŁAL- NOŚCI WYCHOWAWCZEJ, EDUKACYJNEJ, INFORMA- CYJNEJ I PROFILAKTYCZNEJ W CELU PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII, ZMIENIONE ROZPORZĄDZENIEM Z DNIA 22 STYCZNIA 2018 R.</p>	<p>2) udostępnienie informacji o ofercie pomocy specjalistycznej dla uczniów i wychowanków, ich rodziców lub opiekunów w przypadku używania środków i substancji, o których mowa w § 1 ust. 2;</p> <p>3) przekazanie informacji uczniom i wychowankom, ich rodzicom lub opiekunom oraz nauczycielom i wychowawcom na temat konsekwencji prawnych związanych z naruszeniem przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, zwanej dalej „ustawą”;</p> <p>4) informowanie uczniów i wychowanków oraz ich rodziców lub opiekunów o obowiązujących procedurach postępowania nauczycieli i wychowawców oraz o metodach współpracy szkół i placówek z Policją w sytuacjach zagrożenia narkomanią.</p> <hr/> <p>§ 5.</p> <p>1. Działalność profilaktyczna w szkole i placówce polega na realizowaniu działań z zakresu profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej.</p> <p>2. Działalność profilaktyczna obejmuje:</p> <p>1) w przypadku profilaktyki uniwersalnej – wspieranie wszystkich uczniów i wychowanków w prawidłowym rozwoju i zdrowym stylu życia oraz podejmowanie działań, których celem jest ograniczanie zachowań ryzykownych nie- zależnie od poziomu ryzyka używania przez nich środków i substancji, o których mowa w § 1 ust. 2;</p> <p>2) w przypadku profilaktyki selektywnej – wspieranie uczniów i wychowanków, którzy ze względu na swoją sytuację rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne są w wyższym stopniu narażeni na rozwój zachowań ryzykownych;</p> <p>3) w przypadku profilaktyki wskazującej – wspieranie uczniów i wychowanków, u których rozpoznano wczesne objawy używania środków i substancji, o których mowa w § 1 ust. 2, lub występowania innych zachowań ryzykownych, które nie zostały zdiagnozowane jako zaburzenia lub choroby wymagające leczenia.</p> <hr/> <p>§ 7.</p> <p>1. Działalność, o której mowa w § 1, może być realizowana w ramach:</p> <p>1) zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo oświatowe;</p> <p>2) zajęć, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 6 i ust. 4 ustawy – Prawo oświatowe.</p> <p>3) zajęć edukacyjnych, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy o systemie oświaty; Dziennik Ustaw – 4 – Poz. 1249</p> <p>4) zajęć edukacyjnych, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz. U. Nr 17, poz. 78, z późn. zm.3));</p> <p>5) zajęć z wychowawcą;</p> <p>6) zajęć, o których mowa w art. 42 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2014 r. poz. 191 i 1198 oraz z 2015 r. poz. 357).</p>

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
<p>ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ Z DNIA 18 SIERPANIA 2015 R. W SPRAWIE ZAKRESU I FORM PROWADZENIA W SZKOŁACH I PLACÓWKACH SYSTEMU OŚWIATY DZIAŁAL- NOŚCI WYCHOWAWCZEJ, EDUKACYJNEJ, INFORMA- CYJNEJ I PROFILAKTYCZNEJ W CELU PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII, ZMIENIONE ROZPORZĄDZENIEM Z DNIA 22 STYCZNIA 2018 R.</p>	<p>2. Działalność, o której mowa w § 1, może odbywać się także w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, o której mowa w przepisach w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przedszkolach, szkołach i placówkach, w formach określonych w tych przepisach.</p> <p>3. Działalność, o której mowa w § 1, realizowana w ramach zajęć, o których mowa w ust. 1 i 2, może odbywać się w oddziale, grupie oddziałowej, międzyoddziałowej lub międzyklasowej, z udziałem całej społeczności szkolnej lub w trakcie bieżącej pracy z uczniem.</p> <p>4. Działalność, o której mowa w § 1, realizowana w ramach zajęć, o których mowa w ust. 1, może odbywać się w szczególności w formie interaktywnych wykładów, warsztatów, treningów umiejętności, projektów, debat, szkoleń, spektakli teatralnych, spotów, kampanii społecznych, happeningów, pikników edukacyjnych lub w innych formach uwzględniających wykorzystanie aktywnych metod pracy.</p> <p>5. Działalność, o której mowa w § 1, może odbywać się także w ramach realizacji programów, o których mowa w § 5 ust. 3 pkt 1, w formach wskazanych w tych programach.</p> <p>6. Działalność, o której mowa w § 1, powinna być realizowana z uwzględnieniem form i działań określonych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Narkomanii, o którym mowa w art. 10 ust. 2 ustawy, oraz w Krajowym Programie Przeciwdziałania Narkomanii określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 2 ustawy o zdrowiu publicznym.</p> <p>7. W działalności, o której mowa w § 1, mogą brać udział rodzice, opiekunowie, specjaliści oraz przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradni specjalistycznych, placówek doskonalenia nauczycieli, podmiotów realizujących świadczenia zdrowotne z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień, państwowych wojewódzkich i państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych, Policji, pracodawców, podmiotów, o których mowa w art. 5 ust. 3 ustawy, podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 1 i art. 86 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe, lub podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 2 i art. 5 ust. 1 ustawy o zdrowiu publicznym, z tym że w zakresie zagrożeń związanych z używaniem substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych szkoła lub placówka prowadzi działania oparte na naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności we współpracy z państwowymi wojewódzkimi i państwowymi powiatowymi inspektorami sanitarnymi, Policją lub podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 2 i art. 5 ust. 1 ustawy o zdrowiu publicznym.</p> <p>8. Na podstawie diagnozy, o której mowa w § 6 ust. 2, nauczyciel lub wychowawca w uzgodnieniu z dyrektorem szkoły lub placówki wybiera formę, w której realizuje działalność, o której mowa w § 1, uwzględniając wykorzystanie aktywnych metod pracy, z tym że w zakresie zagrożeń związanych z używaniem substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych prowadzi działania, o których mowa w ust. 7, we współpracy z przedstawicielem lub przedstawicielami państwowych wojewódzkich i państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych, Policji lub podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 2 i art. 5 ust. 1 ustawy o zdrowiu publicznym, posiadającymi doświadczenie w prowadzeniu tych działań, w szczególności w realizowaniu programów, o których mowa w § 5 ust. 3 pkt 1.</p>

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
	<p>Po raz kolejny uwidacznia się wiodąca rola szkoły, a jednocześnie niewiele miejsca w omawianym przepisie poświęca się organizacjom pozarządowym – art. 7 stanowi, że mogą one działać. Są opisane jako „podmioty, o których mowa w art. 5 ust. 3 ustawy” (organizacje pozarządowe, które wygrały konkurs na wykonywanie zadań publicznych w zakresie zwalczania i profilaktyki narkomanii), „podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 1 i art. 86 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe” („organizacje pozarządowe, w tym organizacje harcerskie, a także osoby prawne prowadzące statutową działalność w zakresie oświaty i wychowania”), a także „podmioty, których mowa w art. 3 ust. 2 i art. 5 ust. 1 ustawy o zdrowiu publicznym” („podmioty, których cele statutowe lub przedmiot działalności dotyczą spraw objętych zadaniami określonymi w art. 2, w tym organizacje pozarządowe i podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”). Widać więc, że udział w działaniach jest dość niewielki, jako że wymieniono je dość późno, a w dodatku jest opcjonalny. Z wymienionych tylko „organizacje harcerskie” zdają się być organizacjami młodzieżowymi (por. Wnioski).</p>
UST. Z 18 STYCZNIA 1996 O KULTURZE FIZYCZNEJ	<p>Art. 3. W rozumieniu niniejszej ustawy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kulturą fizyczną jest wiedza, wartości, zwyczaje, działania podejmowane dla zapewnienia rozwoju psychofizycznego, wychowania, doskonalenia uzdolnień i sprawności fizycznej człowieka, a także dla zachowania oraz przywrócenia jego zdrowia; 2) wychowanie fizyczne jest procesem kształtującym harmonijny rozwój psychofizyczny dzieci i młodzieży; 3) sport jest formą aktywności człowieka, mającą na celu doskonalenie jego sił psychofizycznych, indywidualnie lub zbiorowo, według reguł umownych; [...] <p>Art. 6.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Podstawową jednostką organizacyjną realizującą cele i zadania w zakresie kultury fizycznej jest klub sportowy. 2. Klub sportowy może działać jako osoba prawna utworzona na podstawie odrębnych przepisów albo jako osoba fizyczna będąca przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów ustawy [...] o swobodzie działalności gospodarczej [...] <p>Art. 7.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Szczególnym rodzajem klubu sportowego jest uczniowski klub sportowy. 2. Uczniowski klub sportowy działa na zasadach przewidzianych w ustawie z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach [...], z wyłączeniem przepisów dotyczących rejestracji. 3. Członkami uczniowskiego klubu sportowego mogą być w szczególności uczniowie, rodzice i nauczyciele. 4. Uczniowskie kluby sportowe podlegają wpisowi do ewidencji, prowadzonej przez starostów właściwych ze względu na siedzibę klubów. [...] <p>Przepis wskazuje po raz kolejny na dominację szkoły w dziedzinie organizacji pracy z młodzieżą. Zwrot „[członkami [...]] mogą być w szczególności uczniowie, rodzice i nauczyciele” wskazuje, że także inne osoby mogłyby być członkami UKS. Prawdopodobnie założenie stojące za tym przepisem ma na celu obejście ograniczeń wynikających z Prawa o stowarzyszeniach, w myśl którego osoby niepełnoletnie nie mogą zasiadać we władzach stowarzyszenia i nie mają w nim prawa głosu.</p>

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
UST. Z 18 STYCZNIA 1996 O KULTURZE FIZYCZNEJ	<p>Art. 18a.</p> <p>1. W jednostkach samorządu terytorialnego działają rady sportu powołane przez właściwe organy wykonawcze spośród przedstawicieli organizacji i instytucji realizujących zadania w zakresie kultury fizycznej, z zastrzeżeniem art. 18b.</p> <p>2. Do zadań rady sportu należy w szczególności opiniowanie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) strategii rozwoju gmin, powiatów i województw w zakresie kultury fizycznej; 2) projektu budżetu w części dotyczącej kultury fizycznej; 3) projektów uchwał dotyczących rozwoju kultury fizycznej; 4) programów bazy sportowej na danym terenie; 5) planów imprez sportowych i rekreacyjnych organizowanych przez różne organizacje na danym terenie, dofinansowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego. <p>3. Członkowie rad sportu wykonują swoje funkcje społecznie.</p> <p>Art. 18b.</p> <p>Zadania rady sportu na szczeblu wojewódzkim wykonuje wojewódzkie interdyscyplinarne stowarzyszenie będące członkiem Polskiej Federacji Sportu Młodzieżowego.</p>
	<p>Wymienione w art. 18b stowarzyszenia są konkretną formą organizacyjną o umocowaniu ustawowym – jedno stowarzyszenie reprezentuje jedno województwo. Ustawa nie precyzuje, w jaki sposób powoływane są te stowarzyszenia i jakie są kryteria przyjęcia ich do Federacji.</p>
	<p>Art. 19.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przedszkola, szkoły, placówki oświatowo-wychowawcze oraz szkoły wyższe działające w systemie dziennym obowiązane są do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego. 2. Obowiązkowy wymiar zajęć wychowania fizycznego dla uczniów klas IV, V i VI szkół podstawowych i gimnazjów wynosi 4 godziny lekcyjne, a dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych – 3 godziny lekcyjne, w ciągu tygodnia, z zastrzeżeniem art. 61. 3. Zajęcia, o których mowa w ust. 1, prowadzone są również w jednostkach organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej, ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych oraz Szefowi Obrony Cywilnej Kraju. 4. Minister właściwy do spraw kultury fizycznej i sportu, w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej oraz ministrem właściwym do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, wzorcowy program zajęć dla jednostek organizacyjnych, o których mowa w ust. 3, ustalając wykaz jednostek organizacyjnych, które będą realizować plany i programy zajęć wychowania fizycznego.

AKT PRAWNY/
ARTYKUŁUST. Z 18 STYCZNIA 1996
O KULTURZE FIZYCZNEJTREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami;
zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)

Przepis ten wydaje się wpasowywać we wszechwładność instytucji szkoły (por. roz. 6). Ze względu jednak na powszechność obowiązku szkolnego, obowiązek wychowania fizycznego wydaje się być dobrym rozwiązaniem poprawy kondycji fizycznej dzieci i młodzieży.

Art. 20.

1. W celu kształcenia młodzieży o szczególnych uzdolnieniach sportowych oraz odpowiednich warunkach zdrowotnych mogą być tworzone klasy lub szkoły sportowe albo szkoły mistrzostwa sportowego, realizujące programy szkolenia w określonych dyscyplinach sportu.
2. Programy szkolenia, o których mowa w ust. 1, dopuszcza do użytku szkolnego minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, po uzyskaniu pozytywnej opinii ministra właściwego do spraw kultury fizycznej i sportu, na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

Celem przepisu jest przede wszystkim kształcenie i rozwijanie przyszłych zawodowych sportowców, toteż sport w tym wydaniu jest raczej celem samym w sobie, aniżeli środkiem pracy z młodzieżą.

Art. 23.

1. Osoby niepełnoletnie mogą być zawodnikami za zgodą swoich przedstawicieli ustawowych.
2. Zasady uprawiania sportu przez osoby niepełnosprawne określają przepisy statutów i regulaminów organizacji krajowych i międzynarodowych zajmujących się sportem osób niepełnosprawnych.
3. Minister właściwy do spraw kultury fizycznej i sportu, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania, określi, w drodze rozporządzenia, zasady współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży, uwzględniając rodzaje zawodów i szczeble rozgrywek oraz warunki uczestnictwa zawodników.

Ustawa opisuje kulturę fizyczną i sport, także sport młodzieży. Młodzież obowiązkowo uczęszcza na zajęcia wychowania fizycznego w ramach edukacji, może zrzeszać się w uczniowskich klubach sportowych, uczyć w klasach o odpowiednim profilu, a także występować w roli wyczynowych zawodników. Sport i wychowanie fizyczne są w ustawie opisane jako cel sam w sobie, a nie środek pracy z młodzieżą – takiej roli bliższe są zajęcia sportowe prowadzone w ramach placówki wsparcia dziennego (por. rozważania o ustawie wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej), a także zajęcia sportowe prowadzone w ramach Funduszu Zajęć Sportowych dla Uczniów opisanego w art. 133 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości (por. wyżej).

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
<p>ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ZDROWIA Z DNIA 27 LUTEGO 2019 R. ZMIENIAJĄCE ROZPORZĄ- DZENIE W SPRAWIE TRYBU ORZEKANIA O ZDOLNOŚCI DO UPRAWIANIA DANEGO SPORTU PRZEZ DZIECI I MŁODZIEŻ DO UKOŃCZE- NIA 21. ROKU ŻYCIA ORAZ PRZEZ ZAWODNIKÓW POMIĘDZY 21. A 23. ROKIEM ŻYCIA</p>	<p>§ 1.</p> <p>W rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 14 kwietnia 2011 r. w sprawie trybu orzekania o zdolności do uprawiania danego sportu przez dzieci i młodzież do ukończenia 21. roku życia oraz przez zawodników pomiędzy 21. a 23. rokiem życia (Dz. U. poz. 500) w § 2 dodaje się ust. 5 i 6 w brzmieniu:</p> <p>„5. W odniesieniu do dzieci i młodzieży do ukończenia 19. roku życia orzeczenie, o którym mowa w ust. 4, może również wydać lekarz podstawowej opieki zdrowotnej na podstawie profilaktycznego badania lekarskiego (bilansu zdrowia), o którym mowa w wykazie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej wydanym na podstawie art. 31d ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, oraz posiadanej dokumentacji medycznej. [...]”</p> <p>Interesujący jest wyjątek w ustalonej systematyce opartej na wieku: dziecko – dorosły, pełnoletni – niepełnoletni, nieletni, młodociany (por. rozważania nt. Konstytucji, Kodeksu cywilnego, Kodeksu karnego, Kodeksu pracy) – tutaj wprowadzono kategorię dzieci i młodzieży do lat 21., którzy podlegają specjalnemu reżimowi badań lekarskich. Także osoby między 21. a 23. r.ż. podlegają osobnemu reżimowi badań, jednak one nie są nazywane dziećmi i młodzieżą.</p>
<p>UST. Z 27 CZERWCA 1997 R. O BIBLIOTEKACH</p>	<p>Art.22.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Biblioteki szkolne oraz biblioteki innych placówek systemu oświaty służą realizacji programów nauczania i wychowania, edukacji kulturalnej i informacyjnej dzieci i młodzieży oraz kształceniu i doskonaleniu nauczycieli. W tym celu w każdej szkole publicznej jest prowadzona biblioteka szkolna. 2. Biblioteki pedagogiczne prowadzą działalność służącą potrzebom oświaty i wychowania, w tym kształcenia i doskonalenia kadry pedagogicznej. 3. Zasady organizowania i działalności bibliotek szkolnych i pedagogicznych określają odrębne przepisy. <p>Jedyny przypadek wzmiankowania młodzieży w ustawie. Płyną z tego dwa wnioski: 1) że poza bibliotekami szkolnymi młodzi ludzie traktowani są jak każdy inny użytkownik bibliotek i 2) że jedyną funkcją szkolnych bibliotek jest wspieranie procesu edukacji, a nie kształtowaniu postaw i wykonywanie pracy z młodzieżą przy pomocy narzędzi w dyspozycji bibliotek, co potwierdza tezę o centralnej roli szkoły w postrzeganiu statusu młodych ludzi w Polsce. Praktyka jest jednak inna – biblioteki często prowadzą pracę na rzecz młodzieży i z młodzieżą (por. roz. 6).</p>

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
USTAWA Z 4 WRZEŚNIA 1997R.O DZIAŁACH ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ	<p>Art. 20.</p> <p>1. Dział oświata i wychowanie obejmuje sprawy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kształcenia, nauczania, wychowania, kultury fizycznej dzieci i młodzieży, z wyjątkiem spraw zastrzeżonych do kompetencji innych organów administracji publicznej; 2) organizacji dziecięcych i młodzieżowych, w tym systemu dofinansowania zadań państwa realizowanych przez te organizacje; 3) udzielania pomocy materialnej dzieciom i młodzieży; 4) międzynarodowej współpracy dzieci i młodzieży. [.] <p>Ustawa przyporządkowuje kwestie młodzieży do działu „oświata i wychowanie”, jednak opisane działania (jak choćby kwestie organizacji dziecięcych i młodzieżowych) wykraczają poza ujmowanie młodych ludzi jako wyłącznie uczniów i przyznanie, że mogą się organizować i być podmiotami.</p>
UMOWA MIĘDZY RZĄDEM RZECZYPOSPOLITEJ POL- SKIEJ A RZĄDEM REPUBLIKI FEDERALNEJ NIEMIEC O POLSKO-NIEMIECKIEJ WSPÓŁPRACY MŁODZIEŻY, SPORZĄDZONA W BONN DNIA 17 CZERWCA 1991 R.	<p>Artykuł 1</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Oba Rządy tworzą Organizację „Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży”, zwaną dalej „Organizacją”. 2. Organizacja posiada osobowość prawną organizacji międzynarodowej. Działalność Organizacji nie służy celom dochodowym. 3. Organizacja posiada swoją siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej i w Republice Federalnej Niemiec. Ustalenie miejsc nastąpi w drodze uzupełniającej wymiany not. <p>Artykuł 2</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zadaniem Organizacji jest wspieranie wszelkimi sposobami wzajemnego poznania i zrozumienia oraz ścisłej współpracy młodzieży Polski i Niemiec. W celu wypełnienia tego zadania Organizacja powinna inicjować spotkania i wymianę młodzieży oraz wspierać ją poprzez udostępnianie środków i prowadzenie działalności informacyjnej i doradczej. Organizacja realizuje tym samym cele Umowy między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o wymianie młodzieży z dnia 10 listopada 1989 r. Organizacja popiera wszystkie rodzaje i formy spotkań i wymiany, jak również współpracę specjalistów zgodnie z artykułem 3 wymienionej umowy. 2. Organizacja wspiera prywatne i publiczne podmioty spotkań młodzieży, pozaszkolnej wymiany młodzieży oraz wymiany uczniów. 3. Organizacja może podejmować własne przedsięwzięcia, których zamierzony cel nie może być osiągnięty przez podmioty prywatne i publiczne. 4. Organizacja może realizować przedsięwzięcia zaproponowane przez podmioty prywatne lub publiczne, jeżeli są one zgodne z jej zadaniami i odpowiadają wspólnym interesom, a wnioskodawca zapewni ich finansowanie. 5. Organizacja może również popierać programy z udziałem młodzieży z państw trzecich. Może ona współpracować z innymi europejskimi organizacjami i instytucjami zajmującymi się spotkaniami i wymianą młodzieży.

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
	<p>Umowa powołuje organizację międzynarodową - Polsko-Niemiecką Współpracę Młodzieży. Zadania organizacji wydają się ciężać bardziej w kierunku pracy na rzecz młodzieży, a nie pracy z młodzieżą, niemniej poprzez pozaszkolny charakter i działalność informacyjną i doradczą jej formuła zbliża się do pracy z młodzieżą; z drugiej strony - przy tak ogólnych postanowieniach kształt konkretnych działań zależy od funkcjonowania organizacji, co nie jest przedmiotem niniejszego rozdziału.</p>
<p>Umowa o Wymianie Młodzieży między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Państwa Izrael, podpisana w Warszawie dnia 29 sierpnia 1991 r.</p>	<p>Artykuł 1</p> <p>Umawiające się Strony będą inspirować i popierać różnorodne formy kontaktów i wymiany młodzieży oraz tworzyć warunki niezbędne dla ich rozwoju.</p> <p>Wymiana obejmować będzie uczniów, studentów, młodych pracowników, członków stowarzyszeń i organizacji młodzieżowych, przywódców politycznych, pracowników administracji terenowej, a także inne grupy młodzieży oraz działaczy instytucji i organizacji prowadzących pracę z młodzieżą.</p> <p>Jest to jeden z nielicznych przypadków użycia zwrotu „praca z młodzieżą”.</p> <p>Artykuł 2</p> <p>Umawiające się Strony będą popierać wymianę młodzieży szczególnie w takich dziedzinach, jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> » organizowanie i udział we wspólnych imprezach popularyzujących i poszerzających stan wiedzy młodzieży zarówno o historii, jak i o teraźniejszości kraju partnera, » wzajemne poznawanie dorobku kulturalnego i naukowego obu społeczeństw, między innymi poprzez organizowanie seminariów, spotkań, konferencji i imprez artystycznych, służących zbliżeniu między młodymi pokoleniami obu krajów, » organizowanie praktyk, szkoleń i staży oraz innych przedsięwzięć mających na celu wzbogacenie wiedzy i podniesienie kwalifikacji zawodowych młodzieży, zwłaszcza związanych z problematyką rolnictwa, bankowości, prawoznawstwa, administracji i zarządzania, konserwacji zabytków, » współpraca i wymiana pomiędzy organizacjami i stowarzyszeniami młodzieżowymi, » wspólne przedsięwzięcia młodzieży w zakresie ochrony oraz opieki nad zabytkami historii, kultury i sztuki obu krajów, » wymiana i współpraca młodzieży w dziedzinie środków masowej informacji.

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
	<p>Artykuł 4</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. W celu realizacji niniejszej umowy Umawiające się Strony powołają Wspólną Komisję składającą się z obustronnie uzgodnionych przedstawicieli Umawiających się Stron. 2. Wspólna Komisja w oparciu o zgłaszane propozycje będzie ustalać roczne programy wymiany młodzieży zawierające wielkość dofinansowywanej wymiany w zależności od środków finansowych pozostających do dyspozycji w danym roku, a także określająca preferowane kierunki wymiany. Wspólna Komisja będzie spotykać się raz w roku, na przemian w Polsce i Izraelu. <p>Umowa jako jeden z celów wymienia współpracę i wymianę między organizacjami i stowarzyszeniami młodzieżowymi. Umowa nie precyzuje czy wymiana ma być organizowana oddolnie, czy odgórnie, tj. przez aktorów publicznych, czy pozarządowych. Artykuł 4 wskazuje, że także organizacje społeczne mogą zgłaszać wnioski, toteż działanie takie można zakwalifikować jako pracę z młodzieżą lub na rzecz młodzieży.</p>
<p>ROZPORZĄDZENIE KRAJOWEJ RADY RADIO- FONII I TELEWIZJI Z DNIA 5 LUTEGO 2013 R. W SPRAWIE SZCZEGÓŁOWYCH ZASAD OCHRONY MAŁOLETNICH W AUDIOWIZUALNYCH USŁUGACH MEDIALNYCH NA ŻĄDANIE</p>	<p>§ 1.</p> <p>Rozporządzenie określa cechy oraz szczegółowe warunki kwalifikowania i oznaczania audycji i innych przekazów oraz wzory odpowiednich symboli graficznych, uwzględniając stopień szkodliwości audycji i innych przekazów dla małoletnich w poszczególnych kategoriach wiekowych oraz specyfikę audiowizualnych usług medialnych na żądanie.</p> <p>§ 2.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Podmiot dostarczający audiowizualną usługę medialną na żądanie oznacza publicznie udostępniane audycje i inne przekazy widocznym symbolem graficznym wskazującym na przeznaczenie audycji lub innego przekazu dla danej kategorii wiekowej odbiorców w trakcie ich prezentacji w katalogu oraz przez cały czas ich trwania lub zapewnia odbiorcy, za pomocą odpowiednich środków technicznych, możliwość zapoznania się z tym symbolem w trakcie prezentacji audycji lub innego przekazu w katalogu oraz przez cały czas ich trwania. <p>§ 3.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Podmiot dostarczający audiowizualną usługę medialną na żądanie kwalifikuje audycje i inne przekazy do odpowiedniej kategorii wiekowej, stosując kryteria określone w załączniku nr 1 do rozporządzenia. 2. Ustala się następujące kategorie wiekowe: <ol style="list-style-type: none"> 1) I kategoria – bez ograniczeń wiekowych; 2) II kategoria – od lat 12; 3) III kategoria – od lat 16; 4) IV kategoria – od lat 18.

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
	<p>Treść rozporządzenia traktuje młodych ludzi jako tych, których należy chronić przed szkodliwymi wpływami, czyli przedmiotowo. Interesująca jest kategoryzacja ze względu na wiek, ponieważ jest ona oderwana od treści innych aktów prawnych. II kategoria jest najbliższa osobie o ograniczonej zdolności do czynności prawnych (por. uwagi do Kodeksu cywilnego), III kategoria znajduje się między młodocianym w rozumieniu Kodeksu pracy (między 15 a 18 lat) i osobą zdolną ponosić odpowiedzialną karną (17 lat). Kategoria IV oznacza osobę pełnoletnią.</p>
<p>ZAŁĄCZNIK NR1 DO ROZPORZĄDZENIE KRAJOWEJ RADY RADIO- FONII I TELEWIZJI Z DNIA 5 LUTEGO 2013 R. W SPRAWIE SZCZEGÓŁOWYCH ZASAD OCHRONY MAŁOLETNICH W AUDIOWIZUALNYCH USŁUGACH MEDIALNYCH NA ŻĄDANIE ZAŁĄCZNIK NR1 DO ROZPORZĄDZENIE KRA- JOWEJ RADY RADIOFONII I TELEWIZJI</p>	<p>1. Kryteria kwalifikowania audycji oraz innych przekazów charakteryzuje poszczególne kategorie wiekowe i opisuje audycje lub inne przekazy z punktu widzenia czterech elementów, ważnych dla rozwoju małoletnich:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) prezentowanej wizji świata; 2) ocen moralnych; 3) wywoływanych emocji; 4) wzorów zachowań. <p>2) II kategoria – od 12 lat: [...] sceny lub treści:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) pokazujących wypaczone formy współżycia społecznego (albo koegzystencji ludzi) i sprowadzających wizję świata do przemocy i erotyki, a zwłaszcza prezentujących je w sposób prymitywny i brutalny oraz ukazujący obrazy aktywności seksualne j w oderwaniu od uczuć wyższych, b) dających uproszczoną wizję dorosłości eksponującą nadmiernie: siłę fizyczną, używanie przemocy, zwłaszcza demonstrowanej w rolach społecznych (nauczyciel, rodzice itp.), c) pokazujących moralnie naganne zachowania i postawy bez ocen etycznych oraz moralne obwinianie ofiary za to, że została skrzywdzona, a także przedstawiających nadmierną koncentrację na posiadaniu pieniędzy i dóbr materialnych, d) dostarczających silnych wrażeń i emocji związanych z przemocą i seksem, a zwłaszcza przedstawiających obrazy agresji i okrucieństwa, mogące skłaniać do zachowań moralnie nagannych, przez prezentowanie postaci atrakcyjnych, a jednocześnie będących wzorcem zachowań negatywnych, np. picia alkoholu, używania wulgarnych wyrażań i gestów, brutalności, zażywania narkotyków, przemocy itp. <p>3) II kategoria – od lat 16: [...] sceny lub treści:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) pokazujące jednostronnie przywileje życia dorosłych przy równoczesnym pomijaniu obowiązków, pracy, zobowiązań, i ważnych życiowo decyzji przy pomijaniu ich konsekwencji, zawierające spoteczne usprawiedliwianie agresji, wulgarności, uprzedzeń i negatywnych stereotypów społecznych, pokazywanie seksu, agresji i łamanie norm moralnych jako źródła sukcesu życiowego, b) prezentujące wadliwy obraz natury ludzkiej polegający na szukaniu tylko egoistycznych przyjemności, dążeniu do sukcesu za wszelką cenę z wykorzystywaniem innych osób dla własnych celów, usprawiedliwiający przemoc, traktujące seks jako źródło dominacji

AKT PRAWNY/ ARTYKUŁ	TREŚĆ PRZEPISU oraz KOMENTARZE I UWAGI (w osobnych wierszach pod przepisami; zaznaczone na zielono; rozstrzelenia pochodzą od autorów raportu)
	<p>Przepisy prezentują przyjęte przez KRRiTV kategorie wiekowe wraz z ustalonymi treściami, które są dla młodych ludzi w tym wieku odpowiednie bądź nie. Daje to pewien pogląd na to, jak w polskim systemie prawnym traktowane jest postrzeganie i rozumienie świata przez młodych ludzi, zwłaszcza w stosunku do tematyki przemocy i współżycia seksualnego (por. uwagi do Kodeksu karnego).</p>
<p>UST. Z 8 MARCA 1990 R. O SAMORZĄDZIE GMINNYM</p>	<p>Art.5b.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gmina podejmuje działania na rzecz wspierania i upowszechniania idei samorządowej wśród mieszkańców gminy, w tym zwłaszcza wśród młodzieży. 2. Rada gminy na wniosek zainteresowanych środowisk może wyrazić zgodę na utworzenie młodzieżowej rady gminy mającej charakter konsultacyjny. 3. Rada gminy, powołując młodzieżową radę gminy, nadaje jej statut określający tryb wyboru jej członków i zasady działania. Młodzieżowa rada gminy jest nieobowiązkowym ciałem konsultacyjnym, którego utworzenie, mimo inicjatywy samych młodych ludzi, zależy od rady gminy. Nie ma żadnej sankcji na nieutworzenie młodzieżowej rady gminy. <p>Na pozostałych szczeblach samorządu (powiatowym, wojewódzkim) utworzenie takich rad leży w wyłącznej gestii rady powiatu bądź sejmiku i nie mają one obowiązku ich powoływania. Na szczeblu wojewódzkim istnieją: Parlament Dzieci i Młodzieży Województwa Lubelskiego, od 1996 r.; Rada Młodzieży Województwa Zachodniopomorskiego, od 2005 r.; Młodzieżowy Sejmik Województwa Dolnośląskiego, od 2013 r.; Młodzieżowy Sejmik Województwa Podlaskiego, od 2014 r.; Młodzieżowa Rada Województwa Pomorskiego, od 2015 r.; Forum Młodych Województwa Opolskiego, od 2017 r.; Sejmik Młodzieży Województwa Wielkopolskiego, od 2017 r.; Młodzieżowy Sejmik Województwa Śląskiego, od 2017 r.; Młodzieżowy Sejmik Województwa Świętokrzyskiego, od 2018 r.</p> <p>Na szczeblu krajowym nie istnieje żadne umocowane ustawowo ciało reprezentujące interesy młodzieży. Rada Dzieci i Młodzieży Rzeczypospolitej Polskiej przy Ministrze Edukacji Narodowej ma demi-demokratyczny charakter – por. wyżej.</p> <p>Z okazji Dnia Dziecka organizowany jest Parlament Dzieci i Młodzieży, jednak jest to działanie akcyjne, mające cechy eventu (więcej o obchodzeniu w pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży <i>dni, tygodni, a nawet nocy</i> i o znaczeniu tego rodzaju odświętności – por. roz. 6).</p>

TABELA 5A. Zestawienie stanu polskiej legislacji dotyczącej młodzieży (inne regulacje prawne)**INNE REGULACJE PRAWNE**

- » Uchwała Nr 43 Rady Ministrów z dnia 28 maja 2019 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Program Rozwoju Talentów Informatycznych na lata 2019-2029”
- » Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków, form i trybu wspierania przedsięwzięć w zakresie edukacji patriotycznej i obywatelskiej dzieci i młodzieży, realizowanych w 2018 r. w ramach programu wieloletniego „Niepodległa”
- » Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach
- » Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lipca 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy dzieciom i uczniom w formie zasiłku losowego na cele edukacyjne, pomocy uczniom w formie wyjazdów terapeutyczno-edukacyjnych oraz pomocy dzieciom i uczniom w formie zajęć opiekuńczych i zajęć terapeutyczno-edukacyjnych w 2016 r.
- » Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej, Ministra Zdrowia, Ministra Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 lipca 2012 r. w sprawie sposobu organizowania nauczania kościelnego, nabożeństw i wykonywania innych praktyk religijnych właściwych dla wyznania zielonoświątkowego dzieciom i młodzieży
- » Zarządzenie Nr 54 Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 maja 2008 r. w sprawie zniesienia Zespołu do Spraw Opracowania Programu Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przystępczości wśród Dzieci i Młodzieży
- » Ustawa z dnia 20 czerwca 2002 r. o zmianie ustawy o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego.
- » Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej oraz Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 14 października 1996 r. w sprawie zasad organizowania nabożeństw, katechizacji i wykonywania innych praktyk religijnych właściwych dla wyznania polskokatolickiego dzieciom i młodzieży przebywającym w zakładach wychowawczych i opiekuńczych, w sanatoriach, prewentoriach i szpitalach oraz korzystającym z zorganizowanego wypoczynku.
- » Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej oraz Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 14 października 1996 r. w sprawie zasad organizowania nabożeństw i katechizacji oraz wykonywania innych praktyk religijnych, właściwych dla wyznania baptystycznego, dzieciom i młodzieży przebywającym w zakładach wychowawczych i opiekuńczych, w sanatoriach, prewentoriach i szpitalach oraz korzystającym z zorganizowanych form wypoczynku.
- » Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej oraz Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 14 października 1996 r. w sprawie zasad organizowania nauczania kościelnego, nabożeństw i wykonywania innych praktyk religijnych właściwych dla wyznania ewangelicko-metodystycznego dzieciom i młodzieży przebywającym w zakładach wychowawczych i opiekuńczych, w sanatoriach, prewentoriach i szpitalach oraz korzystającym z zorganizowanego wypoczynku
- » Zarządzenie Ministra Edukacji Narodowej oraz Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 28 listopada 1995 r. w sprawie warunków zapewniania prawa wykonywania praktyk religijnych i uczestniczenia w nauczaniu religii dzieciom i młodzieży wyznania ewangelicko-augsburskiego, przebywającym w zakładach opiekuńczych i wychowawczych, sanatoriach, prewentoriach i szpitalach.
- » Rozporządzenie Ministra – Szefa Urzędu Rady Ministrów z 23 czerwca 1993 r. w sprawie nadania osobowości prawnej Katolickiemu Stowarzyszeniu Młodzieży
- » Zarządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 lipca 1992 r. w sprawie warunków zapewniania prawa wykonywania praktyk religijnych dzieciom i młodzieży przebywającym w zakładach wychowawczych i opiekuńczych oraz na obozach i koloniach.
- » Ustawa z dnia 21 czerwca 1990 r. o uchyleniu ustawy o zasadach udziału młodzieży w życiu państwowym, społecznym, gospodarczym i kulturalnym kraju.
- » Ustawa z dnia 7 kwietnia 1949 r. o przekazaniu Ministrowi Oświaty zakresu działania Ministra Pracy i Opieki Społecznej w przedmiocie opieki społecznej nad dziećmi i młodzieżą.

WNIOSKI: SYTUACJA PRAWNA MŁODZIEŻY W POLSCE

1. Ogólnie sytuację prawną młodzieży w Polsce można scharakteryzować następująco: Polska nie ma jednej ustawy regulującej kwestie młodzieży, jej praw, pracy z młodzieżą, itp. Przepisy dotyczące młodzieży rozsięte są po różnych ustawach. Młodzież poniżej 18. roku życia traktowana jest zbyt często jako dzieci. (por. też wnioski w roz. 1 na temat kryterium wieku w określaniu młodzieży).
2. Polski system pracy z młodzieżą sytuuje się najbliżej wyróżnionego w tabeli 4 (por. wyżej) SYSTEMU AUTONOMICZNEGO.
3. W polskim systemie prawnym termin młodzież występuje relatywnie rzadko. Ustawodawca w większości przypadków postępuje się dychotomią niepełnoletni/pełnoletni. Dlatego też nie ma przepisów adresowanych szczególnie do młodzieży ani osób z młodzieżą pracujących. W uregulowaniach dotyczących młodych ludzi jest mowa o *dzieciach, nieletnich, małoletnich, młodocianych*; wszyscy rzadko są traktowani przez ustawodawcę podmiotowo.
4. Ustawodawca zdaje się rzadko dostrzegać młodzież prawidłowo funkcjonującą społecznie i niezagrażoną wykluczeniem. Młody człowiek może być co najwyżej *uczniem, członkiem młodzieżowej rady gminy itd.*, lecz nie osobą.
5. Możliwe jest zrzeszanie się młodych ludzi w stowarzyszeniach – dano im nawet trochę autonomii, gdy jednostka organizacyjna stowarzyszenia składa się z samych małoletnich; jest to pozytywny wyjątek od opisanych wyżej reguł.
6. Młody człowiek w polskim systemie prawnym może: *przyuczać się do zawodu, być oskarżonym, być resocjalizowany, bądź usamodzielniany*, jednak w każdym przypadku jest przedmiotem, a nie podmiotem. Podmiotowość pojawia się w działalności ośrodków wsparcia dziennego, jednak jest ona kierowana przede wszystkim do dzieci i to zagrożonych wykluczeniem, a więc nie do wszystkich.
7. Figurujący w Klasyfikacji Zawodów i Specjalności zawód Animator czasu wolnego młodzieży istnieje w legislacyjnym i instytucjonalnym chaosie. Wiadomo, czym człowiek taki miałby się zajmować, jednak nie określono w przepisach: ani w ramach jakiej instytucji/jednostki mógłby to robić, ani jakie miałyby być wymagania co do kwalifikacji takiego pracownika, por. wnioski z roz. 5.

REKOMENDACJE

1. Wskazana jest nowelizacja art. 4 ust 1. Pkt 15 Ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie polegająca na wprowadzeniu pojęć „praca z młodzieżą” i „praca dla młodzieży” (wzorem Słowenii – por. wyżej).
2. Rekomendowane jest wprowadzenie pojęcia „stowarzyszenia młodzieżowego”, którego więcej, niż połowa członków jest małoletnia (znów, wzorem Słowenii). Władze stowarzyszenia musiałyby się składać z osób pełnoletnich, jednak można pomyśleć o utworzeniu obowiązkowej „młodej sekcji” (nazwa robocza) składającej się z samych osób małoletnich i zarządu, do którego delegowany byłby wybrany członek „młodej sekcji” jako obserwator.
3. Zasadne byłoby ustawowe powołanie instytucji Ośrodka Młodzieżowego. Można by go opisać w ustawie o domach kultury (której także dzisiaj nie ma). Ośrodek mogłaby prowadzić gmina bądź organizacja pozarządowa (lub organizacja pozarządowa na zlecenie gminy – w takim wypadku należałoby rozważyć sposób finansowania i własności budynków (por. roz. 4)). Z Ośrodkiem powinny być zsięciowane: Stowarzyszenie młodzieżowe, (jednak członkostwo nie powinno być obowiązkowe aby móc korzystać z usług Ośrodka) oraz instytucje, organizacje, potencjalni sponsorzy i wolontariusze w gminie działający na rzecz młodzieży i mogące świadczyć certyfikowane przez Ośrodek usługi wysokiej jakości, o których tak często mówią dokumenty UE. Ośrodek powinien być współzarządzany demokratycznie przez samych młodych ludzi – powinien mieć organy takie jak:
 - » Zgromadzenie Ogólne – ogół członków stowarzyszenia młodzieżowego powołanego przy ośrodku. Wybiera ono delegatów;
 - » Rada – delegaci stowarzyszenia – po równej liczbie członków z różnych grup wiekowych członków stowarzyszenia. Ustala ramowy program działań ośrodka.

REKOMENDACJE

» Zarząd – zarząd stowarzyszenia z dyrektorem ośrodka jako przewodniczącym, dwoma pełnoletnimi członkami, z czego jeden nie może być zatrudniony w ośrodku, a drugi jest delegatem pracowników i obserwatorem z ramienia „młodej sekcji”. Zarząd prowadzi bieżącą działalność ośrodka.

W 1 gminie powinien być przynajmniej 1 ośrodek, jednak w szczególnych wypadkach jeden ośrodek może przypadać na więcej, niż jedną gminę; Ośrodek mógłby prowadzić (wzorem francuskim – znanym jednej ze współauterek raportu) Misję Młodzieżową – w największym skrócie: rodzaj kawiarenki młodzieżowej, w której za kontuarem stoi wysoko wykwalifikowany pracownik młodzieżowy. Jego główne zadania to: nawiązywanie kontaktów i zdobywanie zaufania dzięki nieoceniającej rozmowie oraz stopniowe kierowanie młodych ludzi do osób (w Ośrodku) lub instytucji zewnętrznych, w których mogą uzyskiwać specjalistyczną pomoc. W szczególnych przypadkach z młodym człowiekiem potrzebującym pomocy winien chodzić pracownik Ośrodka. Pracownicy Ośrodka powinni posiadać określone w ustawie kompetencje – jako punkt wyjścia można przyjąć wymagania odnośnie wychowawcy w placówce wsparcia dziennego; sugestie i zalecenia UE oraz doświadczenia praktyków pracujących z młodzieżą (por. roz. 6) i badaczy młodzieży.

4. Zasadne jest wprowadzenie regulacji współdziałania młodzieży na wszystkich szczeblach samorządu i powołanie Krajowej Rady Młodzieży. Byłyby to ciała opiniodawcze, które miałyby możliwość prowadzenia działalności rzeczniczej, lobbingowej, informacyjnej, a także prawo wglądu do projektów aktów prawnych władzy ustawodawczej/uchwotodawczej, jak i wykonawczej dotyczących młodzieży, a także głos doradczy w tych kwestiach.

Bardziej na potrzeby kolejnych rozdziałów, niż podjętej tu analizy zestawilem w tabeli 6 cele pracy z młodzieżą sformułowane w przeanalizowanych przepisach. Jednakże również z tego zestawienia płyną wnioski dla analizy sytuacji legislacyjnej, którą się tu zajmowałem.

TABELA 6. Cele pracy z młodzieżą w przepisach państw Unii Europejskiej, w %, N= 146

LP.	CEL	%	RANGA
1	praca z młodzieżą, metody, finansowanie, certyfikacja	10	1
2	administracja koordynacja, tworzenie polityk	9	2
3	organizacje młodzieżowe – finansowanie, sieciowanie, rozwój nadzór	7	3
4	autonomia, dobrowolność, emancypacja, podmiotowość	7	3
5	decyzje – wpływ na, dostęp, partycypacja społeczna, polityka	7	3
6	edukacja formalna – dostęp, uznanie umiejętności	5	6
7	przestrzeń, infrastruktura	4	7
8	badania młodzieży, potrzeb, pracy z nią, wykluczania	4	7
9	wolontariat – certyfikacja, promocja, wsparcie	4	7
10	informacja – dostęp, wsparcie	3	10

LP.	CEL	%	RANGA
11	zatrudnienie, rynek pracy	3	10
12	opieka zdrowotna, w tym zdrowie psychiczne	3	12
13	edukacja pracowników młodzieżowych	3	12
14	prawo, gwarancje dla młodzieży, prawa człowieka, socjalne, dostęp	3	12
15	wsparcie – ogólne	2	15
16	inkluza grup defaworyzowanych, walka z wykluczeniami	2	15
17	wykluczenie społeczne, wyrównywanie szans, bieda	2	15
18	mieszkalnictwo, dostęp, warunki życia	2	15
19	czas wolny – organizacja formalna, nieformalna, hobby	1	19
20	usługi – dostęp, jakość, poradnictwo	1	19
21	dialog międzykulturowy, promocja różnorodności i równości	1	19
22	aktywność fizyczna i sport, edukacja rekreacyjna	1	19
23	edukacja – ogólnie, globalna, jakość, mobilność, równe szanse	1	19
24	kultura ogólnie, dostęp, edukacja kulturalna, mobilność, finansowanie	1	19
25	edukacja pozaformalna – walidacja, dostęp, promocja, uczestnictwo, certyfikacja, szkolenia	1	19
26	rozwój, osobisty, zawodowy, społeczny, zrównoważony, zasoby ludzkie,	1	19
27	aktywność obywatelska – ogólnie, odpowiedzialność	1	19
28	deficyty – wsparcie w ich likwidacji	1	19
29	ekologia – ochrona środowiska	1	19
30	edukacja obywatelska, polityczna	1	19
31	edukacja zawodowa	1	19
32	efektywność, opłacalność	1	19
33	kreatywność społeczna	1	19
34	edukacja nieformalna – certyfikacja, promocja, walidacja	1	19
35	jakość życia – wsparcie, promocja	1	19

LP.	CEL	%	RANGA
36	mobilność edukacyjna, turystyczna, zawodowa	1	19
37	działalność gospodarcza, przedsiębiorczość, wsparcie, promocja	1	19
38	profilaktyka i edukacja zdrowotna	1	19
39	wymiar sprawiedliwości	1	19

WNIOSKI: CELE PRACY Z MŁODZIEŻĄ W DOKUMENTACH PRAWNYCH UE

1. Z przeanalizowanych źródeł wynika, że najważniejsze cele państw członkowskich UE w dziedzinie pracy z młodzieżą dotyczą: działania na rzecz rozwoju metod, finansowania i certyfikacji pracy z młodzieżą, oraz administrowania, koordynowania współpracy aktorów publicznych i niepublicznych pracujących z młodzieżą. Na dalszych miejscach znalazły się: wspieranie organizacji młodzieżowych, działalność na rzecz autonomii i emancypacji młodych ludzi, a także ich udziału w procesach decyzyjnych. Wydaje się to właściwe, ponieważ aktorzy publiczni działają zazwyczaj w ujęciu ramowym i systemowym, toteż kwestie wypracowywania standardów, administrowania i tworzenia polityk, a także wspierania zorganizowanych form działania młodzieży i z młodzieżą dobrze wpisują się w logikę służb i ciał publicznych. Warto zwrócić uwagę, że wysoko (3 ranga) ułożone są w przepisach wartości opisujące podmiotowość młodzieży.
2. Cele i sformułowane w nich działania współbrzmia z postulatami Rekomendacji Rady Europy i Rezolucji Rady Unii Europejskiej (por. wyżej) odnośnie organizacji pracy z młodzieżą. W przepisach państw UE wciąż są to niewielkie liczebności wskazań konkretnych działań, które ogółem wykazują poza tym duże rozproszenie. Jak można stwierdzić, nie przynosi to wzrostu spójności w praktyce pracy z młodzieżą w krajach Unii.
3. Rozwój polityki młodzieżowej w UE wymaga nie tylko ujednoczenia kanałów transmisji prawa dotyczącego młodzieży do krajów członkowskich, lecz przede wszystkim wypracowania wspólnego języka i standardu legislacyjnego, który roboczo można nazwać: GWARANCJA MINIMUM AKCEPTOWALNYCH RÓŻNIC – PRACA NAD MAKSIMUM AKCEPTOWALNYCH PODOBIEŃSTW.

REKOMENDACJA

Rozwój polityki młodzieżowej w UE wymaga nie tylko ujednoczenia kanałów transmisji prawa dotyczącego młodzieży do krajów członkowskich, lecz przede wszystkim wypracowania wspólnego języka i standardu legislacyjnego, który roboczo można nazwać: GWARANCJA MINIMUM AKCEPTOWALNYCH RÓŻNIC – PRACA NAD MAKSIMUM AKCEPTOWALNYCH PODOBIEŃSTW.

Rozdział czwarty:

FINANSOWANIE PRACY Z MŁODZIEŻĄ – ANALIZA PORÓWNAWCZA ROZWIĄZAŃ STOSOWANYCH W POLSCE I W UNII EUROPEJSKIEJ

	NOTA METODOLOGICZNA	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA	<p>Poniżej przedstawiam wyniki analizy form finansowania pracy z młodzieżą, przeprowadzonej na podstawie danych z dwóch portali internetowych – Youth Wiki i bazy grantów platformy Eurodesk. Dzięki danym z Youth Wiki przygotowałam międzynarodowe porównanie specyfiki dotowania polityki młodzieżowej w krajach Unii Europejskiej oraz państwach partnerskich. Dane z Eurodesku posłużyły do analizy możliwości finansowania pracy z młodzieżą w polskiej perspektywie.</p>	<p>(1) Por. charakterystykę Youth Wiki w roz. 1. (2) Eurodesk, http://www.eurodesk.pl/o-nas/o-eurodesku, dostęp online 01.08.2019.</p>
ZADANIA I CELE	<p>Youth Wiki Cel główny: przegląd sposobów finansowania polityki młodzieżowej (3) w krajach Unii Europejskiej oraz państwach partnerskich. Zadania: przegląd obecności i charakterów budżetów przeznaczonych na finansowanie polityki młodzieżowej; identyfikacja podmiotów odpowiedzialnych za finansowanie polityki młodzieżowej (szczeble centralne i regionalne); identyfikacja roli organizacji młodzieżowych w realizacji państwowej polityki młodzieżowej i sposobów jej finansowania; przegląd źródeł pozyskiwania funduszy na politykę młodzieżową. Eurodesk Cel główny: przedstawienie charakterystyki możliwości finansowania pracy z młodzieżą, poprzez ilościową analizę grantów dostępnych na portalu. Zadania: identyfikacja typów fundatorów, kwantyfikacja grantów w zależności od kategorii przypisanych przez Eurodesk, zestawienia współwystępowania kategorii grantowych; zestawienia typów fundatorów z kategoriami grantowymi (weryfikacja, jakiego typu granty są finansowane przez dane podmioty).</p>	<p>(3) wyjaśnienie, dlaczego odwołuję się do polityki młodzieżowej, a nie pracy z młodzieżą por. niżej: Definicje podstawowych pojęć.</p>

NOTA METODOLOGICZNA

ŹRÓDŁA I PRZYPISY

DEFINICJE
PODSTAWOWYCH
POJĘĆ

Youth Wiki dokonuje analiz z perspektywy polityki młodzieżowej czyli z obszaru szerszego niż praca z młodzieżą. Przypomnę definicję pracy z młodzieżą Rady Europy: *Praca z młodzieżą*” to szeroki termin obejmujący zróżnicowane działania o charakterze społecznym, kulturalnym, edukacyjnym, środowiskowym i/lub politycznym, tworzone dla i razem z młodymi ludźmi, zarówno w grupach, jak indywidualnie. Praca z młodzieżą wykonywana jest przez profesjonalnych (płatnych) pracowników młodzieżowych oraz wolontariuszy i opiera się na nieformalnych i pozaformalnych procesach uczenia się skupionych na młodych ludziach i ich dobrowolnym uczestnictwie. Praca z młodzieżą jest przede wszystkim praktyką społeczną bazującą na współpracy z młodymi ludźmi i społecznościami, w których żyją. Jej celem jest ułatwienie młodym ludziom aktywnego udziału i integracji w ich społecznościach oraz wspomaganie ich w podejmowaniu decyzji. (4) Youth Wiki przyjmuje cele Młodzieżowej Strategii Unii Europejskiej w zakresie polityki młodzieżowej: *Młodzieżowa Strategia UE ma trzy ogólne cele: zaangażowanie – promowanie znaczącego obywatelskiego, gospodarczego, społecznego, kulturalnego i politycznego uczestnictwa młodych ludzi; łączenie – wspieranie więzi, relacji i wymiany doświadczeń między młodymi ludźmi również poprzez mobilność; wzmocnienie – zachęcanie młodych ludzi do kierowania własnym życiem poprzez ich zaangażowanie w pracę z młodzieżą.* (5) Definiowane obszary są w znacznej części zbieżne: polityka młodzieżowa zawiera w sobie działania pracy z młodzieżą.

Inne terminy związane z programami Unii Europejskiej:

- » Fundusze Strukturalne – przykładowe instrumenty finansowe Unii Europejskiej: Europejski Fundusz Społeczny, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego;
- » Europejski Fundusz Społeczny (EFS) – program wspierający zatrudnienie i spójność społeczno-gospodarczą;
- » Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), ma na celu niwelowanie różnic w regionach UE, w jego ramach mogą być finansowane inwestycje kulturalne;
- » NEET – młodzież niepracująca, nieucząca się i nieszkoląca się;
- » Erasmus+ – (...) program Unii Europejskiej w dziedzinie edukacji, szkoleń, młodzieży i sportu na lata 2014-2020. Jego całkowity budżet wynosi 14,7 mld euro. Erasmus+ opiera się na osiągnięciach europejskich programów edukacyjnych, które funkcjonowały przez 25 lat, i jest wynikiem połączenia następujących europejskich inicjatyw realizowanych przez Komisję Europejską w latach 2007-2013: programu „Uczenie się przez całe życie”, programu „Młodzież w działaniu”, Erasmus Mundus, Tempus, Alfa, Edulink, oraz programów współpracy z krajami uprzemysłowionymi w dziedzinie szkolnictwa wyższego (6). W ramach Erasmus+ są przeprowadzane trzy akcje podstawowe (1. Mobilność edukacyjna, 2. Współpraca na rzecz innowacji i dobrych praktyk, 3. Wsparcie w reformowaniu polityk młodzieżowych) oraz dwie akcje specjalne (1. Jean Monnet – wspieranie jakości w nauczaniu i badań dotyczących UE, 2. Sport).

(4) por. też roz. 1.

(5) *Współpraca w zakresie polityki młodzieżowej w Unii Europejskiej* – opis Youth Wiki... , pełny adres: por. spis literatury do rozdziału; por. też roz. 2 i 3 niniejszego raportu.

(6) pełny adres do opisu Erasmus +, por. spis literatury cytowanej.

NOTA METODOLOGICZNA

ŹRÓDŁA I PRZYPISY

**PRÓBA I ETAPY
JEJ DOBORU ORAZ
METODA**

Youth Wiki

1. Materiał do analiz został zaczerpnięty z rozdziału 1 tego źródła: Zarządzanie polityką młodzieżową i podrozdziału 1.7 Finansowanie polityki młodzieżowej (7); podzielonego na części, które uwzględniłam w opracowaniu: *Jak jest finansowana polityka młodzieżowa; Co jest finansowane? Odpowiedzialność finansowa, Wykorzystanie funduszy UE*;
2. Przygotowałam wolne tłumaczenie rozdziału 1.7 dla N=34 systemów finansowania z 29 krajów uczestniczących w programie; (Belgia to wspólnoty flamandzka, francuskojęzyczna i niemieckojęzyczna; Wielka Brytania to Anglia, Północna Irlandia, Szkocja i Walia). Na podstawie tych materiałów przygotowałam analizę.

Eurodesk (8)

1. Danych dostarczyła baza grantów portalu Eurodesk; na dzień 01.08.2019 było to N= 513 grantów. Uwzględniłam granty *oczekujące na nowy termin*, czyli te, do których nie można aktualnie aplikować. (Aktualnie byłoby to jedynie N=46 grantów z możliwością zgłaszania się lub ze stałym naborem), por. też niżej – opis metody analizy.
2. Do analizy wykorzystałam kategorie, którymi realizatorzy oznaczają granty: *absolwenci; aktywność społeczna i obywatelska; badania; demokracja; fundusze; informacja młodzieżowa; inicjatywy młodzieżowe; konkursy; kształcenie; kształcenie ustawiczne; kultura; media; młodzież; nauczyciele; nauka języków; NGO; organizacje młodzieżowe; osoby pracujące z młodzieżą; praca; praktyki i staże; praktyki i staże długoterminowe; praktyki i staże w instytucjach europejskich; prawa człowieka; przedsiębiorczość, mentoring; rasizm, dyskryminacja; sport; środowisko; studenci; studia za granicą; stypendia; szkolenia; szkoła; technologie; wolontariat; współpraca; wymiany młodzieżowe; wyrównywanie szans; zdrowie.*

Zgodnie z informacją otrzymaną z Biura Eurodesk Polska: *decyzję o przypisaniu grantu do danej kategorii podejmuje w czasie opisywania grantu i dodawania go do bazy pracownik Krajowego Biura Eurodesk Polska. Nie istnieją spisane wytyczne czy też opisy kategorii, które informują o zasadach kwalifikowania do nich grantu. Nie ma takiej potrzeby – w większości wypadków jest to dość oczywiste. Dostyc często zdarza się też tak, że ten sam grant znajduje się w dwóch lub więcej kategoriach.* (9). W liście grantów istnieje możliwość wybrania pojedynczej kategorii – wyświetlą się wtedy wszystkie granty nią opisane.

(7) Opis struktury Youth Wiki – pełny adres: por. spis literatury.

(8) Opis bazy grantów Eurodesk – pełny adres: por. spis literatury.

(9) Odpowiedź na zapytanie, wysłane do Biura Eurodesk Polska.

NOTA METODOLOGICZNA		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
<p>PRÓBA I ETAPY JEJ DOBORU ORAZ METODA</p> <p>c.d.</p>	<ol style="list-style-type: none"> przygotowałam własną typologię głównych fundatorów grantów do analiz krzyżowych – na podstawie fundatorów wskazanych w głównej tabeli bazy Eurodesk: <i>firma, fundacja przy firmie</i> (wyodrębniłam z NGO te, które funkcjonują przy przedsiębiorstwach), inne polskie sieci/partnerstwa/podmioty/fundusze, inne zagraniczne sieci/partnerstwa/podmioty/fundusze, instytucje europejskie (powiązane z UE), Komisja Europejska (wyodrębniłam ją z instytucji europejskich, ze względu na wielość finansowanych przez nią programów), <i>mieszane typy fundatorów</i> (gdy dany program powstaje we współpracy różnych głównych typów fundatorów), <i>ministerstwo polskie</i> (wyodrębnione z państwowych instytucji ze względu na wielość realizowanych programów), <i>NGO</i> (organizacje pozarządowe, bez podziału na zagraniczne i polskie), <i>państwowe instytucje, Parlament Europejski i Rada Europy</i>. Ze względu na ograniczenia czasowe i logistyczne zdecydowałam się wykorzystać tylko podstawowe informacje o grantach, podane powyżej: przypisanie danego grantu do kategorii Eurodesk oraz informacje o nazwach głównych fundatorów, wykazanych w zbiorczej tabeli grantów. Nie dokonywałam analizy specyfiki finansowej poszczególnych grantów na podstawie pogłębionych opisów grantów, np., co byłoby ciekawe: wymaganego odsetka wkładu własnego. 	
<p>METODA</p>	<ol style="list-style-type: none"> Działania badawcze na danych z Youth Wiki: sporządziłam wolne tłumaczenie (zawierające skróty, ze względu na syntetyczne opracowanie materiału) artykułów dotyczących finansowania polityki młodzieżowej; przygotowałam zestawienia tabelaryczne i dokonałam analizy treści materiału. UWAGA: struktura raportów Youth Wiki jest ściśle określona, ale realizatorzy – regionalni korespondenci, podeszli do jej wypełnienia z różną szczegółowością. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w prezentowanym materiale. Uzasadnienie wyboru portalu Youth Wiki do przeprowadzenia analiz: portal jest oficjalnym źródłem informacji, prezentuje aktualne dane przygotowywane przez lokalnych ekspertów; wykorzystanie danych z portalu umożliwiło dokonanie przeglądu sposobów finansowania polityki młodzieżowej we wszystkich krajach UE oraz państwach partnerskich. Eurodesk – charakterystyka portalu (10): strona informacyjna dla młodzieży i organizacji młodzieżowych, realizowana w programie wspieranym finansowo i merytorycznie przez Komisję Europejską, Ministerstwo Edukacji Narodowej oraz Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, w ramach Erasmus +. Za koordynację programu Eurodesk w Polsce odpowiada Krajowe Biuro Eurodesk Polska, mieszczące się przy Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji. Portal ma polskojęzyczną wersję sprofilowaną na polskiego odbiorcę; eksperci Eurodesk dysponują odpowiednim <i>know-how</i> do zarządzania informacją i szerokimi sieciami współpracy, zapewniającymi bieżący przepływ wiedzy. 	<p>(10) Por. przypis (8).</p>

NOTA METODOLOGICZNA

ŹRÓDŁA I PRZYPISY

METODA**c.d.**

Charakterystyka bazy grantów portalu Eurodesk: odbiorcami bazy grantów są: *Nauczyciele i uczniowie, naukowcy i studenci, pracownicy organizacji pozarządowych i instytucji samorządowych. W bazie programów grantowych Eurodesk Polska każdy znajdzie coś dla siebie. Baza składa się z kilkuset programów wspierających edukację, mobilność, współpracę międzynarodową i działalność młodzieżową* (11); zaletą bazy jest jej codzienna aktualizacja; w bazie dostępne są programy polskie, zagraniczne i międzynarodowe, nie tylko te, do których można aktualnie aplikować. Starsze pozycje oznaczane są hasłem *czekamy na nowy termin* (12); niestety baza nie daje możliwości sortowania grantów po dacie (istnieje możliwość przeszukania aktualnych *deadline'ów*, ale nie ma w głównej, zbiorczej tabeli dat starszych wniosków oznaczanych, jako „czekamy na nowy termin”); dzięki tym danym dokonałam przeglądu w zakresie polskiej sytuacji grantowej, dotyczącej pracy z młodzieżą i przygotowałam analizę programów finansowania skierowanych do polskich odbiorców.

3) Działania badawcze na bazie EURODESK: dokonałam ilościowej analizy N=513 grantów (stan na 01.08.2019); wykorzystałam kategorie zaproponowane przez Eurodesk. Zrekonstruowałam informacje o tym, w ilu i jakich kategoriach występują wszystkie granty. Przeprowadziłam analizy krzyżowe. Zrekonstruowałam dopasowania programów i zestawiłam je ze, stworzoną przeze mnie, typologią fundatorów. Wnioski i rekomendacje autorzy raportu opracowali wspólnie.

(10) Por. przypis (8).

(11) por. Przypis (8).

(12) W *Portfolio Pracy z Młodzieżą*, na stronie Rady Europy można przeczytać: *Portal Eurodesk jest przydatny, aby dowiedzieć się więcej o inicjatywach dotyczących młodzieży. Eurodesk jest głównym dostarczycielem informacji na temat europejskich polityk i możliwości dla młodych ludzi i tych, którzy z nimi pracują*; pełny adres – por. spis literatury; por. też roz. 5.

A) PRZEGLĄD SYSTEMÓW FINANSOWANIA POLITYKI MŁODZIEŻOWEJ W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ I KRAJACH PARTNERSKICH, NA PODSTAWIE PORTALU YOUTH WIKI

W pierwszej części rozdziału prezentuję zestawienia sposobów finansowania polityki młodzieżowej, względem opisanych poniżej kryteriów. Ze względu na specyfikę materiału (różną szczegółowość zapisów sporządzonych przez regionalnych korespondentów) w tabeli 1 podaję przykłady krajów, w których występuje dane kryterium. Mogłam bowiem jedynie stwierdzić występowanie danej cechy, ale nie miałam pewności co do jej braku (czy faktycznie nie występuje, czy – po prostu – nie zostało to uwzględnione w opisie Youth Wiki). Analiza przyjmuje skrótową, hasłową formę, ze względu na nawiązania do drugiej części rozdziału. Rozwijam w niej omówienia systemów finansowania dla każdego z krajów UE oraz krajów partnerskich. Zdecydowałam się na przedstawienie krajowych opracowań, bo w sposób syntetyczny pozwalają uchwycić wewnętrzne zależności oraz specyfikę danych systemów, podlegających wielu czynnikom (od podziałów administracyjnych, do dokumentów spisujących założenia polityki młodzieżowej).

TABELA 1. Specyfika finansowania polityki młodzieżowej w krajach Unii Europejskiej i krajach partnerskich

KRYTERIA FINANSOWANIA POLITYKI MŁODZIEŻOWEJ	PRZYKŁADY PAŃSTW	KOMENTARZE; ROZWINIĘCIA PRZYKŁADOWYCH INTERESUJĄCYCH ROZWIĄZAŃ
W BUDŻECIE KRAJOWYM SĄ KONKRETNE ŚRODKI NA POLITYKĘ MŁODZIEŻOWĄ	Austria, Belgia – wspólnota flamandzka, Belgia – wspólnota francuska, Belgia – wspólnota niemieckojęzyczna, Bułgaria, Chorwacja, Estonia, Republika Czeska, Finlandia, Francja, Niemcy, Węgry, Łotwa, Litwa, Luksemburg, Malta, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Hiszpania, Szwecja, Północna Irlandia	Różne formy alokacji pieniędzy przeznaczonych na politykę młodzieżową w ramach budżetu krajowego. Możliwa jest identyfikacja konkretnych kwot przeznaczonych w budżecie na ten cel. Mogą funkcjonować odpowiednie działy budżetowe. Mogą być tworzone specjalne przeglądy różnych działów budżetowych z wyznaczeniem pozycji przeznaczonych na politykę młodzieżową (por. niżej).
PROWADZI SIĘ PRZEGLĄD ŚRODKÓW KRAJOWYCH NA POLITYKĘ MŁODZIEŻOWĄ	Austria, Republika Czeska, Finlandia, Francja, Niemcy, Węgry, Portugalia, Słowacja, Słowenia, Szwecja, Północna Irlandia	Dokonyje się przeglądu, identyfikacji środków publicznych przeznaczonych na politykę młodzieżową. Często jest to powiązane z międzysektorowym finansowaniem polityki młodzieżowej.
POLITYKA MŁODZIEŻOWA JEST FINANSOWANA Z BUDŻETÓW ZARZĄDZANYCH PRZEZ RÓŻNE MINISTERSTWA/RESORTY	Austria, Belgia – wspólnota niemieckojęzyczna, Chorwacja, Cypr, Estonia, Republika Czeska, Francja, Łotwa, Luksemburg, Malta, Holandia, Republika Macedonii Północnej, Słowenia, Szwecja, Turcja, Szkocja	Kraje finansują działania z zakresu polityki młodzieżowej w sposób międzysektorowy. (por. też roz. 3)

KRYTERIA FINANSOWANIA POLITYKI MŁODZIEŻOWEJ	PRZYKŁADY PAŃSTW	KOMENTARZE; ROZWIINIĘCIA PRZYKŁADOWYCH INTERESUJĄCYCH ROZWIĄZAŃ
ISTNIEJE SPECJALNE MINISTERSTWO/DEPARTAMENT/ RADA/AGENCJA/BIURO ODPOWIEDZIALNE ZA FINANSOWANIE POLITYKI MŁODZIEŻOWEJ	Austria, Belgia – wspólnota francuska, Bułgaria, Chorwacja, Republika Czeska, Dania, Niemcy, Węgry, Islandia, Luksemburg, Malta, Portugalia, Republika Macedonii Północnej, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Szwecja, Turcja, Anglia Północna, Irlandia, Szkocja	Kraje mają wyspecjalizowane, państwowy organ odpowiedzialny za finanse związane z młodzieżą. Niektóre kraje, mimo iż dysponują wyspecjalizowanym, publicznym organem „młodzieżowym” finansują działania międzyresortowo, we współpracy.
DOKŁADNE OSZACOWANIE ŚRODKÓW NA POLITYKĘ MŁODZIEŻOWĄ NIE JEST MOŻLIWE	Belgia – wspólnota niemieckojęzyczna, Cypr, Węgry, Islandia, Łotwa, Litwa, Luksemburg, Malta, Holandia, Polska, Rumunia	Trudno wskazać ogólną kwotę finansowania polityki młodzieżowej. Może to wynikać z międzysektorowego działania, które nie znajduje podsumowania finansowego. Trudności z podsumowaniem finansów na politykę młodzieżową mogą być związane z finansowaniem polityki na szczeblach regionalnych. Polska: najtrudniej wskazać konkretne środki, bo nie istnieje organ bezpośrednio zarządzający finansami polityki młodzieżowej, na poziomie centralnym nie ma planu/strategii młodzieżowej, zgodnie, z którą mogłyby być lokowane środki, ani nie istnieją publiczne systemy grantowe sprofilowane specjalnie na młodzież. (por. też roz. 3 i 6)
ISTNIEJĄ AKTY PRAWNE REGULUJĄCE FINANSOWANIE POLITYKI MŁODZIEŻOWEJ, BĄDŹ PLANY/STRATEGIE MŁODZIEŻOWE	Belgia – wspólnota flamandzka, Belgia – wspólnota niemieckojęzyczna, Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Republika Czeska, Dania, Estonia, Finlandia, Niemcy, Węgry, Łotwa, Litwa, Luksemburg, Republika Macedonii Północnej, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Hiszpania, Turcja, Północna Irlandia, Walia	Dokumenty pozwalają na sprawną regulację finansów, są drogowskazem informacyjnym sprzyjającym sprawnemu, systemowemu wydatkowaniu pieniędzy na politykę młodzieżową, (por. też roz. 3)
ISTNIEJĄ SYSTEMY GRANTOWE DLA ORGANIZACJI NA REALIZACJĘ PRIORYTETOWYCH ZADAŃ POLITYKI MŁODZIEŻOWEJ	Austria, Belgia – wspólnota flamandzka, Belgia – wspólnota francuska, Belgia – wspólnota niemieckojęzyczna, Bułgaria, Republika Czeska, Dania, Finlandia, Francja, Niemcy, Węgry, Islandia, Łotwa, Holandia, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Anglia, Północna Irlandia, Szkocja, Walia	Wiele krajów wprowadza granty zaprojektowane specjalnie dla pracy z młodzieżą.

KRYTERIA FINANSOWANIA POLITYKI MŁODZIEŻOWEJ	PRZYKŁADY PAŃSTW	KOMENTARZE; ROZWIINIĘCIA PRZYKŁADOWYCH INTERESUJĄCYCH ROZWIĄZAŃ
POLITYKA MŁODZIEŻOWA JEST FINANSOWANA NA SZCZEBLU CENTRALNYM I SZCZEBLACH LOKALNYCH	Belgia – wspólnota flamandzka, Belgia – wspólnota niemieckojęzyczna, Republika Czeska, Dania, Estonia, Finlandia, Niemcy, Islandia, Łotwa, Litwa, Luksemburg, Holandia, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Szwecja, Polska, Anglia, Północna Irlandia, Szkocja, Walia	Finansowanie polityki młodzieżowej odbywa się nie tylko centralnie, ale również regionalnie.
SZCZEBLE LOKALNE ODGRYWAJĄ ISTOTNĄ ROLĘ W FINANSOWANIU POLITYKI MŁODZIEŻOWEJ	Republika Czeska, Estonia, Finlandia, Niemcy, Łotwa, Holandia, Rumunia, Słowacja, Szwecja, Anglia, Północna Irlandia, Szkocja, Walia	Kraje, w których szczeble lokalne są szczególnie istotnym, jeśli nie priorytetowym poziomem zarządzania finansami na politykę młodzieżową. Finansowanie obejmuje np. profesjonalne wsparcie w celu przeglądu dostępnych opcji i wymiany doświadczeń z innymi podmiotami.
ORGANIZACJE ODGRYWAJĄ ISTOTNĄ ROLĘ W IMPLEMENTACJI POLITYKI MŁODZIEŻOWEJ	Belgia – wspólnota flamandzka, Belgia – wspólnota francuska, Belgia – wspólnota niemieckojęzyczna, Bułgaria, Republika Czeska, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Islandia, Malta, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Szwecja, Anglia, Północna Irlandia, Szkocja, Walia	Finansowanie organizacji jest jedną z najważniejszych form realizacji polityki młodzieżowej (por. też roz. 3)
ORGANIZACJE OTRZYMUJĄ DOFINANSOWANIE NA BIEŻĄCĄ DZIAŁALNOŚĆ (NP. W CYKLU ROCZNYM)	Belgia – wspólnota flamandzka, Belgia – wspólnota francuska, Belgia – wspólnota niemieckojęzyczna, Republika Czeska, Dania, Finlandia, Malta, Słowacja, Północna Irlandia, Szkocja, Walia	Organizacje pozarządowe odgrywają szczególnie istotną rolę w implementacji polityki młodzieżowej, co znajduje odzwierciedlenie w stałych dotacjach na ich bieżącą działalność. Wsparcie koncentruje się na regularnych, długoterminowych działaniach, których odbiorcą ma być możliwie najszersza grupa młodzieży i dzieci oraz na promowaniu działań przyczyniających się do poprawy i rozwoju organizacji młodzieżowych.
FINANSOWANIE DZIAŁAŃ NAKIEROWANYCH NA SZKOLENIA I ROZWÓJ KOMPETENCJI PRACOWNIKÓW MŁODZIEŻOWYCH I LIDERÓW MŁODZIEŻOWYCH	Belgia – wspólnota francuska, Belgia – wspólnota niemieckojęzyczna, Estonia, Słowacja, Szkocja, Walia	Istotne jest rozwijanie kompetencji pracowników młodzieżowych (por. też roz. 5). Cel: np. podniesienie jakości aktywności opartych na zainteresowaniach oraz wspieranie liderów młodzieżowych, tak by uczestniczyli aktywnie w działaniach i był im zapewniony transfer know-how od pracowników młodzieżowych.

KRYTERIA FINANSOWANIA POLITYKI MŁODZIEŻOWEJ	PRZYKŁADY PAŃSTW	KOMENTARZE; ROZWIĘCIA PRZYKŁADOWYCH INTERESUJĄCYCH ROZWIĄZAŃ
W BUDŻECIE PAŃSTWOWYM PRZEWIDZIANO ŚRODKI NA ZATRUDNIENIE PRACOWNIKÓW MŁODZIEŻOWYCH BĄDŹ KOORDYNATORÓW D/S MŁODZIEŻY	Belgia – wspólnota niemieckojęzyczna, Litwa	Istotna jest stałość zatrudnienia pracowników młodzieżowych i koordynatorów d/s młodzieży.
ŚRODKI NA REALIZACJĘ POLITYKI MŁODZIEŻOWEJ POZYSKIWANE SĄ Z FUNDUSZY LOTERYJNYCH/HAZARDOWYCH BĄDŹ Z REDYSTRYBUCJI ŚRODKÓW POCODZĄCYCH Z PRZESTĘPSTW	Chorwacja, Dania, Estonia, Finlandia, Szkocja	Zastosowano szczególne źródła finansowania polityki młodzieżowej. Np. państwowe fundusze loteryjne, zyski z podatków od hazardu, wpływów z gier hazardowych, z przestępstw.

Źródło: oprac. KR, na podstawie charakterystyk poszczególnych państw – por. tab. 2.

WNIOSEK: KRAJE Z DOBRZE ROZWIĘTYM SYSTEMEM FINANSOWANIA POLITYKI MŁODZIEŻOWEJ

Belgia – wspólnota flamandzka, Belgia – wspólnota francuska, Belgia – wspólnota niemieckojęzyczna, Republika Czeska, Dania, Francja, Niemcy, Słowacja, Szkocja, Walia to kraje, które zasługują na szczególną uwagę, jeśli chodzi o system finansowania polityki młodzieżowej. Przyjęte rozwiązania cechują: kompleksowość, długofalowe działania, względna stabilność polityki finansowej oraz zaplecze merytoryczne w postaci instytucji badawczych i tradycji korzystania z wiedzy eksperckiej przyczyniają się do zapewniania wysokiej jakości prowadzonych działań; por. też dane szczegółowe w tabeli 2.

WNIOSKI: DLA UE I YOUTH WIKI

Przegląd sposobów finansowania pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży w szerszej perspektywie polityk młodzieżowych przedstawiony syntetycznie: wg typu rozwiązania (por. pełny tekst roz. 4, tab. 1) i szczegółowo: wg krajów (por. pełny tekst, tab. 2) wykazał kilka szczególnych cech, zarówno tych systemów, jak i polityki finansowej UE w zakresie pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży:

- » na poziomach krajowych ciągle istnieją niezwykle zróżnicowane rozwiązania systemowe; w tym instytucjonalnego wspierania pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży;
- » udział funduszy wspólnotowych we wspieraniu polityki młodzieżowej oraz pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży w wielu wypadkach daje impuls modernizacyjny inicjatywom z tego zakresu lub nawet – po prostu – umożliwia ich rozpoczynanie i realizację;
- » decentralizacja środków na rzecz władz lokalnych i organizacji pozarządowych ciągle w zbyt małym stopniu uwzględnia podmiotowość młodzieży (w systemach tych w przewadze jest praca na rzecz młodzieży);

- » precyzyjna rekonstrukcja sposobów wydatkowania pieniędzy i wysokości środków na polityki młodzieżowe na podstawie badanego źródła (Youth Wiki) są niemożliwe do przeprowadzenia; głównie z powodu nietrzymania się przez autorów krajowych profili jednego wzorca sprawozdawczości; w efekcie dostępne dane są niepełne i chaotycznie przedstawione;
- » przeanalizowany profil polskich wydatków na politykę młodzieżową oraz pracę z młodzieżą i na rzecz młodzieży wskazuje przede wszystkim główną wadę: niekorzystanie z kumulacji doświadczeń i brak ciągłości w ich wykorzystywaniu, por. też roz. 3 i 6.

REKOMENDACJE

Dla Unii Europejskiej oraz Youth Wiki: o ile same polityki młodzieżowe zapewne pozostaną zróżnicowane, podobnie jak obszary wsparcia pracy z młodzieżą i pracy na rzecz młodzieży, to wzorce publicznego przedstawiania systemu finansowania można – wg nas – ujednolicić stosunkowo łatwo, co rekomendujemy; bez tego zabiegu dane są w istocie nieporównywalne. Realizacja wzorców winna zostać zdyscyplinowana na poziomie krajów; wadliwe sprawozdania powinny być niedopuszczane do prezentacji.

Dla Polski: warto byłoby wprowadzić do statystyki publicznej instrumenty umożliwiające zbieranie i agregację danych i rachunków odnośnie pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży wedle przejrzystych i maksymalnie rozłącznych kategorii, porządkujących poziomo (porównywalność) i pionowo (hierarchiczność celów) merytoryczne dziedziny i działania.

TABELA 2. Omówienia poszczególnych systemów finansowania dla każdego z krajów UE oraz krajów partnerskich. (Kolorem niebieskim zaznaczone są działania lub merytoryczne dziedziny pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży; kolorem zielonym – wysokość budżetów: konkretne sumy)

AUSTRIA		ŹRÓDŁA
JAK FINANSOWANA JEST POLITYKA MŁODZIEŻOWA?	Każdy resort określa własne cele, Kancelaria Federalna dokonuje ich przeglądu i przedstawia ich zbiór, istotny dla młodzieży. Ministerstwo Finansów przygotowuje infografiki o budżecie federalnym i przedstawia dokumenty szczegółowe. Partycja 25 (UG 25) dotyczy <i>młodzieży i rodziny</i> , a budżet <i>li-25.02.02</i> środków na politykę młodzieżową. Wsparcie finansowe pracy z młodzieżą, pozaszkolnej edukacji młodzieży są regulowane przez federalną ustawę o promocji młodzieży (por. też roz. 3).	<p>https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-austria, dostęp on-line 01.08.2019.</p> <p>https://www.frauen-familien-jugend.bka.gv.at/jugend/jugendfoerderung/foerderschwerpunkte.html, dostęp on-line 01.08.2019.</p>

<p>CO JEST FINANSOWANE?</p>	<p>W 2019 r. Ministerstwo Kobiet, Rodziny i Młodzieży wyznaczyło 3 priorytetowe obszary finansowania pozaszkolnej edukacji młodzieży i pracy z młodzieżą: digitalizacja/e-youthwork; – przeciwdziałanie przemocy i uzależnieniom; – dialog międzypokoleniowy. Warunkiem otrzymania finansowania jest udział w konkursach grantowych.</p>	
<p>ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA</p>	<p>W 2015 r. rząd dysponował budżetem 796 mln euro na przeciwdziałanie długotrwałemu bezrobociu młodych ludzi. Kwota została rozdystrybuowana na: świadczenia i dotacje przekazywane za pośrednictwem Publicznej Służby Zatrudnienia (AMS), praktyki zawodowe w przedsiębiorstwach i programy Ministerstwa Spraw Społecznych.</p>	
<p>WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE</p>	<p>Ministerstwo Kobiet, Rodziny i Młodzieży nie korzysta z funduszy UE. Głównie realizowany jest program Erasmus+ Młódzież w działaniu. Dialog ustrukturyzowany – jest współfinansowany przez Kancelarię Federalną; EFS: w okresie 2007/13 zostało zapewnione 472 mln euro, uzupełnione o 642 mln z budżetów krajowych. Priorytety są określone w programie operacyjnym na rzecz zatrudnienia. Za koordynację EFS jest odpowiedzialne Ministerstwo Pracy, Zdrowia, Spraw Społecznych i Ochrony Konsumentów</p>	
<p>BELGIA – WSPÓLNOTA FLAMANDZKA</p>		<p>ŹRÓDŁA</p>
<p>JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?</p>	<p>W ramach rocznego budżetu alokowane są pieniądze na politykę młodzieżową. W 2018 r. budżet przeznaczony na Kulturę, sport i media wyniósł ponad 50 mln euro. Był wyższy niż w poprzednich latach, bo część zobowiązań została przeniesiona ze szczebla prowincji na Wspólnotę Flamandzką, która musi pokryć koszty dodatkowego personelu administracyjnego i dotację organizacji. Pieniądze przeznaczone na realizację ustawy o flamandzkiej polityce dotyczącej praw dzieci i młodzieży wyniosły ponad 37 mln euro.</p>	<p>https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-belgium-flemish-community, dostęp on-line 01.08.2019.</p>
<p>CO JEST FINANSOWANE?</p>	<p>Istnieją dekrety przedstawiające założenia polityki młodzieżowej: praw dzieci i młodzieży, finansowania działań na szczeblach lokalnych, dotacji dla organizacji młodzieżowych. Ustawa o flamandzkiej polityce młodzieżowej określa sposób alokacji funduszy w ramach systemu. W r. 2012 częściowo weszła w życie ustawa <i>Wspierania i stymulowania miejskiej polityki młodzieżowej oraz określania polityki młodzieżowej na szczeblu prowincji</i>, tworząca zintegrowany plan polityki młodzieżowej. W r. 2010 rząd przyjął decyzję o polityce i cyklu zarządzania gminami, prowincjami i ośrodkami pomocy społecznej.</p>	

ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA	<p>Organizacje młodzieżowe odgrywają istotną rolę w implementacji flamandzkiej polityki młodzieżowej. Otrzymują dofinansowania na podstawie konkursów grantowych lub konkretnych przepisów. Kryteria dofinansowywania są opisane w prawodawstwie. Organizacje/stowarzyszenia młodzieżowe otrzymujące dotację operacyjną na podstawie <i>ustawy z 2012 roku o Prowadzeniu odnowionej polityki dotyczącej praw młodzieży i dzieci</i> muszą się corocznie sprawozdawać, poprzez opinie niezależnych audytorów. Wymogi formalne sprawozdawczości są określane przez rząd flamandzki.</p>	
WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE	<p>Flamandzki plan polityki młodzieżowej nie wykorzystuje bezpośrednio funduszy UE. Korzystają z nich organizacje i stowarzyszenia. Wykorzystują fundusze: Erasmus+ i EFS. Budżet sekcji „Młodzież” wyniósł w 2018 roku 2,8 mln euro. Rząd wyznaczył organizację Jint VZW do implementacji programu. EFS jest realizowany w ramach programu operacyjnego na lata 2014-20 i określa priorytety wydatków na 1 miliard euro – 600 mln finansowane z budżetu flamandzkiego, 400 mln - z europejskiego.</p>	
BELGIA – WSPÓLNOTA FRANCUSKA		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?	<p>W 2017 roku budżet na politykę młodzieżową wynosił blisko 53 mln euro (źródło: roczny budżet wspólnoty francuskiej). Organizacje młodzieżowe mogą otrzymywać pieniądze zarówno z publicznych jak i prywatnych źródeł. Przekaz pieniędzy z Erasmus + jest monitorowany przez International Youth Office.</p>	<p>https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-belgium-french-community, dostęp on-line 01.08.2019.</p>
CO JEST FINANSOWANE?	<p>Budżet na politykę młodzieżową jest podzielony na 4 sekcje: 1) pomoc finansowa dla organizacji młodzieżowych; centra młodzieżowe; regionalna koordynacja szkół domowych; federacja szkół domowych (największa pozycja w budżecie) 2) koszty obsługi Rady Młodzieży wspólnoty francuskiej 3) szkolenia pracowników młodzieżowych, wsparcie dla szczególnych aktywności młodzieżowych, działania międzyresortowe 4) działalność usługowa, tu zawarta dotacja na International Youth Office (15 tys. euro na belgijski program wymiany Bel J).</p>	

<p>ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA</p>	<p>Odpowiedzialność finansową ponosi Departament Młodzieży, organ centralnej administracji publicznej. Zajmuje się identyfikacją organizacji młodzieżowych, ich finansowaniem, zgodnie z rozporządzeniami określającymi warunki działania organizacji, określa procedury otrzymywania publicznych dotacji. Uznane stowarzyszenie młodzieżowe (centrum lub organizacja młodzieżowa) otrzymuje roczną zwykłą dotację przeznaczoną na 2 podstawowe cele: bieżące funkcjonowanie (działania); zatrudnienie pracowników (wynagrodzenia). Żeby otrzymać dotację organizacja młodzieżowa musi składać roczne sprawozdanie z działalności, bilans, protokół Walnego Zgromadzenia potwierdzający bilans. Raz na 4 lata stowarzyszenie musi odnowić uznanie przedstawiając plan działań na ten czas. (por. uwagi o martwych organizacjach w roz. 3 i 6)</p>	
<p>WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE</p>	<p>Departament Młodzieży nie ogłosił naboru wniosków do młodzieżowego sektora programu EFS. Zaproszenie do składania projektów wystosowało w 2015 r. Ministerstwo Edukacji i Ministra Opieki nad Młodzieżą (przy finansowym wsparciu EFS). Podstawowym celem był rozwój partnerstw, które mogłyby zmniejszyć skalę wypadania z systemu edukacji. International Youth Office (BIJ) otrzymuje fundusze unijne, dla implementacji sekcji młodzieżowej programu Erasmus +.</p>	
<p>BELGIA – WSPÓLNOTA NIEMIECKOJĘZYCZNA</p>		<p>ŹRÓDŁA</p>
<p>JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?</p>	<p>Dotacje na politykę młodzieżową są powiązane z funduszami strukturalnymi. Dekret z 6 .12 2011 r. zapewnia wsparcie strukturalne na pracę z młodzieżą, na poziomie wspólnotowym. Dofinansowanie i dotacje są przeznaczane na: koszty zatrudnienia profesjonalnych pracowników młodzieżowych, utrzymanie infrastruktury i sprzętu, szkolenia pracowników młodzieżowych i wolontarystycznych liderów młodzieżowych. Dekret określa sposoby finansowania i warunki pracy z młodzieżą i wymaga, by ośrodki pracy z młodzieżą działały zgodnie z wyznaczonymi priorytetami. Zgodnie z budżetem państwowym w 2015 r. na sektor pracy z młodzieżą przeznaczono 0,4% (1 mln 870 tys. euro). Podstawowym warunkiem, jaki musi spełniać ośrodek młodzieżowy jest działalność <i>non-profit</i>.</p>	<p>https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-belgium-german-speaking-community dostęp on-line 01.08.2019.</p>

<p>CO JEST FINANSOWANE?</p>	<p>W innych sektorach też kierowane są działania do młodzieży (edukacja, zatrudnienie, kształcenie zawodowe, opieka zdrowotna i sprawy społeczne, pomoc społeczna i zarządzanie życiem, zdrowie, sport i kultura). Dokładna kwota przeznaczona na pracę z młodzieżą jest niemożliwa do oszacowania. W organizacjach i ośrodkach młodzieżowych jest zatrudnionych ok. 20 pełnoetatowych pracowników i 650 wolontariuszy. By otrzymać dofinansowanie organizacja młodzieżowa musi spełniać warunki: <i>kryteriów określonych w dekrete, prowadzić zajęcia skierowane do młodzieży głównie w weekendy i wakacje szkolne, mieć zaakceptowaną przez rząd koncepcję działań, co roku uczestniczyć w dialogu dotyczącym efektywności</i>. W zależności od kategorii, do której organizacja jest przypisana (głównie ze względu na wielkość) roczna kwota ryczałtowa wynosi od 2,5 tys. do 70 tys. euro. Organizacje młodzieżowe, z co najmniej 300 młodymi członkami, mogą się ubiegać o dodatkowy roczny grant na zatrudnienie pracowników młodzieżowych (40 tys. euro za 1 ekwiwalent pełnego etatu). Organizacje młodzieżowe mogą otrzymywać kwotę ryczałtową 1 euro dziennie za uczestniczące dziecko lub młodą osobę. FINANSOWANIE OTWARTEJ PRACY Z MŁODZIEŻĄ – odbywa się na podstawie umowy o świadczenie usług. Stronami są rząd, władze lokalne, otwarta agencja pracy z młodzieżą, a ewentualnie również Biuro Młodzieży społeczności niemieckojęzycznej. Kwota dotacji jest obliczana na podstawie liczby młodych osób mieszkających w gminie; od niej uzależniona jest też liczba etatów pracowników młodzieżowych. Dotacja na zatrudnienie pracowników młodzieżowych jest podzielona pomiędzy rząd a władze lokalne.</p>	
<p>ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA</p>	<p>Organizacje młodzieżowe otrzymują pieniądze na podstawie dekretu, w którym wymienione są warunki ich przyznawania. Są to w większości kwoty ryczałtowe, dotacje na zatrudnienie pracowników i konkretne fundusze projektowe. Ostateczną kontrolę sprawuje Trybunał Obrachunkowy. Ponadto Ministerstwo może zlecić przeprowadzenie audytu, a w razie potrzeby może odzyskać fundusze.</p>	
<p>WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE</p>	<p>Wewnętrzna analiza ministerstwa wskazuje, że wspólnota niemieckojęzyczna wnosi średnio 1,8 mln euro na rok do projektów EFS z uczestnikami w wieku 30 lat i mniej.</p>	

BUŁGARIA		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?	Polityka młodzieżowa Bułgarii jest finansowana z budżetu państwa i środków UE. Dyrekcja d/s Polityki Młodzieżowej przy Ministerstwie Młodzieży i Sportu organizuje, kontroluje i wdraża zarządzanie nad finansami z budżetu kraju, z europejskich i międzynarodowych źródeł. Są dwa podstawowe programy zarządzane i finansowane przez Ministerstwo: <i>Krajowy Program Wdrażania Działań na Rzecz Młodzieży</i> i <i>Krajowy Program na Rzecz Młodzieży (2016-2020)</i> .	https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-bulgaria dostęp on-line 01.08.2019.
CO JEST FINANSOWANE?	<i>Krajowy Program Wdrażania Działań na Rzecz Młodzieży</i> , zgodnie z artykułem 10a o grach hazardowych ma na celu zidentyfikowanie potrzeb młodych ludzi i zwiększenie ich uczestnictwa w działaniach odpowiedzialnych społecznie . Realizowany jest w 3 kierunkach; każdy z nich ma szacunkowy budżet, który można modyfikować w zależności od potrzeb. Procedura składania wniosków została otwarta w 2018 r.: sfinansowano 41 projektów, realizowanych na terenie kraju (dyskusje, kampanie, inicjatywy, szkolenia, nagrywanie filmów, akcje sportowe). <i>Krajowy Program na Rzecz Młodzieży</i> opiera się na zgłaszanych przez młodych ludzi potrzebach i jest zgodny z priorytetami europejskiej polityki młodzieżowej (docelowa wartość na 2018 rok – 800 400 lewów). Podprogram koncentruje się na finansowaniu propozycji projektów organizacji pozarządowych działających na rzecz młodzieży i nieformalnych grup młodzieżowych w 6 obszarach tematycznych obejmujących głównie promocję zaangażowania obywatelskiego i udziału w kampaniach i inicjatywach młodych ludzi i pracowników młodzieżowych .	
ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA	Brak danych	
WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE	Brak danych	
CHORWACJA		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?	W ramach rocznego budżetu przewidziano konkretne środki na politykę młodzieżową. Ministerstwa odpowiedzialne za wdrażanie środków z <i>Krajowego Programu Młodzieży</i> umieszczają pieniądze w budżetach, zgodnie z kompetencjami. Środki na realizację <i>KPM</i> są pozyskiwane także – na podstawie rozporządzenia w sprawie kryteriów określania beneficjentów i sposobów alokacji części wpływów – z państwowych funduszy loteryjnych.	https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-croatia-0 dostęp on-line 01.08.2019.

CO JEST FINANSOWANE?	W 2017 roku 12 mln HRK przekazano za pośrednictwem EFS. Z EFS na działania zwiększające szanse młodych ludzi na zatrudnienie (grupa docelowa: bezrobotni w wieku 15 – 30 lat).	
ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA	Wszystkie podmioty, które otrzymały dofinansowanie są zobowiązane do przedstawienia raportów księgowych i merytorycznych (określenia czy zrealizowano założenia).	
WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE	Do 2017 roku środki z UE nie były wykorzystywane w realizacji <i>Krajowego Programu Młodzieży</i> . Niektóre organizacje pozarządowe korzystają z funduszy UE: Erasmus+ i EFS. Chorwacja uczestniczy w programach Unii Europejskiej: Uczenie się przez całe życie i Młodzież w działaniu od 2011 roku. Ministerstwo Demografii, Rodziny, Młodzieży i Polityki Społecznej – organ państwowy odpowiedzialny za realizację programów w dziedzinie młodzieży.	
CYPR		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?	Nie istnieje konkretny budżet Rady Młodzieży Cypru. Koszty działań z zakresu polityki młodzieżowej są <i>ad hoc</i> finansowane z innych budżetów. Plan Działania <i>Państwowej Strategii Młodzieżowej</i> obejmuje wyłącznie działania podejmowane przez władze najwyższego szczebla, jak ministerstwa czy komisarze.	https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-cyprus-0 dostęp on-line 01.08.2019.
CO JEST FINANSOWANE?	<i>Państwowa Strategia Młodzieżowa</i> przewiduje 8 priorytetów, wśród których są: edukacja i szkolenie; zatrudnienie i przedsiębiorczość; zdrowie i dobrostan; partycypacja; wolontariat; integracja społeczna; młodzi i świat; kreatywność i kultura .	
ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA	Brak danych.	
WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE	Zgodnie z deklaracjami Dyrekcji Generalnej d/s Programów Europejskich fundusze strukturalne zostały wykorzystane w najwyższym stopniu. Głównymi finansowanymi programami są: Narodowy Plan Działania wobec Bezrobocia Młodzieży oraz Plan Poprawy Przedsiębiorczości Młodzieży . Nie ma dostępnych danych o kwotach finansowania przeznaczonych na młodzież z tych funduszy UE. Brakuje również ocen realizacji programów oraz finansowanych działań.	

DANIA		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?	Nie ma konkretnego budżetu przeznaczanego na finansowanie polityki młodzieżowej. Ustawa o finansach przewiduje dotacje dla ministerstw, gmin i regionów, z których są finansowane inicjatywy młodzieżowe. Oprócz inicjatyw młodzieżowych finansowanych na mocy ustawy finansowej istnieją 2 zespoły (pula dostosowania stawki i zyski z krajowej loterii oraz boisk piłkarskich) i 2 akty prawne dotyczące finansowania organizacji, stowarzyszeń i wolontariatu: <i>ustawa o usługach społecznych i ustawa o nieformalnej edukacji dorosłych</i> . Często stowarzyszenia, organizacje i wolontariusze angażują się w inicjatywy skierowane do młodzieży realizowane przez szkoły, kluby sportowe, młodzieżowe organizacje polityczne.	https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/1-youth-policy-governance-denmark-4 dostęp on-line 01.08.2019.
CO JEST FINANSOWANE?	Bardzo szeroki zakres inicjatyw finansowanych z publicznych pieniędzy, m.in.: miejskie zajęcia rekreacyjne, organizacje młodzieżowe, nieformalne programy kształcenia dla dorosłych, zajęcia rekreacyjne, programy integracji i in.	
ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA	Narodowy Urząd Kontroli Danii kontroluje wydatki z publicznych pieniędzy, jest niezależny w doborze metodologii i podejścia kontrolnego. Roczny audyt finansowy często obejmuje kontrolę zgodności lub wykonania zadań. Duński model kontroli przewiduje procedurę monitorowania, zapewniającą skuteczne działania naprawcze. Stowarzyszenia i organizacje mogą być finansowane z 4 obszarów. Finansowanie opiera się na opisie projektu w zakresie celów i grup docelowych. Jeśli beneficjent nie przedstawi rachunku finansowego i sprawozdania dotacja może zostać wycofana. Sprawozdania są zazwyczaj poddawane audytowi.	
WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE	Erasmus +: Dania uczestniczy w programie; całkowity budżet na lata 2014-2020 wynosi 14,7 miliarda euro . Duńska Agencja Nauki i Szkolnictwa Wyższego jest agencją krajową Erasmus+. W ramach Akcji 3 Komisja Europejska przyznaje dotacje na różnorodne działania, m.in. na stymulowanie rozwoju innowacyjnej polityki, wymianę wiedzy w zakresie edukacji, szkoleń i młodzieży – z której środki otrzymują m.in.: Duńska Rada Młodzieży, Demokratyczny Festiwal Młodzieży. W ramach kluczowej Akcji 2 finansowany jest Europejski Tydzień Młodzieży, Europejski Korpus Solidarności, Horyzont 2020 . EFS – duński program operacyjny określa priorytety na 2014-2020 i wydanie 400 mln euro (z czego 200 mln duńskich) . EFS w Danii jest dostosowany do potrzeb regionalnych.	

ESTONIA		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?	Istnieje budżet przeznaczony na politykę młodzieżową i rozwój pracy z młodzieżą. Różne obszary polityki młodzieżowej finansowane są z: budżetu krajowego, budżetów miejskich (gminy są odpowiedzialne za pracę z młodzieżą i <i>edukację hobbystyczną</i>), różne podatki i fundusze (np. Rada Podatku Hazardowego), inicjatywy prywatne (np. program rozwoju przedsiębiorczości ENTRUM w 2014/15), Fundusze Europejskie (np. EFS), inne fundusze zagraniczne (np. EOG, i fundusze norweskie) i in. Istnieje również estoński Plan Rozwoju Młodzieży na lata 2014-2020.	https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-estonia dostęp on-line 01.08.2019.
CO JEST FINANSOWANE?	Zazwyczaj środki idą na doskonalenie zdolności podmiotów pracujących z młodzieżą, w tym szkoleń, świadczenia usług, monitorowania ich i analizowania . Nie istnieje całościowy przegląd funduszy publicznych przekazywanych na młodych ludzi. W r. 2018 Departament Spraw Młodzieżowych przy Ministerstwie Edukacji i Badań Naukowych oraz Estońskie Centrum Pracy z Młodzieżą przekazały dane odnośnie wydatkowanych kwot: tworzenie różnorodnych możliwości dla młodych ludzi dla rozwijania ich zainteresowań: 337000 euro; wsparcie inicjatyw młodzieżowych i wspólnych działań: 3 636 000 euro; oferowanie usług dla młodzieży w tym NEET: 4 324 000 euro, rozwijanie kompetencji osób pracujących z młodzieżą: 733 000 euro, poprawa jakości pracy z młodzieżą: 985 000 euro . Cały budżet Programu dla Młodzieży w 2018 r. wynosił: 9 978 000 euro .	
ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA	Odpowiedzialność za wydatkowanie publicznych pieniędzy ponosi ministerstwo związane z danym obszarem polityki. Osoby prawne, np. młodzieżowe NGO's, otrzymują pieniądze na podstawie umów, obligujących je do sprawozdawczości w zakresie finansów i rezultatów, zawartych we wniosku. Sprawozdawczość dotycząca niektórych funduszy ma specyficzne formy (np. fundusze strukturalne). Wszystkie podmioty pobierające finansowanie publiczne, ponoszą odpowiedzialność, ale nie wszystkie formy sprawozdawczości mają formalne regulacje. Zgodnie z ustawą o pracy z młodzieżą nadzór administracyjny nad działaniami finansowanymi przez państwo jest zadaniem Ministerstwa Edukacji i Badań. Ponieważ większość funduszy przekazywanych jest przez gminy, odbiorcy (organizacje i stowarzyszenia młodzieżowe) muszą się im sprawozdawać. Ministerstwo Edukacji i Badań ma roczne granty dla stowarzyszeń młodzieżowych.	
WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE	W celu implementacji <i>Planu Rozwoju w Dziedzinie Młodzieży</i> na lata 2014 – 2020 wykorzystywane są fundusze UE i EOG.	

FINLANDIA		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?	Większość funduszy na politykę młodzieżową jest dystrybuowane przez Ministerstwo Edukacji i Kultury. Środki pozyskiwane są z wpływów z gier hazardowych i środków budżetowych, a przekazywane na promocję i działania NGO's pracujących z młodzieżą . Większość pieniędzy jest przekazywana jako dotacje i transfery (oznaczające przekazanie publicznych środków w formie pomocy na działalność lub projekt). Część transferów trafia do gmin i wykorzystywana zgodnie z uznaniem władz lokalnych. W 2019 r. budżet szacuje się na 78 393 mln euro . Inne resorty np. edukacji, zdrowia, zatrudnienia również przeznaczają środki na działania angażujące młodych ludzi.	https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-finland dostęp on-line 01.08.2019.
CO JEST FINANSOWANE?	Ministerstwo Edukacji i Kultury corocznie przekazuje środki rządowe do krajowych organizacji młodzieżowych, na gminną pracę z młodzieżą i inne podmioty zajmujące się pracą z młodzieżą . Ministerstwo ma zarezerwowane środki na podjęcie bieżących spraw, np. nowych form pracy z młodzieżą. Przykładowa kwota, przeznaczona z ponad 78 milionów budżetu na warsztaty młodzieżowe – 13,5 mln , na NGO's działające na poziomie krajowym – 18,3 mln euro .	
ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA	Zgodnie z <i>Ustawą o Młodzieży</i> zarejestrowane stowarzyszenia i organizacje młodzieżowe realizujące cele ustawy mogą zostać zatwierdzone, jako narodowe organizacje pracy z młodzieżą, kwalifikując się do wsparcia z pieniędzy publicznych. Uprawnienia te mogą zostać wycofane jeśli organizacja nie spełnia ustalonych kryteriów pomocy. Ustawa przewiduje też dotacje na krajowe ośrodki specjalistycznej pracy z młodzieżą. W ustawie zawarte są informacje na temat warsztatów młodzieżowych. Odbiorcy transferów muszą przestrzegać przepisów o zamówieniach publicznych. Ministerstwo Edukacji i Kultury i regionalne agencje kontrolują wydatki przez sprawozdania. Wskaźniki dobrobytu i jakości życia są jednymi ze sposobów sprawdzania wydajności organizacji.	
WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE	W programie funduszy strukturalnych na lata 2014-2020 uwzględniono cele mające wpływ na sytuację młodzieży. EFS wspiera projekty promujące zatrudnienie, poprawiające wiedzę i umiejętności oraz zwiększenie inkluzji społecznej . Na te 3 priorytety przeznaczono, (w tym 50% z finansów krajowych) 995 milionów euro . Część przeznaczono na projekty związane z młodzieżą – 89,6 mln . Jednym z przykładów zastosowania EFS jest sieć ok. 70 centrów poradnictwa dla młodzieży .	

FRANCJA		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?	Finansowanie polityki młodzieżowej określają ogólne ustawy finansowe. Polityka młodzieżowa jest finansowana międzyresortowo i wpływa na budżety poszczególnych resortów. By podsumować wydatki przygotowywane są przekrojowe dokumenty łączące informacje o finansowaniu określonych działań przez poszczególne resorty tzw. DPT. W DPT <i>na rzecz młodzieży</i> określono całościowy budżet na inwestycje państwa w tym zakresie. Na r. 2019 wynosi 101 miliardów euro . Część przeznaczano na politykę młodzieżową i wspieranie organizacji młodzieżowych (568 mln euro) .	https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-france dostęp on-line 01.08.2019.
CO JEST FINANSOWANE?	Podstawowe priorytety finansowania to: rozwój usług obywatelskich (działań na rzecz dobra ogólnego, za które młodzi ludzie otrzymują rekompensatę); rozwój NGO's, m.in.: Fundusz dla wspierania społeczności na poziomach krajowym i lokalnym; wolontariat i centra informacyjne; wsparcie dla federacji NGO's; działania na rzecz młodzieży i edukacji nieformalnej m. in. wsparcie dla projektów młodzieżowych, organizacja wakacyjnych obozów nowej generacji, JEP – wsparcie dla organizacji edukacji nieformalnej.	
ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA	Obowiązują ogólne standardy odpowiedzialności za wydatkowanie pieniędzy publicznych. W kwestii działań na rzecz młodzieży i edukacji nieformalnej ułatwiono współpracę pomiędzy organami rządowymi a organizacjami i stowarzyszeniami (rozporządzenie z dnia 23 lipca 2015 w sprawie uproszczenia systemu dla stowarzyszeń i fundacji).	
WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE	Francja korzysta z funduszy strukturalnych UE i z programu Erasmus + na lata 2014-2020, w ramach: Edukacji, Szkolnictwa oraz Młodzieży i Sportu . 2 ostatnie zarządzane przez Francuską Agencję Młodzieży i Sportu, budżet sektora <i>Młodzież</i> jest wydzielony, w 2019 r. – 167 milionów euro . Z funduszy strukturalnych uruchomiono EFRR i EFS – na rzecz wspierania młodych ludzi na rynku pracy . Mimo że te fundusze nie finansują bezpośrednio polityki młodzieżowej, to w ich celach znajduje się integracja społeczna w związku z tym można finansować projekty na rzecz młodzieży.	

HISZPANIA		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?	<i>Strategia Młodzieżowa 2020</i> rozwija kilka planów działań, które były zapisane w poprzednim dokumencie – <i>Planie Działań na lata 2014-16</i> , który przewidywał budżet 2.900 mln euro na różne osie Strategii. Z tej kwoty 90% przeznaczono na kwestie zatrudnienia młodzieży i wsparcie przedsiębiorczości . Oprócz tego na Promocję i Usługi Dla Młodzieży – w r. 2018 roku zgodnie z hiszpańskim budżetem krajowym – 32,9 mln euro .	https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-spain dostęp on-line 01.08.2019.
CO JEST FINANSOWANE?	Oś 1 – edukacja i szkolenia ; oś 2 – zatrudnienie i przedsiębiorczość , oś 3 – mieszkalnictwo ; oś 4 – profilaktyka i zdrowie , oś 5 – uczestnictwo, praca wolontariacka, równe szanse .	
ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA	Ustawa o budżecie ogólnym określa sposoby finansowania ministerstw oraz organizacji publicznych. Wszystkie działania publiczne podlegają nadzorowi Trybunału Obrachunkowego. Większość jego kontroli odbywa się w ramach audytów publicznych (wykrywanie nieprawidłowości i odpowiedzialnego za nie personelu). Na poziomach regionalnych podobne funkcje pełnią Autonomiczne Organy Kontroli Zewnętrznej.	
WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE	W r. 2017 Hiszpania uczestniczyła w programach: Erasmus+ – 174 mln euro ; Inicjatywa Zatrudnienia Młodzieży – w 2016 r. 28,3 mln euro (brak danych za rok 2017) – przeznaczone na wsparcie regionów, gdzie bezrobocie przekroczyło 25% ; Program „Kreatywna Europa” – 7,3 mln euro – wsparcie dla twórców i artystów .	
HOLANDIA		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?	Poziom krajowy: 4 ministerstwa odpowiedzialne za politykę młodzieżową (Zdrowia, Opieki Społecznej i Sportu; Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości; Edukacji Kultury i Nauki; Spraw Społecznych i Zatrudnienia); trudno określić wielkość budżetu na politykę młodzieżową. Poziom lokalny: gminy mają dowolność wyboru co do przeznaczenia funduszy na młodzież.	https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/18-cross-border-cooperation-netherlands dostęp on-line 01.08.2019.

CO JEST FINANSOWANE?	Instytut Holenderskiej Młodzieży zbiera wiedzę na temat młodzieży, by wspierać władze w decyzjach odnośnie polityki młodzieżowej . Istnieją programy (głównie badawcze) Akademickich laboratoriów młodzieżowych: Efektywna praca w sektorze młodzieżowym, Monitor efektów wzdluznych Opieka Młodzieży Plus, Wytyczne dotyczące opieki zdrowotnej młodzieży 2013–2018, Sport Impuls Młodzież w dzielnicach o niskich dochodach .	
ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA	Wzajemna odpowiedzialność 4 ministerstw oraz zróżnicowanie na poziomie lokalnym.	
WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE	Ministerstwo Zdrowia, Opieki Społecznej i Sportu jest odpowiedzialne za kontakt z międzynarodowymi organizacjami, pod jego zarządem działa Holenderski Instytut Młodzieży (korespondent Europejskiego Centrum Wiedzy na temat Polityki Młodzieżowej Rady Europy i Komisji Europejskiej). Holandia uczestniczy również w Erasmus +	
ISLANDIA		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?	Nie istnieje krajowa polityka młodzieżowa, ale parlament przeznacza środki dla organizacji zajmujących się badaniami i pracą z młodzieżą.	
CO JEST FINANSOWANE?	Państwo przydziela fundusze organizacjom na pracę z młodzieżą , (<i>Islandzkie Stowarzyszenie Skautów, YMCA i YWCA, Islandzka Rada Młodzieży</i>) oraz na badania z <i>Islandzkiego Funduszu Młodzieżowego</i> podległego Ministerstwu Edukacji, Nauki i Kultury, administrowanego przez Islandzkie Centrum Badań. Organizacje mogą poszukiwać pieniędzy z innych źródeł, np. <i>Islandzkie Stowarzyszenie Młodzieży</i> jest wspierane przez bank. Niektóre organizacje są wspierane przez samorządy, nie wpływa to na ogólnokrajową politykę młodzieżową.	https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-iceland dostęp on-line 01.08.2019.
ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA	Brak dostępnych danych.	

WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE	<p>Brak informacji o wykorzystaniu funduszy UE dla krajowej polityki młodzieżowej. Islandia bierze udział w Erasmus +, a w ramach Akcji 3 przewidziane są środki na poprawę polityki młodzieżowej; brak danych o działaniach finansowanych z tej Akcji. Narodowa Islandzka Agencja Erasmus+ Młodzież w działaniu (<i>Icelandic National Agency for Erasmus + Youth in Action</i>) koordynuje wymiany młodzieżowe i wolontariaty, wspiera też inne działania młodzieżowe. Nie ma ogólnej informacji lub ewaluacji działań, wykazano jedynie listę podmiotów, która otrzymały dofinansowanie (w tym organizacje młodzieżowe).</p>	
LITWA		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?	<p>Budżet na realizację polityki młodzieżowej jest wydzielony z budżetu krajowego pod pozycją 3.2. Implementacja polityki młodzieżowej. Strategiczny cel: stworzenie sprzyjającego środowiska rodzinnego i aktywności młodzieży służy wdrażaniu założeń krajowej polityki młodzieży na lata 2011-19. Z finansów krajowych alokuje się środki na sfinansowanie stanowiska koordynatora d/s młodzieży w każdej gminie (w dziedzinie Ochrona praw młodzieży).</p>	<p>https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-lithuania dostęp on-line 01.08.2019.</p>
CO JEST FINANSOWANE?	<p>W 2016 roku budżet na ochronę praw młodzieży (gminnego koordynatora) wyniósł 800 tys. euro. Alokacja na politykę młodzieżową w r. 2016 wyniosła 1.174 tys. euro.</p>	
ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA	<p>Instytucje państwowe i inne podmioty korzystające z publicznych środków mają obowiązek sprawozdawczości.</p>	
WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE	<p>Finanse z Komisji Europejskiej, EFS i in. wyniosły w 2016 r. 24.869,1 tys. euro.</p>	
LUKSEMBURG		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?	<p>Finansowanie z budżetu państwa. Na Departament Dzieci i Młodzieży – w 2018 r. 3,35% całego budżetu. Najwięcej – na opiekę nad dziećmi. Na młodzież w 2018 r. przypadło 14,8 mln euro. Polityka młodzieżowa jest finansowa krzyżowo (z wielu gałęzi), więc trudno dokładnie oszacować łączną kwotę – istnieją np. fundusze gminne, o których dane nie są zbierane.</p>	<p>https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-luxembourg dostęp on-line 01.08.2019.</p>

CO JEST FINANSOWANE?	Znaczną część budżetu młodzieżowego przeznacza się na funkcjonowanie lokalnych ośrodków młodzieżowych , odpowiadających za pracę z młodzieżą. Finansuje się organizacje , jak: <i>Krajowa Rada Młodzieży, Zgromadzenie Narodowe Młodzieży, Narodowa Konferencja Uczniów w Luksemburgu, Centrum Informacji Młodzieżowej i ruch skautowski</i> . Inne działania na rzecz młodzieży – zatrudnienie, kultura, sport, edukacja finansowane są z innych pozycji budżetowych.	
ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA	Podstawową kontrolę zapewnia Trybunał Obrachunkowy oraz Generalny Inspektorat Finansów, które odpowiadają za przygotowanie, realizację i kontrolę budżetu.	
WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE	Projekty młodzieżowe w Luksemburgu są finansowane ze środków UE, ale nie działają pod nadzorem Departamentu Dzieci i Młodzieży.	
ŁOTWA		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?	poziom krajowy: budżetowe wydatki na młodzież w r. 2018 wyniosły 720 684 euro . poziom regionalny: alokacja środków różni się w zależności od miejsca. Nie można podać ogólnej kwoty na cele młodzieżowe - brak danych. Polityka młodzieżowa jest finansowana z kilku ministerstw – brak danych.	https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-latvia dostęp on-line 01.08.2019.
CO JEST FINANSOWANE?	Roczny Program Młodzieżowy – na poziomie krajowym wspierane są: praca z młodzieżą w gminach, wsparcie dla organizacji młodzieżowych, wsparcie informacyjne i badania na polu młodzieży, współpraca międzynarodowa (w 2018 r.: 720 684 euro).	
ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA	Główną odpowiedzialność za alokację środków z rocznych Programów Młodzieżowych ponosi Ministerstwo Edukacji i Nauki. Krajowa Agencja Młodzieży udziela środków dla władz lokalnych, gmin, organizacji młodzieżowych. Za wydatkowanie środków z innych ministerstw odpowiadają resorty.	
WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE	Agencja Międzynarodowych Programów dla Młodzieży zajmuje się programem <i>Erasmus+ i Europejskim Korpusem Solidarności</i> . Państwowa Agencja Rozwoju Edukacji zajmuje się monitoringiem środków z UE, w zakresie Erasmus+ i programów strukturalnych. Obie podlegają Ministerstwu Edukacji i Nauki.	

MALTA		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?	Specjalny budżet dla Agencji odpowiedzialnej za koordynację polityki młodzieżowej . W 2017 r. – 1.645 tys. euro . Świadczenia na rzecz młodzieży są też realizowane z kilku innych ministerstw, ale nie istnieją dostępne zbiorcze dane.	https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-malta dostęp on-line 01.08.2019.
CO JEST FINANSOWANE?	Priorytety polityki młodzieżowej: zwiększanie zasięgu wolnej pracy z młodzieżą; społeczne włączanie młodych migrantów i osób LGBT; rozwijanie udogodnień mobilności młodzieżowej w ramach Erasmus+ i Wiosek Młodzieżowych .	
ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA	By uzyskać dostęp do środków publicznych organizacja musi się zarejestrować w Komisji Organizacji Wolontariackich co wymaga spełnienia określonych w ustawie warunków: <i>musi być non-profit, autonomiczna, wolontarystyczna, żadna z części ich dochodu nie może być dostępna dla żadnego indywidualnego podmiotu (darczyńcy, promotora innych), musi mieć klauzulę o rozwiązaniu, zgodnie z którą środki pozostałe po rozwiązaniu powinny być przekazane do innej organizacji o podobnym profilu, musi corocznie przygotować sprawozdawać finansowe – weryfikowane przez 2 upoważnione osoby, administracyjne – przez 1 upoważnioną osobę</i>	
WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE	Erasmus +: Malta uczestniczy w programie wymian młodzieżowych i mobilności młodych pracowników . W 2017 r., w ramach 3 akcji – 2. 191 tys. euro . Działa EFS i Budżet Gwarancji dla Młodzieży .	
NIEMCY		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?	Większość funduszy na politykę młodzieżową zapewniają władze lokalne. Główny mechanizm finansowania usług dla dzieci i młodzieży na szczeblu federalnym jest <i>Federalny Plan Dzieci i Młodzieży</i> , oparty na <i>księdze społecznej Kodeksu VIII – Usługi dla dzieci i młodzieży</i> . Plan jest częścią budżetu Federalnego Ministerstwa do spraw Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży, które zarządza 2,93 % budżetu krajowego . Na politykę wobec dzieci i młodzieży przeznaczane jest 9,44% całkowitego budżetu Ministerstwa. Budżet w 2019 r. - 205 mln euro . Specjalnymi grupami, do których adresowany jest Plan są: dzieci i młodzież ze środowisk migracyjnych lub uchodźczych i osoby z niepełnosprawnościami . Każdy land ma swój własny plan dla dzieci i młodzieży. Przewiduje on działania istotne dla regionu nie finansowane ze szczebla federalnego.	https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-germany dostęp on-line 01.08.2019.

<p>CO JEST FINANSOWANE?</p>	<p>Na poziomie federalnym są finansowane działania: edukacja polityczna młodzieży, organizacje pracy z młodzieżą, edukacja kulturalna, międzynarodowa praca z młodzieżą i in. Wszystkie muszą się wpisać w <i>specjalny interes narodowy</i>. Na poziomie landów finansowane są różnorodne działania, m.in.: praca z młodzieżą, wspieranie organizacji młodzieżowych.</p>	
<p>ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA</p>	<p>Organizacje podlegają różnym systemom raportowania. W procedurze bezpośredniej – podlegają Federalnemu Ministerstwu do spraw Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży; w procedurze pośredniej podlegają Centralnym Biuru: CB przygotowuje zbiorczy raport i przesyła Ministerstwu. Organizacje, otrzymujące fundusze regionalne, zgłaszają się tam, gdzie przesyła wniosek. Wszystkie organizacje muszą sporządzać raporty z działań, przedstawiając cele i priorytety działań, realizację, zdobyte doświadczenie i wyniki. Federalny Regulamin Budżetowy stanowi, że niemiecki departament audytu ma prawo sprawdzić wykorzystanie funduszy.</p>	
<p>WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE</p>	<p>Rząd federalny realizuje EFS w perspektywie 2014-2020. Jedną z głównych grup docelowych są młodzi ludzie zagrożeni marginalizacją, głównie osoby przedwcześnie kończące naukę szkolną i osoby bez kwalifikacji zawodowych. Jeden z programów EFS szczególnie wspiera młodzież na poziomie lokalnym, prowadzony jest przez Federalne Ministerstwa: ds. Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży oraz dla Środowiska, Ochrony Przyrody, Budownictwa i Bezpieczeństwa Jądrowego. Cel: przeciwdziałanie wykluczeniu młodych ludzi i ułatwienie przechodzenia ze szkoły do pracy, indywidualne zarządzanie sprawami, streetworking, doradztwo, mikroprojekty dla lokalnych społeczności. Jest wdrażany w 185 lokalnych społecznościach, na kwotę 115 mln euro.</p>	
<p>POLSKA</p>		<p>ŹRÓDŁA I PRZYPISY</p>
<p>JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?</p>	<p><i>Nie można wskazać jednego źródła finansowania działań z zakresu polityki młodzieżowej. Projekty i programy na rzecz młodych ludzi finansowane są ze środków pozostających do dyspozycji poszczególnych ministerstw, agend rządowych czy samorządów terytorialnych. Na podstawie dostępnych informacji można przedstawić wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację programów i projektów strategicznych w 2018 r., których odbiorcami są młodzi ludzie:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> » Program „Klub”: 40 mln zł171 (35 mln zł w 2017 r.)172; » Program „Rodzina 500+”: 13,932 mld zł173 (ponad 17 mld zł)174; » „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa”: 87 mln zł w 2017 r. 	<p>Dane z cytowanej publikacji są precyzyjniejsze niż dane z Youth Wiki. Por. Konieczny, 2019: 34-35. Por. też: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-poland dostęp on-line 01.08.2019.</p>

<p>JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?</p> <p>c.d.</p>	<p>Na dofinansowanie projektów z zakresu aktywizacji zawodowej dofinansowanych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój w latach 2014–2020 zostanie przeznaczone ponad 2 mld euro z ponad 5,43 mld euro stanowiących budżet programu¹⁷⁶. Rada Dzieci i Młodzieży Rzeczypospolitej Polskiej przy Ministrze Edukacji Narodowej nie dysponuje własnym budżetem. Wydatki związane z jej funkcjonowaniem są pokrywane z budżetu pozostającego do dyspozycji Ministra Edukacji Narodowej. W projekcie ustawy dotyczącym powołania Rady Młodzieży opracowanym w trakcie pierwszej kadencji Rady Dzieci i Młodzieży Rzeczypospolitej Polskiej przy Ministrze Edukacji Narodowej przedstawiono proponowany budżet, jakim mogłaby dysponować powołana Rada Młodzieży. Jego wysokość oszacowano na poziomie 2,6 mln zł. Z uwagi na brak dostępnych źródeł oraz niemożność określenia wysokości przekazanych form wsparcia (np. w ramach konkursów dotacyjnych na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym; konkursów organizowanych przez organizacje pozarządowe) trudno oszacować, ile środków finansowych zostało przekazanych np. organizacjom pozarządowym realizującym projekty aktywizujące młodych ludzi. Por. też roz. 6.</p>	
<p>CO JEST FINANSOWANE?</p>	<p>Brak danych</p>	
<p>ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA</p>	<p>Brak danych</p>	
<p>WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE</p>	<p>Brak danych</p>	
<p>PORTUGALIA</p>		<p>ŹRÓDŁA I PRZYPISY</p>
<p>JAK FINANSUJE SIĘ POLITYKĘ MŁODZIEŻOWĄ?</p>	<p>Środki pochodzą z 3 źródeł: budżetu państwa, funduszy wspólnotowych i zajmującego się prowadzeniem polityki młodzieżowej – Portugalskiego Instytutu Sportu i Młodzieży – (IPDJ) (w 2018 r. zarządzał budżetem w 12 183 tys. euro).</p>	<p>https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-portugal dostęp on-line 01.08.2019.</p>
<p>CO JEST FINANSOWANE?</p>	<p>Programy i projekty realizujące zadania: stowarzyszenie, zatrudnienie i przedsiębiorczość, wolontariat, kreatywność i kultura, zdrowie, wypoczynek, obywatelstwo i uczestnictwo, mobilność, edukacja nieformalna.</p>	

ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA

IPDJ co roku przedstawia sprawozdanie z działalności, prezentuje wskaźniki ilościowe i jakościowe umożliwiające prowadzenie analiz. Wszystkie dofinansowania dla organizacji młodzieżowych są dostępne na specjalnym portalu, podobnie jak Krajowy Rejestr Młodzieżowych Stowarzyszeń Pozarządowych. Sprawozdanie opiniują: Krajowa Rada Młodzieży, Krajowa Federacja Stowarzyszeń Młodzieżowych, przedstawiciele studentów szkół wyższych i uczniów. Rada Doradcza IPDJ zbiera się co najmniej 2 razy w roku. W Młodzieżowej Radzie Doradczej, której przewodniczy Sekretarz Stanu d/s Młodzieży i Sportu, zrzeszają się organizacje młodzieżowe, partie młodzieżowe, stowarzyszenia gmin i parafii, stowarzyszenia związkowe i in. Debatują na temat polityki młodzieżowej co kwartał. Obecność organizacji młodzieżowych i reprezentantów młodzieży ma zapewniać transparentność i budować wiarygodność działalności. W latach 2016 i 2017 przeprowadzono przejazd przez kilka województw, żeby lepiej poznać teren i zorganizować regionalne spotkania ze stowarzyszeniami, lokalnymi władzami w celu przeprowadzenia debaty na temat polityki młodzieżowej.

WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE

IPDJ korzysta z funduszy wspólnotowych w **dofinansowywaniu sektorów zatrudnienia i przedsiębiorczości i projektów transgranicznych**. W latach 2013-15 korzystano z EFRR, dla **wdrożenia rozwiązań biznesowych i programu zarządzania; cel: zwiększenie przedsiębiorczości młodzieży**. W r. 2016 złożono wniosek do EFS, na **rozwój zatrudnienia i przedsiębiorczości młodych osób**; w 2018 r. – **4 600 tys. euro z tego projektu**. W latach 2016–2020 r. za pośrednictwem Regionalnej Dyrekcji Północy IPDJ złożył wniosek o EFRR w ramach Międzyregionalnego Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Hiszpania-Portugalia, na rzecz **polityki młodzieżowej i wykorzystania możliwości współpracy**. EFRR pomógł we wspieraniu projektów transgranicznych w latach 2012–2015. IPDJ: LIDERA; EUROCIDADE 2020 i JUVIBERIA, mające na celu **pobudzenie współpracy między organizacjami młodzieżowymi**.

REPUBLIKA CZESKA

ŹRÓDŁA I PRZYPISY

JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?

poziom krajowy: budżet na politykę młodzieżową: dział nr 3421 – **Czas wolny i zajęcia w czasie wolnym dla dzieci i młodzieży**, rozdzielany: rocznie **140-168 mln czk** z budżetu Ministerstwa Edukacji, Młodzieży i Sportu na **wspieranie pracy z młodzieżą przez organizacje działające na rzecz dzieci i młodzieży**; rocznie **ponad 3,3 mln CZK** na **współpracę w ramach programu czesko-niemieckiego dla dzieci i młodzieży**; **20 mln CZK** na **wspieranie utalentowanych dzieci (program Doskonałość)**; **35 mln CZK rocznie** na **wspieranie festiwali oraz konkursów opartych na wiedzy i umiejętnościach młodych ludzi**.

<https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-czech-republic> dostęp on-line 01.08.2019.

JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?

c.d.

Różne ministerstwa wykonują zadania w związku z realizacją Krajowej Strategii na Rzecz Młodzieży w porozumieniu z Ministerstwem Edukacji, Młodzieży i Sportu. Realizowane są projekty z EFS (ministerstwa, w zakresie kompetencji).

poziom regionalny: w 13 regionach i stolicy opracowuje się strategię rozwoju, zamieszcza odniesienia do młodzieży. By lepiej wdrażać krajową politykę młodzieżową na szczeblu regionalnym Ministerstwo stworzyło **program subsydiowania Wsparcie młodzieży na poziomie regionalnym**. Struktura programów regionalnych jest zróżnicowana.

CO JEST FINANSOWANE?

Główny cel Krajowej Strategii na Rzecz Młodzieży na lata 2014-20: **wspieranie pracy z młodzieżą**. Od 2017 r. uwaga spoczywa na NGO's pracujących z młodzieżą. Ramy finansowania określone są przez Ministerstwo Edukacji, Młodzieży i Sportu. Wsparcie dotyczy **regularnych, długoterminowych działań, których odbiorcami są jak najszerze grupy młodzieży i dzieci; promocji działań przyczyniających się do poprawy i rozwoju organizacji młodzieżowych**. Programy przeznaczone są dla 4 typów organizacji: organizacji uznanych przez państwo – *wiarygodnych*; federacji organizacji; organizacji z jednostkami zależnymi; organizacji bez jednostek zależnych.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA

Organizacje otrzymujące dotacje sprawozdają do Ministerstwa. Zgodnie z czeskim prawem wszystkie osoby prawne muszą ponosić odpowiedzialność finansową i wdrażać mechanizmy kontroli, również w postaci niezależnych organów kontrolnych. System wsparcia jest odpowiedzialny przed Ministerstwem Finansów i rządem. Niezależne kontrole mogą być przeprowadzane w dowolnym czasie przez NIK; planowane – co 3 lata. Merytoryczny sens wniosków jest kontrolowany. Wszystkie kontrole są widoczne w rejestrze NIK.

WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE

Republika Czeska jest zaangażowana w realizację programu *Erasmus +* i jego rozdział młodzieżowy. Fundusze strukturalne UE: nie utworzono specjalnej kategorii projektów dla młodzieży – nie są o nich zbierane dane finansowe. Jest jednak dużo projektów, których głównymi odbiorcami jest młodzież. Program EFS wykorzystano do **wsparcia polityki młodzieżowej na poziomie kraju** w 3 projektach: **Klucze do życia – rozwijanie kluczowych kompetencji w czasie wolnym i edukacji nieformalnej” (2009-13)**; **K2 – Jakość i konkurencyjność w edukacji nieformalnej” (2012-2015)**; **Łączenie edukacji formalnej i nieformalnej (2018-2021)**. Departament Młodzieży informuje o możliwościach korzystania z funduszy europejskich w kwestii wsparcia nauczania nieformalnego i pozaformalnego.

REPUBLIKA MACEDONII PÓŁNOCNEJ		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?	Nie ma osobnego miejsca w budżecie krajowym. Środki przeznaczane na Agencję Młodzieży i Sportu, w zakresie działań z młodzieżą – 509.981 euro . Za <i>Krajową Strategią Młodzieżową</i> zdefiniowano 9 priorytetów, realizowanych przez ministerstwa i instytucje, dysponują one budżetami na te cele. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej jest odpowiedzialne za zatrudnienie młodzieży i realizuje Plan Na Rzecz Zatrudnienia Młodzieży: na 2016-2020 – 30.950 tys. euro . Pilotażowa faza Gwarancji Młodzieży jest finansowana z tego planu. <i>Krajowa Rada Młodzieży Macedonii</i> jest finansowana – co ciekawe – ze środków zagranicznych darczyńców.	https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-former-yugoslav-republic-macedonia dostęp on-line 01.08.2019.
CO JEST FINANSOWANE?	Środki na zatrudnienie młodych osób – opracowano plan omówiony w poprzednim punkcie. Realizuje się go w rocznych planach, na rzecz osób w wieku 15-29 lat.	
ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA	Brak danych.	
WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE	Wg Narodowej Agencji Europejskich Programów Edukacyjnych i Mobilności w 2017 r. wydano 4.798.684 euro ; brak innych danych o wykorzystaniu funduszy UE.	
RUMUNIA		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?	poziom krajowy: polityką młodzieżową zarządza Ministerstwo Młodzieży i Sportu, mające własny budżet, finansowana zeń także administracja – tej części wydatków nie da się oddzielić od przydziału na sport. 4 ramowe projekty młodzieżowe realizowane w konkretnych latach miały swoje budżety. W r. 2015 ich budżet to – ok. 5 000 tys. euro . Finansowano: krajowe i lokalne granty dla NGO's, krajowy grant na projekty studenckie z NGO, projekty młodzieżowe realizowane przez Ministerstwo i urzędy powiatowe, domy kultury studenckiej, centra młodzieżowe zarządzane przez powiatowe urzędy d/s Młodzieży i Sportu, obozy młodzieżowe . W 2018 r. na te cele – ok. 6 000 tys. euro . Prawo Młodzieżowe wymaga od lokalnych społeczności (rady lokalne i krajowe) przeznaczania środków na politykę młodzieżową, po konsultacjach z lokalnym społeczeństwem i młodzieżą. Brak zagregowanych danych na ten temat.	https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-romania dostęp on-line 01.08.2019.

CO JEST FINANSOWANE?	Ministerstwo Młodzieży i Sportu finansuje: wsparcie dla Centrów Młodzieży, wsparcie dla projektów młodzieżowych, wsparcie dla projektów studenckich, badań na temat młodzieży oraz działanie Ministerstwa i jego biur na poziomach powiatów, wspiera organizację domów młodzieżowych i 15 Domów Kultury Studentów.	
ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA	Instytucje korzystające ze środków publicznych (Ministerstwo Młodzieży i Sportu jak i NGO's i otrzymujące granty) są odpowiedzialne przed Rumuńskim Trybunałem Obrachunkowym. Trybunał przedstawia raporty z wydatkowania publicznych środków, racjonalnego zarządzania.	
WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE	Środki unijne pochodzą z programu Erasmus+. Analiza EFS wykazała, że nie finansowano działań politycznych w zakresie polityki młodzieżowej; były one wykorzystywane na: szkolenia, stypendia i środki na rzecz zatrudnienia, na projekty przeciwdziałające przerywaniu nauki. W ramach Erasmus+ na: działania konsultacyjne, debaty na szczeblu krajowym i międzynarodowym i in. W ramach programu wdrożono KA3 – celem strukturyzacji dialogu było opracowanie projektów na rzecz zorganizowanego dialogu promującego aktywność młodzieży w życiu demokratycznym. Intensywnie jest prowadzona wymiana młodzieży.	
SŁOWACJA		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?	Za specjalny budżet na politykę młodzieżową na szczeblu centralnym odpowiedzialny jest Departament Młodzieży w MESRS (Ministerstwie Edukacji, Nauki, Badań i Sportu). Pokrywa koszty rozwoju współpracy międzynarodowej i europejskiej w dziedzinie młodzieży i projekty badawcze . MESRS zapewnia roczne wkłady do IUVENTA – Słowackiego Instytutu Młodzieży, odpowiedzialnego za wdrażanie polityki młodzieżowej . MESRS przyjął <i>plan polityki młodzieżowej na lata 2014-2020</i> zapewniając wsparcie finansowe instytucjom realizującym politykę młodzieżową w ramach programów: WSPARCIE dla organizacji młodzieżowych, PRIORYTETY polityki młodzieżowej (m.in. praca z młodzieżą), GŁOS MŁODZIEŻY (projekty zapewniające reprezentację interesów młodzieżowych w sprawach krajowych i lokalnych), USŁUGI dla młodzieży (doradztwo i informacja), SPOŁECZNOŚCI dla młodzieży (gromadzenie danych lokalnych o polityce młodzieżowej) DOWÓD dla młodzieży (? –brak wyjaśnienia). Łączna liczba dzieci w wieku 5-15 lat w gminach i 15-18 lat w regionach jest brana pod uwagę przy obliczaniu podatków dochodowych gminy, co zapewnia źródła finansowania dla edukacji pozaszkolnej, opartej na zainteresowaniach . Budżety regionalne mają pewną autonomię w dysponowaniu środkami: niektóre rozwijają centra młodzieżowe; inne - programy dotacji wyłącznie dla młodzieży lub w ramach już istniejących systemów grantowych). W 2016 r. budżet MESRS - 3,5 mln euro.	https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-slovakia dostęp on-line 01.08.2019.

<p>CO JEST FINANSOWANE?</p>	<p><i>Program Dla Młodzieży na lata 2014-2020</i> zapewnia wsparcie finansowe dla młodzieżowych NGO's. Kryteria kwalifikowalności określa Departament Młodzieży w dialogu z przedstawicielami organizacji i zainteresowanymi stronami. Wnioski o dofinansowanie są weryfikowane przez zewnętrznych ekspertów, pisemnymi ocenami. Komisja selekcyjna przygotowuje ostateczną decyzję dla Ministerstwa. Opiniowanie wniosków odbywa się zgodnie z metodologią opracowaną dla każdego programu, po przeszkoleniu ekspertów. Informacja o finansowaniu w ramach Programu dla Młodzieży na lata 2014-2020 jest dostępna na podstawie Ustawy o Wsparciu Pracy z Młodzieżą.</p>	
<p>ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA</p>	<p>Podmioty otrzymujące dofinansowania podlegają kontroli jednostki audytu wewnętrznego MESRS. Beneficjenci do kontroli są wybierani losowo. W przypadku nieprawidłowości zwracają całość dofinansowania.</p>	
<p>WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE</p>	<p>W latach 2007-13 wykorzystano EFS do wsparcia krajowych projektów polityki młodzieżowej i pracy z młodzieżą, w Programie Operacyjnym Edukacja. Narodowy Projekt KomPrax – Kompetencje dla Praktyki (ok. 6 mln euro), dla pracowników młodzieżowych i młodych liderów, w celu poszerzenia ich kompetencji (komunikacja, zarządzanie projektem, praca zespołowa); bezpośredni udział – 12 tys. uczestników, pośrednio (małe projekty społecznościowe) – 24 tys. osób (projekty do 200 euro). W 2011-15 realizowano działania badawcze. Projekt zapewnił działania skierowane na uznanie edukacji nieformalnej w pracy z młodzieżą, np. <i>Deklaracja w sprawie uznania wkładu edukacji nieformalnej w pracy z młodzieżą</i> wspierana przez ponad 100 zainteresowanych stron. <i>Narodowy Projekt Praktik – Praktyczne umiejętności dzięki edukacji nieformalnej (ok. 4 milionów euro)</i>; cele: wprowadzenie innowacji w pracy z młodzieżą, podniesienie jakości aktywności opartych na zainteresowaniach, wspieranie liderów młodzieżowych, tak by uczestniczyli aktywnie w działaniach i był im zapewniony transfer know-how od pracowników młodzieżowych. Powstało 7 centrów tematycznych w latach 2013-15 (promocja zdrowego stylu życia; praktyczne wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych; rozwój umiejętności praktycznych podczas pracy z materiałami; poszukiwanie i wsparcie utalentowanych młodych ludzi; wsparcie i rozwój działań opartych na doświadczeniu w edukacji ekologicznej; wspieranie i rozwój edukacji na rzecz obywatelstwa i wielokulturowości; wsparcie i rozwój edukacji globalnej). Brakuje oceny działań i aktualnych programów. Brak informacji o planowanych środkach na politykę młodzieżową z funduszy UE.</p>	

SŁOWENIA		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?	Biuro Młodzieży współfinansuje program pracy z młodzieżą. W r. 2016 na ten cel – 1,2 mln euro . Istnieje <i>Krajowy Program Na Rzecz Młodzieży</i> na lata 2013-2022. W r. 2016 środki na program – 199,6 mln euro .	https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-slovenia dostęp on-line 01.08.2019.
CO JEST FINANSOWANE?	<i>Program na Rzecz Młodzieży</i> zapewnia środki na cele: zatrudnienia i przedsiębiorczości, edukacji, mieszkalnictwa, zdrowia i samopoczucia, rozwój sektora młodzieży, pozycję społeczną młodzieży, kultury i kreatywności, media .	
ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA	Ministerstwa odpowiadają za przeznaczanie środków na politykę młodzieżową. Raporty o stanie realizacji <i>Programu...</i> przygotowuje Departament d/s Młodzieży; przyjmuje – Parlament. Wydatkowanie pieniędzy weryfikuje Słoweński Trybunał Obrachunkowy (ocena zgodności z celami i efektywność wykorzystania).	
WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE	W latach 2016-2018 wykorzystywane są fundusze z EFS. Cel: zwiększenie innowacyjnych sposobów pracy z młodzieżą oraz poprawa możliwości w zakresie zatrudnienia .	
SZWECJA		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?	Finansowanie z budżetu centralnego. Ważny jest szczebel lokalny – Szwecja ma 290 gmin z samorządami o dużej autonomii, finansujących działania ogólnokrajowej polityki młodzieżowej: zdrowie, zatrudnienie i szkolenia, opieka zdrowotna, opieka społeczna, kultura i wypoczynek . Gminy finansują też własne działania ze względu na uprawnienia podatkowe. Krajowa polityka jest obowiązująca dla ministerstw i instytucji centralnych; na poziomie lokalnym pełni tylko funkcję doradczą.	https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-sweden dostęp on-line 01.08.2019.
CO JEST FINANSOWANE?	W 2019 roku budżet na politykę młodzieżową: 23,5 miliona euro na dotację państwową dla organizacji młodzieżowych; 7,4 miliona euro dla Szwedzkiej Agencji d/s Młodzieży i Społeczeństwa Obywatelskiego (specjalne składki w dziedzinie polityki młodzieżowej i wydatki administracyjne). Prócz tego sprawy młodzieżowe są finansowane z wielu pól polityki: edukacja, zdrowie i in.	

ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA	Działania agencji rządowych są monitorowane; agencje przedstawiają roczne sprawozdania z wydatków, przychodów i rezultatów; są one podstawą do opracowywania budżetów i dyrektyw na kolejny rok.	
WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE	Środki EFS są wykorzystywane od 2009 roku przez <i>Agencję d/s. Młodzieży i Społeczeństwa Obywatelskiego</i> we współpracy z innymi agencjami krajowymi i <i>Szwedzkim Stowarzyszeniem Władz Lokalnych i Regionów</i> . Projekt <i>Grupa tematyczna młodzi ludzie w pracy</i> zebrał wiedzę na temat doświadczeń z rynku pracy (EFS) i projektów skierowanych do młodzieży z lat 2009-17 .	
TURCJA		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?	Finansowana z budżetu przeznaczanego na Ministerstwo Młodzieży i Sportu, wyznaczonego w ramach budżetu krajowego.	https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-turkey dostęp on-line 01.08.2019.
CO JEST FINANSOWANE?	Fundusze na politykę młodzieżową są określone w <i>Krajowym Dokumentie Polityki Sportowej i Młodzieżowej</i> ; finansowane są jednostki w Ministerstwach, odpowiedzialnych za realizację założeń dokumentu.	
ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA	Budżet Ministerstwa Młodzieży i Sportu podlega kontroli Trybunału Obrachunkowego, dokonującego czynności w imieniu Wielkiego Zgromadzenia Narodowego. Sprawozdania muszą być corocznie przedstawiane Wielkiemu Zgromadzeniu Narodowemu Turcji.	
WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE	W ramach współpracy finansowej Turcja – Europa, <i>Program Operacyjny Rozwoju Zasobów Ludzkich 2014-2020</i> , są możliwe do realizacji programy w ramach Polityki edukacji, zatrudnienia i społecznej . Młodzi pracownicy mogą korzystać z zaproszeń do programów <i>Horyzont 2020</i> , <i>Kreatywna Europa</i> czy <i>COSME</i> . Turcja uczestniczy w <i>Erasmus+</i> i w <i>Europejskim Wolontariacie Społecznym</i> .	
WĘGRY		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?	Organizacje młodzieżowe są finansowane głównie z 3 źródeł: <i>Funduszu na Rzecz Dzieci i Młodzieży (na r. 2018 ok. 257 milionów euro, dzielone między młodzież i dzieci)</i> ; <i>Funduszu Współpracy Narodowej</i> (ogólny program finansowania społeczeństwa obywatelskiego); z funduszy UE.	https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-hungary dostęp on-line 01.08.2019.

<p>CO JEST FINANSOWANE?</p>	<p>Priorytety finansowe są w pewnym stopniu powiązane z <i>Ramowym Programem dla Przyszłości Nowej Generacji</i>. Nie ma możliwości przypisania określonych pozycji budżetowych tematycznie (ze względu na rozbieżności celów poszczególnych programów i działań). Konkretnie pozycje budżetowe, np.: <i>Fundusz Stefana Batorego na współpracę Węgierskiej i Litewskiej Młodzieży</i>; <i>wsparcie dla Funduszu Dzieci i Młodzieży</i>; <i>wsparcie dla Centrum Nowej Generacji</i>. Organem decyzyjnym d/s młodzieży w realizacji <i>Funduszu Współpracy Narodowej</i> jest <i>Rada do spraw Przyszłości Nowej Generacji</i>. Dofinansowywane m.in. <i>wsparcie dla NGO's</i>. <i>Fundusz na Rzecz Dzieci i Młodzieży</i> jest realizowany w rocznych projektach – w latach 2016 i 2017 był to <i>Stwórz społeczność</i>; w 2018 r. – <i>Młodzież w roku rodziny (budżet zwiększony do 257 tys. euro)</i>; cel: <i>promocja wartości rodzinnych wśród młodzieży</i>.</p>	
<p>ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA</p>	<p>Wykorzystywanie elektronicznego systemu zarządzania i współpracy (EPER). Za monitoring i audyty odpowiedzialne jest Biuro Zarządzania Zasobami Ludzkimi.</p>	
<p>WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE</p>	<p>Dostępna pełna informacja na temat grantów europejskich, lecz praktycznie niemożliwe jest <i>odfiltrowanie</i> pieniędzy przekazanych wyłącznie na młodzież. Najważniejszym projektem UE jest <i>Program Gwarancji dla Młodzieży</i>, (ok. 620 mln euro) z różnych projektów związanych z programem operacyjnym <i>Competitive Central Hungary</i> i programem <i>Rozwój ekonomiczny i innowacje</i>. Innym głównym programem jest <i>Kompleksowy rozwój na polu młodzieżowym – New Generation Reloaded</i> finansowany z EFOP.</p>	
<p>WIELKA BRYTANIA (ANGLIA)</p>		<p>ŹRÓDŁA I PRZYPISY</p>
<p>JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?</p>	<p>Departament d/s Cyfryzacji, Kultury, Mediów i Sportu odpowiedzialny za politykę młodzieżową nie jest głównym finansującym. Władze lokalne mają obowiązek <i>dostarczenia usług dla młodych osób</i> w wieku 13-19 lat i osobom z trudnościami uczenia się do 24 lat, w celu <i>poprawy ich dobrostanu</i> i mają dowolność działań. Władze lokalne nie otrzymują specjalnych funduszy na ten cel, samodzielnie decydują ile przeznaczą ze środków <i>Revenue Support Grant (RSG - finansowania przez Departament d/s Społeczności i Samorządu Lokalnego)</i>. Władze lokalne mogą przekierować środki z innych przychodów – np. podatku lokalnego. Mimo zredukowanego finansowania krajowego <i>Delivering Differently for Young People (2015)</i> – wspólna inicjatywa Biura Gabinetowego Departamentu d/s Społeczności, Samorządu Lokalnego, Stowarzyszenia Samorządu Lokalnego (LGA), Stowarzyszenia Władz Samorządu Lokalnego (SOLACE) zapewnia władzom lokalnym środki na <i>rewizję sposobów dostarczania usług młodym osobom</i>.</p>	<p>https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-united-kingdom-england dostęp on-line 01.08.2019.</p>

<p>JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?</p> <p>c.d.</p>	<p>Finansowanie obejmuje profesjonalne wsparcie w celu przeglądu dostępnych opcji i wymiany doświadczeń z innymi podmiotami. Obligacje dla Skutków Społecznych są formą inwestycji społecznych, angażujących prywatnych inwestorów, zapewniających kapitał na rozwiązanie problemów społecznych. System płatności oparty jest na wynikach – jeśli dana inwestycja zrealizuje planowane wyniki, to rząd zwraca inwestorowi pieniądze. SIB został wykorzystany do sfinansowania działań na rzecz młodzieży np. w Funduszu Zaangażowania Młodzieży.</p>	
<p>CO JEST FINANSOWANE?</p>	<p>Oprócz opisanego dofinansowania rząd wykorzystuje dotacje na finansowanie organizacji zewnętrznych i działań, które wiążą się z jego priorytetami (lista nie jest wyczerpująca): dofinansowanie Biura Gabinetu Brytyjskiej Rady Młodzieży – program Młodzieżowy Głos; finansowanie Biura Gabinetowego dla Krajowej Służby Obywatelskiej (wolontariatu); finansowanie #iwill – ogólnokrajowej kampanii promującej i wspierającej akcje społeczne młodzieży; finansowanie przez Biuro Gabinetu Społecznego Funduszu Młodzieży Uniformed Youth Social Action (wolontariat); Szansa dla Młodzieży to fundusz władz lokalnych na projekty młodzieżowe.</p>	
<p>ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA</p>	<p>Władze lokalne: są odpowiedzialne za terminowość, przejrzystość, zasadność stosunku wartości do ceny usług młodzieżowych swoich i zewnętrznych realizatorów. Departament d/s Społeczności i Samorządów Lokalnych udzielający dotacji ma procedury interwencji w sytuacjach wątpliwego rozporządzania pieniędzmi. Władze lokalne są zobowiązane do corocznego sprawozdań dla Departamentu Edukacji – dokument dotyczy dzieci, ale jest kilka pytań o sytuację młodzieży – np. <i>nadużywania substancji czy usług związanych z ciężkimi wśród młodzieży</i>. Wydatki mogą być weryfikowane przez obywateli; są udostępniane dane.</p> <p>Organizacje pozarządowe: mają powierników prawnie odpowiedzialnych za kierowanie organizacją. Muszą zapewnić przestrzeganie prawa dobroczynnego i wymogów <i>Komisji Charytatywnej</i> i in. organów regulacyjnych. Komisja opublikowała wytyczne, w jaki sposób organizacje mogą świadczyć usługi na rzecz władz lokalnych i departamentów rządowych. Komisja ma ustawową funkcję badania nadużyć w zakresie niegospodarności organizacji.</p>	
<p>WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE</p>	<p>Informacje o wydatkowaniu EFS i <i>Inicjatywy na Rzecz Zatrudnienia Młodych Ludzi w Anglii</i> przedstawiono w programie operacyjnym EFS na lata 2014–2020 przygotowanym przez Departament Pracy i Emerytur. Program opiewa na 6,4 mln euro (3,5 z EFS); ma obsługiwać 2,3 mln osób w ramach 2 priorytetów: integracyjnego rynku pracy (NEET – osób bezrobotnych, nieuczących się i nieszkolących); Umiejętności na Rzecz Rozwoju (program sprzyjający rozwojowi kompetencji w zakresie zdobywania kwalifikacji; oraz wsparcia na rzecz przedsiębiorstw).</p>	

WIELKA BRYTANIA (PÓŁNOCNA IRLANDIA)		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?	Głównie z budżetu edukacyjnego. Łączne środki Urzędu Edukacji d/s Usług Młodzieżowych, włączając regionalne budżety młodzieżowe w latach 2016-17 – 32,8 mln funtów . Urząd finansuje organizacje młodzieżowe. W 2017 r. Urząd zaprosił do składania wniosków poprzez: Program Integracji (zaangażowanie osób, które nie włączyły się w programy młodzieżowe), Program Rozszerzonego Świadczenia dla Młodzieży (zwiększenie dostępności klubów młodzieżowych i usług na obszarach zdegradowanych), Program Obozów T:BUC (budowanie dobrych relacji między młodymi ludźmi) .	https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-united-kingdom-northern-ireland , dostęp on-line 01.08.2019.
CO JEST FINANSOWANE?	Departament Edukacji na mocy Art. 7 <i>Rozporządzenia o Usługach dla Młodzieży</i> przyznaje dotacje kapitałowe na udogodnienia w realizacji usług . <i>Program Dobrowolnego Kapitału Młodzieżowego</i> może finansowo wspierać pokrycie kosztów związanych z: remontami pomieszczeń, tworzeniem udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami, dostosowaniem pomieszczeń do wymogów bezpieczeństwa i ochrony przeciwpożarowej, środkami ochrony dzieci, lub zaspokajaniem potrzeb młodych osób (w ramach Sekcji 75 Ustawy Irlandii Północnej z 1998 r.) i osób o zwiększonym ryzyku wykluczenia społecznego .	
ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA	Organizacje muszą składać sprawozdania z wyników zgodnych z zatwierdzonymi planami. Biuro Kontroli Irlandii Północnej (NIAO) odpowiada za kontrolę środków z budżetów rządowych i za przeprowadzanie audytów finansowych departamentów i Pozarządowych Organów Wykonawczych (NDPBs). Komitet d/s Rachunkowości Irlandii Północnej może wybrać do zbadania raporty przygotowane przez NIAO i zadać zapytania. Programy wydatków publicznych muszą być realizowane w gospodarny sposób, zgodnie z <i>Północno-Irlandzkim Poradnikiem do Spraw Oceny i Ewaluacji Wydatków (NIGEA)</i> . System rozliczania organizacji charytatywnych: Departament Edukacji i Urząd Edukacji mogą udzielać grantów na realizację usług dla młodzieży organizacjom charytatywnym. By uzyskać ten status organizacja musi: <i>działać na rzecz pożytku publicznego, przestrzegać prawnie nałożonych na nią obowiązków</i> (wszystkie organizacje charytatywne są rejestrowane). Kontrolę nad działalnością organizacji charytatywnej pełnią powiernicy. Komisja Charytatywna Irlandii Północnej opublikowała wytyczne dla powierników w sprawie stosowania dobrych praktyk.	

<p>WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE</p>	<p>EFS – cel strategiczny na lata 2014-2020 w Irlandii Północnej to walka z ubóstwem i włączanie społeczne poprzez ograniczenie bierności zawodowej i zwiększanie kompetencji i umiejętności osób obecnie pracujących, lub przyszłych pracowników. Dotyczy: osób 16-24 lat nieobjętych kształceniem/szkoleniem zawodowym i osób z niepełnosprawnościami. <i>Wspólnotowy Program Wsparcia Rodziny (CFSP)</i>-jest finansowany w ramach EFS – 9 mln euro. Dostawcy usług młodzieżowych mogą aplikować o fundusze w ramach strukturalnego Programu Unii Europejskiej na Rzecz Pokoju i Pojednania PEACE IV (2014-2020) dla rozwoju pokojowego i stabilnego społeczeństwa Irlandii Północnej i rejonu przygranicznego. Obszary priorytetowe: Wspólna Edukacja (poprawa kontaktu między uczniami i nauczycielami); Dzieci i Młodzież (wspieranie młodych osób, szczególnie NEET w zakresie lepszego zrozumienia i szacunku dla różnorodności i zwiększania aktywności obywatelskiej); Wspólne Przestrzenie i Usługi (na rzecz spotkań i wzmocnienia kontaktu); Budowanie Pozytywnych Relacji na Poziomie Lokalnym (na rzecz utrzymywania kontaktów bez uprzedzeń i opartych na tolerancji).</p>	
<p>WIELKA BRYTANIA (SZKOCJA)</p>		<p>ŹRÓDŁA I PRZYPISY</p>
<p>JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?</p>	<p>Fundusze są przyznawane ministerstwom, dyrekcjom danych polityk, agencjom rządowym i organom publicznym. <i>Szkocka Edukacja</i>, narodowa agencja odpowiedzialna za wdrażanie <i>Krajowej Strategii Młodzieżowej na lata 2014-19</i> otrzymuje specjalną alokację budżetową (obejmuje pracę we wszystkich obszarach uczenia się, nie tylko dla młodzieży). Część usług na rzecz młodzieży jest realizowana na poziomie lokalnym, (samorządy i NGO's). Organizacje mogą się ubiegać o dofinansowanie z programów rządowych i samorządowych; władze lokalne większość pieniędzy otrzymują od rządu centralnego: tzw. grant blokowy od rządu, stanowiący 85% ich środków na wydatki; mają swobodę przydzielania środków na, identyfikowane przez siebie, potrzeby i priorytety. Świadczą usługi w ramach programów kształcenia się i rozwoju społeczności; bezpośrednio lub zlecając zadania. Środki na usługi dla młodzieży mogą pochodzić z innych prac wykonywanych przez władze lokalne (np. w dziedzinie edukacji, usług socjalnych), nie tylko z budżetu przeznaczonego na kształcenie i rozwój społeczności.</p>	<p>https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-united-kingdom-scotland dostęp on-line 01.08.2019.</p>

CO JEST FINANSOWANE?

YouthLink Scotland prowadzi katalog dostępnych funduszy:

1. *Narodowy Fundusz Wspierania Dobrowolnych Organizacji Młodzieży* (rządowy), zarządzany przez *YouthLink Scotland*, krajową agencję pracy z młodzieżą. Zadanie: realizacja Strategii, zgodnie, z którą *młodzi ludzie w każdej części Szkocji powinni mieć dostęp do wysokiej jakości i skutecznej pracy z młodzieżą*. Organizacje młodzieżowe mogą korzystać z funduszu w projektach dla: **lepszego wsparcia i zaangażowania wolontariuszy; zwiększonego dostępu do rozwoju opłacanego personelu i/lub wolontariuszy; zwiększonego dostępu do rozwoju liderkiego dla starszych menedżerów/starszych wolontariuszy; ulepszonych przywództwa strategicznego; lepszej komunikacji i partnerstwa z lokalnymi władzami, wsparcia osiągnięcia rezultatów na poziomie krajowym w zakresie młodych ludzi.**
2. *CashBack dla Społeczności* – narzędzie rządu do redystrybucji pieniędzy z przestępstw, na rzecz lokalnych społeczności, z korzyścią dla młodych ludzi. Zarządza *YouthLink Scotland* na rzecz młodych ludzi, pracy z młodzieżą.
3. *CashBack na rzecz kreatywności – Otwarty Fundusz Artystyczny* reinwestuje dochody z przestępstw na rzecz projektów artystycznych dla społeczności.
4. W 2017 r. **14 mln funtów** przeznaczono na wsparcie 117 organizacji charytatywnych pomagających dzieciom i młodzieży. W 2018/19 r. pieniądze z *Funduszu Wczesnej Interwencji dla Dzieci, Młodych Osób i Rodzin, Kształcenia Dorosłych i Wzmacniania Społeczności Lokalnych* umożliwiają realizację projektów mających na celu poprawę sytuacji dzieci i młodzieży.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA

Audyt Generalny odpowiada za kontrolę organów publicznych, z wyłączeniem władz lokalnych. Publicznie składa sprawozdania *Komisji d/s Audytu Publicznego. Komisja Rachunkowa* odpowiada za audyt samorządu lokalnego. Sprawdza funkcjonowanie 32 Rad Szkocji, doradza w zakresie efektywnego zarządzania funduszami. *Szkocki Audyt* może prowadzić dochodzenie w sprawie niewłaściwego wydatkowania funduszy. Ustawa z 2003 r. nakłada na władze lokalne obowiązek *ciągłego doskonalenia w wykonywaniu funkcji władz lokalnych*. Szkocki Audyt wspiera Komisję Rachunkową i Audytora Generalnego. Większość organizacji pracujących z młodzieżą ma charakter charytatywny. *Biuro Szkockiego Organu Regulującego Działalność Charytatywną (OSCR)* jest organem regulacyjnym. OSCR monitoruje działalność NGO,s, składających sprawozdania roczne i dodatkowe - jeśli ich dochód przekracza 25 tys. funtów – roczne sprawozdania finansowe. OSCR ma uprawnienia do interwencji w sytuacjach budzących wątpliwości. W zależności od dotacji mogą występować dodatkowe obowiązki rachunkowe i sprawozdawcze.

WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE

Rząd otrzymuje fundusze UE z EFS i EFRR. Informacja o programach operacyjnych jest udostępniana. W ramach EFS rząd ogłosił program warty **60 mln funtów** na **wspieranie zatrudnienia młodych ludzi w południowo-zachodniej Szkocji**, z programu Inicjatywy Zatrudnienia Młodych Ludzi (YEI). Finansowanie do grudnia 2018, podzielone między Szkocką Radę Funduszy i władze lokalne.

WIELKA BRYTANIA (WALIA)

ŹRÓDŁA I PRZYPISY

JAK JEST FINANSOWANA POLITYKA MŁODZIEŻOWA?

1. *Dotacja na Wsparcie Dochodów* – większość środków publicznych przekazywanych przez rząd na wspieranie pracy z młodzieżą zarządzana lokalnie. 22 władze lokalne mogą nimi rozporządzać, zgodnie z oceną **najlepszego zaspokojenia lokalnych potrzeb, w tym usług dla młodzieży**. Dokument uzupełniający do Walijskiej Karty Młodzieży informuje, że są znaczne rozbieżności w uznawaniu rozsądnej dowolności w przeznaczaniu pieniędzy na lokalne potrzeby. W 2016 r. **łącznie wydatki na pracę z młodzieżą spadły o 9% w stosunku do lat poprzednich**.
2. Dotacja na Wsparcie Pracy z Młodzieżą – rząd wspiera władze lokalne przez alokację środków na: **rozwój wolontariatu we wdrażaniu ram zaangażowania młodzieży; otwarty dostęp – wypełnianie luk w jednolitych planach władz lokalnych**. Władze przygotowują roboczy plan wykorzystania dotacji. Do **25% środków** można wykorzystać na **szkolenie personelu**.
3. Program Grantowy Narodowej Organizacji Wolontariatu Młodzieży (NVYO) – **wspiera działania 3 sektora dla zapewnienia wysokiej jakości pracy z młodzieżą**. NVYO składa wnioski do rządu. Projekty muszą być dostosowane do Narodowej Strategii Pracy z Młodzieżą w Walii i do innych priorytetów. Fundusz zamknięty na lata 2018-2020. Dotychczas dotację można było wykorzystać na **pokrycie kosztów utrzymania organizacji (podstawowe, bieżące koszty), zapewnienie stabilności działań, rozpoczęcie nowych działań**.

<https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-united-kingdom-wales> dostęp on-line 01.08.2019.

CO JEST FINANSOWANE?

Władze lokalne mogą zdecydować o kierunku wykorzystania dotacji z RSG do sfinansowania świadczeń sekcji *Główne tematy; art. Podejmowanie decyzji dotyczących polityki dotyczącej młodzieży*. Rząd wspiera działania przez granty opisane powyżej.

<p>ODPOWIEDZIALNOŚĆ FINANSOWA</p>	<p>Zarządca Publicznymi Pieniędzmi Walii określa zasady zarządzania pieniędzmi sektora publicznego, szczególnie w zakresie organizacji z połączonymi rachunkami rządowymi. Rząd udziela dotacji władzom lokalnym, oczekując zapewnienia, że pieniądze są wydatkowane oszczędnie, efektywnie, gospodarnie. Rząd i władze lokalne, muszą udzielać dotacji na świadczanie usług dla młodych ludzi, albo je zlecać, np. organizacjom charytatywnym, spełniającym warunki. Komisja charytatywna identyfikuje i bada nadużycia. Komisja opublikowała wytyczne, co do świadczenia usług publicznych.</p>	
<p>WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UE</p>	<p>Są 2 programy operacyjne EFS: dla zachodniej, północnej Walii i Dolin; dla wschodniej Walii. Oba przyczyniają się do tworzenia miejsc pracy i wzmocnienia spójności społecznej w regionach. Młodzi bezrobotni, nieuczący się i nieszkolący (NEET) są jedną z 4 grup objętych programem.</p>	

Źródło: Youth Wiki, oprac. KR

WNIOSKI: DLA UE I YOUTH WIKI

Przegląd sposobów finansowania pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży w szerszej perspektywie polityk młodzieżowych przedstawiony syntetycznie: wg typu rozwiązania (por. pełny tekst roz. 4, tab. 1) i szczegółowo: wg krajów (por. pełny tekst, tab. 2), wykazał kilka szczególnych cech, zarówno tych systemów, jak i polityki finansowej UE w zakresie pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży:

- » na poziomach krajowych ciągle istnieją niezwykle zróżnicowane rozwiązania systemowe; w tym instytucjonalnego i finansowego wspierania pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży;
- » udział funduszy wspólnotowych we wspieraniu polityki młodzieżowej oraz pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży w wielu wypadkach daje impuls modernizacyjny inicjatywom z tego zakresu lub nawet – po prostu – umożliwia ich rozpoczynanie i realizację;
- » decentralizacja środków na rzecz władz lokalnych i organizacji pozarządowych ciągle w zbyt małym stopniu uwzględnia podmiotowość młodzieży (w systemach tych w przewadze jest praca na rzecz młodzieży);
- » precyzyjna rekonstrukcja sposobów wydatkowania pieniędzy i wysokości środków na polityki młodzieżowe na podstawie badanego źródła (Youth Wiki) są niemożliwe do przeprowadzenia; głównie z powodu nietrzymania się przez autorów krajowych profili jednego wzorca sprawozdawczości; w efekcie dostępne dane są niepełne i chaotycznie przedstawione;
- » przeanalizowany profil polskich wydatków na politykę młodzieżową oraz pracę z młodzieżą i na rzecz młodzieży wskazuje przede wszystkim główną wadę: niekorzystanie z kumulacji doświadczeń i brak ciągłości w ich wykorzystywaniu, por. roz. 3 i 6.

REKOMENDACJE

Dla Unii Europejskiej oraz Youth Wiki: o ile same polityki młodzieżowe zapewne pozostaną zróżnicowane, podobnie jak obszary wsparcia pracy z młodzieżą i pracy na rzecz młodzieży, to wzorce publicznego przedstawiania systemu finansowania można – wg nas – ujednotliwić stosunkowo łatwo, co rekomendujemy; bez tego zabiegu dane są w istocie nieporównywalne. Realizacja wzorców winna zostać zdyscyplinowana na poziomie krajów; wadliwe sprawozdania powinny być niedopuszczane do prezentacji.

Dla Polski: warto byłoby wprowadzić do statystyki publicznej instrumenty umożliwiające zbieranie i agregację danych i rachunków odnośnie pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży wedle przejrzystych i maksymalnie rozłącznych kategorii, porządkujących poziomo (porównywalność) i pionowo (hierarchiczność celów) merytoryczne dziedziny i działania.

B) FINANSOWANIE PRACY Z MŁODZIEŻĄ W POLSCE, NA PODSTAWIE JAKOŚCIOWO-IŁOŚCIOWEGO BADANIA BAZY GRANTÓW PORTALU EURODESK

Poniżej przedstawione są wyniki analiz danych z bazy grantów portalu Eurodesk. Dokładna charakterystyka materiału i metody – por. wyżej: nota metodologiczna. Warto przypomnieć, że: korzystam z kategoryzacji grantów z portalu Eurodesk (podziału, którym posługują się autorzy bazy) i kategoryzacji fundatorów, którą sporządziłam samodzielnie. Nie istnieje opis kryteriów kwalifikowania grantów do danej kategorii, więc przyjmuję założenie, że granty opisane przez pracownika Eurodesk daną kategorią bezpośrednio odnoszą się do odpowiedniego obszaru tematycznego.

TABELA 3. Kategorie dziedzin grantowych w bazie Eurodesk, w % i wg rang. Frekwencja (liczba wystąpień) kategorii: N=1.585; liczba kategorii N=38, w zestawieniu z odpowiednimi (lub podobnie sformułowanymi) celami strategicznymi polityk młodzieżowych krajów UE. Frekwencja N=395; liczba kategorii N=51, (por. roz. 2 tab.6)

LP.	KATEGORIE DZIEDZIN GRANTOWYCH W EURODESK	%	RANGA	% CELÓW	RANGA CELÓW
1	Badania	10,1	1	1,5	19
2	Aktywność społeczna i obywatelska	8,7	2	6,3	2
3	Młodzież	7,5	3	-	-
4	Studenci	5	4	-	-
5	Organizacje pozarządowe	4,9	5	-	-
6	Wyrównywanie szans	4,5	6	3,5	8
7	Kultura	4,5	6	3,8	7
8	Demokracja	3,9	8	0,3	44
9	Stypendia	3,7	9	0,5	36
10	Praktyki i staże	3,5	10	-	-
11	Osoby pracujące z młodzieżą	3,4	11	0,8	33
12	Szkoła	3,3	12	1,8	15
13	Konkursy	2,8	13	-	-
14	Prawa człowieka	2,7	14	1,8	15
15	Nauczyciele	2,2	15	-	-

LP.	KATEGORIE DZIEDZIN GRANTOWYCH W EURODESK	%	RANGA	% CELÓW	RANGA CELÓW
16	Szkolenia	2	16	4,8	4
17	Technologie	2	16	-	-
18	Przedsiębiorczość , mentoring	2	16	4,3	5
19	Absolwenci	2	16	-	-
20	Wolontariat	1,8	20	3	10
21	Środowisko	1,6	21	0,3	44
22	Rasizm , dyskryminacja	1,6	21	-	-
23	Kształcenie	1,6	21	-	-
24	Fundusze	1,5	24	-	-
25	Praktyki i staże w instytucjach europejskich	1,5	25	-	-
26	Media	1,5	25	-	-
27	Współpraca	1,4	27	2,5	14
28	Studia za granicą	1,3	28	-	-
29	Organizacje młodzieżowe	1,2	29	1,8	15
30	Sport	1,5	30	1,5	19
31	Zdrowie	1	31	7,6	1
32	Wymiany młodzieżowe	0,8	32	1,5	19
33	Nauka języków	0,8	32	-	-
34	Praca	0,7	34	-	-
35	Inicjatywy młodzieżowe	0,6	35	0,8	33
36	Praktyki i staże długoterminowe	0,4	36	-	-
37	Kształcenie ustawiczne	0,4	36	1,3	25
38	Informacja młodzieżowa	0,1	38	1,8	15

Źródło: baza Eurodesk. Oprac. KR i BF. Źródło: Youth Wiki, <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/youthwiki>, stan na 30.07.2019; oprac. BK

WNIOSKI: MERYTORYCZNE KATEGORIE GRANTÓW A CELE STRATEGICZNE POLITYK MŁODZIEŻOWYCH UE

1. W porównaniu z celami strategicznymi polityk młodzieżowych (zewidencjonowanych N=51 celów), kategorii dziedzinowych polskich grantów jest mniej (N=38 dziedzin), ale są one również dość rozproszone tematycznie.
2. Na zawartość bazy polskich grantów Eurodesk w porównaniu z celami strategicznymi polityk młodzieżowych krajów UE można spojrzeć jako na swoistą diagnozę dostrzeganych i niedostrzeganych deficytów w pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży. Z tego punktu widzenia znamienne jest, że najczęściej wnioski z Polski dotyczą 3 merytorycznych dziedzin łącznie stanowiących 26,3 % ich ogółu. Są to: *badania, aktywność społeczna i obywatelska oraz młodzież*.
3. W polskich grantach najliczniej wnioskowano o finansowanie *badan*, które w celach strategicznych polityk młodzieżowych krajów UE mają dopiero 19 rangę i relatywnie niski odsetek – 1,5% (por. tab. 6 w roz. 2 i tab. 3 w roz. 4). Z kolei *aktywność społeczna i obywatelska* mają tę samą wysoką rangę zarówno we wnioskach grantowych, jak i w celach polityk młodzieżowych.
4. Problematyka *kultury, wyrównywania szans, praw człowieka, inicjatyw młodzieżowych, szkoły* są postrzegane przez polskich wnioskodawców i w celach polityk młodzieżowych dość podobnie, jeśli idzie o hierarchię ich ważności (mierzoną rangami).
5. Największe rozbieżności między dziedzinami opisanymi w grantach a celami polityk młodzieżowych krajów UE (mierzone rangami) dotyczą:
 - » relatywnie częściej wymienianych w polskich grantach, *poza badaniami: demokracji, stypendiów, pracowników młodzieżowych, środowiska;*
 - » relatywnie rzadziej wymienianych w polskich grantach: *zdrowia, przedsiębiorczości i mentoringu, szkoleń, wolontariatu, współpracy, organizacji młodzieżowych, sportu, wymian młodzieżowych, kształcenia ustawicznego i informacji młodzieżowej.*

REKOMENDACJE

1. DLA GRANTOBIORCÓW: warto - przygotowując wnioski grantowe - zwracać uwagę nie tylko na diagnozę lokalnych problemów lecz każdorazowo konfrontować ją z wytycznymi i terminologią UE. Może to pomóc inaczej (z szerszej perspektywy) spojrzeć na problemy środowisk lokalnych i ich młodzieży;
2. DLA OPERATORÓW GRANTÓW: warto byłoby przygotować zwięzły, jasny przewodnik po grantach europejskich z zachętą do uwzględniania we wnioskach w szczególności problematyki pracy z młodzieżą i inicjatyw partycypacyjnych samej młodzieży oraz edukacji pozaformalnej i nieformalnej; w szczególności warto zaakcentować te dziedziny merytoryczne, które w polskich grantach są rzadko podejmowane, a w hierarchii celów strategicznych polityk młodzieżowych innych krajów pojawiają się na relatywnie wyższych pozycjach.
3. DLA PROWADZENIA POLITYKI MŁODZIEŻOWEJ: warto systematycznie analizować z jednej strony zapotrzebowania na realizację określonych działań płynące z kraju; z drugiej strony porównywać je z tematyką merytoryczną, trendami, celami i priorytetami w krajach UE. Może to niewątpliwie pomóc formułować priorytety i cele polskiej polityki młodzieżowej (o ile taka zostanie wyraźnie sformułowana).

Poniżej w tabeli 4 przedstawiona jest informacja o współwystępowaniu merytorycznych kategorii (dziedzin) w bazie Eurodesk. Dane te mówią o tym, jaka liczba grantów z bazy Eurodesk była jednocześnie opisana kategorią z osi X i osi Y. Przykładowo, sięgając do lewego, górnego rogu tabeli (komórkę oznaczyłam na niebiesko): druga pozioma kategoria (X) – *wyrównywanie szans*, 8 razy współwystępowała z kategorią (Y) *zdrowie*. Oznacza to, że 8 grantów zostało jednocześnie opisanych kategorią *wyrównanie szans* i *zdrowie*. Wprowadziłam tę tabelę, dla pokazania wielkości liczb informujących o występowaniu danych kategorii w całej puli grantów (N=513). W czarnych komórkach podane są liczebności poszczególnych kategorii merytorycznych, ich łączna frekwencja (liczba wystąpień w grantach) wynosi N=1.585.

Szczegółowe omówienie wszystkich zawartych w tabeli 4 informacji zajęłoby zbyt wiele miejsca, w związku z tym skoncentrowałam się na 3 kategoriach dziedzinowych: *osób pracujących z młodzieżą* (resp. *pracowników młodzieżowych*); *młodzieży* oraz *inicjatywach młodzieżowych* jako kluczowych dla problematyki niniejszego raportu. We wnioskach z tej części analiz skomentowałam również współwystępowanie pozostałych najmniej licznie pojawiających się tu kategorii (*kształcenie ustawiczne oraz informacja młodzieżowa*).

TABELA 4. Zestawienie współwystępowania kategorii opisujących granty w bazie Eurodesk, w liczbach bezwzględnych (N=513 grantów; N=1.585 kategorii).

	zdrowie	wyrównywanie szans	wymiany młodzieżowe	współpraca	wolontariat	szkoła	technologie	środowisko	szkolenia	stypendia	studia za granicą	studenci	sport	rasizm, dyskryminacja	przedsiębiorczość, mentoring	prawa człowieka	praktyki i staże w inst. europejskich	praktyki i staże df.	praktyki i staże	praca	organizacje młodzieżowe	osoby pracujące z młodzieżą	ngo	nauka języków	nauczyciele	młodzież	media	kultura	kształcenie ustawiczne	kształcenie	konkursy	inicjatywy młodzieżowe	informacja młodzieżowa	fundusze	demokracja	badania	aktywność społ. i obywatelska	absolwenci
zdrowie	15	8	0	0	3	1	3	4	0	1	0	2	4	1	0	4	1	0	2	0	0	2	5	0	1	3	1	4	0	1	2	0	0	1	2	9	6	0
wyrównywanie szans	8	72	0	3	12	17	9	8	5	12	0	6	7	11	2	16	0	1	4	1	4	16	32	2	9	38	7	17	3	4	7	4	1	5	12	43	43	0
wymiany młodzieżowe	0	0	12	1	0	4	1	1	0	0	0	3	1	1	0	1	0	0	0	0	3	8	6	2	3	11	2	9	0	1	0	0	0	2	3	8	8	0
współpraca	0	3	1	23	1	2	1	1	2	2	3	3	1	1	0	2	0	0	1	0	5	5	7	1	3	6	3	6	0	3	0	0	0	9	6	13	13	1
wolontariat	3	12	0	1	29	0	2	4	1	0	0	3	1	2	2	7	1	1	5	1	1	2	4	2	2	11	0	6	0	0	0	0	2	4	14	14	3	
szkoła	1	17	4	2	0	53	7	4	8	10	1	2	4	4	0	3	0	0	1	0	4	20	12	3	22	40	3	7	3	3	11	3	0	4	5	19	18	0
technologie	3	9	1	1	2	7	32	5	3	2	1	10	1	4	0	5	0	0	1	2	1	7	11	2	3	14	9	2	2	2	11	0	0	2	3	16	17	0
środowisko	4	8	1	1	4	4	5	26	2	1	0	4	3	4	0	8	2	0	4	0	2	5	9	0	2	9	3	7	0	1	7	2	0	3	5	18	16	3
szkolenia	0	5	0	2	1	8	3	2	31	4	2	8	0	0	0	2	2	1	2	0	1	8	9	2	13	11	3	7	5	9	2	0	1	2	5	13	13	4
stypendia	1	12	0	2	0	10	2	1	4	59	16	29	1	1	0	2	4	2	14	0	0	0	2	0	2	17	1	7	1	3	2	1	0	5	3	14	6	9
studia za granicą	0	0	0	3	0	1	1	0	2	16	21	19	0	1	0	1	0	0	1	0	1	1	1	2	1	2	0	3	0	1	0	0	0	3	1	5	2	4
studenci	2	6	3	3	3	2	10	4	8	29	19	79	1	2	7	8	10	6	26	4	3	6	5	3	5	15	4	9	1	6	4	0	0	6	17	27	16	24
sport	4	7	1	1	1	4	1	3	0	1	0	1	18	7	0	5	0	0	0	0	4	8	9	0	1	9	1	5	0	1	2	2	0	1	1	12	12	0
rasizm, dyskryminacja	1	11	1	1	2	4	4	4	0	1	1	2	7	25	1	18	1	0	1	0	6	11	13	2	2	12	5	8	0	1	2	5	0	1	12	19	21	2
przedsiębiorczość, mentoring	0	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	7	0	1	32	4	1	4	11	6	2	9	12	1	2	12	4	3	2	3	5	0	0	1	6	22	19	3
prawa człowieka	4	16	1	2	7	3	5	8	2	2	1	8	5	18	4	43	2	2	5	0	6	15	23	3	4	18	7	14	0	1	3	6	1	3	25	35	35	1
praktyki i staże w inst. europejskich	1	0	0	0	1	0	0	2	2	4	0	10	0	1	1	2	24	1	20	0	0	0	0	0	2	0	0	0	1	1	0	0	0	0	6	4	3	10
praktyki i staże df.	0	1	0	0	1	0	0	0	1	2	0	6	0	0	4	2	1	8	5	2	0	0	0	0	2	0	0	0	1	0	0	0	0	2	0	0	0	4
praktyki i staże	2	4	0	1	5	1	1	4	2	14	1	26	0	1	11	5	20	5	56	6	0	0	2	0	1	8	0	4	0	2	0	0	1	8	12	9	23	
praca	0	1	0	0	1	0	2	0	0	0	0	4	0	0	6	0	0	2	6	11	0	2	1	0	0	5	1	0	0	1	2	0	0	0	1	2	2	2
organizacje młodzieżowe	0	4	3	5	1	4	1	2	1	0	1	3	4	6	2	6	0	0	0	0	19	14	12	0	3	16	1	8	0	2	0	6	0	5	3	16	16	0
osoby pracujące z młodzieżą	2	16	8	5	2	20	7	5	8	0	1	6	8	11	9	15	0	0	0	2	14	54	36	5	12	43	9	19	1	4	2	5	1	4	16	44	43	0
ngo	5	32	6	7	4	12	11	9	9	2	1	5	9	13	12	23	0	0	2	1	12	36	78	3	9	41	13	26	2	5	3	4	1	7	22	66	66	0
nauka języków	0	2	2	1	2	3	2	0	2	0	2	3	0	2	1	3	0	0	0	0	0	5	3	12	3	6	1	5	0	0	0	1	0	0	4	5	4	0
nauczyciele	1	9	3	3	2	22	3	2	13	2	1	5	1	2	2	4	0	0	1	0	3	12	9	3	35	18	2	7	5	6	5	0	0	4	9	15	12	0
młodzież	3	38	11	6	11	40	14	9	11	17	2	15	9	12	12	18	2	2	8	5	16	43	41	6	18	119	10	35	1	7	21	9	2	7	27	67	65	2
media	1	7	2	3	0	3	9	3	3	1	0	4	1	5	4	7	0	0	0	1	1	9	13	1	2	10	24	11	1	2	7	1	0	1	11	18	18	1
kultura	4	17	9	6	6	7	2	7	7	7	3	9	5	8	3	14	0	0	4	0	8	19	26	5	7	35	11	71	0	5	12	4	0	4	21	41	38	3
kształcenie ustawiczne	0	3	0	0	0	3	2	0	5	1	0	1	0	0	2	0	0	0	0	0	1	2	0	5	1	1	0	6	1	0	0	0	0	0	0	2	2	0
kształcenie	1	4	1	3	0	3	2	1	9	3	1	6	1	1	3	1	1	1	2	1	2	4	5	0	6	7	2	5	1	25	3	1	0	3	2	10	8	3
konkursy	2	7	0	0	0	11	11	7	2	2	0	4	2	2	5	3	1	0	0	2	0	2	3	0	5	21	7	12	0	3	44	1	0	1	5	22	14	0
inicjatywy młodzieżowe	0	4	0	0	0	3	0	2	0	1	0	0	2	5	0	6	0	0	0	0	6	5	4	1	0	9	1	4	0	1	1	11	0	1	2	10	10	0
informacja młodzieżowa	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2	2	0
fundusze	1	5	2	9	2	4	2	3	2	5	3	6	1	1	1	3	0	0	1	0	5	4	7	0	4	7	1	4	0	3	1	1	0	25	4	13	12	1
demokracja	2	12	3	6	4	5	3	5	5	3	1	17	1	12	6	25	6	2	8	1	3	16	22	4	9	27	11	21	0	2	5	2	2	4	61	48	46	7
badania	9	43	8	13	14	19	16	18	13	14	5	27	12	19	22	35	4	0	12	2	16	44	66	5	15	67	18	41	2	10	22	10	2	13	48	160	138	6
aktywność społ. i obywat.	6	43	8	13	14	18	17	16	13	6	2	16	12	21	19	35	3	0	9	2	16	43	66	4	12	65	18	38	2	8	14	10	2	12	46	138	138	4
absolwenci	0	0	0	1	3	0	0	3	4	9	4	24	0	2	3	1	10	4	23	2	0	0	0	0	0	2	1	3	0	3	0	0	0	1	7	6	4	32

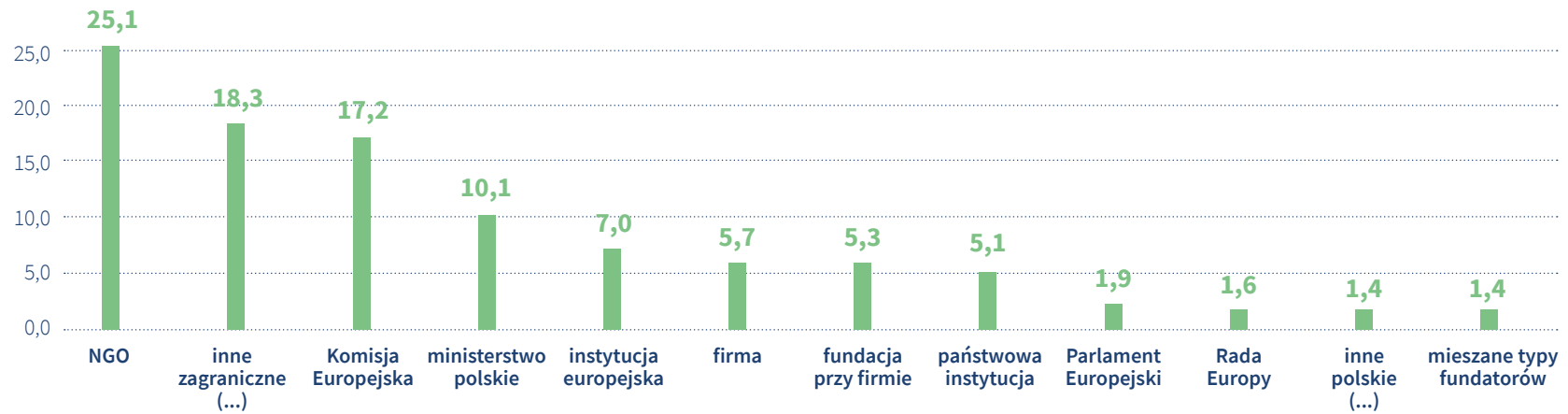
Źródło: baza Eurodesk, oprac. KR. *Wersy i kolumny nie sumują się łącznie do N, ponieważ jeden grant mógł być opisywany wieloma kategoriami.

WNIOSKI: PRZYKŁADOWA INTERPRETACJA WSPÓŁWYSTĘPOWANIA DZIEDZIN MERYTORYCZNYCH W WYBRANYCH GRANTACH EURODESKU

1. W porównaniu z celami strategicznymi polityk młodzieżowych (zewidencjonowanych N=51 celów), kategorii dziedzinowych polskich grantów jest mniej (N=38 dziedzin), ale są one również dość rozproszone tematycznie.
2. Na zawartość bazy polskich grantów Eurodesk w porównaniu z celami strategicznymi polityk młodzieżowych krajów UE można spojrzeć jako na swoistą diagnozę dostrzeganych i niedostrzeganych deficytów w pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży. Z tego punktu widzenia znamienne jest, że najczęściej wnioski z Polski dotyczą 3 merytorycznych dziedzin łącznie stanowiących 26,3 % ich ogółu. Są to: *badania, aktywność społeczna i obywatelska oraz młodzież*.
3. W polskich grantach najliczniej wnioskowano o finansowanie *badan*, które w celach strategicznych polityk młodzieżowych krajów UE mają dopiero 19 rangę i relatywnie niski odsetek – 1,5% (por. tab. 6 w roz. 2 i tab. 3 w roz. 4). Z kolei *aktywność społeczna i obywatelska* mają tę samą wysoką rangę zarówno we wnioskach grantowych, jak i w celach polityk młodzieżowych.
4. Problematyka *kultury, wyrównywania szans, praw człowieka, inicjatyw młodzieżowych, szkoły* są postrzegane przez polskich wnioskodawców i w celach polityk młodzieżowych dość podobnie, jeśli idzie o hierarchię ich ważności (mierzoną rangami).
5. Największe rozbieżności między dziedzinami opisanymi w grantach a celami polityk młodzieżowych krajów UE (mierzone rangami) dotyczą:
 - » relatywnie częściej wymienianych w polskich grantach, *poza badaniami: demokracji, stypendiów, pracowników młodzieżowych, środowiska;*
 - » relatywnie rzadziej wymienianych w polskich grantach: *zdrowia, przedsiębiorczości i mentoringu, szkoleń, wolontariatu, współpracy, organizacji młodzieżowych, sportu, wymian młodzieżowych, kształcenia ustawicznego i informacji młodzieżowej.*

REKOMENDACJE

1. W bazie polskich grantów Eurodesku kategoria *osoby pracujące z młodzieżą* najczęściej występuje łącznie z kategoriami: *badania* (44 razy), *aktywność społeczna i obywatelska* (43 razy), *młodzież* (43 razy) oraz *organizacja pozarządowa* (36 razy). Następnie łączy się (20 razy) ze *szkołą* oraz z *kulturą* (19 razy). Wszystkie połączenia można zinterpretować jako niespójne i odnoszące się do różnych poziomów wewnętrznej struktury grantu (jego organizacji). Co ciekawsze: *osoby pracujące z młodzieżą* w ogóle nie są kojarzone ze: *stypendiami, 3 opisanymi typami praktyk i staży dla młodych ludzi oraz problemami absolwentów*; bardzo rzadko (po 1 raz) kategoria ta współwystępuje z: informacją młodzieżową, kształceniem ustawicznym, studiami zagranicznymi. W ten sposób zawartość merytoryczna grantów wskazuje po raz kolejny deficyty w realizacji ról społecznych i zawodowych pracowników młodzieżowych, por. też roz. 5 i 6 raportu.
2. Kategoria *młodzież*: współwystępuje z *badaniami* (67 razy) oraz *aktywnością społeczną i obywatelską* (65 razy). Relatywnie często łączy się też z: *osobami pracującymi z młodzieżą* (43 razy) oraz *organizacjami pozarządowymi* (41 razy) i *szkołą* (40 razy), 38 razy z *wyrównywaniem szans* i 35 razy z *kulturą*, 27 razy z *demokracją*. Wszystkie 37 kategorii tematycznych są powiązane z młodzieżą (co nie dziwne w sytuacji, gdy interesowały nas granty młodzieżowe) – najrzadziej z młodzieżą współwystępowały: *kształcenie ustawiczne* (1 raz) i odpowiednio po 2 razy: *studia za granicą, praktyki europejskie i długoterminowe, informacja młodzieżowa oraz absolwenci*.
3. Kategoria *inicjatywy młodzieżowe*: kategoria ta jest w polskich grantach ewidentnie niedoreprezentowana. Najczęściej współwystępuje z *badaniami* (10 razy) oraz *aktywnością społeczną i obywatelską* (10 razy). Ani razu nie współwystępuje natomiast ze: *zdrowem, wymianami młodzieżowymi, współpracą, wolontariatem, technologiami, szkoleniami, studiami za granicą, studentami, przedsiębiorczością i mentoringiem, wszelkimi typami praktyk i pracą, nauczycielami, kształceniem ustawicznym, informacją młodzieżową i absolwentami*.
4. Kategoria *badania* najliczniej współwystępuje z: *aktywnością społeczną i obywatelską* (138 razy), *młodzieżą* (67 razy), *organizacjami pozarządowymi* (66 razy) oraz *demokracją* (48 razy), *osobami pracującymi z młodzieżą* (44 razy), *wyrównywaniem szans* (43 razy) i *kulturą* (41 razy); co ciekawe nie współwystępuje w ogóle z *praktykami i stażami długoterminowymi*, zaś rzadko wiąże się w grantach (odpowiednio po 2 razy) z: *pracą, kształceniem ustawicznym, informacją młodzieżową*.
5. Małoliczna kategoria *informacja młodzieżowa* współwystępuje (2 razy lub raz) z: *młodzieżą, wyrównywaniem szans, szkoleniami, prawami człowieka, pracownikami młodzieżowymi i organizacjami pozarządowymi, demokracją, badaniami i aktywnością społeczną i obywatelską*.
6. Kolejna z najmniej licznych kategorii – *kształcenie ustawiczne* współwystępuje z: *nauczycielami, szkoleniami* (odpowiednio po 5 razy), poza tym niemal jest niewidoczna.

WYKRES 1. Granty z bazy Eurodesk, finansowane przez główny typ fundatora, w %. (N = 513)

Źródło: baza Eurodesk, oprac. KR

WNIOSKI

1. Najczęstszym fundatorem grantów są organizacje pozarządowe, co wymaga wyjaśnienia: ze względu na specyfikę organizacji pozarządowych i międzynarodowe sieci, w których one często występują, nie rozgraniczyłam organizacji pozarządowych polskich i zagranicznych, a to uniemożliwia „terytorialne” określenie źródeł finansowania. Można się jednak pokusić o inne zestawienie, łącząc fundusze zagraniczne, powiązane z instytucjami Unii Europejskiej i Radą Europy. Po zsumowaniu kategorii fundatorów (*Komisja Europejska, instytucja europejska, Parlament Europejski, Rada Europy*) wynoszą one 27,7%, co przewyższa NGO'sy z pierwszej pozycji. Po dodaniu zagranicznej kategorii „inne zagraniczne sieci/partnerstwa/podmioty/fundusze” jest to już 46%, co stanowi blisko połowę całej grupy fundatorów. Powyższe dane wskazują na silne, zewnętrzne względem krajowych, źródła finansowania.
2. Warto również zwrócić uwagę na zestawienie kategorii *firma* i *fundacja przy firmie*. Łącznie informuje o tym, że 11 na 100 grantów finansowanych jest przez prywatne podmioty lub fundacje przez nie powołane. Wskazuje to na istotny udział przedsiębiorców w procesie grantodawczym. Z analizy polskich praktyk (por. roz. 6) wynika, iż istnieją też ciemne liczby faktycznego sponsorowania pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży, nie wykazywane w sprawozdawczości, sygnalizowane jedynie niekiedy patronatem i logiem na stronach internetowych.

TABELA 6. Krzyżowe zestawienie głównych typów fundatorów z kategoriami opisującymi finansowane przez nich granty, na podstawie bazy Eurodesk, w liczbach bezwzględnych (N grantów w bazie = 513) *

	zdrowie	wyrównywanie szans	wymiany młodzieżowe	współpraca	wolontariat	szkoła	technologie	środowisko	szkolenia	stypendia	studia za granicą	studenci	sport	rasizm, dyskryminacja	przedsiębiorczość, mentoring	prawa człowieka	praktyki i staże w instytucjach	praktyki i staże długoterminowe	praktyki i staże	praca	organizacje młodzieżowe	osoby pracujące z młodzieżą	ngo	nauka języków	nauczyciele	młodzież	media	kultura	kształcenie ustawiczne	kształcenie	konkursy	inicjatywy młodzieżowe	informacja młodzieżowa	fundusze	demokracja	badania	aktywność społeczna i obywatelska	absolwenci	
firma	1	7	0	1	0	5	8	1	0	4	3	5	2	2	0	2	0	0	0	1	1	3	8	2	1	9	3	2	0	2	4	2	0	0	2	10	9	0	
fundacja przy firmie	2	7	2	0	0	6	2	4	1	5	0	3	4	2	0	2	0	0	2	0	4	9	11	0	2	7	1	5	0	2	2	1	0	5	2	11	10	2	
inne polskie (...)	0	1	0	0	3	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0		
inne zagraniczne (...)	2	11	0	5	8	5	5	4	4	18	9	20	2	5	0	11	3	2	10	2	2	2	7	2	0	14	5	15	1	2	13	2	0	3	8	21	18	11	
instytucja europejska	1	1	1	0	0	2	2	2	1	2	0	8	0	2	0	3	15	2	14	1	0	2	1	1	2	5	1	0	0	2	2	0	0	0	0	6	6	6	5
Komisja Europejska	2	12	1	12	6	11	6	4	11	7	6	19	5	6	2	6	3	2	10	2	5	11	11	2	14	23	4	11	4	9	6	2	1	9	12	34	25	5	
mieszane typy fundatorów	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	2	0	0	0	0	0	2	2	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	3	2	2	0	
ministerstwo polskie	1	9	5	1	2	7	0	2	3	4	1	4	2	2	0	7	0	0	3	0	2	8	14	1	3	12	0	12	0	1	1	0	0	2	5	18	17	2	
NGO	5	19	1	2	8	11	7	5	6	16	1	15	3	4	1	8	1	1	14	4	3	12	16	4	5	33	7	18	1	5	12	4	1	4	12	38	34	6	
państwowa instytucja	1	3	2	1	1	4	2	3	2	2	1	4	0	1	0	1	0	1	2	1	1	4	6	0	5	8	1	6	0	1	1	0	0	1	3	11	9	0	
Parlament Europejski	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	1	4	1	1	0	0	2	0	0	1	5	4	4	1	
Rada Europy	0	1	0	1	0	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1	2	0	1	0	0	0	0	0	0	3	4	4	0	

Źródło: baza Eurodesk; oprac. KR. *Wersy i kolumny nie sumują się do N, ponieważ jeden grant mógł być opisywany wieloma kategoriami.

WNIOSKI: CO NAJCHĘTNIEJ FINANSUJĄ FUNDATORZY?

Wszyscy fundatorzy z bazy Eurodesk finansują granty, których dziedziny merytoryczne to: *badania* i *młodzież*.

Ponadto warto wskazać, że: firmy relatywnie najczęściej wspierają granty o problematyce technologii; fundacje przy firmach stosunkowo często finansują: *organizacje pozarządowe*, *badania*, *aktywność społeczną* i *obywatelską*; tzw. inne zagraniczne podmioty: *stypendia*, *studia za granicą*, *studentów*, *praktyki i staże*, *badania*, *aktywność społeczną* i *obywatelską*; instytucje europejskie: *praktyki i staże*, także w instytucjach europejskich; Komisja Europejska: *badania*, *aktywność społeczną* i *obywatelską* oraz *młodzież*; organizacje pozarządowe finansują granty z zakresu: *zdrowia*, *wyrównywania szans*, *aktywności społecznej* i *obywatelskiej*, *badania*, *demokracji*, *inicjatyw młodzieżowych*, *szkoły*, *organizacji pozarządowych*, *kultury*; ministerstwo polskie - granty dotyczące: *wymian młodzieży*; *organizacji pozarządowych*, *badań*, *aktywności społecznej* i *obywatelskiej*;

Rozdział piąty:

PRACOWNIK MŁODZIEŻOWY (ANIMATOR CZASU WOLNEGO MŁODZIEŻY) JAKO ROLA SPOŁECZNA I ZAWÓD – ANALIZA PORÓWNAWCZA, MIĘDZYNARODOWA

	NOTA METODOLOGICZNA	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA	<p>W części poświęconej pracownikowi młodzieżowemu (jego roli społecznej i zawodu) odnoszę się do innych rozdziałów raportu, poszerzając i porządkując informacje ze względu na następujące elementy: kompetencje, kwalifikacje, prestiż, wynagrodzenie, ścieżki rozwoju, oczekiwania społeczne. W analizach wykorzystuję operacyjną definicję roli społecznej wywiedzioną z przeglądu teorii ról.</p>	
ZADANIA I CELE	<p>Zadania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. przeanalizowanie sposobów definiowania pojęć: rola społeczna i zawód; przyjęcie definicji operacyjnych jako podstawy analiz; zestawienie terminu pracownik młodzieżowy z definicjami. 2. Analiza porównawcza sytuacji pracowników młodzieżowych uwzględniająca społeczno-kulturowy kontekst przykładowych krajów. <p>Cele:</p> <p>Odpowiedź na pytanie czy pracownik młodzieżowy może być traktowany jako rola społeczna i zawód; wskazanie rekomendacji dla praktyki społecznej.</p>	
PRÓBA (MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE)		<ol style="list-style-type: none"> 1. Źródła wybrane do analiz treści pojęcia pracownik młodzieżowy w kontekście roli społecznej i zawodu: <ul style="list-style-type: none"> » B. Matyjaszczyk, <i>Pracownik młodzieżowy w Polsce. Analiza obecnie sklasyfikowanych zawodów, regulacji prawnych i wypracowanych rozwiązań w innych państwach w zakresie statusu „pracownika młodzieżowego”</i>, Warszawa, 2014. » <i>Klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy</i>, Warszawa: MPiPS, Departament Rynku Pracy, 2014. » <i>Informacja o zawodzie, Animator czasu wolnego młodzieży (pracownik młodzieżowy), (235916)</i>, Ministerstwo RPiPS, Departament Rynku Pracy, Warszawa 2018. » <i>Working with young people: the value of youth work in the European Union. Country Report – 29 raportów z r. 2014.</i> » Polska wyszukiwarka zawodów: psz.praca.gov.pl.

NOTA METODOLOGICZNA		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
<p>PRÓBA (MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE)</p> <p>c.d.</p>	<p>2. Źródła do analiz kompetencji i/lub kwalifikacji (por. niżej) pracownika młodzieżowego:</p> <ul style="list-style-type: none"> » J. O'Donovan, <i>Mapping the educational and career paths of youth workers. Part I. Report</i>, 2017. » T. Kiilakoski, <i>Mapping the educational and career paths of youth workers. Part II. Diversity of practice architectures</i>, 2017. » <i>Europejskie Portfolio Ram Kompetencji Pracownika Młodzieżowego</i>. <p>3. Informacje o karierach pracowników młodzieżowych pochodzą z badań edukacji i szkoleń pracowników młodzieżowych w całej Europie (projekt „Mapowanie ścieżek edukacyjnych osób pracujących z młodzieżą i gromadzenie wiedzy na temat pracy z młodzieżą” (<i>Mapping Educational Paths of Youth Workers and Gathering Knowledge on Youth Work</i>)). Analiza objęła 41 państw/regionów, które przestały wypełnione kwestionariusze.</p>	
<p>METODA</p>	<p>Kwerenda literatury przedmiotu by zaproponować operacyjne definicje roli społecznej i zawodu. W opracowaniu materiału wykorzystane zostały metody ilościowo-jakościowej analizy treści polegające na wielokrotnej kategoryzacji danych aż do uzyskania ich maksymalnie jasnego obrazu. W niniejszym rozdziale istotne są odwołania do pozostałych części raportu.</p>	

A) ROLA SPOŁECZNA

ROLA SPOŁECZNA W UJĘCIU NAUK SPOŁECZNYCH	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
<p>W teorii socjologicznej pojęcia roli używa się od lat 30. XX w. (1). Bruce Biddle wyróżniła aż 5 typów teorii roli (2), a ramach jednego typu istnieją różnorodne interpretacje. (3). <i>Nieporozumienia i chaos w teorii roli mają swe źródła w tym, że pierwsi jej propagatorzy (Georg Simmel, George Herbert Mead, Ralph Linton i Jacob Moreno) różnili się co do sposobu jej rozumienia, a leżącą u jej podstaw metaforę teatralną interpretowali dość niefrasobliwie i luźno</i> (4). Teatralna metafora roli bazuje na 2 analogiach: <i>zestawieniu zachowań aktora na scenie i jednostki w życiu jako wynikających z gotowych <scenariuszy>; podejmowanej przez nich twórczej interpretacji i improwizacji</i> (5). Pierwsza analogia dotyczy <i>wyodrębnionych normatywnych oczekiwań</i> (6), wyjaśniających zachowania społeczne, zakładając, że normy mają charakter powinnościowy co do ich przestrzegania i sankcjonujący nieprzestrzeganie (7). Druga analogia metafory teatralnej dotyczy tzw. interpretatywnego ujmowania roli społecznej: <i>Nacisk jest tutaj kładziony na rolę pojedynczych aktorów, ewolucję ról w procesie interakcji społecznej oraz zmieniające się koncepcje poznawcze, za pomocą których aktorzy rozumieją i interpretują własne zachowania i zachowania innych.</i> (8) W tabeli 1. przedstawiam wybrane definicje roli społecznej, ukazując ich różnorodność i wskazując powtarzające się elementy.</p>	<p>(1) Turner, 2012: 405. (2) Biddle, 1992: 113. (3) Bielajew, Szalin, 1978: 103. (4) Biddle, op.cit. (5) Gębka, 2015: 32-33. (6) Biddle, 1992: 115. (7) Biddle, op. cit. (8) Biddle, op. cit.</p>

TABELA 1. Zestawienie wybranych z literatury przedmiotu definicji roli społecznej

DEFINICJA	AUTOR	ŹRÓDŁO	KOMENTARZ
<i>Pozycja, jako coś odrębnego w stosunku do jednostki, która może ją zajmować, jest po prostu zbiorem praw i obowiązków [...] Rola stanowi dynamiczny aspekt pozycji. Jednostka jest społecznie przypisana do pozycji i zajmuje ją w sposób określony przez jej relację do innych pozycji. Jeśli wprowadzi w czyn prawa i obowiązki konstytuujące pozycje, mówimy, że pełni rolę.</i>	Ralph Linton	Encyklopedia socjologii, 2000: 322; Linton, 1936: 28	Istotne rozróżnienie: rola i pozycja społeczna.
<i>Role społeczne jako strategie interakcyjne nabywane przez ludzi w trakcie <stawiania się w roli innego> po to, aby zorientować się w sytuacji z punktu widzenia partnerów interakcji.</i>	George Herbert Mead	Encyklopedia socjologii,2000:322; Mead, 1975.	Istotne: rola jako wzór zachowania w konkretnej sytuacji.
<i>Role społeczne byłyby praktyką kulturową, skutecznym zaś sposobem na granie roli i uczenie się nowych ról były zachowania naśladowcze. (...) Na podstawie ról społecznych <jednostki przejawiają zachowania konformistyczne wobec bardziej ogólnych oczekiwań różnorodnych konwencjonalnych kategorii społecznych (np. robotnik, chrześcijanin, matka, ojciec itd.)>.</i>	Jacob Moreno	Encyklopedia socjologii,2000:322. Moreno, 1934. Turner, 2012: 422	Istotne: naśladowanie jako praktyka pozwalająca na wyuczenie się oczekiwanych zachowań.
<i>Obejmując pozycję społeczną, jednostka staje się postacią w dramacie napisanym przez społeczeństwo, w którym żyje. Wraz z objęciem każdej pozycji społeczeństwo wręcza jednostce rolę do zagrania. To właśnie przez pozycję i rolę, dwa konceptualnie rozróżnialne fakty – jednostka i społeczeństwo – są zapośredniczone; i to w kategoriach tych dwóch pojęć opisujemy «homo sociologicus», człowieka socjologicznego, podstawową jednostkę analizy socjologicznej.</i>	Ralf Dahrendorf	Dahrendorf, 2006: 311.	Istotne: rozróżnienie pomiędzy pozycją a rolą.

DEFINICJA	AUTOR	ŹRÓDŁO	KOMENTARZ
<i>Zdefiniowany i społecznie określony, spójny wewnętrznie zespół przepisów i oczekiwań dotyczących pożądanego zachowania jednostek w konkretnych sytuacjach, związanych z ich pozycjami społecznymi, a także zbiór podstawowych przywilejów, obowiązków i praw, które są społecznie przypisane do pozycji w grupie</i>	Hasło słownikowe	Olechnicki, Załęcki, 1997: 179.	Istotne: spójność przepisów i oczekiwań w stosunku do osoby pełniącej daną rolę społeczną; obowiązki, ale i prawa i przywileje.
<i>Względnie stały i wewnętrznie spójny system zachowań będących reakcjami na zachowania innych osób, przebiegających według mniej lub więcej wyraźnie ustalonego wzoru</i>	Jan Szczepański	Szczepański, 1970: 131.	Istotne: spójność roli - istnieje ustalony wzór zachowań.
<i>Konsekwentne zachowania jakiejś jednostki w ramach mniej lub bardziej stabilnego związku z jakąś inną osobą bądź kilkoma osobami</i>	Theodore Newcomb	Newcomb, Turner, Converse, 1970: 344.	Istotne: konsekwentne zachowania, wskazujące na powtarzalność.
<i>Zachowania poszczególnych jednostek w ramach pozycji społecznych w stosunku do siebie nawzajem oraz z uwzględnieniem norm i innych kulturowych symboli</i>	Jonathan H. Turner	Turner, 1994: 232.	Istotne: rozróżnienie między rolą i pozycją społeczną, symboliczny i normatywny wymiar roli.
<i>Zbiór norm i wartości związanych z określoną pozycją społeczną, przypisany dla tej pozycji i wymagany od każdego, kto pozycję tę zajmuje</i>	Piotr Sztompka	Sztompka, 2005: 266.	Istotne: rozróżnienie między rolą i pozycją społeczną; akcent na ogólnie ustalone normy, których przestrzeganie regulowane jest najprawdopodobniej prawnie.
<i>Powiada się, po pierwsze, że rola społeczna to zespół praw i obowiązków związanych z daną pozycją. Po drugie, że jest to schemat zachowania związanego z pozycją, scenariusz pozycji, jej element dynamiczny, zachowaniowy</i>	Barbara Szacka	Szacka, 2008:149.	Istotne: prawa i obowiązki związane z rolą; wskazanie, że mimo istniejącego schematu możliwe są odstępstwa.
<i>Społecznie określone oczekiwania, które ma do spełnienia osoba zajmująca daną pozycję społeczną</i>	Anthony Giddens	Giddens, 2006: 51.	Istotne: oczekiwania względem jednostki.

DEFINICJA	AUTOR	ŹRÓDŁO	KOMENTARZ
<p><i>Rola społeczna jest systemem normatywnych stosunków między jednostką a częścią jej środowiska społecznego. System taki wyznacza tę część środowiska, ten «krąg społeczny», z którym jednostka jako «osoba społeczna» ma być normatywnie związana; warunkuje jej «jaźń społeczną», tj. obraz tego, czym winna być dla innych i dla siebie w danej roli jako istota cielesna i psychiczna; ustanawia jej «stan socjalny» czyli zespół praw, jakie ma jej przyznawać dany krąg społeczny; oraz ustala jej «funkcję społeczną», czyli zespół obowiązków, których wykonania dany krąg może się od niej domagać. Role, odgrywane przez różne jednostki w pewnej zbiorowości, zająbiają się o siebie; zależność innych ról od danej roli stanowi o jej znaczeniu społecznym</i></p>	Florian Znaniecki	Znaniecki, 1984:530-531.	Istotne: wieloaspektowe ujęcie roli społecznej - kwestii normatywnych, oczekiwań społecznych wobec jednostki, obrazu siebie (autokoncepcji) jednostki w roli społecznej.
<p><i>Jeżeli chcemy właściwie rozumieć naturę, determinanty i konsekwencje definicji ról, to potrzebna jest nam podwójna perspektywa – osobowości i struktury społecznej. Zastosowanie tych dwóch punktów odniesienia jest – podobnie jak używanie dwojga oczu – niezbędne dla uzyskania głębi naszej wizji społecznej</i></p>	Daniel Levinson	Levinson, 1979:140.	Istotne: osobowość i struktura społeczna jako kontekst roli społecznej.

WNIOSEK: OPERACYJNA DEFINICJA ROLI SPOŁECZNEJ

Za literaturą przedmiotu (9) rola społeczna jest tu rozumiana jako:

1. suma wymogów wiążących się z pozycją społeczną; ROLA-ŻĄDANIE: nakazy zewnętrzne w stosunku do jednostki;
2. sposób pojmowania przez jednostkę tego, czego wymaga się od niej na danej pozycji społecznej; ROLA-KONCEPCJA: wizja jednostki dotycząca przydzielonych jej społecznie zadań;
3. rzeczywiste działania jednostki na danej pozycji (zachowanie w roli); ROLA-SPEŁNIENIE: faktyczne działania w rolach (10).

Do analiz dotyczących treści pojęcia pracownik młodzieżowy przeprowadzonych na danych zastanych wykorzystane są ujęcia 1 i 2. Ujęcie 3 wymaga badań terenowych.

(9) Bielajew, Szalin, 1978: 121.

(10) Gębka, 2015: 35, za: Białyszewski, 1983.

B) DZIEDZINOWE UJĘCIE ZAWODU

Definicje zawodu mają głównie charakter pragmatyczny, szczególnie w kontekście prawnym i administracyjnym. Na ich podstawie tworzona jest np. klasyfikacja zawodów, której główny cel to wykorzystanie terminu do monitorowania rynku pracy. W tabeli 2. zestawiałam definicje pojęcia „zawód” z różnych dziedzin. Unaocznia to jak wygląda pole możliwych podobieństw i różnic (obu mogących powodować nieporozumienia i wątpliwości).

TABELA 2. Wybrane definicje zawodu

DEFINICJA	ŹRÓDŁO	KOMENTARZ
<i>zbiór zadań (zespół czynności) wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych stale lub z niewielkimi zmianami przez poszczególne osoby (w tym pracodawców lub w ramach jednoosobowej działalności gospodarczej) i wymagających odpowiednich kompetencji (wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych) zdobytych w toku kształcenia lub praktyki. Wykonywanie zawodu stanowi źródło dochodów (11)</i>	(11) Gruza, Hordyjewicz, 2014: 8.	Definicja, na podstawie której tworzona jest klasyfikacja zawodów.
<i>zbiór zadań (zespół czynności) wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, będących świadczeniami na rzecz innych osób, wykonywanych stale lub z niewielkimi zmianami przez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kwalifikacji (wiedzy i umiejętności), zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki. Na potrzeby ekspertyzy pojęcie zawód będzie używane zarówno w stosunku do pracy wykonywanej zarobkowo jak i wolontarystycznie. (12)</i>	(12) Matyjaszczyk, 2014: 5.	Definicja z raportu „Klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy. Tworzenie i stosowanie”, (por. spis literatury); zwraca uwagę wykonywanie zawodu nieodpłatnie.
<i>zawód, (socjol.) zespół czynności wyodrębnionych w ramach społecznego podziału pracy, wymagający przygotowania (kwalifikacji), wykonywany przez jednostkę stale lub dorywczo, stanowiący dla niej źródło utrzymania i określający pozycję społeczną (13)</i>	(13) Internetowa Encyklopedia PWN	Wykonywanie zawodu stanowi źródło utrzymania, powinno być odpłatne, pojawia się nazwa kwalifikacje, a nie kompetencje; zwraca się uwagę, że zawód wiąże się z pozycją społeczną.
<i>Zawód – zbiór zadań (zespół czynności) wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, będących świadczeniami na rzecz innych osób, wykonywanych stale lub z niewielkimi zmianami przez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kwalifikacji (wiedzy i umiejętności), zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki. Wykonywanie zawodu stanowi źródło dochodów. Szczególnym rodzajem zawodu jest profesja. Zawód jest też jedną z podstaw zróżnicowania struktury społecznej we współczesnych społeczeństwach i kształtuje pozycję społeczną jednostki oraz jej prestiż. (14)</i>	(14) Wikipedia	Pojawia się nazwa kwalifikacje, w nawiasie to samo, co w pierwszej definicji; kompetencje, czyli wiedza i umiejętności. Zwraca się uwagę na związek z pozycją społeczną

DEFINICJA	ŹRÓDŁO	KOMENTARZ
<p><i>Istnieją dwa sposoby traktowania polityki jako zawodu. Albo żyje się «dla» polityki – albo też «z» polityki. Nie jest to bynajmniej podział całkowicie rozłączny. (...) Rozróżnienie odnosi się więc do znacznie mniej subtelnych aspektów tego stanu rzeczy: do aspektu ekonomicznego. «Z» polityki jako zawodu żyje ten, kto usiłuje uczynić z niej stałe źródło dochodów – «dla» polityki ten, kto tego nie robi. (15)</i></p>	<p>(15) Weber, 1987:6.</p>	<p>Jedną z osi rozróżnienia jest zarobek. Weber wskazuje, że na wykonywanie zawodu wpływa wiele czynników. Szczególnie istotne jest powołanie: sprawia ono, że [człowiek] pracuje tak, jakby praca, «zawód» były celem samym w sobie.</p>
<p><i>(...) a zatem zawód określić można jako zespół czynności wykonywanych trwale na rzecz innych osób, w zamian za środki utrzymania – lub mówiąc krócej – jako zespół czynności wykonywanych trwale, a polegających na wymianie pracy jednostkowej na społeczną.(...) proces profesjonalizacji jakiejś pracy jest tym bardziej zaawansowany i z tym większą zasadnością można określić ją jako uprawianie zawodu: 1) im wyraźniej rozważany zespół czynności wyodrębnia się od innych, w przeciwieństwie do czynności wykonywanych w ramach gospodarowania rodziny; 2) im bardziej wprężony jest w system społecznego podziału pracy, w przeciwieństwie do pracy wytwórcy (lub rodziny) dla siebie; 3) im trwalszą daje podstawę utrzymania, w przeciwieństwie do zajęć dorywczych; 4) im wyraźniej określony jest zasób kwalifikacji niezbędnych (uprawniających) do jego wykonywania i wydzielone są zakłady, w których kwalifikacje te można nabyć oraz odpowiednie uprawnienia uzyskać, w przeciwieństwie do prac, które wykonywać może każdy.(16)</i></p>	<p>(16) Gałęski, 1966: 44-45.</p>	<p>Zawód ujęty jako zespół czynności, kwestia zarobkowa, profesjonalizacja, używa się nazwy kwalifikacje.</p>

WNIOSKI: OPERACYJNA DEFINICJA ZAWODU

1. W kontekście prawnym najistotniejsze jest rozumienie pierwsze z tabeli 2., ponieważ na jego podstawie włączane są kolejne pozycje do klasyfikacji zawodów: podejmowane są decyzje czy zbiór określonych działań można uznać za zawód.
2. Dla celów analitycznych (na podstawie istniejących definicji) wyróżnione zostały dodatkowe elementy zawodu: kompetencje, kwalifikacje, zarobki i prestiż.

C) PRACOWNIK MŁODZIEŻOWY (ANIMATOR CZASU WOLNEGO MŁODZIEŻY) JAKO ZAWÓD

KIM JEST PRACOWNIK MŁODZIEŻOWY? PROBLEM DEFINICYJNY	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
<p>Zgodnie z definicją KE z 2015 r.: <i>pracownik młodzieżowy to osoba wykonująca pracę w bezpośrednim kontakcie z młodymi ludźmi, która poprzez nauczanie pozaformalne i nieformalne wspiera ich rozwój osobisty i społeczny. Pracownikiem młodzieżowym może być profesjonalista w tej dziedzinie, wolontariusz, urzędnik państwowy albo pracownik organizacji pozarządowej.</i> (17)</p> <p>Dla dalszej analizy istotne są: bezpośredni kontakt z młodzieżą; wspieranie rozwoju osobistego i społecznego (partycypacyjny charakter pracy); wyłączenie edukacji formalnej – por. definicję edukacji nieformalnej autorstwa Fatygi w roz. 1; brak określenia kwalifikacji lub kompetencji.</p>	(17) por. roz. 1.

WNIOSKI: CHARAKTERYSTYKA PORÓWNAWCZA POJĘCIA PRACOWNIK MŁODZIEŻOWY

1. Wiele zawodów wymaga *bezpośredniego kontaktu z młodymi ludźmi*, nie zawsze opiera się on jednak na partycypacji młodzieży, jak winno być w przypadku pracownika młodzieżowego. Szczególnie jest to podkreślone w dokumentach europejskich (por. roz. 3): chodzi o pracę z młodzieżą, a nie tylko na jej rzecz. Analiza definicji pracy z młodzieżą (por. tab. 2, roz. 1) wykazała, że element partycypacji nie zawsze jest główną zasadą działań. W dokumentach unijnych (por. roz. 1, 3 i 4) oraz w przebadanych polskich praktykach często (lub częściej – por. wykresy 5 a, b, c, z roz. 6) opisuje się pracę na rzecz młodzieży, np.: *poradnictwo edukacyjne*, a zwłaszcza: *reprezentowanie, ochrona oraz rozwijanie zainteresowań i potrzeb młodzieży*. Tak ujęte działania zaprzeczają idei podmiotowości młodych ludzi (wielu formalnie dorosłych) i odbierają im prawo do samostanowienia.
2. Najbardziej zbliżone do przyjętego przez Komisję Europejską rozumienia pracy z młodzieżą (*youth work*) są definicje z: Irlandii (podkreśla *dobrowolne zaangażowanie młodych ludzi*), Niemiec (praca powinna *bazować na aktywnym, twórczym uczestnictwie i współzarządzaniu młodzieży*), Wielkiej Brytanii (uwrażliwiająca by młodzi ludzie *samodzielnie zabierali głos i mieli wpływ na kształtowanie swoich społeczności i szerzej – całego społeczeństwa*), (por. roz. 1). Poza tym, literalna treść definicji nie daje pewności czy w danym kraju, w empirii, mamy do czynienia z pracą „z” czy „na rzecz” młodzieży (por. wyróżnione części poświęcone Polsce w roz. 1, 3, 4 i 6).
3. Metody nauczania pozaformalnego i nieformalnego wpisane są w definicję pracy z młodzieżą (por. niżej, tabela 3). Założeniem (jawnym lub ukrytym) jest, że ich przeciwieństwem są metody stosowane w edukacji formalnej, związane z działalnością instytucji, głównie oświatowych (por. jednak definicję edukacji nieformalnej Fatygi z roz. 1, w świetle której nie musi to być sensowne). Cel nieformalnej edukacji to nauka przez całe życie; pracownik młodzieżowy ma pomagać w zdobywaniu wiedzy. Rezultaty nie są jednak łatwo mierzalne: narzędzi dostarcza edukacja pozaformalna, która umożliwia zdobycie certyfikowanych kompetencji poza instytucją. W Polsce: kwalifikacje nadawane w ramach edukacji pozaformalnej mogą być włączone do ZSK (mieć przypisany poziom PRK). Edukacja pozaformalna i nieformalna funkcjonują jako słowa klucze, które odnoszą się do definicji pracy z młodzieżą (por. rozumienie terminu w: Austrii, Belgii, Estonii, Holandii, na Litwie, w Luksemburgu, na Malcie, w Portugalii, Wielkiej Brytanii, roz. 1 i 3).
4. Brak określonych kwalifikacji i kompetencji w europejskiej definicji pracownika młodzieżowego sprawiają, że jego zadań może podjąć się niemal każdy, w związku z czym analizy porównawcze poszczególnych krajów są niekompletne i niespójne. Jak wynika z ustaleń roz. 1 i 3 tylko 11 z 29 krajów/regionów posiada chociażby ogólną definicję pracownika młodzieżowego jako zawodu (regulowanego lub nie), nie mówiąc już o jasnych wytycznych dotyczących: zakresu minimalnych standardów kwalifikacji pracowników młodzieżowych, dostępności do uzyskania formalnych potwierdzeń kwalifikacji, wymaganego wykształcenia. Definicje zawodu (tab. 2, roz. 5) wskazują, że jego wykonywanie przynosi zapłatę za wykonaną pracę, ale w definicję pracownika młodzieżowego wpisana jest możliwość wolontarystycznego działania.
5. Warto podkreślić odmiennosc definicji krajowych. Jest to m.in. związane z różnicami legislacyjnymi, historią polityki młodzieżowej i różnorodnością kulturową krajów UE.

REKOMENDACJA

Mimo dużego wysiłku by uregulować na poziomie europejskim status i zawód pracownika młodzieżowego pozostają one dość mgliste i nadmiernie zróżnicowane. Warto kontynuować pracę nad ujednoczeniem treści wpisanych w zawód oraz – pilnie - wyjaśnić kwestię wynagradzania pracowników młodzieżowych.

D) KOMPETENCJE/ KWALIFIKACJE PRACOWNIKA MŁODZIEŻOWEGO

Europejska definicja pracownika młodzieżowego nie wymienia konkretnych kompetencji ani sprecyzowanych kwalifikacji niezbędnych do wykonywania zawodu. Ich listę można znaleźć w Europejskim Portfolio Pracy z Młodzieżą, narzędziu pomagającym pracownikom młodzieżowym, liderom młodzieżowym, menedżerom i administratorom, w ocenie i dalszym rozwijaniu ich kompetencji w zakresie pracy z młodzieżą. (18) Dokument definiuje kompetencję potocznie: *umiejętność robienia czegoś z powodzeniem lub skutecznie*.

Pojęcie kompetencja i umiejętność nie są tożsame – 2 cechy odróżniają kompetencję (szersze pojęcie) od umiejętności: osoba kompetentna, może zastosować to, co wie, aby wykonać określone zadanie lub rozwiązać problem i jest w stanie przenieść tę umiejętność między różnymi sytuacjami (19). Europejskie Portfolio Pracy z Młodzieżą, ewidentnie odwołując się do rozumu potocznego (*common sense*) rozróżnia 3 wymiary kompetencji pracownika młodzieżowego: *wiedzę – wymiar poznawczy (głowa), umiejętności – wymiar praktyczny (ręce), postawy i wartości (serce)* (20). Z naukowego punktu widzenia pułapką jest użycie ikon (*głowa, ręce, serce*). Graficznie i słownie odwołują się one do anachronicznych stereotypów. Portfolio dzieli kompetencje na 2 kategorie: konkretne kompetencje w pracy z młodzieżą (czyniące tę dziedzinę działalności wyjątkową); ogólne kompetencje niespecyficzne, lecz istotne, dla pracy z młodzieżą. (21)

Autorzy Portfolio podkreślają, że ich lista kompetencji nie jest wyczerpująca, cel to: pokazanie co pracownicy młodzieżowi powinni wiedzieć, umieć, jaką postawą i wartościami powinni się wyróżniać. (22) Dokument nie ma charakteru normatywnego. Nie można go traktować jako tekst naukowy (por. opisane wymiary kompetencji, potoczne użycia pojęcia postawy, itd.). Mimo tych zastrzeżeń w tabeli 3 zestawienie kompetencji jest zaprezentowane w oryginalnej postaci.

(18) [https://www.Coe.int/en/web/youth-portfolio/youth-work-competence#%229802689%22:\[\]](https://www.Coe.int/en/web/youth-portfolio/youth-work-competence#%229802689%22:[])
(19) Ibid.
(20) Ibid.
(21) Ibid.
(22) Ibid.

TABELA 3. Ramy kompetencji w Europejskim Portfolio Pracy z Młodzieżą

FUNKCJA	KOMPETENCJE	WYMIAR KOMPETENCJI
1. Uwzględnij potrzeby i aspiracje młodych ludzi	1.1 Buduj pozytywne, pozbawione osądów relacje z młodymi ludźmi	<i>Umiejętności: demokratyczny typ przywództwa, aktywne słuchanie.</i> <i>Postawy i wartości: ciekawość, empatia, samoświadomość, poufność, zainteresowanie poglądami młodych ludzi.</i>
	1.2 Zrozum społeczny kontekst życia młodych ludzi	<i>Wiedza: sytuacja, status i kondycja młodzieży w społeczeństwie.</i> <i>Umiejętności: analiza, zarządzanie informacjami.</i>
	1.3 Zaangażuj młodych ludzi w planowanie, realizację i ocenę pracy z młodzieżą, stosując odpowiednie metody uczestnictwa	<i>Wiedza: zainteresowania, obawy i potrzeby młodych ludzi.</i> <i>Umiejętności: aktywne słuchanie, identyfikacja celów, analiza potrzeb, facylitacja, zarządzanie grupą.</i> <i>Postawy i wartości: uczciwość, cierpliwość, zainteresowanie poglądami młodych ludzi, otwartość.</i>
	1.4 Uważaj młodych ludzi za równych	<i>Wiedza: etyka pracy z młodzieżą.</i> <i>Umiejętności: reprezentowanie własnej tożsamości jako pracownika młodzieżowego.</i> <i>Postawy i wartości: gotowość do wyzwań, solidarność, zainteresowanie poglądami młodych ludzi.</i>

FUNKCJA	KOMPETENCJE	WYMIAR KOMPETENCJI
1. Uwzględnij potrzeby i aspiracje młodych ludzi, c.d.	1.5 Wykaż się otwartością w omawianiu osobistych i emocjonalnych problemów młodych ludzi, gdy są poruszane w kontekście pracy	<p><i>Wiedza:</i> etyka pracy z młodzieżą</p> <p><i>Umiejętności:</i> zarządzanie własnymi emocjami</p> <p><i>Postawy i wartości:</i> aktywne słuchanie, otwartość, cierpliwość, wrażliwość, stabilność emocjonalna, wiarygodność, uczciwość, przejrzystość, poufność, empatia, zainteresowanie poglądami młodych ludzi.</p>
2. Zapewnij młodym ludziom możliwości uczenia się	2.1 Wspieraj młodych ludzi w określaniu ich potrzeb edukacyjnych, życzeń i stylów, biorąc pod uwagę wszelkie szczególne potrzeby	<p><i>Wiedza:</i> teorie uczenia się (style uczenia się, preferencje itp.), pozaformalne kształcenie i uczenie się, dynamika grupy, różnorodność środowisk i wyzwania młodych ludzi</p> <p><i>Umiejętności:</i> identyfikacja celów, analiza potrzeb, facylitacja, przywództwo, delegacja, integracyjne podejścia edukacyjne, metody integracyjne</p> <p><i>Postawy i wartości:</i> otwartość, wrażliwość na różnorodność, zainteresowanie poglądami młodych ludzi, wsparcie dla młodych ludzi na czele.</p>
	2.2 Twórz bezpieczne, motywujące i integrujące środowiska edukacyjne dla jednostek i grup	<p><i>Wiedza:</i> teorie uczenia się (style uczenia się, preferencje itp.), Pozaformalne kształcenie i uczenie się, dynamika grupy, różnorodność środowisk i wyzwania młodych ludzi.</p> <p><i>Umiejętności:</i> motywowanie młodych ludzi, coaching, dawanie informacji zwrotnych (feedback), kreatywność, integracyjne podejścia edukacyjne, zarządzanie grupą, facylitacja, umiejętność podsumowywania, rozwiązywanie problemów, mediacja i transformacja konfliktów.</p> <p><i>Postawy i wartości:</i> chęć eksperymentowania, wsparcie dla młodych ludzi, którzy przejmują inicjatywę, akceptacja pozytywnego potencjału konfliktu.</p>
	2.3 Korzystaj z wielu metod edukacyjnych, w tym rozwijających kreatywność i pobudzających motywację do nauki	<p><i>Wiedza:</i> edukacja i uczenie się pozaformalne, różnorodne metody, źródła informacji o działaniach.</p> <p><i>Umiejętności:</i> uczenie się przez działanie, kreatywność, umiejętności ułatwiające zarządzanie informacjami, motywowanie młodych ludzi.</p> <p><i>Postawy:</i> otwartość na sugestie młodych ludzi dotyczące działań, które lubią i chcą robić, chęć eksperymentowania, ciekawość.</p>
	2.4 Zapewnij młodym ludziom odpowiednie wskazówki i informacje zwrotne (feedback)	<p><i>Wiedza:</i> etyka pracy z młodzieżą.</p> <p><i>Umiejętności:</i> szkolenie, coaching, mentoring.</p> <p><i>Postawy i wartości:</i> empatia, otwartość, gotowość do rzucania wyzwań innym.</p>
	2.5 Poinformuj młodych ludzi o możliwościach uczenia się i wspieraj ich w efektywnym korzystaniu z nich	<p><i>Wiedza:</i> informacje, porady i odpowiednie źródła poradnictwa edukacyjnego/zawodowego, dostępne możliwości uczenia się w społeczności i poza nią, instytucje edukacyjne itp.</p> <p><i>Umiejętności:</i> doradztwo, coaching, motywowanie młodych ludzi</p>

FUNKCJA	KOMPETENCJE	WYMIAR KOMPETENCJI
3. Wspieraj i wzmacniaj młodych ludzi w zrozumieniu społeczeństwa, w którym żyją, i we współdziałaniu z nim	3.1 Pomagaj młodym ludziom w określeniu i wzięciu odpowiedzialności za rolę, jaką chcą pełnić w swojej społeczności i społeczeństwie	<i>Wiedza:</i> polityka, społeczeństwo, relacje władzy, polityka istotna dla młodych ludzi <i>Umiejętności:</i> krytyczne myślenie, aktywne słuchanie, znajomość polityki.
	3.2 Wspieraj młodych ludzi w określaniu celów, opracowywaniu strategii oraz organizowaniu indywidualnych i zbiorowych działań na rzecz zmian społecznych	<i>Wiedza:</i> zainteresowania i obawy młodych ludzi, tematy, które pasjonują młodych ludzi. <i>Umiejętności:</i> podejmowanie decyzji partycypacyjnych, przywództwo demokratyczne, aktywne słuchanie, krytyczne myślenie, planowanie działań i zmian, zarządzanie grupą. <i>Postawy i wartości:</i> podział władzy.
	3.3 Wspieraj młodych ludzi w rozwijaniu ich krytycznego myślenia i zrozumienia w kontekście tematów społeczeństwa i władzy, działania systemów społecznych i politycznych oraz tego, jak mogą na nie wpływać	<i>Wiedza:</i> polityka, społeczeństwo, relacje władzy, polityka istotna dla młodych ludzi. <i>Umiejętności:</i> znajomość polityki, aktywne słuchanie, krytyczne myślenie, facylitacja, rzecznictwo.
	3.4 Wspieraj rozwój kompetencji i zaufania młodych ludzi	<i>Umiejętności:</i> coaching, empatia, komunikacja, dawanie feedbacku. <i>Postawy i wartości:</i> odpowiedzialne podejmowanie ryzyka, chęć eksperymentowania.
4. Wspieraj młodych ludzi w aktywnym i konstruktywnym podejściu do relacji międzykulturowych	4.1 Wspieraj młodych ludzi w zdobywaniu kompetencji międzykulturowych	<i>Wiedza:</i> teoria międzykulturowa, prawa człowieka, świadomość międzynarodowa, świadomość kulturowa. <i>Umiejętności:</i> komunikacja, nauka międzykulturowa, edukacja w zakresie praw człowieka. <i>Postawy i wartości:</i> empatia, tolerancja dla emocjonalnego wymiaru różnorodności, solidarność, samoświadomość, stabilność emocjonalna, wrażliwość, dystans do ról społecznych (distance from social roles), jasność własnych wartości.
	4.2 Promuj interakcje między młodymi ludźmi pochodzącymi z różnych środowisk w kraju i za granicą, aby mogli dowiedzieć się o innych państwach, kontekstach kulturowych, przekonaniach politycznych, religiach itp.	<i>Wiedza:</i> teoria międzykulturowa, świadomość kulturowa, języki obce, świadomość międzynarodowa i na temat różnorodnego pochodzenia/tożsamości młodych ludzi. <i>Umiejętności:</i> uczenie się międzykulturowe, dynamika i zarządzanie grupą, mediacja, transformacja konfliktów. <i>Postawy i wartości:</i> empatia, tolerancja dla emocjonalnego wymiaru różnorodności (tolerance of ambiguity), solidarność, samoświadomość, stabilność emocjonalna, wrażliwość, dystans od ról społecznych, jasność własnych wartości.

FUNKCJA	KOMPETENCJE	WYMIAR KOMPETENCJI
4. Wspieraj młodych ludzi w aktywnym i konstruktywnym podejściu do relacji międzykulturowych, c.d.	4.3 Pracuj twórczo nad i z konfliktami w celu konstruktywnego przekształcania ich	<p><i>Wiedza:</i> konflikt</p> <p><i>Umiejętności:</i> facylitacja, transformacja konfliktu, mediacja, radzenie sobie w nieoczekiwanych sytuacjach</p> <p><i>Postawy i wartości:</i> otwartość na wyzwanie, gotowość do rzucenia wyzwania innym, orientacja na dobro wspólne, szacunek dla innych, tolerancja dwuznaczności.</p>
	4.4 Aktywnie włączaj młodych ludzi z różnych środowisk i tożsamości w działania związane z pracą z młodzieżą	<p><i>Wiedza:</i> teoria międzykulturowa.</p> <p><i>Umiejętności:</i> facylitacja, edukacja włączająca, nauka międzykulturowa.</p> <p><i>Postawy i wartości:</i> samoświadomość, klarowność własnych wartości, stabilność emocjonalna.</p>
5. Aktywnie przeprowadzaj ewaluację, aby poprawić jakość pracy z młodzieżą	5.1 Zaangażuj młodych ludzi w planowanie i organizowanie ewaluacji	<p><i>Wiedza:</i> włączające podejście do ewaluacji.</p> <p><i>Umiejętności:</i> przywództwo demokratyczne, aktywne słuchanie, zarządzanie procesami, zarządzanie grupą, techniki badawcze, technologie informacyjno-komunikacyjne.</p>
	5.2 Zaplanuj i zastosuj szereg partycypacyjnych metod ewaluacyjnych	<p><i>Wiedza:</i> włączające podejście do ewaluacji.</p> <p><i>Umiejętności:</i> metody partycypacyjne, przywództwo demokratyczne, facylitacja.</p> <p><i>Postawy i wartości:</i> otwartość na konstruktywną krytykę i informacje zwrotne.</p>
	5.3 Wykorzystaj wyniki ewaluacji do poprawy ich praktyki	<p><i>Umiejętności:</i> ewaluacja.</p> <p><i>Postawy i wartości:</i> otwartość na konstruktywną krytykę i informacje zwrotne, dostosowanie do nowych/nieprzewidzianych sytuacji, osobista inicjatywa.</p>
	5.4 Bądź na bieżąco z najnowszymi badaniami młodzieży na temat sytuacji i potrzeb młodych ludzi	<p><i>Wiedza:</i> różne podejścia do badań młodzieży, podmioty i źródła.</p> <p><i>Umiejętności:</i> analiza, zarządzanie informacjami.</p> <p><i>Postawy i wartości:</i> osobista inicjatywa.</p>
6. Wspieraj wspólne uczenie się w zespołach	6.1 Aktywnie oceniaj pracę zespołową ze współpracownikami i wykorzystuj wyniki do poprawy skuteczności	<p><i>Wiedza:</i> praca zespołowa, nauka w zespołach.</p> <p><i>Umiejętności:</i> ewaluacja, współpraca, komunikacja, budowanie partnerstwa.</p> <p><i>Postawy i wartości:</i> zaufanie, otwartość na poglądy innych, samozarządzanie, dostosowanie do nieprzewidzianych zmian, ukierunkowanie na dobro wspólne, osobista inicjatywa, otwartość na konstruktywną krytykę.</p>

FUNKCJA	KOMPETENCJE	WYMIAR KOMPETENCJI
6. Wspieraj wspólne uczenie się w zespołach, c.d.	6.2 Szukaj i dziel się opiniami na temat pracy zespołowej	<i>Umiejętności:</i> informacja zwrotna, aktywne słuchanie, transformacja konfliktu, mediacja. <i>Postawy i wartości:</i> bycie konstruktywnym, gotowym rzucić wyzwanie kolegom i samemu sobie, ciekawość, zaufanie.
	6.3 Dziel się istotnymi informacjami i praktykami w pracy z młodzieżą z kolegami	<i>Umiejętności:</i> komunikacja, zarządzanie informacjami. <i>Postawy i wartości:</i> solidarność, chęć dzielenia się zasobami.
7. Przyczyniają się do rozwoju organizacji oraz do lepszego funkcjonowania polityk/ programów dla młodych ludzi	7.1 Aktywnie angażuj młodych ludzi w kształtowanie polityk i programów ich organizacji	<i>Wiedza:</i> zarządzanie organizacyjne i rozwój, zasady i programy organizacji. <i>Umiejętności:</i> analiza potrzeb, przywództwo demokratyczne, aktywne słuchanie, partycypacyjne podejmowanie decyzji. <i>Postawy i wartości:</i> przejrzystość, osobista inicjatywa.
	7.2 Współpracuj z innymi w celu kształtowania polityki dotyczącej młodzieży	<i>Wiedza:</i> koncepcje, podmioty i mechanizmy polityki młodzieżowej na różnych poziomach (od lokalnego po europejski). <i>Umiejętności:</i> komunikacja, tworzenie sieci, współpraca, budowanie partnerstwa, przywództwo demokratyczne, rzecznictwo, wystąpienie publiczne, prezentacja. <i>Postawy i wartości:</i> gotowość do współpracy z innymi aktorami, ciekawość, otwartość, cierpliwość, tolerancja dwuznaczności, osobista inicjatywa.
8. Opracowuj, przeprowadzaj i poddawaj ewaluacji projekty	8.1 Zastosuj metody zarządzania projektami	<i>Wiedza:</i> ramy zarządzania projektami. <i>Umiejętności:</i> zarządzanie (w tym finanse), przywództwo, delegacja, planowanie, facylitacja, komunikacja. <i>Postawy i wartości:</i> zdolność do dostosowania się do nowych/ nieprzewidzianych sytuacji.
	8.2 Szukaj zasobów i zarządzaj nimi	<i>Wiedza:</i> zarządzanie zasobami. <i>Umiejętności:</i> zarządzanie finansami, zarządzanie i rozwój zasobów ludzkich, kreatywność w poszukiwaniu zasobów, pozyskiwanie funduszy, komunikacja, rzecznictwo, tworzenie sieci. <i>Postawy i wartości:</i> otwartość, uczciwość, przejrzystość.

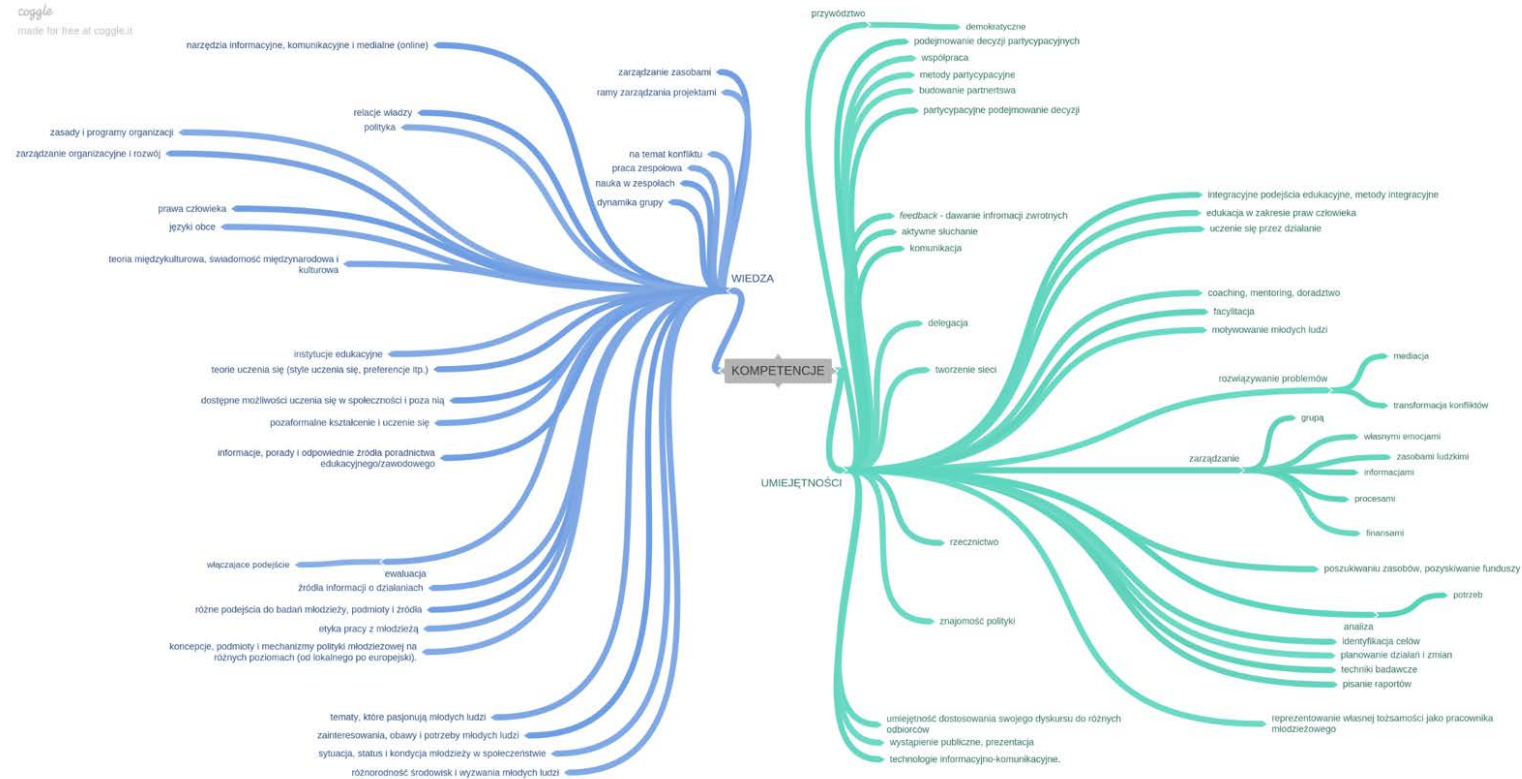
FUNKCJA	KOMPETENCJE	WYMIAR KOMPETENCJI
8. Opracowuj, przeprowadzaj i poddawaj ewaluacji projekty, c.d.	8.3 Daj widoczność projektom, pisz raporty i prezentacje dla różnych grup odbiorców	<i>Umiejętności: prezentacja, wystąpienie publiczne, pisanie raportów, umiejętność dostosowania swojego dyskursu do różnych odbiorców.</i> <i>Postawy i wartości: pewność siebie.</i>
	8.4 W razie potrzeby korzystaj z narzędzi technologii informacyjnych i komunikacyjnych	<i>Wiedza: narzędzia informacyjne, komunikacyjne i medialne (online).</i> <i>Umiejętności: wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w pracy z młodzieżą (projekty), kreatywność.</i> <i>Postawy i wartości: ciekawość, osobista inicjatywa.</i>

Źródło: [https://www.coe.int/en/web/youth-portfolio/youth-work-competence#%229802689%22:\[\]](https://www.coe.int/en/web/youth-portfolio/youth-work-competence#%229802689%22:[]), oprac. AZ-K.

WNIOSKI: KOMPETENCJE, UMIEJĘTNOŚCI I POSTAWY JAKO POWINNOŚCI PRACOWNIKA MŁODZIEŻOWEGO

1. Ramy kompetencji w Europejskim Portfolio Pracy z Młodzieżą ukazują bardzo dużą różnorodność i zakres cenionych przez autorów kompetencji osób pracujących z młodzieżą, wskazują konkretne cechy osobowościowe, które mają wpływ na ich postawy. Są to atrybuty często związane z wartościami wyznawanymi przez jednostkę, (ten element kompetencji analizuję osobno, poniżej). Dla zawodu pracownika młodzieżowego bardziej istotne są kompetencje rozumiane jako umiejętności i wiedza, które można przełożyć na wymierne kwalifikacje. Na liście Portfolio są kompetencje typowe dla zawodów: socjologa, menadżera, psychologa, (najczęstsze typy wykształcenia pracowników młodzieżowych w krajach europejskich; por. też roz. 1).
2. Portfolio – odwołując się do kompetencji osób pracujących z młodzieżą – podkreśla partycypacyjny charakter tej pracy, stawia nacisk na współpracę, równościowe relacje, demokratyczny styl zarządzania.

RYS 1. Zestawienie kompetencji pracownika młodzieżowego rozumianego jako zawód *

Źródło: Portfolio pracy z młodzieżą; tab. 3, oprac. AZ-K

*Graf w elektronicznej wersji raportu można powiększyć. Jego celem jest ukazanie różnorodności i wielości kompetencji pracownika młodzieżowego.

WNIOSKI: JAKOŚĆ KOMPETENCJI

1. Rys. 1. (por. pełny tekst, roz. 5) syntetycznie prezentuje jak rozległe jest spektrum kompetencji, które powinien posiadać pracownik młodzieżowy. To tzw. umiejętności miękkie i twarde, jak i wieloaspektowa wiedza o otoczeniu społeczno-kulturowym młodych ludzi.
2. Ważnym celem Portfolio jest *wspomaganie tożsamościowej przynależności do zawodu pracownika młodzieżowego*. Z zestawień widać, że jedynym elementem wyróżniającym tę rolę i zawód jest ich związek z młodymi ludźmi. Gdyby od zaprezentowanych list *odciąć* pojęcia *młodzież* i *młodzi ludzie* okazałoby się, że lista kompetencji w przytłaczającej części pokrywa się z opisami innych zawodów. Pracownik młodzieżowy jest jednocześnie menadżerem, socjologiem, pedagogiem i psychologiem tyle, że jego zadania odnoszą się do konkretnej grupy – młodych ludzi.
3. Portfolio wyznacza pewien ogólny trend, ukazując oczekiwania twórców zawartych w nim zaleceń wobec osób pracujących z młodzieżą. Jednakże praktyka konkretnych krajów nie realizuje na ogół tej wizji (por. tab. 4, roz. 5).

W tabeli 4 zebrane są profile kompetencyjne osób pracujących z młodzieżą w wybranych krajach. Dobór krajów nawiązuje do wyróżnionych (w roz. 3) modeli prowadzenia polityk młodzieżowych i pracy z młodzieżą oraz na jej rzecz: Francja reprezentuje model publiczny; Republika Czeska – model grantowy; Serbia – model autonomiczny.

TABELA 4. Ramy kompetencji w przykładowych krajach reprezentujących 3 modele prowadzenia polityk młodzieżowych i pracy z młodzieżą.

KRAJ/DOKUMENT	LISTA KOMPETENCJI
<p>FRANCJA dekret z dnia 15 lipca 2015 r.</p>	<ul style="list-style-type: none"> a. <i>zapewnienie fizycznego i moralnego bezpieczeństwa małoletnich, a w szczególności, w ramach realizacji projektu edukacyjnego, uświadomienie im ryzyka związanego z zachowaniami uzależniającymi;</i> b. <i>zachęcanie i animowanie codziennego życia i działań;</i> c. <i>uczestniczenie w przyjmowaniu, komunikowaniu i rozwijaniu relacji między różnymi podmiotami;</i> d. <i>uczestniczenie w zespole we wdrażaniu projektu pedagogicznego zgodnie z projektem edukacyjnym w odniesieniu do ram regulacyjnych działań pozaszkolnych dla nieletnich;</i> e. <i>towarzystwo nieletnim w realizacji ich projektów. (Ponadto ich misja ma również wymiar obywatelski, ponieważ muszą również: przekazywać i dzielić się wartościami Republiki, w tym sekularyzacją);</i> f. <i>budowanie dobrych relacji z członkami zespołu koordynującego i małoletnimi, zarówno w kontekście indywidualnym, jak i grupowym, oraz zapobieganie wszelkim formom dyskryminacji;</i> g. <i>w stosownych przypadkach zapewnienie odpowiedniej reakcji na sytuacje, z którymi mogą się mierzyć małoletni.</i>
<p>REPUBLIKA CZESKA Krajowy projekt Klucze do życia – rozwijanie kluczowych kompetencji w edukacji rekreacyjnej i pozaformalnej (Keys for Life – Developing Key Competences in Leisure-Time and Non-Formal Education); krajowe ramy oparte na kompetencjach →</p>	<p><i>Wyróżnione są kompetencje dla osób pracujących z młodzieżą w młodzieżowych centrach informacyjnych (YIC). Istnieją dwa dokumenty określające dwa poziomy kwalifikacji – osoby pracujące z młodzieżą i osoby zarządzające w YIC.</i></p> <p><i>Minimalne kompetencje dla osób pracujących z młodzieżą w YIC</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 1. <i>podstawowe kompetencje specjalisty:</i> <ul style="list-style-type: none"> a. <i>potrafi gromadzić, klasyfikować, przetwarzać i archiwizować informacje zgodnie z ujednoczoną klasyfikacją informacji; posiada umiejętności dziennikarskie: pisanie artykułów, obróbka zdjęć, edycja wideo itp.;</i> b. <i>potrafi rozpowszechniać informacje odpowiadające na wymagania i potrzeby młodzieży;</i> c. <i>potrafi komunikować się z klientami (osobiście, przez telefon, e-mail itp.);</i> d. <i>potrafi pracować z problematycznymi klientami;</i> e. <i>potrafi zarządzać stronami internetowymi;</i> f. <i>potrafi przetwarzać długoterminowe i krótkoterminowe plany działań;</i> g. <i>potrafi tworzyć plany działania na podstawie planu rocznego;</i> h. <i>potrafi zarządzać odpowiednią dokumentacją operacyjną i techniczną;</i> i. <i>archiwizuje/ niszczy dokumenty; →</i>

KRAJ/DOKUMENT	LISTA KOMPETENCJI
<p>dla pracowników młodzieżowych w centrach informacji młodzieżowej (opracowane przez Departament ds. Młodzieży, Ministerstwo Edukacji, Młodzieży i Sportu w 2008 r.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> j. zna podstawy pracy z pocztą e-mail, MS Office (Word, Excel, PowerPoint, OneNote, Outlook); k. zna wewnętrzne dokumenty organizacji; l. zna zasady tworzenia narzędzi oceny; <p>2. analiza potrzeb grupy:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. uznaje ważne potrzeby dzieci w oparciu o wiedzę na temat podstawowych ludzkich potrzeb oraz specyfikę rozwojową kategorii wiekowych i środowisk społecznych; b. stosując różne metody (takie jak kwestionariusz lub wywiad), aby dowiedzieć się, jakie działania zwiększyłyby zainteresowanie dzieci działaniami YIC; <p>3. umiejętności komunikacji i prezentacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. posiada umiejętności komunikacyjne; b. potrafi reagować na indywidualne potrzeby klientów; c. potrafi tworzyć materiały prezentacyjne, komunikaty prasowe; d. potrafi prezentować i promować cele, wyniki i strategię organizacji; e. umie reprezentować YIC na spotkaniach z partnerami i innymi podmiotami; f. potrafi przygotowywać, organizować i prowadzić seminaria i dyskusje dla grupy docelowej i innych pracowników pracujących z dziećmi i młodzieżą; <p>4. interwencja kryzysowa (potrafi wykazać zainteresowanie klientami, którzy przychodzą do niego z problemem i umie zapewnić dalszą profesjonalną pomoc).</p> <p><i>Minimalne kompetencje dla menedżera YIC</i></p> <p>1. podstawowe kompetencje kierownicze:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. potrafi tworzyć koncepcje i strategię PR i marketingowe; b. potrafi tworzyć długoterminowe i krótkoterminowe plany działań; c. potrafi podjąć planowanie strategiczne; d. potrafi zarządzać procesem wdrażania wysokiej jakości pracy, produktów i usług w ramach ogólnego zarządzania i koordynować działania organizacji; e. potrafi zarządzać procesami decyzyjnymi i działaniami koordynacyjnymi; f. jest w stanie wdrożyć i prowadzić odpowiednie dokumenty operacyjne i techniczne w ramach ogólnego zarządzania; g. potrafi zarządzać kontrolą i koordynacją operacji finansowych w organizacji; h. potrafi obsługiwać koordynację i zarządzanie działaniami organizacji oraz wdrażanie decyzji strategicznych; i. potrafi zarządzać koordynacją organizacji z profesjonalnego punktu widzenia; j. panuje nad marketingiem i zarządzaniem PRem organizacji; k. potrafi zabezpieczyć zasoby finansowe; l. potrafi rozróżniać dokumenty do archiwizacji i niszczenia;

KRAJ/DOKUMENT	LISTA KOMPETENCJI
<p>dla pracowników młodzieżowych w centrach informacji młodzieżowej (opracowane przez Departament ds. Młodzieży, Ministerstwo Edukacji, Młodzieży i Sportu w 2008 r.), c.d.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <i>m. wie jak zapewnić szkolenia BHP;</i> <i>n. ma zdolności do porozumiewania się;</i> <i>o. posiada umiejętności zarządzania ryzykiem;</i> <i>p. posiada umiejętności zarządzania organizacyjnego;</i> <i>q. jest zorientowany na obecne możliwości (dla organizacji);</i> 2. <i>umiejętności komunikacji i prezentacji;</i> 3. <i>kompetencje ogólne:</i> <ul style="list-style-type: none"> <i>a. zna podstawy poczty e-mail, MS Office (Word, Excel, PowerPoint, OneNote, Outlook) i potrafi znaleźć dostępne i zweryfikowane informacje w Internecie;</i> <i>b. jest zorientowany zgodnie z wewnętrznymi dokumentami organizacji;</i> 4. <i>orientacja w ustawodawstwie;</i> 5. <i>zarządzanie personelem;</i> 6. <i>zarządzanie finansami.</i>
<p>SERBIA Program nauczania dla osób pracujących z młodzieżą i liderów młodzieżowych (Curriculum for youth workers and youth leaders)</p>	<ul style="list-style-type: none"> 1. <i>praca z młodzieżą w społeczności i rozwój młodzieży:</i> <ul style="list-style-type: none"> <i>a. rozumienie cech dorastania jako etapu rozwojowego;</i> <i>b. rozpoznawanie i identyfikowanie problemów behawioralnych młodych ludzi;</i> <i>c. odpowiednio reagować i interweniować w określonych sytuacjach;</i> <i>d. rozumienie pracy z młodzieżą (wartości, zasady, cel, typologia);</i> <i>e. organizowanie programów zapobiegawczych ryzykownych zachowań młodzieży poprzez pracę z młodzieżą;</i> <i>f. rozumienie rozwoju relacji społecznych oraz wpływu szkoły i rówieśników na rozwój i kształtowanie tożsamości młodych ludzi;</i> <i>g. umiejętność stworzenia odpowiedniego programu pracy z młodzieżą, który odpowiada potrzebom młodych ludzi i społeczności;</i> <i>h. przeprowadzanie ocen ryzyka i pokonywanie tych zagrożeń podczas tworzenia programów pracy z młodzieżą;</i> 2. <i>umiejętności trenera:</i> <ul style="list-style-type: none"> <i>a. przeprowadzanie kilkudniowych kursów szkoleniowych, samodzielne projektowanie i wdrażanie planów szkoleniowych;</i> <i>b. wykorzystanie umiejętności komunikacyjnych przy jednoczesnym ułatwianiu grupom;</i> <i>c. zarządzanie procesem uczenia się, rozpoznawanie dynamiki grupy i procesów rozwoju grupy;</i> <i>d. zastosowanie różnych metod edukacji pozaformalnej w szkoleniach;</i> <i>e. praca zespołowa przy wdrażaniu i ułatwianiu działań edukacyjnych;</i> 3. <i>przywództwo w pracy z młodzieżą i transformacja konfliktów:</i> <ul style="list-style-type: none"> <i>a. rozumienie różnych stylów przywództwa;</i> <i>b. stosowanie różnych stylów przywództwa w wiodących grupach młodzieżowych;</i>

KRAJ/DOKUMENT	LISTA KOMPETENCJI
<p>SERBIA</p> <p>Program nauczania dla osób pracujących z młodzieżą i liderów młodzieżowych (<i>Curriculum for youth workers and youth leaders</i>), c.d.</p>	<ul style="list-style-type: none"> c. <i>odpowiednio reagować w sytuacjach konfliktowych;</i> d. <i>wdrażanie różnych technik transformacji konfliktu w pracy z młodzieżą;</i> e. <i>uwzględnianie aspektów międzykulturowych w programach pracy z młodzieżą;</i> 4. <i>zarządzanie projektem:</i> <ul style="list-style-type: none"> a. <i>umiejętność pisania propozycji projektów, w tym gromadzenia i analizy danych;</i> b. <i>prognozowanie środków finansowych i zarządzania budżetem zgodnie z działaniami projektu;</i> c. <i>wydajne i skuteczne zarządzanie zasobami podczas projektów;</i> d. <i>zbieranie funduszy;</i> e. <i>monitorowanie i modyfikacja realizacji projektu;</i> f. <i>ocena projektu i raportowanie;</i> g. <i>rozumienie i stosowanie zarządzania dobrowolnego;</i> 5. <i>praktyczne miejsce w pracy z młodzieżą w społeczności:</i> <ul style="list-style-type: none"> a. <i>wspieranie rozwoju osobistego i społecznego młodych osób, w tym rozwój, wdrażanie i ocena;</i> b. <i>współpraca z młodzieżą poprzez promowanie równości, korzyści i dobrobytu młodych ludzi;</i> c. <i>umiejętność motywowania młodych ludzi do aktywnego uczestnictwa w społeczeństwie i procesach decyzyjnych;</i> d. <i>krytyczna ocena zrozumienia praktyki pracy z młodzieżą w kontekście społeczności;</i> e. <i>umiejętność zrozumienia zalet wiedzy w różnych obszarach poprzez praktyczne zastosowanie w pracy z młodzieżą;</i> f. <i>umiejętność korzystania z różnych metod i podejść w uczeniu się i rozwijaniu relacji z młodymi ludźmi i społecznościami;</i> g. <i>umożliwianie młodym ludziom rozpoznania ich potrzeb, emocji i możliwości rozwoju osobistego</i>

Źródło: <https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47262613/Table+9.+Competency+frameworks+and+descriptors.pdf/f68fe16f-1409-8a62-1092-b8994701e885>, Janaína Paisley, Country sheet on youth work in France, 2018, oprac. AZ-K

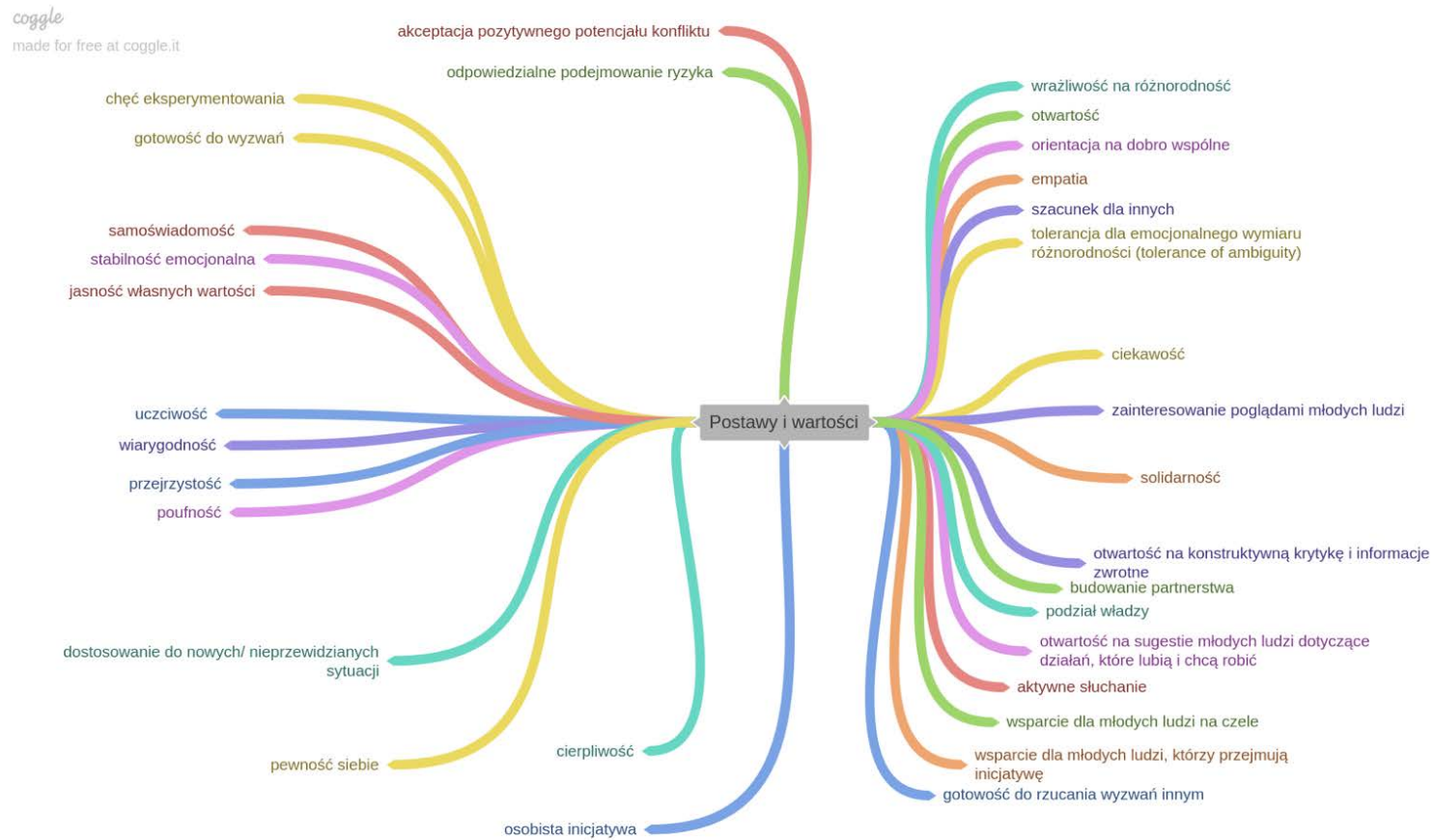
WNIOSKI: ANALIZA PRZYKŁADÓW KONKRETNÝCH LIST KOMPETENCJI

1. Lista kompetencji związanych z pełnieniem funkcji pracownika młodzieżowego, w wybranych krajach europejskich, cechujących się odmiennymi modelami organizacji pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży (por. tab. 4) potwierdza tezę, iż pracownik młodzieżowy musi mieć wiedzę i umiejętności w różnych obszarach (*psychologia, IT, zarządzanie, PR, prawo, socjologia, politologia, etnologia*, itd.).
2. Elementem wspólnym list jest odniesienie do młodzieży, w przypadku Francji, (oraz Polski – por. roz. 3) określanej jako nieletni. Element partycypacyjny, (na który szczególną uwagę zwraca się w Portfolio) i definicja pracownika młodzieżowego *explicite* wystąpiły tylko w liście z Serbii.
3. W Republice Czeskiej głównym celem Strategii na Rzecz Młodzieży na lata 2014–2020 jest wspieranie pracy z młodzieżą, co znajduje odzwierciedlenie w finansowaniu, z zastrzeżeniem, iż tam także praca ta jest różnie rozumiana.

WNIOSKI: ANALIZA PRZYKŁADÓW KONKRETNÝCH LIST KOMPETENCJI, c.d.

4. Postawy i wartości są elementem pojawiającym się w Portfolio jako integralna część kompetencji, trudno je jednak dostrzec w dokumentach poszczególnych krajów. W praktyce pisze się głównie o *umiejętnościach* i – w mniejszym stopniu – o *wiedzy*. Postawy i wartości pojawiają się w związku z: *szacunkiem dla sprawczości młodych ludzi i prowadzeniem działań z założeniem partycypacji*. W Portfolio podkreśla się, że pracownik młodzieżowy powinien mieć dużą tolerancję dla inności/ różnorodności przy jednoczesnej stabilnej własnej tożsamości. Co jest chwalebne, ale w sytuacjach skrajnie konfliktowych może być trudne lub nawet niemożliwe do realizacji – nie stanowi zatem *uniwersalnej tarczy* dla podniesienia skuteczności pracy z młodzieżą.

RYS 2. Syntetyczna prezentacja postaw i wartości pracownika młodzieżowego

Źródło: Portfolio pracy z młodzieżą, oprac. AZ-K

E) ŚCIEŻKI KARIERY OSÓB PRACUJĄCYCH Z MŁODZIEŻĄ

1. Brak obowiązujących definicji pracownika młodzieżowego powoduje trudności ze zgromadzeniem danych dotyczących jego/jej ścieżek kariery. Niewskazywanie kompetencji ani kwalifikacji osoby, która wykonuje zawód powoduje, z kolei, luki w możliwościach edukacyjnych potencjalnych animatorów czasu wolnego młodzieży i wpływa na prestiż zawodu. Poniżej prezentuję table 5 i 6, które zawierają kompilacje danych dotyczących sytuacji w przykładowych krajach UE. Za Tomim Kiilakoskim (22) wyróżniłam 2 aspekty, mogące wpływać na potencjalną ścieżkę kariery pracownika młodzieżowego:
- dyskursywno-kulturowe ustalenia dotyczące pracy z młodzieżą,
 - ekonomiczno-materialne ustalenia dotyczące pracy z młodzieżą.
2. Jeśli praca z młodzieżą ma funkcjonować jako odrębna praktyka społeczna, musi istnieć sposób komunikowania się na jej temat (23) jako osobna forma dyskursu. Niezbędny jest język, który sprawia, że praca ta jest zrozumiała, rozpoznawalna, możliwa do interpretacji i komunikowania się zarówno wewnątrz zawodu, jak i poza nim (24). Tabela 5 zawiera dane nawiązujące do następujących pytań:
- » *czy istnieją przepisy prawne wyjaśniające, czym jest praca z młodzieżą?*
 - » *czy istnieje metoda zapewnienia jakości [tej pracy]?* – odpowiedź na te pytania może pomóc zrozumieć ideę pracy z młodzieżą jako wartości;
 - » *czy istnieje opis kompetencji pracy z młodzieżą? – termin <kompetencja> odnosi się do zdolności jednostki do wykonania określonego zadania. Jest to połączenie wiedzy, umiejętności i postaw, które wpływa na wydajność w pracy, może być oceniane przy użyciu ustalonych standardów i oczywiście można go poprawić poprzez szkolenie i edukację* (25). Odpowiedzi na te pytania badaczy zawiera kolumna 4 (ramy kompetencji) w tabeli 5.
- (20) O'Donovan, 2017.
 (21) Ibid.: 2.
 (22) Kiilakoski, 2017: 13-17, 19-20.
 (23) Ibid.: 11-12.
 (24) Ibid.: 11.
 (25) Ibid.:12, za: Su-Chin 2012: 25–50.

TABELA 5. Dyskursywno-kulturowe ustalenia dotyczące pracy z młodzieżą

KRAJ LUB REGION	USTAWODAWSTWO KRAJOWE/REGIONALNE	ZAPEWNIENIE JAKOŚCI	RAMY KOMPETENCJI	LICZBA ODPOWIEDZI „TAK”
ALBANIA	NIE	NIE	NIE	0
ARMENIA	TAK	NIE	NIE	1
AUSTRIA	TAK	TAK	TAK	3
AZERBEJDŻAN	TAK	NIE	NIE	1
BELGIA (FLANDRIA)	TAK	TAK	NIE	2
BELGIA (REGION WALOŃSKI)	TAK	TAK	TAK	3
BELGIA (WSPÓLNOTA NIEMIECKOJĘZYCZNA)	TAK	TAK	NIE	2

KRAJ LUB REGION	USTAWODAWSTWO KRAJOWE/REGIONALNE	ZAPEWNIENIE JAKOŚCI	RAMY KOMPETENCJI	LICZBA ODPOWIEDZI „TAK”
BIAŁORUŚ	TAK	TAK	TAK	3
BOŚNIA I HERCEGOWINA	NIE	NIE	NIE	0
BUŁGARIA	TAK	NIE	TAK	2
BYŁA REPUBLIKA JUGOSŁOWIAŃSKA MACEDONII	TAK	NIE	NIE	1
CHORWACJA	TAK	NIE	NIE	1
CYPR	TAK	NIE	NIE	1
CZARNOGÓRA	TAK	NIE	NIE	1
CZECHY	TAK	TAK	TAK	3
ESTONIA	TAK	TAK	TAK	3
FEDERACJA ROSYJSKA	TAK	TAK	TAK	3
FINLANDIA	TAK	TAK	NIE	2
FRANCJA	TAK	TAK	TAK	3
GRECJA	NIE	NIE	NIE	0
GRUZJA	TAK	TAK	NIE	2
HOLANDIA	TAK	NIE	TAK	2
IRLANDIA	TAK	TAK	TAK	3
ISLANDIA	TAK	TAK	NIE	2

KRAJ LUB REGION	USTAWODAWSTWO KRAJOWE/REGIONALNE	ZAPEWNIENIE JAKOŚCI	RAMY KOMPETENCJI	LICZBA ODPOWIEDZI „TAK”
LIECHTENSTEIN	TAK	TAK	TAK	3
LITWA	TAK	NIE	TAK	2
LUKSEMBURG	TAK	TAK	NIE	2
ŁOTWA	TAK	NIE	NIE	2
MALTA	TAK	NIE	TAK	2
MOŁDAWIA	TAK	NIE	NIE	1
NIEMCY	TAK	TAK	NIE	2
NORWEGIA	NIE	NIE	NIE	0
POLSKA	NIE	NIE	TAK	1
PORTUGALIA	TAK	NIE	TAK	2
REPUBLIKA SŁOWACJI	TAK	TAK	TAK	3
RUMUNIA	TAK	NIE	TAK	2
SERBIA	TAK	TAK	TAK	3
SŁOWENIA	TAK	NIE	TAK	2
SZWECJA	NIE	TAK	NIE	1
TURCJA	TAK	TAK	NIE	2
UKRAINA	TAK	NIE	NIE	1
WIELKA BRYTANIA (ANGLIA)	NIE	TAK	TAK	2

KRAJ LUB REGION	USTAWODAWSTWO KRAJOWE/REGIONALNE	ZAPEWNIENIE JAKOŚCI	RAMY KOMPETENCJI	LICZBA ODPOWIEDZI „TAK”
WIELKA BRYTANIA (WALIA)	TAK	TAK	TAK	3
WŁOCHY	NIE	NIE	TAK	1

Źródło: Tomi Kiilakoski, Mapping the educational and career paths of youth workers. Part II. Diversity of practice architectures, 2017, ss. 13-17, oprac. AZ-K

WNIOSKI: UWARUNKOWANIA ŚCIEŻEK KARIERY OSÓB PRACUJĄCYCH Z MŁODZIEŻĄ

- Na podstawie analizy przedstawionej w tab. 5 można stwierdzić, że tylko 12 krajów na 41 zbadanych posiada oczekiwane w opisanych wcześniej dokumentach dyskursywno-kulturowe narzędzia pozwalające na tworzenie komunikatów dotyczących pracy z młodzieżą. Najczęstszym przypadkiem (16 wskazań) są kraje posiadające ustawodawstwo, bez ram zapewniania jakości lub kompetencji. Warto zwrócić uwagę na przykłady Szwecji i Norwegii, które pokazują, że kraj lub region mogą mieć dobrze rozwinięty i imponujący system zapewniania jakości, ale jednocześnie nie posiadać ustawodawstwa krajowego (26).
- Można mieć wątpliwości dotyczące jakości analizowanych danych. Interesującym przykładem są Rosja i Białoruś, które wskazały posiadanie rozwiniętych narzędzi, co jednocześnie nie do końca zgadza się z danymi dotyczącymi aktów prawnych (por. roz. 3). Trzeba zatem pamiętać, że dane są częścią projektu „Mapowanie ścieżek edukacyjnych osób pracujących z młodzieżą i gromadzenie wiedzy na temat pracy z młodzieżą” i pochodzą z dobrowolnie wypełnionych kwestionariuszy.

(26) Ibid.: 17.

TABELA 6. Ekonomiczno-materialne ustalenia dotyczące charakteru pracy osoby pracującej z młodzieżą

KRAJ/ REGION	KSZTAŁCENIE ZAWODOWE	STUDIA WYŻSZE DLA OSÓB PRACUJĄCYCH Z MŁODZIEŻĄ	MOŻLIWOŚCI UCZENIA SIĘ POZAFORMALNEGO OFEROWANE PRZEZ WŁADZE PUBLICZNE	ZRÓWNOWAŻONA / IDENTYFIKOWALNA KARIERA ZAWODOWA	STOWARZYSZENIE BRANŻOWE/ SPOŁECZNOŚCI PRACUJĄCE Z MŁODZIEŻĄ	LICZBA ODPOWIEDZI „TAK”
ALBANIA	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	0
ARMENIA	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE	2
AUSTRIA	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE	2
AZERBEJDŻAN	NIE	NIE	TAK	NIE	NIE	1

KRAJ/ REGION	KSZTAŁCENIE ZAWODOWE	STUDIA WYŻSZE DLA OSÓB PRACUJĄCYCH Z MŁODZIEŻĄ	MOŻLIWOŚCI UCZENIA SIĘ POZAFORMALNEGO OFEROWANE PRZEZ WŁADZE PUBLICZNE	ZRÓWNOWAŻONA / IDENTYFIKOWALNA KARIERA ZAWODOWA	STOWARZYSZENIE BRANŻOWE/ SPOŁECZNOŚCI PRACUJĄCE Z MŁODZIEŻĄ	LICZBA ODPOWIEDZI „TAK”
BELGIA (FLANDRIA)	NIE	TAK	TAK	NIE	TAK	3
BELGIA (REGION WALOŃSKI)	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK	4
BELGIA (WSPÓLNOTA NIE-MIECKOJĘZyczna)	NIE	NIE	TAK	TAK	TAK	3
BIAŁORUŚ	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK	4
BOŚNIA I HERCEGOWINA	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	1
BUŁGARIA	NIE	TAK	TAK	NIE	NIE	2
BYŁA REPUBLIKA JUGOSŁOWIAŃSKA MACEDONII	NIE	NIE	TAK	TAK	TAK	3
CHORWACJA	NIE	NIE	TAK	NIE	NIE	1
CYPR	NIE	NIE	NIE	NIE	TAK	1
CZARNOGÓRA	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE	3
CZECHY	NIE	TAK	TAK	NIE	TAK	3
ESTONIA	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	5
FEDERACJA ROSYJSKA	NIE	NIE	TAK	NIE	NIE	1
FINLANDIA	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	5
FRANCJA	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	5
GRECJA	NIE	TAK	NIE	NIE	TAK	2
GRUZJA	NIE	NIE	NIE	NIE	TAK	1

KRAJ/ REGION	KSZTAŁCENIE ZAWODOWE	STUDIA WYŻSZE DLA OSÓB PRACUJĄCYCH Z MŁODZIEŻĄ	MOŻLIWOŚCI UCZENIA SIĘ POZAFORMALNEGO OFEROWANE PRZEZ WŁADZE PUBLICZNE	ZRÓWNOWAŻONA / IDENTYFIKOWALNA KARIERA ZAWODOWA	STOWARZYSZENIE BRANŻOWE/ SPOŁECZNOŚCI PRACUJĄCE Z MŁODZIEŻĄ	LICZBA ODPOWIEDZI „TAK”
HOLANDIA	NIE	TAK	TAK	NIE	TAK	3
IRLANDIA	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	5
ISLANDIA	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK	3
LIECHTENSTEIN	NIE	NIE	TAK	NIE	TAK	2
LITWA	NIE	NIE	TAK	NIE	TAK	2
LUKSEMBURG	NIE	NIE	NIE	NIE	TAK	1
ŁOTWA	NIE	TAK	NIE	TAK	NIE	2
MALTA	NIE	NIE	TAK	TAK	TAK	3
MOŁDAWIA	NIE	NIE	TAK	NIE	NIE	1
NIEMCY	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	5
NORWEGIA	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE	3
POLSKA	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE	2
PORTUGALIA	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	1
REPUBLIKA SŁOWACJI	NIE	TAK	TAK	NIE	TAK	3
RUMUNIA	NIE	TAK	TAK	NIE	NIE	2
SERBIA	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	0
SŁOWENIA	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	5
SZWECJA	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	5
TURCJA	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	5
UKRAINA	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	0

KRAJ/ REGION	KSZTAŁCENIE ZAWODOWE	STUDIA WYŻSZE DLA OSÓB PRACUJĄCYCH Z MŁODZIEŻĄ	MOŻLIWOŚCI UCZENIA SIĘ POZAFORMALNEGO OFEROWANE PRZEZ WŁADZE PUBLICZNE	ZRÓWNOWAŻONA / IDENTYFIKOWALNA KARIERA ZAWODOWA	STOWARZYSZENIE BRANŻOWE/ SPOŁECZNOŚCI PRACUJĄCE Z MŁODZIEŻĄ	LICZBA ODPOWIEDZI „TAK”
WIELKA BRYTANIA (ANGLIA)	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE	4
WIELKA BRYTANIA (WALIA)	NIE	TAK	NIE	NIE	NIE	1
WŁOCHY	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	0

Źródło: Kiilakoski, op. cit., 2017: 21-22.

WNIOSKI

1. Autor raportu, który jest źródłem danych do analizy - Kiilakoski (27) - odnosząc się do aspektu ekonomiczno-materialnych ustaleń dotyczących pracy z młodzieżą, zwraca uwagę na elementy związane: ze zdolnością do zatrudnienia, szkoleniami, edukacją. Mają one wpływ na to jak charakteryzuje się zawód pracownika młodzieżowego, czego najlepszym przykładem jest to, że w niektórych krajach i regionach praca z młodzieżą może być długoterminową karierą zawodową z możliwościami rozwoju kariery; w innych odbywa się głównie na zasadzie dobrowolności. (28)
2. Wg dostępnych danych:
 - » najmniej sprecyzowaną sytuację ekonomiczno-materialną mają osoby pracujące z młodzieżą w: Albanii, Serbii, na Ukrainie i we Włoszech;
 - » najlepszą sytuację mają pracownicy młodzieżowi w: Estonii, Finlandii, Francji, Irlandii, Niemczech, Słowenii, Szwecji, Turcji.
3. Warto zwrócić uwagę, że spośród krajów o – wydawałoby się – najgorszej sytuacji jedynie Albania nie ma zarazem dla pracowników młodzieżowych żadnego z narzędzi dyskursywno-kulturowych, zaś Serbia zadeklarowała posiadanie wszystkich 3; Ukraina – posiadanie ustawodawstwa; Włochy – jedynie ram kompetencji.
4. Z kolei wśród krajów, w których pracownicy młodzieżowi mają najbardziej ustabilizowaną sytuację ekonomiczno-materialną zarazem: Estonia, Francja, Irlandia mają komplet zbadanych narzędzi dyskursywno-kulturowych; Finlandia, Niemcy i Turcja nie mają ram kompetencji; Słowenia nie ma systemu zapewniania jakości; Szwecja nie ma ustawodawstwa i ram kompetencji.
5. Analiza pozwala postawić hipotezę, wstępnie uzasadnioną wynikami, iż na rzeczywistą jakość pracy z młodzieżą opisane uwarunkowania i uregulowania wpływają raczej pośrednio. Istotę jakości zapewniają zaś cechy osobowościowe osób pracujących z młodzieżą i na rzecz młodzieży.

(27) Ibid.: 19-20.

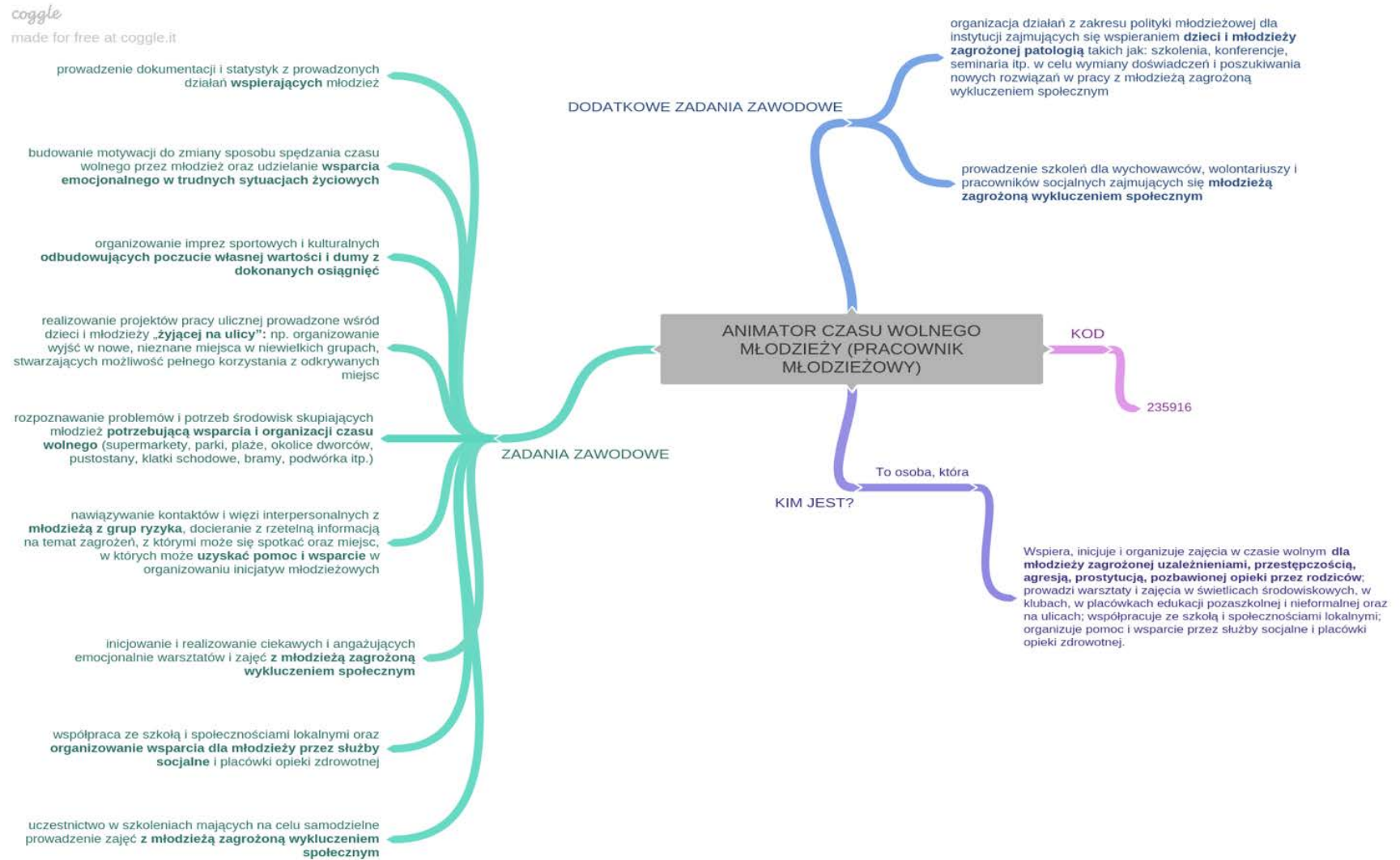
(28) Ibid.: 18.

REKOMENDACJA

Jeśli - postulowany w niniejszym raporcie - rozwój problematyki pracowników młodzieżowych miałby się dokonać w naszym kraju warto pomyśleć wcześniej, oprócz rozwiązania kwestii prawnych i materialnych, nad kryteriami selekcji do zawodu: w szczególności rekomendujemy dopuszczanie do jego wykonywania po przejściu obowiązkowych testów psychologicznych diagnozujących cechy osobowościowe i prospołeczne. Testy takie winni, naszym zdaniem, wypełniać wszyscy kandydaci do zawodów związanych z pracą z dziećmi i młodzieżą oraz na rzecz dzieci i młodzieży.

F) ZADANIA ANIMATORA CZASU WOLNEGO MŁODZIEŻY (PRACOWNIKA MŁODZIEŻOWEGO) W POLSCE

RYS 3. Syntetyczna grafika prezentująca dane na temat pracownika młodzieżowego

Źródło: wyszukiwarka zawodów.pl, oprac. AZ-K.

WNIOSKI: Z KIM (NA RZECZ KOGO) I JAKO KTO PRACUJE W POLSCE PRACOWNIK MŁODZIEŻOWY, ANIMATOR CZASU WOLNEGO MŁODZIEŻY?

1. W porównaniu z europejskimi wytycznymi (por. definicje pracy z młodzieżą i pracownika młodzieżowego – roz. 1) polska definicja wskazuje inny charakter pracy z młodzieżą. Skupia się na grupie *zagrożonej wykluczeniem społecznym, patologią, żyjącej na ulicy*. Podczas gdy definicje europejskie ukazują dużo szersze spektrum, a w szczególności nie ma w nich charakterystyk osób, z którymi pracują pracownicy młodzieżowi (por. tabela 2, roz. 1). Trzeba jednak pamiętać, że mowa o danych z 2014 roku, które odnoszą się do definicji hasła *youth work*, a nie wytycznych związanych z zadaniami pracownika młodzieżowego. Co więcej, analiza stanu legislacji pokazuje, że mamy w Polsce raczej do czynienia z przeregulowaniem i nadmiarem kontroli całej grupy młodzieży (por. roz. 3).
2. Możliwe, że skupienie się na środowisku *zagrożonym wykluczeniem społecznym* w zadaniach polskiego pracownika młodzieżowego ma związek z faktem, że zawód wprowadzony do klasyfikacji „funkcjonuje w instytucjonalnym i legislacyjnym chaosie”. (por. roz. 3).
3. Przypomnę, że w bazie grantów Eurodesku (por. roz. 4) kategoria *osoby pracujące z młodzieżą* w 29,6 % współwystępowała z kategorią *wyrównywanie szans*, w 20,4% z *rasizmem i dyskryminacją*, w 27,8% z *prawami człowieka*. Pokazuje to, że w Polsce pozyskiwanie funduszy w obszarze pracy z młodzieżą jest rozumiane jako szansa na sfinansowanie rozwiązywania trudnych problemów społecznych; istnieje więc wieloaspektowy związek między działalnością pracownika młodzieżowego a obszarem defaworyzacji społecznej.
4. Warto przypomnieć, że w Polsce zawód pracownika młodzieżowego nie jest zawodem regulowanym, jego wykonywanie nie wymaga dokumentów certyfikujących kwalifikacje. (por. roz. 3 i 6). Opis zawodu jest oparty na spisie z natury, dodającym pracownika młodzieżowego do: *listy specjalistów nauczania i wychowania gdzie indziej niesklasyfikowanych* (2359), co potwierdza tezę przewijającą się przez raport, że animatorem czasu wolnego młodzieży (pracownikiem młodzieżowym) teoretycznie może być każdy.

REKOMENDACJA

Z zapisów regulujących zawód pracownika młodzieżowego winny zniknąć charakterystyki negatywnie naznaczające i wykorzystujące przemoc symboliczną wobec młodych ludzi. Docenianie faktu, iż dla młodych ludzi, zwłaszcza znajdujących się w trudnej sytuacji, aspekty godnościowe są niezwykle ważne to jeden z najważniejszych (i zarazem najtrudniejszych – jak się okazuje – do spełnienia) postulatów socjologii i antropologii młodzieży uprawianej w Ośrodku Badań Młodzieży ISNS UW.

G) ZAWODY UWZGLĘDNIAJĄCE PRACĘ Z MŁODZIEŻĄ W POLSCE**TABELA 7.** Wykaz zawodów obejmujących pracę z młodzieżą

NAZWA ZAWODU/NUMER	OPIS ZAWODU	ZADANIA ZAWODOWE
NAUCZYCIEL PRZEDMIOTOWY Zależnie od przedmiotu	<i>Zwraca się szczególną uwagę na zadanie nauczyciela polegające na dbaniu o to, żeby uczniowie nabyli wiedzę i umiejętności określone w podstawach programowych kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół.</i>	Zależne od nauczanego przedmiotu. Zawsze nawiązują do podstawy programowej i prawa oświatowego.

NAZWA ZAWODU/NUMER	OPIS ZAWODU	ZADANIA ZAWODOWE
<p>NAUCZYCIEL NAUKI ZAWODU 232001</p>	<p>Brak danych w raporcie, ale wg wyszukiwarki zawodów psz.praca.gov.pl: <i>Prowadzi zajęcia dydaktyczno-wychowawcze z młodzieżą w szkołach przyzakładowych oraz zajęcia w zakładach kształcących robotników wykwalifikowanych i techników; naucza przedmiotów zawodowych praktycznych w celu wykształcenia u uczniów umiejętności zawodowych ujętych w charakterystyce kwalifikacyjnej absolwenta i programach nauczania.</i></p>	<p>Brak danych w raporcie, ale wg wyszukiwarki zawodów psz.praca.gov.pl:</p> <ul style="list-style-type: none"> » <i>wyposażanie uczniów w wiedzę praktyczną z zakresu nauczanego przedmiotu</i> » <i>kształtowanie umiejętności praktycznych przewidzianych w programie nauczania danego przedmiotu;</i> » <i>realizowanie programów nauczania z zachowaniem korelacji z zawodowymi przedmiotami teoretycznymi, dostosowywanie treści kształcenia do wymogów stawianych przez zakłady pracy;</i> » <i>doskonalenie metod nauczania i wychowania;</i> » <i>stwarzanie warunków sprzyjających rozwijaniu u uczniów samodzielności myślenia, wdrażanie uczniów do samodzielnej, systematycznej pracy, przy zastosowaniu nowoczesnych metod dydaktycznych;</i> » <i>stała troska o stan zdrowia uczniów i kulturę ich zachowania, ścisła współpraca z wychowawcą klasy;</i> » <i>przygotowywanie dla uczniów zadań szkoleniowo-produkcyjnych lub szkoleniowo-usługowych;</i> » <i>poszerzanie i aktualizowanie wiedzy z zakresu nauczanego przedmiotu, doskonalenie kwalifikacji przez uczestniczenie w różnych formach doskonalenia i samokształcenia;</i> » <i>planowanie procesu dydaktyczno-wychowawczego w ramach nauczanego przedmiotu;</i> » <i>organizowanie stanowisk pracy dla uczniów;</i> » <i>-czuwanie nad prawidłową eksploatacją maszyn i urządzeń, ustalanie ich stanu technicznego i planowanie napraw; – wdrażanie uczniów do rygorystycznego przestrzegania zasad bhp, ppoż. i ochrony środowiska podczas wykonywania wszelkich prac;</i> » <i>prowadzenie dokumentacji pedagogicznej w zakresie osiągniętych wyników nauczania i realizacji programu nauczania.</i> <p><i>Dodatkowe zadania zawodowe:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> » <i>pełnienie funkcji kierownika warsztatów szkolnych lub jego zastępcy.</i>

NAZWA ZAWODU/NUMER	OPIS ZAWODU	ZADANIA ZAWODOWE
<p>PEDAGOG 235921</p>	<p><i>opisuje i bada zjawiska wychowawcze w kontekście procesów społecznych i przy uwzględnieniu jednostkowych procesów psychicznych; określa wpływ na człowieka różnorodnych oddziaływań, warunkujących jego rozwój w poszczególnych fazach całego życia: rodziny, przedszkola, szkoły, kręgu rówieśników, otoczenia społecznego, środowiska lokalnego, zakładu pracy, służby wojskowej, organizacji społecznych, placówek kulturalnych, środków masowego przekazu i innych instytucji powołanych do wywierania wpływów wychowawczych</i></p>	<p>Brak danych w raporcie, ale wg wyszukiwarki zawodów psz.praca.gov.pl:</p> <ul style="list-style-type: none"> » <i>gromadzenie wiedzy o rzeczywistości wychowawczej, instytucjach edukacyjnych; problemach wychowawczych i zjawiskach społecznych, które mają wpływ na procesy wychowania;</i> » <i>prowadzenie badań empirycznych nad zjawiskami wychowawczymi, wykrywanie związków i zależności między zjawiskami wychowawczymi i formułowanie wniosków przedstawiających prawidłowości przebiegu procesów wychowawczych;</i> » <i>ustalanie ideałów, celów i zasad wychowania w funkcjonalnym związku z rozwojem społeczno-ekonomicznym;</i> » <i>wytyczanie metod realizacji celów wychowania, sprawdzanie ich skuteczności w praktyce wychowawczej;</i> » <i>formułowanie wzoru osobowości nauczyciela – wychowawcy na podstawie analizy celów wychowawczych i wiedzy empirycznej o jego roli i działaniu w procesie wychowania;</i> » <i>wskazywanie możliwości i sposobów rozwiązywania problemów wychowawczych w konkretnych środowiskach wychowawczych i w odniesieniu do konkretnej sytuacji życiowej człowieka;</i> » <i>opracowywanie głównych założeń organizacji pracy wychowawczej i dydaktycznej, które zapewniłyby optymalną efektywność wysiłków, zmierzających do osiągnięcia określonych zmian w osobowości człowieka;</i> » <i>opracowywanie ekspertyz pedagogicznych na potrzeby różnych instytucji i organizacji, ze wskazaniem optymalnych rozwiązań praktycznych;</i> » <i>utrzymywanie kontaktów z przedstawicielami innych nauk społecznych: psychologami, socjologami, politykami oświatowymi i społecznymi;</i> » <i>publikowanie wyników badań, uczestniczenie w seminariach i konferencjach.</i> <p>Dodatkowe zadania zawodowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> » <i>prowadzenie działalności dydaktycznej</i> » <i>prowadzenie działalności popularyzatorskiej i szkoleniowej dla nauczycieli, pedagogów szkolnych i innych odbiorców zainteresowanych wdrażaniem wiedzy o zjawiskach wychowawczych do praktyki.</i>

NAZWA ZAWODU/NUMER	OPIS ZAWODU	ZADANIA ZAWODOWE
<p>WYCHOWAWCA W PLACÓWKACH OŚWIATOWYCH, WSPARCIA DZIENNEGO, WYCHOWAWCZYCH I OPIEKUŃCZYCH ORAZ INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ 235914</p>	<ul style="list-style-type: none"> » organizuje i prowadzi zajęcia wychowawcze oraz sprawuje opiekę nad grupą dzieci lub młodzieży w placówkach oświatowych, wsparcia dziennego, wychowawczych i opiekuńczych oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej: internatach, świetlicach, klubach i ośrodkach i ogniskach wychowawczych, pogotowiacz opiekuńczych oraz pracy podwórkowej; » zapewnia pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę, zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań; » współpracuje z rodzicami, opiekunami, instytucjami i organizacjami w celu zapewnienia wychowankom warunków prawidłowego rozwoju oraz pomocy w trudnych sytuacjach. 	<ul style="list-style-type: none"> » planowanie działań wychowawczych w stosunku do grupy dzieci i młodzieży w placówce wychowawczej; » sprawowanie nadzoru nad realizacją planu zajęć wychowanków; » udzielanie pomocy w nauce, w czynnościach samoobsługowych tj. myciu, sprzątanii; » udzielanie pomocy w sprawach rozwojowych i życiowych wychowanków przez prowadzenie rozmów itp.; » organizowanie i nadzorowanie zajęć rekreacyjnych, sportowych, wypoczynku i rozrywki; » prowadzenie zajęć animacyjnych i socjoterapeutycznych, w szczególności w działalności wychowawczej prowadzonej na podwórkach i ulicach, dla dzieci zaniebanych wychowawczo; » udzielanie wsparcia, rady i pomocy w trudnych sytuacjach i problemach rozwojowych i życiowych wychowanków przez prowadzenie rozmów indywidualnych, spotkań grupowych poświęconych omawianiu interesujących problemów; » współdziałanie z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi i innymi placówkami diagnostycznymi przez korzystanie z konsultacji i diagnoz psychologiczno-pedagogicznych; » organizowanie zajęć socjoterapeutycznych, terapeutycznych, korekcyjnych, kompensacyjnych oraz logopedycznych; » prowadzenie indywidualnego programu korekcyjnego lub profilaktycznego, w szczególności terapii pedagogicznej, psychologicznej i socjoterapii; » współpraca z rodzicami i opiekunami wychowanków w zakresie problemów rozwojowych, postępów w nauce, problemów i metod wychowawczych w formie: systematycznych spotkań, wizyt w domu wychowanków, przeprowadzanie wywiadów środowiskowych; » prowadzenie pedagogizacji rodziców w formie spotkań, rozmów, wspierania rodziców niewydolnych wychowawczo przez prowadzenie doradztwa indywidualnego lub współdziałania z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi i innymi instytucjami w celu zapewnienia wychowankom warunków do prawidłowego rozwoju, a także udzielania pomocy w trudnych sytuacjach. <p><i>Dodatkowe zadania zawodowe: brak</i></p>

NAZWA ZAWODU/NUMER	OPIS ZAWODU	ZADANIA ZAWODOWE
<p>NAUCZYCIEL W PLACÓWKACH POZASZKOLNYCH 235910</p>	<p><i>planuje, organizuje i prowadzi zajęcia dydaktyczno-wychowawcze stałe, okresowe i okazjonalne, rozwijające zainteresowania i uzdolnienia poznawcze i artystyczne dzieci i młodzieży lub zajęcia sportowe, rekreacyjne i turystyczne w domach kultury, pałacach młodzieży, ogrodach jordanowskich, międzyszkolnych ośrodkach sportowych, ogniskach pracy pozaszkolnej.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> » <i>prowadzenie (w formie pracowni, np. naukowych lub plastycznych, zespołów sportowych, grup świetlicowych, sekcji, np. turystyki pieszej) zajęć dydaktyczno-wychowawczych, rozwijających zainteresowania i uzdolnienia dzieci i młodzieży, pogłębiających i rozszerzających wiedzę wykraczającą poza programy szkolne, z różnych dziedzin nauki, techniki, kultury i sztuki, podnoszących sprawność fizyczną, rozwijających nawyki czynnego wypoczynku oraz uprawiania wybranej dyscypliny sportu;</i> » <i>planowanie tematyki, form i metod prowadzonych zajęć, często według własnych, autorskich pomysłów;</i> » <i>planowanie i częściowe przygotowywanie dla uczestników zajęć: materiałów, narzędzi, sprzętu niezbędnych do pracy na zajęciach;</i> » <i>prowadzenie dokumentacji przebiegu zajęć w formie dziennika zajęć;</i> » <i>organizowanie przeglądów, wystaw, konkursów, zawodów oraz imprez dla uczestników zajęć, a także środowiska lokalnego;</i> » <i>stymulowanie działań twórczych dzieci i młodzieży w ramach prowadzonych zajęć poprzez inspiracje tematyczne i formalne, np. plenery, wycieczki, zwiedzanie wystaw, oglądanie sztuk teatralnych, pracowni naukowych, muzeów itp.;</i> » <i>współpraca z rodzicami i środowiskiem lokalnym przy organizacji imprez i prezentacji dokonań dzieci i młodzieży;</i> » <i>doskonalenie swoich kwalifikacji poprzez uczestnictwo w różnych formach doskonalenia i samokształcenia;</i> » <i>udział z przygotowaną grupą uczestników w krajowych i zagranicznych prezentacjach, zawodach i imprezach.</i> <p><i>Dodatkowe zadania zawodowe:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> » <i>prowadzenie przedmiotów uzupełniających lub autorskich w szkole.</i>

NAZWA ZAWODU/NUMER	OPIS ZAWODU	ZADANIA ZAWODOWE
<p>PEDAGOG SZKOLNY 235912</p>	<p><i>organizuje w przedszkolach, szkołach, placówkach oświatowo-wychowawczych, bursach oraz domach wczasów dziecięcych pomoc psychologiczną i pedagogiczną dla dzieci i młodzieży, której celem jest wspomaganie rozwoju psychicznego i efektywności uczenia się; współdziała z nauczycielami, rodzicami (opiekunami prawnymi), pielęgniarką szkolną, organami szkoły (placówki) oraz instytucjami pozaszkolnymi, zwracając uwagę na przestrzeganie postanowień Konwencji o prawach dziecka.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> » <i>pomoc wychowawcom klas w rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb uczniów oraz analizowaniu przyczyn niepowodzeń szkolnych i trudności wychowawczych, poprzez: obserwację zachowania pojedynczych uczniów i klasy, rozmowy indywidualne i uczestnictwo w godzinach wychowawczych oraz innych spotkaniach z klasą, analizowanie wyników nauczania i ocen zachowania, rozmowy z rodzicami, wywiady środowiskowe, udział w wywiadówkach i radach pedagogicznych, porady wychowawcze, prowadzenie lub organizowanie prelekcji i dyskusji na tematy ważne i interesujące młodzież;</i> » <i>określenie form i sposobów udzielania pomocy uczniom, poprzez wydawanie opinii i zaleceń dotyczących stymulowania rozwoju lub pokonywania przez uczniów trudności rozwojowych, wyrównywania braków i luk w nauce;</i> » <i>występowanie do dyrektora szkoły, po uzyskaniu zgody rodziców (opiekunów prawnych), o zorganizowanie zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, korekcyjno-kompensacyjnych lub socjoterapeutycznych dla dzieci wymagających takiej pomocy;</i> » <i>współorganizowanie zajęć dydaktycznych prowadzonych przez nauczycieli nauczania specjalnego dla uczniów niepełnosprawnych w szkołach ogólnodostępnych, w tym: klas specjalnych, form integracyjnych, nauczania indywidualnego;</i> » <i>udzielanie pomocy pedagogicznej uczniom realizującym indywidualny program lub tok nauki poprzez konsultacje dla uczniów, rodziców i nauczycieli;</i> » <i>koordynacja działań podejmowanych na terenie szkoły z zakresu orientacji szkolnej i zawodowej, tj. organizowanie w odpowiednim czasie informacji (spotkania, prelekcje, wycieczki), ułatwiającej młodzieży wybór dalszego kierunku kształcenia i zawodu;</i> » <i>działanie na rzecz zorganizowania opieki i pomocy materialnej uczniom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, poprzez informowanie rodziców i uczniów o możliwościach i procedurze uzyskania zasiłków, stypendiów i innych form pomocy materialnej oraz współdziałanie z instytucjami i organizacjami pozaszkolnymi udzielającymi wsparcia materialnego;</i> » <i>współpraca z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi i innymi poradniami specjalistycznymi w zakresie konsultacji metod i form pomocy udzielanej uczniom oraz w zakresie specjalistycznej diagnozy w indywidualnych przypadkach;</i> » <i>współdziałanie z organami szkoły, policją, sądami w przypadkach wykroczeń uczniów (naruszenie regulaminu szkoły lub prawa);</i>

NAZWA ZAWODU/NUMER	OPIS ZAWODU	ZADANIA ZAWODOWE
<p>PEDAGOG SZKOLNY 235912</p> <p>c.d.</p>		<ul style="list-style-type: none"> » <i>prowadzenie dokumentacji, tj. dziennika pedagoga oraz teczek indywidualnych dzieci i młodzieży, zawierających dokumentację prowadzonych badań i czynności uzupełniających;</i> » <i>doskonalenia swoich kwalifikacji poprzez uczestnictwo w różnych formach doskonalenia i samokształcenia.</i> <p><i>Dodatkowe zadania zawodowe:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> » <i>prowadzenie zajęć specjalistycznych o charakterze terapeutycznym, o ile posiada przygotowanie specjalistyczne, np. z terapii pedagogicznej, logopedii, socjoterapii;</i> » <i>prowadzenie przedmiotów przygotowujących do życia w rodzinie;</i> » <i>pełnienie funkcji nauczyciela-konsultanta, nauczyciela-doradcy metodycznego opiekuna stażu, edukatora, eksperta.</i>
<p>NAUCZYCIEL PSYCHOLOG 235908</p>	<p><i>organizuje w szkole (placówce) pomoc psychologiczną, a w szczególności diagnozuje, opiniuje, orzeka, prowadzi psychoterapię oraz udziela pomocy psychologicznej poprzez pomoc wychowawcom, współdziałanie z nauczycielami, rodzicami (opiekunami prawnymi), organami szkoły oraz instytucjami pozaszkolnymi.</i></p>	<p>Brak danych w raporcie, ale wg wyszukiwarki zawodów psz.praca.gov.pl:</p> <ul style="list-style-type: none"> » <i>organizowanie i prowadzenie różnych form pomocy psychologicznej, w celu zminimalizowania skutków zaburzeń rozwojowych, zapobiegania zaburzeniom zachowania;</i> » <i>badanie i analizowanie psychologicznych problemów związanych z nauczaniem i wychowaniem dzieci i młodzieży;</i> » <i>diagnozowanie zaburzeń;</i> » <i>diagnozowanie sytuacji wychowawczych, w celu wspierania rozwoju ucznia (wychowanka);</i> » <i>określanie odpowiednich form pomocy psychologicznej, w tym działań profilaktycznych, mediacyjnych, doradczych i interwencyjnych;</i> » <i>stosowanie psychoterapii, rehabilitacji psychologicznej, prowadzenie zajęć psychokorekcyjnych i terapeutycznych;</i> » <i>prowadzenie poradnictwa i doradztwa w zakresie badanych zjawisk i kategorii;</i> » <i>dokumentowanie przebiegu działań diagnostyczno-terapeutyczno-doradczych;</i>

NAZWA ZAWODU/NUMER	OPIS ZAWODU	ZADANIA ZAWODOWE
<p>NAUCZYCIEL PSYCHOLOG 235908</p> <p>c.d.</p>		<ul style="list-style-type: none"> » <i>współpraca z instytucjami i organizacjami rządowymi i pozarządowymi organizującymi różne formy pomocy psychologicznej;</i> » <i>dbałość o podnoszenie kwalifikacji zawodowych.</i> <p><i>Dodatkowe zadania zawodowe:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> » <i>prowadzenie innych zajęć specjalistycznych o charakterze terapeutycznym, o ile posiada przygotowanie specjalistyczne, np. w zakresie terapii pedagogicznej, socjoterapii;</i> » <i>pełnienie funkcji nauczyciela-konsultanta, nauczyciela-doradcy metodycznego, opiekuna stażu, edukatora, eksperta wchodzącego w skład komisji egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o awans zawodowy.</i>
<p>PSYCHOLOG 263401</p>	<p><i>Prowadzi badania, analizuje procesy psychiczne i zachowania indywidualne i grupowe ludzi oraz stosuje tę wiedzę w celu lepszego przystosowania jednostki lub grup do życia społecznego i rozwoju osobistego, edukacyjnego lub zawodowego; prowadzi działania profilaktyczne i terapeutyczne w stosunku do osób z zaburzeniami somatycznymi i psychicznymi, diagnozuje skutki dziedziczności oraz wpływ różnorodnych czynników (np. społecznych) na psychikę ludzką, prowadzi poradnictwo i doradztwo psychologiczne w zakresie doboru i szkolenia zawodowego lub zatrudnienia; prowadzi działalność korekcyjno-wyrównawczą, w celu usunięcia niedoborów rozwojowych oraz braków w wiadomościach, umiejętnościach i postawach dzieci i młodzieży.</i></p>	<p>Brak danych w raporcie, ale wg wyszukiwarki zawodów psz.praca.gov.pl:</p> <ul style="list-style-type: none"> » <i>prowadzenie badań psychologicznych i rozwijanie teorii w zakresie psychologii ogólnej i subdyscyplin (psychologii klinicznej, ogólnej, pracy, rozwojowej i wychowawczej, społecznej oraz psychologii pracy);</i> » <i>planowanie i przeprowadzanie testów w celu dokonania pomiarów psychicznych, fizycznych i innych cech, takich jak inteligencja, zdolności, umiejętności;</i> » <i>interpretowanie i ocenianie wyników testów oraz udzielanie porad;</i> » <i>analizowanie wpływu dziedziczności oraz czynników społecznych, zawodowych i innych na sposób myślenia i zachowanie;</i> » <i>prowadzenie poradnictwa lub wywiadów i zajęć terapeutycznych z jednostkami i grupami (treningi interpersonalne itp.);</i> » <i>utrzymywanie kontaktów z członkami rodzin, władzami oświatowymi lub pracodawcami i zalecanie możliwych rozwiązań problemów i postępowania;</i> » <i>studiowanie czynników psychologicznych i emocjonalnych lub zaburzeń osobowości oraz konsultowanie się z odpowiednimi specjalistami;</i> » <i>opracowywanie programów szkoleń w zakresie problematyki psychologicznej;</i> » <i>prowadzenie szkoleń nauczycieli w zakresie rozwiązywania problemów niedostosowania społecznego, niepowodzeń szkolnych, narkomanii i innych zjawisk patologicznych w szkole</i>

NAZWA ZAWODU/NUMER	OPIS ZAWODU	ZADANIA ZAWODOWE
<p>PSYCHOLOG 263401</p> <p>c.d.</p>		<p><i>Dodatkowe zadania zawodowe:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> » <i>prowadzenie działalności naukowej i dydaktycznej;</i> » <i>przygotowywanie naukowych referatów i raportów</i> » <i>publikowanie wyników badań;</i> » <i>udział w konferencjach i seminariach naukowych.</i>
<p>PEDAGOG ANIMACJI KULTURALNEJ 235911</p>	<ul style="list-style-type: none"> » <i>kreuje i organizuje społeczność lokalną do uczestnictwa w kulturze;</i> » <i>inicjuje i organizuje grupy osób zainteresowanych działalnością artystyczną i kulturalną;</i> » <i>prowadzi zajęcia i warsztaty artystyczne;</i> » <i>przekazuje wiedzę o określonej dziedzinie sztuki oraz uczy technik niezbędnych do jej uprawiania;</i> » <i>stosuje techniki komunikacji społecznej i interpersonalnej w celu integrowania środowiska.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> » <i>poznawanie środowiskowych potrzeb oświatowych, kulturalnych, rozrywkowych i rekreacyjnych społeczności lokalnych pod kątem zainteresowań i tradycji kulturalnych;</i> » <i>programowanie działalności instytucji upowszechniania kultury, fundacji i stowarzyszeń społeczno-kulturalnych w zakresie zaspokajania potrzeb kulturalnych i rekreacyjnych;</i> » <i>opracowywanie i reklamowanie informacji o zapisach do zespołów i na warsztaty artystyczne oraz o warunkach uczestnictwa;</i> » <i>opracowywanie, wspólnie z uczestnikami zajęć, programu pracy zespołu;</i> » <i>przygotowywanie materiałów repertuarowych (tekstów, nut itp.), sprzętu technicznego do prowadzenia zajęć artystycznych z uwzględnieniem najnowszych metod animacji społeczno-kulturalnej;</i> » <i>przekazywanie uczestnikom wiedzy o uprawianej dyscyplinie artystycznej oraz technikach twórczości artystycznej;</i> » <i>organizowanie warsztatów, kursów, odczytów, imprez, zabaw, gier, turniejów, przeglądów grup twórczych i technicznych, konkursów wiedzy, wystaw, projekcji filmowych, dyskotek itp.;</i> » <i>prowadzenie impresariatu imprez kulturalnych;</i> » <i>inicjowanie organizowania wystaw w muzeach, galeriach sztuki itp.;</i> » <i>uczenie zasad i technik przygotowywania wytworów lub widowisk do prezentacji publicznych oraz kierowanie tymi prezentacjami;</i> » <i>organizowanie dyskusji z uczestnikami zajęć nad osiągniętymi rezultatami artystycznymi, edukacyjnymi i wychowawczymi jako formy doskonalenia wiedzy i umiejętności artystycznych; →</i>

NAZWA ZAWODU/NUMER	OPIS ZAWODU	ZADANIA ZAWODOWE
<p>PEDAGOG ANIMACJI KULTURALNEJ 235911</p> <p>c.d.</p>		<ul style="list-style-type: none"> » inicjowanie umów z wykładowcami, z artystami, zespołami artystycznymi i rozrywkowymi; » udzielanie pomocy prawnej, organizacyjnej, technicznej i repertuarowej społecznym działaczom i zespołom twórczym, edukacyjnym, zabawowym i politerycznym, działającym w środowiskach lokalnych; » pozyskiwanie środków finansowych na organizowane imprez, organizacja zbiórek pieniędzy i materiałów niezbędnych do prowadzenia imprez; » uczenie zasad współdziałania w grupie artystycznej, dyscypliny pracy zespołowej, zasad bezpieczeństwa i higieny pracy i posługiwania się sprzętem specjalistycznym; » śledzenie literatury fachowej, metodycznej, prawnej, organizacyjnej i finansowej, dotyczącej upowszechniania kultury, animacji kultury i organizacji. <p>Dodatkowe zadania zawodowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> » kierowanie placówką kulturalną; » kierowanie i realizacja projektów kulturalnych, także w ramach organizacji pozarządowych.
<p>ANIMATOR KULTURY 343901</p>	<ul style="list-style-type: none"> » inicjuje, organizuje i upowszechnia kulturę i sztukę w publicznych placówkach kulturalno-oświatowych oraz w środowisku lokalnym; » kształtuje upodobania i zainteresowania kulturalne i artystyczne różnych grup społecznych; » wspomaga artystyczną twórczość amatorską. 	<ul style="list-style-type: none"> » poznawanie środowiskowych potrzeb oświatowych, kulturalnych, rozrywkowych i rekreacyjnych; » programowanie działalności instytucji upowszechniania kultury, fundacji kultury i stowarzyszeń społeczno-kulturalnych w zakresie zaspokajania potrzeb kulturalnych i rekreacyjnych społeczności lokalnych; » organizowanie kursów, odczytów, imprez, zabaw, gier, turniejów, przeglądów grup twórczych i technicznych, konkursów wiedzy, wystaw, projekcji filmowych, dyskotek itp.; » opracowywanie i wykonywanie lub zlecenie wykonawstwa reklamy planowanych imprez; » prowadzenie impresariatu imprez placówek upowszechniania kultury, organizowanie muzeów, galerii sztuki itp.; →

NAZWA ZAWODU/NUMER	OPIS ZAWODU	ZADANIA ZAWODOWE
<p>ANIMATOR KULTURY 343901</p> <p>c.d.</p>		<ul style="list-style-type: none"> » organizowanie kół miłośników sztuki, stowarzyszeń twórczości nieprofesjonalnej, dyskusyjnych klubów filmowych itp.; » przygotowywanie umów z wykładowcami, specjalistami od zabawy i rekreacji, z artystami, zespołami artystycznymi, cyrkowymi i rozrywkowymi; » udzielanie pomocy prawnej, organizacyjnej, technicznej i repertuarowej społecznym działaczom i zespołom twórczym, edukacyjnym, zabawowym i politechnicznym, działającym w środowiskach lokalnych; » pozyskiwanie środków finansowych na organizowane imprezy, sprzedaż biletów wstępu, organizacja zbiórek pieniędzy i materiałów niezbędnych do prowadzenia imprez; » śledzenie literatury fachowej-metodycznej, prawnej, organizacyjnej i finansowej, dotyczącej upowszechniania kultury, animacji kultury i organizacji rekreacji. <p>Dodatkowe zadania zawodowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> » kierowanie sekcją w domu kultury; » pełnienie funkcji kierownika placówki kulturalnej.
<p>WYKŁADOWCA NA KURSACH (EDUKATOR, TRENER) 235915</p>	<ul style="list-style-type: none"> » organizuje i prowadzi różne formy szkolenia i doskonalenia na kursach różnych grup zawodowych; » uczestniczy w koordynowaniu działań w zakresie przygotowania, opiniowania i udostępniania słuchaczom materiałów metodycznych i pomocy dydaktycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> » prowadzenie bezpośredniej działalności dydaktycznej na kursach specjalistycznych, organizowanych przez różne instytucje szkoleniowe; » organizowanie szkoleń, pogadanek, konsultacji ze słuchaczami w zakresie reprezentowanej specjalizacji i wg ustalonych indywidualnych potrzeb, dla różnych grup zawodowych; » prowadzenie prac związanych z szeroko pojętą orientacją zawodową w swojej specjalności, opracowywanie poradników, informatorów; » gromadzenie i upowszechnianie różnego typu informacji pedagogicznych, merytorycznych i organizacyjnych w środowiskach zainteresowanych problematyką oświatową; » gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie słuchaczom materiałów metodycznych i merytorycznych oraz pomocy dydaktycznych; →

NAZWA ZAWODU/NUMER	OPIS ZAWODU	ZADANIA ZAWODOWE
<p>WYKŁADOWCA NA KURSACH (EDUKATOR, TRENER) 235915</p> <p>c.d.</p>		<ul style="list-style-type: none"> » uczestniczenie w komisjach programowych opracowujących i aktualizujących dokumentację programowe; » współdziałanie z autorami podręczników oraz jednostkami przygotowującymi pomoce dydaktyczne, filmy i inne materiały metodyczne; » opracowywanie koncepcji i propozycji kierunków kształcenia i doskonalenia pracy dydaktyczno-wychowawczej w placówce organizującej działalność szkoleniową; » organizowanie i prowadzenie badań w zakresie przydatności programów nauczania, podręczników i innych pomocy dydaktycznych; » organizowanie i prowadzenie badań w zakresie skuteczności szkolenia i wyników nauczania; » uczestniczenie w seminariach i konferencjach specjalistycznych i z zakresu pedagogiki. <p>Dodatkowe zadania zawodowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> » pełnienie funkcji kierownika kursu.
<p>SPECJALISTA PRACY SOCJALNEJ 263504</p>	<ul style="list-style-type: none"> » działa na rzecz jednostek, rodzin, grup i środowisk społecznych, umożliwiając im lub ułatwiając realizację zadań oraz aspiracji życiowych; » przyczynia się do rozwoju oraz ujawniania i spożytkowania zdolności tkwiących w wyżej wymienionych osobach i grupach, zajmuje się zwłaszcza tymi, którzy na swej drodze życiowej napotykają trudności i problemy, mające swe źródło w niewłaściwych relacjach między człowiekiem a jego otoczeniem. 	<ul style="list-style-type: none"> » dokonywanie analizy i oceny zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy ze strony różnych służb społecznych oraz kwalifikowanie do uzyskania tych świadczeń; » udzielanie informacji, wskazówek i porad osobom będącym w trudnej sytuacji życiowej, kierowanie tych osób do właściwych organów, instytucji państwowych oraz organizacji społecznych; » pobudzanie społecznej aktywności i inspirowanie działań w zakresie zaspokajania niezbędnych potrzeb życiowych jednostek i grup społecznych; » inicjowanie nowych form udzielania pomocy osobom będącym w trudnej sytuacji życiowej oraz inspirowanie powoływania instytucji, które mogłyby świadczyć usługi niezbędne dla poprawy tej sytuacji; » współuczestniczenie w inspirowaniu, opracowywaniu, wdrażaniu i rozwijaniu programów społecznych ukierunkowanych na podniesienie jakości życia; →

NAZWA ZAWODU/NUMER	OPIS ZAWODU	ZADANIA ZAWODOWE
<p>SPECJALISTA PRACY SOCJALNEJ</p> <p>263504</p>		<ul style="list-style-type: none"> » ujawnianie, analiza i interpretacja potrzeb i problemów społecznych, mających wpływ na kształtowanie właściwych stosunków międzyludzkich, podniesienie jakości życia oraz przewyciężanie i pozytywne rozwiązywanie kwestii społecznych; » współpraca z innymi profesjonalistami, instytucjami i organizacjami, mającą na celu doskonalenie już istniejących i poszukiwanie nowych rozwiązań w zakresie pracy socjalnej; » uczestnictwo w różnych formach doskonalenia, podnoszących poziom kwalifikacji zawodowych; » uczestnictwo w badaniach społecznych, monitorowaniu oraz ewaluacji programów i działań. <p><i>Dodatkowe zadania zawodowe:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> » zarządzanie placówkami państwowymi oraz organizacjami pozarządowymi, których podstawą działania jest szeroko rozumiana praca socjalna; » pełnienie funkcji doradcy władz lokalnych w zakresie kształtowania polityki społecznej w mikroskali.

Źródło: B. Matyjaszczyk, 2014; psz.praca.gov.pl; oprac. AZ-K. Kolorem czerwonym zaznaczone są podobieństwa z charakterystyką pracownika młodzieżowego.

WNIOSKI KOŃCOWE: PRACOWNIK MŁODZIEŻOWY JAKO ZAWÓD

1. Istotną pulę listy zawodów związanych z pracą z młodzieżą stanowią zawody zaklasyfikowane pod numerem 2359, czyli *specjalistów nauczania i wychowania gdzie indziej niesklasyfikowanych*, do której należy także pracownik młodzieżowy (235916).
2. Najbardziej zbliżone opisy zadań zawodowych do definicji pracownika młodzieżowego mają: *pedagog animacji kulturalnej* (235911) *animator kultury* (343901), *specjalista pracy socjalnej* (263504). Każdy z tych zawodów przypisany jest innej liście w klasyfikacji zawodów i specjalności. *Pedagog animacji kulturalnej* znajduje się na liście *specjalistów nauczania i wychowania gdzie indziej niesklasyfikowanych* (2359), *animator kultury* - na liście *średniego personelu w zakresie działalności artystycznej i kulturalnej gdzie indziej niesklasyfikowanego* (3439), *specjalista pracy socjalnej* na liście *specjalistów do spraw społecznych* (2635). W 2018 r. pracownik młodzieżowy został ostatecznie wprowadzony jako zawód (nieregulowany) do listy nr 2359.
3. W Europie: w 18 z 29 krajów/regionów nie funkcjonuje definicja tego pojęcia. (por. roz.1) Kompetencje, a tym bardziej kwalifikacje, nie są sprecyzowane w 21 z 40 krajów (por. tab. 5). Ich lista jest bardzo obszerna i różnorodna, często nie ma uzasadnienia prawnego. (por. roz.1) Zdarza się, że zadania pracownika młodzieżowego pokrywają się z obowiązkami wpisanymi w inne zawody (por. tab. 7).

WNIOSKI KOŃCOWE: PRACOWNIK MŁODZIEŻOWY JAKO ZAWÓD

4. W połowie – bo 20 z przebadanych krajów nie ma placówek, w których można nabyć kwalifikacje i/lub uzyskać odpowiednie uprawnienia (por. tab. 6), co wg definicji Gałęskiego (por. tab. 2) stanowi o profesjonalizacji zawodu. Zarówno kwestia sprecyzowania kompetencji, jak i obecność instytucji dostarczającej szkolenia i weryfikującej kwalifikacje ma wpływ na przebieg ścieżek zawodowych. Brak wskazówek dotyczących kompetencji sprawia, że nie ma jasnych oczekiwań w stosunku do osób, które praktycznie wykonują zawód. Rada Europy, tworząc Portfolio Pracownika Młodzieżowego zwróciła uwagę, że brak takich informacji może mieć wpływ na tożsamość osób pracujących z młodzieżą (por. wyżej).
5. Animator czasu wolnego młodzieży nie jest zawodem w pełni odpowiadającym zawodowej roli pracownika młodzieżowego (wyklucza to np. *ex definitione* zajmowanie się problemami wynikającymi z edukacji formalnej młodzieży – to wszak jej czas zajęty).

REKOMENDACJE

1. W opisie pracy z młodzieżą warto zwrócić szczególną uwagę na język – powinien być pozbawiony jawnych i/lub ukrytych sugestii braku podmiotowości młodzieży. W treści powinna być zawarta idea partycypacji, czyli przykładowo definicje pracy z młodzieżą powinny faktycznie uwzględniać jej sprawczość. Warto także wyraźnie rozróżnić, kiedy jest mowa o pracy z młodzieżą, a kiedy na jej rzecz. Precyzja w języku jest w tym przypadku szczególnie istotna dla podejmowania konkretnych działań.
2. Wiele dokumentów dotyczących pracownika młodzieżowego nie jest tłumaczonych na język polski, co wpływa na ich zasięg. Przykładem szczególnie istotnym z perspektywy roli społecznej i zawodu pracownika młodzieżowego jest Europejskie Portfolio Pracownika Młodzieżowego dostępne w 2 językach (angielskim i francuskim). Rekomendujemy przygotowanie tłumaczeń lub przynajmniej wyciągów z najistotniejszymi dla zainteresowanych informacjami oraz udostępnienie ich.
3. Dla zaprojektowania pracy z młodzieżą i konkretnych wymagań wobec pracownika młodzieżowego (NIE – animatora czasu wolnego młodzieży – por. wyżej wniosek 5), konieczne wg nas są: analizy problemów młodzieży w Polsce i w UE (z podziałem na specyficzne i uniwersalne), opisanych w badaniach młodzieży. Tak wykonane analizy należy zestawzić z wymaganymi kompetencjami zawodu pracownika młodzieżowego oraz na ich podstawie zaprojektować rozwiązania systemowe.

H) PRACOWNIK MŁODZIEŻOWY (ANIMATOR CZASU WOLNEGO MŁODZIEŻY) JAKO ROLA SPOŁECZNA

WNIOSKI KOŃCOWE: PRACOWNIK MŁODZIEŻOWY W PERSPEKTYWIE TEORII ROLI SPOŁECZNEJ

PRACOWNIK MŁODZIEŻOWY JAKO SPOŁECZNA ROLA - ŻĄDANIE

1. Przeanalizowane dokumenty dotyczą głównie normatywnego aspektu roli pracownika społecznego oraz zewnętrznych oczekiwań wiążących się z jej realizacją. Wymogi różnią się zależnie od kraju. Często nie ma jasno określonych zewnętrznych nakazów, które byłyby osadzone w przepisach prawnych.
2. Co dają normatywne wytyczne: Rada Europy (por. Portfolio...) stwierdza, że od 2000 r. *zauważa się pozytywną rolę pracy z młodzieżą w integracji społecznej, aktywnym obywatelstwie i szansach na zatrudnienie*. Rosnąca świadomość sprawia, że *praca z młodzieżą i edukacja pozaformalna są wysoko na liście priorytetów politycznych wielu rządów krajowych i instytucji międzynarodowych*. Jest to w dużej mierze wynik wysiłków organizacji i podmiotów świadczących pracę z młodzieżą. Zaowocowało to *strategicznym podejściem instytucji europejskich do zachęcania rządów do doceniania, uznawania i wspierania pracy z młodzieżą przez specjalne polityki, programy i zasoby*.
3. Zewnętrzne oczekiwania w stosunku do pracowników młodzieżowych nie są jednoznacznie określone, co ma wpływ na utożsamianie się z tą rolą społeczną, chociaż niekoniecznie musi osłabiać dla niej uznanie (wzorec Judyma i Siłaczki w Polsce ciągle ma zwolenników; szkoda, że również instytucjonalnych).

WNIOSKI KOŃCOWE: PRACOWNIK MŁODZIEŻOWY W PERSPEKTYWIE TEORII ROLI SPOŁECZNEJ

PRACOWNIK MŁODZIEŻOWY JAKO SPOŁECZNA ROLA – KONCEPCJA SIEBIE

Na podstawie zanalizowanego materiału nie można określić w jak rolę pracownika młodzieżowego jest pojmowana przez jednostki. Widoczny jest jednak problem z utożsamianiem się ludzi z tym zawodem; bez osobnych badań terenowych nie można stwierdzić co sądzą osoby pracujące z młodzieżą na temat tego, czego się od nich wymaga, jaką mają wizję zadań i pracy.

PRACOWNIK MŁODZIEŻOWY JAKO SPOŁECZNA ROLA - SPEŁNIENIE

Osoby wykonujące pracę z młodzieżą niekoniecznie muszą się definiować jako pracownicy młodzieżowi, niemniej jednak wyróżnikiem ich roli jest współpraca z młodzieżą, niezależnie od tego jaki wykonują zawód (por też. wnioski z roz. 6). Bez dodatkowych badań niemożliwe jest ustalenie sposobu realizacji ról społecznych i zawodowych.

WNIOSKI OGÓLNE

Pracownicy młodzieżowi to obecnie w Polsce raczej role społeczne i – ewentualnie – powołanie, niż jasno sprecyzowany zawód. Współpraca z młodymi ludźmi jest, dla najlepszych spośród nich, wartością samą w sobie (pokazują to znane nam przykłady). Ich poczucie tożsamości zawodowej wskazywane jako cel np. w Europejskim Portfolio Pracownika Młodzieżowego jest najprawdopodobniej wyznaczane ze względu na podmiot ich działań – młodzież, a znacznie rzadziej przez kwalifikacje. Dodatkowo brak ram legislacyjnych, różnice i brak precyzji w definiowaniu ról zawodowych skutkują swoistym rozmyciem tego zawodu. Ma to negatywny wpływ również na jego prestiż.

Rozdział szósty:

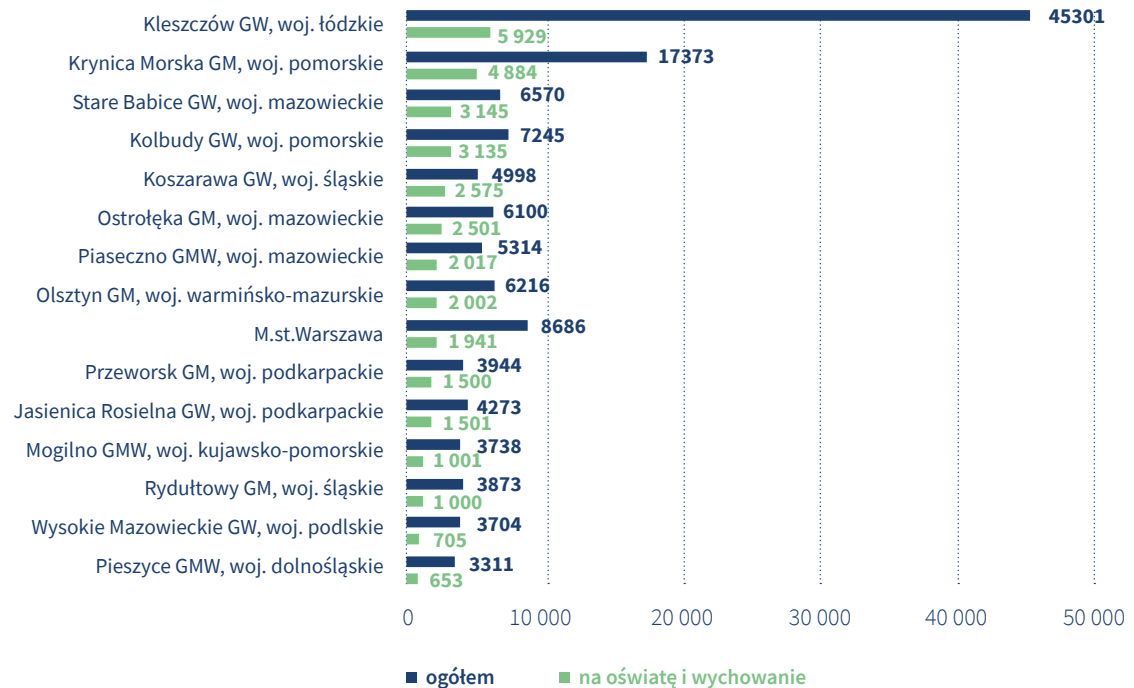
PRAKTYKI PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY

	NOTA METODOLOGICZNA	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
<p>OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA BADANIA</p>	<p>Poniżej przedstawiam wyniki ilościowo-jakościowego badania rzeczywistych praktyk społeczno-kulturowych, składających się na empiryczną treść pojęć praca z młodzieżą i praca na rzecz młodzieży. Badanie zrealizowałam:</p> <ul style="list-style-type: none"> » w konwencji studium przypadku (1) – na poziomie metod zbierania danych; » jako badanie jakościowo-ilościowe na poziomie analizy i interpretacji danych. Jakościowy aspekt badania wiąże się z metodą analizy treści; jego aspekt ilościowy – z obfitością danych, wymagających obliczeń (2). <p>Okres objęty badaniem to rok szkolny (lub sezon) 2017/18; w wypadku podmiotów działających w obrębie roku kalendarzowego dane pochodzą z roku 2017 lub z 2018 (wykorzystałam ostatnie, maksymalnie kompletne, dane w skali rocznej). Z drugiej strony – kalendarz ma swoje prawa – był to zarazem czas rozciągniętego celebrowania obchodów 100-letniej rocznicy odzyskania niepodległości, co miało pewien wpływ na opisane tu treści. Z kolejnej strony można tę koincydencję uznać za niemal laboratoryjny przykład skłonności do narodowych, a czasem wręcz globalnych celebracji- interesującym przykładem dodatkowych uwzniośleń cyklicznie obchodzonego Dnia jest np.: <i>Międzynarodowy Dzień Edukacji Narodowej</i> (Sic!) (3)</p>	<p>(1) por. np. Hammersley, Atkinson, 2000:47-63. (2) por. niżej: opis metody i charakterystykę materiału empirycznego. (3) por.: Dzień Edukacji Narodowej, wikipedia.</p>
<p>ZADANIA I CELE</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeanalizowanie stanu pracy na rzecz młodzieży, z młodzieżą oraz aktywności podejmowanych z jej własnej inicjatywy na celowo dobranych przykładach gmin pod kątem: <ol style="list-style-type: none"> a. liczby (odsetka) (4) przedsięwzięć ramowych: zrealizowanych programów, projektów, statutowej działalności instytucji i organizacji i pozostałej aktywności, w tym pozaformalnej (5); co pozwala odpowiedzieć na pytanie o zakres rzeczywiście wykonywanej pracy z młodzieżą i dla młodzieży; a. liczby (odsetka) szczegółowych działań (ze względu na ich formę, np.: warsztat, zawody itp.) przedsięwziętych w ramach programów, projektów, statutowej działalności instytucji i organizacji oraz pozostałej aktywności; co pozwala odpowiedzieć na pytania jakimi metodami realizuje się pracę z młodzieżą i dla młodzieży oraz jakie są proporcje obu tych typów; 	<p>(4) ze względu na porównywalność wyników podaję ogólne liczby symbolizowane przez znak „N=”, a dane szczegółowe w %. (5) w źródłach dane o nieformalnej pracy z młodzieżą i o działaniach samej młodzieży okazały się niedostępne, por. niżej.</p>

	NOTA METODOLOGICZNA	ŹRÓDŁA I PRZYPISY
ZADANIA I CELE	<p>c. liczby (odsetka) dziedzin, w których realizowane były konkretne działania (np.: profilaktyka zdrowotna, film, patriotyzm itp.);</p> <p>d. adresatów projektów i działań, co pozwala odpowiedzieć na pytanie czy w tej aktywności przeważa model integracyjno-inkluzywny (np. adresatem są dzieci i młodzież) czy separacyjno-ekskluzywny (adresatem jest tylko młodzież);</p> <p>2. Wskazanie konkretnych, szczególnie pozytywnych (godnych upowszechniania) praktyk w Polsce i w krajach Unii Europejskiej wraz z uzasadnieniem wynikającym z przyjętych definicji.</p> <p>3. Sformułowanie praktycznych wniosków i rekomendacji dla rozwijania w naszym kraju pracy z młodzieżą i dla młodzieży (pozaformalnej), tworzenia warunków dla nieformalnej pracy z młodzieżą oraz pracy samej młodzieży pozaformalnej i nieformalnej</p>	
DEFINICJE PODSTAWOWYCH POJĘĆ	<p>Podstawę analiz stanowi unijna definicja pracy z młodzieżą (por. roz. 1) oraz operacyjna definicja młodzieży obejmująca: grupę wiekową nastolatków młodszych (11-14 lat) i starszych (15-19 lat) co uzasadnia zebrany materiał empiryczny. Tam, gdzie mowa o dzieciach zebrane dane dotyczą przedszkolaków i uczniów klas I-IV szkół podstawowych. Źródła nie pozwoliły konsekwentnie wyodrębnić (z powodu niekompletnych danych) grupy młodych dorosłych (od 20 lat wzwyż – kontrowersje związane z tymi podziałami – por. roz. 1) oraz seniorów. W związku z tym konsekwentnie używam terminów: młodzież (a nie młodzi ludzie), dzieci i dorośli.</p> <p>Podział na pozaformalną i nieformalną pracę na rzecz młodzieży i z młodzieżą w świetle zebranych danych okazał się niemożliwy do zastosowania – wybraną metodą badawczą nie udało się dotrzeć do informacji o działalności nieformalnej (por. też hipoteza niżej).</p> <p>Praktyki pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży są zdefiniowane operacyjnie jako: opisy, fotorelacje, dane tabelaryczne, pojedyncze dane liczbowe.</p>	
PODEJŚCIE TEORETYCZNO-METODOLOGICZNE: ISTOTNE DLA INTERPRETACJI WYNIKÓW	<p>Zgodnie z autorską, metodologią, mieszczącą się w nurcie interpretatywnym socjologii (6), procesowi analitycznemu nie towarzyszyły przyjęte na początku badania założenia teoretyczne. Pojawiły się one na etapie końcowych analiz i interpretacji wyników jako swego rodzaju rama teoretyczna i wsparcie dla wniosków i rekomendacji. Teoretycznymi „patronami”, a raczej inspiratorami, interpretacji danych z tej części opracowania są:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Pierre Bourdieu i Jean-Claude Passeron opisujący proces reprodukcji się struktury społecznej dzięki systemowi edukacyjnemu (7); » Pierre Bourdieu, Robert Putnam i John Coleman, autorzy koncepcji kapitałów (społecznego i kulturowego) (8); 	<p>(6) por. Piotrowski: 1998.</p> <p>(7) Bourdieu, Passeron,; 1990</p> <p>(8) Matuchniak-Krasuska 2010:47; Coleman 2001:80-95; Putnam: 2008.</p> <p>(9) Mead: 2000.</p>

NOTA METODOLOGICZNA		ŹRÓDŁA I PRZYPISY
<p>PODEJŚCIE TEORETYCZNO-METODOLOGICZNE: ISTOTNE DLA INTERPRETACJI WYNIKÓW</p> <p>c.d.</p>	<p>» Margaret Mead z koncepcją kultur: postfiguracywnych (przekaz płynie tradycyjnie od starszych do młodszych); kofiguracywnych (grupy rówieśnicze uczą się od siebie nawzajem) i prefiguracywnych (starsi uczą się od młodszych) (9)</p> <p>Dodatkowo wspieram się dotychczasowymi polskimi i zagranicznymi badaniami młodzieży (w tym przede wszystkim korzystam z własnego doświadczenia badawczego – por. cytowane publikacje i końcowy spis cytowanej literatury).</p>	
<p>PRÓBA I ETAPY JEJ DOBORU DOBÓR GMIN</p>	<p>a) zastosowałam obiektywne kryterium nakładów na oświatę i wychowanie w roku szkolnym 2017/18, które GUS podaje w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Z ogółu N=2.477 gmin istniejących w 2017 r. wybrałam: 5 o najwyższych nakładach; 5 lokujących się na średnich pozycjach i 5 o najniższych nakładach. Dodatkowym kryterium (wskaźnikiem) były wydatki ogółem z budżetu JST na 1 mieszkańca (por. wykres 1).</p>	

WYKRES 1. Wydatki wybranych JST ogółem oraz na oświatę i wychowanie na 1 mieszkańca, w roku 2017, w zł.

Źródło: BDL GUS, oprac. BF

WYKRES 2. Odsetek wydatków na oświatę i wychowanie w budżetach wybranych JST, w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

b) dodatkowe kryterium to: odsetek wydatków na oświatę i wychowanie w budżetach wybranych 15 gmin, także w przeliczeniu na 1 mieszkańca (wykres 2). Jego zastosowanie, jak widać, w wielu przypadkach zmienia obraz finansowania oświaty i wychowania przez gminy. Nieco uprzedzając fakty należy zaznaczyć, że nie jest to jeszcze pełny obraz stanu rzeczywistego; por. niżej: tabele i wnioski.

Źródło: BDL GUS, oprac. BF

c) kryterium wydatków na oświatę i wychowanie w przeliczeniu na 1 osobę w wieku 3 –24 lata, jak pokazują to wykres 3 i rankingi wybranych gmin (por. tab. 1), dają jeszcze nieco inny obraz: bardziej bezpośrednio dotyczący sytuacji młodego pokolenia.

WYKRES 3. Wydatki na oświatę i wychowanie w wybranych JST, na 1 osobę w wieku 3 -24 lata, w zł, w 2017 r.

Źródło: BDL GUS, oprac. BF

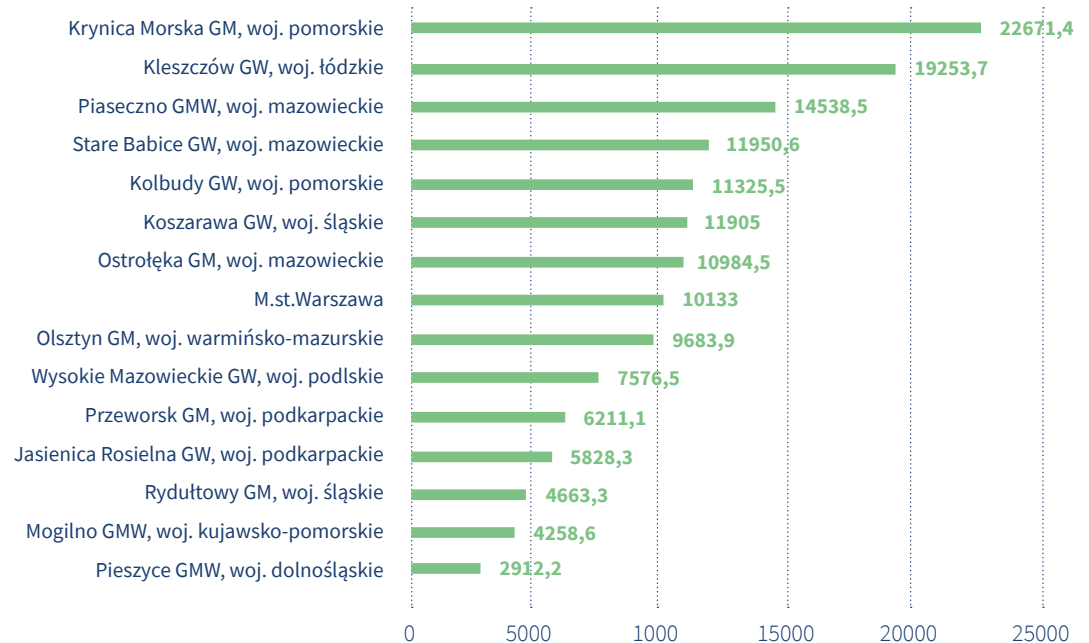
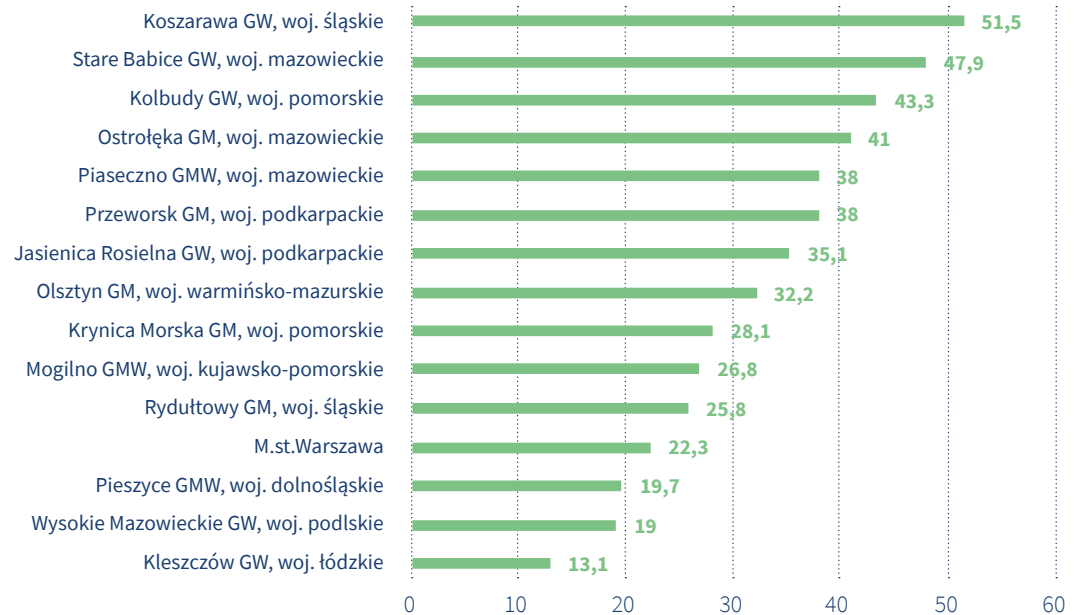

TABELA 1. Rangi wydatków z budżetów JST, wg zastosowanych kryteriów doboru próbki gmin

WYBRANE GMINY	OGÓŁEM W ZŁ	NA OŚWIATĘ I WYCHOWANIE W ZŁ	NA OŚWIATĘ I WYCHOWANIE DO OGÓŁU WYDATKÓW W %	NA OŚWIATĘ I WYCHOWANIE NA 1 MIESZKAŃ- CA W ZŁ	NA OŚWIATĘ I WYCHOWANIE, NA OSOBĘ W WIEKU 3-24 LATA W ZŁ
Kleszczów GW, woj. łódzkie	1	1	15	1	2
Krynica Morska GM, woj. pomorskie	2	2	9	2	1
M. st. Warszawa	3	9	12	9	8
Kolbudy GW, woj. pomorskie	4	4	3	4	5
Stare Babice GW, woj. mazowieckie	5	3	2	3	4
Olsztyn GM, woj. warmińsko-mazurskie	6	8	8	8	9
Ostrołęka GM, woj. mazowieckie	7	6	4	6	7
Piaseczno GMW, woj. mazowieckie	8	7	5	7	3
Koszarawa GW, woj. śląskie	9	5	1	5	6
Jasienica Rosielna GW, woj. podkarpackie	10	11	7	11	12
Przeworsk GM, woj. podkarpackie	11	10	5	10	11
Rydułtowy GM, woj. śląskie	12	13	11	13	13
Mogilno GMW, woj. kujawsko-pomorskie	13	12	10	12	14
Wysokie Mazowieckie GW, woj. Podlaskie	14	14	14	14	10
Pieszycy GMW, woj. dolnośląskie	15	15	13	15	15

Źródło: BDL GUS; *Polska w liczbach*, oprac. BF.

W tabeli najwyższe rangi zaznaczone kolorem różowym; środkowe żółtym, a najniższe – niebieskim.

Z dobranych w opisany sposób 15 gmin, uporządkowanych wg wysokości wydatków na oświatę i wychowanie, wylosowałam 3 reprezentujące:

1. gminę o relatywnie najwyższych wydatkach w skali kraju – gminę wiejską (dalej w infografice – GW);
2. gminę o średnich wydatkach w skali kraju – gminę miejską (GM);
3. gminę o najniższych wydatkach w skali kraju- gminę miejsko-wiejską (GMW).

(10) W materiale roi się od danych osobowych; zanonimizowałam je lub ich nie wykorzystałam por. niżej.

Dalej posługuję się przyjętymi oznaczeniami, a nie nazwami gmin w celu zapewnienia anonimowości konkretnych danych (10).

METODA ZBIERANIA MATERIAŁU EMPIRYCZNEGO I JEGO CHARAKTERYSTYKA JAKOŚCIOWO- ILOŚCIOWA

Materiał empiryczny pochodzi z N=194 stron internetowych wybranych 3 gmin:

- » oficjalnych stron JST, instytucji (szkół publicznych i niepublicznych; w tym podstawowych, gimnazjów; dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych; ponadpodstawowych/ponadgimnazjalnych, pomaturalnych i wyższych; bibliotek, muzeów, centrów/ośrodków kultury; placówek wychowawczo-opiekuńczych, OPS-ów, PCPR-ów, organizacji pozarządowych, stron BIP (o ile takie istniały), odpowiednich stron KRS, stron na portalu społecznościowym Facebook (niektóre instytucje i organizacje miały tylko profile na Facebooku); informacyjnych portali lokalnych, wojewódzkich i ogólnopolskich;
- » dostęp do stron nieformalnych grup, np. młodzieżowych okazał niemożliwy – najprawdopodobniej mają one zamknięte dla postronnych grupy na portalach społecznościowych.

W efekcie w zbadanych 3 gminach, w roku szkolnym 2017-2018, (lub w obrębie jednego z tych lat - por. wyżej), zidentyfikowałam:

- a. N=1.845 konkretnych grup adresatów poszczególnych działań w pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży (nie zbierałam danych np. tylko o *dzieciach*; słowem-kluczem była zawsze *młodzież*); niestety, niewykonalne okazało się określenie liczebności tych grup, z powodu niekompletności danych – np. podawania tylko list *młodzieży nagrodzonej* albo pisanie o *wielu zachwyconych uczestnikach*;
- b. N=1.073 projektów, programów i pojedynczych wydarzeń (tzw. eventów) -ogólnie nazwałam je przedsięwzięciami ramowymi- dotyczących pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży;
- c. N=1.808 konkretnych działań zrealizowanych w badanym okresie w pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży;
- d. N=2.600 szczegółowych dziedzin (obszarów merytorycznych), do których odnosiły się działania w pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży.

W dalszej części opracowania przedstawiam analizy jakościowo- ilościowe przeprowadzone na tych danych.

WNIOSKI: CHARAKTER ELEKTRONICZNYCH DANYCH O PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY

1. Dane dotyczące pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży uzyskane metodą zbierania dokumentacji elektronicznej mają zróżnicowany charakter, są to: opisy o różnej szczegółowości, niekoniecznie umieszczone w czytelnych miejscach na stronach internetowych oraz (coraz częściej) fotorelacje z minimalną ilością tekstu wymagające żmudnego poszukiwania i rekonstruowania informacji.
2. Przytłaczająca większość zbadanych stron jest zbudowana nieprofesjonalnie, (nieprzejrzyste) z punktu widzenia użytkownika.
3. Niektóre organizacje pozarządowe nie miały w ogóle witryn internetowych dokumentujących ich działalność na terenie gmin; inne instytucje i organizacje odsyłały do portali ogólnopolskich, na których nie było informacji lokalnych; inne dopiero w roku 2018/19 zaczęły tworzyć swoje portale; regułą w tym wypadku było umieszczanie niegotowych stron w sieci, co świadczy o tym, iż instytucja/organizacja robiła je dla siebie, a nie dla użytkownika.
4. W częściach diagnostycznych dokumentów strategicznych gmin działalność instytucji i organizacji w odniesieniu do dzieci i młodzieży opisywana jest niekompletnie i nieprofesjonalnie (11), wymieniane są organizacje pozarządowe, które nie istnieją lub nie wykazują w źródłach internetowych żadnej działalności, lub nie mają osobowości prawnej (co widać po sprawdzeniu w ich statutach i/lub w KRS).
5. Obraną metodą nie udało się dotrzeć do informacji na temat nieformalnych działań w pracy z młodzieżą, na rzecz młodzieży i do samych inicjatyw młodzieżowych – ich uzyskanie wymaga bezpośredniego kontaktu i badania terenowego (12).
6. Regułą w opisach projektów, programów, eventów i działań jest nieumieszczenie informacji o liczbie uczestników; w wypadku działań rywalizacyjnych (konkursy, zawody) podawane są wyłącznie imienne listy nagrodzonych, niekiedy z oznaczającymi etykietkami – np.: *nie zakwalifikowała się, niestety, do następnego etapu, zabrakło mu 3 punktów, itd.*

(11) por.: Fatyga i in. 2012: 70-71.

(12) por. np. Fatyga 1989.

REKOMENDACJA: SPOSOBY INFORMOWANIA O PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY

Należy wypracować standardy informowania o pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży oraz starać się je wdrażać np. przez system szkoleń i/lub przygotowania prostych w obsłudze *manuali*. Winny one być stworzone wspólnie przez informatyków oraz grupy bezpośrednich użytkowników poszukujących łatwo dostępnych, jasno skategoryzowanych i konkretnych informacji: młodzież, badaczy i praktyków.

METODY ANALIZY: JAKOŚCIOWO- ILOŚCIOWE - WIELOKROTNA KATEGORYZACJA DANYCH

- a. Zebrane dane metodą systematycznej inwentaryzacji badanych stron umieściłam w łączącej 350 stron tabeli i poddałam kategoryzacji oraz uporządkowaniu wg kryteriów: projekty, programy, eventy; działania; dziedziny; adresaci działań; liczebność grup adresatów (por. wyżej – ostatniego typu danych nie wykorzystałam do analizy, a jedynie do wniosków i rekomendacji). Każdorazowo liczyłam przypadki występowania danej kategorii podawane na konkretnej stronie.
- b. Po opisanym uporządkowaniu tabelę przenieśliśmy do arkusza kalkulacyjnego Excel, w którym dokonałam kolejnych kategoryzacji wewnątrz każdego z przyjętych kryteriów oraz wyliczyłam frekwencje w liczbach bezwzględnych i procentach dla każdej ze szczegółowych kategorii. Dodatkowo dla każdej z gmin obliczyłam proporcje działań kwalifikowanych jako praca z młodzieżą i praca na rzecz młodzieży.

<p>METODY ANALIZY: JAKOŚCIOWO- ILOŚCIOWE - WIELOKROTNA KATEGORYZACJA DANYCH</p> <p>c.d.</p>	<p>c. Nie przedstawiłam tu podziałów wg typu instytucji i organizacji ze względu na wymóg ochrony anonimowości badanych.</p> <p>d. Ze względu na różnorodność stosowanego w danych nazewnictwa oraz powtarzanie się informacji w różnych portalach uzyskany materiał poddałam kolejnej analizie i grupowaniu kategorii, jednakże w sposób, który nie zamazywał istniejącej tu ogromnej różnorodności oraz przygotowałam infografiki.</p> <p>e. Tak przygotowany materiał empiryczny pozwolił utworzyć empiryczne typologie, które poddałam interpretacji w celu przedstawienia syntetycznych wniosków i rekomendacji (13).</p>	<p>(13) Prezentuję ostateczne wyniki badania; opisane tabele robocze w posiadaniu autorki.</p>
<p>WNIOSKI: CHARAKTERYSTYKA ZBADANYCH GMIN</p> <p>Zastosowana w badaniu próbka gmin, mimo iż celowa i niewielka, okazała się dobrze dobrana jako przykład maksymalnie zróżnicowanej sytuacji ekonomiczno-społeczno-kulturowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> » gmina wiejska (GW) – jedna z najbogatszych w kraju – reprezentuje przypadek zapóźnienia cywilizacyjnego likwidowanego w przyśpieszonym procesie modernizacyjnym dzięki ogromnym środkom finansowym (główny kierunek to typowe dla takich przypadków inwestowanie w infrastrukturę) (14); w dokumentach strategicznych opisany on jest jako <i>gmina bogata – ludzie biedni</i> (por. też wnioski niżej na temat struktury działań); » gmina miejsko-wiejska (GMW) – o jednych z najniższych nakładów na oświatę i wychowanie – ma tradycje turystyczne, na turystyce chce też opierać swoją przyszłość; relatywnie surowe warunki naturalne i niskie standardy cywilizacyjne mogą tu sprzyjać swoistej monokulturze społeczno-gospodarczej; w przeszłości (lata 90. XX w.) wyróżniało gminę w silne oddziaływanie ośrodka pracy z młodzieżą subkulturową, czego ślady widać jeszcze w danych dotyczących działań; » gmina miejska (GM) – ulokowana w rankingu nakładów na oświatę i wychowanie na średnich pozycjach – to byłoby miasto wojewódzkie; centrum jednego z najsilniejszych mateczników kultury ludowej, z ugruntowanymi i pielęgnowanymi tradycjami regionalnymi i miejskimi; rzutuje to – jak pokazują dane – na formę i treści pracy z młodzieżą i szczególnie – pracy na rzecz młodzieży. <p>Zastosowana w badaniu metodologia przyniosła obfitość danych uprawniających do wysnuwania <i>twardych</i> wniosków w odniesieniu do 3 typów gmin oraz postawienia mocnych, bo zweryfikowanych empirycznie hipotez nt. ilości i jakości pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży.</p>		<p>(14) por. Fatyga i in.: 2012.</p>
<p>REKOMENDACJA: GROMADZENIE WIEDZY O INICJATYWACH MŁODZIEŻOWYCH, PRACY Z MŁODZIEŻĄ I PRACY NA RZECZ MŁODZIEŻY</p> <p>Zrealizowany relatywnie niewielki projekt badawczy dostarcza inspiracji i wzorów do monitorowania pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży. Monitoring powinien być sprofilowany na:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. realizowane w odstępach 3- lub 5-letnich – badania terenowe, na próbie celowej gmin, opartej na wypracowanych typologiach; b. odpowiadające tej próbie, badanie dokumentacji elektronicznej z użyciem metodologii Big Data (15). <p>Wzory, na których można się oprzeć, dotyczą nie tylko przeanalizowanych w innych rozdziałach raportu rozwiązań zagranicznych (w tym europejskich badań porównawczych), ale, ze względu na specyfikę sytuacji krajowej winny być czerpane z bogatego ilościowo i niezwykle cennego merytorycznie dorobku polskich badaczy młodzieży z Instytutu Socjologii UW, Instytutu Socjologii UMK, Instytutu Badań Edukacyjnych oraz naszego Ośrodka Badań Młodzieży ulokowanego w Instytucie Stosowanych Nauk Społecznych UW, a także badań młodzieży podejmowanych przez ośrodki badania opinii społecznej (CBOS, TNS OBOP i in.).</p>		<p>(15) O metodologii Big Data, por. Wikipedia.</p>

WYNIKI ANALIZ

W tej części rozdziału przedstawiam wyniki badania pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży oraz wnioski dotyczące, jak wskazywałam wyżej, konkretnej sytuacji w zbadanych gminach i wnioski ogólne, mające status wstępnie potwierdzonych empirycznie hipotez. Wszędzie, gdzie były ku temu podstawy w przeanalizowanych danych, formułuję także rekomendacje praktyczne dotyczące zarówno zbadanych typów instytucji i organizacji, jak i bardziej ogólne – skierowane do administracji centralnej – odnoszące się do poprawy rozwiązań systemowych.

A. PRACA Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY: ANALIZA PRZEDSIĘWZIĘĆ RAMOWYCH - PROGRAMÓW, PROJEKTÓW, WYDARZEŃ (EVENTÓW)

W tabeli 2 pokazane są rozkład i frekwencje poszczególnych kategorii przedsięwzięć ramowych (programów, projektów i eventów) w pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży. Poniżej, na wykresie 4 przedstawione jest uporządkowanie przedsięwzięć ramowych ze względu na ich główne nastawienia (cele-wartości), podług których ukierunkowane są ich oddziaływania. Warto zaznaczyć, że nie pochodzą one od autorów raportu lecz iż zostały zrekonstruowane z materiału empirycznego w opisaną wyżej procedurze wielokrotnej kategoryzacji danych.

TABELA 2. Zidentyfikowane w 3 gminach przedsięwzięcia ramowe, dotyczące pracy z młodzieżą i pracy na rzecz młodzieży, łącznie N=1.073, w % i wg rang

LP.	PROGRAMY, PROJEKTY, EVENTY	GW, N=354		GMW, N=142		GM, N=577	
		%	Ranga	%	Ranga	%	Ranga
1	Konkursy	17,5	1	15,5	2	8,9	3
2	Dni, tygodnie, jednorazowe/cykliczne wydarzenia	13	2	7,7	3	10,7	2
3	Zawody, turnieje, manewry, mistrzostwa	8,8	3	28,5	1	7,6	4
4	Wycieczki krajowe, zagraniczne	8,5	4	3,5	7	1,2	18
5	Zajęcia cykliczne, jednorazowe	7,4	5	2,8	9	24,8	1
6	Warsztaty cykliczne, jednorazowe	7,1	6	3,5	7	3,3	7
7	Święta, tradycyjne wydarzenia obrzędowe	5,4	7	7,7	3	5,5	6
8	Akcje, kampanie, programy społeczne	5,1	8	4,2	6	6,9	5
9	Olimpiady	2	9	-	-	1	20
10	Wizyty	1,9	10	-	-	-	-
11	Programy, projekty edukacyjne	1,8	11	5,6	5	2,8	10
12	Spektakle teatralne, kabaretowe	1,7	12	-	-	0,2	29
13	Kiermasze, targi	1,7	12	-	-	1,4	17
14	Akademie, apele, gale, jubileusze, uroczystości szkolne	1,7	12	-	--	2,9	9
15	Projekty unijne	1,4	15	2,1	12	0,9	21
16	Pomoc finansowa młodzieży (uczniom, studentom), rodzinom z dziećmi	1,4	15	0,7	20	1,6	16
17	Spotkania z ciekawymi ludźmi, pogadanki	1,4	15	2,8	9	2,8	10
18	Obozy, biwaki	1,3	18	-	-	0,9	21

19	Lekcje specjalne (muzealne, biblioteczne, przedmiotowe)	1,3	18	-	-	0,5	24
20	Festyny, pikniki, parady, marsze	1,3	18	2,1	12	2,4	13
21	Aukcje, zbiórki, WOŚP	1,3	18	2,1	12	1,7	15
22	Gry, zabawy, dyskoteki, bale karnawałowe	1,2	22	1,4	16	3,1	8
23	Wymiana młodzieży	0,9	23	0,7	20	-	-
24	Eventy kulturalne	0,8	24	2,8	9	2,8	10
25	Rajdy, spływy, zloty, spotkania formacyjne	0,7	25	1,4	16	0,7	23
26	Inscenizacje, spektakle młodzieżowe	0,7	25	-	-	0,3	27
27	Festiwale	0,6	27	2,1	12	2,1	14
28	Ferie, wakacje (kolonie, półkolonie, zimowiska, półzimowiska)	0,6	27	1,4	16	0,5	24
29	Programy rozwoju czytelnictwa	0,5	29	1,4	16	0,5	24
30	Egzaminy, testy	0,5	29	-	-	0,3	27
31	Projekty filmowe	0,3	31	-	-	0,2	30
32	Debaty, konferencje	0,2	32	-	-	0,3	27
33	Koncerty	-	-	-	-	1,2	19

Źródło: strony internetowe gmin, oprac. BF

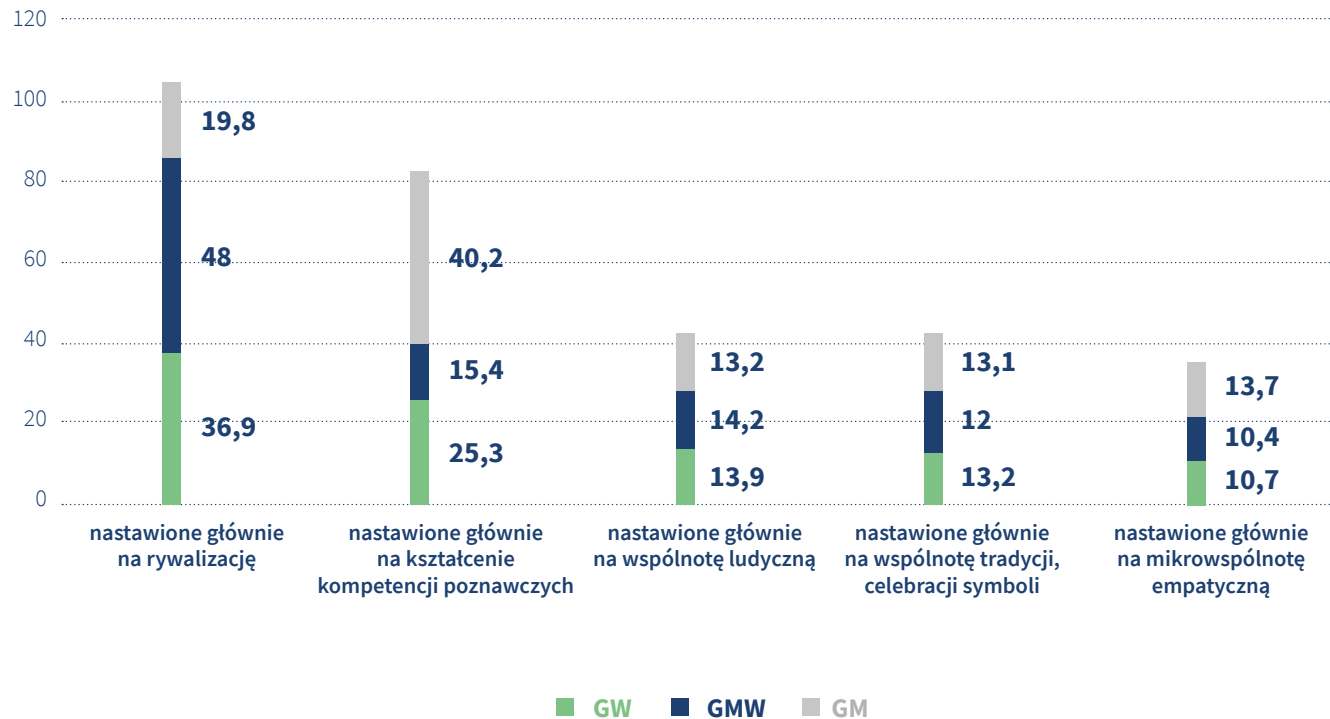
WNIOSKI: PRZEDSIĘWZIĘCIA RAMOWE W PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY

1. Uwagę zwraca relatywnie duża liczba (N=1.073) zrealizowanych w ciągu roku programów, projektów i eventów – zewidencjonowane zostały ogółem 33 ich rodzaje: w najbogatszej gminie – 32; niewiele mniej – 31 w gminie średniej oraz znacznie mniej, lecz również sporo, w najbiedniejszej – 21.
2. Co ciekawe, wewnętrzna struktura tych programów, projektów i eventów jest w każdej z gmin podobna (widać to wyraźnie w podobnych rangach, por. też wykres 4), zaś różnice można interpretować jako wyraz odmiennych warunków startu gminy do procesu modernizacyjnego i jej lepszych lub gorszych warunków finansowych, por. też niżej.
3. Poprzez takie, a nie inne przedsięwzięcia ramowe wywierany jest nie tylko wpływ na rozwój młodzieży, ale i na styl życia społeczności lokalnych (por. niżej wnioski dotyczące adresatów działań). Z tego punktu widzenia negatywnym zjawiskiem są ich treści i formy często brane dość dowolnie zarówno z tzw. kultury wysokiej, kultury ludowej, jak i z niskiego przekazu kultury popularnej. Programy, projekty i eventy są zarazem mieszaniną cech kultury pre- post- i kofiguratywnej. Dodatkowo pojawia się w nich przemoc symboliczna, charakterystyczna dla oddziaływań pedagogicznych wg Bourdieu i kultury postfiguratywnej – wg Mead (por. nota metodologiczna).
4. Dobrą ilustracją opisanego trendu jest np. druga z najliczniej występujących kategorii programów, projektów i eventów, czyli rozmaite dni, noce i tygodni (ich szczegółowy spis przyprawi o zawrót głowy). Podaję tylko fragment wyjściowego inwentarza: *Dni Miasta, Dzień Rowerowy, Dzień Animatora Kultury, Dzień Dziecka, Dzień Sportu Szkolnego, Nocowanie w szkole, Dni Ziemi, Święto Drzewa, Hubertus – Święto Myśliwych, Dzień Profilaktyki, Tydzień Niepodległości, Dzień Pluszowego Misia, Imieniny Dusz Zbawionych, Dzień Piżamy, Tydzień Kodowania, Dzień Białej Laski, Szkolny MasterChef, Sprzątanie Świata, Narodowe Czytanie, Dzień św. Walentego, Szkolna Wigilia*. Każde tego rodzaju święto (14) jest okazją do celebracji i tworzenia wymyślnych, wręcz barokowych form i treści (15); por. też niżej.

(14) Caillois, 2009:119-157.

Wg Caillois świętu towarzyszą m.in.: rozpasanie, zawieszenie czasu, odwracalność norm i świętokradztwo, a przynajmniej zawieszenie wartości i porządków życia codziennego. Jego funkcją jest m.in. podtrzymywanie i/lub odnawianie ładu społeczno-kulturowego.

(15) Burszta, Duchowski, Fa-tyga i in., 2013: 8-9.

WYKRES 4. Praca z młodzieżą i na rzecz młodzieży, empiryczna typologia programów, projektów *eventów*, N=1.073, w %

Źródło: strony internetowe gmin, oprac. BF

WNIOSKI: NASTAWIENIA NA WARTOŚCI (ORIENTACJE AKSJOLOGICZNE) PRZEDSIĘWZIĘĆ RAMOWYCH

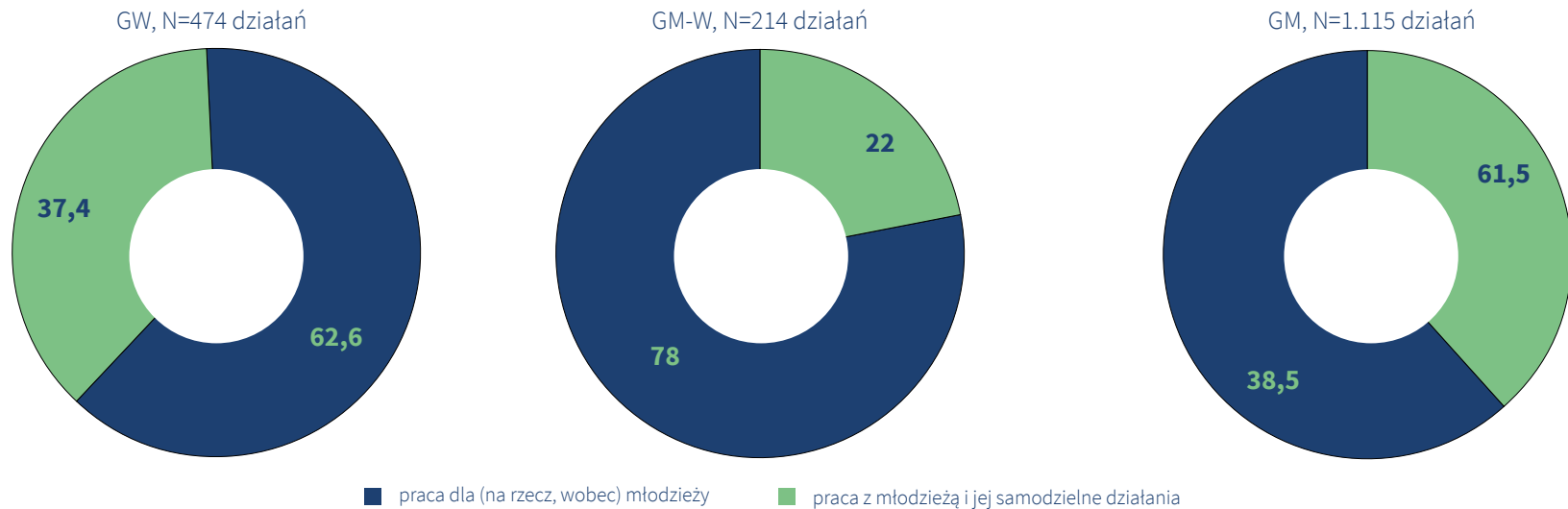
1. Dwie główne orientacje (nastawienia) aksjologiczne programów, projektów i eventów dotyczą rywalizacji i kształcenia kompetencji poznawczych. Oba odnoszą się do indywidualistycznych strategii osiągania celów (16). Za wyjątkiem gminy miejskiej, w której zdecydowanie przeważają programy, projekty i eventy nastawione na kształcenie kompetencji poznawczych, dominuje nastawienie na rywalizację.
2. Trzy pozostałe orientacje aksjologiczne: ludyczne (nastawienie zabawowo-rozrywkowe), celebracyjne (nastawienie na świętowanie) i empatyczne (nastawienie na współczucie i pomoc) odnoszą się do kolektywistycznych strategii budujących wspólnoty. We wszystkich 3 gminach ich proporcje są podobne. Opisaną prawidłowość weryfikuje dalsza analiza konkretnych działań w programach, projektach i eventach – por. niżej.

(16) Orientacje aksjologiczne i dychotomii indywidualizm vs kolektywizm młodzieży por. np.: Szafraniec, 2017:90-97; Strategie indywidualne i kolektywne Polaków, por. Giza-Poleszczuk, Marody, Rychard, 1999:187-213.

B. PRACA Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY: ANALIZA DZIAŁAŃ REALIZOWANYCH W PROGRAMACH, PROJEKTACH, EVENTACH

Zanim przedstawię szczegółową kategoryzację działań w programach, projektach, eventach warto przyjrzeć się jak układają się ich proporcje w odniesieniu do podziału na pracę z młodzieżą i na rzecz młodzieży, por. wykresy 5 a, b, c. Przedsięwzięcia ramowe, (por. wyżej), stosunkowo często nie dają jeszcze pełnego i obiektywnego wglądu w to, co i jak jest rzeczywiście robione pod ich szyldami).

TABELA 5A, 5B, 5C. Działania w pracy z młodzieżą/na rzecz młodzieży, w zbadanych gminach, w %

Źródło: strony internetowe zbadanych gmin, oprac. BF

WNIOSKI: NASTAWIENIA NA WARTOŚCI (ORIENTACJE AKSJOLOGICZNE) PRZEDSIĘWZIĘĆ RAMOWYCH

1. W każdej ze zbadanych gmin, zdecydowanie się od siebie różniących, praca z młodzieżą, w tym ewentualne (niedokumentowane w źródłach) własne inicjatywy młodych ludzi (17) wynoszą mniej niż 40% działań, (w najbardziejniejszej gminie miejsko-wiejskiej – jedynie 22%). Wskazuje to na bariery mentalne w otoczeniu społecznym młodych ludzi bazujące na stereotypach typu *dzieci i ryby głosu nie mają* oraz na brak wiary w zdolność do samostanowienia młodego pokolenia, nawet w sprawach dotyczących rozrywki. Tu widać jeszcze wyraźniej wspomnianą wyżej przemoc symboliczną – por. wniosek 5.
2. Zdecydowana przewaga pracy na rzecz młodzieży w konkretnych działaniach wskazuje na paternalistyczny (gerontokratyczny)(18) w swej istocie model relacji międzypokoleniowych i regulującą je kulturę postfiguratywną.

(17) Nawet jeśli działanie było (jak można wnioskować z treści) własną inicjatywą młodzieży, zrealizowaną pod opieką dorosłych, to NI-GDZIE w źródłach nie zostało to zaznaczone.

(18) Por. np. dyskusję w środowisku polskiej prawnicy: „Młodzi apatyczni...”: 2015 r.; Fatyga (red.) 2005.

WNIOSKI: NASTAWIENIA NA WARTOŚCI (ORIENTACJE AKSJOLOGICZNE) PRZEDSIĘWZIĘĆ RAMOWYCH

3. Przewaga pracy na rzecz młodzieży nad pracą z młodzieżą może być sygnałem głębokich sprzeczności pomiędzy:
 - » rekomendacjami UE i Rady Europy (podkreślającymi potrzebę aktywności, również nieformalnej, samej młodzieży) (19) a działaniami krajowymi;
 - » trendami współczesnej kultury zawierającej komponenty kofiguratywne i/lub prefiguratywne (20);
 - » wymogami procesu modernizacyjnego, a jego wybiórczą realizacją, która dotąd skutkowałą ucieczką wykształconej i aktywnej młodzieży do największych miast.
4. W opracowaniu – z powodu braku odpowiednich i usystematyzowanych danych – nie mogłam uwzględnić kwestii związanej z pytaniem na jakie i – co ważniejsze – na czyje potrzeby odpowiadają zarówno programy, projekty i eventy, jak i, przede wszystkim, konkretne, realizowane w nich działania. Brakuje również informacji o ewaluacji tych przedsięwzięć i działań (21).
5. Z opisanej proporcji obu rodzajów pracy (z młodzieżą i na rzecz młodzieży) wynika dość jasno, że w sposób jawny lub zawołowany działa tu przemoc symboliczna, opisywana przez Pierre'a Bourdieu tak: *Każda wymiana językowa zawiera teoretyczną możliwość aktu władzy, i to tym bardziej, jeśli angażują się w nią podmioty zajmujące asymetryczne pozycje w dystrybucji odpowiedniego kapitału. Tę możliwość można wziąć w nawias, jak to się często dzieje w rodzinie czy w relacjach typu philia w rozumieniu Arystotelesa. Wówczas przemoc zostaje zawieszona za sprawą pewnego rodzaju paktu o symbolicznej nieagresji. Niemniej jednak, nawet w takich sytuacjach odżegnywanie się od dominacji może stanowić jeden z wymiarów strategii pobłażania albo przeniesienia przemy na wyższy poziom zanegowania i ukrywania, sposób na wzmocnienie efektu nierozpoznania i przez to wzmocnienie przemy symbolicznej.*(22)

(19) Por. roz. 2 i 5. raportu.
 (20) Mead:2000.
 (21) por. tabela 3: tylko w gminie wiejskiej pojawiła się ankieta uczniowska.
 (22) P. Bourdieu, L. Wacquant, 2001:136.

REKOMENDACJE O UWALNIANIU POTENCJAŁU PARTYCYPACJI I SAMOSTANOWIENIA

Rekomendacje płynące z przedstawionych wyników i – zwłaszcza ich porównania z rekomendacjami i celami polityk młodzieżowych są wyjątkowo jasne:

1. w pracy z młodzieżą należy zdecydowanie częściej wykorzystywać model animacyjny, w którym dorosły angażujący się we współdziałanie z młodzieżą robi to po to by WYZWALAĆ inicjatywę młodzieży, a nie ją kontrolować czy narzucać; dobry animator posiada umiejętność usuwania się w cień: gdy społeczność, z którą pracuje staje się zdolna do samodzielności może pozostać z nią jako spolegliwy doradca (23);
2. należy mocniej promować i wspierać powstawanie (umożliwione prawnie ustawą o samorządach) oraz działania reprezentacji młodzieżowych (Rad Młodzieży) (24).
3. W szczególności warto popracować nad sposobem, w jaki już istniejące Rady i przedstawicielstwa młodzieżowe informują o swojej działalności.

(23) por. Animator kultury:2014; por. też roz. 1 i 4 raportu.
 (24) Nie znalazłam, niestety informacji ILE Rad Młodzieży funkcjonuje w naszym kraju(!), nawet na ich portalu; por też informację o I Kongresie RM w woj. lubelskim – informację ile osób w nim wzięło udział i kiedy się odbył można znaleźć dopiero w sprawozdaniach Fundacji Civis Polonus.

W tabeli 3 przedstawiam, na tyle szczegółowo, na ile pozwalały to określić analizowane źródła, inwentarz konkretnych działań wypełniających przedsięwzięcia ramowe, czyli programy, projekty i eventy odnoszące się do pracy z młodzieżą i pracy na rzecz młodzieży.

TABELA 3. DZIAŁANIA W PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY W ZBADANYCH GMINACH, ŁĄCZNIE N=1.809 ZIDENTYFIKOWANYCH DZIAŁAŃ, W % I WG RANG

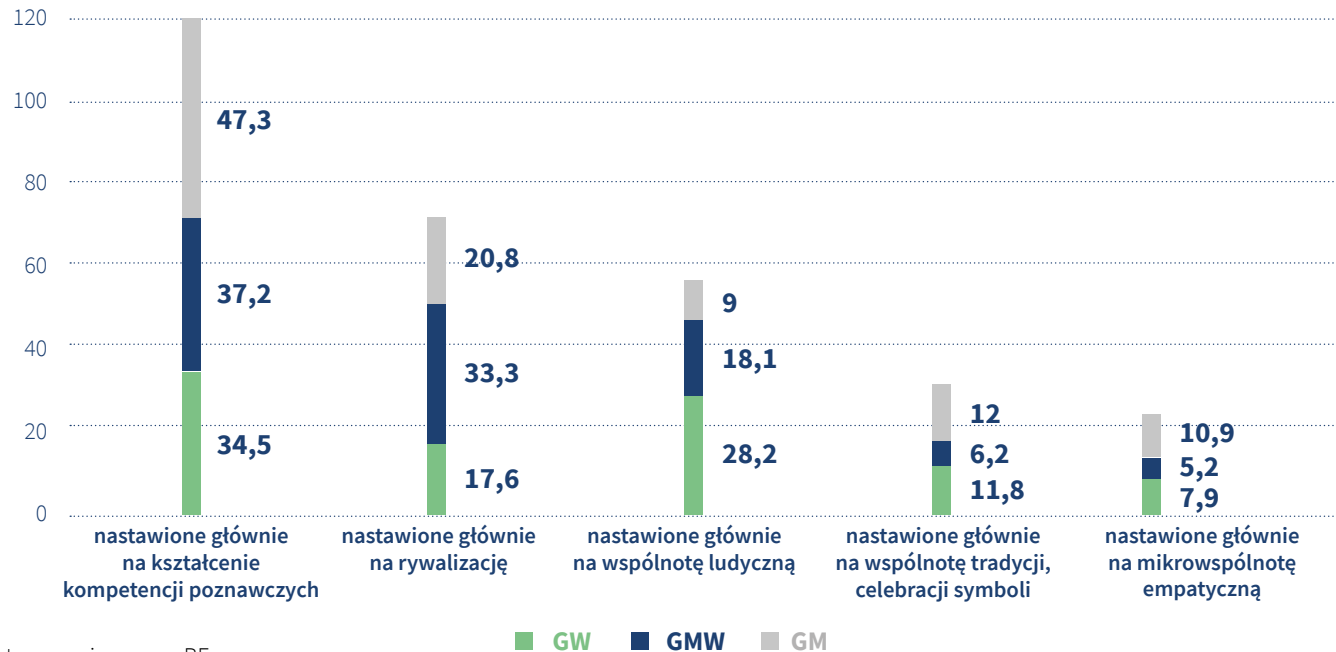
LP.	DZIAŁANIA PRACY Z MŁODZIEŻĄ/NA RZECZ MŁODZIEŻY	GW, N=480		GW-M, N=214		GM, N=1.115	
		%	Ranga	%	Ranga	%	Ranga
1	Konkursy, quizy	7,1	1	6,1	4	10	3
2	Konkurencje sportowe (zawody, treningi)	6,9	2	24,8	1	10,6	2
3	Zajęcia pozalekcyjne, w instytucjach kultury, NGO's z rękodzieła	5,2	3	2,3	11	2,1	12
4	Gotowanie, pieczenie, zajęcia kulinarne	5	4	1,4	16	0,4	37
5	Wspólne jedzenie, poczęstunki, degustacje, biesiady kulinarne	4,8	5	1,3	19	1,9	14
6	Pogadanki, prezentacje, prelekcje, wykłady	4,6	6	2,3	11	3,6	9
7	Gry ruchowe, taniec, zabawy ruchowe	4,2	7	3,3	7	2,8	10
8	Akademie, apele, uroczystości szkolne, dekorowanie klas, okolicznościowych gazetek	3,7	8	-	-	4,7	6
9	Akcje uwrażliwiające (zagrożenia, ekologiczne, społeczne); praca socjalna; z dziećmi, seniorami	3,6	9	1,4	16	1,7	16
10	Inscenizacje, przedstawienia, scenki, happeningi, jasełka	3,5	10	3,3	7	1,7	16
11	Udział w koncertach; słuchanie muzyki	3,4	11	0,5	30	4,3	8
12	Występy wokalne/muzyczne młodzieżowe i z innymi grupami wiekowymi	3,3	12	3,3	7	1,6	19
13	Warsztaty (umiejętności, kompetencje, cechy osobiste, mentalne)	3,3	12	7	3	4,8	4
14	Spotkania z ciekawymi ludźmi	3,3	12	3,3	7	2,6	11
15	Egzaminy, testy	3,3	12	0,5	30	0,1	44
16	Używanie Internetu, ćwiczenie kompetencji cyfrowych	3,1	16	0,9	20	1,3	22
17	Gadżety – obdarowywanie, odświętne użycie	3,1	16	0,5	30	0,5	35
18	Zajęcia edukacyjne (pozalekcyjne, rozwijające zdolności, wyrównawcze, do egzaminów)	2,9	18	7,9	2	11,2	1
19	Animacja (zabawy typu popkulturowego); gry planszowe; wizyty w parkach rozrywki	2,7	26	1,9	14	1,3	22
20	Projekcje filmowe, pokazy, przeglądy filmowe, prezentacje filmików uczniowskich	2,3	19	1,4	16	1,7	16
21	Akcje informacyjne, promocyjne, prezentacje oferty szkół	2,1	20	0,9	20	2	13
22	Rekolekcje, udział w mszach, procesjach, pielgrzymkach, marszach religijnych	1,9	21	0,9	20	1,2	25
23	Zwiedzanie rezerwatów, muzeów, starówek, sejmu, zakładów produkcyjnych, centrów nauki	1,7	22	5,6	5	1,3	22
24	Wspólne śpiewy (w szkole, instytucji, miejscowości)	1,7	22	0,9	20	0,8	30
25	Twórczość plastyczna – malarstwo, grafika, rzeźba, grafika komputerowa	1,7	22	4,7	6	0,5	35

26	Jarmarki, targi, charytatywne i samopomocowe: kawiarenki, loterie, sprzedaże, stoiska	1,7	22	2,3	11	1,6	19
27	Zbiórki pieniędzy, żywności, odzieży	1	27	0,5	30	1,1	27
28	Spektakle teatralne w miejscowości (wyjazdowe wizyty w teatrach)	1	27	-	-	1,8	15
29	Porządkowanie cmentarzy, grobów	1	27	-	-	-	-
30	Szkolenia, kursy	0,8	30	0,9	20	-	-
31	Fitness, zumba, joga, dieta, zdrowe żywienie	0,7	31	0,9	20	0,1	44
32	Recytacje	0,6	32	1,9	14	0,4	37
33	Ogniska	0,6	32	0,5	30	0,3	40
34	Lekcje specjalne (muzealne, biblioteczne, przedmiotowe)	0,6	32	0,9	20	1,2	25
35	Dyskoteki	0,6	32	0,5	30	-	-
36	Kolędowanie	0,5	36	0,5	30	0,7	33
37	Wspólne czytanie	0,4	37	-	-	0,9	29
38	Pokazy mody w wykonaniu uczniów	0,4	37	-	-	-	-
39	Zajęcia z kosmetyki, tatuażu, upiększania	0,4	37	0,5	30	-	-
40	Wymiana międzynarodowa studentów, uczniów; goszczenie uczestników wymiany w domach	0,4	37	-	-	0,1	44
41	Dyktanda (również „biegane”)	0,3	41	0,9	20	-	-
42	Uroczyste przekazywanie darów	0,2	42	0,5	30	-	-
43	Debaty, dyskusja, konferencja, forum	0,2	42	0,9	20	1	28
44	Ankieta uczniowska	0,2	42	-	-	-	-
45	Zajęcia z końmi, jeździectwo	-	-	0,9	20	0,3	40
46	Występy taneczne młodzieżowe i z innymi grupami wiekowymi	-	-	0,5	30	0,7	33
47	Wsparcie finansowe/organizacyjne pracy z młodzieżą/na rzecz młodzieży	-	-	0,5	30	4,8	4
48	Pokazy, wernisaże, wystawy	-	-	-	-	4,6	7
49	Wycieczki, turystyka	-	-	-	-	1,4	21
50	Dziennikarstwo dziecięco-młodzieżowe	-	-	-	-	0,8	30
51	Organizacja prac dla bezrobotnych	-	-	-	-	0,8	30
52	Konsultacje społeczne	-	-	-	-	0,4	37
53	Działalność spółdzielni uczniowskich (oszczędzanie, działania w sferze ekonomii)	-	-	-	-	0,3	40
54	Staże, praktyki zawodowe	-	-	-	-	0,3	40

Źródło: strony internetowe zbadanych gmin, oprac. BF

WNIOSKI: CHARAKTERYSTYKA DZIAŁAŃ W PRAKTYCE PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY

1. Porównanie nazewnictwa i opisów programów, projektów i eventów z listami i opisami bądź fotografiami konkretnych działań ujawniło istotną cechę tych przedsięwzięć, stanowiącą zarazem sporą trudność w tworzeniu typologii empirycznych. Przedsięwzięcia ramowe mają z reguły strukturę szkatułkową: w jednym programie, projekcie czy evencie są umieszczone różnorodne działania, często nie mające racjonalnych związków z ich hasłami (tytułami, nazwami). Np.: w projekcie opisywanym jako *Konkurs Matematyczny* pojawiają się *poczęstunki, występy wokalnie-muzyczne, elementy sztuk scenicznych, recytacje*, itp., zaś w *Dniu Ochrony Danych Osobowych – konkurs na piosenkę o GIODO*, itp. (por. też wnioski końcowe).
2. Z powodu opisanej multiplikacji (by nie rzec rozmnażania aktywności) na zewidencjonowanych ogółem 33 rodzajów programów, projektów i eventów przypadło ogółem 54 rodzajów konkretnych działań, z czego: w najbogatszej gminie – na 32 rodzaje przedsięwzięć ramowych – 44 rodzaje działania; w gminie średniej na 31 rodzajów przedsięwzięć ramowych – 44 rodzaje działania; w gminie najbiedniejszej na 21 rodzajów przedsięwzięć ramowych – 40 rodzajów działań. Jak zatem widać: ani status gminy, ani liczba przedsięwzięć ramowych NIE WPŁYWAJĄ w zasadniczy sposób na liczbę działań w pracy z młodzieżą i na jej rzecz.
3. Opisany efekt może mieć następujące wyjaśnienia:
 - » po pierwsze, obfitość zarówno projektów, jak i działań – w przekonaniu zarządzających informacją o pracy z młodzieżą i pracy na rzecz młodzieży dobrze służy budowaniu marki, wizerunku i/lub promocji danej instytucji lub organizacji;
 - » po drugie, efekt mnożenia działań jest idealny w wypadku rozbudowanej sprawozdawczości, w której zawsze lepiej wygląda większa aktywność niż mniejsza; szkatułkowa konstrukcja pracy z młodzieżą i pracy na rzecz młodzieży (w skądinąd nagannych przypadkach) pozwala na wpisanie tego samego projektu w różne rubryki sprawozdawcze, (w tym kontekście, por. też niżej – wnioski końcowe);
 - » po trzecie, wypełnianie (*a de facto* – przepelnianie) programów, projektów i dużych eventów różnorodnymi działaniami może służyć łatwiejszemu pozyskiwaniu środków na ich realizację z różnych źródeł centralnych i lokalnych – co nie sprzyja przejrzystości finansowej;
 - » po czwarte, można na to spojrzeć jako na efekt (chyba jednak nie zamierzony) rozporządzenia o prowadzeniu tego rodzaju działań przez szkoły (por. tab. 5 w roz. 3);
 - » po piąte, jest to kolejny, silny dowód na przedstawioną wyżej tezę, iż praca z młodzieżą i na rzecz młodzieży jest zdominowana przez kulturę popularną, jako mieszaninę treści i form niskich i wysokich, pre- post- i kofiguratywnych, którymi odbiorca musi być niemal bez przerwy bombardowany.

WYKRES 6. Praca z młodzieżą i na rzecz młodzieży, empiryczna typologia działań, N=1.809, w %

Źródło: strony internetowe gmin, oprac. BF

WNIOSKI: ORIENTACJE AKSJOLOGICZNE DZIAŁAŃ W PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA JEJ RZECZ

1. Porównanie analogicznych wykresów dotyczących programów, projektów, eventów – wykres 5 oraz działań – wykres 6, przedstawiających rozkłady ilościowe i jakościowe głównych nastawień na wartości (orientacji aksjologicznych) potwierdziło, że w większości przeanalizowanych przypadków nazwa przedsięwzięcia ramowego nie odpowiadała jego konkretnej zawartości.
2. Porównanie merytorycznej zawartości wykresów 5 i 6 pokazało, że – niezależnie od nastawień programów, projektów czy eventów w, składających się na nie, konkretnych działaniach przeważają jednak nastawienia na kształcenie kompetencji poznawczych nad rywalizacją. Ich proporcje, co interesujące, są najbardziej wyrównane w gminie miejsko-wiejskiej (zaledwie 3,9% różnicy między działaniami nastawionymi na kompetencje poznawcze i rywalizację; gdy w gminie wiejskiej różnica ta osiąga 16,9% na korzyść kompetencji poznawczych, zaś w gminie miejskiej aż 26,5% na korzyść kompetencji poznawczych. Na ile – wobec tego – nacisk na rywalizację jest jawny (jak w zawodach sportowych), a na ile jest ukrywany (jak w rozmytych merytorycznie konkursach wypełnionych innymi działaniami) lub pozorowany (jak np. w przypadku *bieganego dyktanda*) można byłoby precyzyjnie stwierdzić jedynie dzięki dobrze zaprojektowanej ewaluacji tych przedsięwzięć i badaniu terenowemu.

(18) Fatyga i in. 2012; Fatyga (red.), 2016; Burszta, Duchowski, Fatyga i in., 2010:183-185.

WNIOSKI: ORIENTACJE AKSJOLOGICZNE DZIAŁAŃ W PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA JEJ RZECZ

3. Potwierdza się, iż również na poziomie działań dwa najliczniejsze główne nastawienia (orientacje aksjologiczne): na kompetencje poznawcze i rywalizację wzmocniają indywidualistyczne strategie osiągania celów; zaś pozostałe (nastawienia na ludyczność, celebrowanie i mikrowspólnotę empatyczną) fundują kolektywistyczne strategie budujące lokalne wspólnoty.
- 3a. Warto też zauważyć, że poza gminą miejską – będącą, przypomnę, jednym z najważniejszych centrów i ości kultury ludowej – w 2 pozostałych gminach najliczniej używanym narzędziem budowania lokalnych wspólnot są działania ludyczne związane z niskim przekazem kultury popularnej – por. też dane i wnioski niżej dotyczące adresatów działań (podobne rezultaty pokazują inne nasze badania) (18)

(18) Fatyga i in. 2012; Fatyga (red.), 2016; Burszta, Duchowski, Fatyga i in., 2010:183-185.

REKOMENDACJE

1. W najliczniej składanych polskich grantach (por. roz. 4) jednym z najważniejszych problemów, które wg autorów wniosków wymagają rozwiązania, jest wyrównywanie szans, może wobec tego konsekwentnie nie rozwijać w takim stopniu jak pokazały to dane z tabeli 3 i 4 oraz wykresów 5 i 6 nastawień na rywalizację.
2. Można tu też wskazać do jak najszerszego upowszechniania bardzo dobrą praktykę realizowaną najczęściej w gminie wiejskiej i gminie miejskiej – są to liczne działania starszych uczniów (łącznie z prowadzeniem lekcji specjalnych) na rzecz młodszych kolegów oraz przedszkolaków. Wydaje się to wyjątkowo godnym polecenia wzorcem ze względu na wartości prospołeczne takich zachowań.

C) PRACA Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY: ANALIZA DZIEDZIN, DO KTÓRYCH ODNOSZĄ SIĘ MERYTORYCZNIE DZIAŁANIA REALIZOWANE W PROGRAMACH, PROJEKTACH, EVENTACH**TABELA 4.** Merytoryczne DZIEDZINY w pracy z młodzieżą i pracy na rzecz młodzieży, łącznie N=2.600 zidentyfikowanych dziedzin, w % i wg rang

LP.	DZIEDZINY	GW, N=743		GM-W, N=302		GM, N=1.555	
		%	Ranga	%	Ranga	%	Ranga
1	Popkultura, sztuka cyrkowa, estrada, rozrywka	14,5	1	8,3	2	5,4	2
2	Sport, kultura fizyczna	7,5	2	23,2	1	13,3	1
3	Podróże, turystyka masowa	7	3	0,3	34	0,5	43
4	Bezpieczeństwo, ratownictwo, ruch drogowy, pierwsza pomoc, profilaktyka agresji, pożarnictwo	6,3	4	1,6	18	2,6	13
5	Charytatywa, wolontariat dobroczynności, pomoc społeczna, praca socjalna	5,3	5	2,3	10	3,5	7
6	Nauka, promocja nauki, ofert kształcenia, reklama placówek edukacyjnych	4,1	6	0,3	34	2	18
7	Profilaktyka zdrowotna, fizjologia, zdrowie, jakość życia, dieta	3,9	7	4,4	7	2,6	13
8	Integracja społeczności lokalnej; międzypokoleniowa	3,7	8	0,3	34	3,2	9
9	Ekologia, natura, ochrona środowiska	3,4	9	7	3	1,5	23
10	Religia	3,1	10	5,6	4	3,9	6

11	Techniki, technologie, przemysł, produkcja, mechatronika, technologie medyczne, elektryczność	3	11	1,7	15	0,6	39
12	Patriotyzm, martyrologia narodowa	2,7	12	5	5	4,5	4
13	Tradycje narodowe – także w regionalnym wydaniu	2,3	13	4,6	6	3,2	9
14	Języki obce, filologie, translacja	2,3	13	2	12	1,1	30
15	Plastyka, sztuki piękne (malarstwo, rzeźba)	1,9	15	4	8	2,8	12
16	Krajoznawstwo, terenoznawstwo, kartografia, geografia	1,8	16	1	22	1,1	30
17	Preorientacja zawodowa, kariera zawodowa, doradztwo zawodowe, ekonomia, przedsiębiorczość	1,8	16	1,7	15	3,5	7
18	Teatr	1,6	16	2,4	9	1,8	21
19	Literatura, literatura i plastyka	1,6	16	0,7	30	2	18
20	Obronność, wojskowość	1,3	20	0,3	34	0,8	34
21	Informatyka, Internet, kompetencje cyfrowe	1,3	20	1	22	1,3	27
22	Historia Polski, historia miejscowości	1,3	20	2	12	2,1	16
23	Język ojczysty, ortografia	1,2	23	2	12	1,8	21
24	Niepełnosprawność	1,2	23	-	-	2	18
25	Poezja	1,1	25	1,7	15	4	5
26	Edukacja – organizacja, wsparcie systemu, pomoc finansowa, stypendia	1,1	25	1,3	19	1,2	28
27	Współpraca, wymiana międzynarodowa, kontakt międzykulturowy, mniejszości etniczne	1,1	25	1	22	0,7	37
28	Matematyka	1	28	1,3	19	2,5	15
29	Kulinarria	1	28	2,3	10	1,2	28
30	Film	0,9	30	1,3	19	1	32
31	Czytelnictwo	0,9	30	1	22	0,7	37
32	Prawo, prawo autorskie, prawo handlowe	0,9	30	-	-	0,2	51
33	Historia innych, konkretnych krajów, historia powszechna	0,8	33	0,3	34	-	-
34	Taniec towarzyski, sportowy	0,8	33	1	22	1,4	25
35	Muzyka popowa (popularna)	0,8	33	1	22	0,3	47
36	Rodzina, wartości rodzinne, integracja rodzinna	0,7	36	0,3	34	0,8	34
37	Psychologia, moralność	0,7	36	-	-	0,3	47
38	Moda, fryzjerstwo, kosmetyka, ozdabianie, upiększanie ciała, tatuaż, piercing	0,7	36	-	-	0,2	51
39	Socjologia, wiedza o społeczeństwie	0,5	39	-	-	0,1	53
40	Muzyka poważna, jazz	0,5	39	0,3	34	2,1	16
41	Kultura ludowa, folklor	0,4	41	-	-	4,9	3

42	Fizyka	0,4	41	0,3	34	0,4	45
43	Chemia	0,3	43	1	22	0,4	45
44	Kompetencje społeczne, <i>savoir vivre</i> ,	0,3	43	0,3	34	0,3	47
45	Tolerancja	0,2	45	-	-	0,1	53
46	Regionalizm, zrównoważony rozwój	0,2	45	0,3	34	0,1	53
47	Śpiew (indywidualny, zbiorowy, pieśni, piosenki)	0,2	45	-	-	1,4	25
48	Książka, bibliotekoznawstwo, edytowanie, redakcja tekstów	0,2	45	-	-	0,9	33
49	Fotografia	0,1	48	0,3	34	1,5	23
50	Filozofia, logika	0,1	48	0,3	34	-	-
51	Fantasy	0,1	48	0,3	34	0,6	39
52	Edukacja kulturalna (wiedza o kulturze)	0,1	48	0,7	30	3,1	11
53	Biologia	0,1	48	1	22	0,3	47
54	Astronomia	0,1	48	-	-	0,1	53
55	Kultura, muzyka młodzieżowa	-	-	0,7	30	0,6	39
56	Demokracja, społeczeństwo obywatelskie	-	-	0,7	30	0,6	39
57	Myślistwo	-	-	0,3	34	-	-
58	Dziennikarstwo, dziennikarstwo dziecięco-młodzieżowe, media tradycyjne	-	-	0,3	34	0,8	34
59	Kolekcjonerstwo	-	-	-	-	0,5	43

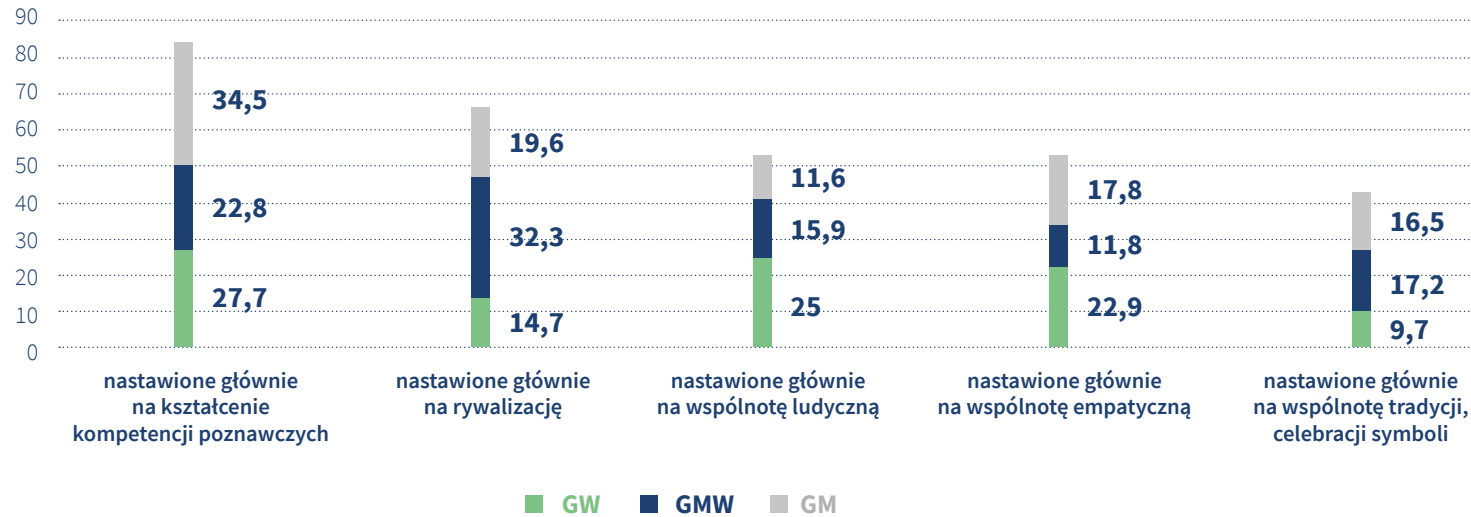
Źródło: strony internetowe gmin, oprac. BF

WNIOSKI: PORÓWNANIE PRZEDSIĘWZIĘĆ RAMOWYCH, DZIAŁAŃ I DZIEDZIN PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY

- W przeanalizowanym materiale rodzajów dziedzin (obszarów tematycznych) pracy z młodzieżą i pracy na rzecz młodzieży znalazło się jeszcze więcej (59) niż rodzajów działań (54); przypomnę: tylko w obrębie 1 roku frekwencje były następujące: działania – 1.809; dziedziny – 2.600 (!); w tym:
 - » w najbogatszej gminie (GW) – na 32 rodzaje przedsięwzięć ramowych – 44 rodzaje działania i 54 rodzaje dziedzin;
 - » w gminie średniej (GM) na 31 rodzajów przedsięwzięć ramowych – 44 rodzaje działania i 56 rodzajów dziedzin;
 - » w gminie najbiedniejszej (GMW) na 21 rodzajów przedsięwzięć ramowych – 40 rodzajów działań i 48 rodzajów dziedzin.
 Można zatem wnioskować, że to nie nazwy programów, projektów i eventów lecz działania i dziedziny relatywnie najdokładniej charakteryzują ilościowy wymiar pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży.
- Zasadny też wydaje się zdroworozsądkowy (lecz tu jedynie hipotetyczny) wniosek, że ze wzrostem liczby przedsięwzięć ramowych rośnie (być może skokowo?) przede wszystkim liczba działań i dziedzin – wymaga to jednak potwierdzenia na większych próbach. Osobną kwestią jest ich jakość, por. niżej – wykres i wnioski.

Dane przedstawione na wykresie 7 pozwalają porównać i zweryfikować wnioski dotyczące nastawienia aksjologicznego pracy z młodzieżą i pracy na rzecz młodzieży, tym razem w odniesieniu do merytorycznych dziedzin.

WYKRES 7. Praca z młodzieżą i na rzecz młodzieży – dziedziny ze względu na główne nastawienia aksjologiczne, w %

Źródło: strony internetowe gmin, oprac. własne – BF.

WNIOSKI: ORIENTACJE AKSJOLOGICZNE DZIEDZIN PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY

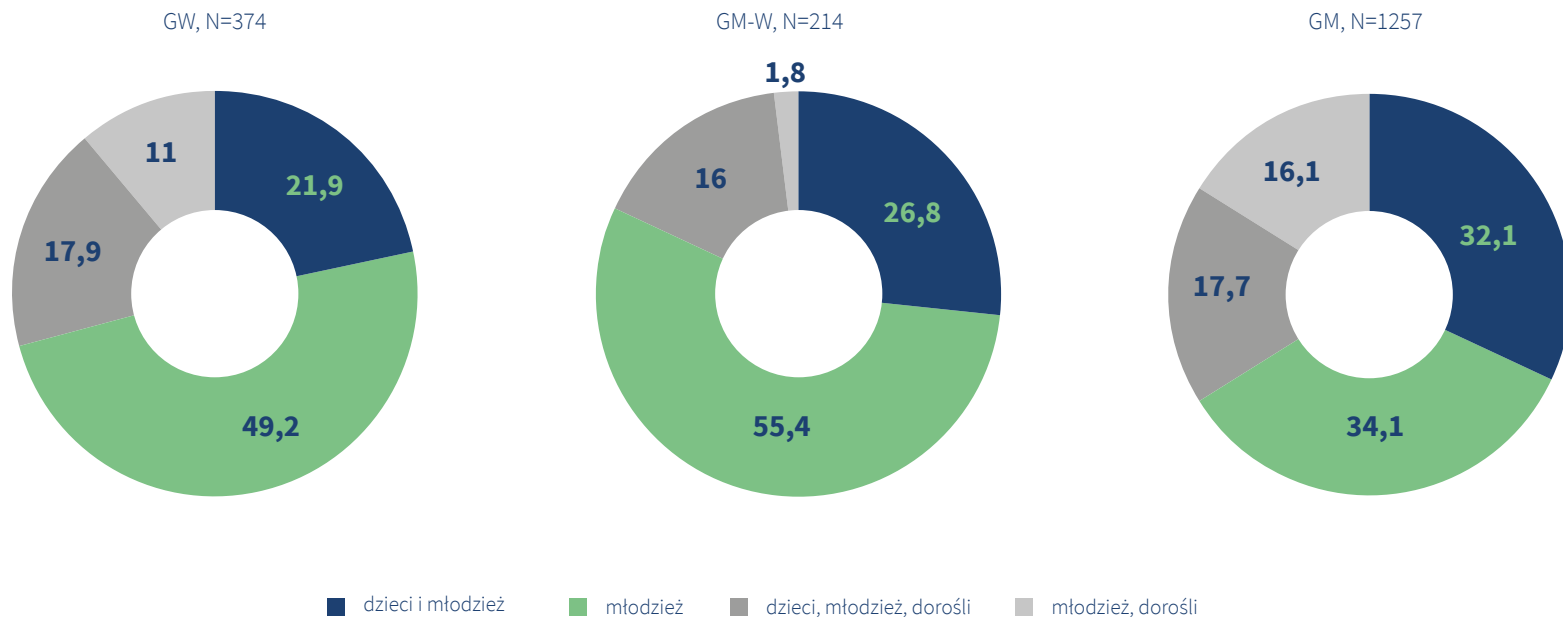
- Na poziomie analizy dziedzin (tematycznych obszarów) pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży ocena nastawień (orientacji aksjologicznych) jako instrumentów wzmacniania strategii życiowych młodych ludzi okazało się, że: w zbadanych gminach nastawienia na kompetencje poznawcze i rywalizację wzmacniające strategie indywidualistyczne nieznacznie przewyższyły 3 pozostałe nastawienia wzmacniające strategie kolektywistyczne (odpowiednio nastawienia na strategie indywidualistyczne wyniosły: w gminie wiejskiej, najbogatszej – 57,6%, w gminie miejsko-wiejskiej, najbiedniejszej – 55,1%, w gminie miejskiej, średniej – 54,1%).
- Interesujące są składowe modelu strategii kolektywistycznych:
 - » - w gminie wiejskiej (najbogatszej) merytorycznym narzędziem budowania wspólnoty są zdecydowanie orientacja na ludyczność i empatię;
 - » - w gminie miejsko-wiejskiej (najbiedniejszej) relatywnie najczęściej używa się w celu budowania wspólnoty celebracji tradycji i symboli oraz ludyczności;
 - » - w gminie miejskiej (średniej) wspólnota budowana jest dzięki orientacji aksjologicznej na empatię oraz celebrację tradycji i symboli.
- Należy tu koniecznie podkreślić fakt, że strategia indywidualistyczna nie równa się podmiotowości i samostanowieniu młodzieży, które nie są mocną stroną w opisanych formach pracy z nią

REKOMENDACJE

W zależności od modelu społeczeństwa do jakiego się dąży (i od umiejscowienia w nim młodego pokolenia) można uzyskany wynik oceniać pozytywnie lub negatywnie. W moim przekonaniu nieznaczna tylko przewaga orientacji aksjologicznych w pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży wspierających rozwój indywidualistycznych strategii życiowych nad orientacjami wspierającymi strategię kolektywistyczne dobrze świadczy o dokonaniach polskiej transformacji ustrojowej. Warto więc te proporcje utrzymywać, z zastrzeżeniem wielokrotnie już tu formułowanym, dotyczącym zwiększenia znaczenia nieformalnej pracy młodzieży i z młodzieżą, por. też roz. 1,4 i 5. W zdrowym demokratycznym społeczeństwie pomiędzy indywidualizmem a kolektywizmem winna bowiem pośredniczyć podmiotowość.

D) ADRESACI DZIAŁAŃ W PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY

WYKRESY 8A, 8B, 8C. ADRESACI DZIAŁAŃ w pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży, w zbadanych gminach, łącznie N = 1.845 zidentyfikowanych grup adresatów*, w %

Źródło: strony internetowe instytucji i organizacji zbadanych gmin, oprac. BF. * Zajęcia dla pojedynczych osób (np. *indywidualne dla zdolnych uczniów* zaliczałam do poszczególnych kategorii; podobnie – *seniorzy* i *młodzi dorośli* znaleźli się w grupie *dorosłych*).

WNIOSKI: CHARAKTERYSTYKA GRUP ADRESATÓW DZIAŁAŃ

1. Teza o swoistej gettoizacji młodzieży przez kierowanie programów, projektów, eventów, działań i poprzez podejmowanie specyficznej jedynie dla tej grupy problematyki merytorycznej, jak widać, w zbadanym materiale nie znalazła pełnego potwierdzenia:
 - » w gminie wiejskiej, najbogatszej, 50,8% zidentyfikowanych grup adresatów działań to grupy międzypokoleniowe;
 - » w gminie miejsko-wiejskiej, najbiedniejszej, 44,6% grup adresatów działań to grupy międzypokoleniowe;
 - » w gminie miejskiej, średniej, aż 65,9% grup adresatów działań to grupy międzypokoleniowe.
2. Oczywiście powstaje pytanie o powiązanie adresatów z dziedzinami i działaniami, i tak:
 - » do samej młodzieży kierowane są działania o różnicowanej problematyce dziedzinowej, nastawione jednak głównie na kompetencje poznawcze, rywalizację i ludyczność;
 - » do dzieci i młodzieży kierowane są działania – co było dla mnie swoistym pozytywnym zaskoczeniem – nastawione na integrację międzypokoleniową i kompetencje poznawcze oraz ludyczność;
 - » do dzieci, młodzieży i dorosłych kierowane są działania głównie ludyczne (popkulturowe) i celebracyjne wartości i symbole narodowe i lokalne;
 - » do młodzieży i dorosłych kierowane są przede wszystkim działania związane z uczestnictwem w kulturze (tradycyjnej czyli wysokiej i ludowej oraz popularnej), ludyczne i celebracyjne.

TABELA 5. (WNIOSKOWA) Zestawienie programów, projektów, eventów, działań, dziedzin i grup adresatów w 3 przebadanych gminach, wg liczby kategorii i frekwencji, w lb

GMINY	PRZEDSIĘWZIĘCIA RAMOWE		DZIAŁANIA		DZIEDZINY		GRUPY ADRESATÓW	
	Liczba	Frekwencja	Liczba	Frekwencja	Liczba	Frekwencja	Liczba	Frekwencja
Gmina wiejska (najwyższe nakłady)	32	354	44	474	54	743	4	374
Gmina miejska (średnie nakłady)	31	577	44	214	56	1.555	4	1.257
Gmina miejsko-wiejska (najniższe nakłady)	21	142	40	1.115	48	302	4	214
RAZEM	84	1.073	128	1.803	158	2.600	4	1.845

Źródło: strony internetowe gmin, oprac. BF

WNIOSKI: OGÓLNY OBRAZ WIEDZY I NIEWIEDZY O PRACY Z MŁODZIEŻĄ I PRACY NA RZECZ MŁODZIEŻY

1. Ostatecznie zestawiając liczby rodzajów przedsięwzięć ramowych (programów, projektów, eventów) z rodzajami działań i rodzajami dziedzin oraz grupami adresatów działań i frekwencjami uzyskanymi danymi obraz skali pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży w ciągu 1 roku w 3 zróżnicowanych gminach. (Syntetyczną interpretację i wnioski z zebranych danych przedstawiam poniżej w tabeli wnioskowej, w której zestawiałam je z kategoriami pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży rekomendowanymi przez UE.
2. Trzeba zaznaczyć, że przeanalizowany zbiór danych, mimo swego bogactwa, NIE DAJE WGLĄDU w kilka istotnych kwestii, dotyczących:
 - a. liczebności młodych ludzi biorących udział poszczególnych działaniach; np. w działaniach nastawionych na rywalizację tylko w pojedynczych przypadkach podawano ogólną liczbę uczestników, ograniczając się do szczegółowych list *młodzieży nagrodzonej*; w działaniach nastawionych na kompetencje poznawcze liczba uczestników pojawiała się incydentalnie – tę informację zastępowano najczęściej określeniami *klasa* lub *grupa* albo stereotypowymi zdjęciami pamiątkowymi uczestników lub przypadkowymi zdjęciami paru osób realizujących dane działanie; w wypadku pozostałych działań typowo pisano o *wielu uczestnikach, licznych grupach, zgromadzonych* itp., obowiązkowo wręcz zachwyconych, *zadowolonych, zainteresowanych* itp.; zdarzały się (szczęśliwie dość rzadko) wysoce niepedagogiczne przypadki *labelingu* (naznaczania), np. podawano imię i nazwisko osoby biorącej udział w jakiejś rywalizacji z informacją ilu punktów jej zabrakło do zostania laureatem lub przejścia na wyższy etap w konkursie czy zawodach;
 - b. własnych inicjatyw młodzieży będących tu odpowiednikiem nieformalnej pracy samej młodzieży i dorosłych współpracujących z nią; jak już wspominałam powyżej częściowo jest to prawdopodobnie skutek ukrywania takich inicjatyw dzięki możliwościom technologicznym (zamknięte fora), ale też może być to skutek niskiego poziomu kompetencji cyfrowych i braku zrozumienia dla wagi rzetelnej informacji;
 - c. oceny zarówno rzeczywistych potrzeb młodych ludzi, jak i procesu decyzyjnego związanego z tą oceną oraz oceny na podstawie jakiej wiedzy i/lub przekonań są one ostatecznie wybierane do zaspokojenia;
 - d. oceny wartości (moralnej, społecznej i finansowej) działań wspierających pracę z młodzieżą oraz sponsoringu. Wiedza na ten temat zaczyna się pojawiać, np. dzięki powstającym Stowarzyszeniom Absolwentkim. Jednakże na razie mogłam tylko opisać to zjawisko na poziomie zrealizowanych działań. Tu widać, pozytywne skutki sieciowania działań Stowarzyszeń, głównie z ich szkołami.

SYNTETYCZNE JAKOŚCIOWE WNIOSKI Z BADANIA ZE WSKAZANIEM DOBRYCH PRAKTYK W POLSCE I W UE

Ponieważ cele strategiczne polityki młodzieżowej UE mieszczą się w o wiele bardziej szczegółowych kategoriach pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży do przedstawienia syntetycznych wniosków z badania wykorzystałam europejską kategoryzację dziedzin pracy z młodzieżą i na jej rzecz, por. tab. 6.

TABELA 6. (WNIOSKOWA) Rekomendowane przez UE kategorie pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży, wg Youth Wiki, w świetle danych uzyskanych w zbadanych gminach, z zaznaczeniem dobrych praktyk (bold, kolor zielony) i deficytów (bold, kolor niebieski)

EUROPEJSKA KATEGORYZACJA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (19)	WNIOSKI: REPREZENTACJE KATEGORII W ZBADANYCH POLSKICH GMINACH	(19) Youth Wiki, oprac. BK
ABSOLWENCI	Kontakt z absolwentami; pozytywna działalność stowarzyszeń absolwenckich wspierających swoje placówki; nie jest to zjawisko powszechne, ale w każdej ze zbadanych gmin działa co najmniej 1 towarzystwo przyjaciół szkoły, którego członkami są głównie absolwenci	Por. tabele przedsięwzięć ramowych i działań
AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA I OBYWATELSKA	Przejawiała się tu przede wszystkim jako działania charytatywne (wyróżniłam typ nastawienia działań na mikrowspólnoty empatyczne); bardzo niewiele konsultacji społecznych , skierowanych głównie do społeczności lokalnej, a nie specjalnie do młodzieży; bardzo mało działań poświęconych wartościom demokratycznym ; relatywnie dużo – wartościom narodowym, które w UE pojawiły się 2 razy i to w innych kontekstach niż polski.	Por. tabele działań i dziedzin
BADANIA	W zbadanych gminach tylko w związku z przygotowaniem strategii i innych dokumentów programowych; wszystkie na bardzo słabym poziomie merytorycznym i metodologicznym, nieaktualne i nieaktualizowane.	Por. tabele działań
DEMOKRACJA	Problematyka bardzo rzadko (pojedyncze przypadki) poruszana wprost w nazwach, celach, zadaniach, sprawozdawczości, działaniach czy dziedzinach (obszarach tematycznych)	Por. tabele działań i dziedzin

EUROPEJSKA KATEGORYZACJA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (19)	WNIOSKI: REPREZENTACJE KATEGORII W ZBADANYCH POLSKICH GMINACH	(19) Youth Wiki, oprac. BK
FUNDUSZE	Głównie jako: stypendia socjalne dla uczniów i studentów oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej; za osiągnięcia w konkursach –motywacyjne dla laureatów; ponadto jako dofinansowywanie eventów i działań rywalizacyjnych (turnieje, konkursy) przez JST, administrację państwową, firmy. Rzadziej: wykorzystanie grantów UE; ciemna liczba: sponsoring – wiadomo, że istnieje, nie ma możliwości obliczenia jego wartości i skali (por. też niżej)	Por. tabele działań i dziedzin
INFORMACJA MŁODZIEŻOWA	Najczęściej jest jedynie prezentacją oferty działań dla młodzieży lub oferty stypendialnej – ta jest opracowana przejrzyście i jasno ; ponadto: <ul style="list-style-type: none"> » informacja młodzieżowa zwykle jest związana z wymianą młodzieżową i/lub kontaktami międzynarodowymi, których jest tu niewiele; » informacja na ogólnopolskich portalach młodzieżowych – niewyczerpująca – bardziej nastawiona na autopromocję niż rzetelne informowanie <i>sensu stricto</i>; » informacja o działaniach grup nieformalnych – ukryta w portalach społecznościowych bez dostępu dla badacza. Generalnie informacja jest dość przypadkowa, źle skonstruowana, niekompletna: więcej niestety ukrywa niż przedstawia.	Por. tabele działań i dziedzin
INICJATYWY MŁODZIEŻOWE	Zwykle realizowane są w kooperacji lub pod kierownictwem/opieką dorosłych, nie znaczy to, że nie ma inicjatyw <i>stricte</i> młodzieżowych jednak, na pewno nie ma obyczaju informowania o nich jako o własnej aktywności młodzieży (ciemna liczba)	Por. notę metodologiczną i wnioski
KONKURSY	Wraz z <i>quizami, olimpiadami, turniejami</i> itp. kategoria dominująca zarówno w programach, projektach, jak i w działaniach – przygotowują one nieznacznie częściej do rywalizacji a nie do kooperacji.	Por. tabele przedsięwzięć ramowych, działań i wnioski
KSZTAŁCENIE	W działaniach pozornie pozaformalnych dominują zajęcia paraszkolne: przygotowujące do egzaminów i wyrównawcze – <i>de facto</i> jest to potężnie rozbudowany system korepetycji; pozytywnie wyróżniają się na tym tle zajęcia pozalekcyjne rozwijające kompetencje i zdolności (w szkołach pod hasłem praca z uczniem zdolnym) , jednakże bez całościowego wsparcia będą one w dłuższej perspektywie raczej (jak dotąd) skutkować realizacją strategii rywalizacyjnych i ucieczką uzdolnionej i aktywnej młodzieży do wielkich ośrodków miejskich niż przynosić zysk lokalnej społeczności jako zwrot inwestycji w kapitał ludzki środowisk lokalnych.	Por. tabele działań

<p>EUROPEJSKA KATEGORYZACJA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (19)</p>	<p>WNIOSKI: REPREZENTACJE KATEGORII W ZBADANYCH POLSKICH GMINACH</p>	<p>(19) Youth Wiki, oprac. BK</p>
<p>KSZTAŁCENIE USTAWICZNE</p>	<p>Głównie: rozwijające przyszłe kompetencje zawodowe; inne formy występują rzadko, relatywnie najczęściej wiążą się z niepełnosprawnością i przygotowaniem do wejścia/powrotu na rynek pracy; wydaje się, że samorządy i środowiska opiekuńczo-wychowawcze w badanych gminach dostrzegają problem drenażu uzdolnionej młodzieży i m.in. przez rozwijanie form kształcenia ustawicznego zaczynają budować załączki wspomnianego wyżej systemu wsparcia, w analizowanych danych widać to było bardzo wyraźnie w gminie wiejskiej i miejskiej.</p>	<p>Por. tabele przedsięwzięć ramowych i działań</p>
<p>KULTURA</p>	<p>Jest obecna, w 3 składnikach:</p> <ul style="list-style-type: none"> » jako kultura dominująca (popularna) – najczęściej stanowi ramę i treść działań o innej tematyce i oczywiście czysto ludycznych; – jako kultura tradycyjna (tzw. wysoka i ludowa) jest obiektem pozaformalnej edukacji kulturalnej realizowanej głównie przez szkoły i biblioteki, w mniejszym stopniu przez pozostałe podmioty, w tym domy kultury; » śladowo występuje niezależna kultura młodzieżowa – co paradoksalne – sterowana przez dorosłych. 	<p>Por. tabele działań i dziedzin</p>
<p>MEDIA</p>	<p>Problematyka stosunkowo najczęściej podejmowana w przedsięwzięciach ramowych i działaniach jako profilaktyczna, głównie dotyczy Internetu i głównie zagrożeń związanych z obecnością w sieci; relatywnie często to medium służy rozrywce, zdecydowanie za rzadko (najczęściej w najbogatszej gminie wiejskiej – kształceniu kompetencji poznawczych, w tym cyfrowych).</p>	<p>Por. tabele działań i dziedzin</p>
<p>MŁODZIEŻ</p>	<p>Nie ma programów nastawionych na samowiedzę; bardzo słabo (niemal wcale) nie są wykorzystywane bogate zasoby wiedzy o młodzieży; lokalne próby pozyskania wiedzy o młodzieży są nieprofesjonalne i nieporadne (<i>vide</i> – jedyna w zbiorze danych ankiet uczniowska, ale to też wniosek z wcześniejszych analiz dokumentów strategicznych, por. literatura cytowana); ustawowe rozwiązanie umożliwiające tworzenie Rad Młodzieży w organach samorządowych działa bardzo słabo w kraju; w zbadanych gminach – w ogóle nie działa; jedyną realną quasi-reprezentacją młodzieżową są samorządy uczniowskie i studenckie, których działalność warto byłoby poddać kompleksowej ocenie, np. wg zaproponowanego w niniejszym opracowaniu wzorca.</p>	<p>Por. wnioski po tabeli działań</p>
<p>NAUCZYCIELE</p>	<p>Na poziomie lokalnych samorządów otrzymują wsparcie; sami dbają o sieciowanie instytucji i działań; ich praca jest mieszanką trendów pre-ko- i postfiguratywnych, w szczególności trendu partycypacyjnego z tradycyjnymi roszczeniami autorytetu pedagogicznego w rozumieniu Bourdieu; w świetle zaprezentowanych analiz to oni są de facto PRACOWNIKAMI MŁODZIEŻOWYMI, por. też wnioski końcowe.</p>	<p>Por. tabele przedsięwzięć ramowych i działań</p>

EUROPEJSKA KATEGORYZACJA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (19)	WNIOSKI: REPREZENTACJE KATEGORII W ZBADANYCH POLSKICH GMINACH	(19) Youth Wiki, oprac. BK
NAUKA JĘZYKÓW	Programów tego rodzaju jest relatywnie dużo; często są one łączone z popkulturą; w tym z turystyką i problematyką stylów życia, a realizowane przy pomocy mediów społecznościowych. Dobłą praktyką jest natomiast łączenie nauki języków z możliwościami komunikacyjnymi Internetu oraz uczenie dzieci przez młodzież.	Por. tabele działań i dziedzin
NGO	Słabo reprezentowana działalność, wiele pozornych aktywności oraz martwych organizacji; w sprawozdawczości wykazywane są liczne organizacje (sportowe kluby uczniowskie), które nie mają osobowości prawnej; pozytywne jest powszechne sieciowanie działań z innymi lokalnymi podmiotami , skądinąd wymuszane od kilku lat konstrukcją grantów i programów dotacyjnych krajowych i unijnych	Por. tabele działań i dziedzin
ORGANIZACJE MŁODZIEŻOWE	Bardzo liczne sportowe (UKS-y), słabo reprezentowane np. Harcerstwo (za wyjątkiem ZHR), inne w zbadanej próbie – nieobecne; strony przekierowują użytkownika na portale ogólnopolskie	Por. tabele działań i dziedzin
OSOBY PRACUJĄCE Z MŁODZIEŻĄ	Przed wszystkim nauczyciele i bibliotekarze (szkolni); wyniki badania nasuwają wniosek, że instytucje i organizacje z założenia odpowiedzialne za pracę z młodzieżą przerzuciły tę działalność na szkoły.	Por. notę metodologiczną i wnioski
PRACA	Samorządy dobrze współpracują z urzędami pracy i szkołami; jednakże działania w tym obszarze nie tyle zależą od rzeczywistych problemów (drenażu wykształconej i aktywnej młodzieży ze środowisk lokalnych do wielkich miast i wskaźników bezrobocia), ile od wizji rozwoju prezentowanej przez samorząd i jego możliwości wspierania preorientacji zawodowej oraz lokalnych rynków pracy, a także od siły lokalnych gospodarek. Widać przykłady pozytywne: współpracy i sieciowania działań oraz sponsoringu firm z instytucjami JST i szkołami.	Por. tabele przedsięwzięć ramowych i działań
PRAKTYKI I STAŻE	Są relatywnie nieliczne i krótkie, zarówno krajowe, jak i zagraniczne, np. z miastami partnerskimi lub w ramach programów UE, zwykle do 2 tygodni lub krócej, (najliczniejsze 1-dniowe)	Por. tabele przedsięwzięć ramowych i działań

EUROPEJSKA KATEGORYZACJA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (19)	WNIOSKI: REPREZENTACJE KATEGORII W ZBADANYCH POLSKICH GMINACH	(19) Youth Wiki, oprac. BK
PRAKTYKI I STAŻE DŁUGOTERMINOWE	Brak informacji	Brak danych
PRAKTYKI I STAŻE W INSTYTUCJACH EUROPEJSKICH	Brak informacji	Brak danych
PRAWA CZŁOWIEKA	Problematyka pojawia się incydentalnie ; towarzyszy nie wprost i nie z nazwy bardzo niewielkiej części działań charytatywnych skierowanych na zewnątrz środowiska lokalnego oraz ich powiązaniu z problematyką niepełnosprawności	Por. tabele przedsięwzięć ramowych i działań
PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ, MENTORING	Działania podejmowane głównie przez szkoły w ramach preorientacji zawodowej, aktywności spółdzielni uczniowskich. Mentoring pojawił się tylko 1 raz – w najbogatszej gminie.	Por. tabele działań
RASIZM, DYSKRYMINACJA	Bardzo słabo reprezentowana problematyka ; problemy dyskryminacji nieco liczniej w powiązaniu z niepełnosprawnością i mniejszością romską w gminie miejskiej.	Por. tabele działań
SPORT	Jedna z najczęściej występujących kategorii dziedzin; zwykle w kooperacji lub pod kierownictwem dorosłych; znalazłam 1 stronę nieformalnej grupy kibiców, z otwartym dostępem; jednakże zawierała ona jedynie tabele rozgrywek, terminy treningów piłkarskich w klubach, itp.	Por. tabele działań i dziedzin
ŚRODOWISKO	Pozytywne jest, że działań (głównie w formie akcyjnej i odświętnej) jest relatywnie dużo ; najwięcej ze względu na warunki przyrodnicze (i rozwój turystyki) w gminie miejsko-wiejskiej; dość kuriozalne jest jednak to, iż działaniom chroniącym środowisko naturalne towarzyszy np. <i>promocja myślistwa</i> . Wskazuje to po raz kolejny na koegzystencję trendu modernizującego z tradycyjnym myśleniem.	Por. tabele dziedzin i działań

EUROPEJSKA KATEGORYZACJA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (19)	WNIOSKI: REPREZENTACJE KATEGORII W ZBADANYCH POLSKICH GMINACH	(19) Youth Wiki, oprac. BK
STUDENCI	Kategoria nieliczna, szczególnie, iż tylko w gminie miejskiej istniały szkoły półwyższe i wyższe (niepubliczne). Niestety informacji o działalności młodych dorosłych (studentów) na ich stronach nie było ; na podstronach szkół: w zakładce „studenci” pojawiały się niemal wyłącznie: oferta edukacyjna i plany zajęć oraz informacje o czesnym.	Por. tabele przedsięwzięć ramowych, działań i dziedzin
STUDIA ZA GRANICĄ	Brak informacji	Brak danych
STYPENDIA	Por. wyżej – rubryki: Fundusze i Informacja młodzieżowa	
SZKOLENIA	Kategoria zbyt słabo reprezentowana , zwłaszcza w perspektywie kategorii Kształcenia ustawicznego – por. wyżej.	Por. tabele działań
SZKOŁA	Jako organizator pracy z młodzieżą i na rzecz młodzieży zdecydowanie na 1 miejscu; por. też wyżej rubrykę Nauczyciele	Por. tabele działań i dziedzin,
TECHNOLOGIE	Relatywnie słabo reprezentowane technologie informatyczne ; reszta zależna od profilu szkolnictwa ponadpodstawowego w gminie; najlepiej i najbardziej różnorodnie reprezentowana dziedzina w gminie wiejskiej (najbogatszej)	Por. tabele dziedzin i działań
WOLONTARIAT	Bogato reprezentowany , jednak, co interesujące, nie dzięki organizacjom pozarządowym lecz dzięki Szkolnym Klubom Wolontariatu, zajmującym się nie tylko typową działalnością charytatywną, ale i działaniami przypisywanymi zwyczajowo samorządom uczniowskim	Por. tabele dziedzin i działań
WSPÓŁPRACA	Na podkreślenie zasługuje dobrze rozwinięty system współpracy władz samorządowych z całością lokalnego środowiska odpowiedzialnego za pracę z młodzieżą i na rzecz młodzieży oraz wspomniane wyżej sieciowanie działań odbywające się głównie dzięki samorządom i szkołom; szwankuje natomiast współpraca ze stricte młodzieżowymi grupami i reprezentacjami (z wyjątkiem szkolnych).	Por. tabele i wnioski szczegółowe

EUROPEJSKA KATEGORYZACJA PRACY Z MŁODZIEŻĄ I NA RZECZ MŁODZIEŻY (19)	WNIOSKI: REPREZENTACJE KATEGORII W ZBADANYCH POLSKICH GMINACH	(19) Youth Wiki, oprac. BK
WYMIANY MŁODZIEŻOWE	W materiale pojawiło się kilka informacji o programach wymiany, w stosunku do możliwości jest to jednak zdecydowanie za rzadko podejmowana dziedzina pracy z młodzieżą lub na rzecz młodzieży	Por. tabele przedsięwzięć ramowych
WYRÓWNYWANIE SZANS	Głównie jako wyrównywanie szans edukacyjnych oraz jako pomoc socjalna; w powiązaniu z problematyką niepełnosprawności; rzadko w związku z mniejszościami etnicznymi (tylko w gminie miejskiej). Widać jednak spory wysiłek, również koncepcyjny, by wyrównywanie szans działało na rzecz lokalnych społeczności.	Por. tabele działań i dziedzin
ZDROWIE	Głównie jako problematyka profilaktyczna, uwrażliwiająca (na <i>deficyty zdrowotne, choroby i niepełnosprawność</i>) oraz popkulturowa (tu działania związane <i>pielęgnacją ciała – fitness, diety, zdrowe żywienie</i> itp.)	Por. tabele działań i dziedzin

Źródło: Youth Wiki oprac. BK; strony internetowe gmin, oprac. BF

W tabeli 7. zestawione są rekomendowane przez Youth Wiki dobre praktyki w krajach Europy z oceną zapotrzebowaniem na nie w Polsce.

TABELA 7. (WNIOSKOWA) Dobre praktyki w krajach UE z punktu widzenia deficytów pracy z młodzieżą w Polsce (kolorem niebieskim oznaczona wątpliwa przydatność; różowym – przydatność; białym – ambiwalencja oceny przydatności)

KRAJ	CELE PROJEKTU	DZIEDZINA	DZIAŁANIA	OCENA PRZYDATNOŚCI PRZYKŁADU	ZAPOTRZEBOWANIE NA DOBRĄ PRAKTYKĘ W POLSCE
AUSTRIA	Promocja zaangażowania młodych ludzi; poprawa ich warunków życia i sytuacji przez realizację konkretnych projektów; promowanie wolontariatu w Europie.	wolontariat, partycypacja	różne działania w obszarze wolontariatu	Zbyt ogólny opis by go wykorzystać	Wolontariat dobrze reprezentowany na poziomie SKW
					Warunki życia – zbyt ogólne
					Partycypacja – potrzebne konkretne wzorce

KRAJ	CELE PROJEKTU	DZIEDZINA	DZIAŁANIA	OCENA PRZYDATNOŚCI PRZYKŁADU	ZAPOTRZEBOWANIE NA DOBRĄ PRAKTYKĘ W POLSCE
BELGIA	Zapoznanie młodych ludzi z kulturą i zachęcenie ich do skorzystania z istniejącej oferty kulturalnej w mieście	Edukacja kulturalna	warsztaty, wizyta w instytucjach kultury, spotkania z ciekawymi ludźmi	Działania bardzo tradycyjne	Można wskazać liczne i ciekawsze polskie praktyki
BELGIA	Uczniowie 16–19 lat omawiają globalne tematy (np. prawa dzieci, klimat, żywienie) symulacja debat parlamentarnych, składanie projektów ustawodawczych przez cały rok szkolny.	partycypacja	debaty, pisanie projektów ustaw, prezentacje, wystąpienia publiczne	Projekt, dziedzina i działania bardzo potrzebne	Duże zapotrzebowanie; występuje deficyt treści i metod działania
BELGIA	Finansowanie otwartej pracy z młodzieżą odbywa się na podstawie umowy o świadczenie usług. Strony: rząd, władze lokalne, otwarta agencja pracy z młodzieżą, Biuro Młodzieży. Dotacja i liczba pracowników młodzieżowych obliczane na podstawie liczby młodych osób w gminie.	Finansowanie Struktura wsparcia	Organizacja systemu wsparcia młodzieży	Bardzo potrzebne	Warto zaimplementować
FINLANDIA	Poprawa umiejętności i zdolności młodych ludzi do podjęcia nauki, szkolenia lub zatrudnienia	preorientacja zawodowa, kariera zawodowa	szkolenia, warsztaty, poradnictwo zawodowe	Dziedzina potrzebna, działania zbyt ogólne	Duże zapotrzebowanie, istnieją dobre rodzime wzorce

KRAJ	CELE PROJEKTU	DZIEDZINA	DZIAŁANIA	OCENA PRZYDATNOŚCI PRZYKŁADU	ZAPOTRZEBOWANIE NA DOBRĄ PRAKTYKĘ W POLSCE
FRANCJA	1. promowanie udziału dzieci i młodzieży w podejmowaniu decyzji publicznych, dialogu z urzędnikami na szczeblu lokalnym; 2. wspieranie władz regionalnych i lokalnych w tworzeniu organizacji na rzecz uczestnictwa młodzieży.	partycypacja	debaty, spotkania plenarne, podejmowanie decyzji, implementacja projektów	Dziedzina potrzebna	Warto skorzystać z tego wzorca, potrzebne
FRANCJA	Wsparcie młodych ludzi w okresie przejściowym w celu zapewnienia im włączenia społecznego i zawodowego.	kariera zawodowa	poradnictwo zawodowe, współpraca tutorska, negocjacje z pracodawcami	Bardzo potrzebne	Szczególnie warto skorzystać z modelu współpracy tutorskiej (w badaniu był tylko 1 przypadek)
FRANCJA	Program wolontariacki, którego celem jest wzmocnienie spójności narodowej przy zachowaniu społecznej różnorodności.	integracja społeczna, integracja społeczności lokalnej, wolontariat	różne działania w obszarze wolontariatu, współpraca tutorska	Przydatne i potrzebne; warto się bliżej przyjrzeć	Potrzebne; istnieją też dobre wzorce rodzime
HISZPANIA	ALTER to program integracji społecznej i edukacyjnej skierowany do uczniów szkół średnich, w wieku 14-16 lat, którzy mają trudności z przystosowaniem się do środowiska szkolnego	integracja społeczna	szkolenia, warsztaty	Zbyt ogólny opis	Mamy świetne wzorce własne

KRAJ	CELE PROJEKTU	DZIEDZINA	DZIAŁANIA	OCENA PRZYDATNOŚCI PRZYKŁADU	ZAPOTRZEBOWANIE NA DOBRĄ PRAKTYKĘ W POLSCE
HISZPANIA	Program oferuje bezpłatne informacje i porady dotyczące zdrowia seksualnego (osobiście, telefonicznie lub online) w ośrodkach przyjaznych młodzieży w wieku poniżej 29 lat.	fizjologia, zdrowie, jakość życia, seksualność	poradnictwo, warsztaty, akcje uwrażliwiające	Problematyka trudna ze względu na uwarunkowania socjo-kulturowe	Potrzebne, istnieją kontrowersje ideologiczno-polityczne by to dało się łatwo wprowadzić
HOLANDIA	De Realisten (The Realists) to projekt, którego celem jest wzmocnienie pozycji młodych ludzi, którzy są częściowo niezdolni do pracy z powodu niepełnosprawności lub z innych przyczyn (np. na skutek wypadku) od czasu ich młodości.	kariera zawodowa, niepełnosprawność	szkolenia	Tego nigdy za dużo, biorąc pod uwagę deficyty i zapóźnienia	Istnieją dobre polskie wzorce praktyki
HOLANDIA	Program ma na celu edukowanie młodych ludzi w zakresie korzystania z mediów.	edukacja medialna, partycypacja, kompetencje społeczne	warsztaty	W polskich warunkach lepiej byłoby się skoncentrować na kompetencjach cyfrowych	Istnieją dobre praktyki w Polsce
IRLANDIA	BeLonG To Youth Services to krajowa organizacja dla lesbijek, gejów, biseksualistów i osób transpłciowych (LGBT) w Irlandii.	integracja społeczna	cotygodniowe spotkania grup młodzieżowych	Zbyt ogólny opis	Trudno ocenić przydatność; w Polsce, ze względu na kontrowersje to raczej projekt dla organizacji pozarządowych
IRLANDIA	Niezależne centrum młodzieżowe.		konkurencje sportowe, gry ruchowe, taniec, zabawy	Ocena pozytywna ze względu na <i>niezależność</i>	Warto byłoby przyjrzeć się bliżej temu modelowi

KRAJ	CELE PROJEKTU	DZIEDZINA	DZIAŁANIA	OCENA PRZYDATNOŚCI PRZYKŁADU	ZAPOTRZEBOWANIE NA DOBRĄ PRAKTYKĘ W POLSCE
LITWA	Projekt integracji społecznej „Mój Guru” pomaga młodym byłym narkomanom zintegrować się społecznie oferując im możliwość szkolenia w zakresie praktycznych umiejętności i doświadczenia zawodowego potrzebnego w branży restauracyjnej.	kariera zawodowa, integracja społeczna, kompetencje społeczne	szkolenia, warsztaty, poradnictwo zawodowe	Interesujący pomysł	Warto porównać z powstałymi w Polsce metodami pracy z tą grupą.
LUKSEMBURG	Promowanie zdrowych nawyków żywieniowych i sportu, podniesienie świadomości młodych ludzi na temat działań „freestyle” i zdrowych nawyków żywieniowych.	kultura fizyczna, sport, fizjologia, zdrowie, jakość życia	konkurencje sportowe, gry ruchowe, taniec, zabawy	Ocena w zależności od nasycenia projektu trendami popkulturowymi	Potrzebne, pod warunkiem udziału profesjonalistów (dietetyk, fizjolog, a nie np. trener)
NIEMCY	Celem projektu jest wspieranie uczniów szkół w ostatnich latach Hauptschule i Realschule (dwóch niższych ścieżek edukacyjnych w niemieckim systemie edukacyjnym) poprzez doradztwo zawodowe oferowane na zasadzie wolontariatu przez seniorów (najczęściej z doświadczeniem akademickim).	kariera zawodowa, wolontariat, współpraca międzypokoleniowa	poradnictwo zawodowe, współpraca tutorska	Bardzo dobry	Konieczne warto skorzystać z tego wzorca.
NIEMCY	Streetworking, zapobieganie marginalizacji społecznej i przestępczości wśród młodych ludzi.	integracja społeczna, profilaktyka antyprzemocowa, bezpieczeństwo	streetworking	dobry	W Polsce istnieją takie programy; interesujące mogłyby być konkretne metody

KRAJ	CELE PROJEKTU	DZIEDZINA	DZIAŁANIA	OCENA PRZYDATNOŚCI PRZYKŁADU	ZAPOTRZEBOWANIE NA DOBRĄ PRAKTYKĘ W POLSCE
POLSKA	Przestrzeń rówieśniczych relacji, twórczego działania i zdobywania nowych doświadczeń spełnia SIEMACHA Spot. Nowoczesne, dobrze wyposażone „współczesne podwórka” dla dzieci i młodzieży, w których najważniejszy akcent pada na SPOTkanie z drugim człowiekiem – z rówieśnikiem i mądrym dorosłym.	integracja społeczna, edukacja, wsparcie psychologiczne	szkolenia, warsztaty, konkurencje sportowe, gry ruchowe, taniec, zabawy, działania sportowe i kulturalne, poradnictwo	Bardzo dobry	Jeden z licznych doskonałych wzorców, wart upowszechniania
POLSKA	Fundacja Civis Polonus wspiera świadomy i aktywny udział młodych ludzi w życiu ich lokalnej społeczności.	integracja społeczna, integracja społeczności lokalnej, partycypacja	poradnictwo, promowanie dobrych praktyk, sieciowanie	Ocena ambiwalentna, nie znalazłam na stronie podstawowych informacji	Fundacja winna poprawić swoją stronę internetową
PORTUGALIA	Dínamo to portugalska organizacja młodzieżowa, koncentrująca się na promowaniu i poprawie uczestnictwa młodzieży na poziomie lokalnym, podnoszeniu świadomości młodzieży na temat kwestii społecznych (np. włączenia społecznego, integracji społecznej, różnorodności, dialogu międzykulturowego, praw człowieka, obywatelstwa demokratycznego itp.).	partycypacja	warsztaty teatralne, debaty tematyczne, szkolenia pracowników młodzieżowych, identyfikacja potrzeb młodych ludzi w regionie, wymiany międzykulturowe, działania wolontariackie itp	Przydatny	Warto się bliżej przyjrzeć, zwłaszcza komponentowi szkoleń pracowników młodzieżowych

KRAJ	CELE PROJEKTU	DZIEDZINA	DZIAŁANIA	OCENA PRZYDATNOŚCI PRZYKŁADU	ZAPOTRZEBOWANIE NA DOBRĄ PRAKTYKĘ W POLSCE
PORTUGALIA	Escolhas to portugalski krajowy program rządowy, którego misją jest promowanie włączenia społecznego dzieci i młodzieży ze szczególnie wrażliwych środowisk (imigranci, mniejszości etniczne)	integracja, przedsiębiorczość, włączenie cyfrowe	szkolenia, używanie internetu, akcja uwalniająca, działania sportowe i kulturalne	Dość typowy program, ocena ambiwalentna	Warto się przyjrzeć i ewentualnie skorzystać z metod
PORTUGALIA	W Młodzieżowej Radzie Doradczej, której przewodniczy Sekretarz Stanu ds. Młodzieży i Sportu, zrzeszają się organizacje młodzieżowe, partie młodzieżowe, stowarzyszenia gmin i parafii, stowarzyszenia związkowe i in. Debatują na temat polityki młodzieżowej co kwartał i tak często muszą przedstawiać sprawozdanie z działalności	Partycypacja Funkcjonowanie reprezentacji młodzieży	Debaty, uczestnictwo w procesie decyzyjnym	Bardzo interesujące rozwiązanie	Bardzo potrzebne
SZWECJA	Wsparcie młodych ludzi na rynku pracy.	integracja społeczna, preorientacja zawodowa, kariera zawodowa, przeciwdziałanie wykluczeniu	szkolenia, warsztaty, poradnictwo zawodowe	Przydatny, por. wyżej, pod warunkiem sprawdzenia metod pracy	Potrzebne nowe metody pracy z młodzieżą w tym zakresie

KRAJ	CELE PROJEKTU	DZIEDZINA	DZIAŁANIA	OCENA PRZYDATNOŚCI PRZYKŁADU	ZAPOTRZEBOWANIE NA DOBRĄ PRAKTYKĘ W POLSCE
WIELKA BRYTANIA	Program wolontariatu dla młodzieży w Wielkiej Brytanii, którego celem jest rozwój młodych ludzi jako aktywnych obywateli na całym świecie.	wolontariat, integracja społeczna, partycypacja	działania wolontariackie	Zbyt ogólny opis	Zawsze potrzebne nowe pomysły na metody pracy z wolontariuszami
WIELKA BRYTANIA	Wsparcie poprzez alternatywne działania edukacyjne młodych ludzi funkcjonujących poza edukacją i rynkiem pracy.	edukacja, zatrudnienie	alternatywne działania edukacyjne	Trudno ocenić bez szczegółów; ocena ambiwalentna	Bardzo potrzebne
WIELKA BRYTANIA	Obligacje dla Skutków Społecznych (<i>Social impact bonds – SIBs</i>) są formą inwestycji społecznych, w które są zaangażowani prywatni inwestorzy, zapewniający kapitał na rozwiązanie określonych problemów społecznych	Sieciowanie pracy na rzecz młodzieży, finansowanie	Organizacja systemu	Bardzo dobry program	Bardzo potrzebne
WŁOCHY	Promocja aktywnego obywatelstwa wśród młodych ludzi.	wolontariat, partycypacja, dobro wspólne, aktywne obywatelstwo	szkolenia, zaangażowanie w implementację rocznego projektu	Zbyt ogólny opis; ocena ambiwalentna	Bardzo potrzebne nowe metody pracy

Źródło: Youth Wiki, EuroDesk, oprac. BK, KR; ocena źródeł – oprac. BF

REKOMENDACJA

30-letnie doświadczenie z obserwacji i badań różnorodnych form pracy z młodzieżą w Polsce; w tym różnych sposobów rozpowszechniania i implementacji dobrych praktyk, zarówno na poziomie krajowym, jak i jako transferu wzorców zagranicznych wskazuje, że przed implementacją należy szczegółowo zdiagnozować lokalne warunki, w jakich program/projekt ma działać. Przenoszenie wzorców bez tego komponentu skutkuje często ich wypaczeniem celów, które w praktyce realizują, metod pracy i – przede wszystkim – jej efektów.

WNIOSKI KOŃCOWE

1. W perspektywie psychologicznej w związku z samą ilością programów, projektów, eventów, konkretnych działań i dziedzin (obszarów tematycznych) mamy do czynienia z faktycznym *PRZEBODŹCOWANIEM* adresatów działań i nadmiarem informacyjnym.
2. W perspektywie antropologiczno-socjologicznej opisany *NADMIAR* skutkuje rozchwianiem i poważnymi zaburzeniami w obrębie tzw. podstawowej prowincji znaczenia, jaką jest *ŚWIAT ŻYCIA CODZIENNEGO*; jego wymagania i podstawowy dla egzystencji ludzkiej *ŁAD*. Adresaci działań, statystycznie rzecz biorąc *CO NAJMNIJ RAZ W TYGODNIU PRZEŻYWAJĄ DODATKOWE ŚWIĘTO* (samiych imprez pod nazwą *DNI, NOCY I TYGODNI* oferuje się im tylko w 3 gminach $N=118$; przypomnę na 52 tygodnie w roku!).
3. W szerszej perspektywie polityki młodzieżowej, w tym szczególnie roli szkół w systemie pracy z młodzieżą i pracy na rzecz młodzieży powstaje pytanie czy rzeczywiście zależy nam jako społeczeństwu na tym by szkoła kumulowała wszystkie funkcje środowiska socjalizacyjnego.

SPIS CYTOWANYCH ŹRÓDEŁ

LITERATURA NAUKOWA

- » M. Arczewska, *Dobro dziecka jako przedmiot troski społecznej*, Nomos, Kraków 2017.
- » P. L. Berger, T. Luckmann, *Spoleczne tworzenie rzeczywistości*, PWN, Warszawa 2010.
- » H. Białyszewski, *Teoretyczne problemy sprzeczności i konfliktów społecznych*, Warszawa 1983.
- » B. J. Biddle, *Współczesne tendencje w teorii roli*, (w:) Jacek Szmátka (red.), *Elementy mikrosocjologii cz. II (Wybór tekstów)*, UJ, Kraków 1992.
- » E. W. Bielajew, D. N. Szalin, *Pojęcie rola w socjologii*, (w:) Jacek Szmátka, *Elementy mikrosocjologii (Wybór tekstów)*, UJ, Kraków 1978.
- » P. Bourdieu, J.-C. Passeron, *Reprodukcja. Elementy teorii systemu nauczania*, PWN, Warszawa 1990.
- » P. Bourdieu, L. J. D. Wacquant, *Zaproszenie do socjologii refleksyjnej*, Oficyna Naukowa, Warszawa 2001.
- » W. Burszta, M. Duchowski, B. Fatyga, A. Hupa, P. Majewski, J. Nowiński, M. Pęczak, E. Sekuła, T. Szlendak, *Kultura miejska w Polsce z perspektywy interdyscyplinarnych badań jakościowych*, NCK, Warszawa 2010.
- » J. Coleman, *Social Capital in the Creation of Human Capital*, (w:) A.H. Halsey, H. Lauder, P. Brown i A.S. Wells (red.) (1997/2001), *Education: Culture, Economy and Society*, Oxford University Press, 1997/2001.
- » R. Caillois, *Człowiek i sacrum*, Oficyna Wyd. Volumen, Warszawa 2009.
- » R. Dahrendorf, *Homo sociologicus. O historii, znaczeniu i granicach kategorii roli społecznej*, (w:) P. Sztompka, M. Kucia (red.): *Socjologia. Lektury*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2006.
- » B. Fatyga (red.), *Biała Księga młodzieży polskiej*, MEN, Warszawa 2004.
- » B. Fatyga, *Dzicy z naszej ulicy. Antropologia kultury młodzieżowej*, ISNS UW, Warszawa 1989.
- » B. Gałęski, *Socjologia wsi. Pojęcia podstawowe*, PWN, Warszawa 1966.
- » M. Gębka, *Znaczenie koncepcji ról Floriana Znanieckiego oraz Daniela Levinsona w badaniach nad rolami społecznymi*, (w:) „Poznańskie Zeszyty Humanistyczne” XXVI, Poznań 2015.
- » A. Giddens, *Socjologia*, PWN, Warszawa 2006.
- » A. Giza-Poleszczuk, M. Marody, A. Rychard, *Strategie Polaków wobec zmiany systemowej*, (w:) J. Kurczewska (red.), *Zmiana społeczna. Teorie i doświadczenie polskie*, IFiS PAN, Warszawa 1999.
- » E. Goffman, *Instytucje Totalne*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne Profesjonalne, Gdańsk 2011.
- » Ż. Goździk, *Edukacja nieformalna a potrzeby rynków pracy w państwach członkowskich Unii Europejskiej*, w: “ACTA UNIVERSITATIS LODZIENSIS FOLIA ECONOMICA”, 170, 2003.
- » M. Hammersley, P. Atkinson, *Metody badań terenowych*, Zysk i s-ka, Poznań 2000.
- » A. Kłoskowska, *Kultura masowa. Krytyka i obrona*, PWN, Warszawa 1980.
- » K. Kosęła, *Młodzież: przegląd problematyki*, [w:] Encyklopedia Socjologii, t. 2, Oficyna Naukowa, Warszawa 1999.
- » D. J. Levinson, *Rola, osobowość i struktura społeczna*, [w:] J. Szmátka (red.), *Elementy mikrosocjologii (Wybór tekstów)*, Uniwersytet Jagielloński, Kraków 1979.
- » R. Linton, *Study of Man*, New York: Appleton-Century-Crofts, 1936, s. 28, za: J. H. Turner, *Struktura teorii socjologicznej*, PWN, Warszawa 2012.
- » A. Matuchniak-Krasuska, *Zarys socjologii sztuki Pierre’a Bourdieu*, Oficyna Naukowa, Warszawa 2010.
- » M. Mead, *Kultura i tożsamość. Studium dystansu między-pokoleniowego*, PWN, wyd. II, Warszawa 2000.
- » G. H. Mead, *Umysł, osobowość i społeczeństwo*, PWN, Warszawa 1975.
- » J. Moreno, *Who Shall Survive? A New Approach to the Problem of Human Interrelations*, Nervous and Mental Disease Publishing Co., Washington 1934.
- » T. Newcomb., R. Turner., P. Converse, *Psychologia społeczna*, PWN, Wrocław 1970.
- » K. Olechnicki, P. Załęcki, *Słownik socjologiczny*, Wydawnictwo Graffiti BC, Toruń 1997.
- » A. Piotrowski, *Ład interakcji. Studia z socjologii interpretatywnej*, Wyd. UŁ, Łódź 1998.

- » R. Putnam, *Samotna gra w kręgle. Upadek i odrodzenie wspólnot lokalnych w Stanach Zjednoczonych*, Wyd. Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008.
- » B. Szacka, *Wprowadzenie do socjologii*, Oficyna Naukowa, Warszawa 2008.
- » K. Szafraniec, J. Domalewski, K. Wasilewski, P. Szymborski, M. Wernerowicz, *Zmiana warty. Młode pokolenia a transformacje we wschodniej Europie i Azji*, Scholar, Warszawa 2017.
- » J. Szczepański, *Elementarne pojęcia socjologii*, PWN, Warszawa 1970.
- » P. Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2005.
- » J. H. Turner, *Struktura teorii socjologicznej*, PWN, Warszawa 2012.
- » J. H. Turner, *Socjologia. Koncepcje i ich zastosowania*, Zyska i S-ka, Poznań 1994.
- » M. Weber, *Polityka jako zawód i powołanie*, NOWA, Warszawa 1987.
- » F. Znaniecki, *Społeczne role uczonych*, PWN, Warszawa 1984, przypis 5.
- » *Encyklopedia socjologii*, Oficyna Naukowa, Warszawa 2005, Suplement.

AKTY PRAWNE ORGANIZACJI MIĘDZYNARODOWYCH

- » Rekomendacja CM/Rec (2017) Komitetu Ministrów Rady Europy, https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680717e78
- » Rezolucja Rady Unii Europejskiej i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie w sprawie ram europejskiej współpracy na rzecz młodzie-

ży: Strategia Unii Europejskiej na rzecz młodzieży na lata 2019–2027(2018/C 456/01)

- » https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2018.456.01.0001.01.EN-G&toc=OJ:C:2018:456:TOC

PROFILE PAŃSTW (stan na 21.08.2019)

Austria

- » Profil *Youth Wiki*: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-austria>.
- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/austria/>.

Belgia

- » Profil *Youth Wiki* (Flandria): <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-belgium-flemish-community>.
- » Profil *Youth Wiki* (Region Waloński): <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-belgium-french-community>.
- » Profil *Youth Wiki* (Wspólnota Niemieckojęzyczna): <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-belgium-german-speaking-community>.
- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/belgium>.
- » Rada Młodzieżowa Francuskojęzycznej Wspólnoty Belgii <https://conseildelajeunesse.be/>.

Bułgaria

- » Profil *Youth Wiki*: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-bulgaria>.

<https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-bulgaria>.

- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/bulgaria/>

Chorwacja

- » Profil *Youth Wiki*: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-croatia-0>.
- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/croatia/>.

Cypr

- » Profil *Youth Wiki*: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-cyprus-0>.
- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/cyprus>.

Dania

- » Profil *Youth Wiki*: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-denmark-0>.
- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/denmark>.

Estonia

- » Profil *Youth Wiki*: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-estonia>.
- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/estonia>.

- » Ustawa z 17 czerwca 2010 o pracy z młodzieżą: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/515012016004/consolide/current>.
- » Ustawa o szkołach hobbystycznych: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/501072015008/consolide/current>.
- » M. Beilmann, *Country sheet on youth work in Estonia*, Rada Europy, 2017.
- » O. Bogdanova, *Working with young people: The value of youth work in the EU. Country report: Estonia*, Komisja Europejska, 2013.

Finlandia:

- » Profil *Youth Wiki*: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-finland>.
- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/finland>.
- » T. Kiilakoski, *Country sheet on youth work in Finland*, Rada Europy, 2018.

Francja

- » Profil *Youth Wiki*: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-france>.
- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/france>.
- » J. Paisley, *Country sheet on youth work in France*, Rada Europy 2018.

Hiszpania:

- » Profil *Youth Wiki*: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-spain>.

- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/spain>.

Grecja

- » Profil *Youth Wiki*: brak.
- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/greece/>.

Holandia

- » Profil *Youth Wiki*: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-netherlands>.
- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/netherlands>.
- » E. Daamen, P. Hilverdink, *Country sheet on youth policy in the Netherlands*, Rada Europy, 2018.

Irlandia

- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/ireland>.

Islandia

- » Profil *Youth Wiki*: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-iceland>.
- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/iceland>.

Litwa

- » Profil *Youth Wiki*: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-lithuania>.

- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/lithuania>. n/n, *Country sheet on Youth Policy in Lithuania*, Rada Europy, Unia Europejska, 2010.

Łotwa

- » Profil *Youth Wiki*: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-latvia>.
- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/latvia/>.
- » Gints Klasons, *Country sheet on Youth Work in Latvia*, Rada Europy, 2018.

Luksemburg

- » Profil *Youth Wiki*: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-luxembourg>.
- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/luxembourg>.
- » A. Heinen, *Country sheet on Youth Work in Luxembourg*, Rada Europy, 2018.

Malta

- » Profil *Youth Wiki*: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-malta>.
- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/malta>.
- » Dobre praktyki centrów LEAP: <https://fsws.gov.mt/en/leap/Pages/EU-Best-Practices.aspx>.

Niemcy

- » Profil *Youth Wiki*: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-germany>.
- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/germany/>.
- » S. Klinzing *Country sheet on Youth Work in Germany*, Rada Europy, 2018.

Norwegia

- » Profil *Youth Wiki*: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-norway>.
- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/norway/>.

Polska

- » Profil *Youth Wiki*: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-poland>.
- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/poland>.
- » Rada Dzieci i Młodzieży przy Ministerstwie Edukacji Narodowej
- » <https://www.gov.pl/web/edukacja/rada-dzieci-i-młodziezy-rzeczypospolitej-polskiej-przy-ministrze-edukacji-narodowej>.
- » <https://www.gov.pl/web/edukacja/men-oglasza-nabor-do-rady-dzieci-i-młodziezy>.
- » Polska Rada Organizacji Młodzieżowych <https://prom.info.pl/>.

Portugalia

- » Profil *Youth Wiki*: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-portugal>.
- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/portugal>.

Republika Czeska

- » Profil *Youth Wiki*: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-czech-republic>.
- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/czech-republic/>.
- » Z. Maskova, *Country sheet on Youth Work in Czech Republic*, Rada Europy 2018 r.

Rumunia

- » Profil *Youth Wiki*: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-romania>.
- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/romania/>.

Serbia

- » Profil *Youth Wiki*: brak.
- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/serbia/>.
- » B. Perovic, *Country sheet on youth work in Serbia*, Rada Europy, 2016.

» Słowacja

- » Profil *Youth Wiki*: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-slovakia>.
- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/slovakia>.

Słowenia

- » Profil *Youth Wiki*: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/14-youth-policy-decision-making-slovenia>.
- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/slovenia/>.

Szwecja

- » Profil *Youth Wiki*: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-sweden>.
- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/sweden/>.
- » T. Ekman, *Country sheet on Youth Work in Sweden*, Rada Europy, 2018.

Wielka Brytania (Anglia)

- » Profil *Youth Wiki*: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-united-kingdom-england>.
- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/united-kingdom/>.

Włochy

- » Profil *Youth Wiki*: brak.

- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/italy/>.
- » L. d'Amore, M. Silvestrini, M. Chieffi, *Country sheet on Youth Work in Italy*, Rada Europy, 2018.

Węgry

- » Profil *Youth Wiki*: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-hungary>.
- » Profil *youthpolicy.org*: <https://www.youthpolicy.org/factsheets/country/hungary>.

POLSKIE AKTY PRAWNE

- » Konstytucja Rzeczypospolitej polskiej z 2.04. 1997 r. Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483.
- » Umowa o Wymianie Młodzieży między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Państwa Izrael, podpisana w Warszawie dnia 29 sierpnia 1991 r., Dz.U. 1959 nr 45 poz. 277.
- » Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o polsko-niemieckiej współpracy młodzieży, sporządzona w Bonn dnia 17 czerwca 1991 r., Dz.U. 2017 poz. 1641.
- » Konwencja nr 138 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotycząca najniższego wieku dopuszczenia do zatrudnienia, przyjęta w Genewie dnia 26 czerwca 1973 r., Dz.U. 2005 nr 179 poz. 1485.
- » Konwencja Międzynarodowej Organizacji Pracy (nr 90) dotycząca pracy nocnej młodocianych w przemyśle (zrewidowana w 1948 r.), przyjęta w San Francisco dnia 10 lipca 1948 r., Dz.U. 1995 nr 85 poz. 426.
- » Kodeks cywilny, Dz.U. 1964 nr 16 poz. 93.
- » Kodeks karny, Dz.U. 1997 nr 88 poz. 553.
- » Kodeks pracy, Dz.U. z 1974 r. nr 24, poz. 141.
- » Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz.U. 1964 nr 9 poz. 59.
- » Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, Dz.U. 2019 poz. 1078.
- » Ustawa z dnia 22 czerwca 1995 r. o zmianie ustawy o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw., Dz.U. 2011 nr 149 poz. 887.
- » Ustawa z dnia 12 kwietnia 2019 r. o opiece zdrowotnej nad uczniami, Dz.U. 1990 nr 16 poz. 95.
- » Ustawa z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej., Dz.U. 1989 nr 20 poz. 104.
- » Ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz.U. 1997 nr 141 poz. 943.
- » Ustawa z 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach, Dz.U. 1997 nr 85 poz. 539.
- » Ustawa z 4 września 1997 r.o działach administracji rządowej, Dz.U. 1982 nr 35 poz. 228.
- » Ustawa z 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach., Dz.U. 1982 nr 35 poz. 230.
- » Ustawa z 26.10.1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich, Dz.U. 2003 nr 96 poz. 873.
- » Ustawa z 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, Dz.U. 2016 poz. 65.
- » Ustawa z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, Dz.U. 1996 nr 25 poz. 113.
- » Ustawa z 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w Państwach Członkowskich Unii Europejskiej., Dz.U. 2004 nr 64 poz. 593.
- » Ustawa z 18 stycznia 1996 o kulturze fizycznej, Dz.U. z 2017 r. poz. 59.
- » Ustawa z 12 kwietnia 2004 r. o pomocy społecznej., Dz.U. 2004 nr 99 poz. 1001.
- » Ustawa 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe., M.P. 2006 nr 27 poz. 298.
- » Ustawa 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy., Dz.U. 1994 nr 3 poz. 12.
- » Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lipca 1959 r. w sprawie zatrudniania młodocianych przy lekkich pracach sezonowych i dorywczych., Dz.U. 2017 poz. 468.
- » Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania, Dz.U. 2009 nr 139 poz. 1133.
- » Rozporządzenie prezesa rady ministrów z dn. 27. lutego 2017 r. w sprawie wykazu zawodów regulowanych i działalności regulowanych, przy wykonywaniu których usługodawca posiada bezpośredni wpływ na zdrowie lub bezpieczeństwo publiczne, w przypadku których można wszcząć postępowanie w sprawie uznania kwalifikacji, Dz.U. 2019 poz. 396.
- » Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 28 sierpnia 2009 r. w sprawie organizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą, Dz.U. 2011 nr 155 poz. 920.
- » Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 27 lutego 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie trybu orzekania o zdolności do uprawiania danego sportu przez

- dzieci i młodzież do ukończenia 21. roku życia oraz przez zawodników pomiędzy 21. a 23. rokiem życia, Dz.U. 2017 poz. 1616.
- » Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 22 lipca 2011 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy., Dz.U. 2017 poz. 1652.
 - » Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dzieci i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży, Dz.U. 2017 poz. 1656.
 - » Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym, Dz.U. 2017 nr 296 poz. 1755.
 - » Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dzieci i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży, Dz.U. 2013 poz. 529.
 - » Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, Dz.U. 2017 poz. 1628.
 - » Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, Dz.U. 2015 poz. 1249.
 - » Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach, Dz.U. 2017 poz. 1606.
 - » Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii, zmienione rozporządzeniem z dnia 22 stycznia 2018 r., Dz.U. 2016 poz. 452.
 - » Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie publicznych placówek oświatowo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodków wychowawczych, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych oraz placówek zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania, Dz.U. 2013 poz. 209.
 - » Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 30 marca 2016 w sprawie wypoczynku dzieci i młodzieży., Dz.U. 2016 poz. 1509.
 - » Rozporządzenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z dnia 5 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad ochrony małoletnich w audiowizualnych usługach medialnych na żądanie, Dz.U. 1978 nr 12 poz. 53.
 - » Obwieszczenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 sierpnia 2016 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wykazu prac wzbronionych młodocianym i warunków ich zatrudnienia przy niektórych z tych prac, Dz.U. 1968 nr 37 poz. 259.
 - » Zarządzenie Ministra Oświaty z dnia 15 kwietnia 1966 r. w sprawie prowadzenia i finansowania zawodowych szkół przykładowych, internatów, przedszkoli, świetlic dziecięcych, ogrodów jordanowskich oraz wczasów dla dzieci i młodzieży w ramach działalności pozaoperacyjnej przedsiębiorstw państwowych., M.P. 1966 nr 17 poz. 96.
- #### RAPORTY
- » B. Fatyga (red.), *Dwie prawdy o aktywności. Uwarunkowania i możliwości działania młodzieży w środowisku lokalnym w perspektywie polityki młodzieżowej Rady Europy. Raport z badań*, seria: Biała księga młodzieży polskiej, t. II, Warszawa: MEN, 2005.
 - » B. Fatyga, M. Dudkiewicz, R. Michalski, P. Tomanek, *Kultura pod pochmurnym niebem. Dynamiczna diagnoza kultury województwa warmińsko-mazurskiego*, Olsztyn: CEiIK, 2012.
 - » B. Fatyga, L. Malarska, M. Malarska, M. Piotrowski, K. Rożdżyńska-Stańczak, A. Zalewska-Królak, B. Kietlińska, *Wpływ diagnoz i badań na realizację polityk kulturalnych w 48 gminach województw mazowieckiego, małopolskiego i warmińsko-mazurskiego. Raport z badań 2015-2016*, Warszawa: FOŻK-SB, 2016, <http://ozkultura.pl/node/10600>
 - » M. Gruza, T. Hordyjewicz, *Klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy. Tworzenie i stosowanie*, Warszawa 2014.
 - » T. Kiilakoski, *Mapping the educational and career paths of youth workers. Part II. Diversity of practice architectures*, 2017.

- » M. Konieczny, *Polityka młodzieżowa w Polsce – Podstawowe zagadnienia* [w:] Tomasz Mrozek (red.), *Polityka młodzieżowa w Polsce. Encyklopedia Youth Wiki*, tom 1, Wydawnictwo FRSE, Warszawa, 2019.
- » B. Matyjaszczyk, *Pracownik młodzieżowy w Polsce. Analiza obecnie sklasyfikowanych zawodów, regulacji prawnych i wypracowanych rozwiązań w innych państwach w zakresie statusu „pracownika młodzieżowego”*, Warszawa, 2014.
- » J. O’Donovan, *Mapping the educational and career paths of youth workers. Part I. Report*, 2017.
- » J. Paisley, *Country sheet on youth work in France*, 2018.
- » *Working with young people: the value of youth work in the European Union. Country Report*, 2014.
- » *Working with young people: the value of youth work in the European Union*, 2014.
- » *Working with young people: the value of youth work in the European Union. Case Studies*, 2014.
- » *Quality Youth Work. A common framework for the further development of youth work*, 2015.
- » *The contribution of youth work to address the challenges young people are facing, in particular the transition from education to employment. Results of the expert group set up under the European Union Work Plan for Youth for 2014-2015*, 2015.
- » *IMPROVING YOUTH WORK. Your guide to quality development*, 2017.
- » *Mapping the educational and career paths of youth workers. Part I. Report*, 2017.
- » *Mapping the educational and career paths of youth workers. Part II. Diversity of practice architectures*, 2017.
- » *Taking the future into their own hands. Youth work and entrepreneurial learning. Final report*, 2017.
- » *The contribution of youth work to preventing marginalization and violent radicalization*, 2017.
- » *Developing digital youth work. Policy recommendations, training needs and good practice examples*, 2018.
- » *Mapa stypendiów II. Raport z badania programów stypendialnych w Polsce 2017-2018*; <http://www.moje-stypendium.pl/wp-content/uploads/2019/02/raport-FDS-2019.pdf>
- » **Młodzi apatyczni, młodzi wkurzeni. Rola młodych w wyborach, dyskusja, 2015 r.**, <https://wpolityce.pl/polityka/255237-gerontokracja-w-polsce-rzadzi-pokolenie-60-latkow-ktore-uwaza-ze-mlodzi-nie-maja-prawa-glosu>
- » *Klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy*, Warszawa: MPiPS, Departament Rynku Pracy, 2014.
- » *Informacja o zawodzie, Animator czasu wolnego młodzieży (pracownik młodzieżowy)*, (235916), Warszawa: Ministerstwo RPiPS, Departament Rynku Pracy, 2018.
- » Charakterystyka portalu Eurodesk, <http://www.eurodesk.pl/o-nas/o-eurodesku>, dostęp on-line 01.08.2019.
- » Charakterystyka Programu Erasmus+, <https://erasmus-plus.org.pl/strony-informacyjne/informacje-o-programie/>, dostęp on-line 01.08.2019.
- » Charakterystyka portalu Youthwiki, <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/youthwiki>, dostęp on-line 01.08.2019.
- » Definicja „Youth work” z 2017 zaproponowana przez Radę Europy, źródło: <https://www.coe.int/en/web/youth/youth-work>, dostęp on-line 25.07.2019.
- » *Dzień Edukacji Narodowej* https://pl.wikipedia.org/wiki/Dzie%C5%84_Edukacji_Narodowej, stan na 30.07.2019.
- » *Encyklopedia PWN*, dostęp online: <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/zawod;4000732.html>, stan na 20.08.2019.
- » Opis bazy grantów prezentowanej na portalu Eurodesk, <http://www.eurodesk.pl/granty/wszystkie#>, dostęp on-line 01.08.2019.
- » Opis struktury raportów Youth Wiki, rozdział 1. *Zarządzanie polityką młodzieżową*, <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/1-youth-policy-governance-overview>, dostęp on-line 01.08.2019.
- » *Polska wyszukiwarka zawodów*: psz.praca.gov.pl, stan na 30.07.2019.
- » *Portal Młodzieżowych Rad Gmin*, <http://www.mlodziejowarada.pl>, stan na 30.07.2019.
- » *Portfolio Pracy z Młodzieżą*, <https://www.coe.int/en/web/youth-portfolio/key-questions-about-the-portfolio#%7B%229802605%22:%5B%7D>, dostęp on-line 14.08.2019.

ŹRÓDŁA INTERNETOWE

- » B. Fatyga, hasło Empatheia, (w:) *Wielozródłowy Słownik Kultury OŻK-SB*, 2013, <http://ozkultura.pl/wpisy/512>, stan na 30.07.2019.
- » *Animator kultury* – hasło w Wielozródłowym Słowniku Kultury FOŻK-SB:2014, <http://ozkultura.pl/wpisy/1888>, stan na 30.07.2019.
- » *Big Data*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Big_data, stan na 30.07.2019.

- » Strona austriackiego Ministerstwa Kobiet, Rodziny i Młodzieży <https://www.frauen-familien-jugend.bka.gv.at/jugend/jugendfoerderung/foerderschwerpunkte.html> dostęp on-line 01.08.2019.
- » *Wikipedia*, dostęp online: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Zaw%C3%B3d>, stan na 20.08.2019.
- » *Rady Młodzieży (gminne, miejskie)* <http://www.młodzieżowarada.pl/index.php/bank-wiedzy>, stan na 20.08.2019.
- » *Słownik Języka Polskiego*, dostęp online: <https://sjp.pwn.pl/>, stan na 20.08.2019
- » *Sprawozdanie merytoryczne z działalności Fundacji Civis Polonus za 2018 r.* http://civispolonus.org.pl/wp-content/uploads/2019/07/FCP_sprawozdanie_merytoryczne_2018.pdf, stan na 30.07.2019.
- » Współpraca w zakresie polityki młodzieżowej w Unii Europejskiej – opis Youth Wiki, <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/youthwiki/eu-cooperation-youth-policy>, dostęp on-line 01.08.2019.
- » YOUTH WIKI <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/youthwiki>, stan na 30.07.2019.
- » Strony Youth Wiki, finansowanie polityki młodzieżowej w poszczególnych krajach:
 - » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-austria>, dostęp on-line 01.08.2019.
 - » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-belgium-flemish-community>, dostęp on-line 01.08.2019.
 - » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-belgium-french-community>, dostęp on-line 01.08.2019.
 - » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-belgium-german-speaking-community> dostęp on-line 01.08.2019.
 - » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-bulgaria> dostęp on-line 01.08.2019.
 - » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-croatia-0> dostęp on-line 01.08.2019.
 - » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-cyprus-0> dostęp on-line 01.08.2019.
 - » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/1-youth-policy-governance-denmark-4> dostęp on-line 01.08.2019.
 - » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-estonia> dostęp on-line 01.08.2019.
 - » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-finland> dostęp on-line 01.08.2019.
 - » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-france> dostęp on-line 01.08.2019.
 - » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-spain> dostęp on-line 01.08.2019
 - » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/18-cross-border-cooperation-netherlands> dostęp on-line 01.08.2019.
 - » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-iceland> dostęp on-line 01.08.2019.
 - » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-lithuania> dostęp on-line 01.08.2019.
 - » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-luxembourg> dostęp on-line 01.08.2019.
 - » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-latvia> dostęp on-line 01.08.2019.
 - » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-malta> dostęp on-line 01.08.2019.
 - » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-germany> dostęp on-line 01.08.2019.
 - » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-poland> dostęp on-line 01.08.2019.
 - » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-portugal> dostęp on-line 01.08.2019.
 - » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-czech-republic> dostęp on-line 01.08.2019.
 - » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-former-yugoslav-republic-macedonia> dostęp on-line 01.08.2019.
 - » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/>

[content/youthwiki/17-funding-youth-policy-romania](https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-romania) dostęp on-line 01.08.2019.

- » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-slovakia> dostęp on-line 01.08.2019.
- » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-slovenia> dostęp on-line 01.08.2019.
- » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-sweden> dostęp on-line 01.08.2019.
- » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-turkey> dostęp on-line 01.08.2019.
- » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-hungary> dostęp on-line 01.08.2019.
- » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-united-kingdom-england> dostęp on-line 01.08.2019.
- » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-united-kingdom-northern-ireland>, dostęp on-line 01.08.2019.
- » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-united-kingdom-scotland> dostęp on-line 01.08.2019.
- » <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/17-funding-youth-policy-united-kingdom-wales> dostęp on-line 01.08.2019.

INNE ŹRÓDŁA

- » Krajowy projekt Klucze do życia – rozwijanie kluczowych kompetencji w edukacji rekreacyjnej i pozaformalnej (*Keys for Life – Developing Key Competences in Leisure-Time and Non-Formal Education*) oraz krajowe ramy oparte na kompetencjach dla pracowników młodzieżowych w centrach informacji młodzieżowej (opracowane przez Departament ds. Młodzieży, Ministerstwo Edukacji, Młodzieży i Sportu w 2008 r.).
- » Francja, dekret z dnia 15 lipca 2015 r.
- » Serbia, Program nauczania dla osób pracujących z młodzieżą i liderów młodzieżowych (*Curriculum for youth workers and youth leaders*).

